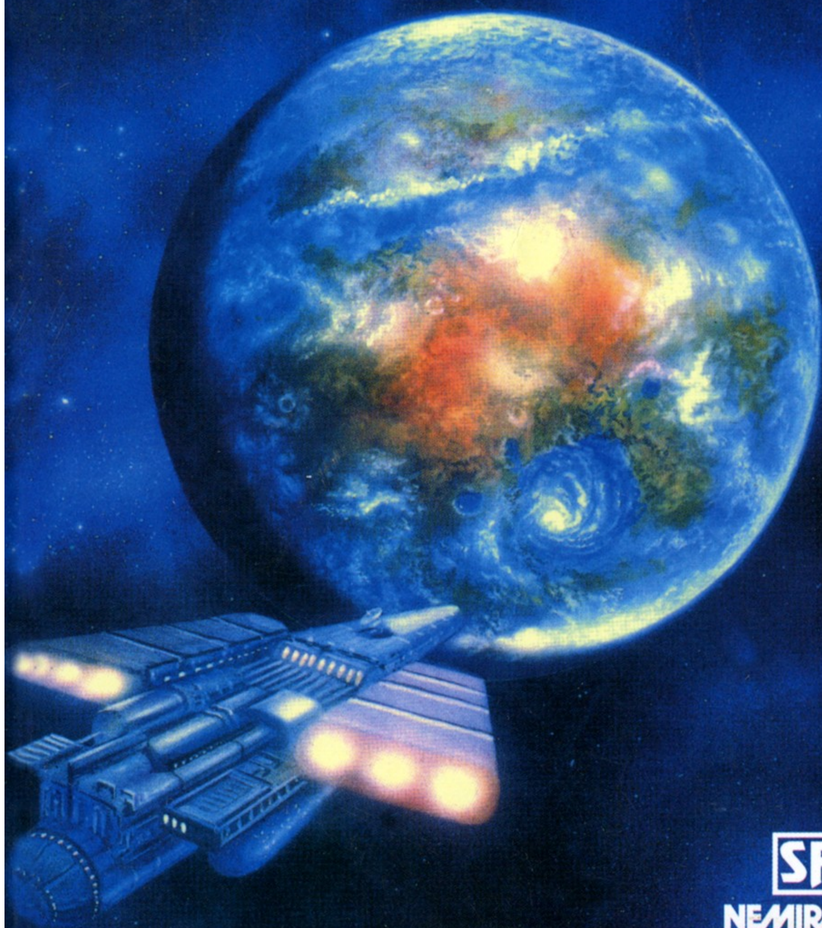
Kim Stanley Robinson

MARTE-ALBASTRU

PREMIUL HUGO, 1996

●

Acum planeta Marte este liberă...

SF
NEMIRA

Kim Stanley Robinson

MARTE-ALBASTRU

PREMIUL HUGO, 1996

...nu ne mai spune nimeni ce să facem.

SF

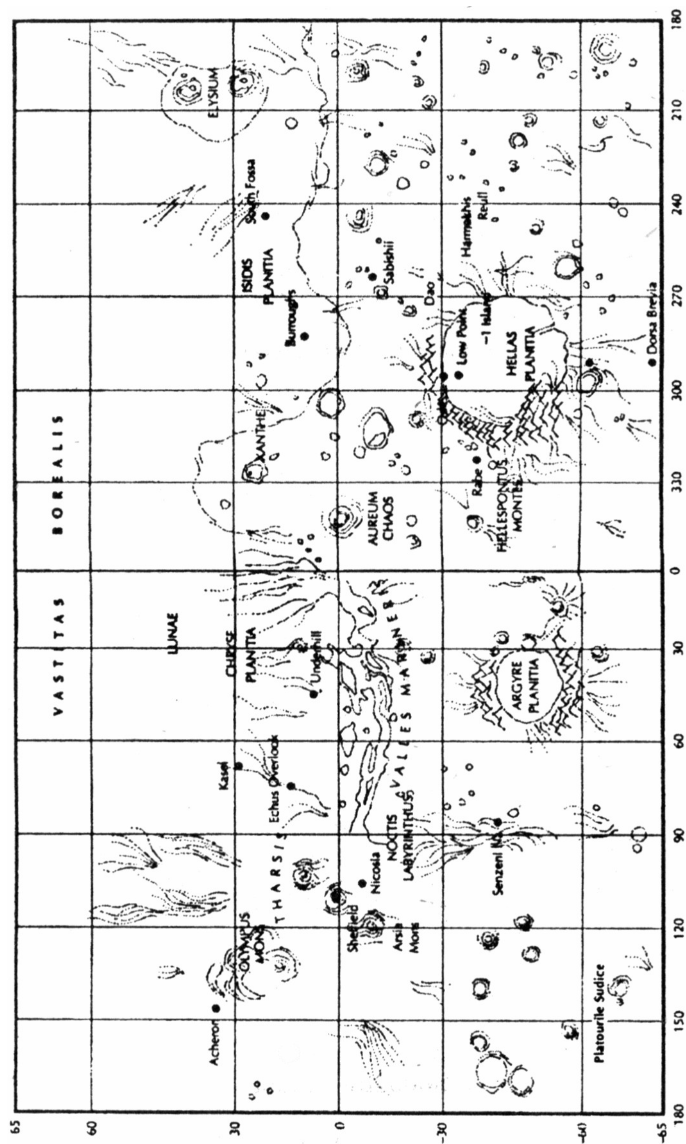
NEMIRA

Kim Stanley Robinson

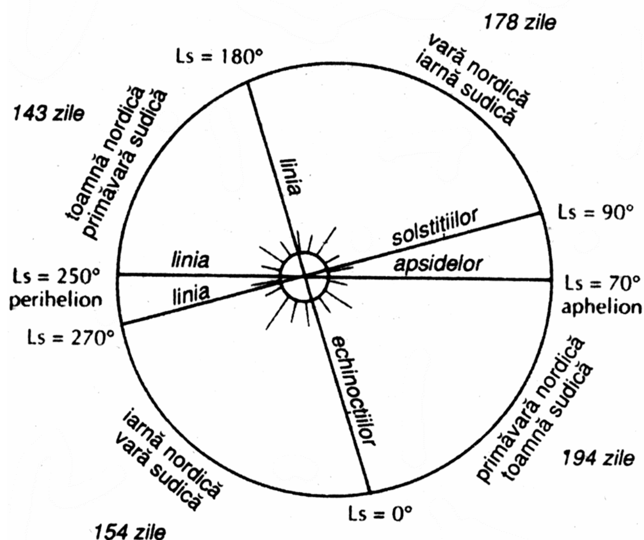
Marte albastru

Traducere din limba engleză de Emil Sârbulescu

Pentru Lisa, David şi Timothy

VASTITAS BOREALIS
ELYSIUM
ISIDIS PLANITIA
South Fossa
Burroughs
XANTHE
LUNAE
CHRYSE PLANITIA
Underhill
Kasei
Echus Overlook
THARSIS
OLYMPUS MONS
Acheron
Sheffield
Nicosia
Arsia Mons
NOCTIS LABYRINTHUS
VALLES MARINERIS
Senzeni Na
AUREUM CHAOS
Sabishii
Dao
Harmakhis
Reull
Low Point
HELLAS PLANITIA
Rabe
HELLESPONTUS MONTES
Dorsa Brevia
ARGYRE PLANITIA
Platourile Sudice
180
210
240
270
300
330
0
30
60
90
120
150
180
65
60
30
0
-30
-60
-65

Calendarul Marțian
Anul I (2027 AD)

669 zile, în total, Anul I Marțian
24 luni =
21 luni și 28 zile
3 luni (fiecare a 8-a) la 27 zile

Partea I
MUNTELE PĂUNULUI

Marte e acum liber. Suntem pe spezele noastre. Nimeni nu ne mai spune ce să facem.

Ann rosti aceste cuvinte stând în picioare, în partea din faţă a trenului. Dar e atât de uşor ca vechile tipare de comportament să recidiveze! Dacă încerci să dărâmi o ierarhie, imediat o alta se va grăbi să-i ia locul. Va trebui să ne păzim de aşa ceva, fiindcă totdeauna vor exista oameni care se vor strădui să facă aici un alt Pământ. E nevoie ca areofania să continue fără oprire, o luptă eternă. Va trebui să ne gândim mai mult ca oricând la ceea ce înseamnă a fi marţian.

Ascultătorii ei zăceau pe banchete, privind pe ferestre la peisajul care se perinda cu repeziciune prin faţa lor. Erau istoviţi, cu ochii iritaţi. Roşii cu ochii roşii. În lumina aspră a zorilor, totul avea un aspect de nou, iar peisajul măturat de vânturi părea pustiu, cu excepţia unei porţiuni de grohotiş kaki, acoperit de licheni şi arbuşti. Izgoniseră de pe Marte toate elementele puterii pământene. Fusese o campanie îndelungată, culminând cu luni întregi de acţiuni violente, declanşate ca urmare a catastrofalelor inundaţii de pe Terra, iar acum erau epuizaţi.

Am venit de pe Pământ pe Marte, iar în drumul acela prin spaţiu s-a produs o anume purificare. Înţelegeam mai uşor totul, aveam o libertate de acţiune pe care nu o cunoscusem până atunci, şansa de a exprima tot ce era mai bun în noi. Aşa că am trecut la acţiune. Clădim un mod de viaţă mai bun.

Iată mitul în care crescuseră cu toţii. Iar acum, când Ann îl evoca încă o dată, tinerii marţieni priveau dincolo de ea. Puseseră la cale revoluţia, luptaseră pe întreg cuprinsul planetei şi îi înghesuiseră în Burroughs pe toţi poliţiştii pământeni. După aceea inundaseră oraşul şi îi alergaseră pe aceiaşi pământeni până la Sheffield, pe Pavonis Mons. Pe urmă trebuise să-l oblige pe inamic să părăsească Sheffieldul, să urce pe cablul spaţial şi să se întoarcă pe Pământ. Încă nu-şi încheiaseră socotelile, dar, prin evacuarea cu succes a oraşului Burroughs, câştigaseră o mare victorie, şi câteva dintre chipurile inexpresive ale celor care se uitau la Ann ori priveau afară, pe fereastră, parcă ar fi dorit o

pauză, un răgaz pentru sărbătorirea triumfului. Erau cu toţii istoviţi.

Ne va ajuta Hiroko, spuse un tânăr, rupând tăcerea din trenul care, în levitaţie, înainta peste câmpie.

Ann dădu din cap. Hiroko e o Verde, spuse ea. Face parte dintre Verzii de la începuturi.

Dar Hiroko a inventat areofania, replică tânărul localnic. Asta e preocuparea ei de căpătâi: Marte. Ne va ajuta, ştiu bine. Am cunoscut-o. Şi chiar ea mi-a spus.

Doar că nu mai e în viaţă, adăugă altcineva.

Urmă o nouă tăcere. Planeta se prelingea pe sub ei.

Într-un târziu, o tânără înaltă se ridică, înainta pe interval şi o îmbrăţişă pe Ann. Vraja se rupse. Renunţară la cuvinte. Se ridicară în picioare şi se strânseră. În spaţiul larg din partea frontală a trenului, în jurul ei, pentru a o îmbrăţişa, pentru a-i strânge mâna sau, pur şi simplu, pentru a o atinge – pe ea, Ann Clayborne, cea care îi învăţase să iubească planeta Marte pentru sine însăşi şi îi condusese în lupta pentru dobândirea independenţei faţă de Pământ. Şi cu toate că ochii ei injectaţi erau încă imobili, aţintiţi, dincolo de tineri, către întinderea stâncoasă, accidentată, a masivului Tyrrhena, Ann zâmbi. Le răspunse la îmbrăţişări, le strânse mâinile, se înălţă pe vârfuri pentru a le atinge obrajii. Totul va fi bine, îi asigură. Vom elibera Marte. Iar ei spuseră că da şi se felicitară. Spre Sheffield! se îndemnară. Să terminăm treaba. Marte ne va arăta cum să facem.

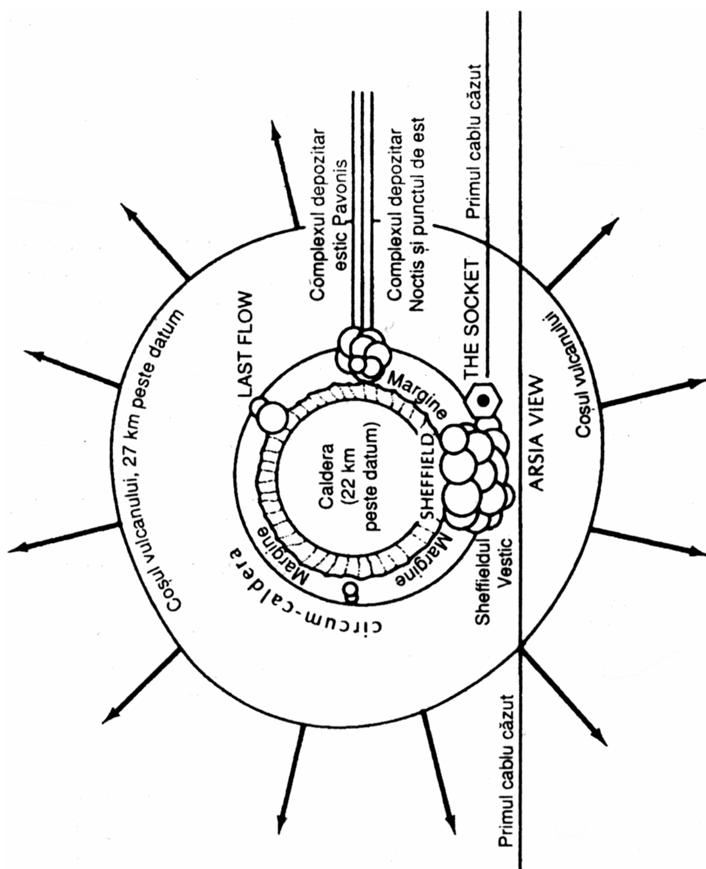
Numai că Hiroko nu e moartă, obiectă tânărul. Am văzut-o în Arcadia, luna trecută. Va ieşi din nou la iveală. O să apară ea undeva.

La un moment dat, înainte de ivirea zorilor, cerul continua să strălucească în aceleaşi tonuri de roz ca la începuturi; cu fâşiile de culoare, spre răsărit, estompate şi limpezi, iar spre apus – intense şi presărate cu stele. Ann pândi acest moment, pe când însoţitorii ei o conduceau către vest, unde se înălţa o imensă masă de pământ negru – Protuberanţa Tharsis –, punctată de conul larg al lui Pavonis Mons. Pe măsură ce urcau panta care pornea din Noctis Labyrinthus, se ridicau tot mai mult deasupra noii atmosfere. Presiunea aerului era, la poalele lui Pavonis, de numai o sută optzeci de milibari; după care, pe când drumeţii suiau pe flancul estic al marelui vulcan, coborî sub o sută de milibari şi continuă să scadă. Treptat, ajunseră deasupra nivelului atins de plantele cu frunziş vizibil, străbătând, în scârţâitul roţilor, petice murdare de zăpadă modelată de vânt. Apoi depăşiră şi limita zăpezii, până când nu mai rămase nimic altceva decât piatră şi suflarea rece, tăioasă, neîncetată, a vânturilor de mare înălţime. Terenul pustiu arăta ca în anii premergători sosirii oamenilor, de parcă ocupanţii vehiculelor ar fi călătorit în timp, spre trecut.

Nu era aşa, dar sufletul Annei Clayborne se încălzi la vederea acelei lumi feerice: stânci în bătaia necontenită a vântului. Pe măsură ce maşinile Roşilor urcau muntele, toţi ocupanţii lor se extaziară, ca şi Ann.

În cabine se înstăpâni tăcerea, în vreme ce, undeva în urmă, soarele fisura orizontul îndepărtat.

Apoi panta deveni mai puţin abruptă, transformându-se într-o perfectă curbă sinusoidală, până când ajunseră pe platoul rotund de pe culme, de unde zăriră oraşele-corturi înşirate în jurul uriaşei caldera, aglomerându-se mai ales pe lângă baza elevatorului spaţial, la vreo treizeci de kilometri spre sud.

Se opriră. În vehicul, tăcerea până atunci respectuoasă ajunse neînduplecată. Ann stătea la unica fereastră a cabinei superioare, privind spre miazăzi, către Sheffield, acel prunc al elevatorului spaţial, construit datorită elevatorului, strivit atunci când elevatorul se prăbuşise şi reconstruit tot laolaltă cu elevatorul. Iată oraşul pe care venise să-l şteargă de pe faţa pământului, aşa cum procedase, metodic, Roma cu Cartagina. Pentru că intenţiona să distrugă şi noul cablu, exact cum făcuseră şi cu primul, în 2061. Iar când se va întâmpla asta, o mare parte din Sheffield va fi din nou îngropată în ţărână. Restul va rămâne amplasat inutil pe vârful unui vulcan imens, deasupra grosului atmosferei. Cu timpul, structurile încă întregi se vor demonta în vederea recuperării, lăsându-se pe loc doar fundaţiile cortului şi poate o staţie meteorologică; în cele din urmă, nu va mai fi acolo decât îndelunga tăcere a unui vârf de munte însorit. Zarurile erau deja aruncate.

O veselă reprezentantă a Roşilor de pe Tharsis, pe nume Iriska, li se alătură cu un transportor de mici dimensiuni şi îi conduse prin labirintul de depozite şi corturi mărunte care înconjura intersecţia dintre pista ecuatorială şi cea croită pe creasta muntelui. În timp ce nou-veniţii o urmau, Iriska le povesti cum stăteau lucrurile prin zonă. Cea mai mare parte din Sheffield şi restul aşezărilor de pe creasta lui Pavonis ajunseseră de acum în mâinile revoluţionarilor marţieni; nu însă şi elevatorul spaţial şi cartierul din jurul bazei acestuia. Acolo şi apăruseră greutăţile. Forţele revoluţionare de pe Pavonis erau mai ales miliţii echipate precar şi care nu aveau neapărat un program comun. Faptul că insurgenţii izbutiseră cât izbutiseră se datora mai multor factori: surpriza, controlul asupra spaţiului marţian, mai multe victorii strategice, sprijinul marii majorităţi a populaţiei marţiene, refuzul Autorităţii Tranzitorii a Naţiunilor Unite (UNTA) de a deschide focul asupra civililor, chiar şi atunci când aceştia participau la demonstraţii de masă, în stradă. Ca rezultat, forţele de securitate UNTA se retrăseseră de pe toată suprafaţa planetei, pentru a se regrupa în Sheffield, cei mai mulţi aflându-se acum în cabinele elevatorului, în drum spre Clarke – asteroid de balast şi staţie spaţială, situat la cealaltă extremitate a cablului. Restul erau înghesuiţi în cartierul din jurul masivului complex de la baza elevatorului, denumit „Priza”. Complexul consta din instalaţii pentru asigurarea funcţionării elevatorului, depozite industriale, ca şi hotelurile, căminele şi restaurantele necesare cazării şi hrănirii forţei de muncă de la staţie.

– Toate astea ne sunt de folos acum, explică Iriska, pentru că soldaţii stau înghesuiţi ca gunoiul într-un compactor, iar dacă n-ar fi avut hrană şi adăpost, ar fi încercat, probabil, o străpungere a încercuirii. Situaţia lor, aşa cum se prezintă acum, rămâne încă tensionată; dar, cel puţin, pot supravieţui.

O situaţie care, într-un fel, aducea cu aceea tocmai rezolvată la Burroughs, îşi spuse Ann. Unde totul se terminase cu bine. Era nevoie doar de cineva care să vrea să acţioneze, şi treaba se făcea: forţele UNTA erau evacuate pe Pământ, cablul doborât, legătura dintre Marte şi Terra se întrerupea cu adevărat. Şi orice încercare de a ridica un nou cablu putea fi împiedicată oricând pe parcursul celor zece ani de lucrări orbitale necesari construirii lui.

Aşadar, Iriska îi conduse prin nebunia de pe povârnişul

răsăritean al lui Pavonis, până când ajunseră pe creasta căldării, unde îşi parcară maşinile. Undeva, spre sud, la marginea apuseană a oraşului, puteau întrezări cablul elevatorului – un fir abia vizibil, şi asta doar pe o lungime de câţiva kilometri din totalul de douăzeci şi patru de mii. În realitate, aproape invizibil. Totuşi prezenţa sa le domina fiece mişcare, fiece conversaţie, aproape toate gândurile – străpunse şi înşirate ca mărgelele pe firul acela negru care îi lega de Pământ.

După ce se instalară în tabără, Ann, îl sună pe fiul ei, Peter, unul dintre liderii revoluţiei de pe Tharsis şi conducătorul campaniei împotriva Autorităţii Tranzitorii, instituţia care îşi lăsase forţele comasate în Priză şi în imediata apropiere a acesteia. O victorie limitată, în cel mai bun caz, dar care făcuse din Peter unul dintre eroii lunii precedente.

Tânărul răspunse la apel, iar chipul lui apăru pe ecranul consolei de la mâna Annei. Semăna foarte mult cu mama lui, ceea ce ei i se părea tulburător. Ann îşi dădu seama că e preocupat, cu gândul la altceva decât apelul de faţă.

– Vreo veste? întrebă ea.

– Nu. Se pare că suntem într-un fel de impas. Îi ţinem pe toţi prinşi dincolo de pasajul liber spre zona elevatorului, aşa că au ajuns să aibă controlul asupra gării, a aeroportului de pe marginea de sud şi a liniilor de metrou care duc la Priză.

– Se mai află aici avioanele care i-au evacuat din Burroughs?

– Da. După cât se pare, cei mai mulţi pleacă spre Pământ. E mare aglomeraţie acolo.

– Pe Pământ se întorc sau pe orbita marţiană?

– Pe Pământ. Nu cred că mai au încredere în orbită.

Peter zâmbi. Făcuse o mulţime de treburi în spaţiu, ajutându-l Sax şi aşa mai departe. Fiul ei, astronautul, Verdele. De mulţi ani nu-şi mai vorbiseră decât foarte rar.

– Şi ce ai de gând? întrebă Ann.

– Nu ştiu. Nu prea văd cum am putea pune mâna pe elevator şi nici pe Priză. Pur şi simplu, n-o să meargă. Şi chiar dacă o să meargă, pământenii ar putea oricând să doboare elevatorul.

– Şi atunci?

– Ei bine… Peter păru, dintr-o dată, preocupat. Nu cred că ăsta ar fi un lucru bun. Ce zici?

– Zic că elevatorul trebuie doborât.

– Atunci ar fi bine să te fereşti din zona prăbuşirii, spuse el,

arătând de data asta îngrijorat.

– Aşa am să şi fac.

– Nu vreau să-l doboare nimeni până nu purtăm cu toţii o discuţie serioasă! o avertiză tânărul, pe un ton tăios. E important. O astfel de decizie trebuie luată de întreaga comunitate marţiană. Eu personal consider că avem nevoie de elevator.

– Numai că nu putem pune mâna pe el.

– Asta rămâne de văzut. Până atunci, nu e o treabă de care să te ocupi de una singură. Am auzit ce s-a petrecut la Burroughs, dar aici e altfel, pricepi? Hotărâm împreună asupra strategiei. Chestiunea trebuie discutată.

– Sunt unii foarte buni la aşa ceva, comentă Ann, cu amărăciune.

Totdeauna, totul era discutat cu lux de amănunte, iar ea totdeauna pierdea. Numai că acum lucrurile aveau să se petreacă altfel. Acum, cineva trebuia să acţioneze. Dar, din nou, Peter arăta de parcă ar fi fost deranjat de la treburile lui adevărate. Îşi închipuia că avea să poată hotărî în privinţa elevatorului, Ann vedea asta. Fără îndoială, totul făcea parte dintr-un sentiment general de proprietate asupra planetei – dreptul din naştere al niseilor, care îi înlocuiau pe cei din Prima Sută şi pe restul de issei. Dacă John mai era în viaţă, nu le-ar fi fost uşor; numai că regele murise, trăiască regele – adică fiul ei, regele niseilor, primii marţieni adevăraţi.

Dar, rege sau nu, pe Pavonis Mons se concentra, în acel moment, o mare armată a Roşilor. Aceştia reprezentau cel mai redutabil dispozitiv militar rămas pe planetă şi intenţionau să ducă la bun sfârşit treaba începută atunci când Pământul fusese lovit de inundaţia cea mare. Roşii nu credeau în consensuri sau compromisuri; şi pentru ei distrugerea cablului însemna împuşcarea a doi iepuri dintr-o dată: acţiunea ar fi nimicit ultima poziţie întărită a poliţiştilor şi, totodată, ar fi tăiat legătura mult prea simplă dintre Marte şi Pământ – un obiectiv primordial al Roşilor. Nu. Doborârea cablului era singura cale de urmat.

Dar Peter nu părea să-şi dea seama de asta. Sau poate că nu-i păsa. Ann încercă să i-o spună, dar el nu făcu decât să dea din cap, murmurând: „Da, da; da, da.” Arogant, ca toţi Verzii cei atât de energici şi atât de stupizi în răspunsurile lor evazive şi în legăturile lor cu Pământul – de parcă se putea căpăta ceva de la un asemenea leviatan. Nu. Aveau să aleagă calea acţiunii

directe, ca în cazul inundării oraşului Burroughs şi ca în toate actele de sabotaj care pregătiseră terenul pentru izbucnirea revoluţiei. Fără aşa ceva, revoluţia nici măcar nu ar fi început; sau, dacă ar fi început, ar fi fost zdrobită imediat, ca în 2061.

– Da, da. Ar fi mai bine, atunci, să convocam o întrunire, spuse Peter, privind-o cu o îngrijorare la fel de mare ca şi cea simţită de Ann pentru el.

– Da, da, spuse şi Ann, cu greutate.

Întruniri! Dar îşi aveau şi întrunirile rostul lor. Oamenii puteau presupune că toate astea însemnau ceva, în vreme ce activitatea reală se desfăşura în altă parte.

– Voi încerca, zise Peter, să organizez una, înainte ca lucrurile să scape de sub control.

Ann îşi dădu seama că, în cele din urmă, îi reţinuse atenţia, doar că pe chipul lui apăruse o expresie agasată, de parcă s-ar fi simţit ameninţat.

– Lucrurile au şi scăpat de sub control, replica ea şi întrerupse legătura.

Ann verifică ştirile de pe diferite canale: Mangalavid, reţelele particulare ale Roşilor, rezumatele pământene. Deşi Pavonis şi elevatorul ajunseseră acum în centrul atenţiei pentru toţi cei de pe Marte, convergenţa fizică pe vulcan a celor din urmă nu era decât parţială. Avea impresia că pe Pavonis se aflau mai mult unităţi ale gherilelor Roşii decât unităţi Verzi ale mişcării Marte Liber şi ale aliaţilor acesteia; dar nu era foarte sigură. Kasei, împreună cu aripa cea mai radicală a Roşilor, numită Kakaze („Vântul de Foc”), ocupase nu de mult creasta nordică a vulcanului, luând în stăpânire gara şi cortul de la Lastflow. Roşii cu care călătorise Ann, majoritatea aparţinând vechiului curent al mişcării, discutară despre posibilitatea de a se deplasa în jurul crestei pentru a se alătura celor din Kakaze; dar, în cele din urmă, hotărâră să rămână pe versantul de est. Ann urmărise în tăcere discuţia, dar se bucură de rezultat, deoarece intenţiona să se ţină departe de Kasei, Dao şi ceilalţi din partida lor. Socotea că e mai potrivit să stea pe versantul răsăritean al lui Pavonis.

Se aflau acolo şi mulţi soldaţi ai mişcării Marte Liber, care se mutau din maşini în depozitele abandonate. Estul vulcanului devenea un punct important de concentrare a grupurilor revoluţionare de tot felul; şi, după câteva zile de la sosire, Ann pătrunse în cort şi, păşind pe regolitul compactat, se îndreptă

spre unul dintre cele mai mari depozite din interior, pentru a participa la o şedinţă dedicată strategiei generale.

Întrunirea se desfăşură aşa cum se aşteptase. Nadia polariza discuţiile, iar în momentul acela ar fi fost inutil să-i vorbească. Ann nu făcu decât să şadă pe un scaun în fundul sălii, urmărindu-i pe ceilalţi cum ocolesc problema. Nimeni nu dorea să spună ceea ce Peter îi mărturisise deja ei, în particular, şi anume că nu exista nicio cale de a îndepărta trupele UNTA de pe elevatorul spaţial. Mai degrabă erau dispuşi să discute ca şi cum problema n-ar fi existat.

Mai târziu, pe parcursul întrunirii, Sax Russell se apropie şi se aşeză lângă ea.

– Un elevator spaţial, spuse el, ar putea fi… utilizat.

Ann nu se simţea deloc în largul ei când stătea de vorbă cu Sax. Ştia că acesta suferise nişte leziuni cerebrale de pe urma anchetatorilor de la UNTA şi că urmase un tratament care îi modificase personalitatea; dar, într-un fel, tratamentul în cauză nu slujise la nimic. Făcea doar ca lucrurile să pară foarte ciudate, întrucât uneori Sax semăna cu acelaşi prieten de odinioară, la fel de familiar ca un frate nesuferit, iar alteori aveai impresia că în trupul lui sălăşluieşte un cu totul alt individ. Aceste două senzaţii opuse oscilau cu repeziciune, adeseori chiar coexistând. Când discutase cu Nadia şi Art, înainte de a se aşeza lângă Ann, Sax arătase ca un străin, un bătrân sclivisit, cu o privire pătrunzătoare, care vorbea cu vocea lui Sax şi în vechiul lui stil. Iar acum, când stătea alături de fosta sa adversară, aceasta îşi dădea seama că schimbările de pe chipul său erau cât se poate de superficiale; numai că, deşi arăta familiar, înlăuntrul lui se afla străinul, pentru că vecin cu Ann era un bărbat care se bâlbâia şi se poticnea, căutându-şi anevoie vorbele, cel mai adesea bâiguind ceva aproape incoerent.

– Elevatorul e un dispozitiv. De… ridicare. O… *unealtă.*

– Dar nu şi dacă ne scapă de sub control, îi spuse Ann cu precauţie, ca şi cum i-ar fi explicat unui copil.

– Control… repetă Sax, de parcă un astfel de concept era pentru el absolut nou. Influenţă? Dacă elevatorul poate fi doborât de oricine doreşte într-adevăr să o facă, atunci…

Lăsă neterminată fraza şi se pierdu în gânduri.

– Atunci ce? îl iscodi Ann.

– Atunci e controlat de toţi. Existenţă prin consens. Nu-i evident?

Vorbea ca şi când ar fi tradus dintr-o altă limbă, iar ăsta nu era Sax.

Ann nu putu decât să clatine din cap şi să încerce să-i explice cu blândeţe. Îi spuse că elevatorul reprezenta modalitatea prin care metanaţionalele puteau ajunge pe Marte şi că acum se afla pe mâinile acestora, revoluţionarii neavând nicio posibilitate de a le alunga din preajmă forţele poliţieneşti. Evident, singura soluţie acceptabilă în situaţia de faţă era să-l dobori. Să avertizezi oamenii, să le pui la dispoziţie un grafic de evacuare, apoi să acţionezi.

– Pierderea de vieţi omeneşti ar fi minimă, şi de ea s-ar face vinovaţi doar aceia suficient de proşti pentru a rămâne pe cablu sau în preajma Ecuatorului.

Din nefericire, Nadia auzi, din locul unde se afla, în mijlocul încăperii, cuvintele Annei şi-şi clătină cu atâta violenţă capul în semn că nu, încât şuviţele cărunte, tăiate scurt, i se scuturară ca tichia unui clovn. Continua să fie foarte supărată pe Ann pentru ceea ce se întâmplase la Burroughs, deşi fără niciun motiv întemeiat, aşa că Ann o fulgeră cu privirea pe când cealaltă se apropia de ei şi li se adresa fără menajamente.

– Avem nevoie de elevator. E legătura noastră cu Pământul, la fel de mult cât e şi legătura lor cu Marte.

– Dar nouă nu ne trebuie vreo legătură cu Pământul, replică Ann. Nu se pune problema unei relaţii fizice, pricepi? Nu spun că n-ar fi cazul să exercităm o influenţă asupra Terrei. Nu sunt o izolaţionistă, precum Kasei sau Lupul de Preerie. De acord că trebuie să încercăm o influenţare. Dar nu e vorba de ceva *fizic,* îţi dai seama? Ci de idei, de tratative şi poate de trimiterea câtorva emisari. De un *schimb informaţional.* Cel puţin aşa se petrec lucrurile atunci când totul se desfăşoară cum trebuie. Numai dacă relaţia rămâne fizică – un schimb de resurse, emigrare în masă sau control poliţienesc –, ei bine atunci elevatorul se dovedeşte util, chiar necesar. Aşa încât, dacă îl doborâm, am putea spune: „O să tratăm cu voi în termenii *noştri,* nu ai voştri.”

Era absolut evident, dar Nadia clătină iarăşi din cap în semn de împotrivire, fără ca Ann să înţeleagă de ce.

Sax îşi drese glasul şi, clipind întruna şi aşa mai departe, rosti, în vechiul lui stil, precis precum tabelul periodic:

– Dacă îl putem doborî, e doborât de pe acum.

Ca o fantomă apărută pe neaşteptate lângă ea, ca vocea terraformării însăşi – inamicul în faţa căruia pierduse de atâtea şi

atâtea ori, Saxifrage Russell, se afla iarăşi acolo, acelaşi dintotdeauna. Şi tot ce mai putea Ann era să-i înşire vechile argumente, aşa cum făcuse mereu, argumentele cu care pierdea, şi să-şi simtă cu anticipaţie zădărnicia cuvintelor. Cu toate astea, mai încercă o dată.

– Oamenii acţionează în funcţie de ceea ce există, Sax. Directorii metanaţionalelor, Naţiunile Unite şi guvernele vor ridica privirea, vor vedea ce se află aici şi vor acţiona ca atare. Dacă dispare cablul, pur şi simplu nu vor mai dispune de resursele sau de timpul necesare pentru a se încurca iarăşi cu noi. Dar dacă elevatorul continuă să existe, atunci or să ne dorească. „Ei bine, am putea s-o facem”, îşi vor spune. Şi se vor găsi oameni care să strige în gura mare că trebuie să încerce.

– Dar pot să vină oricum. Cablul nu e altceva decât un economizor de combustibil.

– Un economizor de combustibil care face posibile transferurile în masă.

Numai că Sax era din nou distras, redevenind un străin. Nimeni nu avea să-i mai acorde Annei atenţie timp îndelungat. Nadia se referi, în continuare, la monitorizarea orbitei, la culoarele sigure de trecere şi altele la fel.

Străinul din Sax o întrerupse; de fapt, nici nu o auzise vorbind:

– Am promis… să-i ajutăm pe cei de acolo.

– Expediindu-le şi mai multe metale? întrebă Ann. Chiar au nevoie de aşa ceva?

– Am putea… primi oameni. Asta ar însemna un ajutor.

– Niciodată nu vom putea primi destui, replică Ann, cu o clătinare a capului.

Sax se încruntă. Nadia îşi dădu seama că niciunul dintre ei n-o mai asculta şi reveni la masa prezidiului. Sax şi Ann rămaseră tăcuţi. Întotdeauna se certau. Nu-şi făceau nicio concesie, nu recurgeau la niciun compromis, nu ajungeau la niciun rezultat. Se certau folosind aceleaşi cuvinte pentru a desemna lucruri diferite, şi aproape că nici nu-şi vorbeau. Cândva fusese altfel, cu foarte mult timp în urmă, când se certau în aceeaşi limbă şi se înţelegeau unul pe celălalt. Dar trecuse atât de mult de atunci, încât Ann nici nu-şi mai amintea precis unde şi când se întâmplase. Să fi fost în Antarctica? Altundeva? Oricum, nu pe Marte.

– Ştii, reluă pe un ton degajat bătrânul, din nou foarte diferit de vechiul Sax, dar într-un alt fel. Nu miliţiile Roşii au determinat

Autoritatea Tranzitivă să-şi evacueze oamenii din Burroughs şi de pe restul planetei. Dacă gherilele ar fi reprezentat unicul factor potrivnic, pământenii ar fi pornit în urmărirea noastră şi s-ar fi putut foarte bine să reuşească. Dar demonstraţiile de masă din corturi au dovedit că aproape toată lumea de pe planetă li se împotrivea. De asta se tem guvernele cel mai mult: de protestele de masă din oraşe. Sute de mii de oameni ieşind în stradă pentru a respinge sistemul în vigoare. La asta se referă Nirgal când spune că puterea politică se câştigă cu expresia din privirile oamenilor şi nu cu ţevile de puşcă.

– În concluzie? întrebă Ann.

– Cu toţii sunt Verzi, răspunse Sax, arătând către cei din sală.

Ceilalţi continuau dezbaterile. Sax o privi cu ochi de pasăre la pândă. Ann se ridică şi părăsi întrunirea, pornind pe străzile neobişnuit de pustii ale aşezării. Din loc în loc, miliţiile ocupau poziţii la colţuri de stradă, stând cu ochii pe Sheffield, către sud, şi pe terminalul cablului. Tineri indigeni serioşi, încrezători, fericiţi. Ceva mai departe, la o intersecţie, un grup purta o discuţie animată, iar când Ann trecu prin dreptul lor, o tânără, cu o expresie extrem de concentrată a chipului, striga: „Nu poţi face chiar tot ce pofteşti!”

Ann merse mai departe. Şi pe măsură ce înainta, se simţi tot mai neliniştită, fără să realizeze de ce. Aşa se schimbau oamenii: în mici salturi cuantice, atunci când erau izbiţi de evenimente exterioare – fără a premedita nimic, fără niciun plan. Cineva zicea „expresia din privirile oamenilor”, iar sintagma era, brusc, asociată cu o imagine: un chip strălucind de convingeri pătimaşe; pe urmă, o altă expresie: „Nu poţi face chiar tot ce pofteşti!” De aceea îi trecu prin minte (ce expresie pe chipul tinerei!) că în momentul acela ei hotărau nu numai soarta cablului, nu doar „dacă ar trebui doborât cablul” ci şi „cum vom putea decide asupra a ceea ce se întâmplă?” Iată întrebarea critică postrevoluţionară, poate mai importantă decât orice litigiu particular adus în discuţie, mai importantă chiar decât soarta cablului. Până atunci, majoritatea celor din Rezistenţă acţionaseră după o metodă de lucru care spunea: „Dacă nu suntem de acord cu tine, vom lupta să te înlăturăm”. În principal, o asemenea atitudine îi adusese pe oameni în Rezistenţă, îşi spuse Ann. Şi odată obişnuit cu metoda, e foarte greu să te debarasezi de ea. La urma urmei, Roşii tocmai demonstraseră că dă rezultate. De unde şi tendinţa de a-i continua aplicarea.

Simţea ea însăşi o atare tendinţă.

Dar puterea politică... Era posibil, într-adevăr, să fie câştigată cu privirile oamenilor? De bătut, te poţi bate la nesfârşit, dar dacă n-ai oamenii care să te susţină...

Ann continuă sa se gândească la toate astea pe când se întorcea cu maşina la Sheffield. Hotărâse să nu mai participe la farsa şedinţei pe probleme de strategie anunţată pentru după-amiază în estul lui Pavonis. Dorea să arunce o privire la locul viitoarei acţiuni.

Curios cât de puţine lucruri părea să se fi schimbat în viaţa de zi cu zi de la Sheffield! Oamenii continuau să meargă la lucru, să mănânce în restaurante, să stea de vorbă pe iarba din parcuri, să se adune în pieţele publice ale aşezării, cel mai aglomerat dintre oraşele-corturi. Magazinele şi restaurantele erau pline ochi. Majoritatea firmelor de aici aparţinuseră metanaţionalelor, iar acum oamenii urmăreau pe ecrane dezbateri aprinse privitoare la ceea ce ar fi trebuit făcut: care să fie noua relaţie a angajaţilor cu vechii patroni, de unde să-şi procure materia primă, unde să vândă, căror regulamente să li se supună, ale cui impozite să le plătească. Totul era extrem de încurcat – după cum arătau discuţiile preluate de posturile de televiziune, programele de ştiri nocturne şi informaţiile furnizate de reţelele de date.

Cu toate acestea, piaţa agro-alimentară rămăsese aceeaşi. Majoritatea produselor erau obţinute şi distribuite de cooperative, reţelele agricole nu încetaseră să funcţioneze, serele de pe Pavonis produceau în continuare, aşa că la piaţă lucrurile se desfăşurau ca de obicei, bunurile fiind plătite cu dolari UNTA sau luate pe credit. Doar o dată sau de două ori Ann zări vânzători, în şorţuri, răcnind, aprinşi la faţă, la cumpărători care le răspundeau pe acelaşi ton, certându-se în legătură cu vreun element de politică a guvernului. Iar când Ann trecu pe lângă un asemenea grup în conflict, care nu se deosebea cu nimic de liderii din estul lui Pavonis, combatanţii se opriră cu toţii şi o ţintuiră cu privirea. Fusese recunoscută.

– Dacă voi, Roşii, v-aţi da deoparte, pământenii pur şi simplu ar pleca! spuse cu glas tare zarzavagiul.

– Termină cu prostiile, replică altcineva. Ea nu-i amestecată.

Foarte adevărat, îşi spuse Ann, îndepărtându-se.

O mulţime de oameni aştepta sosirea trenului. Sistemele de transport erau încă în funcţiune, pregătite pentru autonomie.

Cortul însuşi era operaţional, amănunt care nu putea fi garantat, deşi, evident, cei mai mulţi dintre oameni se bizuiau pe asta. Dar tehnicienii fiecărui cort îşi cunoşteau bine îndatoririle. Extrăgeau ei înşişi, din mine, materiile prime necesare, majoritatea din zonele lipsite de aer. Panourile solare şi reactoarele nucleare le furnizau toată energia trebuincioasă. Va să zică, deşi fragile din punct de vedere fizic, corturile, dacă erau lăsate în pace, puteau deveni autonome politic. Nu exista niciun motiv, nicio justificare pentru ţinerea lor sub supraveghere.

Aşadar, necesităţile oamenilor erau satisfăcute. Viaţa de zi cu zi mergea înainte, aproape netulburată de revoluţie.

Sau poate că aşa părea la prima vedere. Fiindcă acolo, pe străzi, se aflau şi grupuri înarmate, tineri indigeni în formaţiuni de câte trei, patru sau cinci, stând de veghe la colţurile străzilor. Miliţii revoluţionare, comasate în jurul lansatoarelor de rachete şi al radarelor de mare putere – Verzi sau Roşii, nu avea nicio importanţă, deşi, aproape sigur, erau Verzi. Lumea arunca o privire când trecea pe lângă combatanţi ori se oprea să schimbe cu ei câteva vorbe şi să-i întrebe ce fac. „Supraveghem Priza”, răspundeau acei indigeni înarmaţi, deşi Ann îşi dădea seama că îndeplineau şi funcţia de poliţişti. Totul făcea parte dintr-o imagine generală – acceptată, dorită. Trecătorii zâmbeau, pălăvrăgind cu tinerii; aceştia reprezentau poliţia *lor,* erau semenii lor, marţieni, aflaţi acolo ca să-i apere, ca să păzească Sheffieldul pentru ei. Era limpede că oamenii îi voiau acolo. Dacă ar fi fost altfel, orice curios care se apropia ar fi reprezentat o ameninţare şi orice privire plină de resentimente ar fi fost considerată un atac, determinând mutarea miliţiilor de la colţurile de stradă într-un loc mai sigur. Chipurile oamenilor, exprimând acordul comun. Asta conducea lumea.

Aşa că, pe parcursul următoarelor zile, Ann analiză cu atenţie situaţia. Chiar şi mult mai târziu, când luă un tren de creastă în direcţia opusă Sheffieldului, în sens invers acelor de ceasornic, pe arcul nordic al crestei vulcanului, continuă să se gândească la toate astea. Kasei, Dao şi luptătorii Kakaze ocupau câteva apartamente în micul cort de la Lastflow. După cât se părea, îi evacuaseră cu forţa pe unii dintre rezidenţii necombatanţi care, în mod firesc, veniseră cu trenul la Sheffield, cuprinşi de furie, cerând să fie reinstalaţi în vechile lor locuinţe şi raportându-i lui Peter şi celorlalţi lideri Verzi că Roşii aduseseră în nordul crestei

lansatoare autopurtate, cu rachetele aţintite spre elevator şi, în general, spre Sheffield.

De aceea, când coborî în mica gară de la Lastflow, Ann era într-o dispoziţie proastă, furioasă pe aroganţa celor din Kakaze – la fel de stupidă (în felul ei) ca şi aceea a Verzilor. Se descurcaseră onorabil în campania de la Burroughs, cucerind digul sub privirile pământenilor, pentru a le adresa tuturora un avertisment, apoi asumându-şi iniţiativa de a face o breşă în acelaşi dig, după ce toate celelalte grupări revoluţionare se adunaseră pe înălţimile dinspre sud, şi fiind pregătiţi să acţioneze pentru salvarea populaţiei civile din oraş, în timp ce trupele de securitate ale metanaţionalelor erau obligate să se retragă. Luptătorii Kakaze înţeleseseră ce anume este necesar – şi acţionaseră, fără a se împotmoli în dezbateri. De n-ar fi fost fermitatea lor, localnicii ar fi continuat să rămână adunaţi în jurul oraşului Burroughs, iar metanaţionalele ar fi organizat, fără îndoială, o forţă expediţionară pământeană pentru a-i despresura. Fusese o lovitură de stat perfect organizată.

Iar acum se părea că succesul li se urcase la cap.

Lastflow fusese botezat astfel după înfăţişarea locului unde se găsea: o scurgere de lavă ca un evantai, coborând cale de peste o sută de kilometri pe flancul nord-estic al muntelui. Scurgerea aceea era singura inadvertenţă a conului şi calderei altminteri perfect circulare; şi intervenise, evident, foarte târziu în istoria erupţiilor vulcanice. Dacă te uitai în sus de pe fundul depresiunii, culmea vulcanului îţi rămânea ascunsă privirilor – de parcă te-ai fi aflat într-o vale nu prea adâncă, izolată, cu perspective limitate în toate direcţiile; dar când ajungeai în punctul cel mai de sus al torentului de lavă îngheţată, pe chiar marginea crestei, îţi apărea brusc în faţa ochilor imensul cilindru al calderei care parcă sfredelea planeta, iar pe malul opus, la peste patruzeci de kilometri depărtare, conturul oraşului Sheffield, amintind de un minuscul Manhattan.

Limitarea priveliştii explica, poate, de ce zona aceasta se numărase printre ultimele locuri de pe creastă care beneficiaseră de roadele dezvoltării. Dar acum era ocupată de un cort de o mărime considerabilă, de şase kilometri în diametru şi o sută de metri înălţime, puternic armat, aşa cum şi trebuia să fie corturile instalate la o asemenea altitudine. Aşezarea adăpostise mai ales muncitori navetişti de la nenumăratele unităţi industriale din zonă. Iar acum, cartierul situat înspre creastă fusese preluat de

trupele Kakaze, şi imediat în afara cortului staţiona o unitate de transportoare mari, fără îndoială acelea care alimentaseră zvonurile despre lansatoarele de rachete.

Şi în timp ce Ann era condusă la restaurantul unde Kasei îşi stabilise cartierul general, ghizii ei o asigurară că situaţia se prezintă într-adevăr astfel; maşinile chiar purtau lansatoare de rachete, gata să facă una cu pământul ultimul refugiu de pe Marte al trupelor UNTA. Însoţitorii Annei erau, evident, încântaţi de ispravă şi totodată mulţumiţi că-i pot vorbi vizitatoarei despre toate acestea, bucuroşi că o pot cunoaşte şi însoţi. Formau un grup eterogen – compus mai ales din localnici, la care se adăugau câţiva nou-veniţi de pe Pământ şi mulţi veterani, aparţinând tuturor grupurilor etnice. Printre ei, Ann recunoscu vreo câteva chipuri: Etsu Okakura, al-Khan, Yusuf. Zâmbind entuziasmaţi, numeroşi indigeni tineri, pe care nu-i cunoştea, o întâmpinară la intrarea în restaurant, pentru a-i strânge mâna. Gruparea Kakaze; aripa Roşilor pentru care, se văzu nevoită să recunoască, nutrea cea mai puţină simpatie – expământeni furioşi, tineri marţieni idealişti proveniţi din oraşele-corturi, cu caninii de piatră întunecându-le zâmbetul, cu ochii strălucind de bucurie că aveau şansa de a o cunoaşte sau atunci când vorbeau despre *kami,* despre nevoia de puritate, despre valoarea intrinsecă a rocii sau despre drepturile planetei şi aşa mai departe. Pe scurt, nişte fanatici. Le strânse mâinile, aprobator, străduindu-se să nu-şi trădeze stinghereala.

În restaurant, Kasei şi Dao stăteau la o fereastră, bând bere neagră. La apariţia Annei, activitatea din sală încetă, şi prezentările luară destul timp; după care Kasei şi Dao o îmbrăţişară de bun venit, iar oamenii îşi reluară mâncatul şi conversaţiile. I se aduse şi ei câte ceva de la bucătărie. Angajaţii restaurantului veniră să o salute: făceau parte tot din gruparea Kakaze. Nerăbdătoare şi stânjenită, Ann aşteptă ca personalul să plece şi mesenii să-şi continue prânzul. Totdeauna mass-media susţinuseră că aceştia erau copiii ei spirituali. Ann fusese, într-adevăr, iniţiatoarea mişcării, dar, în realitate, cei din Kakaze o făceau să se simtă penibil.

Kasei, într-o stare de spirit excelentă, cum fusese mereu de la începutul revoluţiei, spuse:

– Intenţionăm să doborâm cablul în circa o săptămână.

– Serios? făcu Ann. De ce atâta aşteptare?

Dao nu sesiză sarcasmul din întrebarea ei.

– E vorba de prevenirea populaţiei, ca să aibă răgazul să se îndepărteze de ecuator, răspunse el.

Deşi posac de felul lui, acum se arăta la fel de entuziast ca şi Kasei.

– Să plece şi cei de pe cablu?

– Dacă vor. Dar şi dacă îl evacuează şi ni-l predau, tot îl vom doborî.

– Cum anume? Chestiile de colo, de afară, sunt chiar lansatoare de rachete?

– Exact. Dar numai pentru cazul că pământenii coboară şi încearcă să recucerească Sheffieldul. Cât despre cablu, n-o să-l doborâm de la baza lui.

– Rachetele de control trebuie doar să regleze ruperea de la partea inferioară, interveni Kasei. La drept vorbind, e greu de prevăzut ce se va întâmpla. Dar o rupere chiar deasupra punctului areosincron ar diminua distrugerile de la ecuator şi ar împiedica asteroidul New Clarke să se îndepărteze foarte repede, cum s-a întâmplat cu cel dinainte. Ştii, vrem să minimalizăm cât mai mult dezastrul şi să evităm apariţia martirilor. Doar demolarea unei clădiri, înţelegi? O construcţie devenită inutilă.

– Da, zise Ann, uşurată la această dovadă de bun-simţ.

Curios cât de mult o deranja să-şi audă propria idee exprimată drept plan al altcuiva! Îşi identifică sursa principală a îngrijorării:

– Dar ce se întâmplă cu ceilalţi, cu Verzii? Dacă se opun?

– Nu se vor opune, răspunse Dao.

– Dar se opun! insistă Ann, tăios.

– Am discutat cu Jackie, spuse Dao, aprobând cu o mişcare a capului. Poate că o parte dintre Verzi se opun cu adevărat doborârii cablului, dar grupul ei susţine asta doar de ochii lumii, pentru a le lăsa pământenilor impresia că au de-a face cu nişte moderaţi şi a putea arunca vina pentru partea periculoasă a acţiunii pe radicalii pe care ei nu-i pot controla.

– Adică pe noi, conchise Ann.

Kasei şi Dao încuviinţară.

– La fel ca la Burroughs, spuse Kasei, zâmbind.

Ann rămase pe gânduri. Fără îndoială, totul era adevărat.

– Dar unii dintre Verzi se opun de-a binelea. Am discutat cu ei despre asta, şi nu e un truc publicitar.

– Aha! exclamă Kasei, tărăgănat.

Şi amândoi tinerii îşi aţintiră privirile asupra Annei.

– Deci, oricum, o s-o faceţi, reluă ea, într-un târziu.

Cei doi continuară s-o privească. Deodată, Ann îşi dădu seama că, aidoma unor băieţi puşi la treabă de o bunică senilă, nu mai erau dispuşi să facă tot ce le cerea ea. Doar se purtau frumos cu dânsa. Calculau cum să-şi facă mai bine treaba cu ajutorul ei.

– Nu avem încotro, spuse Kasei. E spre binele lui Marte. Nu numai pentru Roşii, ci pentru toată lumea. Trebuie să aşezăm o anumită distanţă între noi şi Terra, iar puţul gravitaţional restabileşte această distanţă. Fără asta, am fi luaţi de curent.

Era argumentaţia lui Ann, exact ce afirmase ea la întrunirile de la est de Pavonis.

– Şi dacă ei încearcă să vă oprească?

– Nu cred că au cum, răspunse Kasei.

– Dar dacă încearcă?

Cei doi se uitară unul la altul. Dao ridică din umeri.

Deci, îşi spuse Ann urmărindu-i, vor să declanşeze un război civil.

Alţi şi alţi oameni urcau pantele lui Pavonis, până pe culme, revărsându-se apoi în Sheffield, ca şi în aşezarea din estul vulcanului, în Lastflow şi în alte corturi din jurul crestei. Printre aceştia se aflau şi Michel, Spencer, Vlad, Marina şi Ursula, Mihail cu o întreagă brigadă de bogdanovişti, Lupul de Preerie (de unul singur), un grup de la Praxis, un tren lung plin de elveţieni, caravane de transportoare cu arabi (atât sufiţi cât şi tradiţionalişti), indigeni din alte oraşe şi aşezări marţiene. Toţi se adunau pentru partida finală. Pretutindeni pe Marte localnicii îşi consolidaseră controlul. Toate uzinele erau exploatate de echipe locale în cooperare cu firma Separation de l'Atmosphere. Desigur, mai existau mici enclave de rezistenţă ale metanaţionalelor şi mai erau şi nişte grupuri Kakaze care distrugeau sistematic lucrările de terraformare, dar Pavonis reprezenta, evident, punctul-cheie al problemei – fie partida finală a revoluţiei, fie acel ceva de care începuse Ann să se teamă, şi anume mişcările de iniţiere a unui război civil. N-ar fi fost pentru prima dată.

Aşa că mergea la întruniri şi dormea prost noaptea, trezindu-se dintr-un somn agitat sau din câte o aţipeală trecătoare, furată între o şedinţă şi alta. Nişte şedinţe care începeau să i se înceţoşeze în minte: toate se lăsau cu ceartă, toate erau lipsite

de sens. Obosea din ce în ce mai tare, iar somnul iepuresc nu o ajuta cu nimic. La urma urmei, avea aproape o sută cincizeci de ani. De douăzeci şi cinci de ani nu mai beneficiase de vreun tratament gerontologic şi se simţea complet istovită. Aşa că urmărea, ca dintr-o fântână de indiferenţă crescândă, cum ceilalţi întorc situaţia pe toate feţele. Pe Pământ erau încă dezordini. Marea inundaţie provocată de prăbuşirea scutului glaciar din Antarctica de Vest se dovedise, într-adevăr, trăgaciul ideal aşteptat de generalul Sax. Ann îşi dădea seama că Sax nu simţea niciun fel de remuşcare pentru că profitase de necazurile Pământului. Nu se gândise nici măcar o dată la marele număr de victime ale inundaţiei de acolo. Când aborda subiectul, Ann îi citea pe chip toate gândurile: ce sens ar fi avut remuşcările? Inundaţia era un accident, o catastrofă geologică, la fel ca o eră glaciară sau un impact meteoritic. „Nimeni nu trebuia să-şi irosească timpul cu remuşcări din cauza asta, chiar dacă marţienii profitau de nenorocire pentru a-şi atinge propriile scopuri. Mai bine să obţii tot ce se putea de pe urma haosului şi a dezordinii şi să nu-ţi faci probleme.” Toate astea se zugrăveau limpede pe chipul lui Sax, atunci când vorbea despre ce le rămâne de făcut lor, marţienilor, în privinţa Pământului. Să se trimită o delegaţie, sugera. O misiune diplomatică, din care să facă parte şi el, ceva pentru reînnodarea relaţiilor – aparent lucruri incoerente, dar Ann îl înţelegea ca pe un frate pe acest vechi duşman al ei. Ei bine, Sax – oricum, vechiul Sax – era orice, numai raţional nu. De aceea putea fi atât de uşor de înţeles. Mai mult decât erau tinerii fanatici Kakaze, dacă se gândea bine.

Şi nu-l puteai înfrunta decât pe propriul lui teren, discutând cu el în termenii impuşi de el. Aşa că, la întruniri, Ann stătea vizavi de dânsul, încercând să se concentreze, chiar dacă, într-un fel anume, simţea că mintea i se îngreunează, i se pietrifică în ţeastă. Discuţiile contradictorii se repetau la nesfârşit: ce era de făcut pe Pavonis? Pe Pavonis Mons, Muntele Păunului. Cine avea să urce pe Tronul Păunului? Pretutindeni se aflau pretendenţi – Peter, Nirgal, Jackie, Zeyk, Kasei, Maia, Nadia, Mihail, Ariadna, invizibila Hiroko…

Iar acum cineva amintea de conferinţa de la Dorsa Brevia, care ar fi trebuit să reprezinte un cadru pentru discuţia de faţă. Toate bune, dar fără Hiroko – singura persoană din întreaga istorie marţiană (cu excepţia lui John Boone) căreia toţi i-ar fi arătat respect – centrul moral nu mai exista. Dar Hiroko şi John

nu mai erau. La fel Arkadi şi Frank. Acesta din urmă i-ar fi prins bine Annei, dacă ar fi fost de partea ei, ceea ce nu s-ar fi întâmplat. Toţi erau duşi, îi părăsiseră pe cei de aici pradă anarhiei. Curios cum, într-un prezidiu atât de aglomerat, cei absenţi puteau fi mai vizibili decât cei prezenţi. Hiroko, de exemplu, de care vorbitorii pomeneau de atâtea ori şi care, fără îndoială, se afla pe undeva, prin spate, abandonându-i, ca întotdeauna în ceasurile de restrişte.

Curios, de asemenea, cum unicul copil al eroilor dispăruţi, Kasei, fiul lui John şi al lui Hiroko, se vădise cel mai radical dintre liderii prezenţi, un om care o neliniştea, chiar dacă se afla de partea ei. Iată-l acolo, clătinându-şi aprobator, la spusele lui Art, capul cărunt, în vreme ce un zâmbet abia schiţat îi deforma gura. Nu avea nimic din John şi nici din Hiroko. Ba nu, parcă îi rămăsese ceva din aroganţa lui Hiroko şi din simplitatea lui John. Tot ce fusese mai rău la amândoi. Cu toate astea, reprezenta o forţă. Făcea numai ce voia şi avea foarte mulţi adepţi. Dar nu semăna cu părinţii lui.

Iar Peter, care şedea doar cu două scaune mai departe de Kasei, nu avea nimic din ea sau din Simon. Era greu de înţeles ce însemna legătura de sânge: evident, nimic, deşi o durea sufletul când auzea cum vorbea Peter, cum se ciondănea cu Kasei şi se opunea Roşilor în toate privinţele, făcând caz de un soi de colaboraţionism interplanetar. Şi niciodată, în timpul discuţiilor, nu i se adresa şi ei, nici măcar nu se uita la ea. Poate că era un fel de gest politicos – n-am să mă cert cu tine în public. Doar că, mai degrabă, semăna cu un: n-am să mă cert cu tine în public, pentru că tu nu contezi!

Peter continua să aducă argumente în favoarea menţinerii cablului, de acord cu Art în privinţa documentului de la Dorsa Brevia; lucru firesc, dată fiind marea majoritate Verde care existase atunci şi continua să se menţină şi acum. Folosirea drept ghid a documentului respectiv avea să asigure supravieţuirea cablului. Ceea ce însemna prezenţa în continuare a Autorităţii Tranzitorii a Naţiunilor Unite.

Într-adevăr, câţiva dintre cei din preajma lui Peter vorbeau despre „semiautonomie” în relaţia cu Pământul, în loc de independenţă, iar Peter mergea pe aceeaşi linie. O îngreţoşau. Şi toate astea fără ca tânărul să-i înfrunte privirea. Îi amintea, într-un fel, de Simon. Păstra, ca şi el, un soi de tăcere care o înfuria.

– Nu avem niciun motiv să discutăm despre planuri pe termen

lung, până nu vom fi rezolvat problema cablului, interveni Ann, întrerupându-l şi alegându-se cu o privire de-a dreptul întunecată, de parcă ar fi încălcat o înţelegere.

Doar că nu existase nicio înţelegere – şi de ce să nu fi discutat, dacă între ei nu exista nicio relaţie adevărată, nimic altceva decât biologie...?

Art susţinu că ONU dorea să aprobe semiautonomia marţiană, atâta vreme cât Marte rămânea „într-o strânsă relaţie de consultanţă” cu Pământul; şi solicită acordarea unui sprijin activ împotriva crizei pământene. Nadia anunţă că păstrează legătura cu Derek Hastings, aflat pe New Clarke. După cum se ştia, Hastings abandonase oraşul Burroughs fără să poarte nicio bătălie sângeroasă, iar acum, susţinea Nadia, era dispus la un compromis. Fără putinţă de îndoială, următoarea lui retragere n-avea să mai fie atât de simplă şi nici n-avea să-l conducă într-un loc plăcut, deoarece, în pofida tuturor acţiunilor de salvare, Pământul ajunsese o lume a foametei, a bolilor şi jafului – a încălcării contractului social care, la urma urmei, era atât de fragil. Toate astea s-ar fi putut întâmpla şi aici. Trebuia să-şi amintească de această fragilitate arunci când avea să se înfurie suficient de mult, ca acum, încât să vrea să le spună lui Kasei şi Dao să lase baltă discuţia şi să se care de acolo. Dacă ar fi făcut-o în clipa aceea, ar fi existat toate şansele ca lucrurile să se petreacă întocmai aşa. În clipa aceea, când privi în jur la chipurile nefericite, furioase, îngrijorate, o cuprinse o ciudată conştiinţă a propriei sale forţe. Putea să încline balanţa, putea să dea imediat peste cap prezidiul ăsta.

Vorbitorii luau cuvântul câte cinci minute fiecare pentru a-şi prezenta argumentele în favoarea unei direcţii sau a alteia. Mult mai mulţi decât şi-ar fi închipuit Ann erau pentru tăierea cablului – nu numai Roşii, dar şi reprezentanţi ai acelor culturi sau mişcări care se simţeau cel mai mult ameninţate de ordinea politică a metanaţionalelor sau de migraţia în masă de pe Pământ: beduini, polinezieni, localnici din Dorsa Brevia, unii indigeni mai prudenţi. Cu toate acestea, respectivii reprezentanţi se aflau în minoritate. Nu una neglijabilă, totuşi minoritate. Izolaţioniştii contra interactivilor – iată încă o fracţiune de adăugat la toate celelalte care sfâşiau mişcarea marţiană pentru independenţă.

Jackie Boone se ridică şi vorbi, timp de cincisprezece minute, în favoarea păstrării cablului, ameninţând cu expulzarea din cadrul societăţii marţiene a tuturor celor care doreau să-l

doboare. Era un spectacol dezgustător, dar cu priză la public. După care se ridică Peter şi vorbi în acelaşi fel, doar că ceva mai subtil. Înfuriind-o în asemenea măsură pe Ann încât, după ce el îşi încheie cuvântul, aceasta se ridică imediat pentru a susţine doborârea cablului. Gestul îi aduse o altă privire înveninată din partea lui Peter, dar ea abia dacă îl luă în seamă. Vorbi stăpânită de emoţie, uitând complet de limita celor cinci minute. Nimeni nu îndrăzni să o întrerupă, iar ea continuă, deşi n-avea habar de ceea ce ar fi trebuit să mai spună şi nici nu-şi amintea ce spusese înainte. Probabil subconştientul ei organizase totul ca în dosarul unui avocat – cel puţin, aşa spera. Pe de altă parte, creierul îi gândea pe măsură ce gura continua să vorbească. Poate că nu rostea, la nesfârşit, decât cuvântul *Marte* ori bolborosea ceva neinteligibil, iar ascultătorii se amuzau, pur şi simplu, pe seama ei; sau poate că o înţelegeau, în mod miraculos, într-un moment de graţie glosolalică, în vreme ce pe capetele lor ardeau flăcări invizibile, ca nişte scufii de nestemate. Într-adevăr, Ann avu impresia că părul lor aducea cu o ţesătură metalică, iar cheliile bătrânilor cu nişte bucăţi de jasp, sub care toate limbile – moarte sau vii – erau înţelese în egală măsură. Pentru o clipă, toţi părură captivi, împreună cu ea, într-o epifanie de Marte Roşu, scăpaţi de sub tirania Pământului, trăind pe această planetă odinioară primordială şi care putea redeveni astfel.

Se aşeză la loc. De data asta, nu Sax se ridică să o contracareze, cum se întâmplase de atâtea ori până atunci. În realitate, Sax privea cruciş de concentrare, holbându-se la ea cu gura căscată, cuprins de o uimire pe care ea nu reuşi să o interpreteze. Se uitară unul la altul, cu privirile încleştate. Dar Ann habar n-avea ce gândeşte Sax. Ştia doar că, în sfârşit, îi captase atenţia.

De data asta i se opuse Nadia, sora ei, pledând calm, fără grabă, pentru interacţiunea cu Pământul, pentru intervenţia lor în evenimentele de pe Pământ. În ciuda inundaţiei catastrofale, naţiunile pământene şi metanaţionalele continuau să fie incredibil de puternice şi, în anumite privinţe, crizele provocate de cataclism le uniseră, făcându-le şi mai puternice. De aceea Nadia vorbi despre necesitatea compromisului, despre nevoia de a se angaja, de a influenţa şi transforma. Poziţia ei era cum nu se putea mai contradictorie, îşi spuse Ann. Deoarece ei înşişi erau slabi, zicea Nadia, nu-şi puteau permite să-i irite pe pământeni

şi, din acest motiv, erau nevoiţi să intervină pentru a transforma întreaga realitate socială terestră.

– Dar cum? strigă Ann. Dacă nu ai un punct de sprijin, nu poţi urni o lume! Niciun punct de sprijin, niciun levier, niciun fel de forţă...

– Nu e vorba numai de Pământ, replică Nadia. Vor apărea şi alte colonii în sistemul solar. Mercur, Luna, marii sateliţi exteriori, asteroizii. Trebuie să facem şi noi parte din toate astea. Reprezentând colonia originară, noi suntem liderii fireşti. Lipsa unei punţi peste puţul gravitaţional nu reprezintă decât o obstrucţie în calea acestor deziderate, o diminuare a capacităţii de a acţiona, o reducere a puterii noastre.

– Aşezate în calea progresului, spuse Ann cu amărăciune. Gândeşte-te ce ar fi spus Arkadi despre aşa ceva... Nu. Uite cum stau lucrurile. Ni s-a oferit aici şansa de a realiza o premieră. În asta rezidă întreaga problemă. Încă mai avem acea şansă. Tot ceea ce lărgeşte spaţiul în cuprinsul căruia putem realiza noua societate este un lucru bun. Tot ceea ce-l diminuează este un lucru rău. Gândiţi-vă!

Poate că se gândeau, dar nu avea nicio importanţă. Numeroase elemente de pe Pământ îşi transmiteau argumentele în favoarea menţinerii cablului – argumente, ameninţări, rugăminţi arzătoare. Cei de acolo aveau mare nevoie de ajutor. Orice fel de ajutor. Art Randolph continuă să susţină insistent păstrarea cablului, în folosul celor de la Praxis. Annei i se părea că aceştia vor deveni următoarea autoritate tranzitorie, meta-naţionalismul în cea mai recentă manifestare sau deghizare a sa.

Dar indigenii erau câştigaţi, treptat, de ei, ademeniţi de eventualitatea „cuceririi Pământului”, inconştienţi de imposibilitatea realizării unui asemenea obiectiv, incapabili să-şi închipuie imensitatea şi imobilitatea Terrei. Zadarnic le-ai fi repetat-o întruna, nu izbuteau niciodată să-şi imagineze asemenea lucruri.

În cele din urmă, sosi momentul unui vot informal. Hotărâseră că la scrutin vor participa numai reprezentanţii, cu câte un vot din partea fiecăruia dintre grupurile semnatare ale documentului de la Dorsa Brevia, precum şi câte un vot din partea tuturor colectivităţilor interesate care apăruseră între timp – noi aşezări în teritoriu, noi partide politice, asociaţii, laboratoare, firme, grupuri de gherilă, cele câteva grupări Roşii separatiste. Înainte de începerea procedurii, un suflet generos şi naiv propuse să li

se ofere şi celor din Prima Sută posibilitatea de a acorda un vot, şi toţi cei de faţă râseră la ideea că aceştia ar fi fost în stare să voteze în vreo privinţă la fel ca marţienii. Atunci fiinţa aceea generoasă, o tânără din Dorsa Brevia, propuse ca fiecăruia din Prima Sută să i se dea posibilitatea de a vota individual, propunere respinsă pe motivul că punea în pericol controlul precar pe care marţienii îl deţineau în cazul guvernării prin reprezentanţi. Oricum, n-ar fi fost nicio deosebire.

Aşa că votară în favoarea menţinerii, pentru moment, a elevatorului spaţial în stăpânirea celor de la UNTA, de la asteroid până la Priză inclusiv, fără niciun fel de contestaţie. La urma urmei, totul semăna cu hotărârea regelui Canute de a declara că fluxul era ceva legal, dar nimeni nu râse în afară de Ann. Ceilalţi Roşii erau furioşi. Dao comentă cu glas tare că proprietatea asupra Prizei rămânea un subiect contestat energic, că zona din jur era vulnerabilă şi în pericol de a fi ocupată, că niciun motiv nu justifica o asemenea dare înapoi şi că nu făceau decât să împingă cu mătura sub preş o problemă pentru că era greu de rezolvat! Dar majoritatea se declară de acord cu rezultatul votului. Cablul trebuia să rămână neatins.

Ann simţi din nou vechea ei pornire: să evadeze. Corturi şi trenuri, oameni, conturul de Manhattan în miniatură al Sheffieldului proiectat pe marginea sudică a conului, bazaltul de pe vârf sfâşiat tot, nivelat şi asfaltat... De jur împrejurul crestei se întindea un drum, iar partea de apus a căldării era aproape nelocuită. Aşa că Ann se urcă într-unul dintre cele mai mici transportoare de care dispuneau Roşii şi porni în jurul crestei, în sens opus acelor de ceasornic, până ajunse la o mică staţie meteorologică, unde îşi parcă vehiculul şi ieşi prin ecluza acestuia, mişcându-se cu greutate într-un costum foarte asemănător cu acelea în care obişnuiau să circule pe afară în primii ani.

Se afla la vreo doi kilometri de marginea crestei. Se apropie încet de faleză, către est, împiedicându-se de câteva ori înainte de a se uita pe unde merge. Vechea lavă revărsată peste marginea largă a calderei era în unele locuri netedă şi întunecată iar în altele aspră şi deschisă la culoare. Străbătu întreg drumul spre muchia crestei într-un mod pe deplin areologic, executând un balet al bolovanilor, pe care s-ar fi simţit în stare să-l danseze toată ziua, la unison cu fiece ridicătura sau crăpătură de sub

tălpi. Un lucru bun, deoarece, cu cât se apropia de panta abruptă, terenul se vălurea într-o serie de depresiuni înguste şi curbate, coborând în trepte care uneori nu măsurau mai mult de un pas, iar alteori erau mai înalte decât statura Annei. Şi senzaţia spaţiului gol din faţa ei devenea tot mai puternică, pe măsură ce ieşeau la iveală partea opusă a calderei şi restul marelui circ. Ann parcurse şi ultima porţiune, un prag de vreo cinci metri lăţime, în spatele căruia se afla un perete curbat ce-i ajungea până la umeri. Sub ea se prăvălea acum marele hău rotund al lui Pavonis.

Caldera aceea era una dintre minunile arheologice ale sistemului solar, o groapă de patruzeci şi cinci de kilometri în diametru şi adâncă de alţi cinci măsuraţi, de o regularitate aproape perfectă în toate privinţele – circulară, cu fundul plat, cu pereţii cvasiverticali, un cilindru perfect al spaţiului cosmic, tăiat parcă în vulcan de instrumentele de prelevat probe ale unui geolog. Niciuna dintre celelalte trei mari caldere vulcanice de pe Marte nu se apropia fie şi pe departe de această simplitate a formei: Ascraeus şi Olympus erau nişte complicate palimpseste de inele suprapuse, în vreme ce caldera foarte întinsă şi nu prea adâncă a Arsiei putea cu greu fi numită circulară, spartă în toate părţile cum se găsea. Numai Pavonis era un cilindru regulat – ideal platonic de caldera vulcanică.

Desigur, privită din minunatul punct de observaţie unde se afla Ann, stratificarea orizontală a pereţilor interiori adăuga o mulţime de detalii neregulate, dungi ruginii, negre, ciocolatii şi roşietice, indicând variaţiuni în compoziţia depozitelor de lavă. Unele dungi erau alcătuite dintr-un material mai rezistent la eroziune decât cele de deasupra şi de dedesubt, aşa că de-a lungul peretelui, înşirate la diferite elevaţii, apăreau multe balcoane arcuite – praguri izolate, curbe, înfipte pe marginea imensului gâtlej de piatră, majoritatea niciodată vizitate. Iar fundul era absolut plat! Tasarea în camera de magmă a vulcanului, cameră situată la circa o sută şaizeci de kilometri sub munte, trebuia să fi fost neobişnuit de consistentă. De fiecare dată lava coborâse în acelaşi loc. Ann se întrebă dacă fenomenul fusese determinat, şi dacă da, din ce cauză; oare camera de magmă fusese mai tânără decât în cazul celorlalţi mari vulcani sau mai mică ori lava mai omogenă… Cineva, probabil, investigase deja fenomenul. Fără îndoială, putea consulta în privinţa asta computerul de la încheietura mâinii. Tastă codul

Jurnalului de studii areologice, apoi al lui *Pavonis:* „Dovezi ale unei activităţi explozive stromboliene descoperite în rocile elastice din Tharsis”; „Nervurile radiale din caldera şi grabenul concentric din exteriorul crestei sugerează tasarea târzie a culmii” – tocmai traversase o parte din grabenul respectiv – „Eliberarea în atmosferă a unor substanţe volatile juvenile, calculată prin datarea radiometrică a maficelor de la Lastflow”.

Ann închise computerul. De ani buni încetase a mai fi la curent cu ultimele noutăţi în areologie. Până şi citirea rezumatelor i-ar fi luat mai mult timp decât avea la dispoziţie. Şi, desigur, o mare parte a areologiei fusese compromisă de proiectele de terraformare. Oamenii de ştiinţă care lucrau pentru metanaţionale se concentraseră asupra explorării şi evaluării resurselor, găsind urme ale unor oceane de demult, ale primei atmosfere umede şi calde, poate chiar ale vieţii străvechi. Pe de altă parte, cercetătorii Roşii radicali atrăseseră atenţia asupra riscului creşterii activităţii seismice, al tasării rapide, al risipei la scară mare şi al dispariţiei până şi a unui singur eşantion de suprafaţă planetară rămas în starea sa primordială. Obsesia faţă de politică deformase aproape tot ce se scrisese despre Marte în ultima sută de ani. *Jurnalul* era singura publicaţie cunoscută de Anne care se străduia să editeze lucrări ce-şi limitau foarte strict problematica la areologie în sensul pur, concentrându-se asupra evenimentelor petrecute în cele cinci miliarde de ani de solitudine. Şi era singura publicaţie pe care Ann o mai citea sau, cel puţin, asupra căreia mai arunca o privire, urmărind titlurile şi câteva dintre rezumate, precum şi editorialul. O dată sau de două ori trimisese şi ea redacţiei câte o scrisoare cu privire la unele detalii, scrisoare publicată de cei de acolo fără multă vâlvă. Scos de universitatea din Sabishii, *Jurnalul* era recenzat de areologi de aceeaşi factură intelectuală, iar articolele erau corecte, bine făcute şi fără niciun fel de aluzie politică în concluzii. Erau, pur şi simplu, ştiinţă. Editorialele susţineau ceea ce s-ar fi putut numi o poziţie Roşie, dar numai în sensul cel mai limitat, prin aceea că aduceau argumente în favoarea păstrării peisajului originar, pentru a putea fi întreprinse studii nealterate de nicio contaminare grosieră. Aceasta fusese, de la bun început, şi poziţia Annei, şi într-o asemenea lume echilibrată Ann se simţea cel mai bine. Trecuse de la acea poziţie ştiinţifică la activismul politic numai pentru că fusese obligată de împrejurări. Lucru adevărat pentru un mare număr dintre areologii care-i

sprijineau pe Roşii. Aceştia erau, într-adevăr, semenii ei naturali, oamenii pe care-i înţelegea şi simpatiza.

Dar deloc numeroşi. Aproape că-l cunoştea pe fiecare în parte. Colaboratorii statornici ai *Jurnalului,* mai mult sau mai puţin. Cât despre restul Roşilor, gruparea Kakaze şi ceilalţi radicali, ceea ce susţineau ei era un fel de poziţie metafizică, un cult. Erau fanatici religioşi, membri ai unui soi de sectă care venera pietrele, echivalenţii Verzilor lui Hiroko. Ann avea foarte puţine în comun cu ei, când lucrurile ajungeau până acolo. Aceştia îşi formulau apartenenţa la mişcare printr-o concepţie total diferită asupra lumii.

Şi, dat fiind acest gen de fragmentare chiar în rândul Roşilor, ce se putea spune despre mişcarea de independenţă marţiană, în întregul ei? Avea să se învrăjbească, fapt care se şi petrecuse.

Ann se aşeză cu grijă pe marginea ultimului prag. Frumoasă privelişte! I se păru că undeva, jos, pe fundul calderei, se afla ceva ca o staţie, dar de la cinci mii de metri înălţime era greu să fii sigur. Până şi ruinele vechiului Sheffield abia dacă se zăreau. Ba nu, iată-le acolo, pe fund, chiar sub noul oraş, o grămăjoară de moloz cu nişte linii drepte şi câteva suprafeţe plane. Urmele verticale, abia vizibile, de pe peretele de deasupra ar fi putut fi produse de prăbuşirea cablului, în ’61. Greu de spus.

Aşezările acoperite de corturi de pe marginea calderei arătau ca nişte oraşe de jucărie închise în globuri de sticlă. Sheffieldul conturat pe fundalul cerului, depozitele joase de dincolo de el, spre est, Lastflow, feluritele corturi mai mici de jur împrejurul crestei… Multe dintre ele se contopiseră, pentru a alcătui un fel de Sheffield mai mare, acoperind aproape o sută optzeci de grade din circumferinţa vulcanului, dinspre Lastflow înspre sud-vest, unde drumurile urmau traseul cablului prăbuşit, apoi în jos, pe panta lungă a Tharsisului de Apus, până la Amazonis Planitia. Oraşele şi gările de acolo aveau să fie protejate întotdeauna de corturi, deoarece în locul unde se aflau, la douăzeci şi şapte de kilometri înălţime, densitatea aerului avea să reprezinte mereu doar o zecime din densitatea de la altitudinea de referinţă – ori, s-ar fi putut spune acum, de la nivelul mării. Cu alte cuvinte, acolo, sus, atmosfera avea să rămână la densitatea de treizeci sau patruzeci de milibari.

Oraşe-corturi pentru eternitate! Dar, cu cablul (pe care nu-l zărea) străpungând Sheffieldul, dezvoltarea avea să continue cu siguranţă şi va fi construit un întreg oraş înconjurând caldera, cu

ferestrele dând către aceasta. Fără îndoială că, apoi, se va închide caldera însăşi, ocupându-i-se fundul rotund şi adăugându-se astfel circa o mie cinci sute de kilometri pătraţi de noi construcţii, deşi era discutabil dacă va dori cineva să trăiască pe fundul unei asemenea gropi, ca pe fundul unui puţ litosferic, cu pereţii de piatră înălţându-se în jurul său precum aceia ai unei catedrale circulare fără acoperiş… Dar poate că pe unii o să-i atragă. La urma urmei, bogdanoviştii trăiseră ani de zile în puţurile litosferice. Se vor creşte păduri, se vor construi adăposturi pentru alpinişti sau poate locuinţe elegante pentru milionari pe pragurile arcuite, ca nişte balcoane, se vor săpa scări în pereţii de stâncă, instala elevatoare de sticlă care să parcurgă într-o zi întreagă drumul în sus şi în jos… acoperişuri, şiruri de case, zgârie-nori înălţându-se către culme, cu heliporturi pe terasele rotunde, piste pentru trenuri, şosele suspendate… Aşa e, tot vârful lui Pavonis Mons, cu caldera sa cu tot, putea fi acoperit de marele oraş planetar care să crească mereu, ca un fungus, pe fiecare stâncă a sistemului solar. Miliarde, trilioane, catralioane de oameni, toţi aflaţi cum nu se poate mai aproape de nemurire…

Ann îşi scutură capul, tulburată. Radicalii din Lastflow nu erau oamenii ei, sau nu tocmai, dar dacă planul acestora nu reuşea, vârful lui Pavonis şi toată suprafaţa lui Marte vor fi incorporate de marele oraş mondial. Încercă să se concentreze asupra peisajului, să-l simtă, să trăiască miracolul alcătuirii simetrice, dragostea pentru piatra atât de tare de sub dânsa. Picioarele îi atârnau peste marginea pragului, cu tocurile atingând bazaltul. Putea să arunce o pietricică, iar aceasta ar fi căzut cale de cinci mii de metri. Dar nu era în stare să se concentreze. Nu simţea nimic. Pietrificare. Atât de amorţită, de atâta vreme… Pufni, dădu din cap, îşi trase picioarele înapoi peste prag şi se întoarse la maşină.

* * *

Se visă pe timpul marii traversări a planetei, în zilele dezgheţului. Se făcea că pământul se prăvăleşte pe fundul canionului Melas Chasma, gata să o lovească. Totul văzut cu o limpezime suprarealistă. Din nou îşi aminti de Simon, din nou gemu şi ieşi din micul şanţ, repetând toate gesturile, liniştind un mort din lăuntrul ei, simţindu-se groaznic. Pământul vibra…

Se trezi, prin proprie voinţă, crezu ea – ca să evadeze, să fugă cât mai departe –, însă descoperi o mână care o trăgea puternic

de braţ.

– Ann, Ann, Ann!

Era Nadia, Altă surpriză. Se sculă anevoie, dezorientată.

– Unde suntem?

– Pe Pavonis, Ann. Revoluţia! Am venit să te scol fiindcă a izbucnit un conflict între oamenii lui Kasei şi Verzii din Sheffield.

Prezentul se prăvălea peste ea ca alunecarea de teren din vis. Se smuci din strânsoarea Nadiei şi îşi căută, orbeşte, cămaşa.

– Dar maşina nu era încuiată?

– Am forţat intrarea.

– Aha!

Se ridică, cu mintea încă înceţoşată, îngrijorându-se progresiv, pe măsură ce realiza gravitatea situaţiei.

– De fapt, *ce* s-a întâmplat?

– Au lansat nişte rachete spre cablu.

– Deci au făcut-o! exclamă ea cu o nouă smucitură, risipindu-şi ceaţa din minte. Şi?

– N-a mers. Sistemul defensiv al cablului le-a doborât. Au o mulţime de instalaţii acolo, sus, şi sunt bucuroşi că, în sfârşit, le pot utiliza. Doar că acum Roşii pătrund în Sheffield dinspre vest, lansând alte rachete, iar forţele ONU de pe Clarke bombardează primele baze de lansare din Ascraeus şi ameninţă cu noi bombardamente toate forţele armate de aici. Mai mult nici nu-şi doreau. Iar Roşii, evident, îşi închipuie că lucrurile se vor petrece din nou ca la Burroughs şi încearcă să forţeze lucrurile. Aşa că am venit la tine. Ascultă, Ann, ştiu că ne-am certat mult. N-am prea ştiut să fiu răbdătoare, dar de data asta e chiar *prea mult.* Totul poate fi dat peste cap în ultima clipă. ONU ar putea să decidă că situaţia de aici este anarhică şi să trimită noi forţe de pe Pământ, care să încerce să pună din nou mâna pe putere.

– Unde sunt Kasei şi ai lui? întrebă Ann cu glas răguşit.

Îşi trase chiloţii şi intră în baie. Nadia se ţinu după ea. Până şi asta era o surpriză. În Underhill, aşa ceva ar fi fost un lucru normal, dar trecuse foarte multă vreme de când Nadia se ţinea după ea până în baie, vorbind obsedată, în timp ce Ann se spăla pe faţă, apoi se aşeza pe closet şi urina.

– Îşi au tabăra tot în Lastflow, dar au blocat pista din jurul crestei şi pe aceea către Cairo şi se bat în Sheffieldul de Vest şi în jurul Prizei. Roşii luptă cu Verzii.

– Da. Da…

– Deci, vrei să discuţi cu Roşii? Vrei să-i opreşti?

Deodată, pe Ann o străbătu un val de furie.

– *Tu i-ai împins să facă toate astea!* îi strigă Nadiei, făcând-o să se izbească de uşa din spate.

Ann se ridică de pe closet, făcu un pas spre Nadia, îşi ridică chiloţii şi continuă să strige:

– Voi şi terraformarea voastră prostească şi înfumurată, care vă aduce atâtea satisfacţii! Totul verde, verde, verde, fără umbră de compromis! Greşeala este şi a voastră, în egală măsură, câtă vreme ei şi-au pierdut orice speranţă!

– Poate, mormăi Nadia, încurcată.

Evident, nu-i mai păsa de asta. Era vorba de o faptă din trecut, care nu mai avea nicio importanţă. O lăsase deoparte şi urmărea alt obiectiv.

– Dar vrei să încerci?

Ann se uită la vechea şi încăpăţânata ei prietenă care, în momentul acela, avea un aer aproape tineresc, aşa cum era cuprinsă de teamă, deosebit de concentrată şi plină de viaţă.

– Am să fac ce se va putea, răspunse cu asprime. Deşi, din câte spui, e deja prea târziu.

Era, într-adevăr, prea târziu. Tabăra de transportoare unde locuise Ann era părăsită, iar când lansă mai multe apeluri utilizând computerul personal, nu primi niciun răspuns. Aşa că îi lăsă pe Nadia şi pe ceilalţi Verzi să se perpelească în complexul de depozite din estul lui Pavonis şi se îndreptă către Lastflow, sperând să-i întâlnească pe vreunii dintre liderii Roşii care-şi aveau baza acolo. Dar Lastflow fusese abandonat de către Roşii, şi niciun localnic nu ştia încotro plecaseră. Oamenii se uitau la televizoarele din gări şi din vitrinele cafenelelor; însă, când urmări şi ea emisiunile, Ann nu descoperi nicio referire la lupte, nici măcar la cele de pe Mangalavid. Prin pornirea ei neînduplecată începu să-şi facă loc o senzaţie de disperare. Ar fi vrut să facă ceva, dar nu ştia cum. Apelă din nou prin consola de la mână şi, spre surpriza ei, Kasei răspunse pe frecvenţa personală. Chipul lui, pe micul ecran, semăna izbitor cu acela al lui John Boone; până într-atâta, încât – în tulburarea ei – Ann nici nu auzi ce spusese la început. Arăta atât de fericit! Era John, în carne şi oase!

– ... am fost nevoiţi s-o facem, continua el, şi Ann nu-şi aminti dacă îl întrebase ceva despre asta. Dacă nu facem ceva, vor da peste cap întreaga planetă. O vor cultiva până pe vârful celor

patru mari vulcani.

Vorbele lui reluau suficient de convingător gândurile Annei din clipele când şezuse pe prag. Cu toate acestea, ea se stăpâni şi spuse:

– Kasei, trebuie să acţionăm cum s-a stabilit în cadrul întrunirii, altfel vom declanşa un război civil.

– Suntem o minoritate, Ann, iar cadrului puţin îi pasă de minorităţi.

– Nu cred că-i chiar aşa. La treaba asta mai trebuie lucrat. Şi chiar dacă vom fi nevoiţi să trecem la o rezistenţă activă, nu e musai să o facem acum şi aici. Nu-i cazul să ajungem ca marţienii să ucidă marţieni.

– Dar ăştia nu sunt marţieni!

În ochi i se aprinsese o licărire, Kasei se distanţase de lumea obişnuită şi expresia de pe chipul lui amintea de indiferenţa Hiroko. Din punctul acesta de vedere, nu semăna defel cu John. Moştenea tot ce fusese mai rău la ambii părinţi, şi astfel marţienii căpătaseră un nou profet, vorbind o limbă nouă.

– Unde te afli în clipa asta?

– În vestul Sheffieldului.

– Ce ai de gând?

– Să cuceresc Priza şi să dobor cablul. Dispunem şi de arme, şi de experienţă. Nu cred să avem prea multe probleme.

– Dar nu l-aţi doborât din prima încercare.

– Prea complicat. De data asta o să-l facem bucăţele.

– Eu mă gândeam s-o luăm altfel.

– O să meargă.

– Kasei, trebuie să negociem cu Verzii.

El clătină din cap, nerăbdător, dezgustat că, la greu, Ann îşi pierduse tăria.

– Negociem. După ce cade cablul. Ascultă, Ann, eu trebuie să plec. Ai grijă să nu stai pe traseul prăbuşirii.

– Kasei!

Dar tânărul dispăruse de pe ecran. Nimeni n-o mai asculta – nici duşmanii, nici prietenii, nici familia, cu toate că ar fi trebuit să-l sune pe Peter. O să încerce din nou să-l prindă pe Kasei. Simţea nevoia să se vadă personal cu el, să-i capteze atenţia, cum făcuse cu Nadia. Da, avea să recurgă la asta: pentru a le capta atenţia, să le strige totul în faţă.

Eventualitatea de a se pomeni blocată pe lângă estul lui

Pavonis o făcu să-şi continue drumul de la Lastflow către apus, urmându-şi ocolul în sens contrar acelor de ceasornic, ca şi în ziua precedentă, pentru a-i prinde din urmă pe Roşii. Era, fără îndoială, cea mai bună cale de a ajunge la ei. Avea de parcurs circa o sută cincizeci de kilometri de la Lastflow până la marginea de vest a Sheffieldului şi, în vreme ce străbătea în viteză culmea, prin exteriorul pistei, îşi petrecea timpul încercând să contacteze diferitele forţe de pe munte, însă fără succes. Paraziţi radio explozivi marcau luptele purtate pentru cucerirea Sheffieldului, iar amintirea anului ’61 o izbi odată cu aceste brutale revărsări de zgomote, care o speriau. Acceleră la maximum, menţinând maşina pe marginea exterioară, îngustă, a pistei, pentru a face deplasarea mai lină şi mai rapidă – o sută de kilometri pe oră, apoi şi mai mult – gonind ca la curse pentru a încerca să împiedice dezastrul unui război civil. Totul semăna cu un vis îngrozitor, mai ales pentru că era prea târziu, mult prea târziu. În astfel de momente ea ajungea întotdeauna prea târziu. Pe cerul de deasupra căldării apăreau, instantaneu, nori înstelaţi – explozii, fără îndoială, rachete lansate în direcţia cablului şi doborâte la jumătatea distanţei, cu pufnituri albe ca de artificii nereuşite, îngrămădindu-se deasupra oraşului şi destrămându-se în zona cablului, răsărind pretutindeni peste uriaşul vârf de vulcan, pornind apoi în derivă spre răsărit, duşi de curenţii de altitudine. Unele rachete erau distruse la mare distanţă de ţintă.

Cu ochii la bătălia de pe cer, Ann aproape că se izbi de primul cort din vestul Sheffieldului, deja perforat. Pe măsură ce oraşul se întinsese către apus, noi corturi se alăturaseră celor vechi, asemeni lobilor unor depuneri de lavă. Iar acum, zidul de morene din jurul ultimului cort era presărat cu fragmente de schelet, ca nişte cioburi de sticlă, iar de pe unele dintre suporturile rămase, asemănătoare unor mingi de fotbal, pânza cortului lipsea. Zgâlţâindu-se cumplit, transportorul trecu peste o grămadă de sfărâmături de bazalt, iar Ann acţionă frâna şi se apropie cu grijă de zidul oraşului. Porţile ecluzei destinate vehiculelor erau blocate. Ann îşi puse costumul şi casca, se strecură în ecluza proprie a transportorului şi părăsi maşina. Cu inima bătându-i nebuneşte, merse până la zidul de împrejmuire, îl escaladă şi pătrunse în oraş.

Străzile erau pustii. Pe gazon zăceau împrăştiate cioburi, cărămizi, aşchii de bambus şi grinzi de magneziu contorsionate. La o astfel de altitudine, fisurarea cortului făcea ca toate clădirile

afectate să pocnească asemeni unor baloane. Ferestrele se căscau goale şi întunecate, doar din loc în loc se vedeau dreptunghiuri de geam rămase întregi, ca nişte mari scuturi străvezii. Ann dădu peste un cadavru, cu faţa congelată sau acoperită de praf. Murise, probabil, o mulţime de lume. Oamenii nu se mai gândeau nicicum la decompresiune; asta fusese doar o grijă a vechilor colonişti, nu era şi a prezentului.

Ann porni mai departe spre est.

– Caută-i pe Kasei sau pe Dao, pe Marion sau pe Peter! se adresă, din nou şi din nou, computerului, dar fără niciun răspuns.

Intră pe o stradă îngustă, chiar pe lângă peretele sudic al cortului, prin lumina violentă a soarelui, care decupa umbre negre cu contururi precise. Unele construcţii rezistaseră, cu ferestrele la locul lor şi luminile dinăuntru aprinse. Desigur, nu se zărea niciun locatar. În depărtare, cablul abia dacă se vedea – o dungă neagră, verticală, înălţându-se spre cer din estul Sheffieldului, ca o linie geometrică materializată în realitatea de aici.

Frecvenţa de urgenţă a Roşilor era un semnal transmis pe o lungime de undă variind cu repeziciune, sincronizat pentru toţi cei care dispuneau de codificarea în uz. Sistemul făcea faţă foarte bine mai multor tipuri de bruiaj radio. Cu toate acestea, Ann rămase surprinsă când, de la încheietura mâinii, se auzi o voce răguşită:

– Ann, sunt eu, Dao. Aici…

De fapt, era la vedere, făcându-i semne cu mâna de la intrarea micii ecluze de siguranţă a unei clădiri. Împreună cu alţi circa douăzeci de oameni îşi făcea de lucru în stradă cu un trio de lansatoare mobile de rachete. Ann alergă într-acolo şi se înghesui în pragul uşii, lângă Dao.

– Toate astea trebuie să înceteze! strigă ea.

– Dar aproape am cucerit Priza, replică Dao, surprins.

– Şi pe urmă ce-o să faceţi?

– Discută cu Kasei. E departe, în faţă, în drum spre Arsiaview.

Una dintre rachete decolă, cu un fâsâit abia sesizabil în aerul rarefiat. Dao se întoarse la treabă. Ann porni în fugă în susul străzii, ţinându-se cât mai aproape de clădirile care o flancau. Era, evident, primejdios dar în clipa aceea nu-i păsa dacă va fi ucisă, aşa că nu o încerca niciun fel de teamă. Peter se afla undeva, în Sheffield, în fruntea revoluţionarilor Verzi stabiliţi acolo de la bun început. Oamenii aceştia se dovediseră destul de

eficienţi pentru a menţine forţele de securitate ale UNTA blocate pe cablu şi sus, pe Clarke, aşa că nu aduceau nici pe departe cu nişte tineri demonstranţi de stradă indigeni, pacifişti şi lipsiţi de orice şansă, cum şi-i închipuiseră Kasei şi Dao, fiii ei spirituali. Fiii ei spirituali, punând la cale un atac împotriva singurului ei copil adevărat şi nutrind convingerea deplină că beneficiază de binecuvântarea ei, ca altădată... însă acum...

Se sili să-şi continue fuga. Răsuflarea îi era greoaie şi întreruptă, iar sudoarea începu să i se reverse prin toţi porii. Se apropie în grabă de peretele sudic al cortului, unde dădu peste o mică unitate de transportoare camuflate ale Roşilor, Ţestoase de Piatră, fabricate la Acheron. Dar niciunul dintre ocupanţii lor nu-i răspunse la apeluri, iar când se uită mai bine constată că acoperişurile de stâncă le erau perforate în partea frontală, unde ar fi trebuit să se afle parbrizele, chiar sub streaşină de granit. Toţi cei dinăuntru muriseră. Îşi continuă goana spre est, pe lângă peretele cortului, fără a lua în seamă molozul de pe jos, cuprinsă tot mai mult de panică. Era conştientă că o singură împuşcătură, trasă de oricare dintre tabere, o putea ucide, dar trebuia neapărat să-l găsească pe Kasei. Apelă din nou prin consola de la mână. Tocmai atunci o chemă cineva. Era Sax.

– Nu e logic să se lege soarta elevatorului de scopurile terraformării, zicea el, de parcă nu i s-ar fi adresat ei, ci unui grup de persoane. Cablul ar putea fi priponit de o planetă cât se poate de rece.

Era obişnuitul Sax, cel întru totul asemănător lui Sax. Care trebuia să-şi fi dat seama că se află în legătură doar cu ea, fiindcă aruncă o privire de bufniţă în minuscula cameră video de la propria-i mână şi spuse:

– Ascultă, Ann, am putea să înşfăcăm de braţ istoria şi să o sfărâmăm... adică, *să o facem.* Să o facem din nou.

Vechiul Sax n-ar fi spus niciodată aşa ceva. Nici n-ar fi trăncănit în faţa ei, evident tulburat, rugător, cu nervii zdruncinaţi vizibil. De fapt, era una dintre cele mai înspăimântătoare privelişti pe care Ann le văzuse vreodată.

– Ei te iubesc, Ann. Iată ceea ce ne poate salva. Poveştile sentimentale sunt singurele poveşti adevărate. Cumpene ale dorinţei şi degradării... pardon, *devotamentului.* Pentru indigeni... tu reprezinţi... personificarea anumitor... valori. Nu te poţi feri de... asta. Trebuie să te conformezi. Am făcut-o şi eu în Da Vinci şi s-a dovedit... util. Acum e rândul tău. Trebuie.

Trebuie… Ann… doar de data asta, trebuie să treci de partea noastră, a tuturor. Indiferent dacă vom fi împreună sau rămâi izolată. Foloseşte-ţi valoarea iconografică.

Cât de ciudat era să audă asemenea lucruri de la Saxifrage Russell. Dar acesta schimbă din nou tonul, părând să se concentreze.

– … procedura logică rezidă în stabilirea unui fel de ecuaţie a intereselor aflate în conflict, continuă el, revenind la vechea personalitate.

Apoi răsună un semnal, iar Ann îl întrerupse pe Sax ca să răspundă apelului. Era Peter, chiar pe frecvenţa codificată a Roşilor, cu o expresie întunecată pe care nu i-o mai văzuse până atunci.

– Ann, începu el, privind încordat către propria-i consolă. Ascultă, mamă… vreau să-i opreşti pe oamenii ăştia!

– Nu mă lua cu „mamă”, îl repezi ea. Încerc. Îmi poţi spune unde-i găsesc?

– Ba bine că nu! Tocmai au pătruns cu forţa în cortul Arsiaview şi îşi continuă deplasarea. Se pare că încearcă să atace dinspre sud Priza.

Încruntat, luă un mesaj de la cineva din afara unghiului vizual al camerei de luat vederi.

– Aşa e, confirmă apoi, ridicând privirea spre ea. Ann, pot să-ţi fac legătura cu Hastings, pe Clarke? Dacă îi spui că încerci să opreşti atacul Roşilor, ar putea crede că e vorba doar de câţiva extremişti şi n-o să se amestece. Are de gând să facă tot ce trebuie ca să menţină cablul în funcţiune, şi mă tem că e gata să ne omoare pe toţi.

– O să stau de vorbă cu el.

Şi iată-l, un chip din trecutul îndepărtat, din vremuri de mult uitate, ar fi spus ea. Cu toate astea, i se păru dintr-o dată familiar, un bărbat cu trăsături fine, hărţuit, furios, pe punctul de a izbucni. Ar fi putut cineva face faţă enormelor presiuni de acum o sută de ani? În niciun caz. Iar azi se repetau exact acele timpuri.

– Sunt Ann Clayborne, începu ea, şi când chipul lui Hastings se contorsionă şi mai mult, spuse: Vreau să ştii că luptele care se desfăşoară aici nu reprezintă politica partidei Roşilor.

La rostirea acestor vorbe, stomacul i se strânse şi simţi în gură gustul chimului. Totuşi, continuă:

– Este acţiunea unui grup fracţionist, numit Kakaze. Ei au

distrus digul de la Burroughs. Încercăm să-i anihilăm şi sperăm să reuşim până în seară.

Era cea mai cumplită înşiruire de minciuni pe care o spusese vreodată. Avea senzaţia că Frank Chalmers coborâse şi pusese stăpânire pe gura ei. Nu putea suporta pe limbă gustul unor astfel de cuvinte. Întrerupse legătura înainte ca faţa să-i trădeze falsurile pe care le voma. Hastings dispăru fără să fi scos nicio vorbă, iar chipul lui fu înlocuit de al lui Peter, care nu ştia că Ann revenise pe circuit. Îl auzea vorbind, dar consola lui era îndreptată spre un perete.

– Dacă nu se opresc de bunăvoie, va trebui să-i silim noi înşine. Altfel, or s-o facă forţele UNTA şi o să se aleagă praful de toate. Pregătiţi-vă de contraatac. Dau eu semnalul.

– Peter!

Ann strigase, fără să-şi dea seama. Imaginea de pe micul ecran se roti, oprindu-se la chipul lui.

– Negociază cu Hastings, spuse ea înecându-se şi reuşind cu greu să se uite la el, trădătorul. Eu plec după Kasei.

Arsiaview, cortul situat la extremitatea sudică, era acum plin de fumul care şerpuia sub cupolă, în lungi linii amorfe, dezvăluind schemele de ventilaţie. Pretutindeni alarmele răsunau puternic în aerul încă suficient de dens, iar gazonul verde al străzilor era presărat cu fragmente de plastic transparent provenite din structura cortului. Ann trecu, împleticindu-se, de un cadavru ghemuit aidoma celor modelate în cenuşa de la Pompei. Arsiaview era îngust dar lung, şi Ann nu prea avea idee încotro s-o apuce. Şuieratul lansatoarelor de rachete o conduse spre est, către Priză, magnetul nebuniei generale – ca un monopol, revărsând asupra lor demenţa Pământului.

Era posibil să se contureze un plan aici: sistemele defensive ale cablului păreau capabile să facă faţă rachetelor uşoare ale Roşilor, dar dacă atacatorii distrugeau în întregime Sheffieldul şi Priza, n-ar mai fi rămas acolo nimic care să motiveze coborârea celor de la UNTA, aşa încât n-ar mai fi avut nicio importanţă dacă deasupra marţienilor continua să se legene mult disputatul cablu. Era un plan simetric cu acela aplicat în cazul Burroughs.

Însă unul prost. Burroughs fusese construit pe câmpie, unde exista atmosferă, iar oamenii puteau să trăiască în exterior, cel puţin o vreme. Sheffield se afla la altitudine, aşa că oamenii

reveneau la problemele din trecut, din ’61, când ruperea unui cort însemna sfârşitul tuturor celor dinăuntrul său, expuşi factorilor atmosferici. În acelaşi timp, cea mai mare parte din Sheffield se afla în subteran, pe mai multe niveluri clădite în peretele calderei. Fără îndoială că majoritatea populaţiei se retrăsese acolo, şi dacă luptele încercau să o urmeze, avea să iasă ceva cumplit, un coşmar. Iar sus, la suprafaţă, unde luptele se puteau duce, oamenii erau expuşi focului de pe cablul de deasupra. Nu, n-avea cum să meargă. Ann nici măcar nu reuşea să vadă ce se întâmplă. În apropierea Prizei, exploziile se înmulţiseră, din intercom se auzeau paraziţi şi cuvinte izolate, receptorul prindea fragmente din alte frecvenţe codificate, interferându-se: „... Ocupat Arsiaview *prrrrrr...* Vizaţi din nou, dar eu aş zice cu trei-doi-doi pe axa *x* şi opt pe axa *y prrrrrr...”*

După care probabil că un alt grup de rachete fusese lansat în direcţia cablului, deoarece Ann văzu o linie ascendentă de explozii strălucitoare. Nu se auzea nimic, dar la scurtă vreme fragmente mari, negre, căzură ca o ploaie peste corturile din jurul ei, sfâşiind ţesătura invizibilă sau spărgându-se de cadrele nevăzute, căzând apoi asupra clădirilor – ca nişte baloturi diforme din resturi de vehicule, cu mare zgomot, în ciuda aerului rarefiat şi a intercalării corturilor. Ann simţi pământul vibrându-i şi tresărindu-i sub tălpi. Totul dură câteva minute bune; fragmentele cădeau tot mai departe, şi fiecare secundă a acelor minute i-ar fi putut aduce moartea. Rămase în picioare, aşteptând-o, cu privirile aţintite către cerul întunecat.

Fragmentele încetară să mai cadă. Până acum îşi ţinuse respiraţia; începu să răsufle din nou. Peter avea codul Roşilor, şi Ann formă numărul lui, în speranţa că va putea obţine legătura, dar din consolă nu se auziră decât paraziţi. Şi totuşi, chiar când reducea volumul în căşti, prinse câteva fragmente de propoziţii. Era Peter, care, adresându-se forţelor Verzi, descria mişcările Roşilor. Sau poate adresându-se înşişi celor de la UNTA care, apoi, să lanseze asupra lor mai multe rachete din sistemul defensiv al cablului. Da, era vocea lui Peter, întreruptă de paraziţi, solicitând loviturile. După care, din nou, nu se mai auziră decât paraziţii.

La baza elevatorului, scurte străfulgerări de lumină explozivă făceau ca partea inferioară a cablului să devină din neagră argintie, apoi din nou neagră. Fiecare instalaţie de alarmă din Arsiaview se porni să zbârnâie sau să urle. Tot fumul se scurse

către extremitatea estică a cortului. Ann pătrunse pe o alee orientată de la nord la sud şi se rezemă de peretele dinspre răsărit al unei clădiri, lipindu-se de beton. Pe alee nu exista nicio fereastră. Bubuituri, trosnete, vânt. Apoi, tăcerea lipsei aproape totale de aer.

Se ridică şi începu să hoinărească prin cort. Dar unde să te duci când sunt omorâţi oameni? Caută-ţi prietenii, dacă poţi! Şi dacă mai poţi spune care sunt aceştia!

Îşi adună gândurile şi continuă să caute grupul lui Kasei, îndreptându-se încotro îi spusese Dao că-i va găsi, încercând apoi să ghicească unde vor pleca de acolo. O posibilitate era să iasă din oraş dar, devreme ce se aflau înăuntru, ar fi putut trece în următorul cort spre est, încercând să le cucerească unul câte unul, să le decompreseze, obligându-i pe toţi să se refugieze în subteran, apoi să plece mai departe. Ann rămase pe strada paralelă cu peretele cortului, mergând cât putea de repede. Avea o bună condiţie fizică, dar era ridicol să orbecăie astfel, nu-şi putea controla respiraţia şi mai şi îmbiba cu sudoare costumul. Strada era părăsită, nefiresc de tăcută şi pustie, de aceea Annei îi venea greu să creadă că se afla în mijlocul unei bătălii şi încă şi mai puţin că avea să găsească vreodată grupul căutat.

Dar iată-i. Acolo, în faţă, pe străzile din jurul unuia dintre parcurile triunghiulare – siluete purtând căşti şi costume de protecţie, înarmate cu arme automate şi lansatoare mobile de rachete, trăgând în inamici nevăzuţi dintr-o clădire cu faţada de cuarţ. Banderole roşii pe braţ – Roşii…

O lumină orbitoare, şi Ann se pomeni trântită la pământ. Urechile îi vuiau. Căzuse la baza unei clădiri, lipindu-se de peretele de piatră lustruită. Jaspilit: jasp roşu şi oxid de fier, în dungi alternative. Drăguţ. O dureau spatele, fundul, umărul şi cotul. Dar nu insuportabil. Se putea mişca. Se întoarse târâş şi privi în urmă, către parcul triunghiular. Fel de fel de lucruri ardeau în bătaia vântului. Flăcările, ca nişte mici jeturi portocalii flămânde de oxigen, se stingeau deja. Oamenii fuseseră azvârliţi în toate părţile, ca nişte păpuşi stricate, cu membrele îndoite în poziţii imposibile. Se ridică şi fugi până la cel mai apropiat grup, atrasă de un cap cunoscut, cu părul cărunt, căruia îi căzuse casca. Era Kasei, unicul fiu al lui John Boone şi al lui Hiroko Ai, cu o parte a maxilarului sângerând, cu ochii deschişi, lipsiţi de viaţă. O luase mult prea în serios pe Ann, iar oponenţii lui nu îndeajuns de în serios. Rana îi scosese la iveală caninul de piatră roz.

Văzându-l, Ann simţi un nod în gât şi îşi întoarse privirile. Ce irosire! Acum toţi trei erau morţi.

Reveni la Kasei şi se ghemui lângă el, luându-i consola de la mână. Era posibil să fi dispus de o frecvenţă directă pentru comunicarea cu grupul Kakaze, de aceea Ann se retrase la adăpostul unei clădiri cu faţada de obsidian, stricată de mari spărturi albe, şi formă codul de apel general, apoi spuse:

– Aici Ann Clayborne şi mă adresez tuturor Roşilor. Către toţi Roşii. Vă vorbeşte Ann Clayborne. Atacul asupra Sheffieldului a eşuat. Kasei a murit, împreună cu mulţi alţii. Repetarea aici a atacurilor nu va da niciun rezultat. Va face doar ca toate forţele de securitate ale UNTA să coboare din nou pe planetă.

Ar fi vrut să le spună, în primul rând, cât de stupid fusese planul lor, dar îşi înghiţi cuvintele.

– Aceia dintre voi care aveţi posibilitatea coborâţi de pe munte. Toţi cei din Sheffield retrageţi-vă spre vest, părăsiţi oraşul şi eliberaţi muntele. Vă vorbeşte Ann Clayborne.

Recepţionă câteva mesaje de confirmare şi le ascultă fără prea mare atenţie, pe când străbătea din nou Arsiaview către apus, unde-şi lăsase maşina. Nu făcu nicio încercare de a se ascunde; dacă era să fie ucisă, avea să fie ucisă şi gata, dar acum nu credea că se va petrece asta. Se afla sub aripa protectoare ale vreunui înger negru, care o ferea de moarte, indiferent de ce s-ar fi întâmplat, care o obliga să rămână martoră la moartea tuturor cunoscuţilor şi a întregii planete atât de iubite. Soarta ei. Da: iată-i pe Dao şi echipa lui, morţi cu toţii, acolo unde-i lăsase, zăcând în propriul lor sânge. Iar ea – sortită să scape, ca prin urechile acului.

Şi colo, pe un bulevard larg, cu un şir de tei pe mijloc, se afla o altă îngrămădire de cadavre – dar nu Roşii; purtau pe frunte eşarfe verzi, iar unul dintre ei arăta exact ca Peter, avea spatele lui… Dintr-o pornire necontrolată, ca într-un coşmar, Ann se apropie cu genunchii tremurând, se opri în dreptul cadavrului şi, în cele din urmă, îi dădu ocol. Dar nu era Peter, ci un marţian oarecare, tânăr, înalt, cu umerii ca ai lui Peter, sărmanul. Un bărbat care ar fi putut trăi o mie de ani.

Plecă mai departe, neluându-şi nicio măsură de precauţie. Fără vreun incident, ajunse la micul ei transportor, se îmbarcă şi merse până la terminalul feroviar din extremitatea vestică a Sheffieldului. De acolo, o pistă cobora panta sudică a vulcanului, până pe şaua dintre Pavonis şi Arsia. Văzând-o, Annei îi veni în

minte un plan, foarte simplu, esenţial şi, din aceste motive, operabil. Intră pe frecvenţa celor din grupul Kakaze şi le aduse la cunoştinţă recomandările ei ca pe nişte ordine. Să fugă, să dispară. Să coboare până pe Şaua Sudică, mai departe să ocolească Arsia pe panta vestică, deasupra limitei zăpezilor, pe urmă să se strecoare în extremitatea superioară a Fosei Aganippe, un canion lung şi drept unde se afla un refugiu secret al Roşilor, o aşezare săpată în peretele de nord. Acolo se puteau ascunde la nesfârşit, iniţiind o altă îndelungată Rezistenţă împotriva noilor stăpâni ai planetei. UNOMA, UNTA, metanaţionalele, Dorsa Brevia – toţi erau de partea Verzilor.

Încercă să-l sune pe Lupul de Preerie şi rămase întrucâtva surprinsă când acesta îi răspunse. După câte îşi dădea seama, şi el se afla pe undeva prin Sheffield; fără îndoială, avusese noroc că se mai afla în viaţă, dar pe chipul brăzdat i se întipărise o expresie amară, furioasă.

Ann îl informă în legătură cu noul plan, iar el o aprobă printr-o înclinare a capului.

– După o vreme, vor fi nevoiţi să plece şi mai departe, zise.

Ann nu se putu stăpâni să remarce:

– A fost o tâmpenie din partea lor să atace cablul.

– Ştiu, răspunse el, plictisit.

– N-ai încercat să-i faci să se răzgândească?

– Ba da.

Se întunecă şi mai mult la chip.

– A murit Kasei??

– Da…

– O, Doamne, gemu el, schimonosindu-se de durere. Nenorociţii!

Ann nu găsi nimic de spus. Nu-l cunoscuse prea îndeaproape pe Kasei şi nici nu-i prea plăcuse de el. Însă pe Lupul de Preerie îl ştia de la naştere, de pe vremea când se aflau în colonia ascunsă a lui Hiroko, şi încă din copilărie îl luase cu el în expediţiile secrete de pe tot cuprinsul planetei. Iar acum, lacrimile îi şiroiau pe cutele adânci ale obrajilor, iar Ann îşi încleşta dinţii.

– Poţi să-i conduci la Aganippe? întrebă ea. Eu rămân să negociez cu cei din estul lui Pavonis.

Lupul de Preerie dădu din cap.

– O să-i duc cât de repede pot. Spune-le că ne întâlnim la gara de vest.

– Le spun…

– Verzii or să fie furioşi pe tine.
– Dracu’ să-i ia pe Verzi!

O parte dintre luptătorii Kakaze se strecurară în terminalul vestic al oraşului, la lumina unui apus fumuriu, sumbru – grupuri mici, purtând costume murdare, înnegrite; oameni palizi, înspăimântaţi, rătăciţi, şocaţi. La capătul puterilor. Până la urmă, se strânseseră vreo trei-patru sute, împărtăşindu-şi unul altuia ştirile proaste ale zilei. Iar când Lupul de Preerie apăru în spatele lor, Ann se ridică şi vorbi cu glas suficient de puternic pentru a o auzi cu toţii, conştientă ca niciodată în viaţă de poziţia de căpetenie a Roşilor, de ceea ce însemna o astfel de poziţie în acel moment. Toţi acei oameni o luaseră în serios, iar acum iată-i, înfrânţi şi abia scăpaţi cu viaţă, având prieteni morţi peste tot prin oraşul de la răsărit.
– Atacul direct a fost o idee proastă, spuse ea, din nou incapabilă să se abţină. A mers la Burroughs, dar acolo situaţia era cu totul alta. Aici a eşuat. Oameni care puteau trăi o mie de ani sunt acum morţi. Cablul n-a meritat chiar atât. O să ne ascundem, aşteptându-ne următoarea şansă, următoarea şansă adevărată.
Urmară proteste violente, strigăte furioase:
– Nu! Nu! Niciodată! Doborâţi cablul!
Ann îi aşteptă să se liniştească. În cele din urmă, ridică o mână, iar ei tăcură.
– Dacă ne-am lupta acum cu Verzii, războiul s-ar putea lesne întoarce împotriva noastră. Le-ar oferi metanaţionalelor un motiv să se amestece din nou. Asta ar fi mult mai rău decât să negociem cu un guvern marţian. Cel puţin, cu marţienii putem discuta. Capitolul referitor la mediu din acordul de la Dorsa Brevia ne oferă un oarecare mijloc de constrângere. Va trebui deci să lucrăm iarăşi cum putem noi mai bine. Să începem de altundeva. Pricepeţi?
În dimineaţa aceea nu aveau cum să înţeleagă. Şi nici nu doreau. Ann aşteptă domolirea vocilor protestatare, îi reduse la tăcere din ochi. Privirea aceea intensă, crucişă, a Annei Clayborne… O mare parte dintre ei intraseră în luptă datorită ei, în zilele de demult, când duşmanul era duşman, iar Rezistenţa o reală alianţă funcţională, adesea dezlânată şi fracturată, dar cu toate componentele, mai mult sau mai puţin, de aceeaşi parte a baricadei…

Oamenii îşi plecară capetele, acceptând fără nicio tragere de inimă realitatea: dacă Ann Clayborne li se opunea, conducerea lor morală ar fi dispărut. Iar fără asta – fără Kasei, fără Dao –, în condiţiile în care majoritatea indigenilor erau Verzi şi acceptaseră cu hotărâre să se aşeze sub comanda unor Nirgal, Jackie şi Peter, trădătorul...

– Lupul de Preerie o să vă scoată de pe Tharsis, spuse Ann, cuprinsă de o senzaţie de greaţă.

Ieşi din încăpere, traversă terminalul şi trecu prin ecluză, revenind la transportor. Consola lui Kasei se afla pe bordul maşinii. O azvârli la întâmplare şi plânse. Apoi se aşeză pe scaunul şoferului, se reculese, după care porni maşina şi plecă în căutarea Nadiei, a lui Sax şi a celorlalţi.

În cele din urmă, ajunse iarăşi în estul Muntelui Pavonis, unde îi găsi pe toţi în complexul de depozite. Când apăru în pragul uşii, îi aruncară nişte priviri de parcă atacul asupra cablului ar fi fost numai ideea ei, de parcă ea personal era răspunzătoare de tot ce se întâmplase şi în ziua aceea, şi pe tot parcursul revoluţiei – de fapt, la fel cum se uitaseră la ea şi după evenimentele din Burroughs. Peter, trădătorul, se afla şi el acolo, iar Ann se îndepărtă de el, ignorându-i pe ceilalţi sau prefăcându-se că nu-i bagă în seamă ori străduindu-se să dea această impresie – pe Iriska cea înspăimântată, pe Jackie cea cu ochii înroşiţi şi mânioasă, al cărei tată, la urma urmei, fusese ucis chiar în ziua aceea.

Şi cu toate că se afla printre duşmani, în tabăra lui Peter, şi era în parte responsabilă de reacţia zdrobitoare la ofensiva Roşilor, ajungea să o vezi, fie şi în treacăt, ca să-ţi dai seama că îl va face pe cineva de aici să plătească pentru toate. Fără să-i pese de nimic, străbătu încăperea până la Sax, care şedea în cotlonul lui, din colţul opus al marii săli centrale, în faţa unui ecran unde se înşirau nesfârşite coloane de cifre, mormăind ceva către computerul personal. Ann flutură o mână între ochii lui şi ecran, iar Sax ridică privirea, surprins.

În mod ciudat, din întregul grup, Sax era singurul care nu părea să o blameze. Într-adevăr, se uită la ea aplecându-şi capul într-o parte, cu o curiozitate de pasăre, care aproape că semăna cu acceptarea.

– Am veşti proaste despre Kasei, spuse el. Kasei şi toţi ai lui. Mă bucur că tu şi Desmond aţi supravieţuit.

Ann îi ignoră remarca şi, cu glas scăzut, îl informă în grabă încotro porniseră Roşii şi ce le ceruse ea să facă.

– Cred, adăugă, că pot să-i împiedic de la noi atacuri directe asupra cablului şi de la majoritatea actelor de violenţă, cel puţin pe termen scurt.

– Bine, răspunse Sax.

– Dar vreau ceva în schimb, continuă Ann. Vreau neapărat acest ceva şi, dacă nu-l obţin, o să-i asmut împotriva ta pentru totdeauna.

– Soletta? întrebă Sax.

Ann îl privi uimită. Pe semne că o ascultase de mai multe ori decât îşi închipuise ea însăşi.

– Da.

În timp ce-i analiza propunerea, sprâncenele lui Sax se apropiară.

– Asta ar putea pricinui un fel de eră glaciară, spuse el.

– Bine.

Continuând să se gândească, Sax o scruta cu ochi mari. Ann îi putea urmări ideile, asaltându-l în scurte fulgerări sau izbucniri: eră glaciară… atmosferă mai rarefiată… terraformare încetinită… noi ecosisteme distruse… poate, în compensaţie… gaze cu efect de seră. Şi aşa mai departe. Era aproape caraghios cât de bine citea expresiile de pe faţa acestui străin, a acestui frate hulit care acum căuta o cale de scăpare. Şi avea să o tot caute, dar căldura era principalul element al terraformării, iar după dispariţia imensului sistem de oglinzi orbitale ale solettei aveau să se limiteze, cel puţin, la nivelul normal de lumină solară al planetei, încetinit astfel la un ritm mult mai „firesc”. Era posibil ca, aşa cum se prezentau lucrurile, stabilitatea inerentă a unei asemenea abordări să pară atractivă pentru caracterul conservator al lui Sax.

– De acord, spuse el.

– Poţi să vorbeşti în numele acestor oameni? întrebă ea, arătând, cu dispreţ, către mulţimea din spatele lor, de parcă nu ar fi fost vorba de vechii ei camarazi, ci de nişte tehnocraţi de la UNTA sau de funcţionari ai metanaţionalelor…

– Nu, spuse el. Nu vorbesc decât în numele meu. Dar pot să scap de soletta.

– Împotriva voinţei lor?

– Cred că o să-i conving, răspunse Sax, încruntându-se. Dacă nu, ştiu că pot atrage în povestea asta grupul din Da Vinci.

Acelora le plac provocările.

– Bine.

La urma urmei, nici nu se putea scoate mai mult de la el. Îşi îndreptă spatele, încă uluită. Nu se aşteptase ca Sax să fie de acord. Iar acum, când avea aprobarea lui, constata că tot mai e furioasă, că din sufletul ei nemulţumirea nu dispăruse. Concesia aceasta, acum când o obţinuse, nu însemna nimic. Verzii aveau să pună la punct alte modalităţi de încălzire a planetei. Fără îndoială că Sax îşi va construi argumentaţia pornind tocmai de la o atare idee. Daţi-i soletta lui Ann, va zice el, ca o cale de a-i cumpăra pe Roşii. Pe urmă, faceţi-vă treaba.

Părăsi marea sală fără a arunca nicio privire spre ceilalţi. Lăsă în urmă depozitele şi se îndreptă spre maşină.

O bună bucată de timp conduse orbeşte, fără să-şi dea seama încotro merge. Nu-şi dorea decât să plece, să scape. Aşa că, la întâmplare, se îndreptă spre vest şi, peste câteva clipe, nu-i mai rămăsese decât să frâneze ori să se năpustească dincolo de marginea prăpastiei.

Frână brusc.

Privi prin parbriz, ameţită, cu un gust amar în gură, simţindu-şi măruntaiele înnodate şi toţi muşchii încordaţi şi dureroşi. Marginea uriaşă a calderei fumega în numeroase părţi, mai ales între Sheffield şi Lastflow, dar şi într-o mulţime de alte locuri. Nu se zărea nici urmă de cablu deasupra Sheffieldului – dar acesta continua să se afle acolo, marcat la bază de un val de fum pe care vântul tăios, puternic, îl împingea către est. Încă un stindard fluturând în bătaia continuă a vânturilor de mare altitudine. Timpul era ca vântul, măturându-i cu suflarea lui. Coloanele de fum pătau cerul întunecat, acoperind câteva dintre stelele ce străluceau în ceasul de dinaintea apusului. Ca şi când bătrânul vulcan se trezise din nou, scuturându-şi îndelungata amorţeală şi pregătindu-se să erupă. Prin fumul subţire, soarele era o sferă strălucitoare, roşu-închis, cum trebuia să fi arătat o planetă topită, de la începuturi; culoarea lui păta cu maroniu, ruginiu şi stacojiu fuioarele de fum. Marte Roşu.

Numai că Roşul Marte dispăruse, şi pentru totdeauna. Cu soletta sau nu, cu sau fără o nouă eră glaciară, biosfera avea să se dezvolte şi să se extindă până când va acoperi totul, cu un ocean la nord şi mai multe lacuri la sud, cu râuri, păduri, prerii, oraşe şi drumuri... o, le vedea pe toate: nori albi revărsând noroi peste colinele străvechi, în timp ce mase de oameni nepăsători

îşi vor construi oraşele cât mai repede cu putinţă, şi lungul marş al civilizaţiei îi va înmormânta lumea.

Partea a II-a
AREOFANIE

Lui Sax, războiul civil i se părea cel mai puţin raţional dintre eforturi. Două segmente ale unui grup împărtăşesc mult mai multe interese comune decât dezacorduri, şi totuşi ajung să se bată. Din nefericire, nu-i puteai obliga pe oameni să întreprindă o analiză costuri-beneficii. În privinţa asta, nu era nimic de făcut. Dar oare n-ar fi fost cu putinţă să identifici acel element esenţial din pricina căruia una dintre părţi sau ambele recurgeau la violenţă? Apoi să încerci a dezamorsa elementul respectiv?

Evident, în cazul de faţă elementul-cheie era terraformarea, chestiune cu care Sax de-a dreptul se identifica. Poziţie nu prea avantajoasă, întrucât orice mediator ar fi trebuit să fie absolut neutru. Pe de altă parte, acţiunile lui erau chemate să vorbească, simbolic, de însuşi efortul de terraformare. Cu un gest adecvat, ar fi putut realiza mai mult decât oricine altui. Era nevoie să li se facă o concesie Roşilor, o concesie reală, a cărei concreteţe să sporească valoarea simbolică a unui anume factor exponenţial ascuns. Valoarea simbolică: un concept pe care Sax încerca din răsputeri să-l priceapă. Iar acum se încurcase în asemenea măsură în tot felul de explicaţii, încât fu nevoit să recurgă la etimologie pentru a înţelege mai bine. Privi la monitorul de pe consolă: simbol, „ceva care reprezintă altceva”, din latinescul symbolum, *adaptat de la un cuvânt grecesc însemnând „a arunca la un loc”. Tocmai această aruncare la un loc era străină înţelegerii lui, acest ceva afectiv şi chiar ireal, totuşi de o importanţă vitală.*

În după-amiaza următoare bătăliei de la Sheffield, o sună pe Ann, stabili cu ea o scurtă legătură, încercă să-i vorbească şi nu izbuti. Aşa că porni de-a lungul crestei, cu transportorul, şi se opri la periferia oraşului distrus, neştiind ce să facă mai departe, căutând-o pe Ann. Era tulburător să vezi câte pagube produseseră cele câteva ceasuri de luptă. Munca unor ani nenumăraţi zăcea acum în ruine fumegânde; un fum alcătuit, în cea mai mare parte, nu din firişoarele de cenuşă a incendiilor, ci mai degrabă din particulele fine ale vechii cenuşi vulcanice, deranjate de la locul lor, apoi purtate spre est de curenţii de

altitudine. Cablul se înălţa din ruine, ca o funie neagră, din fibre de nanotuburi de carbon.

Nu descoperi niciun semn de rezistenţă suplimentară din partea Roşilor. În felul acesta, nu avea posibilitatea de a o localiza pe Ann, care nici nu-i răspundea la apelurile telefonice. Aşa că se întoarse la complexul de depozite de la est de Pavonis, simţind că bate pasul pe loc. Intră înapoi în complex.

Şi iat-o pe Ann în imensa hală, croindu-şi drum printre ceilalţi către el, ca şi cum s-ar fi pregătit să-i înfigă un pumnal în inimă. Se lăsă, nefericit, pe un scaun, amintindu-şi de seria exagerat de lungă de discuţii neplăcute dintre ei. Ultima dată se certaseră în trenul luat din gara Libya. Îşi amintea cum Ann îi spusese ceva despre mutarea solettei şi a oglinzii anulare – ceea ce, într-adevăr, reprezenta o viguroasă exprimare simbolică. Iar el nu se simţise niciodată prea în largul lui la gândul că un atât de important element al producerii de căldură, în cadrul procesului de terraformare, este atât de fragil.

Aşa că, atunci când Ann îi spusese: „Vreau ceva în schimb", îşi închipuise că ştie ce doreşte de la el şi sugerase îndepărtarea oglinzilor, înainte chiar de a i-o fi cerut ea însăşi. Ceea ce o surprinsese pe Ann şi o domolise, eliminând tăişul teribilei mânii cu care îl abordase, lăsând totuşi în loc ceva mult mai profund – durere, disperare, nici el nu ştia sigur ce anume. Cu siguranţă că foarte mulţi Roşii muriseră în ziua aceea şi, odată cu ei, şi speranţele Roşilor.

Îmi pare rău de Kasei, zise el.

Ann nu-i luă în seamă cuvintele şi îl puse să-i promită că va doborî oglinzile spaţiale. Iar el îi făgădui, calculând în acelaşi timp pierderea de lumină rezultată de aici şi străduindu-se să-şi stăpânească tresăririle feţei. Insolaţia urma să scadă cu circa douăzeci la sută, o reducere într-adevăr substanţială.

Asta va pricinui o eră glaciară, murmură el.

Bine, răspunse ea.

Dar tot nu era mulţumită şi, când ieşi din sală, Sax îşi dădu seama, după umerii ei aduşi, că acea concesie din partea lui fusese departe de a o linişti. Nu putea decât să spere că luptătorii Annei vor fi mult mai uşor de îmbunat. În orice caz, trebuia să-şi ţină promisiunea. Care ar fi putut opri un război civil. Fireşte că aveau să piară o mulţime de plante, mai ales la altitudinile mai ridicate, deşi măsura urma să afecteze, într-o anumită măsură, fiecare ecosistem. O eră glaciară, fără îndoială.

Asta dacă ei, Verzii, nu vor reacţiona foarte eficient. Dar dacă astfel s-ar fi pus capăt luptelor, ar fi meritat osteneala.

Ar fi fost uşor să taie, pur şi simplu, marea bandă a oglinzii anulare şi să o lase să zboare în spaţiu, după ieşirea din planul eclipticii. La fel şi cu *soletta:* n-avea decât să-i aprindă câteva dintre rachetele poziţionale, şi ea ar fi pornit învârtindu-se, ca o roată de foc.

Dar asta însemna irosirea silicatului de aluminiu procesat, ceea ce lui Sax nu-i făcea nicio plăcere. Aşa că hotărî să studieze în altă parte a sistemului solar posibilitatea utilizării rachetelor direcţionale ale oglinzilor, ca şi reflectivitatea acestora din urmă. Soletta putea fi amplasată în faţa lui Venus, iar oglinzile ei realiniate, în aşa fel încât să devină o imensă umbrelă de soare, ocrotind planeta fierbinte şi stimulând procesul de răcire a atmosferei acesteia. O chestiune de multă vreme analizată în literatura de specialitate; şi, indiferent de alte planuri formulate cândva pentru terraformarea planetei Venus, umbrela reprezenta prima măsură standard. După călătoria prin spaţiu, oglinda anulară ar fi urmat să fie amplasată pe orbita polară corespunzătoare, lumina reflectată a planetei contribuind la menţinerea solettei-umbrele pe poziţie, împotriva forţei potrivnice exercitate de radiaţia solară. Astfel, cele două instalaţii aveau să se poată utiliza în continuare. Ar fi fost, de asemenea, un gest, un alt gest simbolic, însemnând: „Uitaţi-vă! Şi lumea asta mare e terraformabilă.” Un lucru nu prea uşor, însă realizabil. În felul acesta, se putea înlătura o parte din presiunea psihică în legătură cu Marte, „singurul alt Pământ posibil”. Nu era logic că se întâmpla aşa, dar faptul nu avea nicio importanţă. Istoria e ciudată, oamenii nu sunt sisteme raţionale, iar în logica simbolică aparte a sistemului limbic ar fi fost un semn pentru locuitorii Pământului, o minune, o răspândire a seminţei psihice, un îndemn la aventură. Priviţi într-acolo! Duceţi-vă acolo! Lăsaţi-l în pace pe Marte!

Astfel încât discută problema cu oamenii de ştiinţă de la Da Vinci, care preluaseră efectiv controlul asupra oglinzilor. Şoareci de laborator, aşa îi numea, pe la spate, lumea; şi chiar pe la spatele lui (deşi el, oricum, auzea asta). Şoareci de laborator şi saxoclone. De fapt, erau tineri savanţi indigeni, manifestând aceleaşi oscilaţii temperamentale ca ale oricăror alţi cursanţi înscrişi la studii postuniversitare sau postdoctorale din orice laborator, de oriunde, de oricând. Dar pentru restul lumii asta nu conta. Lucrau împreună cu el, de aceea li se zicea saxoclone.

Într-un fel sau altul, Sax devenise prototipul savantului marţian modern: mai întâi ca şoarece de laborator, în halat alb, apoi ca savant definitiv smintit, care îşi construise într-un crater un castel plin de igori dornici de învăţătură, cu priviri demenţiale, dar cu purtări măsurate, cercetători neobosiţi; bărbaţii costelivi şi neîndemânatici ca nişte berze pe pământ, femeile o adunătură de figuri otova în protectoarea lor lipsă de culoare şi în devotamentul lor neutru faţă doar de Ştiinţă. Sax ţinea grozav la ei. Îi plăcea dăruirea lor într-ale ştiinţei, care pentru el însemna foarte mult – o pornire de a înţelege lucrurile, de a putea să le exprimi matematic. O dorinţă absolut rezonabilă. De fapt, adesea avea impresia că, dacă toţi oamenii ar fi fost fizicieni, lumea ar fi dus-o cu mult mai bine. „A, păi oamenii agreează ideea unui univers plat, fiindcă le vine greu să se descurce cu spaţiul curb negativ.” Sau, în sfârşit, poate că nu. În orice caz, tinerii indigeni din craterul Da Vinci erau un grup puternic, fie el straniu sau altfel. În acel moment, răspundeau de o mare parte din baza tehnologică a subteranei, iar cu Spencer angajat permanent acolo, capacitatea lor de producţie devenise uluitoare. La drept vorbind, ei puseseră la cale revoluţia, iar acum deţineau controlul de facto asupra spaţiului orbital marţian.

Din acest motiv, printre altele, mulţi afişară un aer de nemulţumire sau cel puţin de surprindere atunci când Sax le vorbi despre îndepărtarea solettei şi a oglinzii anulare. Le dădu vestea într-o teleconferinţă, iar pe chipurile lor apărură expresii alarmate:

– Căpitane, dar nu are nicio logică!

Nici războiul civil nu avea vreo logică. Iar decizia lui era mai bună decât războiul.

– Şi oamenii nu vor protesta? întrebă Aonia. Mai exact Verzii?

– Ba fără îndoială, răspunse Sax. Chiar în aceste clipe trecem printr-o stare de… de anarhie. Poate că grupul din răsăritul lui Pavonis e un fel de protoguvern, dar noi, cei din Da Vinci, deţinem controlul asupra spaţiului cosmic marţian. Şi, indiferent de obiecţiuni, asta ar putea îndepărta pericolul războiului civil.

Le explică totul cum se pricepu mai bine. Iar aspectul tehnic al problemei, esenţa acesteia îi absorbi, făcându-i să uite cu repeziciune de şocul resimţit la enunţarea ideii ca atare. De fapt, oferindu-le o asemenea provocare tehnică era ca şi cum ar fi aruncat un os la un câine. Continuară să roadă părţile dure ale problemei, iar după numai câteva zile ajunseră la suprafaţa

netedă, strălucitoare, a procedurii de urmat. Ca de obicei, totul se reducea la instrucţiuni introduse în calculatoare. Ajunseseră la faza în care, după formularea clară a ceea ce aveau de întreprins, îi puteau spune calculatorului: „Te rog să faci cutare şi cutare lucru! Te rog să plasezi soletta şi oglinda anulară pe o orbită venusiană şi să reglezi braţele solettei în aşa fel încât aceasta să devină o umbrelă, protejând planeta de toate radiaţiile solare pe care le primeşte.” Iar calculatoarele aveau să calculeze traiectoria şi aprinderea rachetelor, ca şi unghiurile necesare oglinzii – şi gata.

Poate că oamenii deveniseră mult prea puternici. Michel o ţinea întruna cu noile lor puteri demiurgice, iar Hiroko sugerase, prin acţiunile ei, că n-ar fi trebuit să existe nicio limită în felul cum se utilizau aceste puteri noi, ignorând astfel toate tradiţiile. Sax însuşi nutrea un respect sănătos faţă de tradiţie, pe care o considera un fel de comportament de supravieţuire. Dar tehnicienilor din Da Vinci nu le păsa de ea nici cât lui Hiroko. Trăiau într-un moment deschis al istoriei, în care nu dădeau socoteală nimănui. Aşa că îşi făcură treaba.

După aceea, Sax se duse la Michel.

– Mă îngrijorează Ann, începu el.

Se aflau într-un colţ al marelui depozit din răsăritul Muntelui Pavonis, iar agitaţia şi murmurul mulţimii le asigurau un fel de intimitate. Dar, după ce se uită împrejur, Michel spuse:

– Hai afară.

Îşi îmbrăcară costumele de exterior şi ieşiră. Aşezarea din estul lui Pavonis era un labirint de corturi, magazii, manufacturi, piste, parcări, conducte, rezervoare, curţi de depozitare. Se mai aflau acolo cimitire de maşini şi grămezi de deşeuri, resturi metalice risipite peste tot ca nişte ejecţii vulcanice. Dar Michel îl conduse pe Sax spre vest, prin toată harababura aceea; şi ajunseră repede la marginea calderei, unde talmeş-balmeşul aşezării apărea într-un context nou şi mai larg, o mutaţie logaritmică în urma căreia colecţia faraonică de obiecte devenea, dintr-o dată, ca o pată de culturi bacteriene.

Chiar pe marginea crestei vulcanului, bazaltul negricios, împestriţat, se fragmenta în mai multe cornişe concentrice, fiecare situată mai jos decât precedenta. Un şir de scări cobora de pe o astfel terasă pe alta, cea mai de jos fiind împrejmuită cu un grilaj. Michel îl duse pe Sax până pe acest ultim ieşind, de

unde puteau privi în adâncul calderei, cale de cinci kilometri. Diametrul impresionant al vulcanului făcea ca acesta din urmă să pară mai puţin adânc decât era în realitate. Totuşi acolo jos, departe-departe, se întindea un adevărat ţinut rotund. Iar când îşi aminti cât de mică era caldera în raport cu totalitatea ansamblului, Sax avu impresia că Pavonis însuşi se înălţa sub ei ca un continent conic, ţâşnind dincolo de atmosfera planetei, în spaţiul stelar. Într-adevăr, cerul era abia purpuriu la orizont şi negricios deasupra lor, iar soarele, la apus, părea o monedă de aur masiv, aruncând umbre tăioase, oblice. Vederea nu le mai era stânjenită de nimic. Particulele infinitesimale aruncate în aer de explozii dispăruseră, totul revenind la claritatea obişnuită, telescopică. Piatră şi cer şi nimic altceva, cu excepţia şirului de clădiri azvârlite de jur împrejurul calderei. Piatră, cer, şi soare: planeta Marte a Annei. Exceptând construcţiile. Dar pe Ascraeus, Arsia, Elysium, chiar şi pe Olymp, nu aveau să existe niciodată clădiri.

– Am putea, fără probleme, să declarăm drept rezervaţie naturală originară întreaga zonă situată mai sus de cinci kilometri, spuse Sax. Şi să o lăsăm neschimbată pe vecie.

– Dar bacteriile? întrebă Michel. Dar lichenii?

– Probabil. Însă contează?

– Pentru Ann contează.

– De ce, Michel, de ce-i Ann aşa?

Michel ridică din umeri. Şi, după o lungă pauză, spuse:

– Fără îndoială, e vorba de o motivaţie complexă. Dar eu cred că asta înseamnă negarea vieţii. O întoarcere la piatră, singurul lucru în care Ann vede ceva demn de încredere. Ştiai că a fost maltratată în copilărie?

Sax negă cu o mişcare a capului, încercând să-şi imagineze la ce se referea Michel.

– Tatăl ei a murit, explică acesta. Mama s-a recăsătorit, când Ann avea opt ani. De atunci, a tot fost maltratată de tatăl vitreg, până la vârsta de şaisprezece ani, când fata s-a mutat la sora mamei. Am întrebat-o în ce consta maltratarea, dar mi-a spus că nu vrea să discute despre asta. Batjocura rămâne batjocură, zicea. Oricum, susţinea că nu-şi mai aminteşte cine ştie ce.

– O cred.

Michel dădu din mâna înmănuşată.

– Totdeauna ne amintim mai mult decât ni se pare. Uneori, chiar mai mult decât vrem.

Rămaseră nemişcaţi, uitându-se în jos, în caldera.

– Îmi vine greu să cred, comentă Sax.

Michel se posomorâse.

– Nu-i aşa? Din Prima Sută făceau parte cincizeci de femei. Existau toate şansele ca mai mult de una dintre ele să fi fost batjocorită de bărbaţi în decursul vieţii. Mai degrabă s-a întâmplat la fel cu vreo zece sau cincisprezece – dacă e să dăm crezare statisticilor; toate cincisprezece violate, bătute, chinuite… Asta-i realitatea.

– Îmi vine greu să cred.

– Aşa e.

Sax îşi aminti cum o lovise pe Phyllis în bărbie, trântind-o la pământ, leşinată, dintr-un singur pumn. În clipa aceea simţise o oarecare satisfacţie. Oricum, fusese nevoit s-o facă.

– Fiecare avem motivaţii pentru faptele noastre, spuse Michel, luându-l prin surprindere. Sau aşa ne închipuim.

Încerca să explice. Se străduia, în stilul lui obişnuit, să dea impresia că totul e altceva decât răutate pur şi simplu.

– La baza culturii omeneşti, continuă cu privirile aţintite la ţinutul de pe fundul calderei, se află răspunsuri nevrotice la rănile psihice provocate cel mai de timpuriu. Înainte de naştere şi în timpul primei copilării, oamenii vieţuiesc într-o stare de fericire oceanică narcisistă, în care individul reprezintă Universul. Apoi, la un moment dat, în a doua parte a copilăriei, devenim conştienţi că suntem nişte indivizi diferiţi, deosebiţi de propria noastră mamă şi de toţi ceilalţi. Este o lovitură de pe urma căreia nu ne revenim niciodată complet. Există mai multe strategii nevrotice prin care încercăm să abordăm situaţia. Întâi întoarcerea la mamă. Apoi negarea mamei şi transferul de ideal al propriului nostru ego asupra tatălui. Adesea, o asemenea strategie durează veşnic, iar oamenii acelei culturi îşi venerează regele, dumnezeul-tată şi aşa mai departe. Sau idealul se poate muta din nou, de data asta către ideile abstracte şi fraternitatea oamenilor. Toate aceste complexe au nume şi descrieri complete – al lui Dionysos, al lui Perseu, al lui Apolo, al lui Hercule. Toate există şi toate sunt nevrotice, întrucât duc la misoginism, cu excepţia complexului dionisiac.

– Asta e unul dintre dreptunghiurile tale semantice? întrebă Sax, nesigur.

– Da. Complexul lui Apolo şi cel al lui Hercule ar putea descrie societăţile industriale pământene, iar complexul lui Perseu

culturile timpurii care, desigur, au lăsat rămăşiţe puternice până în zilele noastre. Şi toate trei sunt patriarhale, toate au negat principiul matern care se lega, în patriarhat, de trup şi de natură. Principiul feminin reprezenta instinctul, corpul, natura, iar cel masculin raţiunea, inteligenţa şi legea. Şi legea conducea.

Sax, fascinat de atâtea asocieri, nu putu decât să întrebe:

– Dar pe Marte?

– Ei bine, se pare că pe Marte idealul revine la principiul matern, la complexul dionisiac sau la o reintegrare postoedipiană cu natura. Reintegrare în curs de a fi inventată de către noi. Ceva ca un complex nou, care nu se va mai supune atât de mult supralicitării nevrotice.

Sax îşi scutură capul. Era uimitor cât de minuţios putea fi elaborată o pseudoştiinţă. O tehnică de compensare, poate, o încercare disperată de a se apropia cât mai mult de fizică. Dar ce nu înţelegeau astfel de oameni era că fizica, de o complexitate recunoscută, se străduia întotdeauna, din răsputeri, să devină mai simplă.

Michel continua să-şi dezvolte ideile. Într-o strânsă legătură cu patriarhatul, susţinea el, este capitalismul, un sistem ierarhic în care majoritatea bărbaţilor au fost exploataţi economic şi trataţi ca nişte animale – otrăviţi, trădaţi, aruncaţi dintr-un loc într-altul, împuşcaţi; şi chiar în cele mai bune momente au trăit sub continua ameninţare de a fi daţi deoparte, concediaţi, sărăciţi, incapabili de a asigura traiul celor dragi dependenţi de ei. Unii oameni prinşi în acest sistem nefericit îşi revărsau mânia pentru soarta lor asupra oricui aveau prilejul, chiar dacă se întâmpla ca respectivii să se numere printre cei dragi, adică fiinţele cele mai indicate să le ofere alinarea. Totul lipsit de logică, stupid chiar. Brutal şi stupid. Da. Michel ridică din umeri. Nu-i convenea unde-l condusese propriul raţionament. Pentru Sax, implicaţia consta în faptul că acţiunile multor bărbaţi îi arătau pe aceştia drept, vai, nişte tâmpiţi. Michel continuă, încercând să se îndepărteze de o asemenea concluzie şi să ofere o explicaţie decentă. Adrenalina şi testosteronul forţau întotdeauna o reacţie de tipul „luptă sau fugi”, iar în anumite situaţii sumbre, pe axa „eşti lovit/ loveşte” se instala un circuit de satisfacţie, moment în care cei implicaţi erau pierduţi, nu numai din punctul de vedere al sentimentului de camaraderie dar şi din acela al egoismului raţional. În realitate, bolnavi.

Şi Sax îşi dădu seama că nu se simţea prea bine. Doar într-un

sfert de oră, Michel elucidase în mai multe feluri răul masculin. Şi bărbaţii de pe Pământ aveau încă de dat socoteală pentru o mulţime de alte lucruri. Marţienii erau altfel, chiar dacă în Kasei Vallis, aşa cum el o ştia mai mult decât oricine, se recursese la tortură. Dar aceia fuseseră colonişti de pe Pământ. Bolnavi. Da, se simţea rău. Tinerii indigeni erau altfel, nu? Un marţian care ar fi lovit o femeie sau ar fi molestat un copil ar fi fost ostracizat, excoriat, poate chiar bătut. Şi-ar fi pierdut locuinţa, ar fi fost exilat pe asteroizi şi niciodată nu i s-ar mai fi îngăduit să se întoarcă. Nu?

Iată o problemă de cercetat.

Acum se gândea din nou la Ann, la felul ei de a fi, atât de încăpăţânată, la interesul ei deosebit pentru ştiinţă, pentru roci. Un fel de reacţie apolinică. Poate. Concentrare asupra abstractului, negarea trupului şi, deci, a tuturor durerilor acestuia. Poate.

– Ce crezi că ar ajuta-o acum pe Ann? întrebă.

Michel ridică iar din umeri.

– De ani de zile îmi pun problema asta. Cred că Marte a ajutat-o. Că Simon a ajutat-o, chiar şi Peter. Dar amândoi au fost, într-un fel, distanţi şi n-au modificat acel „nu” fundamental din psihicul ei.

– Aşa-i, numai că Ann iubeşte toate astea, le iubeşte cu adevărat, spuse Sax, arătând către caldera şi gândindu-se la analiza făcută de Michel. Nu e vorba doar de un *nu.* Există şi un *da,* o iubire pentru planetă.

– Dar când iubeşti pietre şi nu oameni, e ceva oarecum… dezechilibrat sau deplasat, nu? Ann are o inteligenţă deosebită, ştii…

– Ştiu.

– … şi a realizat foarte mult. Dar nu pare mulţumită.

– Nu-i place tot ce se întâmplă cu lumea ei.

– Exact. Dar oare îi displace cu adevărat? Sau cel mai mult? Nu sunt chiar atât de sigur. Din nou mi se pare ceva nelalocul lui. Atât în dragoste cât şi în ură.

Sax îşi scutură din nou capul. Uimitor, într-adevăr, cum Michel putea să privească psihologia ca pe o ştiinţă. Când o parte atât de însemnată a acesteia consta doar din asocieri. Din considerarea minţii omeneşti drept un motor cu aburi, analogia mecanică cel mai uşor de manevrat în perioada naşterii psihologiei moderne. Totdeauna savanţii recurseseră la atare

analogii atunci când se gândiseră la minte: mecanism de ceasornic în cazul lui Descartes, modificări geologice în cazul primilor victorieni, computere sau holografii la cei din secolul XX. Inteligenţă artificială în veacul următor… iar pentru tradiţionaliştii freudieni, motoare cu aburi. Aplicarea căldurii, realizarea presiunii, transferul presiunii, purjarea – ca termeni de comparaţie pentru refulare, sublimare, revenire a pornirilor refulate. Sax nu era de părere că motoarele cu aburi reprezentau un model adecvat pentru mintea umană. Mintea semăna mai mult… Cu ce? Cu un sistem ecologic? Cu un fellfield? Sau mai degrabă cu o junglă, populată de tot felul de animale ciudate. Ori cu un Univers, plin de stele, quasari şi găuri negre. În sfârşit, oarecum grandioasă comparaţia asta… În realitate, mintea era ca o colecţie de sinapse şi axoni, cu energii chimice răbufnind din loc în loc, asemenea fenomenelor meteorologice într-o atmosferă. Aşa suna mai bine: vreme… fronturi atmosferice de gânduri, zone de înaltă presiune, enclave de joasă presiune, uragane… curenţii de mare altitudine ai dorinţelor biologice, întotdeauna făcându-şi rondurile abia simţit, şi totuşi puternice… Viaţa în bătaia vântului. Bine. Asocieri. De fapt, mintea omenească era puţin înţeleasă.

– La ce te gândeşti? îl întrebă Michel.

– Uneori, recunoscu Sax, mă îngrijorează baza teoretică a acestor diagnoze ale tale.

– A, nu, toate sunt foarte bine sprijinite empiric şi foarte precise, foarte exacte.

– Vrei să spui că atât precise cât şi exacte?

– Păi… cum adică? Doar e acelaşi lucru, nu?

– Nu. În estimările unei valori, exactitate înseamnă cât de departe te afli de adevărata valoare. Precizia se referă la mărimea afişată a estimării. O sută plus sau minus cincizeci nu e o valoare foarte precisă. Dar dacă estimarea ta este de o sută plus sau minus cincizeci, iar valoarea adevărată e de o sută unu, atunci estimarea poate fi considerată destul de exactă, deşi nu încă foarte precisă. Bineînţeles, adesea valorile nu sunt cu adevărat determinabile.

– Eşti un om foarte exact, Sax, spuse Michel cu o expresie ciudată pe chip.

– Nu-i vorba decât de statistică, răspunse Sax, defensiv. Din când în când, limba îţi permite să exprimi cu precizie lucrurile.

– Şi cu exactitate?

– Uneori.

Se uitară în jos, către ţinutul de pe fundul calderei.

– Vreau s-o ajut pe Ann, exclamă Sax.

Michel încuviinţă.

– Tu ai spus-o. Eu ziceam că nu ştiu cum s-ar putea face asta. Pentru ea, tu reprezinţi terraformarea. Dacă te gândeşti s-o ajuţi, atunci terraformarea însăşi trebuie s-o ajute. Crezi că poţi găsi o modalitate pentru asta?

Sax se gândi o vreme înainte de a răspunde.

– Ar putea s-o scoată din casă. Afară, fără cască de protecţie, până şi fără mască.

– Crezi că îşi doreşte aşa ceva?

– Cred că toţi şi-o doresc la un anumit nivel. Al cerebelului. Ştii tu, animalul. Pare normal.

– Nu ştiu dacă Ann e acordată prea bine la instinctele ei animalice.

Sax rămase pe gânduri.

Deodată, întreaga privelişte se întunecă.

Ridicară privirile. Soarele devenise negru. În preajma lui, stelele străluceau pe cer. De jur împrejurul discului negru apăruse o licărire slabă. Poate coroana solară.

După aceea, o semilună de foc îi surprinse, făcându-i să privească alături. Aceea era coroana; ceea ce văzuseră mai înainte fusese, poate, exosfera iluminată.

Peisajul întunecat se lumină din nou, odată cu încheierea eclipsei artificiale. Dar soarele întreg, revenit pe firmament, era evident mai mic decât cel care strălucise cu câteva clipe mai înainte. Străvechiul nasture de bronz al soarelui marţian! Ca un prieten venit iarăşi în vizită. Lumea era acum mai întunecată, toate culorile calderei cu o nuanţă mai închise, ca şi cum nori invizibili ar fi împiedicat trecerea razelor. De fapt, o imagine absolut familiară: lumina naturală de pe Marte, revărsându-se asupra lor din nou, după douăzeci şi opt de ani!

– Sper ca şi Ann să fi văzut asta, spuse Sax.

Simţi un fior răcoros, deşi ştia că nu trecuse destul timp pentru răcirea aerului; şi oricum, purta scafandrul de protecţie. Totuşi o scădere a temperaturii trebuia deja să se fi produs. Se gândi, furios, la fellfieldurile risipite pe întreaga suprafaţă a planetei, până la altitudinea de patru-cinci kilometri şi ceva mai jos în cazul latitudinilor medii şi înalte. Sus, la limita de rezistenţă, întregi ecosisteme vor începe să moară. O reducere

cu douăzeci de procente a insolaţiei – era mai rău decât oricare eră glaciară pământeană, mai rău decât întunericul ce urmase marilor evenimente legate de extincţie: momentul KT, Era Ordoviciană, apoi Devonianul sau – cel mai devastator – evenimentul petrecut cu două sute cincizeci de milioane de ani în urmă, în Permian, şi care ucisese până la nouăzeci şi cinci la sută dintre toate speciile contemporane. Echilibru întrerupt; şi foarte puţine specii supravieţuiau întreruperilor. Iar cele care într-adevăr supravieţuiau erau puternice sau doar norocoase.

– Nu sunt sigur că va fi mulţumită, spuse Michel.

Iată ceva de care Sax era întru totul convins. Dar, pentru moment, îl preocupa maniera în care ar fi putut compensa cât mai mult pierderea luminii provenite de la soletta. Bine ar fi fost ca niciun biom să nu fi suferit vreo pierdere însemnată. Dacă era după el, Ann ar fi trebuit să se obişnuiască a suporta existenţa tuturor acelor fellfielduri.

Erau la Ls 123, în mijlocul verii nordice şi al iernii sudice, aproape de afeliu, care, împreună cu elevaţia superioară, făceau ca iarna din Sud să fie mult mai rece decât cea din Nord. Temperaturile coborau de regulă până la două sute treizeci de grade Kelvin, fără a fi cu mult mai ridicate decât frigul primordial existent înaintea sosirii lor. Iar acum, când soletta şi oglinda anulară nu mai existau, frigul avea să fie şi mai cumplit. Fără îndoială că pe înălţimile sudice aveau să se înregistreze recorduri de scădere a temperaturii.

Pe de altă parte, în Sud căzuse o mare cantitate de zăpadă, iar Sax nutrea un respect profund faţă de capacitatea zăpezii de a proteja vietăţile împotriva frigului şi a vântului. Mediul subnivean era forte stabil. Ar fi fost posibil ca scăderea luminii şi, ca urmare, şi a căldurii să nu le pricinuiască prea mult rău plantelor ninse, deja apărate prin stratul lor protector de iarnă. Dar nu era absolut sigur. Dorea să iasă pe teren şi să se convingă personal. Desigur, aveau să treacă luni, poate chiar ani până când diferenţa, oricare ar fi fost aceea, să ajungă cuantificabilă. Exceptând, poate, cazul fenomenelor meteorologice. Iar vremea putea fi monitorizată, pur şi simplu, prin urmărirea datelor meteo – ceea ce el şi făcea, petrecând multe ore în faţa imaginilor transmise de sateliţi şi a hărţilor sinoptice şi căutând semnele schimbării. Era o diversiune utilă atunci când oamenii veneau la el pentru a protesta împotriva

îndepărtării oglinzilor – eveniment atât de discutat în săptămâna care urmă faptelor în sine, încât deveni plictisitor.

Din nefericire, vremea pe Marte era atât de variabilă, încât ar fi fost greu de spus dacă eliminarea marilor oglinzi o afecta sau nu. După opinia lui Sax, asemenea incertitudini nu însemnau decât o foarte tristă acceptare a nivelului lor redus de înţelegere a fenomenelor atmosferice. Dar asta era situaţia. Vremea marţiană fiind un sistem violent, pe jumătate haotic, se asemăna, în anumite privinţe, cu aceea de pe Pământ, având în vedere faptul – deloc surprinzător – că şi într-un caz, şi în celălalt, era vorba de aer şi de apă care se deplasau pe suprafaţa unei sfere în rotaţie. Forţele Coriolis se manifestau pretutindeni la fel; aici, ca şi pe Pământ, existau vânturi estice tropicale, vânturi vestice moderate, vânturi estice polare, puncte de concentrare a curenţilor de altitudine şi aşa mai departe. Doar că despre vremea marţiană asta era cam tot ce se putea spune cu siguranţă. În sfârşit, era la fel de sigur că vremea era mai rece şi mai uscată în Sud decât în Nord. Că la poalele marilor vulcani şi ale lanţurilor muntoase apăreau perdele de ploi. Că era mai cald în apropierea Ecuatorului şi mai frig lângă poli. Dar o astfel de generalizare evidentă reprezenta cam tot ce puteau ei afirma cu deplină încredere; excepţie făceau unele modele locale, deşi cele mai multe dintre acestea se supuneau unui mare număr de variaţiuni – majoritatea fiind mai mult o chestiune de statistică extrem de minuţios analizată decât de experienţă trăită. Şi, în situaţia înregistrării dalelor despre vreme doar pe parcursul a cincizeci şi doi de ani marţieni, ani în care atmosfera se îngroşase radical şi în permanenţă, când apa fusese pompată mereu la suprafaţă etc., etc., era dificil de precizat, în realitate, cum arătau condiţiile normale sau medii.

În acest timp, lui Sax îi venea din ce în ce mai greu să lucreze acolo, în estul lui Pavonis. Oamenii îl întrerupeau mereu ca să se plângă că oglinzile dispăruseră, iar situaţia politică volatilă progresa oscilant, în furtuni la fel de imprevizibile ca şi acelea atmosferice. Era deja evident că eliminarea oglinzilor nu-i domolise pe toţi Roşii. Aproape zilnic aveau loc sabotaje ale proiectelor de terraformare, şi uneori se dădeau lupte violente pentru apărarea acestor proiecte. Iar jurnalele de ştiri de pe Pământ, pe care Sax se străduia să le urmărească timp de o oră pe zi, semnalau că anumite forţe de acolo încercau să menţină situaţia de dinaintea inundaţiilor, aflându-se într-un conflict acerb

cu alte grupări, ce doreau să profite de terraformare în sensul în care o făcuseră revoluţionarii marţieni, utilizând-o ca punct de cotitură în istorie şi ca trambulină a unei noi ordini, a unui nou început. Dar metanaţionalele nu aveau de gând să se dea lesne învinse şi consolidau pe Pământ starea de fapt prezentă. Dispuneau de resurse mari, şi în niciun caz un eveniment de talia creşterii cu şapte metri a nivelului mării nu le putea scoate din scenă.

După o astfel de oră istovitoare, Sax întrerupse legătura video şi i se alătură lui Michel la cină, în maşina acestuia.

– Lucruri de felul începutului de la zero nu există, spuse el, punând apa la fiert.

– Te referi la Big Bang? sugeră Michel.

– După cum înţeleg eu problema, există teorii care sugerează că… aglomerarea de materie care a dat naştere Universului nostru timpuriu a fost cauzată de… aglomerarea de materie a unui alt univers, anterior acestuia şi prăbuşit într-un Big Crunch.

– Mi-aş fi închipuit că asta va nivela toate neregularităţile.

– Singularităţile sunt nişte lucruri ciudate. Dincolo de orizontul lor evenimenţial, efectele cuantice permit apariţia anumitor particule. După care inflaţia cosmică, cea care produce exacerbarea acestor particule, se pare că a făcut ca unele mici aglomerări de materie să înceapă a deveni mari aglomerări de materie.

Sax se încruntă. Ajunsese să se exprime precum grupul de teoreticieni din Da Vinci.

– Dar eu mă refeream la inundaţia de pe Pământ, continuă el. Care oricum nu reprezintă o alterare atât de amplă a condiţiilor, ca în cazul unei singularităţi. De fapt, trebuie să existe acolo oameni care să nu o considere deloc drept o schimbare ireversibilă.

– Adevărat, spuse Michel, râzând cine ştie de ce. Ar trebui să dăm o fugă să vedem despre ce e vorba, nu?

Pe când îşi terminau porţiile de spaghetti, Sax reluă:

– Vreau să merg pe teren. Să mă uit dacă există vreun efect vizibil al înlăturării oglinzilor.

– Ai şi văzut un astfel de efect – scăderea luminii, când ne aflam pe marginea calderei, spuse Michel şi se cutremură.

– Aşa e, doar că acela mă face şi mai curios.

– Atunci o să păstrăm fortăreaţa pentru tine, zise Michel.

Ca şi când, pentru a te afla într-un spaţiu anume, ar fi trebuit

neapărat să îl ocupi fizic.

– Cerebelul nu renunţă niciodată, insistă Sax.

Michel zâmbi satisfăcut.

– De asta vrei cu tot dinadinsul să ieşi şi să vezi totul personal.

Sax se încruntă.

Înainte de a se despărţi de Michel, o sună pe Ann:

– N-ai vrea să mă însoţeşti într-o călătorie sus, pe Tharsis, ca să… ca să cercetăm limita superioară a areobiosferei?

Ann fu surprinsă de propunere. În timp ce analiza cuvintele lui, capul i se legănă de la stânga la dreapta. Era răspunsul cerebelului, cu şase-şapte secunde înainte de răspunsul ei verbal conştient.

– Nu…

După care, parcă speriată, întrerupse legătura.

Sax ridică din umeri. Se simţea rău. Îşi dădu seama că unul dintre motivele ieşirii sale pe teren era legat de aducerea acolo a Annei, pentru a-i prezenta el însuşi primii biomi stâncoşi ai fellfieldului. Ca să vadă şi ea cât sunt de frumoşi. Şi să stea amândoi de vorbă. Cam aşa ceva. Imaginea mentală a ceea ce avea să-i spună dacă va reuşi s-o ia cu dânsul era, în cel mai bun caz, confuză. De fapt, voia doar să-i arate. Să o determine să vadă.

Ei bine, nu-i poţi obliga pe oameni să înţeleagă anumite lucruri.

Se duse să-şi ia rămas bun de la Michel. Michel nu avea altă treabă decât să-i facă pe oameni să înţeleagă anumite lucruri. Asta era, de bună seamă, cauza sentimentului său de frustrare atunci când vorbea despre Ann. Vreme de mai bine de un secol, Ann se numărase printre pacienţii lui, şi nu se schimbase cu nimic, nici măcar nu-i spusese cine ştie ce despre ea însăşi. Gândul îl făcu pe Sax să zâmbească uşor. Deşi, evident, acea stare de lucruri îl deranja pe Michel care, fără nicio îndoială, o iubea pe Ann, aşa cum îşi iubea toţi vechii prieteni şi pacienţi, printre care se număra şi Sax. O astfel de dragoste faţă de toate „obiectele de studiu” ţinea de natura responsabilităţii profesionale, aşa cum o vedea Michel. Toţi astronomii iubeau stelele. Dar, în sfârşit, cine ştie?

Sax îl prinse pe Michel de braţ. Psihologul zâmbi, fericit de un asemenea comportament atât de străin de Sax, de o astfel de „schimbare a modului de gândire”. Dragoste, desigur; şi cu atât

mai mult, cu cât obiectul cercetării erau nişte femei cunoscute de atâţia ani, studiate cu intensitatea proprie ştiinţei pure. Da, ăsta putea fi un sentiment deosebit, presupunând o mare intimitate, indiferent dacă femeile colaborau sau nu cu el în cadrul cercetărilor. De fapt, înşelătoria din partea lor ar fi fost şi mai mare în cazul când ele n-ar fi cooperat deloc, când ar fi refuzat să răspundă la orice fel de întrebări. În definitiv, dacă Michel dorea neapărat nişte răspunsuri la problemele sale, nişte răspunsuri amănunţite, până şi la acele chestiuni neformulate încă, o avea mereu la dispoziţie pe Maia, Maia cea plină de toate slăbiciunile omeneşti, care totdeauna îl antrena într-o dură cursă cu obstacole de-a lungul traseului limbic, culminând cu azvârlirea unor obiecte în capul psihologului – dacă era ca Sax să-i dea crezare lui Spencer. Conform unui asemenea gen de simbolism, tăcerea Annei s-ar fi putut dovedi foarte durabilă.

– Ai grijă! îl îndemnă Michel, savantul fericit, care avea în faţa ochilor unul dintre obiectele lui de studiu, obiect iubit cu dragoste de frate.

* * *

Sax luă un transportor de o singură persoană şi coborî panta sudică, abruptă şi aridă, a lui Pavonis Mons, apoi traversă şaua dintre Pavonis şi Arsia Mons. Dădu ocol marelui con al vulcanului Arsia, pe partea răsăriteană, uscată a acestuia. După care coborî flancul sudic al lui Arsia, apoi pe acela al Protuberanţei Tharsis, până când ajunse pe înălţimile fragmentate ale Câmpiei Daedalia. Daedalia Planitia era rămăşiţa unui mare şi străvechi bazin de impact, acum aproape în întregime şters de ridicarea Protuberanţei Tharsis, de lava provenită de la Arsia Mons şi de vânturile neîncetate, astfel încât nu mai rămăsese din el nimic altceva decât o colecţie de observaţii şi deducţii ale areologilor, ca şi uşoare urme radiale lăsate de ejecţiile vulcanice şi alte fenomene specifice, urme vizibile pe hartă dar nu şi la faţa locului.

Pentru privirile celor care o străbăteau, zona semăna foarte mult cu restul înălţimilor sudice: un teren accidentat, sfâşiat, plin de gropi şi fisuri. Un pustiu de piatră. Vechile scurgeri de lavă apăreau ca nişte curbe netede, lobate, ale stâncii negre, ca nişte valuri de flux îndepărtându-se sub formă de evantai. Dâre lăsate de vânt, mai deschise ori mai închise la culoare, marcau terenul, indicând prezenţa granulelor de praf cu greutate şi consistenţă diferite. Pe partea sudică a craterelor şi stâncilor se vedeau

triunghiuri alungite, alburii; pe partea dinspre nord, trese negricioase, iar în interiorul celor mai multe dintre craterele lipsite de creste, pete întunecate. Următoarea furtună de praf mai puternică avea să redeseneze toate aceste modele.

Sax traversa cu multă plăcere valurile de piatră nu prea înalte – când coborând, când urcându-le – şi descifra desenele lăsate pe nisip de firele de praf ca şi cum ar fi citit o diagramă a vânturilor. De data aceasta nu mai călătorea într-una dintre maşinile camuflate, cu cabină joasă şi întunecată, alergând dintr-un loc într-altul ca un gândac de bucătărie, ci mai degrabă într-o caravană mare, spaţioasă, de areolog, cu ferestre pe toate patru laturile cabinei cu trei niveluri a şoferului. Îi făcea, într-adevăr, o mare plăcere să ruleze, în lumina puternică, rarefiată a zilei, sus-jos, sus-jos, sus-jos, pe câmpia brăzdată de dunele de nisip şi cu orizonturi foarte îndepărtate pentru planeta Marte. Nu avea de cine să se mai ascundă, nimeni nu-l urmărea. Era un om liber pe o planetă liberă, iar dacă dorea, putea face cu maşina aceea chiar înconjurul lumii. Se putea duce oriunde îl tăia capul.

Îi trebuiră aproape două zile pentru a-şi da seama de impactul total al acestei senzaţii. Şi nici chiar atunci nu fu tocmai sigur că o înţelege. Era ceva ca o uşurare ciudată ce făcea ca zâmbete fugare să-i schimbe de nenumărate ori trăsăturile feţei, fără niciun motiv anume. Până atunci, nu avusese conştiinţa vreunui sentiment de oprimare sau de teamă, dar se pare că acestea existaseră în sufletul lui, poate din 2061 sau din anii imediat anteriori acelei date – un fel de încordare a tuturor muşchilor, o mică spaimă ascunsă în miezul lucrurilor. „Şai'ş' şase de sticle cu spaimă pe-un raft! Şai'ş' şase de sticle cu spaimă pe-un raft! Daţi una jos şi haideţi s-o bem! Şai'ş' cinci de sticle cu spaimă pe-un raft!"

Iar acum toate astea dispăruseră. Era liber. Lumea lui era liberă. Cobora valea marcată de vânturi, şi după nu multă vreme, în aceeaşi zi, prin crăpături începu să se aştearnă zăpada, cu o sclipire acvatică pe care praful nu o avea niciodată. Apoi apărură lichenii. Cobora, pătrunzând în atmosferă. Iar acum nu exista niciun motiv pentru care viaţa lui să nu continue tot astfel, să nu fie liber a colinda zi de zi, nestingherit, prin propriul lui laborator care era întreaga lume; şi toţi ceilalţi se bucurau de aceeaşi libertate!

Nemaipomenită senzaţie!

O, partidele marţiene se puteau certa din nou pe Pavonis, şi

era aproape sigur că aveau să o facă. De fapt, aveau să o facă pretutindeni. Erau, cu toţii, nemaipomenit de certăreţi. Care sociologie putea explica aşa ceva? Greu de spus. Oricum – până nu de mult, în pofida ciondănelilor, colaboraseră. Să fi fost vorba doar de o trecătoare confluenţă de interese? Dar acum tot ce se întâmpla era de scurtă durată. În condiţiile în care atâtea tradiţii fuseseră încălcate sau dispăruseră, rămânea numai ceea ce John numea necesitatea creaţiei. Iar creaţia nu e lucru uşor. Nimeni nu era la fel de bun la creaţie pe cât era la adresat plângeri.

Totuşi, în clipa de faţă, când ajunseseră un grup, o civilizaţie, dispuneau de anumite capacităţi. Volumul cunoştinţelor ştiinţifice acumulate era din ce în ce mai mare, iar aceste cunoştinţe le confereau o gamă de puteri care cu greu putea fi înţeleasă, chiar şi în linii generale, de un singur individ. Numai că, înţelese sau nu, ele tot puteri rămâneau. Puteri dumnezeieşti, cum le numea Michel, deşi nu avea niciun rost să le exagereze ori să confunde rezultatele lor. Erau puteri din lumea materială, reale dar şi constrânse de realitate. Ceea ce ar fi putut permite, la urma urmei – iar lui Sax i se părea chiar că, aplicate aşa cum trebuia, ar fi sprijinit în mod direct – realizarea unei civilizaţii umane decente. După atâtea şi atâtea secole de încercări. Şi de ce nu? De ce nu? Ce-i împiedica să ridice la cel mai înalt nivel posibil întreaga aventură? I-ar putea asigura fiecăruia resurse în mod echitabil, ar putea vindeca bolile, întârzia senescenţa, astfel încât fiecare să trăiască o mie de ani, ar putea înţelege Universul, de la distanţa Planck la distanţa cosmică, de la Big Bang la Eshaton – toate erau posibile, toate realizabile din punct de vedere tehnic. Cât despre aceia care socoteau că omenirea avea nevoie de imboldul suferinţei pentru a atinge măreţia, ei bine, erau liberi să meargă să descopere din nou tragediile care, Sax era sigur, nu aveau să dispară niciodată: lucruri ca iubirea pierdută, trădarea de către prieteni, moartea, rezultatele proaste ale lucrărilor de laborator. Între timp, cei rămaşi îşi puteau continua munca de construire a unei civilizaţii decente. Chiar o puteau face! Era, într-adevăr, uimitor. Ajunseseră la acel moment din istorie în care aşa ceva devenea posibil. Împrejurare singulară şi, de fapt, greu de crezut. Pe Sax îl încercă îndoiala. În fizică, deveneai totdeauna neîncrezător atunci când o situaţie părea, într-un fel sau altul, extraordinară ori unică. Şansele erau împotriva ei, sugerându-ţi că ai de-a face cu o înşelătorie din partea unghiului de perspectivă şi trebuie să fii conştient că, în

realitate, lucrurile sunt mai mult sau mai puţin constante şi că trăieşti într-un timp de valoare medie – aşa-numitul principiu al mediocrităţii. Principiu care pe Sax nu-l atrăsese niciodată în mod deosebit. Poate ceea ce se întâmpla acum cu ei nu însemna decât că dreptatea fusese dintotdeauna realizabilă. În orice caz, iată-l, acel moment extraordinar, chiar dincolo de cele patru ferestre ale maşinii, poleit de uşoara atingere a soarelui natural. Marte şi fiinţele sale omeneşti, libere şi puternice.

Era prea mult pentru puterea lui de înţelegere. Gândul îi tot ieşea din minte, după care din nou îi revenea, şi atunci Sax exclama, cuprins de bucurie: „Ha! Ha!" Gustul supei de tomate şi al pâinii: „Ha!" Purpuriul închis al cerului la amurg.

„Ha!" Spectacolul instrumentelor de pe panoul de comandă strălucind abia vizibil, reflectat în ferestrele întunecoase: „Ha! Ha! Ha! O, Doamne!" Se putea duce oriîncotro dorea. Nimeni nu le spunea ce să facă. Se adresă cu glas tare ecranului negru al computerului: „Nimeni nu ne spune ce să facem!". Ceva aproape înspăimântător. Ameţitor. Ka, ar fi spus yonseii. Ka, numele pe care se presupunea că micuţii oameni roşii i-l dădeau lui Marte, de la japonezul *ka,* adică „foc". Lingviştii susţineau că acest cuvânt existase şi în mai multe alte limbi străvechi, inclusiv protoindoeuropeana.

Cu grijă, Sax se urcă în patul mare din fundul compartimentului, în zumzetul sistemului electric şi de încălzire al maşinii; şi, fredonând de unul singur, se întinse sub pătura groasă care îi preluă imediat temperatura corpului, apoi îşi puse capul pe pernă şi se uită la stele.

În dimineaţa următoare, un sistem de înaltă presiune se apropie dinspre nord-vest, iar temperatura se ridică la două sute şaizeci şi două de grade Kelvin. Transportorul venise până la cinci kilometri deasupra liniei de demarcaţie, iar presiunea exterioară era de două sute treizeci de milibari. Nu tocmai suficient pentru a se respira fără mască, de aceea Sax îmbrăcă un costum încălzit, pentru ieşirea sub cerul liber, apoi luă în spate un mic rezervor de aer, după care îşi puse masca pe nas şi gură şi ochelarii de protecţie la ochi.

Dar şi aşa, când ieşi prin ecluza exterioară şi coborî treptele către suprafaţa nisipoasă, frigul intens îl făcu să tragă puternic aer în piept şi să lăcrimeze atât de tare, încât aproape nu mai vedea. Şi putu auzi şuieratul puternic al vântului, deşi avea

urechile acoperite de glugă. Totuşi, instalaţia de încălzire îşi făcea datoria, adăugându-se propriei lui călduri, aşa că obrajii i se obişnuiră, treptat, cu temperatura exterioară.

Strânse şnurul glugii şi porni peste landă. Păşea pe dale netede de piatră care, în locul acela, zăceau risipite pretutindeni. Adeseori se ghemuia pentru a cerceta fisuri unde dădea peste licheni şi alte specimene de plante dispersate la întâmplare: muşchi, mici smocuri de rogoz, iarbă. Vântul bătea neîncetat. Rafale extrem de puternice îl loveau de patru-cinci ori pe minut, cu interludii de vifor constant. Fără îndoială, zona era expusă vijeliilor mai toată vremea, deoarece mase mari de aer năvăleau către sud, rotindu-se în jurul Protuberanţei Tharsis. Enclavele de înaltă presiune eliberau pe partea vestică, la plecarea în cursă, o bună parte din umiditatea conţinută. Într-adevăr – în acel moment, orizontul dinspre apus era întunecat de o întinsă mare de nori, unindu-se, foarte departe, cu landa, la o altitudine cu circa doi-trei kilometri mai mică şi, probabil, la vreo şaizeci de kilometri distanţă.

Zăpada se adunase doar în petice, prin nesfârşitele crăpături ale solului şi prin adânciturile umbroase. Aceste mici troiene erau atât de tari, încât Sax putea ţopăi pe ele fără să lase nicio urmă. Lespezi eoliene, parţial topite şi reîngheţate. O astfel de lespede scobită îi scârţâi sub tălpi, iar el constată că are doar câţiva centimetri grosime şi că zăpada de dedesubt rămăsese sub formă de pulbere sau granule. Îşi simţea degetele îngheţând în mănuşile încălzite.

Se ridică din nou şi porni la întâmplare pe terenul stâncos. În unele scobituri mai adânci se aflau lacuri îngheţate. Către amiază coborî într-o asemenea depresiune şi prânzi pe malul ochiului de gheaţă, ridicându-şi masca pentru a putea îmbuca un baton de cereale cu miere. Altitudine: patru kilometri şi jumătate deasupra liniei de demarcaţie; presiunea aerului: două sute şaizeci şi şapte de milibari; cu adevărat un sistem atmosferic de înaltă presiune. Pe cerul nordic, soarele plutea la mică înălţime, un punct strălucitor într-o montură de alpaca.

Din loc în loc, gheaţa lacului era transparentă; mici ferestre prin care se vedea fundul negru. În alte locuri, avea goluri de aer sau fisuri, iar în altele era albă de promoroacă. Marginea pe care stătea Sax era o curbă de pietriş, cu pete de sol maroniu şi vegetaţie neagră, uscată, zăcând pe un prag miniatural – probabil un strat de pământ deasupra celui din pietriş. Întregul

mal nu avea mai mult de patru metri lungime şi unu lăţime. Pietrişul fin era roşiatic, ocru murdar sau… Va trebui să consulte o paletă a culorilor, dar nu acum.

Pragul de pământ era presărat de rozete verde-pal, formate din minuscule fire de iarbă. Din loc în loc, se vedeau smocuri de fire mai lungi. Cele mai multe erau uscate, verzi-deschis. Chiar lângă lac se aflau petice de frunze suculente, colorate în verde-închis şi cu roşu-închis pe margini. Acolo unde verdele trecea spre roşu, apărea o culoare al cărei nume Sax nu-l ştia, un maroniu-închis, lucios, impregnat, cumva, cu ambele culori constituente. Se părea că va trebui să consulte o paletă a culorilor, şi asta cât mai curând. În cele din urmă, constată că o astfel de paletă i-ar fi fost necesară cam o dată pe minut. Flori cu aspect ceros, aproape albe, erau ascunse sub unele dintre frunzele acelea bicolore. Ceva mai departe, se găseau câţiva boscheţi, cu tulpinile roşii şi frunzele ca nişte ace verzi, asemănători unor alge miniaturale aduse de valuri pe plajă. Şi din nou amestecul acela de roşu şi verde, chiar acolo, în natură, holbându-se la el.

Un zumzet îndepărtat îi ajunse la urechi, purtat de vânt: poate cântecul stâncilor, poate un bâzâit de insecte. Musculiţe negre, albine… într-un astfel de aer, n-ar fi avut de suportat decât vreo treizeci de milibari de CO_2, deoarece exista o foarte mică presiune parţială care să împingă gazul înăuntrul lor şi, la un moment dat, saturaţia internă devenea suficientă pentru a le împiedica să inspire mai mult. Mamiferele nu s-ar fi descurcat prea bine. Însă ar fi putut suporta douăzeci de milibari de CO_2, iar când vegetaţia va fi acoperit planeta pretutindeni la altitudinile mai joase, nivelul bioxidului de carbon putea coborî, destul de repede, până la douăzeci de milibari. Iar atunci şi oamenii puteau să renunţe la rezervoarele de aer şi la măştile faciale şi să lase animalele să umble liber pe Marte.

I se păru că, prin zumzetul abia simţit al aerului, le aude glasurile, imanente sau emergente, venind cu următorul mare val de viriditas. Murmurul de voci îndepărtate; vântul; pacea micului lac din stepa aceea stâncoasă; plăcerea adusă de frigul tăios, amintindu-i de aceea din Nirgal…

– Ann ar trebui să vadă toate astea, murmură.

Pe de altă parte, probabil că, odată cu îndepărtarea oglinzilor spaţiale, tot ceea ce vedea în clipa aceea era condamnat. Aici se afla limita superioară a biosferei şi, din pricina pierderii de

lumină şi căldură, această limită avea să coboare, cu siguranţă; cel puţin temporar, dacă nu chiar pentru totdeauna. Lucru care nu-i plăcea deloc lui Sax; dar se părea că există modalităţi de compensare a pierderii luminii. În definitiv, terraformarea decursese foarte bine şi înainte de instalarea oglinzilor, care niciodată nu fuseseră neapărat trebuincioase. Şi era bine că ei nu depindeau de ceva atât de fragil, bine că scăpaseră de toate astea acum şi nu mai târziu, când mari populaţii de animale ar fi murit, în perioada de regresiune, laolaltă cu plantele.

Chiar şi aşa însă, era păcat. Numai că treaba asta cu plantele moarte avea să însemne, până la urmă, mai multe îngrăşăminte; fără atâta suferinţă, ca în cazul animalelor. Cel puţin, asta îşi închipuia el. Cine ştie ce simt plantele? Dacă le priveai îndeaproape, cum sclipeau în toate amănuntele alcătuirii lor, ca nişte cristale complexe, erau la fel de misterioase ca oricare altă formă de viaţă. Iar acum, prezenţa lor transforma întreaga câmpie, tot ce vedea acolo, într-un mare fellfield, acoperind ca o tapiserie moale stâncile, fărâmiţând mineralele decolorate de vreme, amestecându-se cu acestea pentru a forma primele soluri. Un proces foarte lent. În fiecare pumn de pământ de sol exista o mare complexitate, iar înfăţişarea acestui fellfield era lucrul cel mai frumos pe care-l văzuse vreodată.

A rezista efectelor vremii. Întreaga lume rezistă efectelor vremii. Cu acest sens, cuvântul apăruse pentru prima dată într-o carte destul de bună, din 1665, despre Stonehenge: „împotrivirea faţă de vreme a atâtor Veacuri de Ani”. În lumea aceasta de piatră. Împotrivirea la efectele vremii. Limba ca prima ştiinţă, exactă şi totuşi vagă; sau multivalentă. Adunând lucrurile. Mintea ca vreme. Sau rezistându-i acesteia.

De peste colinele apropiate, dinspre vest, se ridicau nori călare pe un strat de aer cald, şi atât de turtiţi, de parcă îi strivise cineva pe o foaie de sticlă. Dungi ca nişte fire de lână toarsă arătau către răsărit.

Sax se ridică şi ieşi din adâncitura unde stătuse pe malul lacului. Dincolo de adăpostul depresiunii, vântul era şocant de puternic. Sub influenţa lui, frigul se intensifica de parcă o eră glaciară s-ar fi declanşat, cu toată puterea, în chiar clipa aceea. Factorul de răcire eoliană, desigur: dacă temperatura era de două sute şaizeci şi două de grade Kelvin, iar vântul sufla cu circa şaptezeci de kilometri pe oră, şi în rafale cu mult mai

puternice, atunci factorul de răcire producea o temperatură echivalentă cu circa două sute cincizeci de grade Kelvin. Aşa să fi stat lucrurile? Într-adevăr, îţi era foarte frig dacă umblai pe afară fără cască. De fapt, şi lui mâinile începuseră să-i amorţească. La fel picioarele, iar faţa îi devenise aproape insensibilă, ca o mască groasă pusă pe cap. Tremura, iar după fiecare clipit pleoapele i se lipeau una de alta. Lacrimile îi îngheţaseră pe obraji. Trebuia neapărat să se întoarcă la maşină.

Porni anevoie pe terenul stâncos, uimit de puterea vântului de a intensifica frigul. Nu mai simţise un asemenea frig din copilărie, probabil, şi uitase cât de mult îi poate încetini mişcările. Clătinându-se în bătaia rafalelor, se cocoţă pe o mică ridicătura de lavă străveche şi privi în susul pantei. Transportorul era acolo – mare, verde-aprins, strălucind ca o navă spaţială, cam la vreo doi kilometri depărtare. O privelişte binevenită.

Dar fulgii de nea începuseră să zboare orizontal pe lângă el, oferind o impresionantă dovadă a vitezei nemaipomenite a vântului. Mici granule de gheaţă se loveau pocnind de ochelarii protectori ai bărbatului.

Plecându-şi capul, Sax porni spre maşină, privind cum zăpada se învârtejea pe suprafaţa stâncilor. Era atâta zăpadă în aer, încât avu impresia că ochelarii i s-au aburit; dar, după o dureroasă încercare de a-i şterge pe dinăuntru, îşi dădu seama că, de fapt, condensul se afla în exterior: zăpadă fină, ceaţă, praf – greu de precizat.

Continuă, cu mare greutate, să meargă. Când ridică iarăşi privirea, aerul era atât de încărcat cu zăpadă, încât nu mai zări transportorul. Dar nu avea altă soluţie decât să pornească mai departe. Din fericire, costumul îi era bine izolat şi căptuşit cu elemente de încălzire; însă chiar şi cu regulatorul deschis la maximum, simţea frigul muşcându-i toată partea stângă a corpului, de parcă ar fi stat gol în crivăţ. Vizibilitatea nu depăşea distanţa de douăzeci de metri, modificându-se rapid după cantitatea de zăpadă din aer. Sax mergea printr-un balon alb ce se mărea şi se şi contracta amorf, străbătut de zăpada în zbor şi de ceea ce aducea cu un soi de ceaţă sau de pâclă îngheţată. Îşi strânse braţele în jurul trupului, vârându-şi la subsuori mâinile înmănuşate. Nu avea cum să-şi dea seama dacă merge în direcţia corectă. I se părea că, din momentul în care vizibilitatea scăzuse, păşea în aceeaşi direcţie, dar şi că parcursese o mare parte din distanţa care îl despărţea de maşină.

Pe Marte nu puteau fi folosite busolele. Totuşi Sax dispunea de sisteme de locaţie, instalate în consola de la mână şi în transportor. Putea cere să i se afişeze o hartă amănunţită, pe care să determine poziţia sa şi pe aceea a transportorului. Apoi să mai meargă o vreme şi să marcheze din nou poziţiile, după care să pornească drept spre maşină. I se păru că toate astea vor cere un volum mare de muncă şi că între timp gândirea, ca şi corpul, îi vor fi afectate de frig. Dar, la urma urmei, nu avea cum să dureze chiar atât.

Aşa că se ghemui la adăpostul unui bolovan şi încercă metoda. Teoria aflată la baza acesteia era, evident, viabilă, numai că instrumentaţia se dovedi ineficientă. Ecranul consolei, de doar cinci centimetri în diagonală, abia lăsa să se zărească punctele de pe el. Până la urmă, bărbatul identifică localizările, apoi mai merse o bucată de drum şi efectua o nouă determinare. Din nefericire, rezulta că ar fi trebuit să-şi continue ruta aproape în unghi drept faţă de direcţia de până atunci.

Descurajarea îl cuprinse, paralizantă. Corpul lui insista să-l asigure că urmase direcţia cea bună. Mintea (sau măcar o parte a acesteia) îi şoptea că e mai bine să se încreadă în rezultatele de pe ecran şi să accepte că, undeva, deviase de la traseu. Dar Sax era înclinat să nu dea ascultare minţii. Pe direcţia de până atunci, terenul continua să urce, fapt ce întărea părerile corpului. Contradicţia dintre cele două îndemnuri ajunsese atât de ascuţită, încât îl năpădi un val de greaţă, cuplul intern de torsiune răsucindu-l până la durere, de parcă fiecare celulă i-ar fi fost împinsă la o parte de ceea ce îi spunea computerul – efecte fiziologice ale unei disonanţe pur cognitive. Era uluitor. Aproape că te făcea să crezi în existenţa unui magnet interior al corpului, ca în glandele pineale ale păsărilor migratoare – dar aici nu era vorba de niciun câmp magnetic. Poate că pielea lui Sax devenise atât de sensibilă la radiaţia solară, încât putea determina cu precizie poziţia astrului zilei, chiar şi atunci când întreg cerul era cenuşiu-închis. Aşa ceva trebuia să fi fost, neapărat, la mijloc, de vreme ce senzaţia că se află pe drumul cel bun era atât de puternică!

Până la urmă, greaţa dezorientării îi trecu, iar el se ridică şi porni în direcţia sugerată de computer, simţindu-se îngrozitor şi deviind niţel în susul pantei, doar pentru a încerca să se simtă ceva mai bine. Era nevoie să te încrezi în instrumente şi să nu dai întâietate instinctelor. Asta însemna ştiinţa. Aşa că se târî

mai departe, traversând panta cumva în urcuş şi simţindu-se mai stângaci ca oricând. Picioarele aproape insensibile i se izbeau de pietre, pe care nu le vedea, chiar dacă se aflau lângă el. Se împiedica întruna. În mod surprinzător, vederea îi era pe de-a întregul întunecată de zăpadă.

După un timp, se opri şi încercă din nou să determine poziţia maşinii. Harta îi sugeră o direcţie complet diferită, înapoia lui şi spre stânga.

Era posibil să fi trecut de transportor. Oare trecuse? Nu dorea să se întoarcă în bătaia vântului. Dar, după câte se părea acum, într-acolo se afla drumul către maşină. Aşa că îşi plecă din nou capul în frigul muşcător şi persevera. Cu pielea lui se petrecea un lucru ciudat: în porţiunile de sub elementele de încălzire intersectate prin ţesătura costumului, îl încerca o senzaţie de mâncărime; în rest, pielea îi era amorţită. Picioarele îi amorţiseră şi ele. Mergea cu dificultate. Nu-şi mai simţea nici faţa. Desigur, începuse să-i degere. Avea mare nevoie de adăpost.

Îi veni o nouă idee. O sună pe Aonia, pe Pavonis, şi o prinse aproape imediat.

– Sax! Unde eşti?

– De-asta te şi sun! strigă el. Am fost prins de o furtună pe Daedalia şi nu-mi mai găsesc transportorul. Mă gândeam dacă n-ai putea tu să determini poziţia mea şi pe aceea a maşinii şi să-mi spui, eventual, încotro s-o iau!

Se grăbi să-şi lipească receptorul de ureche.

– Ka, Sax, nu-mi vine să cred!

Se părea că şi Aonia strigă, Domnul s-o binecuvânteze! Vocea ei era un straniu adaos la peisaj.

– Stai o clipă, să verific!... E-n regulă! Iată-te! Şi maşina! Ce cauţi atât de departe, la sud? Nu cred că poate ajunge cineva la tine atât de repede, mai ales dacă e furtună!

– E furtună, confirmă Sax. De-asta te-am sunat.

– Bine. Eşti la vreo trei sute cincizeci de metri spre vest de transportor.

– Direct spre vest?

– ... şi puţin spre sud. Dar cum o să te orientezi?

Sax analiză situaţia. Până atunci, nu se lovise de lipsa câmpului magnetic al lui Marte ca de o problemă, dar acum se lovea. Putea presupune că vântul suflă direct dinspre vest, însă nu era decât o presupunere.

– Poţi să verifici, la staţiile meteo de pe-aici, dincotro bate

vântul?

– Sigur, dar nu prea va fi de folos în privinţa variaţiilor locale. A, stai că-mi vin nişte date suplimentare de la ceilalţi.

Trecură câteva momente lungi, îngheţate.

– Sax, crivăţul suflă din vest–nord-vest. Aşa că trebuie să înaintezi cu vântul din spate şi o idee spre stânga.

– Ştiu. Acum taci, până vezi pe ce traseu pornesc, apoi corectează-mă.

Plecă iarăşi, din fericire mai mult în direcţia vântului. După patru-cinci minute chinuitoare, auzi ţiuitul consolei.

– Eşti exact pe drumul cel bun! spuse Aonia.

Suna încurajator, şi Sax grăbi ritmul, deşi vântul îl pătrundea până în măduva oaselor.

– Bine, Sax! Sax?

– Da!

– Vă aflaţi, tu şi maşina, în exact acelaşi punct de pe ecran! Dar nu se vedea nicio maşină.

Sax simţi că inima începe să-i bată cu putere. Vizibilitatea rămăsese bună până la circa douăzeci de metri, dar nici urmă de transportor. Trebuia să se adăpostească repede.

– Porneşte într-o spirală din ce în ce mai mare, din punctul unde te afli, îi sugeră abia auzit vocea de la încheietura mâinii.

Teoretic, ideea era bună, dar nu-şi permitea s-o pună în practică. N-ar fi putut face faţă vântului. Se uită mohorât la consola neagră, din plastic. Nu-i mai era de niciun ajutor.

În răstimp de o clipă, zări câteva troiene de zăpadă, undeva, spre stânga. Cu paşi târşiţi, se apropie să vadă mai bine şi descoperi un troian adunat la adăpostul unui escarpament care-i ajungea până la umeri amănunt pe care nu-şi amintea să-l fi constatat până atunci; ştia însă că existau în stâncă nişte fisuri radiale, provocate de înălţarea Protuberanţei Tharsis, iar asta trebuia să fie una dintre ele, protejând mormanul de zăpadă. Zăpada era un material izolator nemaipomenit, deşi nu prezintă cine ştie ce atracţie ca adăpost. Dar alpiniştii îşi săpau adesea în ea culcuşuri, pentru a supravieţui nopţilor petrecute în aer liber, punându-se la adăpost de vânt.

Coborî până la baza troianului şi, cu unul din picioarele-i amorţite, lovi crusta. Parcă ar fi izbit într-o stâncă. Îşi spuse că nici nu se punea problema săpării unei grote în zăpadă. Dar efortul în sine avea să-l încălzească întrucâtva. Mai mult, în locul acela vântul sufla mai slab. Aşadar, continuă să lovească cu

vârful bocancului, până când descoperi că sub stratul gros de zăpadă îngheţată se găsea obişnuita pulbere afânată. La urma urmei, aici se putea adânci o mică grotă. Sax continuă să sape.

– Sax! Sax! strigă vocea din consolă. Ce faci?

– Un adăpost în zăpadă. Un bivuac.

– O, Sax! Venim după tine cu avionul! Indiferent de situaţie, vom fi acolo mâine dimineaţă, aşa că ţine-te tare! Păstrăm legătura!

– Grozav…

Continuă să lovească cu piciorul şi să sape. În genunchi, scotea cu mâinile zăpada tare, granulată, şi o arunca în fulgii care se roteau deasupra lui. Îi venea greu să se mişte, să gândească. Regreta amarnic că se îndepărtase atâta de maşină şi se lăsase până într-atâta absorbit de peisajul din jurul lacului. Era păcat să fie ucis tocmai acum, când lucrurile deveneau aşa de interesante. Să fi ajuns liber, dar mort. În zăpadă apăruse acum o mică adâncitură, în care se putea intra printr-o deschizătură alungită în crustă. Slăbit, se aşeză şi îşi făcu loc în spaţiul acela, întinzându-se pe o parte şi împingând cu bocancii în direcţia opusă. În spate simţea, prin costum, duritatea zăpezii totuşi mai calde decât vântul feroce. Se bucură de tremurul ce-i cuprinse trunchiul, simţind o spaimă vagă atunci când acel tremur încetă. Semn rău când ţi-e atât de frig încât nu mai poţi tremura.

Era foarte slăbit şi îi era foarte frig. Se uită la ceas: 4:00 p.m. Mersese prin furtună timp de peste trei ore. Trebuia să reziste încă cincisprezece sau douăzeci de ceasuri până când să se poată aştepta a fi salvat. Ori, spre dimineaţă, furtuna să scadă în intensitate, iar el să localizeze transportorul. Indiferent de situaţie, era nevoit să reziste întreaga noapte, ghemuit într-o grotă din zăpadă. Sau dacă nu, să iasă din nou şi să găsească maşina. Cu siguranţă că aceasta nu era prea departe. Dar până ce vântul nu se va mai fi potolit, nu se simţea în stare să plece în căutarea ei.

Aşadar să aştepte, acolo, în grota din zăpadă. Teoretic, putea supravieţui o noapte sub cerul liber, deşi în momentul acela îi era atât de frig, încât nici nu-şi putea închipui una ca asta. Pe Marte, temperaturile nocturne continuau să coboare vertiginos. Poate că, în următoarea oră, furtuna avea să diminueze, iar el să descopere transportorul şi să ajungă acolo înainte de lăsarea întunericului.

Le comunică Aoniei şi celorlalţi unde se afla. Toţi se arătară foarte preocupaţi de soarta lui, dar acum nu puteau face nimic. Sax le simţi iritarea din glasuri.

I se păru că se scurseseră multe minute până să-i treacă prin minte vreun nou gând. Dacă erai expus la frig, debitul sanguin către membre se reducea substanţial. Poate că la fel se întâmpla şi în cazul cortexului, sângele mergând, de preferinţă, către cerebel, a cărui activitate trebuia să se desfăşoare până în ultima clipă.

Trecu din nou o bună bucată de timp. Părea că se apropie înserarea. Sax ar fi trebuit să sune din nou. Îi era mult prea frig. Ceva părea în neregulă. Vârsta înaintată, altitudinea, nivelul de CO_2 – un factor anume sau o combinaţie de factori înrăutăţeau situaţia mai mult decât era de aşteptat. Putea muri de ger într-o singură noapte. De fapt, cam asta şi făcea. Ce mai furtună! Pierderea oglinzilor, poate. Eră glaciară instantanee. Extincţie.

Vântul scotea vuiete ciudate, asemeni strigătelor. Nişte rafale puternice, fără îndoială. Parcă strigăte abia auzite: „Sax! Sax! Sax!”

Să fi trimis pe cineva după el? Scrută furtuna întunecată, fulgii de zăpadă prinzând lumina târzie şi sfâşiind crepusculul de deasupră-i ca nişte scântei electrice albe, neclare.

Apoi, printre genele îngheţate, văzu o siluetă ieşită din întuneric. Pitică, rotundă, purtând cască de protecţie.

– Sax!

Sunetul, distorsionat, venea dintr-un difuzor de pe casca siluetei. Tehnicienii ăştia din Da Vinci erau inepuizabili! Sax încercă să răspundă şi constată că era prea îngheţat ca să vorbească. Până şi să-şi scoată bocancii din scobitură îi trebui un efort uriaş. Dar mişcarea lui păru să atragă privirile siluetei care se întoarse spre el şi porni cu hotărâre împotriva vântului, păşind ca un marinar priceput pe o punte legănătoare, strecurându-se, încoace şi încolo, printre răbufnirile rafalelor. Ajunse la el, se aplecă şi îl prinse de încheietura mâinii, iar Sax îi văzu prin vizieră chipul, la fel de limpede cum l-ar fi privit printr-o fereastră. Era Hiroko.

Ea zâmbi scurt, cum avea obiceiul, şi îl scoase afară din grotă, trăgându-l atât de tare de încheietura mâinii stângi, încât oasele îi pârâiră dureros.

– Au! făcu el.

Afară, în bătaia vântului, frigul era rece ca moartea. Hiroko

trecu braţul stâng al bărbatului peste propriul ei umăr şi, ţinându-l strâns de încheietură, chiar deasupra consolei, îl conduse pe Sax dincolo de escarpamentul nu prea înalt, drept în gura stihiei.

– Transportorul meu e pe aproape, bălmăji el, rezemându-se de dânsa cât era de greu şi încercând să-şi mişte picioarele suficient de repede încât să-şi păstreze stabilitatea, bucurându-se că o vede din nou pe Hiroko – o fiinţă mică, zdravănă şi, ca întotdeauna, foarte puternică.

– E aici, îi răspunse ea, prin difuzor. Ai fost destul de aproape.

– Cum m-aţi găsit?

– Te urmăresc încă de când coborai panta lui Arsia. Astăzi, când a izbucnit furtuna, ţi-am verificat poziţia şi am constatat că plecaseşi din transportor. După aceea, am venit să văd cum te descurci.

– Mulţumesc.

– Se cade să fii precaut în timpul furtunilor.

În clipa următoare, se aflau în faţa maşinii lui. Hiroko îi eliberă încheietura, care îi zvâcnea dureros, şi îşi izbi viziera de ochelarii lui.

– Haide, intră! spuse.

Bărbatul urcă anevoie treptele până la trapa ecluzei, pe care o deschise şi se prăbuşi înăuntru. Se întoarse, neîndemânatic, pentru a-i face loc şi salvatoarei, dar Hiroko nu mai era în prag. Scoase capul din nou, în bătaia vântului, dar nici urmă de ea. Se înnoptase, iar zăpada părea neagră.

– Hiroko! strigă, dar fără a primi vreun răspuns.

Brusc, închise trapa, înspăimântat. Privarea de oxigen… Presuriză ecluza şi, prin uşa interioară, căzu în micul vestiar. Unde era şocant de cald, şi aerul părea un jet de abur fierbinte. Sax încercă să-şi smulgă hainele de pe el, însă nu izbuti. O luă de la capăt, de data asta sistematic, îşi scoase ochelarii şi masca facială, căptuşite cu un strat de gheaţă. Aha! Pesemne aerul fusese împiedicat să circule de gheaţa apărută în tubul dintre rezervor şi mască. Respiră adânc de câteva ori şi aşteptă, nemişcat, să-i treacă un nou val de greaţă. Apoi trase jos gluga şi-şi deschise fermoarele costumului. Făcu un efort supraomenesc ca să se descotorosească de bocanci. Apoi şi de costum. Lenjeria de corp îi era rece şi lipicioasă. Mâinile îi ardeau ca şi cum le-ar fi pus pe foc – semn bun, dovadă că nu degerase cu adevărat; dar asta nu-l scutea de chinuri.

Toată pielea începu să-i vibreze de aceeaşi durere aprinsă. Din ce pricină oare? Revenirea sângelui în capilare? Redeşteptarea senzaţiilor în nervii îngheţaţi? Indiferent de fenomen, junghiurile erau aproape insuportabile.

– Au!

Totuşi se afla într-o excelentă stare de spirit. Nu numai fiindcă scăpase de moarte, ceea ce era nemaipomenit, ci şi fiindcă Hiroko trăia. Hiroko trăia! Iată o veste incredibil de bună. Mulţi dintre prietenii lui avansaseră ideea că, în timpul asaltului de la Sabishii, Hiroko şi grupul ei s-ar fi furişat prin labirintul din colina oraşului, retrăgându-se iarăşi în sistemul lor de refugii ascunse, dar Sax nu fusese niciodată prea sigur de asta. Nu dispuneau de nicio dovadă în sprijinul respectivei idei. Mai mult, existaseră în cadrul forţelor de securitate oameni perfect instruiţi în operaţiile de lichidare a grupurilor de disidenţi şi de îndepărtare a cadavrelor. Probabil că aşa ceva se şi întâmplase cu Hiroko şi ai ei, îşi spusese Sax. Dar îşi păstrase gândul pentru el şi se abţinuse să formuleze vreo opinie. Nu exista nicio cale de a şti cu siguranţă cum stăteau lucrurile.

Însă acum ştia. Nimerise din întâmplare în calea lui Hiroko, iar ea îl scăpase de la moartea prin îngheţ ori asfixie, indiferent care ar fi venit mai întâi. Imaginea chipului său vesel, oarecum impersonal, a ochilor săi căprui, senzaţia trupului ei sprijinindu-l pe al lui, mâna ei încleştată pe încheietura mâinii lui… O să capete o vânătaie din cauza asta, poate chiar o luxaţie. Îşi flexă mâna, iar durerea ascuţită îi aduse lacrimi în ochi şi îl făcu să râdă. Hiroko!

După o vreme, arzătoarea întoarcere a senzaţiilor se mai atenuă. Deşi îşi simţea mâinile tumefiate şi jupuite şi încă nu-şi putea controla în totalitate muşchii şi nici gândurile, în esenţă revenea la normal. Sau la ceva apropiat de normal.

– Sax! Sax! Unde eşti? Răspunde, Sax!

– A! Salut! Am ajuns în maşină.

– Ai găsit-o? Ai ieşit din adăpostul de zăpadă?

– Da. Am… am zărit transportorul în depărtare, când s-a mai domolit ninsoarea.

Se bucurară la auzul veştii.

Iar el stătea acolo, abia ascultându-le pălăvrăgeala, întrebându-se de ce minţise cu atâta spontaneitate. Într-un fel, nu-i venise să le spună despre Hiroko. Presupunea că ea va dori să rămână ascunsă; poate acesta era motivul. Acoperirea…

Îşi asigură colaboratorii că se simte bine şi întrerupse legătura. Trase un scaun în bucătărie şi se aşeză. Încălzi supa şi o sorbi zgomotos, opărindu-şi limba. Degerat, opărit, tremurând… cu o uşoară senzaţie de greaţă… plângând, la un moment dat… şi mai ales şocat. Însă foarte, foarte fericit. Trezit la realitate de convorbirea recentă, ruşinat de propria-i inepţie, aceea de a rămâne afară, de a se rătăci şi aşa mai departe… Toate astea chiar că aveau darul de a-l trezi la realitate. Totuşi era fericit. Supravieţuise; şi, mai mult decât atât, Hiroko însăşi era în viaţă. Adică, fără putinţă de îndoială, întregul ei grup supravieţuise odată cu dânsa, inclusiv puţinii din Prima Sută care-i rămăseseră alături de la început: Iwao, Gene, Rya, Raul, Ellen, Evghenia… Sax îşi pregăti baia şi intră în apa caldă, adăugând, treptat, apă şi mai fierbinte, pe măsură ce corpul i se încălzea tot mai mult; şi continuă să se tot întoarcă la acea minunată întâmplare. Un miracol! În sfârşit, nu tocmai un miracol, desigur, dar având calitatea bucuriei neaşteptate şi nemeritate.

Când îşi dădu seama că adoarme în cadă, ieşi, se şterse, şchiopătă până la pat pe tălpile care îl dureau, se vârî sub cuvertură şi adormi cu gândul la Hiroko, la clipele când făceau dragoste în băile de la Zygote, în calda şi relaxata lubricitate a întâlnirilor lor de la baia publică, noaptea târziu, când toţi dormeau, la degetele ei încleştate pe încheietura lui, scoţându-l din zăpadă. Acea încheietură a mâinii stângi îl durea din cale afară de rău. Iar asta îl făcea fericit.

* * *

A doua zi urcă din nou marea panta sudică a muntelui Arsia, acoperită acum de zăpadă albă până la o altitudine uimitor de mare, mai precis până la zece virgulă patru kilometri deasupra liniei de demarcaţie. Simţea un neobişnuit amestec de emoţii, fără precedent în forţa şi năvala lor, deşi semănând, cumva, cu acelea din timpul tratamentului de stimulare sinaptică la care fusese supus după şocul nopţii petrecute în zăpadă – ca şi cum unele secţiuni ale creierului său se extindeau efectiv, sau poate sistemul limbic, sediul emoţiilor, reuşea, în sfârşit, să restabilească legătura cu cortexul cerebral. Trăia, Hiroko trăia şi ea, Marte trăia. În faţa acestor motive de bucurie, eventualitatea unei ere glaciare devenea egală cu zero, o modificare de moment în programul general de încălzire, ceva de genul Marii Furtuni, acum aproape uitate. Şi totuşi el avea să-şi dea toată

silinţa ca să atenueze acea glaciaţie.

Între timp, în lumea oamenilor continuau să existe conflicte acerbe, pretutindeni, pe ambele planete. Doar că lui Sax i se părea că respectiva criză depăşise nivelul războiului; acum era vorba de inundaţii, de o eră glaciară, de creşterea populaţiei, haos social, revoluţie. Poate că situaţia devenise atât de gravă, încât omenirea trecuse la un fel de operaţiune de salvare din catastrofa universală sau, cu alte cuvinte, la prima fază a erei postcapitaliste.

Ori poate că el însuşi devenise mult prea încrezător, susţinut de evenimentele de pe Daedalia Planitia. Asociaţii lui din Da Vinci erau, fireşte, foarte îngrijoraţi; petreceau ore întregi informându-l în legătură cu fiecare amănunt al discuţiilor din estul lui Pavonis. Dar nu avea răbdare să-i asculte. Evident, Pavonis era pe punctul de a deveni o permanentă sursă de conflict. Iar toţi cei din Da Vinci, făcându-şi atâtea probleme… Aşa era felul lor. În Da Vinci, dacă ridicai vocea cu mai mult de doi decibeli, oamenii începeau să se îngrijoreze că situaţia scapă de sub control. Nu. După cele trăite pe Daedalia, toate astea nu mai prezentau suficient interes pentru a-l atrage. Chiar aşa. În pofida întâlnirii cu furtuna, sau poate tocmai din acest motiv, nu dorea altceva decât să se întoarcă pe teren. Voia să vadă cât mai multe lucruri posibil, să observe schimbările cauzate de eliminarea oglinzilor, să discute cu diferite echipe de terraformare despre modul în care se putea compensa îndepărtarea acelor oglinzi. Îl sună pe Nanao, în Sabishii, şi îl întrebă dacă n-ar putea să vină până acolo şi să stea de vorbă cu universitarii. Nanao acceptă.

– Pot să-mi invit şi câţiva dintre asociaţi? întrebă Sax.

Nanao acceptă.

Şi, brusc, Sax se pomeni că-i trec prin minte tot felul de planuri, ca nişte mici Atene ţâşnindu-i din frunte. Ce ar fi putut face Hiroko în legătură cu această posibilă eră glaciară? N-avea de unde să ştie. Dar el unul dispunea, în laboratoarele din Da Vinci, de un mare grup de asociaţi care îşi petrecuseră ultimele decenii lucrând pentru cucerirea independenţei planetare, construind arme, mijloace de transport, adăposturi şi toate celelalte. În momentul de faţă, problema independenţei fusese rezolvată, şi iată-i acuma cu o eră glaciară pe drum. Mulţi dintre ei veniseră la Da Vinci ca urmare a primelor lui eforturi în direcţia terraformării, şi fără îndoială că puteau fi convinşi să-şi reia lucrul. Dar ce era de făcut? Ei bine, Sabishii se afla la patru

kilometri deasupra liniei de demarcaţie, iar masivul Tyrrhena se înălţa până la cinci. Savanţii de acolo erau cei mai buni din lume în domeniul ecologiei de mare altitudine. Deci, o conferinţă. O altă mică utopie pusă în scenă. Evident.

În după-amiaza aceea, Sax îşi opri transportorul pe şaua dintre Pavonis şi Arsia, în locul numit „Vedere către Patru Munţi”, un loc sublim, de unde apăreau doi dintre vulcanii-continent, umplând orizontul la nord şi sud, apoi protuberanţa lui Olympus Mons, mai departe, spre nord-vest; iar în zilele senine (aceasta fiind prea ceţoasă) se întrezărea, la mare depărtare, Ascraeus, chiar în dreapta lui Pavonis. Pe această înălţime spaţioasă însă deşertică îşi luă Sax masa de prânz, apoi se întoarse spre est şi coborî către Nicosia, pentru a prinde un avion spre Da Vinci şi de acolo mai departe, la Sabishii.

Se văzu nevoit să-şi petreacă mult timp în faţa ecranului, cu echipa de la Da Vinci şi mulţi alţii de pe Pavonis, încercând să le explice tuturor noua mutare, împăcându-i cu ideea că nu avea să mai participe în mod direct la întrunirile din depozit.

– Rămân însă prezent acolo cu toate simţurile care contează, le spuse.

Dar ei nu erau dispuşi să accepte aşa ceva. Cerebelurile lor îl doreau prezent în carne şi oase, ceea ce, într-un fel, era emoţionant. „Emoţionant” – o exprimare simbolică, destul de literală, la urma urmei. Râse, iar Nadia intră în emisie şi replică, nervoasă:

– Haide, Sax, doar n-o să renunţi numai pentru că situaţia se agravează. De fapt, acum e cu adevărat nevoie de tine. Doar eşti Generalul Sax, marele savant. Trebuie să rămâi în joc.

Însă Hiroko demonstrase cât de prezentă poate fi o persoană absentă, iar el dorea să meargă la Sabishii.

– Şi ce-ar trebui să facem? întrebă Nirgal, adresându-i-se lui dar şi, într-un mod mai puţin direct, celorlalţi.

În privinţa cablului, lucrurile intraseră în impas. Pe Pământ era haos. Pe Marte continuau să existe enclave ale rezistenţei metanaţionale, şi alte zone erau sub controlul Roşilor, care distrugeau sistematic toate lucrările de terraformare, precum şi o mare parte din infrastructură. Exista şi o gamă largă de mişcări revoluţionare mai mărunte, provenind uneori din teritorii de dimensiunile unui cort sau ale unei staţii meteorologice, şi care profitau de ocazie pentru a-şi afirma independenţa.

– Ei bine, răspunse Sax, gândindu-se la toate astea pe cât îşi

putea permite, cel care menţine sub control sistemele vitale devine şef.

Structura socială ca sistem vital – infrastructura, modul de producţie, întreţinerea… Chiar că ar fi trebuit să stea de vorbă cu tipii de la Separation de l'Atmosphere şi cu constructorii corturilor, dintre care mulţi aveau relaţii strânse cu Da Vinci. Asta însemna că, în anumite privinţe, era răspunzător în aceeaşi măsură ca oricare altul. Neplăcută senzaţie!

– Dar ce sugerezi tu să facem? întrebă Maia; şi ceva din vocea ei arăta că, de fapt, repetă întrebarea.

În momentul acela, Sax se apropia de Nicosia, aşa că răspunse nerăbdător:

– Să trimiteţi o delegaţie pe Pământ. Sau să convocaţi un Congres constituant şi să redactaţi o primă Constituţie provizorie, o schiţă de proiect.

– Nu va fi uşor, cu mulţimile astea în plină agitaţie, spuse Maia, clătinând din cap.

– Luaţi Constituţiile a douăzeci-treizeci de ţări pământene dintre cele mai prospere, sugeră Sax, gândind cu glas tare. Şi vedeţi cum funcţionează. Puneţi, eventual, computerul să compileze un document-sinteză şi vedeţi ce iese.

– Prin ce ai defini tu ţările cele mai prospere? întrebă Art.

– Prin Indicele Futures de Ţară, prin Etalonul Valorilor Reale, Comparaţiile Costa Rica, până şi Produsul Intern Brut, de ce nu? Utilizaţi mai multe seturi de criterii diferite – bunăstarea locuitorilor, succesele din domeniul ecologic, tot ce mai găsiţi.

Economia, ca şi psihologia, era o pseudoştiinţă care încerca să ascundă acest adevăr printr-o intensă hiperelaborare teoretică. Iar PIB-ul – unul dintre acele nefericite concepte estimative care, ca şi unitatea termică britanică sau ţolii, ar fi trebuit retrase de mult din uz. La naiba cu ele!…

– Dar Sax, se plânse Lupul de Preerie, însuşi conceptul de naţiune-stat e nepotrivit. Această idee în sine otrăveşte toate vechile Constituţii.

– Poate, răspunse Sax, însă numai ca punct de pornire.

– Toate astea nu înseamnă decât că ocolim problema cablului, interveni Jackie.

Ciudat cum unii dintre Verzi erau la fel de obsedaţi de independenţa totală ca şi Roşii radicali.

– În fizică, explică Sax, adesea dau deoparte problemele pe care nu le pot rezolva şi încerc să lucrez în jurul lor, să văd dacă

nu se rezolvă retroactiv, ca să spun aşa. Cablul, după mine, reprezintă una dintre aceste probleme. Gândiţi-vă la el ca la o dovadă că Pământul nu intenţionează să se retragă de aici.

Dar ei nu-i luară în seamă opinia şi începură să comenteze cum e cu cablul, ce ar putea face pentru instalarea unui nou guvern, ce măsuri să adopte împotriva Roşilor care, după toate aparenţele, abandonaseră discuţia, şi aşa mai departe, ignorând toate sugestiile lui Sax şi continuându-şi certurile fără sfârşit. Cu atât se alegea Generalul Sax în lumea postrevoluţionară.

Aeroportul din Nicosia era aproape închis. Totuşi, Sax nu avu niciun chef să meargă în oraş. Până la urmă, porni spre Da Vinci, împreună cu câţiva prieteni de-ai lui Spencer de la Dawes's Forked Bay, într-un nou avion ultrauşor pe care-l construiseră chiar înainte de izbucnirea revoltei, anticipând dispariţia necesităţii de a se ascunde. În vreme ce pilotul automat conducea, peste Noctis Labyrinthus, marele aparat cu aripi argintii, cei cinci pasageri şedeau într-o cabină de mari dimensiuni din partea inferioară a fuselajului, prevăzută cu o podea transparentă, aşa că puteau urmări priveliştea de dedesubt – în cazul de faţă, imensa reţea de văi unite între ele, cunoscută sub denumirea de Candelabrul. Sax se uita cu atenţie la platourile netede dintre canioane, adesea izolate, ca nişte insule bune de locuit şi arătând întrucâtva precum Cairo, care se zărea, pe marginea de nord a crestei, ca macheta unui oraş închisă într-un recipient de sticlă.

Echipajul avionului începuse să vorbească despre Separation de l'Atmosphere, iar Sax urmări cu atenţie discuţia. Deşi cu toţii fuseseră preocupaţi de fabricarea armamentului pentru revoluţie şi de cercetarea materialelor esenţiale, în vreme ce „Sep" – cum îi ziceau ei – se ocupase doar de problemele, mult mai lumeşti, ale conducerii mezocosmosului, asta nu-i împiedica să manifeste un profund respect pentru instituţia în cauză. Să proiectezi corturi trainice şi să le menţii în funcţiune era o sarcină cu foarte serioase consecinţe în caz de eşec, după cum recunoştea unul dintre piloţi. Lăsând deoparte, faptul că de pretutindeni li se adresau critici şi că fiecare zi însemna pentru ei o aventură potenţială.

După câte se părea, Sep era asociat cu Praxis, şi fiecare cort sau canion acoperit se afla sub conducerea câte unei organizaţii aparte a celor două companii. Praxis şi Sep îşi comunicau

reciproc datele şi utilizau în comun consultanţi itineranţi şi echipe de constructori. Deoarece îşi aduceau unele altora servicii în caz de nevoie, funcţionau pe baze cooperatiste – după planul Mondragon, versiunea nonprofit, preciza unul dintre ei – şi aveau grijă să le asigure membrilor condiţii de locuit extrem de plăcute şi foarte mult timp liber.

– Ei cred că le şi merită, deoarece, atunci când ceva merge anapoda, trebuie să acţioneze repede sau să suporte consecinţele.

Multe dintre canioanele acoperite trecuseră prin situaţii de extremă urgenţă – uneori, ca rezultat al impactului meteoriţilor sau din cauza altor incidente majore, iar alteori în urma unor defecţiuni mecanice absolut banale. De regulă, în cazul canioanelor acoperite, uzina se afla în capătul superior al canionului şi avea rolul de a absorbi, din vânturile care suflau la suprafaţă, cantităţile corespunzătoare de azot, oxigen şi gaze reziduale. Proporţiile gazelor ca şi limitele de presiune la care acestea erau menţinute difereau de la un mezocosmos la altul, dar valoarea lor medie se situa în jurul a cinci sute de milibari, ceea ce asigura acoperişurilor de corturi o oarecare forţă de susţinere şi reprezenta, în mare măsură, norma pentru spaţiile închise de pe Marte: un fel de invocare a scopului urmărit, în exterior, la nivelul liniei de demarcaţie. Cu toate acestea, în zilele însorite, dilatarea aerului din corturi era deosebit de însemnată, iar procedurile standard de rezolvare a situaţiei prevedeau, pur şi simplu, eliminarea aerului în atmosfera externă sau comprimarea lui în uriaşe încăperi-container săpate în malurile canioanelor.

– Eram odată în Dao Vallis, explică unul dintre tehnicieni, iar rezervorul de aer suplimentar a explodat, făcând ţăndări platoul şi provocând o mare alunecare de teren; şi pământul venit la vale s-a prăbuşit peste Reullgate şi a sfâşiat acoperişul cortului. Presiunile au scăzut la nivelul mediului ambiant, adică până la vreo două sute şaizeci, şi totul a început să îngheţe, iar ei nu dispuneau decât de acoperişurile acelea vechi pentru situaţii de urgenţă – adică, îşi aminti Sax, de fapt nişte cortine transparente, groase doar de câteva molecule, dar extrem de rezistente – iar când acestea au început să apară automat în jurul spărturii, o femeie s-a pomenit trântită jos de montantul de la baza acoperişului şi cu capul rămas afară! Am dat fuga la ea şi am făcut repede nişte incizii şi lipituri; aşa că am scăpat-o, şi

tocmai la vreme, că nu mai avea mult şi murea.

Sax se cutremură, gândindu-se la propriul lui contact cu frigul, petrecut de curând; două sute şaizeci de milimetri era presiunea pe care o puteai întâlni pe vârful Everestului. Ceilalţi povesteau deja despre alte explozii renumite, inclusiv despre momentul când domul de la Hiranyagarba se prăbuşise în întregime sub o cădere de gheaţă. Cu toate astea, nu murise nimeni.

Ceva mai târziu, coborau spre Xanthe, întinsul platou plin de cratere, pentru a asoliza pe lunga pistă de nisip din Da Vinci, pistă utilizată doar din timpul revoluţiei. Întreaga comunitate de aici se pregătise ani în şir pentru ziua când nimeni nu avea să se mai ascundă, iar acum o curbă largă de ferestre reflectorizante, acoperite cu un strat de cupru, fusese instalată în arcul sudic al crestei. Pe fundul craterului era un strat de zăpadă, din mijlocul căruia protuberanţa centrală se înălţa în chip dramatic. Exista posibilitatea de a se amenaja un lac pe fundul craterului, cu o insulă centrală ale cărei orizonturi să fie înălţimile circulare, cu flancuri abrupte, formând marginea craterului. Imediat sub creastă, putea fi săpat un canal circular, legat de lacul interior prin canale radiale. Rezultatul, mai precis alternanţa dintre apa circulară şi pământ, avea să semene cu descrierea făcută de Platon Atlantidei. Sax presupunea că, în această configuraţie, Da Vinci putea întreţine, aproape numai din resurse proprii, circa douăzeci-treizeci de mii de oameni. Şi mai erau zeci de cratere ca Da Vinci. O comună de comune, fiecare crater constituind un fel de oraş-stat, un polis pe deplin capabil să se autoîntreţină, să decidă asupra propriei culturi; şi apoi să facă parte, cu un vot, dintr-un soi de consiliu global... Să nu existe nicio asociaţie regională dincolo de nivelul oraşului, cu excepţia aranjamentelor de interschimb local... Avea să meargă, oare?

Da Vinci lăsa impresia că s-ar fi putut să meargă. Arcul sudic al craterului era presărat de arcade, pavilioane cu acoperiş ascuţit, ca şi alte amenajări, toate scăldate în lumina soarelui. Într-o dimineaţă, Sax făcu un tur al întregului complex, vizitând un laborator după altul şi felicitându-i pe ocupanţi pentru succesul înregistrat în pregătirile pentru evacuarea fără violenţe a trupelor UNTA de pe Marte. În definitiv, *ceva* putere politică tot se câştiga cu ţeava puştii; şi asta peste acel ceva câştigat cu expresia din ochii oamenilor. Iar expresia cu pricina se putea modifica, după cum puşca era îndreptată sau nu în direcţia ochilor în cauză. Oamenii de aici, saxoclonele, părăsiseră armele,

aşa că erau foarte bine dispuşi, fericiţi să-l vadă, porniţi deja să caute alte activităţi, revenind la cercetarea de bază sau preconizând utilizări pentru noile materiale pe care alchimiştii lui Spencer le produceau întruna, ori studiind problema terraformării.

Acordau, totodată, atenţie celor întâmplate în spaţiul cosmic şi pe Pământ. O navetă rapidă de pe Terra, al cărei scop final nu le era cunoscut, luase legătura cu ei, solicitând permisiunea de a efectua o inserţie orbitală şi făgăduind că nu va arunca asupra lui Marte nici măcar un butoiaş plin cu cuie. Aşa că o comisie din Da Vinci elabora, într-o atmosferă tensionată, protocoale de securitate, consultându-se permanent cu ambasada elveţiană ale cărei birouri ocupaseră o serie de apartamente din extremitatea nord-vestică a arcului. Din rebeli în administratori – ciudată transformare!

– Ce partide politice sprijinim? întrebă Sax.

– Habar n-am. Cred că pe cele din spectrul obişnuit.

– Niciun partid n-o să capete prea mult sprijin de la noi, completă altcineva. Mergem la grămadă, ştii tu!

Sax ştia prea bine. Era vechea poziţie a tehnicienilor, menţinută încă de când oamenii de ştiinţă ajunseseră o clasă socială, aproape o castă de preoţi, intervenind între oameni şi puterea lor. Teoretic, erau apolitici, ca nişte funcţionari publici, empirici, care nu doreau decât ca lucrurile să fie rezolvate de o manieră raţională, ştiinţifică: binele cel mai mare – pentru numărul cel mai mare de oameni; ceea ce ar fi trebuit să fie relativ simplu de aranjat, dacă oamenii n-ar fi fost atât de mult sclavii emoţiilor, ai religiilor, guvernelor şi altor asemenea sisteme de înşelătorie în masă.

Cu alte cuvinte, politica standard a oamenilor de ştiinţă. Sax încercase, cândva, să-i explice lui Desmond această concepţie, făcându-l pe prietenul lui să râdă în hohote, cine ştie de ce, cu toate că spusele lui Sax nu erau deloc lipsite de sens. În sfârşit, îşi zise el, era o concepţie un pic naivă, aşadar întrucâtva comică şi, ca mai toate lucrurile amuzante, poate hilară – exact până în momentul în care devenea oribilă; pentru că atitudinea aceasta îi împiedicase, de secole, pe savanţi să se amestece în politică. Iar secolele acelea fuseseră sinistre.

Dar acum se aflau pe o planetă unde puterea politică izvora de la capătul unui ventilator de aerisire a mezocosmosului. Iar cei care răspundeau de tunul acela mare (ţinându-i pe restul

oamenilor în şah) erau, cel puţin parţial, conducători. Dacă îi interesa să-şi exercite puterea.

Sax le aminti cu blândeţe de toate astea colegilor săi din laboratoare, atunci când îi vizită. Apoi, pentru a le atenua senzaţia de neplăcere provocată de politică, le vorbi despre problema terraformării. Iar când, în cele din urmă, fu gata să plece la Sabishii, şaizeci dintre ei erau dornici să-l urmeze, să vadă cum se prezenta situaţia acolo.

– Alternativa lui Sax la situaţia de pe Pavonis, îl auzi el pe unul dintre tehnicieni descriindu-i turneul.

O idee deloc rea.

Sabishii era amplasat pe latura vestică a unei proeminenţe înalte de cinci kilometri, numită Masivul Tyrrhena şi aflată la sud de Craterul Jarry-Desloges, pe anticele înălţimi dintre Isidis şi Hellas, la două sute şaptezeci şi cinci de grade longitudine şi cincisprezece grade latitudine sudică – o alegere rezonabilă pentru amplasamentul unui oraş-cort, cu vedere până departe, spre apus, şi un şir de dealuri joase protejându-l dinspre est. Dar când se punea problema traiului sub cerul liber sau a cultivării plantelor în exterior, pe terenul stâncos, era situat cam prea sus. De fapt, excepţie făcând altitudinile mult mai mari ale lui Tharsis şi Elysium, era zona cea mai înaltă de pe Marte, un fel de bioregiune insulară, pe care localnicii o cultivau de decenii.

Sabishiienii se dovediră extrem de dezamăgiţi de pierderea marilor oglinzi; se putea spune chiar că decretaseră starea de extremă urgenţă, gata să facă tot posibilul pentru a proteja plantele biomului. Dar posibilităţile lor erau mult prea mici. Nanao Nakayama, vechiul coleg al lui Sax, clătină din cap, îngrijorat:

– Îngheţul va fi foarte sever. Ca într-o eră glaciară.

– Sper să putem compensa pierderea luminii, spuse Sax. Să îngroşăm atmosfera, să adăugăm gaze cu efect de seră. Am putea realiza măcar o parte din toate astea, cu mai multe bacterii şi plante supraalpine. Nu?

– O parte, confirmă Nanao, nesigur. Majoritatea nişelor sunt deja ocupate. Şi nişele în sine sunt destul de mici.

Rămaseră acolo, să ia masa şi să discute în amănunt problema. Toţi tehnicienii din Da Vinci se aflau cu ei, în marele refectoriu din „Gheară”, iar mulţi localnici intrară să le ureze bun venit. Urmă o discuţie lungă, interesantă, prietenească.

Sabishiienii locuiau în labirintul din movila în formă de dragon situată în propriul lor puţ litosferic, mai exact înapoia Ghearei Dragonului, aşa că nu erau nevoiţi să se uite la ruinele arse ale oraşului lor atunci când nu lucrau să-l refacă. Reconstrucţia era acum mult încetinită, întrucât o mare parte dintre ei munceau în exterior, să diminueze efectele pierderii oglinzilor.

– Oricum, nu are niciun sens să-l reconstruim ca pe un oraş-cort, îi spuse Nanao lui Tariki, continuând, evident, o discuţie mai veche. Am putea la fel de bine să mai aşteptăm şi să-l construim în aer liber.

– Ar putea fi o lungă aşteptare, replică Tariki, privindu-l în treacăt pe Sax. Suntem aproape de limita superioară a stratului atmosferic propice vieţii, stabilită prin documentul de la Dorsa Brevia.

– Vrem ca Sabishii să fie construit dincolo de orice limită stabilită, insistă Nanao, cu ochii la Sax.

Acesta încuviinţă cu o mişcare a capului, apoi ridică din umeri. Nu ştia ce să spună. Roşilor nu avea să le placă. Dar dacă s-ar fi convenit ca, în document, limita altitudinii propice vieţii să fie ridicată cu circa un kilometru, sabishiienii ar fi beneficiat de întregul masiv muntos, ceea ce nu schimba cu nimic lucrurile în privinţa protuberanţelor mai mari. Aşa că toată povestea părea să aibă un sens. Dar cine ştia cum aveau să decidă cei de pe Pavonis?

– Poate ar trebui să facem eforturi pentru a împiedica scăderea presiunii, spuse el.

Ceilalţi îl priviră posomorâţi.

– Mergem afară să ne arătaţi masivul? continuă el.

– Cu multă plăcere, răspunseră ei, luminându-se la faţă.

Masivul Tyrrhena reprezenta ceea ce, în primii ani, areologii numiseră „Zona disecată” a dealurilor sudice, care nu se deosebea prea mult de „Zona cu cratere”, dar era şi mai mult fragmentată de reţele de mici canale. Regiunile muntoase tipice şi nu prea înalte care înconjurau masivul conţineau, de asemenea, „Zone de creastă” şi „Zone deluroase”. De fapt, aşa cum repede se dovedi chiar în dimineaţa în care ieşiră în landă, toate aspectele terenului accidentat al înălţimilor sudice puteau fi văzute în acelaşi timp: zone străpunse de cratere, accidentate, inegale, cu creste, disecate şi deluroase – chintesenţa peisajului noahian. Sax, Nanao şi Tariki stăteau pe puntea de observaţie a

uneia dintre maşinile universităţii din Sabishii; se vedeau şi alte maşini, care îi transportau pe ceilalţi colegi, iar câteva grupuri mergeau pe jos, în faţa lor. Pe dealurile de la orizontul estic, mai mulţi oameni plini de energie alergau pe pajişte. Adânciturile din sol erau pudrate cu zăpadă murdară. Masivul se găsea la cincisprezece grade sud de Ecuator şi, după cum afirma Nanao, cădeau ceva precipitaţii în jurul oraşului. Latura sud-estică a masivului era mai aridă, dar dincoace masele noroase treceau peste gheaţa din Isidis Planitia, după care, depăşind vârful pantei, îşi eliberau încărcătura.

Într-adevăr, pe măsură ce urcau, drumeţii erau întâmpinaţi de valuri mari de nori negri ce se rostogoleau dinspre nord-vest, revărsându-se peste ei ca şi când i-ar fi urmărit pe alergători. Sax se cutremură, amintindu-şi de recentul lui contact cu elementele dezlănţuite ale naturii. Se simţi fericit că se află în transportor şi îşi spuse că de acum înainte va fi pe deplin satisfăcut cu doar nişte scurte plimbări pe jos.

În cele din urmă se opriră, într-un loc ceva mai ridicat de pe o creastă nu prea înaltă, şi coborâră din maşini. Îşi croiră drum printr-o porţiune de teren plină de bolovani şi protuberanţe, fisuri şi dune de nisip, cratere minuscule, roci de fund, cu marginile rotunjite, printre povârnişuri şi ridicături şi pe lângă vechile canale puţin adânci, de la care îşi luase numele „Zona disecată”. Într-adevăr, pretutindeni se vedeau urme ale deformărilor de tot felul, pentru că terenul, în zona respectivă, era vechi de patru miliarde de ani. Trecuse prin multe, dar niciodată nu se întâmplase ceva care să-l transforme în *tabula rasa,* aşa că toate cele patru miliarde de ani continuau să se afle acolo, la vedere, într-un veritabil muzeu al peisajelor stâncoase. În Noahian, terenul fusese pulverizat în totalitate, lăsând în urmă un strat de regolit de câţiva kilometri adâncime, cratere şi diformităţi pe care niciun fel de acţiune eoliană nu le putuse şterge. Şi pe tot parcursul acelei perioade de început, litosfera de pe cealaltă parte a planetei, până la o adâncime de şase kilometri, fusese aruncată în spaţiu de aşa-numita *Big Hit,* Marea Izbitură. O cantitate însemnată din materialul ejectat căzuse, în cele din urmă, în Sud. Aceasta era explicaţia formării Marelui Escarpament şi a lipsei regiunilor muntoase străvechi în partea de nord, – încă un element adăugat aspectului extrem de dezordonat al acestui teren.

Mai târziu, la sfârşitul Hesperianului, existase o scurtă

perioadă umedă şi caldă când, ocazional, apa cursese pe suprafaţa planetei. Acum, cei mai mulţi areologi considerau că respectivul interval de timp fusese umed dar nu chiar foarte cald – mediile anuale, coborâte cu mult sub două sute şaptezeci şi trei de grade Kelvin, permiţând uneori existenţa la suprafaţă a apei, alimentate mai degrabă de convecţia hidrotermică decât de precipitaţii. Această perioadă se întinsese pe numai o sută de milioane de ani, sau aproape, fiind urmată de miliarde de ani de vânturi, până în Era Amazoniană, rece şi aridă, care se încheia odată cu sosirea oamenilor.

– Există vreo denumire pentru era care începe cu anul M-1? întrebă Sax.

– Holocen, i se răspunse.

Până la urmă, totul fusese erodat în două miliarde de ani de vânt continuu; o eroziune atât de puternică, încât fiecare dintre craterele mai vechi ajunsese complet lipsit de margini, şi planeta, dezgolită strat după strat de vânturile neîncetate, devenise doar un pustiu de piatră. Tehnic vorbind, nu un haos, ci o sălbăticie, rostindu-şi inimaginabila vârstă într-o abundenţă poliglotă, în cratere lipsite de creste şi în mese gravate, în gropi, movile, escarpamente şi nesfârşit de multe pietre voluminoase, găurite.

De multe ori opreau transportoarele şi dădeau o raită pe jos. Până şi mesele cele mai mici părea că îi domină. Sax rămânea în apropierea maşinii, dar chiar şi acolo descoperea tot felul de formaţiuni interesante. La un moment dat văzu o stâncă în formă de transportor, cu fisuri adânci, verticale, care o străbăteau dintr-o parte într-alta. Din stânga acesteia, până la orizontul îndepărtat, se întindea un teren stâncos, scăldat într-o lucire galbenă, liniştitoare. În dreapta, peretele unei falii străvechi, adânci până la brâu, era acoperit de mici crăpături ca o scriere cuneiformă. Apoi un val de nisip, mărginit de pietre care nu-i treceau de gleznă, unele dintre ele blocuri bazaltice negre, piramidale, modelate de vânt, iar altele roci granulate, mai deschise la culoare şi parcă ciupite de vărsat. Ceva mai încolo, un con ştirbit, de mărimea unui dolmen, ridicându-se vertical, în echilibru. Mai departe, o dâră de nisip. Dincolo, un aproximativ cerc de ejecţii, ca un alt Stonehenge, aproape în totalitate erodat de vreme. După aceea, o depresiune adâncă, şerpuind – pe semne rămăşiţa unui curs de apă. În spatele acestuia, o altă pantă uşoară, iar în spatele ei, în depărtare, o proeminenţă ca un

cap de leu. Având alături o a doua proeminenţă, care aducea cu trupul leului.

Pe atâta nisip şi pietre, vegetaţia trecea neobservată. Cel puţin la început. Trebuia s-o cauţi, să iei bine aminte la culori, mai ales la verde, în toate nuanţele posibile, dar mai cu seamă în tonuri deşertice: salvie, oliv, kaki şi aşa mai departe. Nanao şi Tariki îi arătau mereu lui Sax specimene pe care acesta nu le văzuse. Iar el le căuta din ce în ce mai atent. De îndată ce se obişnui cu acele culori palide, vii, care se îmbinau atât de bine cu roşcatul landei, plantele începură să iasă în evidenţă printre nuanţele de ruginiu, cafeniu, ocru şi negru ale peisajului stâncos. Le putea întâlni cel mai adesea în depresiuni şi fisuri, ca şi lângă peticele de zăpadă, la umbră. Cu cât se uita mai atent, cu atât vedea mai multe. Apoi, ajungând la un bazin întins, avu senzaţia că pretutindeni se aflau plante. În momentul acela, înţelese: întregul masiv Tyrrhena era un fellfield.

Mai departe, acoperind suprafeţele unor stânci întregi sau pereţii interiori ai unor grote, se vedeau nuanţele de verde fluorescent ale anumitor licheni şi verdele de smarald sau catifelat-închis al muşchilor. Ca o blană umedă.

Paleta multicoloră a gamei de licheni, verdele-închis al acelor de pin, rămurelele înmănuncheate ale pinilor de Hokkaido, pinii coada-vulpii, ienuperii de Sierra – culori ale vieţii. Parcă ar fi trecut dintr-o cameră într-alta, toate fără plafon şi cu pereţii de piatră în ruină. O mică piaţă... un fel de galerie şerpuită... o imensă sală de bal... mai multe cămăruţe comandate... o cameră de zi. În unele încăperi se aflau exemplare de krummholz, ca nişte arbori ornamentali japonezi, rezemaţi de pereţii nu prea înalţi de a căror margine nu reuşeau să treacă, răsuciţi de vânturi, retezaţi, în partea de sus, la nivelul zăpezii. Fiecare ramură, fiecare plantă, fiecare încăpere deschisă – toate modelate ca nişte bonsai, şi fără niciun efort.

– De fapt, îi explică Nanao, majoritatea bazinelor sunt cultivate intensiv. Cel de aici îi aparţine lui Abraham. Fiecare zonă, cât de mică, este încredinţată unui anumit grădinar sau grup de grădinari.

– Aha! făcu Sax. Înseamnă că sunt şi fertilizate?

– E un fel de a spune, interveni Tariki, râzând. Însuşi solul, în cea mai mare parte a lui, a fost importat.

– Înţeleg.

Asta era explicaţia marii diversităţi a plantelor. Ştia că se

efectuaseră unele lucrări de cultivare a zonei din jurul Gheţarului Arena, unde şi întâlnise pentru prima dată un fellfield. Dar cei de aici depăşiseră cu mult acele etape de început. Laboratoarele de la Sabishii, îi explică Tariki, îşi dădeau toată silinţa pentru a fabrica straturi de sol fertil. Bună idee! În acele zone, solul natural era produs în ritmul de numai câţiva centimetri într-un secol. Dar existau explicaţii pentru această situaţie, iar fabricarea solului se dovedea o operaţiune extrem de dificilă.

– Pentru început, explică Nanao, alegem substanţe formate în câteva milioane de ani. Şi pornim de acolo.

Se părea că plantaseră manual multe specimene pe care apoi, în cea mai mare parte, le lăsaseră în voia sorţii, urmărind rezultatele.

– Înţeleg, spuse din nou Sax.

Privi cu şi mai mare atenţie în lumina slabă, dar pură… Adevărat, fiecare spaţiu deschis prezenta o gamă de specii uşor diferite…

– Deci, acestea sunt grădini.

– Da… cam aşa ceva. Depinde. Unii dintre grădinari lucrează după preceptele lui Muso Soseki, alţii după alţi maeştri Zen japonezi, iar o altă categorie după Fu Hsi, legendarul inventator al sistemului chinez de geomanţie numit *feng shui.* Există unii care se iau după maeştrii peisagişti persani, inclusiv Omar Khayyam, ori după Leopold sau Jackson sau alţi ecologişti americani de la începuturi, cum ar fi aproape uitatul biolog Oskar Schnelling – şi aşa mai departe.

– Dar astea nu sunt decât influenţe, adăugă Tariki. Pe măsură ce avansează cu lucrările, grădinarii noştri îşi dezvoltă o viziune proprie. Văzând că unele plante prosperă iar altele mor, au urmat preferinţele pământului. E vorba aici de coevoluţie, un fel de evoluţie epigenetică.

– Drăguţ, spuse Sax, privind în jurul lui.

Pentru adepţi, plimbarea de la Sabishii până sus, pe masiv, trebuia să fi fost o călătorie estetică, plină de aluzii şi variante subtile, invizibile pentru el. Hiroko ar fi denumit totul areoformare sau areofanie.

– Mi-ar plăcea să vă vizitez laboratoarele de pedologie.

– Prea bine…

Reveniră la transportor şi porniră mai departe. Spre seară, sub ameninţarea unor nori negri, ajunseră chiar în vârful masivului, care se dovedi un fel de stepă întinsă, unduitoare. Mici

vâlcele erau pline cu ace de pin răscolite de vânt, astfel încât arătau ca firele de iarbă de pe o pajişte bine îngrijită. Sax, Tariki şi Nanao coborâră iarăşi din maşină ca să dea o raită prin împrejurimi. Vântul rece le pătrundea prin costume, iar soarele, aproape de asfinţit, ţâşni pe sub norul negru de deasupra, aruncându-le umbrele până departe, la orizont. Acolo, pe culme, existau multe blocuri masive de rocă netedă, lipsite de vegetaţie. De jur împrejur, peisajul avea acea înfăţişare primitivă, acea nuanţă roşie pe care Sax şi-o amintea chiar din primii ani. Dar în curând ajunseră la marginea unei râpe şi, într-o clipă, totul deveni verde.

Tariki şi Nanao discutau despre ecopoeză, ceea ce pentru ei însemna o terraformare redefinită, cu nuanţe noi, mai subtile, adaptată, transformată în ceva asemănător cu areoformarea lui Hiroko şi alimentată nu prin metode globale, bazate pe industria grea, ci prin acţiunea lentă, neîncetată şi deosebit de concentrată asupra unor parcele individuale de teren.

– Marte e tot o grădină. La fel şi Pământul. Iată ce au devenit fiinţele omeneşti. Aşa că trebuie să privim grădinăritul la un asemenea nivel de responsabilitate faţă de landă. O interfaţă omenire-Marte, care să servească ambelor componente.

Sax dădu din mână, neîncrezător.

– M-am obişnuit să-l consider pe Marte ca pe un fel de sălbăticie, spuse el.

Parcă ar fi căutat în dicţionar etimologia cuvântului *grădină* – franceză, teutonă, norvegiana veche: *gard,* împrejmuire. Părea să aibă aceleaşi origini cu *guard,* apărare, ori să păstreze acelaşi înţeles. Dar cine ştie ce înţeles avea în japoneză presupusul echivalent al respectivului cuvânt! Etimologia era destul de dificilă şi fără aruncarea traducerii într-un asemenea talmeş-balmeş.

– Ştiţi – să iei lucrurile de la început, să arunci seminţele, apoi să urmăreşti cum totul creşte de la sine. Ecologie cu autoorganizare, ştiţi.

– Aşa e, dar acum şi deşertul e o grădină. Un fel de grădină. Asta înseamnă să fii ce suntem noi, spuse Tariki şi ridică din umeri, încreţindu-şi fruntea.

Era convins de valabilitatea ideii, dar nu părea să-i şi placă.

– Oricum, continuă el, ecopoeza e mai apropiată de viziunea dumneavoastră asupra deşertului decât a fost vreodată terraformarea industrială.

– Poate, consimţi Sax. Poate că e vorba de două etape ale unui acelaşi proces. Ambele necesare.

Tariki încuviinţă, dornic să mai studieze problema.

– Iar acum?

– Depinde de felul în care vrem să abordăm posibilitatea unei ere glaciare, spuse Sax. Dacă situaţia se înrăutăţeşte atât de mult încât să ucidă toate plantele, ecopoeza nu va avea nicio şansă. Atmosfera ar putea îngheţa din nou pe suprafaţa planetei, şi întregul proces ar eşua. Acum, când oglinzile nu mai există, nu sunt convins că biosfera este suficient de robustă pentru a continua să se dezvolte. De aceea vreau să vă văd laboratoarele acelea de sol. Poate că producerea atmosferei pe cale industrială va trebui să continue. Vom încerca modelarea procesului şi o să vedem ce se întâmplă.

Tariki încuviinţă din nou. La fel şi Nanao. Chiar sub ochii lor, sistemele ecologice le erau acoperite de ninsoare. În momentul acela, fulgi de zăpadă coborau, purtaţi de vânt, în lumina de bronz, trecătoare, a soarelui. Amândoi erau deschişi la orice sugestii.

Între timp, aşa cum se întâmpla mereu pe tot parcursul acestor deplasări, tinerii lor asociaţi din Da Vinci şi Sabishii străbăteau împreună masivul şi reveneau în labirintul din colina de la Sabishii pălăvrăgind în noapte despre geomanţie şi areomanţie, ecopoetică, schimburi de căldură, cele cinci elemente, gaze cu efect de seră şi aşa mai departe. Un ferment de creativitate, care lui Sax i se părea extrem de promiţător.

– Ar fi trebuit să-l avem aici pe Michel, îi spuse lui Nanao. Şi pe John. Ce i-ar mai fi plăcut un colectiv ca ăsta!

Şi, deodată, îşi dădu seama:

– Şi Ann ar trebui să se afle aici.

* * *

Aşa că reveni pe Pavonis, lăsând grupul de la Sabishii să analizeze situaţia.

Pe Pavonis nu se schimbase nimic. Tot mai mulţi oameni, incitaţi de Art Randolph, propuneau organizarea unui Congres constituant – care să elaboreze cel puţin o Constituţie provizorie, să o supună la vot, apoi, în conformitate cu ea, să numească un guvern.

– Bună idee, spuse Sax. Poate trimitem şi o delegaţie pe Pământ.

Să arunci seminţe. Era exact ca în stepă – unele vor încolţi,

altele nu.

O căută pe Ann, dar află că plecase de pe Pavonis; oamenii ziceau că la un avanpost Roşu din Tempe Terra, la nord de Tharsis. Ziceau că nimeni, în afară de Roşii, nu se ducea acolo.

După ce se gândi bine, Sax ceru ajutorul lui Steve şi căută amplasamentul avanpostului. Apoi împrumută un mic avion de la bogdanovişti şi zbură spre nord, lăsând în stânga Ascraeus Mons, apoi trecând peste Echus Chasma şi pe lângă vechiul lui cartier general de la Echus Overlook, situat pe creasta imensului perete rămas în dreapta.

Fără îndoială că şi Ann zburase pe aceeaşi rută, trecând, la fel, pe lângă prima bază a efortului de terraformare. Terraformarea… în toate exista o evoluţie, chiar şi în idei. Oare Ann observase Echus Overlook? Îşi amintise măcar în treacăt de acel mic început? N-avea de unde să ştie. Aşa se cunosc oamenii unul pe altul. Fracţiuni minuscule din vieţile lor se intersectează ori sunt ştiute, în toate privinţele, de către toţi ceilalţi. Aproape ca şi cum ai trăi de unul singur în Univers. Ceea ce e ciudat. Şi îţi oferă o justificare pentru a vieţui laolaltă cu prietenii, a te căsători, a-ţi împărţi cu cineva, pe cât posibil, camerele şi viaţa. Nu că asta i-ar face pe oameni cu adevărat intimi, dar aşa ceva reduce senzaţia de singurătate. De aceea fiecare continuă să navigheze solitar pe oceanele lumii, ca în cartea scrisă de Mary Shelley, *Ultimul om,* care îl impresionase grozav pe Sax în tinereţe şi în care protagonistul eponim vedea din când în când o pânză, se urca pe o altă corabie, ancora lângă un ţărm, sta la masă cu cei întâlniţi, apoi pleca mai departe, solitar. O imagine a vieţilor lor; pentru fiecare, lumea era la fel de pustie ca şi aceea imaginată de Mary Shelley, la fel de pustie cum fusese Marte la început.

Trecu în zbor pe lângă curbura înnegrită a canionului Kasei Vallis, fără a o observa.

Cu multă vreme în urmă, Roşii scobiseră o stâncă de dimensiunile unui oraş, într-un promontoriu aflat chiar în mijlocul confluenţei canioanelor Tempe Fossa, imediat la sud de craterul Perepelkin. Şiruri de ferestre situate sub proeminenţe dădeau spre cele două canioane drepte, lipsite de vegetaţie, şi spre celălalt canion, mai mare, format din reunirea lor. Iar acum, toate aceste fose despicau ceea ce devenise un platou de coastă: Mareotis şi Tempe alcătuiau împreună o imensă

peninsulă de înălţimi străvechi, întinzându-se până departe, în largul noii mări de gheaţă.

Sax asoliză cu micul lui avion pe fâşia nisipoasă de pe culmea promontoriului. Din locul acela, întinderile de gheaţă nu erau vizibile şi nu se zărea nici vreo urmă de vegetaţie – vreun copac, vreo floare sau măcar vreun petic de licheni. Se întrebă dacă nu cumva Roşii sterilizaseră, într-un fel sau altul, canioanele. În faţa lui se întindea numai roca primară, acoperită de un strat fin de chiciură. Iar în privinţa chiciurei nu puteau face nimic, afară de închiderea acelor canioane, pentru a menţine aerul mai degrabă în exterior decât în interior.

– Hm, făcu Sax, surprins de noua idee.

Două tinere Roşii îi deschiseră uşa ecluzei de la partea superioară a promontoriului, şi el coborî treptele în urma lor. Adăpostul părea aproape pustiu. Cu atât mai bine! Decât să ajungă ţinta purtărilor ostile ale unei întregi bande de Roşii, aproape că îi făcea plăcere să suporte privirile reci îndreptate asupra lui de cele două tinere care îl conduceau prin galeriile nefinisate ale refugiului. Interesantă estetica locatarilor! Extrem de sărăcăcioasă, cum şi era de aşteptat – fără niciun fel de plantă la vedere. Doar diferite compoziţii ale stâncii: pietre neregulate, tavane şi mai neregulate, în contrast cu podeaua din bazalt lustruit şi ferestrele lucitoare dând spre canioane.

Ajunseră la o galerie săpată în ţărmul abrupt, semănând cu o peşteră naturală, nu mai dreaptă decât liniile aproape euclidiene ale canionului de mai jos. Zidul din spate era decorat cu mozaicuri din fragmente de piatră colorată, şlefuite şi lipite unul de altul fără spaţii intermitente, formând modele abstracte care îi făceau impresia că reprezintă ceva ce ar fi putut înţelege dacă reuşea să se concentreze cum trebuie asupra lor. Pardoseala era un parchet din onix şi alabastru, serpentin şi hematit. Galeria continua fără sfârşit, mare şi prăfuită, întregul complex părând lăsat în paragină. Roşii preferau să circule întruna, cu propriile lor transportoare, iar locuri ca acesta fuseseră considerate, fără îndoială, drept o nefericită nevoie. Refugiu ascuns, cu ferestrele camuflate – ai fi putut străbate canioanele pe lângă el fără ca măcar să-ţi dai seama că există. Iar Sax avea impresia că scopul tuturor acestor precauţii era nu doar evitarea descoperirii locatarilor de către cei de la UNTA, ci şi nevoia lor de a se camufla în însăşi landa înconjurătoare, de a se contopi cu ea.

Aşa cum şi Ann încerca să se topească într-un scaun de piatră

de acolo, din dreptul unei ferestre. Sax se opri brusc. Adâncit în gânduri, aproape că dăduse peste ea, exact cum un călător ignorant poate nimeri, din întâmplare, peste adăpostul îndelung căutat. Era ca o bucată de stâncă, nemişcată. Sax o privi cu atenţie. Părea bolnavă. Nimeni nu mai arătase astfel de multă vreme şi, cu cât o privea mai atent, Sax devenea mai îngrijorat. Cândva, în urmă cu ani, ea îi spusese că nu mai urmează tratamentul de longevitate; iar în timpul revoluţiei arsese ca o flacără. Şi acum, când revoluţia Roşie fusese înăbuşită, din Ann nu mai rămăsese decât cenuşă. Carne cenuşie. O privelişte cumplită. Ca şi toţi cei rămaşi din Prima Sută, Ann se apropia sau trecuse de o sută cincizeci de ani – astfel că, fără tratamentul corespunzător… avea să moară curând.

În sfârşit, strict fiziologic vorbind, ajunsese la echivalentul vârstei de şaptezeci de ani sau cam pe aproape, în funcţie de data când beneficiase de ultimul tratament – adică lucrurile nu stăteau chiar atât de rău. Poate că Peter ştia mai precis când avusese loc tratamentul cu pricina. Dar, după cum auzise Sax, cu cât trecea mai mult timp între tratamente, cu atât se acumulau, statistic vorbind, mai multe probleme. Iar zvonul acela nu era lipsit de sens. Înţelept ar fi fost ca Ann să dea dovadă de prudenţă.

Dar nu-i putea spune aşa ceva. În realitate, nici nu-i trecea prin minte ce i-ar putea spune.

În cele din urmă, ea ridică privirea. Îl recunoscu şi se cutremură; buza superioară i se ridicase ca a unui animal încolţit. Apoi se uită în altă parte – severă, cu chipul ca de piatră, mai presus de mânie, mai presus de orice speranţă.

– Voiam să-ţi arăt o parte din masivul Tyrrhena, începu Sax, neconvingător.

Ea se sculă de pe scaun, cum s-ar fi ridicat o statuie, şi ieşi din cameră.

Simţind cum îi scârţâie încheieturile de pe urma aceleiaşi pseudo-artroze care adesea însoţea certurile lui cu Ann, Sax o porni după ea. Secondat, la rându-i, de cele două tinere cu priviri severe.

– Nu cred că vrea să stea de vorbă cu dumneata, îl informă cea mai înaltă dintre ele.

– Deşteaptă constatare! replică Sax.

Ceva mai încolo, în josul galeriei, Ann se oprise lângă pervazul unei alte ferestre, vrăjită sau prea obosită ca să-şi continue

drumul. Ori poate că o parte din ea dorea într-adevăr să discute.

Sax veni în faţa ei.

– Vreau să-mi spui impresiile tale în legătură cu povestea asta, începu el, şi sugestiile în privinţa a ceea ce e de făcut mai departe. Iar eu am nişte… nişte… nişte întrebări pe teme areologice. Desigur, s-ar putea ca problemele strict ştiinţifice să nu mai prezinte interes pentru tine…

Ann făcu un pas către el şi îl lovi peste faţă. Sax se pomeni izbit de peretele galeriei şi căzu în fund. Ann se făcuse nevăzută. Cele două tinere, care evident nu ştiau dacă să se bucure sau protesteze, îl ajutară să se ridice. Tot corpul îl durea, chiar mai mult decât faţa. Simţea uşoare împunsături în ochii care îi ardeau. Fu cât pe-aci să izbucnească în plâns în faţa celor două idioate care, urmărindu-l, complicau enorm lucrurile. În prezenţa lor nu putea să răcnească ori să se roage, nu putea să cadă în genunchi şi să spună: „Ann, iartă-mă, te rog!” Aşa ceva nu era posibil.

– Unde s-a dus? reuşi să întrebe.

– Nu vrea, într-adevăr nu vrea să discute cu dumneata, declară lungana.

– Poate că ar trebui să mai aştepţi şi să încerci altă dată, îl sfătui cealaltă.

– Tacă-vă fleanca! strigă Sax, simţind deodată o iritare atât de puternică, încât aducea a furie. Am impresia că pur şi simplu o lăsaţi să întrerupă tratamentul şi să se omoare.

– E dreptul ei, decretă lungana.

– Bineînţeles că e dreptul ei, dar eu nu vorbeam de drepturi. Ci de modul cum trebuie să se poarte cineva când prietenul lui e pe cale să se sinucidă. Un subiect de care nu păreţi prea interesate. Iar acum ajutaţi-mă s-o găsesc.

– Nu eşti prieten de-al ei.

– Ba fiţi sigure că sunt.

Se ridicase în picioare. Porni, clătinându-se puţin, în direcţia în care presupunea că dispăruse Ann. Una dintre femei încercă să-l ia de braţ. El respinse ajutorul şi îşi continuă drumul. O descoperi pe Ann ceva mai departe, prăbuşită pe un scaun, într-o încăpere ce aducea a sală de mese. Se apropie de ea, încetinindu-şi paşii precum Apolo în paradoxul lui Zenon. Ann se răsuci în scaun şi îl fulgeră cu privirea.

– Tu eşti cel care a abandonat ştiinţa, şi chiar de la început, i se adresă, pe un ton ameninţător. Aşa că nu-mi veni cu tâmpenia

că ştiinţa nu mă interesează.

– Adevărat, răspunse Sax, întinzând amândouă mâinile spre dânsa. Adevărat. Dar acum am nevoie de nişte sfaturi. Ştiinţifice. Vreau să învăţ. Şi mai vreau să-ţi şi arăt unele lucruri.

Dar după un moment de gândire, Ann se ridică din nou şi plecă, trecând atât de aproape de el, încât bărbatul se trase înapoi fără voia sa. Şi o urmă în grabă. Ann avea pasul mai lung decât al său şi mergea foarte repede, aşa că Sax aproape trebui să fugă pe urmele ei. Simţind junghiuri în toate oasele.

– Am putea ieşi puţin chiar aici, sugeră. Nu contează unde o facem.

– Pentru că întreaga planetă e distrusă, replică ea.

– Trebuie, totuşi, să ieşi, din când în când, să admiri apusurile de soare, insistă Sax. Aş putea să te însoţesc.

– Nu!

– Te rog, Ann!

Ann mergea repede şi era mai înaltă decât el; suficient de înaltă pentru ca lui Sax să-i fie greu să ţină pasul cu ea şi, în acelaşi timp, să vorbească. Pufni şi pufăi, iar obrazul continua să-l doară.

– Te rog, Ann!

Ea nu-i răspunse, nici nu încetini ritmul. Coborau de-a lungul unui hol, cu apartamente de o parte şi de alta, iar Ann se grăbi spre una dintre intrări şi trânti uşa în urma ei. Sax încercă mânerul; era încuiată.

Una peste alta, începutul nu avea nimic promiţător.

Copoiul şi vânatul. Trebuia să schimbe, cumva, lucrurile, ca să nu pară totul o vânătoare, o urmărire. Şi totuşi…

– Pufăind, gâfâind, casa ţi-o dărâm! murmură şi lovi cu pumnul în uşă. Dar chiar în acea clipă cele două femei ajunseră lângă el, privindu-l cu severitate.

Într-o seară, spre sfârşitul aceleiaşi săptămâni, Sax coborî în vestiar şi îşi puse costumul de exterior. Când, pe neaşteptate, Ann intră peste el, făcându-l să sară în sus.

– Tocmai ieşeam, se bâlbâi. Te deranjează?

– Suntem într-o ţară liberă, răspunse ea, cu amărăciune în glas. După care trecură împreună prin ecluză, păşind afară, în landă.

Cele două tinere ar fi fost uluite să-i vadă.

Trebuia să fie extrem de precaut. Fireşte, chiar dacă ieşise împreună cu ea ca să-i arate frumuseţea noii biosfere, nu era cazul să amintească despre plante, zăpadă sau nori. Mai bine laşi lucrurile să vorbească pentru sine – ceea ce poate că era adevărat în toate cazurile. Nu se cade să vorbeşti în numele a nimic şi al nimănui. Singura soluţie era să străbată landa şi să o lase să se exprime singură.

Ann nu era defel o sociabilă. Abia dacă îi adresă câteva cuvinte. Acesta era, pesemne, traseul ei obişnuit, presupuse Sax, urmărind-o. Îi îngăduia s-o însoţească.

Şi, poate, să-i pună întrebări. Asta însemna să facă ştiinţă. Iar Ann se oprea destul de des, să se uite mai îndeaproape la unele formaţiuni stâncoase. În momentele acelea, îşi avea rostul să se ghemuie lângă ea şi, cu un gest sau un cuvânt, să o întrebe ce a descoperit. Purtau costume şi căşti de protecţie, chiar dacă altitudinea era suficient de joasă pentru a le îngădui să respire doar cu ajutorul unor măşti de filtrare a bioxidului de carbon. Ca şi atunci, la începuturi, conversaţiile lor constau în voci murmurând la ureche.

Aşa că îi puse întrebări. Iar Ann îi răspunse, uneori chiar detaliat. Tempe Terra era, într-adevăr, Ţara Timpului, materialul ei de bază rezultând din supravieţuirea unei părţi din înălţimile sudice, a unuia dintre acei lobi care se prelungeau până departe, în câmpiile nordice, rămăşiţă a Marii Izbituri. Apoi, Tempe fusese fracturată intensiv, pe măsură ce litosfera era împinsă pe dedesubt, către suprafaţă şi spre sud, de Proeminenţa Tharsis. Fracturile includeau atât Mareotis Fossae cât şi Tempe Fossa, care îi înconjurau pe cei doi în momentul de faţă.

Acea vastă landă se fisurase suficient de adânc încât să permită unor vulcani târzii să iasă la suprafaţă, revărsându-şi lava peste canioane. De pe un promontoriu înalt văzură, în depărtare, un vulcan ca un con negru căzut din cer, apoi un altul care semăna cu un crater meteoritic, după câte putu întrezări Sax. Ann se declară de acord la această observaţie a lui şi îi arătă scurgeri de lavă şi coşuri, caracteristici care deveneau vizibile de îndată ce îi erau arătate, dar deloc evidente până atunci sub un grohotiş de material ejectat mult mai târziu şi (se vedea nevoit să recunoască) sub un strat subţire de zăpadă murdară, colectată – ca nişte dune de nisip – în cotloanele adăpostite de vânt şi luând, în lumina înserării, culoarea nisipului.

Să vezi peisajul în evoluţia lui istorică, să-l citeşti ca pe un text scris de propriul său trecut îndepărtat – în asta consta viziunea Annei, realizată după un secol de observaţii şi de studiu atent, şi totodată graţie harului ei natural, dragostei ei faţă de acest peisaj. Într-adevăr, merita să o vezi, aveai de ce te minuna. Era un fel de resursă ori tezaur – o iubire împinsă dincolo de ştiinţă sau ţinând de domeniul ştiinţei mistice a lui Michel. Alchimie. Dar alchimiştii voiseră să transforme lucrurile. Ann era, mai degrabă, un fel de oracol, o vizionară, cu o viziune puternică, asemănătoare întru totul aceleia a lui Hiroko. Deşi vizionarismul Annei era, poate, mai puţin evident, mai puţin spectaculos, mai puţin activ – o acceptare a ceea ce exista: dragoste faţă de piatră, din consideraţie pentru piatră. De dragul lui Marte, planeta primordială, în toată gloria ei sublimă, un corp ceresc roşu şi ruginit, nemişcat ca moartea. Mort. Modificat, de-a lungul anilor, numai de permutaţiile chimice ale materiei, de acţiunea uriaşă/ lentă a geofizicii. Un concept ciudat – viaţă abiologică – dar iat-o, dacă ţineai s-o vezi, un soi de viaţă răsucindu-se, colindând printre stelele arzătoare, deplasându-se prin Univers cu mişcarea ei sistolic-diastolică – precum o mare respiraţie a acestuia din urmă, s-ar fi putut spune. Şi, într-un fel, apusul îl ajuta să vadă toate astea cu mai multă claritate.

Încerca să privească lucrurile în felul cum o făcea Ann. Rămas în urma ei, îşi consultă, în grabă, computerul: stană de piatră, de la *stan* din engleza veche, cu echivalente în toate limbile înrudite, până la proto-indoeuropeanul *sti,* însemnând pietricică. Rocă, de la medievalul latinesc *rocca,* de origine necunoscută, însemnând masă de piatră. Sax abandonă computerul şi căzu într-un fel de reverie a rocii, deschis şi absent totodată. *Tabula rasa* – până într-atâta încât, după toate probabilităţile, nici nu mai auzi ce-i spunea Ann, care pufni şi se îndepărtă. Ruşinat, porni iarăşi în urma ei, străduindu-se să nu-i ia în seamă enervarea şi punându-i tot mai multe întrebări.

Ann părea să manifeste o profundă nemulţumire; fapt încurajator, într-un fel. Lipsa oricăror sentimente din partea ei ar fi fost un semn deosebit de rău; dar ea încă se arăta foarte emotivă. Cel puţin în majoritatea timpului. Uneori, se concentra atât de mult asupra pietrelor încât, privind-o, Sax avea senzaţia că îi descoperă entuziasmul obsedant de odinioară, şi se simţea încurajat. Alteori însă, părea că se mişcă fără simţire, făcând areologie într-o încercare disperată de a depăşi momentul

prezent, de a depăşi istoria sau disperarea sau toate la un loc. În acele clipe, umbla fără ţintă; nu se mai oprea să cerceteze elementele evident interesante pe lângă care treceau şi nu mai răspundea la întrebări în legătură cu acestea. Puţinele lucruri pe care Sax le citise despre depresiunea nervoasă îl alarmau. Nu se putea face prea mult. Era nevoie de medicamente pentru a o combate, şi nici atunci nu erai sigur de reuşită. Dar a-i sugera Annei nişte antidepresive semăna, mai mult sau mai puţin, cu a-i sugera tratamentul însuşi, astfel că nu putea aduce vorba despre aşa ceva. Şi oare disperarea era acelaşi lucru cu depresiunea nervoasă?

Din fericire, în acel context plantele erau jalnic de rare. Tempe nu semăna cu Tyrrhena şi nici măcar cu ţărmurile Gheţarului Arena. Iată cu ce te alegeai fără un grădinărit intensiv: terenul continua să fie, în cea mai mare parte, acoperit cu pietre.

Pe de altă parte, Tempe Terra era situată la mică altitudine şi beneficia de umezeală, o zonă faţă de care oceanul de gheaţă se afla doar la câţiva kilometri spre nord şi vest. Diferite avioane de însămânţare traversaseră ţărmul sudic al noii mări – în cadrul acţiunilor celor de la Biotique, începute în urmă cu câteva decenii, când Sax se afla la Burroughs. Aşa că, dacă te uitau cu atenţie, puteai să vezi licheni, mici petice de fellfield şi câţiva arbori de krummholz, pe jumătate îngropaţi în zăpadă. Existenţa tuturor plantelor era primejduită de transformarea în iarnă a acestei veri nordice – cu excepţia lichenilor, bineînţeles. Se vedeau deja câteva culori de toamnă, miniaturizate, în frunzuliţele de koenigia care mângâiau pământul, în minusculele plante de piciorul-cocoşului, în iarba polară şi, desigur, în varianta arctică a ierbii-surzilor. Frunzele pe cale de a se înroşi serveau ca un fel de camuflaj printre pietrele roşii ale mediului ambiant. Adesea, Sax nu zărea plantele până în momentul în care era gata să calce pe ele şi, bineînţeles, nici n-avea de gând să-i atragă Annei atenţia asupra lor. De aceea, în momentul când dădea peste vreuna, îi arunca o scurtă privire cercetătoare şi trecea mai departe.

Se cocoţară pe o movilă proeminentă, de unde se vedea canionul situat la vest de refugiu, şi iat-o! Marea cea mare de gheaţă, colorată în portocaliu şi bronz de lumina târzie. Umplea câmpia într-o curbă largă, alcătuindu-şi propriul orizont, de la sud-vest la nord-est. Formaţiuni înalte de relief ieşeau deasupra

gheţii ca nişte căpiţe de piatră sau ca nişte insule cu ţărmurile înalte şi abrupte. Adevărul era că partea aceea din Tempe avea să ajungă una dintre cele mai spectaculoase zone litorale de pe Marte, atunci când capetele mai joase ale unor fose aveau să se umple cu apă, pentru a deveni lungi fiorduri sau lacuri. Iar unul dintre craterele de coastă se afla exact la nivelul mării şi avea în partea dinspre gheaţă o spărtură care îl transforma într-un golf perfect rotund, de circa cincisprezece kilometri în diametru, prevăzut cu un canal de intrare lat de vreo doi kilometri. Mai departe, spre sud, terenul erodat de la baza Marelui Escarpament avea să alcătuiască un veritabil Arhipelag al Hebridelor, multe dintre insule fiind vizibile de pe ţărmurile continentale. Aşa era, o zonă litorală spectaculoasă, după cum îţi puteai da seama deja când te uitai, în lumina asfinţitului, la sloiurile sfărâmate.

Dar, desigur, aşa ceva nu trebuia comentat. Nicio vorbă despre gheaţă, despre blocurile colţuroase îngrămădite pe ţărm. Care se formaseră printr-un proces despre care Sax nu ştia nimic şi ar fi fost curios să afle – dar nu putea discuta despre asta. Nu putea decât să păstreze tăcerea, de parcă ar fi pătruns, din întâmplare, într-un cimitir.

Stânjenit, îngenunche pentru a cerceta un specimen de rubarbă tibetană pe care aproape îl călcase – frunzuliţe roşii, adunate într-o inflorescenţă pornind dintr-un bulb central, de asemenea roşu.

Ann se uită peste umărul lui.

– E moartă?

– Nu, răspunse el şi smulse de la exteriorul inflorescenţei câteva frunze uscate, arătându-i-le pe cele de dedesubt, în culori mai aprinse. Se căleşte, deja, pentru iarnă. A indus-o în eroare diminuarea luminii, îi explică Annei, apoi continuă, ca pentru sine: Totuşi, o mulţime de plante vor muri. Răsturnarea termală – din clipa când temperatura aerului a scăzut sub aceea a solului – a intervenit, mai mult sau mai puţin, pe neaşteptate. Nu vor exista prea multe şanse pentru călirea plantelor. Aşa că or să degere foarte multe. Totuşi plantele se descurcă mult mai bine într-o astfel de situaţie decât o fac animalele. Şi insectele sunt considerabil de bune, când te gândeşti că reprezintă nişte mici containere pline cu lichid. Dar conţin substanţe crioprotectoare, pentru cazurile de răcire extremă. Cred că pot rezista la orice.

Ann încă cerceta planta, de aceea Sax tăcu. „E vie, ar fi vrut

să spună. Atâta vreme cât, pentru a exista, membrii unei biosfere depind unul de celălalt, planta asta face parte din trupul tău. Cum poţi să o urăşti?”

După care îi trecu din nou prin minte că Ann nu mai urma tratamentul.

Marea de gheaţă era o vâlvătaie discontinuă de bronz şi coral. Soarele apunea, iar ei erau nevoiţi să se întoarcă. Ann se ridică şi se îndepărtă: o siluetă neagră, tăcută. Îi putea vorbi direct în ureche, chiar şi acum, când era la o sută de metri distanţă, apoi la două sute, o figură mică, neagră, în marea vâltoare a lumii. Dar nu-i vorbi. Ar fi însemnat o invadare a intimităţii ei, aproape a gândurilor ei. Dar cum ar fi vrut să-i cunoască gândurile! Cât îşi dorea să-i spună: „Ann, Ann, la ce te gândeşti? Vorbeşte-mi, Ann! Împărtăşeşte-mi gândurile tale!”

Dorinţa intensă de a sta de vorbă cu cineva, pătrunzătoare ca oricare durere: la asta se refereau oamenii atunci când vorbeau despre dragoste. Doar la dorinţa puternică, exacerbată, de a-şi împărtăşi gândurile. Doar atât. O, Ann, te rog, vorbeşte-mi!

Dar ea nu-i vorbi. Părea că plantele nu aveau asupra ei acelaşi efect ca asupra lui. Lăsa impresia că îşi detestă cu adevărat aceste mici embleme ale trupului, ca şi cum viriditas nu însemna nimic mai mult decât un cancer de care piatra era sortită să sufere. Şi asta chiar dacă, în mormanele mereu mai mari de zăpadă troienită de vânturi, plantele abia se mai vedeau. Se întuneca, şi o altă furtună se apropia tiptil, la suprafaţa mării negre-arămii. O perniţă de muşchi, o piatră acoperită de licheni. De cele mai multe ori nu exista decât piatra, ca întotdeauna. Şi totuşi…

Apoi, pe când pătrundeau în ecluza refugiului, Ann căzu, leşinată. În cădere, se izbi cu capul de tocul uşii. Sax o prinse exact în clipa în care se prăbuşea pe o bancă rezemată de peretele interior. Era inconştientă, iar el o purtă pe braţe şi o trase, în acelaşi timp, până în ecluză. După care închise repede uşa exterioară, iar după ce aerul invada ecluza, o târî prin uşa interioară până în vestiar. Probabil că strigase pe frecvenţa comună, deoarece, atunci când îşi scoase casca, cinci-şase Roşii – mai mulţi decât întâlnise în refugiu până atunci – se aflau deja în încăpere. Una dintre tinerele care îl încurcaseră atât de mult, cea scundă, se dovedi a fi medicul staţiunii, şi după ce o urcară pe Ann pe o masă cu rotile, care putea fi utilizată şi ca targă,

femeia îi conduse până la clinica medicală a refugiului, unde preluă conducerea. Sax ajută şi el unde era în stare, trăgând – cu mâinile tremurânde – cizmele Annei de pe picioarele ei lungi. Pulsul lui – conform computerului – era de o sută patruzeci şi cinci de bătăi pe minut; se încinsese şi se simţea năucit.

– A făcut o comoţie? întrebă. A făcut o comoţie?

– Nu cred, răspunse, cu un aer surprins, femeia cea scundă. A leşinat. Apoi s-a lovit la cap.

– Dar de ce a leşinat?

– Nu ştiu.

Sax privi spre femeia cea înaltă, care stătea lângă uşă, şi îşi dădu seama că ele două reprezentau autoritatea în acel refugiu.

– Ann ne-a lăsat instrucţiuni ca, în cazul în care ar fi redusă la neputinţă, cum este acuma, să nu o legăm la niciun fel de instalaţie de menţinere a funcţiilor vitale.

– Nu cred! exclamă Sax.

– Instrucţiuni foarte explicite. Ne-a interzis. Sub semnătură chiar.

– Supuneţi-o la tot ce credeţi pentru a o menţine în viaţă, spuse Sax cu vocea răguşită de încordare.

Tot ceea ce rostise de la căderea Annei fusese o surpriză pentru el. Devenise martorul propriilor sale acţiuni, în aceeaşi măsură ca şi ei.

– Nu spun să o ţineţi aşa la nesfârşit, dacă nu-şi revine, se auzi rostind. Mă refer doar la un minim rezonabil, ca să fim siguri că nu moare cu zile.

La această precizare, doctoriţa făcu ochii mari, dar femeia cea înaltă care stătea în pragul uşii căzu pe gânduri. Sax se auzi pe sine continuând:

– După câte ştiu, am fost şi eu la reanimare vreo patru zile, şi mă bucur că nimeni nu a luat atunci hotărârea să oprească instalaţia. Decizia de a se lăsa să moară este a ei, nu a voastră. Oricine doreşte, poate muri fără a-l determina pe vreun doctor să-şi încalce Jurământul lui Hipocrat.

Doctoriţa îşi dădu ochii peste cap, şi mai dezgustată decât până atunci. Dar, după o privire adresată colegei, începu să o tragă pe Ann pe patul sistemului de reanimare. Sax o ajută. După aceea, o văzu pornind computerul medical şi dezbrăcându-i Annei costumul de protecţie. O bătrână muşchiuloasă, respirând acum printr-o mască de oxigen aplicată pe figură. Femeia cea înaltă se ridică şi începu s-o ajute pe doctoriţă, iar Sax se

îndepărtă şi luă loc. Propriile lui simptome fiziologice erau uimitor de severe, reprezentate mai ales de o senzaţie de căldură în tot corpul, un fel de hiperventilaţie incompetentă, precum şi o durere de care aproape că îi venea să plângă.

După o vreme, doctoriţa reveni.

– Ann e în comă, spuse ea. Se pare că, la început, o mică anomalie a ritmului cardiac a făcut-o să leşine. În momentul de faţă, starea i s-a stabilizat.

Sax rămase pe banchetă. Mult mai târziu, doctoriţa reveni. Computerul de la mâna Annei înregistrase un episod de bătăi cardiace rapide, neregulate, atunci când ea leşinase. Şi în momentul de faţă se înregistra, încă, o uşoară aritmie. Se părea că anoxia sau lovitura în cap sau ambele declanşaseră coma.

Sax întrebă ce însemna, exact, o stare de comă şi avu o senzaţie de leşin când doctoriţa ridică din umeri. Termenul desemna, în general, anumite stări de inconştienţă. Pupile nemişcate, corp insensibil şi, uneori, blocat în posturi nefireşti. De pildă, braţul şi piciorul stâng ale Annei erau contorsionate. La astea se adăuga şi starea de inconştienţă. Apăreau câteodată reacţii ciudate, cum ar fi fost încleştarea mâinilor şi altele la fel. Durata stării de comă oscila foarte mult de la pacient la pacient. Unii nu-şi mai reveneau niciodată.

După ce doctoriţa îl lăsă iar singur, Sax îşi privi mâinile. Rămase aşezat până ce plecară cu toţii din încăpere. Apoi se ridică şi stătu în picioare lângă patul Annei, uitându-se la chipul ei acoperit de mască. Nimic de făcut. Îi luă mâna într-a lui: ea nu i-o strânse. Îi ridică, puţin, capul, aşa cum îi spuseseră că făcuse Nirgal în cazul lui, atunci când se afla în stare de inconştienţă. Se dovedi un gest inutil.

Reveni la ecranul computerului, solicitând programul de diagnosticare. Ceru fişa medicală a Annei şi reveni la datele oferite de monitorul cardiac după incidentul din ecluză. Un pic de aritmie, da, după un model rapid, neregulat. Sax introduse datele în programul de diagnosticare şi îşi verifică propria aritmie cardiacă. Existau o mulţime de scheme aberante ale ritmului inimii, dar se părea că Ann suferea de o predispoziţie genetică faţă de tulburarea „sindromului QT”, numită astfel după o lungime de undă anormală constatată pe electrocardiogramă. Solicită genomul Annei, instruind computerul să efectueze o cercetare a zonelor relevante ale cromozomilor trei, şapte, şi unsprezece. În gena numită HERG, situată în cromozomul şapte,

computerul identifică o uşoară mutaţie: o inversare a adenintiminei şi guanincitozinei. Nesemnificativă – dar HERG conţinea instrucţiuni pentru ansamblul de proteine ce serveau drept canal al ionilor de potasiu la suprafaţa celulelor cardiace, iar aceste canale ionice acţionau ca un comutator pentru contracţia celulelor inimii. Fără această piedică, inima putea deveni aritmică, bătând mult prea repede pentru a reuşi să pompeze sângele în mod eficient.

De asemenea, Ann părea să aibă probleme cu o genă situată pe cromozomul trei, numită SCN5A. Această genă codifica o proteină reglatoare diferită, asigurând un canal al ionilor de sodiu la suprafaţa celulelor cardiace. Acest canal funcţiona ca un accelerator, iar mutaţiile la respectivul nivel puteau contribui la modificări ale ritmului cardiac. Annei îi lipsea o porţiune din CG.

Asemenea condiţii genetice erau puţin frecvente, dar pentru diagnosticul computerizat nu reprezentau niciun fel de problemă. Programul conţinea o simptomatologie pentru toate problemele cunoscute, indiferent cât de rare erau acestea. Computerul părea să considere cazul Annei destul de simplu, listând tratamentele existente pentru contracararea problemelor prezentate de starea ei de sănătate. Şi erau o mulţime.

Unul dintre tratamentele sugerate presupunea recodificarea genelor-problemă pe parcursul tratamentelor gerontologice standard. Recodificarea persistentă a genelor pe parcursul a mai multe tratamente de longevitate ar fi trebuit să elimine cauza problemei chiar de la rădăcină – sau, mai degrabă, din sămânţă. Era ciudat că acest lucru nu fusese făcut deja, dar Sax văzu, după aceea, că recomandarea nu data decât de două decenii, provenind dintr-o perioadă ulterioară ultimelor tratamente gerontologice prin care trecuse Ann.

Rămase multă vreme ţintuit pe scaun, cu ochii la ecran. Se ridică într-un târziu şi începu să cerceteze clinica medicală, instrument cu instrument, încăpere cu încăpere. Asistenţii îl lăsară să colinde la întâmplare, crezându-l tulburat.

Acesta era principalul refugiu al Roşilor, deci ar fi fost foarte posibil ca una dintre încăperi să conţină echipamentul necesar pentru administrarea tratamentelor gerontologice. Nu se înşelase. O cameră mică, în spatele clinicii, părea dedicată procesului respectiv. Echipamentul nu însemna cine ştie ce: un computer voluminos, un mic laborator, proteinele şi substanţele chimice de rezervă, incubatoarele, monitoarele de rezonanţă

magnetică, aparatura pentru administrări intravenoase. Uluitor de simplu, când te gândeai la ce foloseau. Dar acesta fusese adevărul, dintotdeauna. Viaţa în sine era uimitoare: doar simple secvenţe de proteine, la început; şi iată până unde ajunsese.

Aşadar, computerul central avea fişa genomică a Annei. Dar dacă ar fi comandat acestui laborator să înceapă sintetizarea sectoarelor ei de ADN (la care să adauge recodificarea genelor HERG şi SCN5A), cu siguranţă că cei din adăpost ar fi băgat de seamă ce se petrece, şi Sax ar fi dat de necazuri.

Aşa că reveni în cămăruţa lui, pentru a transmite către Da Vinci un mesaj codificat, prin care le ceru asociaţilor săi să înceapă sinteza. Aceştia acceptară fără niciun fel de comentarii în afară de cele strict tehnice. Uneori, îi iubea din toată inima pe aceşti „saxocloni”.

După care începu, din nou, aşteptarea. Trecură ore întregi, apoi altele şi altele. Până la urmă, se scurseră câteva zile, fără a se constata vreo ameliorare a stării Annei. Expresia de pe faţa doctoriţei era tot mai întunecată, deşi tânăra nu mai făcu nicio referire la deconectarea pacientei de la instalaţia de reanimare. Însă dorinţa i se putea citi în ochi. Sax începu să doarmă pe podea, în salonul unde se afla Ann. Ajunsese să-i cunoască ritmul respiratoriu. Petrecea ore întregi cuprinzându-i cu o mână capul, aşa cum îi spusese Michel că făcuse cu el, Sax, Nirgal. Avea mari îndoieli că asta vindecase vreodată pe cineva de ceva; o făcu, totuşi. Stând atât de mult în această poziţie, avu prilejul să se gândească la tratamentele de plastică cerebrală pe care i le administraseră Vlad şi Ursula după şocul de odinioară. Desigur, un atac cerebral era foarte deosebit de o comă, dar o modificare a minţii nu însemna, neapărat, ceva rău, dacă mintea omului nu suferea.

Trecură alte şi alte zile fără nicio modificare – fiecare zi mai înceată, mai ştearsă şi mai înspăimântătoare decât precedenta. Incubatoarele din Da Vinci preparaseră de mult un set complet de secvenţe de ADN specifice Annei, substanţe de consolidare antisens, adezive – întregul pachet gerontologic, în configuraţia sa cea mai recentă.

Aşa că, într-o seară, Sax o sună pe Ursula şi avu o lungă consultaţie cu ea. Ursula îi răspunse calmă la întrebări, chiar dacă înţelegea cu greu ce avea el în minte.

– Pachetul de stimulare pe care ţi l-am administrat ţie ar produce în creierele deteriorate o dezvoltare sinaptică mult prea

mare, îi explică ca, pe un ton plin de fermitate. Ar modifica personalitatea individului, fără niciun model prestabilit.

Adică ar da naştere unor nebuni de talia lui Sax, spunea privirea ei alarmată.

Sax decise aşadar să treacă peste suplimentele sinaptice. Una era să salveze viaţa Annei, alta să-i modifice gândirea. Oricum, nu urmărea o schimbare făcută la întâmplare. Acceptarea, da. Fericirea – adevărata fericire a Annei, indiferent în ce consta aceasta, era acum atât de departe, atât de greu de închipuit! Simţea o intensă durere numai când se gândea la toate astea. Extraordinar cât de multă durere fizică poate fi generată de un simplu gând! Sistemul limbic e un întreg univers în sine, înecat în durere, ca materia neagră care îneacă totul în Univers.

– Ai discutat cu Michel? îl întrebă Ursula.

– Nu. Bună idee!

Îl sună pe Michel, îi explică ce se întâmplase şi ce avea de gând să facă.

– Doamne, Sax! exclamă psihologul, şocat.

Dar numai după câteva clipe îi şi promise că va veni. Avea să-l pună pe Desmond să-l repeadă cu avionul până la Da Vinci pentru a ridica medicamentele necesare tratamentului, după care să-şi continue zborul către refugiu.

Aşa că Sax rămase în camera Annei, cu o mână pe capul ei. Un craniu noduros – fără îndoială că un frenolog ar fi avut din plin de lucru cu el.

După care apărură Michel şi Desmond, fraţii lui, care rămaseră în picioare în spatele lui Sax. Doctoriţa se afla şi ea acolo, păzindu-i. Mai erau şi lungana şi alţii. Aşa că totul trebuia transmis doar prin priviri sau prin absenţa privirilor. În orice caz, totul le era extrem de limpede, de vreme ce până şi chipul lui Desmond nu putea fi citit. Aduseseră cu ei tratamentul de longevitate pentru Ann. Nu rămânea decât să aştepte momentul propice.

Moment care se ivi destul de repede. Întrucât Ann zăcea în comă, activităţile din micul spital se reduceau la o simplă rutină. Cu toate acestea, efectele tratamentului de longevitate asupra unei stări de comă nu erau pe deplin cunoscute. Michel trecuse în revistă literatura de specialitate, dar datele erau destul de puţine. Totuşi, un astfel de tratament se mai aplicase, experimental, în câteva stări de comă rezistente la intervenţie, reuşind să recupereze pacienţii în circa jumătate dintre cazuri.

De aceea Michel consideră ideea ca bună.

Aşadar, la scurtă vreme după sosire, se treziră toţi trei în miez de noapte şi intrară pe vârfuri, pe lângă asistenta adormită, în sala de aşteptare a clinicii. Antrenamentul medical îşi spunea cuvântul, ca de obicei, aşa că asistenta dormea adânc, deşi într-o poziţie nefirească, rezemată de spătarul unui scaun. Sax şi Michel o conectară pe Ann la sistemele de perfuzii, înfigându-i acele în venele de pe dosul mâinilor, lucrând încet, cu atenţie şi precizie. În linişte. Nu după multă vreme, Ann era pe de-a întregul conectată – fluidele îi pătrundeau în vene, noile proteine se aflau deja în fluxul ei sangvin. Începu să respire neregulat, iar Sax simţi cum – de frică – îi creştea temperatura. Gemu abia auzit. Era liniştitoare prezenţa lui Michel şi a lui Desmond; îl ţineau fiecare de câte un braţ, parcă sprijinindu-l, ajutându-l să nu cadă, iar el dorea cu disperare să o vadă pe Hiroko. Şi ea ar fi procedat aidoma lui, era sigur. La gândul acesta, se simţi mai bine. Hiroko era unul dintre motivele pentru care făcea toate astea. Totuşi, avea nevoie de sprijinul ei, de prezenţa ei fizică. Ar fi vrut ca ea să-şi facă apariţia şi să-l ajute, ca în Daedalia Planitia. Să o ajute pe Ann. Era expertă în astfel de iresponsabile experimentări pe oameni; pentru ea nu ar fi fost decât un fleac…

După terminarea procedurii, scoaseră acele şi îndepărtară aparatura. Asistenta doimea mai departe, cu gura deschisă, arătând ca o fetiţă. Ann era încă inconştientă, dar Sax constată că respira mai uşor, mai puternic.

Toţi trei bărbaţii rămaseră pe loc o vreme, să o privească. Apoi se strecurară afară din încăpere şi se întoarseră, tot pe vârful picioarelor, fiecare în camera lui. Desmond ţopăia ca un nebun, iar ceilalţi doi îi făcură semn să se potolească. Se culcară în paturile lor, fără a putea dormi. Nici să vorbească nu puteau, aşa că rămaseră tăcuţi, ca nişte fraţi într-o casă mare, în miez de noapte, după o expediţie reuşită afară, în lumea cufundată în întuneric.

În dimineaţa următoare, doctoriţa veni la ei.

– Semnele vitale sunt mai bune…

Cei trei bărbaţi îşi exprimară satisfacţia.

Mai târziu, în sala de mese, Sax simţi o puternică dorinţă să le povestească lui Michel şi Desmond despre întâlnirea lui cu Hiroko. Pentru ei doi, vestea ar fi însemnat mai mult decât pentru oricare altul. Dar o părticică din sufletul său pregeta să o facă. Îi era teamă că va părea surescitat, poate chiar greu de

crezut. Momentul acela când Hiroko îl părăsise la maşină şi se îndepărtase în furtună... Nu ştia ce să creadă, în lungile ore petrecute alături de Ann, se gândise mult la asta, şi chiar făcuse unele investigaţii, iar acum ştia că, pe Pământ, alpiniştii aflaţi singuri la mare altitudine şi suferind de lipsă de oxigen aveau foarte frecvent halucinaţii şi vedeau apărând însoţitori inexistenţi. Un fel de figuri fantomatice. Salvare de către anima. Iar tubul lui de oxigen fusese parţial blocat.

– Cred că asta ar fi făcut şi Hiroko, spuse.

Michel încuviinţă printr-o înclinare a capului.

– E o mare îndrăzneală ceea ce s-a întâmplat aici, ascultaţi-mă pe mine, zise apoi. Ceva în stilul ei. Nu, să nu mă înţelegi greşit... Mă bucur că ai făcut-o.

– Era şi timpul, dacă mă întrebaţi pe mine, interveni Desmond. Cineva ar fi trebuit să o lege şi să o oblige să accepte tratamentul cu ani în urmă. O, Sax, dragul meu, adăugă, sper doar că n-o să iasă la fel de trăsnită ca tine.

– Dar la Sax a fost altceva, el a suferit un atac cerebral, explică Michel.

– Ei bine, răspunse Sax preocupat să clarifice lucrurile, eram eu cam excentric şi înainte.

Prietenii lui aprobară, cu buzele strânse. Erau bine dispuşi, deşi situaţia nu se rezolvase încă. Apoi apăru doctoriţa cea înaltă. Ann ieşise din comă.

Sax simţise că era încă mult prea surescitat pentru ca stomacul lui să accepte hrana, dar constată că lichidează destul de repede un teanc de felii de pâine prăjită cu unt. De fapt, pur şi simplu le înfuleca.

– Dar o să fie supărată foc pe tine, comentă Michel.

Sax dădu din cap. Din păcate, probabil că aşa avea să se întâmple. Aproape sigur. Un gând neplăcut. Nu dorea să mai fie iarăşi lovit de Ann. Sau, mai rău, să-i fie refuzată compania ei.

– Ar trebui să vii cu noi pe Pământ, sugeră Michel. Maia şi cu mine facem parte din delegaţie. Vine şi Nirgal.

– Cum, pleacă o delegaţie pe Pământ?

– Da, cineva a sugerat asta şi pare o idee bună. Trebuie neapărat să trimitem câţiva reprezentanţi acolo, pe Terra, pentru a duce tratative cu ei. Şi până când ne întoarcem noi, Ann va avea suficient timp de gândire.

– Interesant, spuse Sax, uşurat la simpla sugestie de a scăpa din situaţia creată şi, în realitate, aproape speriat de

repeziciunea cu care găsise zece motive serioase de a merge şi el pe Pământ. Dar cum rămâne cu Pavonis şi conferinţa asta despre care se vorbeşte?

– Putem participa prin video la o parte dintre lucrări.

– Adevărat.

Exact ce susţinuse el dintotdeauna.

Planul era atrăgător, iar Sax nu dorea să fie de faţă atunci când avea să-şi revină Ann. Sau, mai degrabă, când avea să afle ce-i făcuse el. Laşitate, desigur. Şi totuşi…

– Desmond, mergi şi tu?

– În niciun caz.

– Spui că merge şi Maia? i se adresă apoi lui Michel.

– Da…

– Bine. Ultima dată când… când am încercat să salvez viaţa unei femei, Maia a omorât-o.

– Cum? Ce? Phyllis? Tu i-ai salvat viaţa lui Phyllis?

– În sfârşit, nu. Adică, am salvat-o, dar tot eu am pus-o în pericol. Aşa că nu cred să mai conteze.

Încercă să le explice, fără prea mare succes, ce se întâmplase în noaptea aceea la Burroughs. Chiar şi în mintea lui situaţia era confuză, cu excepţia anumitor momente vii, oribile.

– Nu contează. N-a fost decât un gând. N-ar fi trebuit să vorbesc. Eu…

– Eşti obosit, spuse Michel. Dar nu-ţi face probleme. Maia va fi departe de locul acesta, în siguranţă, sub supravegherea noastră.

Sax dădu din cap. Totul suna din ce în ce mai bine. Să-i lase Annei timp să se linişească, să-şi clarifice gândurile, să înţeleagă. Cel puţin aşa spera el. Şi, desigur, ar fi fost extrem de interesant să vadă la faţa locului ce se întâmplase pe Pământ. Extrem de interesant. Atât de interesant, încât niciun om cu judecată nu putea să dea cu piciorul unei astfel de ocazii.

Partea a III-a
O NOUĂ CONSTITUŢIE

Furnicile sosiră pe Marte ca o parte componentă a proiectului de ameliorare a solului şi, la scurtă vreme, ajunseră peste tot, după cum le era felul. Astfel încât omuleţii roşii le întâlniră şi rămaseră uluiţi. Fiinţele astea aveau tocmai mărimea potrivită pentru a fi călărite. Aşa gândiseră şi indienii americani când văzuseră pentru prima dată calul: să îmblânzească, doar, acele bestii şi vor alerga nebuneşte.

Domesticirea furnicilor n-a fost lucru uşor. Micii savanţi roşii nu-şi imaginaseră niciodată că asemenea creaturi sunt posibile, din pricina nepotrivirilor suprafaţă-volum, dar iată-le deplasându-se peste tot ca nişte roboţi inteligenţi, aşa că micii savanţi roşii se văzură nevoiţi să le descrie. Pentru detalii suplimentare, se cocoţară până la cărţile de referinţă ale oamenilor şi citiră despre furnici. Aflară astfel despre feromonii furnicilor şi îi sintetizară pe cei necesari pentru a controla furnicile războinice dintr-o specie deosebit de docilă – după care trecură la treabă, obţinând o minusculă cavalerie roşie. Se repezeau pretutindeni călare pe furnici şi se distrau grozav, câte douăzeci-treizeci pe fiecare furnică, asemeni unor paşale pe spatele elefanţilor. Uitaţi-vă cu atenţie la mai multe furnici şi o să-i vedeţi, chiar acolo, pe spinarea lor.

Dar micii savanţi roşii continuară să citească textele şi aflară despre feromonii umani. Se întoarseră, uimiţi şi consternaţi, la omuleţii roşii. Acum ştim de ce fiinţele omeneşti ne fac atâtea necazuri, raportară ei. Fiinţele omeneşti nu au mai multă voinţă decât furnicile astea, pe care călărim noi. Nu sunt decât nişte furnici gigantice, din carne.

Omuleţii roşii încercară să înţeleagă o asemenea travestire a vieţii.

Apoi, un glas le spuse tuturor laolaltă: Ba nu, nu sunt!

Ştiţi, omuleţii roşii discutau între ei telepatic, iar vorbele acestea se auziră ca un anunţ făcut la un difuzor telepatic.

Oamenii sunt fiinţe spirituale, insistă vocea.

De unde ştii? întrebară, tot telepatic, omuleţii roşii. Cine eşti tu? Eşti, cumva, stafia lui John Boone?

Eu sunt Gyatso Rimpoche, răspunse vocea. A optsprezecea încarnare a lui Dalai Lama. Colind planeta Bardo, adică Marte, în căutarea următoarei mele reîncarnări. Am căutat peste tot pe Pământ, dar n-am avut noroc, aşa că am hotărât să caut şi într-altă parte. Tibetul continuă să se afle sub stăpânirea chinezilor, care nu dau niciun semn că ar renunţa. Chinezii ăştia, deşi eu îi iubesc nespus, sunt nişte nelegiuiţi fără seamăn, iar celelalte guverne din lume au întors de mult spatele Tibetului. Aşa că nimeni n-o să-i deranjeze pe chinezi. Trebuie făcut ceva. Aşa că am venit pe Marte.

Bună idee, spuseră omuleţii roşii.

Da, aprobă Dalai Lama, dar trebuie să recunosc sincer că îmi vine foarte greu să găsesc un corp pe care să-l ocup. În primul rând, peste tot sunt foarte puţini copii. Şi, mai mult, se pare că treaba asta nu interesează pe nimeni. Am căutat în Sheffield, dar toţi erau foarte ocupaţi cu discuţiile. M-am dus la Sabishii, dar toţi erau cu capetele vârâte în nisip. Am mers la Elysium, dar toţi şedeau în poziţia lotus şi nu puteau fi treziţi. Am plecat apoi la Christianopolis, dar cei de acolo aveau cu totul alte planuri. Am ajuns în Hiranyagarba, dar toţi localnicii mi-au spus că au făcut deja destule pentru Tibet. Am colindat peste tot pe Marte, vizitând fiecare cort şi staţiune, dar pretutindeni oamenii sunt, pur şi simplu, mult prea ocupaţi. Nimeni nu doreşte să devină al nouăsprezecelea Dalai Lama, iar planeta Bardo este din ce în ce mai rece.

Mult noroc, îi spuseră omuleţii roşii. Şi noi tot căutăm, de când a murit John, şi n-am găsit pe cineva care să merite măcar să stai de vorbă cu el, ce să mai spunem de locuitul în trupul lui. Oamenii ăştia mari sunt toţi nişte zăpăciţi.

Răspunsul lor îl descurajă pe Dalai Lama. Era din ce în ce mai obosit, şi nu mai putea rezista prea mult pe Bardo. Aşa că întrebă: Ce-aţi zice de unul dintre voi?

Prea bine, spuseră omuleţii roşii. Am fi onoraţi. Numai că va trebui să participăm toţi odată. Aşa facem noi toate treburile. Împreună.

De ce nu? zise Dalai Lama şi transmigră într-una dintre petele acelea roşii, aflându-se, în aceeaşi clipă, în interiorul tuturor, pe toată suprafaţa planetei. Omuleţii roşii înălţară privirile către oamenii care se loveau unul de altul deasupră-le: o privelişte pe care, mai înainte, fuse seră înclinaţi să o considere ca pe un fel de film prost, pe ecran lat; iar acum constatară că sunt cuprinşi

de toată compasiunea şi înţelepciunea celor optsprezece vieţi precedente ale lui Dalai Lama şi îşi spuseră:

Ka, vai, oamenii ăştia chiar că sunt nişte zăpăciţi. Ne-am mai gândit noi că nu e bine ce fac, dar iată, e şi mai rău decât ne închipuisem. Norocul lor că nu-şi pot citi unii altora gândurile, altfel s-ar omorî între ei. Pesemne că de aceea se şi omoară: ştiu ce gândesc ei înşişi, aşa că îi bănuiesc de aceleaşi lucruri urâte pe toţi semenii lor. Ce păcat! Ce trist!

Au nevoie de ajutorul vostru, rosti Dalai Lama dinăuntrul tuturor. Poate reuşiţi să-i ajutaţi.

Poate, răspunseră omuleţii roşii.

Deşi, sincer vorbind, aveau îndoieli. De la moartea lui John Boone tot încercaseră să-i ajute pe oameni. Construiseră oraşe întregi în vestibulul fiecărei urechi de pe planetă, vorbind tot timpul, asemănându-se foarte mult cu John, încercând să-i facă pe oameni să se trezească şi să acţioneze cu decenţă, şi niciodată nu obţinuseră vreun rezultat pozitiv, cu excepţia faptului că o mulţime de oameni fuseseră nevoiţi să meargă la ORL-ist. Mulţi marţieni îi suspectau că suferă de tinnitus, dar nimeni nu-i înţelesese vreodată pe omuleţii roşii. Ceea ce era de ajuns ca să-i descurajeze pe toţi.

Dar acum, omuleţii roşii erau pătrunşi de spiritul milostiv al lui Dalai Lama, aşa că hotărâră să mai facă o încercare.

Poate că asta va însemna mai mult decât nişte simple şoapte în urechi, preciză Dalai Lama, şi toţi se arătară de acord cu el. Trebuie să le atragem atenţia pe altă cale.

Aţi încercat s-o faceţi telepatic? întrebă Dalai Lama.

A, nu, răspunseră ei. În niciun caz. Sunt prea sperioşi. Şi urâţenia lor ar putea să ne ucidă pe loc. Sau cel puţin să ne producă greaţă.

Poate că nu, insistă Dalai Lama. Poate că, dacă aţi bloca recepţionarea de către voi a gândurilor lor şi doar le-aţi transmite gândurile voastre, va merge. Încercaţi să nu faceţi altceva decât să emiteţi o mulţime de gânduri bune, ca un fascicol de sfaturi. Compasiune, iubire, amabilitate, înţelepciune, chiar şi puţin bun-simţ.

Vom încerca, promiseră omuleţii roşii. Doar că va trebui să strigăm cu toţii, cât de tare ne ţin glasurile noastre telepatice; toţi în cor, pentru că tipii ăştia pur şi simplu nu ascultă.

De nouă secole mă confrunt cu această problemă, explică Dalai Lama. Dar ajungi să te obişnuieşti. Iar voi, mititeilor, aveţi

avantajul numeric. Aşa că faceţi o încercare.

Şi uite-aşa, omuleţii roşii de pe tot cuprinsul lui Marte, ridicară privirile şi traseră aer în piept.

Art Randolph se simţea mai bine ca oricând.

Desigur, nu în timpul bătăliei pentru Sheffield – asta fusese un dezastru, o criză diplomatică, eşecul a tot ce încercase Art să facă până atunci – câteva zile mizerabile, de fapt, în timpul cărora se văzuse nevoit să alerge peste tot, fără odihnă, întâlnindu-se cu fiecare grup care, îşi închipuia el, ar fi putut ajuta la rezolvarea crizei, şi trăind mereu senzaţia că, într-un fel, e vina lui şi că, dacă ar fi făcut totul aşa cum se cuvine, nenorocirea nu ar fi avut loc. Conflictul escaladase până la punctul de a arde din temelii planeta, la fel ca în 2061; şi chiar, timp de câteva ore, în după-amiaza asaltului Roşilor, catastrofa fusese pe punctul de a se produce din clipă în clipă.

Totuşi, în cele din urmă tensiunea se atenuase. Ceva – diplomaţia ori realităţile bătăliei (victorie defensivă pentru cei de pe cablu), bunul-simţ, norocul, pur şi simplu – ceva contribuise la normalizarea lucrurilor.

Apoi, după trecerea perioadei de coşmar, oamenii reveniseră în estul lui Pavonis, mult mai înţelepţi. Se precizaseră, deja, consecinţele nereuşitei. Era necesar să se convină asupra unui plan. Mulţi dintre radicalii Roşii muriseră sau scăpaseră cu fuga, iar moderaţii rămaşi în estul vulcanului, chiar dacă furioşi, cel puţin nu recurgeau la violenţă. Toată lumea parcurgea o perioadă foarte penibilă şi nesigură. Dar asta era situaţia.

Aşa că Art începu din nou să vehiculeze ideea unui Congres. Alerga dintr-un loc într-altul prin marele cort, prin păienjenişul de antrepozite industriale, spaţii de depozitare şi dormitoare de beton, pe bulevardele largi, aglomerate de maşini grele, demne de a se afla într-un muzeu, şi peste tot adresa acelaşi îndemn: Constituţia. Discută cu Nadia, Nirgal, Jackie, Zeyk, Maia, Peter, Ariadne, Rashid, Tariki, Nanao, Sung şi H.X. Borazjani. Discută cu Vlad, Ursula, Marina şi cu Lupul de Preerie. Stătu de vorbă cu câteva zeci de indigeni pe care nu-i mai cunoscuse până atunci – toţi actori importanţi ai tulburărilor recente. Erau atât de mulţi, încât acţiunile lor începuseră să semene cu o lecţie privind dovada naturii policefale a mişcărilor sociale de masă. Şi fiecărui conducător al acestei noi hidre Art îi aducea aceleaşi argumente: „O Constituţie ne-ar legitima în faţa Pământului şi ne-ar asigura un cadru pentru rezolvarea disputelor dintre noi. Şi cum tot ne aflăm cu toţii aici, am putea începe imediat. Există persoane care au pregătit deja planuri pe care le puteţi studia.” Cu

evenimentele săptămânii trecute încă proaspete în minte, ascultătorii dădeau din cap, spunând: „Poate că aşa e.” Apoi plecau mai departe, gândindu-se la spusele lui.

Art îl sună pe William Fort să-i spună cu ce se ocupă, şi primi răspunsul ceva mai târziu, în aceeaşi zi. Bătrânul se afla într-un nou refugiu, în Costa Rica, şi părea la fel de distrat ca întotdeauna. „Sună bine”, aprecie el. După care cei de la Praxis luară zilnic legătura cu Art, pentru a vedea ce puteau face ca să impulsioneze lucrurile. Art ajunsese mai ocupat ca oricând, îndeletnicindu-se cu ceea ce japonezii de acolo numeau *nema-washi,* pregătirea unui eveniment: iniţia sesiuni strategice, în vederea constituirii unui colectiv organizatoric, vizitându-i din nou pe toţi aceia cu care discutase anterior şi, de fapt, încercând să stea de vorbă cu fiecare individ de pe Pavonis Mons.

– Metoda John Boone, comentă Lupul de Preerie, cu râsul lui răguşit. Mult noroc!

Sax, care îşi împacheta puţinele efecte personale pentru a pleca în misiunea diplomatică pe Pământ, spuse:

– Ar trebui să inviţi aici Naţiunile Unite!

Aventura din timpul furtunii îl zguduise puţin; avea tendinţa de a privi cu mai mare atenţie lucrurile, de parcă fusese surprins de o lovitură în cap.

– Sax, interveni Art cu blândeţe, tocmai am trecut printr-o mulţime de greutăţi încercând să-i facem să-şi ia catrafusele de pe planeta asta.

– Aşa e, confirmă Sax uitându-se în tavan. Dar acum cooptează-i.

– Să cooptez Naţiunile Unite?! exclamă Art.

Să coopteze Naţiunile Unite! Părea să aibă un sens. Diplomatic vorbind, ar fi însemnat o provocare.

Chiar înainte ca ambasadorii să plece spre Pământ, Nirgal trecu pe la sediul companiei Praxis pentru a-şi lua rămas bun. În timp ce îşi îmbrăţişa tânărul prieten, pe Art îl cuprinse o teamă bruscă, iraţională. Să plece pe Pământ!

Nirgal era la fel de voios ca întotdeauna; ochii căprui îi ardeau de nerăbdare. După ce se despărţi de cei din biroul de la intrare, rămase doar cu Art, într-o încăpere goală, dintr-un ungher al depozitului.

– Eşti sigur că vrei să faci aşa ceva? îl întrebă Art.

– Foarte sigur. Vreau să văd Pământul.

Celălalt dădu din mână, neştiind ce să mai răspundă.

– În afară de asta, continuă Nirgal, cineva trebuie să meargă acolo, să le arate cine suntem.

– Pentru aşa ceva nu e nimeni mai potrivit ca tine, prietene. Dar va trebui să fii cu ochii în patru cu metanaţionalele – cine ştie de ce sunt în stare – şi cu mâncarea. Zonele acelea afectate de inundaţie au în mod sigur probleme cu salubritatea. Mai sunt şi purtătorii de boli. Să te fereşti şi de insolaţie; vei fi foarte predispus…

Jackie Boone îşi făcu apariţia, aşa că Art puse capăt recomandărilor de călătorie. Oricum, Nirgal nu-l mai asculta, uitându-se la Jackie cu o expresie dintr-o dată absentă, ca şi cum şi-ar fi pus pe faţă o mască a lui Nirgal. Dar fireşte, nu i se potrivea niciun fel de mască, deoarece la el mobilitatea chipului era o caracteristică esenţială. Aşa că nu semăna deloc cu sine însuşi.

Bineînţeles că Jackie remarcă imediat ce se întâmpla. Ruptă total de vechiul ei partener… fireşte că îl fulgera din priviri. Amândoi uitaseră de Art, care, având senzaţia că ţine în mână un paratrăsnet în timpul unei furtuni, s-ar fi furişat afară din încăpere, dacă ar fi putut. Dar Jackie încă se mai afla în prag, şi Art nu dorea s-o deranjeze în clipa aceea.

– Va să zică, ne laşi, i se adresă ea lui Nirgal.

– Nu e decât o vizită.

– Dar de ce? De ce acum? Când Pământul nu mai înseamnă nimic pentru noi?

– De acolo ne tragem…

– Nu-i adevărat. Ne tragem din Zygote.

Nirgal îşi clătină capul.

– Pământul e planeta-mamă. Şi noi, aici, suntem o extensie a lui. Trebuie să facem faţă acestei situaţii.

Jackie dădu din mână, cuprinsă de dezgust sau de nedumerire.

– Pleci tocmai când e cel mai mult nevoie de tine!

– Gândeşte-te la asta ca la un prilej.

– Aşa o să fac, i-o tăie ea, furioasă. Şi n-o să-ţi placă.

– Dar o să capeţi ce-ţi doreşti.

– Habar n-ai tu ce-mi trebuie mie! replică Jackie, violentă.

Art simţi cum i se zbârleşte părul pe ceafă. Mai era puţin şi urma trăsnetul. Recunoştea despre sine că avea înclinaţia firească de a trage cu urechea, ba chiar că era şi *voyeur,* dar să

se afle în cameră cu împricinaţii nu era deloc acelaşi lucru – şi ajunse la concluzia că existau unele aspecte la care nu dorea câtuşi de puţin să fie martor. Îşi drese glasul. Ceilalţi doi tresăriră, surprinşi de zgomot. Cu o fluturare a mâinii, Art se strecură afară din încăpere, trecând pe lângă Jackie. În spatele lui, vocile răsunară din nou – amare, incriminante, pline de durere şi furie inexplicabilă.

Cu Art şezând alături de el, Lupul de Preerie privea grav prin parbriz, în vreme ce-i conducea spre sud, către elevator, pe ambasadorii care plecau pe Pământ. Străbătură cu încetineală suburbiile dărâmate care înconjurau Priza, în partea de sud-vest a Sheffieldului, unde străzile fuseseră proiectate pentru a suporta transporturi imense, containerizate, astfel încât totul li se părea călătorilor ameninţător, inuman şi gigantic. Sax îi explică din nou Lupului de Preerie că voiajul pe Pământ nu-i va ţine pe călători departe de Congresul constituant, că vor participa la lucrări prin intermediul televiziunii, că nu vor sfârşi ca Thomas Jefferson la Paris, pierzând totul.

– Ne vom afla pe Pavonis cu toate simţurile care contează, spuse Sax.

– Înseamnă că toată lumea se va afla pe Pavonis, comentă Lupul de Preerie, ameninţător.

Nu-i plăcea această călătorie pe Pământ a lui Sax, Maia, Michel şi Nirgal. Nu părea să-i placă nici Congresul constituant. Nimic nu-i mai era pe plac în zilele acelea. Devenise agitat, neliniştit, irascibil.

– Încă n-am ieşit la capul locului, murmura el. Nu uitaţi vorbele mele!

Priza apăru, pe neaşteptate, în faţa lor, cu cablul înălţându-se negru şi lucitor din masa de beton, ca un harpon înfipt în Marte de puterile pământene, priponind fără putinţă de scăpare planeta. După ce se identificară, călătorii pătrunseră direct în complex, coborând pe un pasaj până în enorma sală centrală, unde cablul cobora prin colierul Prizei, rămânând suspendat deasupra unei reţele de piste care traversau podeaua în toate direcţiile. Era atât de bine echilibrat pe orbită, încât nu atingea niciodată suprafaţa planetei, rămânând veşnic suspendat deasupra acesteia cu capătul lui de zece metri în diametru care, practic, plutea în mijlocul sălii, pe când colierul din plafon nu făcea decât să-l stabilizeze. În rest, poziţionarea îi era asigurată

de rachetele instalate pe toată lungimea lui şi, mult mai important, de echilibrul dintre forţa centrifugă şi gravitaţie, echilibru care îl menţinea pe orbita areosincronă.

Un şir de cabine de elevator plutea în aer la fel ca şi cablul însuşi, deşi dintr-un motiv cu totul diferit, fiind suspendate acolo prin intermediul unui câmp electromagnetic. Una dintre ele se afla, în stare de levitaţie, deasupra unei piste care conducea la cablu. Apoi se fixă pe şina încastrată pe latura vestică a cablului, după care se ridică fără zgomot printr-o uşă amplasată, ca o valvă, în colier.

Pasagerii şi însoţitorii lor coborâră din maşină. Nirgal era preocupat, cuprins deja de febra călătoriei. Pe Maia şi pe Michel îi copleşea emoţia. Sax arăta neschimbat. Se îmbrăţişară, pe rând, cu Art şi cu Lupul de Preerie, ridicându-se pe vârfuri spre pământean, aplecându-se către Desmond. O vreme, vorbiră toţi odată, scrutându-se, încercând să înţeleagă momentul. Nu făceau decât o excursie, dar parcă era mai mult decât atât. Pe urmă cei patru călători se îndreptară spre un pasaj rapid, care îi conduse la următoarea cabină a elevatorului.

Rămaşi pe loc, Lupul de Preerie şi Art urmăriră cabina ce se apropia, în zbor, de cablu, înălţându-se apoi prin uşa de acces şi dispărând. Faţa asimetrică a Lupului de Preerie se încordă, într-o expresie de îngrijorare şi chiar de teamă, cu totul străină lui. Din pricina fiului său, desigur, şi a trei din cei mai apropiaţi prieteni ai acestuia, plecaţi spre o destinaţie extrem de primejdioasă. Ei bine, deşi nu era vorba decât de Pământ, tot părea periculos, după cum se văzu Art nevoit să admită.

– O să le meargă bine acolo, spuse el, strângându-l de umăr pe Lupul de Preerie. Vor fi socotiţi adevărate staruri. Totul o să fie grozav.

Fără îndoială că avea dreptate. Şi el însuşi se simţi mai bine ascultându-şi propriile asigurări. La urma urmei, Pământul era planeta-mamă a tuturor. Fiinţele omeneşti fuseseră făcute pentru el. Avea să le meargă grozav celor patru. Plecaseră să-şi viziteze planeta-mamă. Şi totuşi…

* * *

Acasă, în estul lui Pavonis, Congresul începuse.

Cinstit vorbind, totul era realizarea Nadiei. Pur şi simplu, Nadia se apucase să lucreze, în clădirea principală, la schiţa de proiect a Constituţiei, oamenii i se alăturaseră treptat, şi totul luase amploare. Odată întrunirile pornite, oamenilor nu le mai

rămăsese decât să participe la ele ori să rişte să nu-şi spună părerea. Nadia ridica din umeri atunci când câte cineva se plângea că nu e pregătit, că lucrurile trebuie puse în ordine, că e necesar să se ştie mai mult, etc.

– Lăsaţi-o baltă! spunea ea, cuprinsă de nerăbdare. Suntem în situaţia pe care o ştim şi am putea foarte bine să facem ce-i de făcut.

Astfel încât un grup fluctuant, de circa trei sute de persoane, începuse să se întâlnească zilnic în complexul industrial din estul lui Pavonis. Hala principală, proiectată pentru a adăposti elemente de pistă şi vagoane de tren, era imensă şi pe laturile ei se aflau o mulţime de birouri cu pereţii mobili, lăsând spaţiul central liber, gata să primească o colecţie de mese de toate soiurile, aşezate în cerc.

– Aha! exclamă Art, la vederea aranjamentului. Asta e Masa meselor!

Bineînţeles că unii solicitară o listă a delegaţilor, ca să ştie cine poate vota, cine poate lua cuvântul şi aşa mai departe. Nadia, care îşi asumase cu repeziciune rolul de şef, sugeră să fie acceptate toate cererile de înscriere, pentru a se alcătui câte o delegaţie din partea fiecărui grup marţian, cu condiţia ca grupul în cauză să se fi manifestat cât de cât ca atare înainte de începerea Congresului.

– Am putea, la fel de bine, să chemăm întreaga populaţie.

Specialiştii în probleme constituţionale din Dorsa Brevia căzură de acord că acest Congres ar trebui să fie constituit din membri ai delegaţiilor cu drept de vot, rezultatul final al dezbaterilor urmând a fi votat de marea masă a populaţiei. Charlotte, care participase la redactarea documentului de la Dorsa Brevia, cu doisprezece ani marţieni în urmă, condusese de atunci un colectiv care se ocupase de elaborarea planurilor pentru instituirea unui guvern, anticipând o revoluţie reuşită. Nu erau singurii. În unele şcoli din South Fossa şi în Universitatea din Sabishii fuseseră predate cursuri cu privire la problema respectivă, şi mulţi dintre indigenii din depozite erau versaţi în problemele abordate.

– E aproape înspăimântător, îi spuse Art Nadiei. Cum câştigi o revoluţie, cum un mănunchi de avocaţi vor scoate capul de sub duşumele.

– Totdeauna e aşa.

Grupul Charlottei alcătuise o listă de potenţiali delegaţi la un

asemenea Congres, reprezentând toate aşezările marţiene cu o populaţie de peste cinci sute de persoane. Destul de puţini oameni aveau să fie reprezentaţi de două ori, preciză Nadia, adică o dată pe criteriul domiciliului şi apoi pe acela al afilierii politice. Puţinele grupuri care nu apăruseră pe listă se plânseră unui nou comitet care le permise aproape tuturor solicitanţilor să se înscrie. Art, la rândul lui, îi adresă lui Derek Hastings un mesaj prin care invita şi UNTA să participe, în calitate de delegaţie. Surprins, Hastings luă legătura cu ei după câteva zile, răspunzându-le afirmativ. Urma să coboare el însuşi pe cablu.

Aşa că, după tentative care durară aproape o săptămână, timp în care fură dezbătute multe alte chestiuni, organizatorii căpătară suficiente acorduri pentru a solicita un vot de acceptare a listei delegaţiilor. Deoarece fusese atât de cuprinzătoare, lista se votă aproape în unanimitate. Şi deodată se pomeniră cu un Congres în toată puterea cuvântului, alcătuit din următoarele delegaţii cuprinzând una până la zece persoane:

Oraşe:
Acheron
Nicosia
Cairo
Odessa
Harmakhis Vallis
Sabishii
Christianopolis
Bogdanov Vishniak
Hiranyagarba
Mauss Hyde
New Clarke
Bradbury Point
Serghei Koroleov
Craterul DuMartheray
Gara de Sud
Sheffield
Senzeni Na
Echus Overlook
Dorsa Brevia
Dao Vallis
South Fossa
Rumi

New Vanuatu
Prometheus
Gramsci
Mareotis
Organizaţia Refugiaţilor din Burroughs
Libya Station
Tharsis Tholus
Overhangs
Reull Vallis
Caravanseraiul Sudic
Nuova Bologna
Nirgal Vallis
Montepulciano
Soclul Margaritifer
Caravanseraiul Marelui Escarpament
Da Vinci
Liga Elisiană
Hell's Gate

Partide politice şi alte organizaţii
Boonienii
Roşii
Bogdanoviştii
Schellingiştii
Marte în Primul Rând
Marte Liber
Ka
Praxis
Liga Qahiran Mahjari
Marte Verde
Autoritatea Tranzitorie a Naţiunilor Unite
Kakaze
Comitetul de redacţie de la *Jurnalul de studii areologice*
Autoritatea Elevatorului Spaţial
Creştin Democraţii
Comitetul de Coordonare a Activităţii Economice a Metanaţionalelor
Neomarxiştii Bolognezi
Prietenii Pământului
Biotica
Separation de l'Atmosphere

Adunările generale începeau dimineaţa, în jurul „Mesei meselor”, apoi se risipeau, în numeroase grupuri de lucru, prin birourile din depozite sau în clădirile din apropiere. În fiecare dimineaţă, devreme, Art apărea la faţa locului şi fierbea ibrice uriaşe de cafea, kava şi kavajava – băutura lui preferată. Nu era cine ştie ce îndeletnicire importantă, însă Art o făcea bucuros. Zilnic era surprins să vadă Congresul reunindu-se în întregime; şi, constatând amploarea acestuia, simţea că a ajuta la începerea lucrărilor avea să devină principala sa contribuţie. Nu era om de ştiinţă şi avea destul de puţine idei cu privire la ceea ce ar trebui să cuprindă o Constituţie marţiană. El, Art, era bun la realizarea apropierii dintre oameni, şi în privinţa asta obţinuse unele rezultate. Ori mai degrabă el şi Nadia obţinuseră rezultatele, deoarece Nadia intervenise şi luase conducerea exact în clipa când avuseseră nevoie de ea. Era singura din Prima Sută care se bucura de încrederea tuturor, ceea ce îi conferea o anume autoritate firească, autentică. Iar acum, fără tevatură, fără a părea că-şi dă seama că o face, Nadia exercita puterea.

Aşa încât acum marea plăcere a lui Art era de a fi devenit, de fapt, asistentul personal al Nadiei. Îi punea la punct programul zilnic şi făcea tot posibilul ca lucrurile să meargă fără oprelişti. Ceea ce presupunea un ibric serios de kavajava la prima oră a dimineţii, pentru că Nadia făcea parte dintre aceia, deloc puţini, care aveau nevoie de un asemenea impuls iniţial către vioiciune şi bunăvoinţă generală. Da, îşi spunea Art, să fie asistent personal şi distribuitor de droguri – iată menirea lui în acel moment al istoriei. Adevărul era că se simţea fericit. Doar să-i vadă pe oameni uitându-se la Nadia şi era o plăcere. Ca şi felul cum ea le răspundea la priviri: interesată, îndatoritoare, sceptică, tăioasă dacă ajungea la concluzia că persoana cu pricina îi iroseşte timpul, plină de căldură dacă o impresiona contribuţia celorlalţi. Iar oamenii ştiau asta şi se străduiau să o mulţumească. Încercau să fie pe fază, să contribuie cu ceva. Aveau nevoie de privirea aceea deosebit de caldă din ochii ei. Nişte ochi neobişnuiţi, într-adevăr, dacă te uitai la ei îndeaproape: căprui, dar presăraţi cu nenumărate puncte de diferite culori: galben, negru, verde, albastru. Inducând un efect hipnotic. Nadia acorda oamenilor întreaga ei atenţie – se străduia să te creadă, să îţi ia apărarea, să facă astfel încât cazul tău să

nu fie trecut cu vederea în forfota generală. Până şi Roşiii, care ştiau că Nadia luptase împotriva Annei, aveau încredere că ea va face să fie auziţi. Aşa încât totul se învârtea în jurul ei, iar tot ceea ce putea să facă Art era să se uite la ea cum lucrează, să se bucure de ceea ce vedea şi să dea o mână de ajutor acolo unde era posibil.

Şi astfel începură dezbaterile.

În prima săptămână, se purtară multe discuţii cu privire la ceea ce era de fapt o Constituţie, la forma pe care ea trebuia să o aibă şi, în cele din urmă, asupra nevoii reale a unei Constituţii. Charlotte numi acea dezbatere „metaconflict”, întrucât punea în discuţie însuşi subiectul pe marginea căruia urma să se decidă.

– O problemă extrem de importantă, continuă ea când o văzu pe Nadia privind-o cu coada ochiului, deoarece, clarificând-o, stabilim limitele hotărârilor pe care le putem adopta. De exemplu, dacă vrem să includem în Constituţie aspecte economice şi sociale, va fi cu totul altceva decât dacă ne limităm la probleme strict politice sau juridice ori la o enumerare foarte generală a principiilor.

Pentru a ajuta până şi la structurarea acestei dispute, Nadia şi specialiştii de la Dorsa Brevia veniseră cu exemplele unor „Constituţii albe”, care blocau adoptarea a diferite tipuri de Constituţii, fără a completa, de fapt, conţinutul acestora. Totuşi, asemenea modele nu reuşiră decât în mică măsură să contracareze obiecţiunile acelora care susţineau că majoritatea aspectelor vieţii sociale şi economice nu ar trebui legiferate în niciun fel. O astfel de „stare minimală” era acum sprijinită de grupări foarte variate şi care, altfel, nu aveau nimic în comun: anarhişti, libertarieni, capitalişti neotradiţionalişti, anumite formaţiuni ale Verzilor şi aşa mai departe. Marea majoritate a acestor extremişti antistatali vedeau în convenirea asupra oricărei forme de guvernare un fel de înfrângere şi voiau să impună congresului diminuarea la maxim a puterilor noului guvern.

Sax află despre dispută într-una dintre convorbirile din fiecare seară cu Nadia şi Art şi se arătă la fel de dornic ca şi toţi ceilalţi de a aborda cât se poate de serios chestiunea.

– S-a constatat că un număr foarte redus de reguli simple pot regla un comportament extrem de complex. De pildă, există un model clasic, pe computer, pentru păsările care se adună în stoluri şi care se supun doar la trei reguli: menţine o distanţă

egală faţă de toţi cei ce te înconjoară; nu schimba viteza prea repede; evită obiectele staţionare. Aceste principii modelează destul de bine zborul oricărui stol.

– Poate al unui stol de pe ecranul computerului, îl ironiza Nadia. Ai văzut vreodată coşurile de fabrici în amurg?

– Nu, răspunse Sax după o scurtă ezitare.

– Bine, aruncă o privire la ele când ajungi pe Pământ. Până una alta, nu vom putea adopta o Constituţie care să spună doar: „Nu-ţi modifica prea repede viteza!”

Lui Art îi veni să râdă, însă Nadia nu era de loc amuzată. În general, avea puţină răbdare faţă de argumentele minimaliste.

– Oare asta nu echivalează cu a permite metanaţionalelor să conducă? spunea. Poate fi corectă îngăduinţa?

– Nu, nu! protesta Michel. Nu asta vrem noi să spunem. În niciun caz.

– Ba chiar asta se pare că spuneţi! Ceea ce pentru unii este, evident, un fel de acoperire – un principiu al simulării, fără alt scop decât menţinerea regulilor care vă protejează proprietatea şi privilegiile, lăsându-i pe ceilalţi să se ducă dracului!

– Ba nu, absolut deloc!

– Atunci trebuie s-o dovediţi la masa tratativelor. Să vă afirmaţi poziţia faţă de orice situaţie în care s-ar putea implica guvernul. Să vă argumentaţi afirmaţiile, punct cu punct.

Şi era atât de insistentă în această privinţă – fără a-i sudui, cum ar fi făcut Maia, ci arătându-se, pur şi simplu, neînduplecată –, încât se văzură nevoiţi să o aprobe: absolut totul să fie pus pe masa discuţiilor. Din acest motiv, diferitele „Constituţii albe” aveau să-şi găsească rostul, ca puncte de pornire de la care Congresul să meargă mai departe. Supuseră la vot propunerea, iar majoritatea hotărî să se facă o încercare.

Iată, aşadar, că depăşiseră cel dintâi obstacol: conveneau cu toţii să lucreze după acelaşi plan. Uimitor lucru, îşi spuse Art, trecând de la o întrunire la alta, cuprins de adoraţie pentru Nadia – un diplomat de excepţie şi care, deşi nu urma în niciun caz modelul vasului gol (ideal pentru Art), obţinea totuşi rezultate. Nadia avea farmecul celor înţelepţi. Art o îmbrăţişa de câte ori trecea pe lângă ea; şi o săruta în creştetul capului. O iubea. Cu această bogăţie de sentimente pozitive, alerga dintr-un loc într-altul, participând pe cât posibil la toate sesiunile, atent să descopere cum poate contribui la bunul mers al lucrurilor. Adesea nu trebuia decât să le asigure oamenilor mâncare şi

băutură, astfel încât ei să poată lucra pe parcursul zilei respective fără a deveni iritabili.

Masa meselor era tot timpul aglomerată: valkyrii tinere, cu obrazul proaspăt, dominându-i pe veteranii scofâlciţi de trecerea anilor; toate rasele, toate tipurile umane. Acesta era Marte în anul M-52: un fel de Organizaţie (de facto şi pe propriile-i speze) a Naţiunilor Unite, cu toate fragmentările potenţiale ale acelui organism de o fragmentare notorie; astfel încât, privind la mulţimea de chipuri diferite şi ascultând amestecul de limbi, o engleză completată de poliloghia Turnului Babel, Art era aproape copleşit de varietatea lor.

– Ka, Nadia, spuse el în timp ce şedeau amândoi şi, mâncând nişte sandviciuri, verificau însemnările din ziua respectivă, încercăm să elaborăm o Constituţie cu care ar putea fi de acord orice cultură pământeană.

– Era şi timpul, răspunse Nadia, dând din mână şi înghiţindu-şi dumicatul.

Charlotte veni cu sugestia ca Declaraţia de la Dorsa Brevia să reprezinte un punct de plecare firesc pentru dezbaterea conţinutului pe care urma să-l îmbrace Constituţia. Propunerea stârni şi mai multe discuţii decât o făcuseră proiectele „albe”, deoarece Roşii şi numeroase alte delegaţii se opuneau mai multor puncte din vechea Declaraţie, susţinând că utilizarea acesteia avea să-i dea Congresului, de la bun început, o anumită orientare.

– Şi ce dacă? întrebă Nadia. Dacă vrem, putem schimba fiecare cuvânt al Declaraţiei, dar trebuie să pornim de la ceva.

Opinia fu împărtăşită de majoritatea grupărilor din vechea Rezistenţă, care, majoritatea, se aflaseră la Dorsa Brevia în M-39. Declaraţia rezultată atunci reprezentase efortul cel mai constructiv al Rezistenţei de a consemna deciziile adoptate pe vremea când nu deţinea puterea. Aşadar, exista o justificare să înceapă cu documentul în cauză – el le oferea cumva un precedent, le asigura o anume continuitate istorică.

Totuşi, când o scoaseră şi o cercetară, se dovedi că vechea Declaraţie devenise înspăimântător de radicală. Cum adică, fără proprietate privată? Fără însuşirea valorii adăugate? Chiar afirmaseră asemenea inepţii? Cum o să funcţioneze aşa ceva? Oamenii se aplecară asupra propoziţiilor simple, neîngăduind niciun compromis, şi-şi clătinară capul nedumeriţi. Declaraţia nu

reuşise să precizeze cum aveau să fie puse în practică idealurile ei generoase, ci se mărginise să le formuleze. „Rutina tăbliţei de piatră”, cum o caracteriza Art. Dar acum revoluţia reuşise şi era momentul să facă şi ei ceva în lumea reală. Se puteau baza, oare, pe concepte atât de radicale precum cele din Declaraţia de la Dorsa Brevia?

Greu de spus.

– Cel puţin prevederile de aici ne stau la dispoziţie ca bază de discuţii, spuse Nadia.

Odată cu ele, pe ecranul fiecărui delegat, apărură modelele de „Constituţii albe” împreună cu secţiunile lor principale, sugerând prin ele însele complexitatea problemelor cărora vor fi nevoiţi să le facă faţă: „Structurile formei de guvernământ – Puterea Executivă; Puterea Legislativă; Puterea Judecătorească; Drepturile Cetăţenilor; Armata şi Poliţia; Impozitarea; Sistemul Electoral; Forma de Proprietate; Sistemele Economice; Protecţia Mediului; Proceduri de Amendament... Şi aşa mai departe, cu spaţii libere pe nenumărate pagini – toate jonglate pe monitoarele participanţilor, combinate, formatate, dezbătute la nesfârşit.

– Nu trebuie decât să completăm formularele, cum fredona Art într-o seară, uitându-se peste umărul Nadiei la un grafic extrem de complex, amintind de acele *combinatoires* alchimiste ale lui Michel.

Iar Nadia râse.

* * *

Grupurile de lucru se concentrară asupra diferitelor structuri ale formei de guvernământ aşa cum erau precizate într-o nouă „Constituţie albă”, numită acum „Proiectul proiectelor”. Partidele politice şi grupurile de interes gravitau în jurul prevederilor care le priveau cel mai mult, iar numeroasele delegaţii ale oraşelor-corturi alegeau ori primeau însărcinarea să se ocupe de capitolele rămase.

Pentru moment, grupul de tehnicieni din Craterul Da Vinci deţinea controlul asupra spaţiului cosmic marţian şi milita pentru a li se interzice tuturor navetelor să poposească pe Clarke ori să se insereze pe o orbită marţiană. Nimeni nu credea că aceste prevederi îi vor face cu adevărat liberi, totuşi ele le ofereau locuitorilor planetei un anumit spaţiu fizic şi psihic în care să-şi desfăşoare activitatea. Acesta era darul revoluţiei, în mintea tuturor rămăsese vie amintirea bătăliei pentru Sheffield, şi teama

de izbucnirea unui război civil îi bântuia pe toţi. Ann se afla în exil alături de gruparea Kakaze, iar sabotajele deveniseră evenimente zilnice. Existau şi corturi care îşi declaraseră independenţa faţă de toată lumea, precum şi câteva refugii ale metanaţionalelor. Agitaţia era generală şi la fel sentimentul de confuzie greu stăpânită. Vreme de o singură clipă, ajunseseră cu toţii într-un gol al istoriei; un gol care putea să se surpe oricând, şi chiar asta avea să se întâmple dacă nu acţionau la timp. Mai exact spus, sosise momentul să treacă la fapte.

Asupra acestui punct căzuseră de acord cu toţii, şi era un punct foarte important. Cu trecerea zilelor, se formă un nucleu de lucrători, oameni care îşi recunoşteau unul altuia voinţa de a finaliza lucrurile, de a da forma potrivită unor paragrafe din Constituţie în loc de a-şi da aere. Pe parcursul dezbaterilor următoare, ei abordară toate problemele, îndrumaţi de Nadia care le recunoscu foarte repede competenţa, oferindu-le tot sprijinul posibil.

Între timp, Art alerga printre ei, în felul său obişnuit. Se scula devreme, le ducea mâncare şi băutură, ca şi date în legătură cu ceea ce se petrecea în celelalte săli. I se părea că lucrările se desfăşoară foarte bine. Majoritatea subgrupurilor îşi luaseră în serios îndeplinirea sarcinilor, scriind şi rescriind proiecte de text, formulându-le concept cu concept, frază cu frază. Toţi erau bucuroşi să-l vadă pe Art trecând pe la ei pe parcursul zilei, deoarece el reprezenta o pauză, ceva de mâncare, nişte glume. Membrii unuia dintre grupurile juridice îi legară la încălţări aripi de polistiren şi îl trimiseră cu un mesaj caustic la un grup executiv cu care erau în conflict. Încântat, Art păstră în continuare aripile. De ce nu? Ceea ce făceau ei avea un fel de măreţie absurdă sau absurditate măreaţă; la urma urmei, rescriau regulile, iar el zbura în toate părţile, ca Hermes ori Puck – era cum nu se poate mai potrivit. Aşa că zbură, noapte de noapte, în lungile ceasuri de întuneric. Iar după ce toate secţiunile îşi încetau lucrul, revenea la sediul de la Praxis pe care-l împărţea cu Nadia. Mâncau, discutau despre cele realizate pe parcursul zilei şi îi sunau pe călătorii aflaţi în drum spre Pământ, conversând cu Nirgal, Sax, Maia şi Michel. După aceea, Nadia se întorcea la monitoarele ei, de obicei adormind pe scaun în faţa lor, şi Art revenea adesea la depozit, la maşinile şi clădirile îngrămădite în jurul acestuia. Deoarece lucrările Congresului aveau loc într-un spaţiu de depozitare, nu exista, în

ceasurile nopţii, atmosfera de petrecere de la Dorsa Brevia. Dar delegaţii rămâneau adesea până târziu, aşezaţi pe podeaua sălilor, bând şi discutând despre cele petrecute în ziua respectivă sau despre revoluţia care tocmai se terminase. Mulţi dintre cei prezenţi nu se mai întâlniseră până atunci şi începeau să se cunoască, stabilindu-se relaţii, înfiripându-se legături sentimentale, prietenii – sau izbucnind conflicte. Era o perioadă potrivită pentru discuţii, pentru a se afla mai multe despre cele întâmplate în timpul zilei – partea neoficială a Congresului, perioada de activităţi sociale, când toţi se răspândeau prin sălile de beton. Lui Art îi plăcea. Iar mai târziu, sosea clipa când se rezema de perete, copleşit de un val de somn, fără a mai avea timp să se întoarcă în biroul lui şi să se întindă pe canapeaua de lângă cea a Nadiei; pur şi simplu, se rostogolea pe pardoseală şi adormea acolo, trezindu-se, îngheţat şi înţepenit, ca să se ducă în grabă la baie. Făcea un duş şi revenea în bucătărie pentru a pune la fiert kava şi java pentru dimineaţa respectivă. Şi tot aşa, într-un vârtej. Era grozav.

În timpul sesiunilor având pe ordinea de zi subiecte numeroase şi diferite, oamenii trebuia să găsească răspuns unor întrebări de amploare. În lipsa unei naţiuni, fără niciun fel de unităţi politice naturale sau tradiţionale, cine pe cine avea să guverneze? Şi cum să echilibreze planul local faţă de cel global, trecutul faţă de viitor, multele culturi ancestrale faţă de cultura marţiană unică?

Urmărind, de pe nava spaţială care îl ducea spre Pământ, această ultimă problemă ce apărea cu obstinaţie, Sax transmise un mesaj cu propunerea ca toate oraşele-corturi şi canioanele acoperite să devină unităţi politice de bază: în esenţă, oraşe-stat, fără alte unităţi politice mai mari, exceptând guvernul global propriu-zis, care avea să se ocupe numai de interesele cu adevărat globale. Astfel, vor exista unităţi locale şi globale, fără niciun fel de stat-naţiune la mijloc.

Reacţia la propunerea lui se dovedi destul de favorabilă. Pe de o parte, avea avantajul că se conforma situaţiei deja existente. Mihail, unul dintre liderii Partidului Bogdanovist, observă că era vorba de o variantă a vechii „Comune a comunelor" – şi pentru că Sax fusese sursa sugestiei, aceasta din urmă ajunse repede cunoscută sub numele de Planul „Laboratorul laboratoarelor". Dar problema esenţială nu

dispăruse, aşa cum preciză imediat Nadia. Sax nu făcuse decât să definească noţiunile de „local” şi „global”. Încă mai aveau de hotărât câtă putere urma să aibă propusa confederaţie globală asupra propuselor oraşe-stat semiautonome. Prea multă i-ar fi împins înapoi, la un mare stat centralizat, Marte însuşi ca naţiune, o idee pe care multe delegaţii o detestau.

– Iar prea puţină, afirmă Jackie cu emfază în Secţiunea pentru drepturile omului, poate că se vor găsi corturi care să decidă că sclavia e ceva legitim sau că mutilarea genitală a femeilor e ceva legitim sau că oricare alt delict bazat pe vreo barbarie pământeană e ceva legitim, scuzabil în numele „valorilor culturale”. Şi aşa ceva nu poate fi acceptat.

– Jackie are dreptate! interveni Nadia, ceea ce era destul de neobişnuit din partea ei şi atrase atenţia tuturor. Oameni care să spună că un anume drept fundamental este străin de propria lor cultură – ei bine, chestia asta pute, indiferent de cine-o zice: fundamentalişti, patriarhi, leninişti, metanaţionalişti, nu-mi pasă cine. Aici n-o să le meargă lor cu chestii de-astea. Cel puţin în ce mă priveşte.

Art observă mai mulţi delegaţi încruntându-se la această dovadă de sentimentalism care, neîndoielnic, îi surprindea ca o versiune a relativismului secular occidental sau poate ca hiperamericanismul lui John Boone. Opoziţia faţă de metanaţionale reunise mulţi oameni care încercau să rămână agăţaţi de vechile culturi, iar aceştia, adesea, îşi menţineau aproape intacte propriile ierarhii. Celor amplasaţi în vârful piramidei le convenea situaţia, dar la fel gândeau şi un număr surprinzător de mare de oameni aflaţi mult mai jos în ierarhie.

Cu toate astea, tinerii indigeni marţieni păreau surprinşi că aşa ceva se mai putea pune în discuţie. Pentru ei, drepturile fundamentale erau înnăscute şi irevocabile, iar orice atac împotriva acestora îi surprindea ca dovadă a unei noi cicatrice afective dintre multele pe care le dezvăluiau întruna isseii, rezultat al educaţiei lor pământene traumatice, disfuncţionale. Ariadne, una dintre reprezentantele cele mai de seamă ale indigenilor, se ridică să spună că grupul din Dorsa Brevia studiase numeroase documente pământene privitoare la drepturile omului şi întocmise o listă proprie, cuprinzătoare, a acestor drepturi. Noua listă de drepturi individuale fundamentale stătea la dispoziţia delegaţilor pentru a fi discutată şi – mai sugeră ea – adoptată în bloc. Câţiva se lansară în controverse pe

marginea câte unui punct sau a altuia, dar, în general, se conveni că un proiect general al drepturilor trebuie să se afle pe masa tratativelor. Aşadar, valorile marţiene, aşa cum existau ele în anul M-52, erau pe punctul de a fi statuate, devenind o componentă principală a Constituţiei.

Natura exactă a acestor drepturi continua să fie un subiect controversat. Aşa-numitele drepturi politice erau, în general, considerate ca „de la sine înţelese” – lucruri pe care cetăţenii erau liberi să le facă şi lucruri interzise guvernelor: *habeas corpus,* libertatea de mişcare, de expresie, de asociere, a religiei, interzicerea armelor; toate fură aprobate de marea majoritate a indigenilor marţieni, deşi câţiva issei proveniţi din locuri ca Singapore, Cuba, Indonezia, Thailanda, China şi aşa mai departe priveau chiorâş la atâta importanţă acordată libertăţii individuale. Alţii manifestară rezerve cu privire la un alt gen de drepturi, aşa-numitele drepturi sociale sau economice – cum ar fi dreptul la deţinerea unei locuinţe, la asistenţă medicală, la educaţie, la muncă, participarea la distribuţia valorii generate de utilizarea resurselor naturale etc. Mulţi delegaţi issei cu experienţă reală în guvernările pământene se arătară destul de îngrijoraţi în legătură cu drepturile respective, susţinând că este riscantă cuprinderea în Constituţie a unor asemenea noţiuni. Aşa ceva se făcuse şi pe Pământ, spuneau ei, iar apoi se constatase că îndeplinirea promisiunilor în cauză era imposibilă, Constituţia care le garanta fiind considerată un instrument de propagandă, luată în râs şi la alte secţiuni, până ce ajunsese un fel de glumă proastă.

– Nu contează, interveni Mihail, tăios. Chiar dacă nu vă puteţi permite locuinţe, tot aveţi dreptul să o votaţi: ca pe o glumă proastă.

Tinerii se arătară de acord, la fel ca mulţi alţii dintre cei prezenţi. Aşa încât şi drepturile economice sau sociale constituiră subiect de tratative, iar discuţiile despre modul în care se va pune în practică garantarea acestora continuară pe parcursul a mai multe sesiuni îndelungate.

– Politic, social – e totuna, decretă Nadia. Hai să facem ca toate drepturile să funcţioneze.

Astfel că lucrările continuară, atât la masa cea mare a tratativelor, cât şi în birourile unde se întruneau comisiile. Până şi Naţiunile Unite erau reprezentate prin persoana şefului UNTA,

Derek Hastings, care coborâse cu elevatorul şi participa plin de energie la dezbateri, iar părerile lui aveau întotdeauna o anumită greutate; după opinia lui Art, Hastings prezenta chiar simptome ale „sindromului de gazdă”, devenind cu atât mai înţelegător cu cât petrecea mai mult timp prin depozite, la discuţii cu participanţii. Ceea ce ar fi putut să-i afecteze şi pe superiorii lui de pe Pământ.

Comentarii şi sugestii veneau de pretutindeni, de pe Marte, ca şi de pe Terra, umplând mai multe ecrane care acopereau un perete al sălii principale. Peste tot interesul pentru Congres atinsese cote ridicate, rivalizând, în atenţia publică, până şi cu marile inundaţii de pe Pământ.

– Telenovela preferată a momentului, îi spuse Art Nadiei.

Seară de seară, cei doi se întâlneau în micul apartament de serviciu, intrând în legătură cu Nirgal şi cu ceilalţi. Întârzierea cu care le răspundeau călătorii creştea tot mai mult, dar lor nu le păsa – aveau atâtea la care să se gândească până când recepţionau partea de conversaţie a lui Sax şi a celorlalţi.

– Opoziţia dintre problemele globale şi cele locale va fi greu de rezolvat, zise Art într-o bună seară. Consider că este vorba de o contradicţie reală. Vreau să spun – nu doar rezultatul unei gândiri confuze. Avem nevoie de un anume control global. Cu toate astea, dorim şi libertatea corturilor. Două dintre valorile noastre cu adevărat esenţiale se află în contradicţie.

– Poate ar fi bine să recurgem la sistemul elveţian, interveni Nirgal, după câteva minute. Asta spunea întotdeauna John Boone.

Doar că elveţienii de pe Pavonis nu încurajau prea mult o asemenea idee.

– Mai degrabă la un contramodel, interveni Jurgen, strâmbându-se. Motivul pentru care mă aflu pe Marte este guvernul federal elveţian, care înăbuşe totul. Acolo ai nevoie de permis până şi ca să respiri.

– Iar cantoanele nu mai deţin niciun fel de putere, interveni Priska. Le-a luat-o guvernul federal.

– Şi pentru unele dintre cantoane, adăugă Jurgen, ăsta a fost un lucru bun.

– Mult mai interesantă decât Berna, insistă Priska, ar putea fi ceea ce noi numim *Graubunden,* adică „Liga Cenuşie”. Timp de sute de ani, membrii ei au format o confederaţie liberă de oraşe din sud-estul Elveţiei. O organizaţie extrem de reuşită.

– N-ai putea căuta pe computer toate datele despre asta? întrebă Art.

În seara următoare, el şi Nadia cercetară scrierile despre *Graubunden* transmise de Priska. Ei bine… se constata, în timpul Renaşterii, o anumită simplitate în abordarea problemelor, îşi spuse Art. Poate că greşea, dar acordurile extrem de libere dintre orăşelele de munte elveţiene nu prea părea posibil a fi aplicate sistemelor economice atât de mult întrepătrunse ale aşezărilor marţiene. De exemplu, cei din *Graubunden* nu fuseseră nevoiţi să se preocupe de producerea unor modificări nedorite ale presiunii atmosferice. Nu! Adevărul era că oamenii de pe Marte treceau printr-o situaţie cu totul nouă. Nu beneficiau de niciun fel de analogie istorică de care, într-un fel sau altul, să se poată folosi.

– Apropo de relaţia dintre global şi local, spuse Iriska, cum e cu terenul din jurul corturilor şi al canioanelor acoperite?

Iriska îşi consolida poziţia de lider al Roşilor rămaşi pe Pavonis, un lider moderat, care putea vorbi în numele aproape tuturor mişcărilor Roşii şi devenind, cu trecerea timpului, o forţă ce merita luată în considerare.

– Acesta e regimul celei mai mari părţi a landei marţiene, continuă ea, şi tot ce s-a stabilit la Dorsa Brevia este că landa nu poate constitui proprietate individuală, că noi toţi, la un loc, suntem slujitorii acestui teren. Până la un punct, totul arată bine dar, odată cu sporul demografic şi construirea de noi oraşe, se pune tot mai mult problema nominalizării acelora care o vor avea sub control.

Art oftă. Lucrul era adevărat, dar prea dificil pentru a fi bine primit. Hotărâse, de curând, să-şi dedice majoritatea eforturilor zilnice atacării problemelor socotite de el şi Nadia drept cele mai dificile – aşa că, teoretic, se simţea fericit atunci când le depista. Atâta doar că, uneori, astfel de probleme se dovedeau mult prea greu de rezolvat.

Ca şi în cazul de faţă. Utilizarea terenului, obiecţia Roşilor: aspecte multiple ale relaţiei local-global; dar aspecte specific marţiene. Din nou ceva fără precedent. Şi rămânând, probabil, cea mai afurisită problemă de rezolvat…

* * *

Art veni în vizită la Roşii. Fu întâmpinat de Marion, Iriska şi Tiu, unul dintre colegii de creşă, de la Zygote, ai lui Nirgal şi Jackie. Îl conduseră pe Art la tabăra lor de transportoare – ceea

ce oaspetelui îi produse o senzaţie de satisfacţie, însemnând că, în pofida afilierii sale la Praxis, era acum considerat drept un personaj neutru şi imparţial, aşa cum şi-o dorise dintotdeauna: un vas mare şi gol, ticsit cu mesaje şi plimbat de la unul la altul.

Tabăra Roşilor se afla la vest de depozite, pe marginea calderei. Luară toţi loc, împreună cu Art, într-unul dintre marile compartimente situate la nivelul superior, în lumina soarelui aproape de asfinţit, discutând şi privind la contururile imense ale ţinutului din interiorul calderei.

– Aşadar, ce v-ar plăcea să găsiţi în această Constituţie? îi întrebă Art şi sorbi din ceaiul oferit.

Gazdele se priviră, oarecum surprinse.

– La modul ideal, răspunse Marion după o vreme, ne-ar plăcea să trăim pe o planetă primordială, în peşteri şi locuinţe săpate în maluri ori în excavaţii practicate în buza craterelor. Niciun fel de mari oraşe, nicio terraformare.

– Asta înseamnă că tot timpul ar trebui să umblaţi în costume de protecţie.

– Aşa e. Nu ne deranjează.

– Bine, replică Art, gândindu-se la asta. E-n regulă, dar hai să pornim de la momentul de faţă. Ţinând seama de situaţia actuală, ce aţi vrea să se întâmple în clipa următoare?

– Stoparea terraformării.

– Dispariţia cablului şi încetarea imigrărilor.

– De fapt, ar fi foarte bine dacă unii s-ar întoarce pe Pământ.

Se opriră, privindu-l. Art se strădui să nu-şi manifeste uimirea.

– Există şanse ca biosfera să se dezvolte de una singură în situaţia de acum? întrebă apoi.

– Nu ştim prea bine, răspunse Tiu, dar dacă se opreşte pomparea industrială a apei, orice fel de dezvoltare ulterioară ar fi, cu siguranţă, extrem de lentă. Ba chiar ar putea pierde teren, cu era glaciară care tocmai începe.

– Nu vorbeşti, oare, de ceea ce unii numesc „ecopoeză”?

– Nu. Ei nu fac decât să utilizeze metode biologice pentru a modifica atmosfera şi pământul planetei, dar sunt extrem de hotărâţi în aplicarea lor. Noi considerăm că toţi ar trebui să-şi înceteze acţiunile, fie aceştia ecopoeţi, industrialişti sau orice altceva.

– E vorba, mai ales, de metodele specifice industriei grele, explică Marion, şi mai cu seamă de inundarea Nordului. Ceva pur şi simplu criminal. Dacă nu încetează, vom arunca în aer acele

staţii, indiferent de ce se va petrece aici.

Art făcu un gest către imensa caldera de piatră:

– Înălţimile mai mari arată cam la fel de înverzite, nu?

Nu erau dispuşi să accepte asta, iar Iriska spuse:

– Până şi locurile înalte prezintă depuneri de gheaţă şi viaţă vegetală. Nu uitaţi că aici atmosfera atinge cote ridicate. Atunci când vântul suflă cu putere, nu-i scapă nicio zonă.

– Dar dacă am acoperi cele patru caldere mai mari? întrebă Art. Dacă le-am păstra solul steril, menţinând presiunea atmosferică originară şi revenind la amestecul de gaze de dinaintea sosirii noastre aici? Toate s-ar transforma în nişte imense parcuri naturale, păstrate în starea lor primordială.

– Parcurile sunt totdeauna numai ceea ce reprezintă.

– Ştiu. Dar trebuie să ne mulţumim cu ceea ce avem la dispoziţie în clipa asta, nu? Nu putem să ne întoarcem la anul M-1 şi să o luăm de la capăt. Dată fiind situaţia actuală, n-ar fi rău să păstrăm trei-patru locuri în starea lor iniţială sau într-una apropiată de aceea.

– Ar fi foarte bine să dispunem şi de nişte canioane protejate, spuse şi Tiu, sondând terenul.

Evident, până atunci nu luaseră în considerare o asemenea posibilitate, şi ea nici nu-i satisfăcea pe deplin, după câte îşi dădu seama Art. Doar că situaţia actuală nu putea fi trecută cu vederea. De acolo trebuia să pornească.

– Sau de la Bazinul Argyre…

– În ultimă instanţă, să menţinem uscat Bazinul Argyre.

Art dădu din cap, încurajator.

– Să combinăm genul acesta de conservare şi limitele atmosferei stabilite în documentul de la Dorsa Brevia. Asta presupune un plafon respirabil de cinci kilometri şi păstrarea deasupra limitei celor cinci kilometri a unei imense suprafeţe de teren care să rămână relativ neatinsă. Ceea ce nu va elimina oceanul nordic, dar în clipa de faţă el oricum nu mai poate fi eliminat în niciun chip. În punctul unde ne aflăm, o anume formă de ecopoeză lentă e cel mai bun lucru la care puteţi spera, nu?

Poate că formularea era mult prea dură. Roşii se uitară, nefericiţi, în adâncurile calderei, copleşiţi de propriile lor gânduri.

– Să zicem că Roşii vin alături de noi, îi spuse Art Nadiei. Care crezi că va fi următoarea problemă de rezolvat, în ordinea gravităţii?

– Ce? A, tu eşti, Art!

Nadia era aproape adormită, ascultând, din computerul personal, muzică veche de jazz cu sonorităţi metalice. Vocea ei era joasă şi liniştită, cu un uşor dar distinct accent rusesc. Şedea trântită pe canapea, cu o grămadă de cocoloaşe de hârtie în jurul picioarelor, ca nişte elemente ale unei structuri pe care tocmai o asambla. Modul de viaţă marţian. Sub acoperământul de păr alb şi drept, faţa îi era ovală, şi ridurile parcă îi dispăruseră – o pietricică rotunjită de curgerea anilor. Deschise ochii presăraţi cu puncte minuscule, luminoşi şi uimitori sub pleoapele de cazac. Un chip frumos, privindu-l pe Art cu o relaxare deplină.

– Următoarea problemă, în ordinea gravităţii?

– Da.

Nadia zâmbi. De unde calmul, de unde zâmbetul relaxat? În zilele acelea n-o mai îngrijora nimic. Faţă de numărul de echilibristică politică pe care tocmai îl executau, lui Art liniştea ei i se păru surprinzătoare. Dar de fapt era vorba de politică, nu de război. Şi pe cât fusese Nadia de înspăimântată în timpul revoluţiei, mereu sub tensiune, mereu aşteptându-se la un dezastru, pe atât de relaxată era în acel moment, de parcă ar fi spus: „Nimic din ce se petrece aici nu mai contează prea mult. Ocupaţi-vă de detalii oricât vă place, dar prietenii mei sunt în afara oricărui pericol, războiul s-a terminat, ceea ce mai rămâne nu e decât un fel de joc ori muncă, pur şi simplu, la fel ca munca de constructor, adică plină de plăceri.” Art trecu în spatele canapelei şi îi masă umerii.

– Ah, făcu ea. Probleme. Ei bine, există o serie de probleme cam la fel de spinoase.

– Ca de pildă…?

– Ca de pildă… Mă întreb dacă arabii vor fi capabili să accepte democraţia… dacă toţi vor accepta eco-economia profesată de Vlad şi de Marina… dacă vom putea organiza o poliţie aşa cum se cuvine… dacă Jackie va încerca să realizeze un sistem cu un preşedinte puternic, folosind superioritatea numerică a indigenilor pentru a deveni regină, spuse ea, uitându-se peste umăr şi râzând de expresia de pe chipul lui Art. Îmi fac probleme în legătură cu o mulţime de lucruri. Să continui?

– Poate că nu.

– Bine, dar tu nu te opri, spuse ea, râzând din nou. Îmi face bine. Problemele astea… nu sunt chiar atât de dificile. O să mergem în continuare la masa tratativelor pentru a le discuta.

Poate că ar trebui să stai de vorbă cu Zeyk.

– Bine…

– Şi acum masează-mă pe gât.

Chiar în seara aceea, după ce Nadia adormi, Art se duse să discute cu Zeyk şi Nazik.

– Deci, care este opinia arabilor despre toate astea? întrebă el.

– Te rog să nu mai pui întrebări prosteşti, răspunse Zeyk, cu un mârâit. Suniţii se luptă cu şiiţii, Libanul e devastat, statele bogate în petrol sunt urâte de cele sărace în petrol, ţările nord-africane formează un consorţiu metanaţional, Siria şi Iraqul se urăsc, Iraqul şi Egiptul se urăsc, toţi (cu excepţia şiiţilor) îi urâm pe iranieni şi, bineînţeles, toţi urâm Israelul şi pe palestinieni. Şi chiar dacă eu provin din Egipt sunt, în realitate, beduin, iar beduinii îi dispreţuiesc pe egiptenii de pe Nil şi, de fapt, nu se înţeleg prea bine nici cu beduinii din Iordania. Şi toţi îi urăsc pe saudiţi, care sunt cum nu se poate mai corupţi. Aşa că, de mă întrebi care-i opinia arabă, ce pot să-ţi răspund?

Şi Zeyk dădu din cap, posomorât.

– Vrei să spui că e o întrebare prostească. Regret. E un obicei rău să gândeşti în termeni de circumscripţie electorală. Dar dacă o pun aşa: Ce crezi *tu* despre toate astea?

– L-ai putea întreba ce părere au ceilalţi arabi egipteni, interveni Nazik, râzând. Doar îi cunoaşte prea bine.

– Prea bine, repetă Zeyk.

– Crezi că vor accepta secţiunea referitoare la drepturile omului?

– Fără îndoială că vom semna Constituţia, răspunse Zeyk, încruntându-se.

– Dar drepturile acestea… Eu credeam că încă nu există democraţii arabe.

– Cum adică? Există Palestina, Egiptul… Oricum, pe noi ne preocupă Marte. Iar aici, de la bun început, fiecare caravană a fost un stat în sine.

– Lideri puternici? Lideri ereditari?

– Ereditari nu. Puternici da. Nu credem că noua Constituţie va pune capăt acestui sistem. Nici aici, nici în altă parte. De ce-ar face-o? Şi tu eşti un lider puternic, nu?

Art râse, stânjenit.

– Nu sunt decât un mesager.

Zeyk îşi clătină capul.

– Spune-i asta lui Antar. Acolo ar trebui să te duci, dacă vrei să afli ce gândesc egiptenii. El e acum regele nostru.

Arăta de parcă ar fi mâncat aguridă, aşa că Art întrebă:

– Aşadar, ce crezi că doreşte *el?*

– Nu e decât realizarea lui Jackie, murmură Zeyk. Nimic mai mult.

– După mine, asta ar fi o lovitură la adresa lui.

Zeyk ridică din umeri.

– Depinde cu cine discuţi, spuse Nazik. Pentru imigranţii musulmani mai vechi, e o asociere proastă; deoarece, cu toate că Jackie e foarte puternică, are mai mult decât un consort, aşa că Antar pare…

– Compromis, sugeră Art, prevenind un alt cuvânt din partea încruntatului Zeyk.

– Aşa e, confirmă Nazik. Dar, pe de altă parte, Jackie e puternică. Iar toţi cei aflaţi acum la conducerea partidului Marte Liber sunt pe punctul de a deveni şi mai puternici în noul stat. Tinerilor arabi le place asta. De fapt, mai degrabă sunt indigeni decât arabi. Pentru ei, Marte contează mai mult decât Islamul. Din acest punct de vedere, o asociere strânsă cu ectogenii din Zygote prinde bine. Ectogenii sunt consideraţi drept liderii naturali ai noii planete – mai ales Nirgal, desigur, dar acum, când el e în drum spre Pământ, se constată un anumit transfer de influenţă către Jackie şi ceilalţi. În felul acesta, şi către Antar.

– Mie nu-mi place de el, interveni Zeyk…

Nazik îi zâmbi soţului ei.

– Nu-ţi place că mulţi dintre musulmanii indigeni îl urmează pe el şi nu pe tine. Dar noi suntem bătrâni, Zeyk. Ar fi cazul să ne retragem.

– Nu văd de ce, obiectă Zeyk. Dacă tot o să trăim o mie de ani, ce mai contează o sută?

Art şi Nazik râseră de el, iar Zeyk zâmbi pentru câteva clipe. Era pentru prima dată când Art îl vedea zâmbind.

De fapt, vârsta nu avea nicio importanţă. Oamenii, bătrâni sau tineri sau în puterea vârstei, cutreierau sălile, vorbind şi certându-se, şi ar fi fost ciudat ca durata vieţii cuiva să devină un factor determinant în astfel de discuţii.

Oricum, mişcarea indigenă nu se interesa de tinereţe sau de vârstă. Dacă te năşteai pe Marte, concepţia ta era diferită,

areocentrică, într-un fel pe care un pământean nici măcar nu şi-l putea imagina – nu doar din cauza întregului complex de areorealităţi pe care le cunoscuseşi încă de la naştere, dar şi pentru ceea ce nu ştiai. Pământenii ştiau doar cât e Pământul lor de mare, în vreme ce, pentru cei născuţi pe Marte, o asemenea vastitate culturală şi biologică era, pur şi simplu, de neînchipuit. Văzuseră imaginile ei pe ecrane, dar asta nu era suficient pentru a le permite să o cuprindă. Iată unul dintre motivele pentru care Art se bucura că Nirgal hotărâse să facă parte din misiunea diplomatică pe Pământ. Aşa avea să afle chiar de la sursă despre ce era vorba acolo.

Dar majoritatea indigenilor nu aveau să afle. Iar revoluţia li se urcase la cap. Cu toată inteligenţa pe care o dovedeau la masa tratativelor, atunci când prelucrau Constituţia într-o formă care avea să-i privilegieze, erau – în esenţă – naivi. Nici nu le trecea prin minte cât de improbabilă era independenţa lor şi cât de posibil să le fie luată din nou. Astfel împingeau lucrurile până la limită, conduşi de Jackie, care plutea prin sălile Congresului la fel de frumoasă şi entuziastă ca întotdeauna, cu setea de putere ascunsă în dosul iubirii faţă de Marte, al devotamentului pentru idealurile bunicului său, al bunăvoinţei ei esenţiale – chiar şi al inocenţei; era liceana care dorea cu patimă ca lumea să fie dreaptă.

Sau aşa se părea. Dar, cu siguranţă, ea şi colegii de partid doreau la fel de mult să ajungă la conducere. În acel moment existau pe Marte douăsprezece milioane de oameni, dintre care şapte milioane se născuseră acolo, şi aproape că pe fiecare dintre aceşti indigeni se putea conta pentru sprijinirea partidelor politice indigene, mai cu seamă a lui Marte Liber.

– E periculos, spuse Charlotte atunci când Art ridică această problemă în timpul uneia din întâlnirile nocturne cu Nadia. Într-o ţară alcătuită dintr-o mulţime de grupuri lipsite de încredere unul în celălalt şi dintre care unul reprezintă o majoritate evidentă, ai de-a face cu ceea ce se numeşte vot prin recensământ – politicienii îşi reprezintă grupurile şi le obţin voturile, iar rezultatele alegerilor nu sunt decât o reflectare a numărului populaţiei. În această situaţie, de fiecare dată se întâmplă acelaşi lucru, aşa că grupul majoritar deţine monopolul asupra puterii, iar minorităţile se simt deznădăjduite şi, până la urmă, se răscoală. Unele dintre cele mai grave războaie civile din istorie au izbucnit în astfel de împrejurări.

– Atunci ce putem face?

– Ei bine, facem deja unele lucruri, proiectând structuri care să disipeze puterea şi să reducă pericolele majoritarismului. Descentralizarea e importantă deoarece produce o mulţime de mici majorităţi locale. O altă strategie este de a pune bazele unei game de sisteme madisoniene de control şi balanţe, astfel încât guvernul să devină un fel de joc al forţelor aflate în competiţie. Asta se numeşte *poliarhie,* repartizarea puterii între cât mai multe grupuri posibil.

– Poate că, în momentul de faţă, suntem puţin cam prea poliarhici, comentă Art.

– Probabil. O altă tactică este de a deprofesionaliza guvernarea. Transformi o mare parte a guvernării într-o obligaţie publică – datoria de a face parte din curtea cu juri, de pildă – apoi desemnezi, prin tragere la sorţi, cetăţeni obişnuiţi să funcţioneze în astfel de posturi, pentru scurte perioade. Ei beneficiază de ajutorul personalului specializat, dar iau singuri deciziile.

– De asta n-am auzit până acum, spuse Nadia.

– Nici n-aveai de unde. Sistemul a fost propus de mai multe ori, dar foarte rar aplicat. Eu cred că merită să fie luat în considerare, deoarece tinde să facă din putere în aceeaşi măsură o povară şi un avantaj. Primeşti o scrisoare prin poştă. Nemaipomenit! Eşti recrutat să lucrezi doi ani în Congres. E un efort, dar, pe de altă parte, este şi un fel de distincţie, o şansă de a-ţi aduce contribuţia la discursul public. Guvern cetăţenesc.

– Îmi place, spuse Nadia.

– O altă metodă de a reduce majoritarismul este de a vota folosind una dintre versiunile balotajului australian, unde alegătorii votează pentru doi sau mai mulţi candidaţi, în ordinea preferinţei: primul, al doilea, al treilea. Candidaţii primesc câte un număr de puncte chiar dacă sunt în poziţia a doua sau a treia, aşa că, pentru a câştiga alegerile, trebuie să apeleze la electoratul din afara propriului grup. Asta-i împinge pe politicieni spre o atitudine moderată, iar pe termen lung poate produce încredere între grupuri care până atunci nici nu visau la aşa ceva.

– Interesant! exclamă Nadia. Ca armăturile dintr-un zid!

– Exact...

Charlotte menţiona mai multe exemple de „societăţi fracturate” pământene care îşi vindecaseră fracturile printr-o structură guvernamentală inteligentă: Azania, Cambodgia,

Armenia... Pe măsură ce le descria, inima lui Art tresări puţin: toate fuseseră nişte ţări atât de însângerate!

– Se pare că structurile politice nu pot face decât atât! spuse el.

– Adevărat, spuse Nadia, dar noi încă nu avem de-a face cu toată ura aceea. Roşii reprezintă tot ce este mai rău aici, şi au fost marginalizaţi de terraformarea care s-a produs deja. Pariez că astfel de metode pot fi utilizate pentru a-i antrena până şi pe ei.

Evident, opţiunile tocmai formulate de Charlotte îi dăduseră curaj. La urma urmei, erau nişte structuri, o inginerie imaginară – care semăna, totuşi, cu ingineria adevărată. Aşa că Nadia continuă să apese tastele afişate pe monitor, conturând proiecte de parcă lucra la o construcţie, cu un zâmbet abia schiţat luminându-i chipul.

– Eşti fericită, spuse Art.

Nadia nu-l auzi, dar în noaptea aceea, în timpul conversaţiei prin radio cu cei patru călători, îi spuse lui Sax:

– A fost atât de plăcut să descopăr că, în toţi aceşti ani, ştiinţa politică a produs *ceva* util.

După opt minute, sosi răspunsul lui:

– N-am priceput niciodată de ce i se spune „ştiinţă”.

Nadia râse. Auzind-o, Art se simţi cuprins de fericire. Nadia Cernîşevski râzând, încântată! Deodată, Art avu siguranţa că o vor scoate la capăt.

* * *

Aşa că reveni la masa cea mare gata să abordeze următoarea problemă, dintre cele mai grave. Asta îl aduse din nou cu picioarele pe pământ. Erau o sută de astfel de probleme, toate aparent mărunte, până când le cercetai mai îndeaproape – şi atunci deveneau de nerezolvat. În toată ciondăneala era foarte greu de întrezărit semnele unui acord în formare. De fapt, în unele domenii situaţia părea chiar în curs de înrăutăţire. Articolele din documentul de la Dorsa Brevia care se situau pe o poziţie de mijloc le făceau probleme; cu cât oamenii se gândeau mai mult la ele, cu atât deveneau mai radicali. Mulţi dintre cei prezenţi la tratative considerau că sistemul eco-economic al lui Vlad şi Marina, care se dovedise valabil pentru Mişcarea de Rezistenţă, nu era ceva care să merite a fi consemnat în Constituţie. Unii se plângeau pentru că impieta asupra autonomiei locale, alţii pentru că aveau mai multă încredere în

economia capitalistă tradiţională decât în oricare sistem nou. Antar vorbea adesea în numele acestui ultim grup, cu Jackie stând alături de el, evident pentru a-l sprijini. Această prezenţă, împreună cu legăturile lui în comunitatea arabă, dădeau afirmaţiilor sale un fel de dublă greutate, iar oamenii îl ascultau.

– Noua economie care ni se propune, declară el într-o zi, reluând tema, este o implicare radicală şi fără precedent a guvernului în afaceri.

Deodată, Vlad Taneev se ridică în picioare. Surprins, Antar încetă să mai vorbească şi se uită spre el.

Vlad îl fulgeră cu privirea. Adus de spate, cu capul masiv şi sprâncenele stufoase, vorbea foarte rar în public. Până în momentul acela nu rostise niciun cuvânt la Congres. Treptat, cea mai mare parte a depozitului fu cuprinsă de tăcere, urmărindu-l cu privirea. Art simţi un fior de nerăbdare. Dintre toate minţile sclipitoare din Prima Sută, probabil că Vlad era cel mai sclipitor şi, în afară de Hiroko, cel mai enigmatic. Bătrân deja când plecaseră de pe Pământ, extrem de puţin amator să se arate în public, Vlad construise, cu mult timp în urmă, laboratoarele de la Acheron şi-şi petrecuse mai toată vremea acolo. Apoi trăise retras, împreună cu Ursula Kohl şi Marina Tokareva, încă două membre ale grupului celor dintâi. Nimeni nu ştia ceva precis în legătură cu ei trei, ilustrare a unui caz limită a naturii insulare a relaţiilor dintre oameni. Dar asta, desigur, nu oprise bârfa. Dimpotrivă, lumea vorbea tot timpul despre ei, spunând că Marina şi Ursula sunt adevăratul cuplu, Vlad fiind un fel de prieten sau de animal de casă; ori că Ursula făcuse mai toată treaba în cazul tratamentului de longevitate, iar Marina mai toată treaba în cazul eco-economiei; sau că erau un triunghi echilateral perfect echilibrat, colaborând în toate problemele care porneau de la Acheron; sau că Vlad e un fel de bigam, folosindu-şi ambele soţii ca frontispiciu pentru cercetările lui în domeniile diferite ale biologiei şi economiei. Dar nimeni nu ştia nimic sigur, deoarece niciunul dintre cei trei nu scosese vreo vorbă despre aşa ceva.

Cu toate astea, văzându-l cum stă acolo, la masă, începeau să creadă că teoria conform căreia Vlad ar fi doar un paravan e greşită. Încet, el îi cuprinse pe toţi cu privirea de o intensitate violentă, după care se uită din nou la Antar.

– Ceea ce ai spus despre guvern şi afaceri e absurd, începu el cu răceală, pe un ton dispreţuitor şi neînduplecat, cum nu se mai auzise până atunci la Congres. Guvernele reglează întotdeauna

genul de afaceri pe care le permit. Economia este o chestiune legală, un sistem de legi. Până acum obişnuiam să spunem, în Mişcarea marţiană de Rezistenţă că, din punct de vedere legal, democraţia şi autoguvernarea sunt drepturile înnăscute ale fiecărui om şi că aceste drepturi nu trebuie suspendate atunci când persoana respectivă merge la lucru. Tu – aici, Vlad dădu din mână pentru a sublinia că nu cunoaşte numele lui Antar – crezi în democraţie şi autoconducere?

– Da! răspunse Antar, defensiv.

– Crezi în democraţie şi autoconducere ca valori fundamentale pe care guvernul ar trebui să le încurajeze?

– Da! repetă Antar, tot mai îngrijorat.

– Foarte bine. Dacă democraţia şi autoconducerea reprezintă valorile fundamentale, de ce trebuie să renunţe oamenii la aceste drepturi atunci când ajung la locul de muncă? În politică ne luptăm ca tigrii pentru libertate, pentru dreptul de a ne alege liderii, libertatea de mişcare, alegerea localităţii de reşedinţă, alegerea muncii pe care o vom efectua – pe scurt, ne luptăm pentru controlul asupra propriei noastre vieţi. Apoi, ne trezim dimineaţa şi mergem la lucru, iar toate astea dispar. Nu mai insistăm asupra lor şi astfel, pentru restul zilei, revenim la feudalism. Asta e capitalismul – o versiune a feudalismului, în care capitalul înlocuieşte pământul iar liderii în afaceri îi înlocuiesc pe regi. Dar ierarhia rămâne. Şi uite-aşa, continuăm să vindem munca vieţii noastre, întemniţarea noastră, pentru a hrăni conducători care nu prestează niciun fel de muncă reală.

– Liderii în afaceri muncesc, i-o tăie Antar, şi îşi asumă riscurile financiare…

– Aşa-numitul risc al capitalistului ţine mai ales de *privilegiile* capitalului.

– Managementul…

– Da, da. Nu mă întrerupe. Managementul este ceva real, o chestiune tehnică. Dar nu poate fi controlat prin forţa de muncă, tot aşa cum nu poate fi controlat prin capital. Capitalul însuşi este, pur şi simplu, reziduul util al muncii lucrătorilor din trecut şi ar putea aparţine tuturor la fel de bine cum aparţine câtorva. Nu există nicio raţiune pentru care o nobilime redusă numeric să deţină capitalul, iar toţi ceilalţi să fie în slujba ei. Nu există niciun motiv pentru care ei să ne dea o leafă cu care să ne ducem zilele, iar ei să-şi însuşească tot restul produs de noi. Nu! Sistemul numit democraţie capitalistă nu a fost deloc

democratic. De aceea s-a putut transforma atât de repede în sistemul metanaţional, în care democraţia a devenit tot mai slabă iar capitalismul tot mai puternic, în care un singur procent din populaţie deţinea jumătate din bogăţie, iar cinci la sută din populaţie deţinea nouăzeci şi cinci la sută din bogăţie. Istoria a demonstrat care valori au fost cele reale în cadrul acestui sistem. Trist este că nedreptatea şi suferinţa produse nu au fost defel necesare, că încă din secolul al optsprezecelea au existat mijloacele tehnice pentru a li se asigura tuturor necesităţile de bază ale existenţei. În concluzie, trebuie să facem schimbări. A sosit momentul. Dacă autoconducerea este o valoare fundamentală, dacă simpla justiţie este o valoare, atunci pretutindeni există valori, inclusiv la locul de muncă, unde ne petrecem viaţa. Asta e scris la punctul patru al Acordului de la Dorsa Brevia: că munca fiecărui om îi aparţine, iar valoarea acesteia nu îi poate fi luată; că diferitele moduri de producţie aparţin celor care le-au creat, fiind bunuri comune ale generaţiilor viitoare. Şi că lumea este ceva administrat în comun. Asta scrie. Iar în anii de când ne aflăm pe Marte am dezvoltat un sistem economic aparte, care poate duce la îndeplinirea tuturor acestor promisiuni. Iată în ce a constat munca noastră în ultimii cincizeci de ani. În cadrul sistemului pe care l-am pus la punct, toate întreprinderile economice trebuie să fie mici cooperative, deţinute de muncitorii lor şi de nimeni altul. Ei îşi angajează manageri sau se descurcă singuri. Breslele industriale şi asociaţiile cooperatiste vor alcătui macrostructurile necesare pentru a regla comerţul şi piaţa, pentru a distribui capitalul şi a produce credite.

– Astea nu sunt decât idei, spuse Antar, batjocoritor. Utopii şi nimic altceva.

– În niciun caz, replică Vlad şi din nou făcu un gest cu mâna în direcţia lui. Sistemul este bazat pe modele din istoria Pământului, iar diferitele sale componente au fost toate testate în ambele lumi şi au dat rezultate foarte bune. Nu ai cunoştinţe în această direcţie, pentru că, pe de o parte, eşti un ignorant şi, pe de altă parte, pentru că metanaţionalismul însuşi a ignorat şi negat cu fermitate toate alternativele propuse. Dar, de secole, cea mai mare parte din microeconomia noastră a funcţionat, cu succes, în regiunea Mondragon din Spania. Diferitele elemente ale macroeconomiei au fost utilizate în cadrul trustului pseudometanaţionalist Praxis, din Elveţia, în statul indian Kerala,

în Bhutan, în Bologna din Italia şi în multe alte locuri, inclusiv în Rezistenţa marţiană. Aceste organizaţii au fost precursoarele economiei noastre, care va fi democratică într-un fel cum capitalismul nu a încercat să fie niciodată.

O sinteză de sisteme. Iar Vladimir Taneev era un foarte bun specialist în sinteze. Se spunea că toate componentele tratamentului de longevitate, de exemplu, existaseră deja, iar Vlad şi Ursula pur şi simplu le asamblaseră. Iar acum, în activitatea economică, pretindea că, împreună cu Marina, făcuse la fel. Şi, cu toate că în discursul lui nu menţionase tratamentul de longevitate, acesta se afla acolo, ca şi Masa meselor însăşi, o realizare imensă, pusă cap la cap, componentă a vieţii fiecăruia. Art privi în jur şi avu impresia că vede oameni gândind: „Ei bine, a făcut-o odată în biologie, şi a mers; ar putea fi economia mult mai dificilă?”

Pe fondul acestui gând nerostit, al acestui simţământ negândit, argumentele aduse de Antar nu mai păreau cine ştie ce. Dosarul capitalismului metanaţional aducea în sprijinul lui puţine elemente. În ultimul secol grăbise izbucnirea unui război de mari proporţii, răscolise Pământul şi îi sfâşiase societăţile existente. Dat fiind un asemenea dosar, de ce n-ar fi încercat ei ceva nou?

Cineva din Hiranyagarba se ridică şi formulă obiecţiunea dintr-o direcţie opusă, constatând că se abandonează economia în natură, pe baza căreia funcţionase Rezistenţa marţiană.

Dar Vlad dădu din cap, cuprins de nerăbdare.

– Eu cred în economia Rezistenţei, vă asigur, dar ea a fost întotdeauna o economie mixtă. Schimbul în natură a coexistat cu schimbul monetar, în care caracterul raţional clasic al pieţii, adică mecanismul profitului, a fost frânat şi limitat de societate pentru a-l aservi valorilor superioare, cum ar fi justiţia şi libertatea. Raţionalitatea economică nu înseamnă, pur şi simplu, valoarea cea mai ridicată. Este un instrument de calcul al costurilor şi beneficiilor, doar o parte a ecuaţiei mai mari care priveşte bunăstarea oamenilor. Ecuaţia mai mare se numeşte „economie mixtă”, şi asta construim noi aici. Propunem un sistem complex, cu sfere publice şi private ale activităţii economice. S-ar putea să cerem oamenilor să consacre, pe parcursul vieţii, un an din munca lor binelui public, ca în serviciul militar naţional elveţian. Fondul comun de forţă de muncă, la care se adaugă impozitele asupra asociaţiilor particulare, pentru

folosinţa terenului şi a resurselor, ne vor permite să garantăm aşa-numitele drepturi sociale la care ne-am referit: locuinţe, asistenţă medicală, alimentaţie, învăţământ – lucruri care nu ar trebui să se afle la dispoziţia raţionalităţii pieţei. Deoarece, *La salute non si paga,* cum spuneau muncitorii italieni. Sănătatea nu e de vânzare!

După cum înţelegea Art, sănătatea reprezenta un lucru foarte important pentru Vlad, ceea ce avea sens, deoarece, în sistemul metanaţional, sănătatea fusese aproape sigur de vânzare – nu numai asistenţa medicală, alimentaţia şi locuinţele, dar mai ales tratamentul de longevitate propriu-zis, de care, până acum, nu beneficiaseră decât aceia care şi-l putuseră permite. Cu alte cuvinte, cea mai mare invenţie a lui Vlad devenise proprietatea celor privilegiaţi, semnul suprem al deosebirii de clasă – viaţă lungă sau moarte timpurie –, o fizicalizare a clasei, care aproape că se asemăna speciilor divergente. Nu era de mirare că Vlad se înfuriase, că îşi canaliza toate eforturile în direcţia conceperii unui sistem economic nou, care să transforme tratamentul de longevitate, dintr-un tezaur catastrofal, într-o binecuvântare la îndemâna tuturor.

– Aşadar, pieţii nu-i va mai rămâne nimic, spuse Antar.

– Nu, nu, nu! făcu Vlad, gesticulând în direcţia lui Antar, mai enervat ca oricând. Întotdeauna va exista şi piaţa. Este mecanismul prin care se face schimb de obiecte şi servicii. Concurenţa pentru a oferi cel mai bun produs la preţul cel mai accesibil este inevitabilă şi sănătoasă. Dar pe Marte aceasta va fi dirijată de societate într-un fel mult mai activ. Va exista statutul „nonprofit” pentru toate chestiunile vitale, iar partea cea mai liberă a pieţii va fi dirijată – de la asigurarea elementelor de bază ale existenţei, până la cele neesenţiale, unde pot fi luate iniţiative economice de către cooperative deţinute de muncitori, care vor avea libertatea să încerce tot ce doresc. De ce nu, din moment ce elementele de bază sunt asigurate, iar muncitorii deţin propriile lor întreprinderi? E vorba despre procesul de creaţie.

Jackie, îngrijorată de excluderea lui Antar de către Vlad şi intenţionând, probabil, să-l deruteze pe bătrân sau să-l îndepărteze de la subiect, spuse:

– Ce ne poţi spune despre aspectele ecologice ale acestei economii căreia îi acorzi atâta importanţă?

– Sunt fundamentale, răspunse Vlad. Articolul trei din Dorsa

Brevia stipulează că pământul, aerul şi apa de pe Marte nu aparţin nimănui şi că noi suntem administratorii acestora pentru generaţiile viitoare. Această administrare va fi responsabilitatea tuturor; dar, în caz de conflicte, propunem înfiinţarea unor puternice Tribunale ale Mediului, care să facă parte, probabil, din Curtea Constituţională, să estimeze efectele reale şi complete ale activităţilor economice asupra mediului şi să ajute la coordonarea acelor proiecte cu impact asupra mediului înconjurător.

– Dar asta e, pur şi simplu, economie planificată! strigă Antar.

– Toate economiile presupun planuri. Capitalismul a planificat la fel de mult, iar metanaţionalismul a încercat să planifice totul. Da, economia *este* un plan.

– Nu susţii decât o revenire la socialism, spuse Antar, dezamăgit şi supărat.

Vlad ridică din umeri.

– Marte este o nouă colectivitate. Denumirile provenite de la colectivităţile timpurii sunt înşelătoare, însemnând doar ceva mai mult decât nişte termeni teologici. Desigur, în acest sistem există elemente care ar putea fi numite socialiste. Cum altfel să elimini din economie nedreptatea? Dar întreprinderile particulare vor fi mai degrabă deţinute de muncitorii respectivi decât naţionalizate, iar acesta nu este socialism – cel puţin, nu este socialismul încercat, de obicei, pe Pământ. Iar toate cooperativele sunt tot întreprinderi – mici democraţii dedicate unei activităţi sau alteia, toate necesitând capital. Va exista o piaţă, va exista capital. Dar în sistemul nostru muncitorii vor fi aceia care vor utiliza capitalul şi nu invers. În felul acesta este mai democratic, mai corect. Aş vrea să mă înţelegeţi! Ne-am străduit să evaluăm fiecare trăsătură a acestei economii prin gradul în care ne ajută sau nu să dobândim mai multă dreptate, mai multă libertate. Iar dreptatea şi libertatea nu se contrazic atât de mult cum s-a afirmat, deoarece libertatea într-un sistem nedrept nu mai este deloc libertate. Ambele evoluează împreună, aşa că tot ce vă propunem noi nu este chiar imposibil, credeţi-mă. Se pune doar problema de a face să funcţioneze un sistem mai bun, combinând elemente care au fost testate şi s-au dovedit valabile. A sosit momentul s-o facem. De şaptezeci de ani ne pregătim şi aşteptăm o asemenea ocazie. Iar acum, când ni se oferă şansa, nu văd niciun motiv să dăm înapoi, doar pentru că unii se tem de nişte cuvinte învechite. Dacă aveţi vreo

sugestie *deosebită* de îmbunătăţire, vom fi bucuroşi să o ascultăm.

Îl privi pe Antar îndelung şi cu duritate. Dar Antar nu vorbi. Nu avea nicio sugestie deosebită.

În sală pluti o tăcere tensionată. Era prima şi singura dată pe parcursul Congresului când unul dintre issei luase cuvântul şi îl făcuse praf pe unul dintre nisei, într-o dezbatere publică. Cei mai mulţi issei preferau o abordare mult mai subtilă. Dar acum unul dintre bătrânii radicali se înfuriase, se ridicase şi îl anihilase pe unul dintre tinerii neoconservatori traficanţi de putere, care părea a susţine, în scopuri personale, o nouă versiune a unei vechi ierarhii – idee redată foarte bine de privirea îndelungă îndreptată de Vlad asupra lui Antar, plină de dezgust faţă de egoismul lui reacţionar, faţă de laşitatea dovedită în faţa schimbării. Vlad se aşeză. Antar era eliminat.

* * *

Dar discuţiile în contradictoriu continuară. Conflict, metaconflict, detalii, elemente fundamentale: totul era etalat, inclusiv o chiuvetă de bucătărie din magneziu, pe care cineva o pusese pe un colţ al Mesei meselor, la vreo trei săptămâni de la începerea lucrărilor.

Şi într-adevăr, delegaţii din marele depozit reprezentau doar vârful aisbergului, partea vizibilă a unei dezbateri gigantice care cuprinsese două lumi. Pretutindeni pe Marte şi în majoritatea locurilor de pe Pământ puteau fi urmărite transmisii în direct ale lucrărilor Congresului şi, fiindcă înregistrarea directă era întrucâtva plictisitoare, aidoma unui documentar politic, postul de televiziune Mangalavid realiză reportaje filmate, care surprindeau momentele cele mai importante ale fiecărei zile şi pe care le prezentau noapte de noapte, în perioada de tranziţie temporală, transmiţându-le şi pe Pământ, prin reţele de distribuţie extrem de largi. Reportajele deveniră „cele mai celebre programe de pe Pământ” – cum le boteză, destul de ciudat, unul dintre posturile americane.

– Poate că oamenii s-au plictisit de toate rahaturile alea vechi de la televizor, îi spuse Art Nadiei într-o seară, în timp ce urmăreau la televiziunea americană o relatare scurtă, cu stranii distorsiuni, a negocierilor din ziua respectivă.

– Sau din lume…

– Da, aşa e. Au nevoie de altceva la care să se gândească.

– Sau, astfel spus, se gândesc la ceea ce ar putea face,

sugeră Nadia. Aşa că noi reprezentăm un model la scară mică, mai uşor de înţeles.

– Poate că ai dreptate.

În orice caz, ambele lumi urmăreau dezbaterile, iar Congresul deveni, sub toate aspectele, o telenovelă cotidiană – un serial care nu înceta să-şi atragă, într-un fel sau altul, spectatorii, de parcă, într-un fel ciudat, ar fi deţinut cheia propriei lor existenţe. Şi, poate ca un efect, mii de spectatori făceau mai mult decât să-l urmărească, pur şi simplu. Comentariile şi sugestiile lor soseau fără încetare pe adresa Congresului şi, cu toate că pentru majoritatea celor de pe Pavonis părea puţin probabil ca astfel de mesaje să conţină vreun adevăr surprinzător, la care ei încă nu se gândiseră, toate erau citite de grupuri de voluntari din Sheffield şi South Fossa, care transmiteau unele propuneri mai departe, „până la Masă”. Unii susţineau chiar includerea tuturor acestor sugestii în textul final al Constituţiei, opunându-se unui „document etatist legal”, dorind ca acesta să fie ceva mult mai cuprinzător, o declaraţie filosofică sau chiar spirituală de colaborare, exprimându-le valorile, ţelurile, visele, reflecţiile.

– Dar asta nu mai e Constituţie, obiectă Nadia, ci cultură.

Discuţiile care se purtau în depozit erau la fel de cuprinzătoare ca şi reportajele despre ele. Un delegat chinez se apropie de Art şi i se adresă în dialectul mandarin, iar când făcu o pauză pentru traducere, consola lui începu să vorbească cu un frumos accent scoţian.

– Drept să-ţi spun, am început să mă îndoiesc că aţi consultat în suficientă măsură importanta lucrare a lui Adam Smith, *Cercetare asupra naturii şi cauzelor bogăţiei naţiunilor.*

– S-ar putea să ai dreptate, recunoscu Art şi i-l trimise Charlottei. Mulţi dintre participanţi vorbeau alte limbi decât engleza, bazându-se pe traducerea computerizată pentru a comunica cu ceilalţi. În fiecare moment se desfăşurau conversaţii în douăsprezece limbi diferite, iar computerele erau folosite din plin. Art încă socotea computerele destul de enervante. Ar fi vrut să poată vorbi toate acele limbi, deşi translatoarele computerizate din ultima generaţie erau, într-adevăr, destul de bune: voci bine modulate, vocabular vast şi precis, gramatică excelentă şi exprimare aproape lipsită de erorile care făceau din programele anterioare de traducere un joc de societate la scară mare. Cele noi ajunseseră atât de bune, încât se părea că dominaţia limbii engleze, care crease o cultură marţiană aproape

monoglotă, începea să piardă teren. Desigur, isseii aduseseră cu ei toate acele limbi, dar engleza fusese pentru ei *lingua franca;* de aceea, niseii recurseseră la engleză pentru a comunica între dânşii, în vreme ce limbile „primare” le utilizau doar ca să li se adreseze părinţilor lor. Astfel, pentru o vreme, engleza ajunsese limba maternă a indigenilor. Dar acum, cu aceste noi computere şi un influx continuu de noi imigranţi vorbind toată gama limbilor pământene, se părea că spectrul lingvistic avea să se lărgească din nou, pe măsură ce noii nisei îşi vor fi menţinut limbile primare, folosind pentru comunicare computerele în locul englezei.

Această problemă lingvistică ilustra, pentru Art, o complexitate pe care nu o remarcase până atunci în sânul populaţiei autohtone. Unii dintre indigeni erau yonsei, din a patra generaţie sau chiar mai tineri, adică, fără discuţie, copii ai planetei Marte. Dar alţi indigeni de aceeaşi vârstă erau copii nisei ai unor imigranţi issei de curând sosiţi, cu tendinţa de a menţine legături mai strânse cu acele culturi pământene din care proveneau, în ciuda conservatorismului presupus de ele. Astfel apăruseră noi „conservatori” indigeni şi, s-ar fi putut spune, „radicali” autohtoni, proveniţi din vechi familii de colonişti. O atare diviziune era numai rareori legată de etnie sau naţionalitate – când aceste noţiuni mai contau cât de cât. Într-o seară, Art discută cu doi dintre ei – o susţinătoare a guvernului global şi un anarhist care sprijinea toate propunerile de autonomie locală – şi îi întrebă despre originile lor. Tatăl globalistei era pe jumătate japonez, pe sfert irlandez şi pe sfert tanzanian; mama mamei ei era grecoaică, iar tatăl avea ca părinţi un columbian şi o australiană. Anarhistul avea tatăl nigerian şi mama hawaiiană, ambii dovedindu-se de obârşie mixtă – filipineză, japoneză, polineziană şi portugheză. Art îi privi îndelung. Dacă pe Marte ar fi trebuit să se voteze pe criterii etnice, cum puteau fi socotiţi aceşti oameni? În niciun fel. Erau indigeni marţieni. Nisei, sansei, yonsei – indiferent de generaţia căreia îi aparţineau, fuseseră formaţi în mare măsură de experienţa lor marţiană, areoformaţi, aşa cum prezisese dintotdeauna Hiroko. Mulţi se căsătoriseră în cadrul propriului mediu etnic, dar nu toţi; şi, indiferent de origine, opiniile lor politice tindeau să reflecte nu acel mediu etnic, ci propria experienţă. La urma urmei, se întrebă Art, care ar fi poziţia columbiano-greco-australienei? Chiar şi această experienţă

fusese destul de diferită: unii crescuseră în Rezistenţă, alţii se născuseră în marile oraşe controlate de Naţiunile Unite, devenind conştienţi de existenţa Mişcării de Rezistenţă mult mai târziu sau poate abia în momentul revoluţiei. Aceste deosebiri aveau tendinţa de a-i afecta mai mult chiar decât locul unde se întâmplase să trăiască strămoşii lor pământeni.

Art dădu din cap, aprobator, în timp ce indigenii îi explicau toate acestea, pe fundalul chefurilor cu kava care durau până târziu în noapte. La aceste petreceri oamenii erau tot mai bine dispuşi, deoarece Congresul, după opinia lor, mergea bine. Nu luau prea în serios discuţiile contradictorii dintre issei, fiind încrezători că vor triumfa doar convingerile lor intime. Marte avea să fie o planetă independentă, condusă de marţieni, iar ce urmărea Pământul nu avea nicio importanţă. Dincolo de toate astea, nu mai rămâneau decât amănunte. Aşa că îşi vedeau de treabă în cadrul comisiilor, fără să acorde prea mare atenţie discuţiilor din jurul Mesei meselor. „Câinii bătrâni continuă să mârâie” spunea un mesaj apărut pe marele panou de afişaj, părând să exprime o opinie generală a localnicilor, iar activitatea în comisii continua.

Marele panou de afişaj era un indicator destul de bun pentru starea de spirit din timpul Congresului. Art îl citea la fel cum citea răvaşele din prăjiturelele chinezeşti şi, într-o bună zi, chiar apăru scris: „Vă place mâncarea chinezească.” De obicei, mesajele aveau un caracter politic mult mai pronunţat decât acela. Adesea, erau afirmaţii făcute în zilele precedente: „Niciun cort nu este o insulă.” „Dacă nu vă puteţi permite locuinţe, atunci dreptul la vot e o glumă proastă.” „Păstrează distanţa, nu modifica viteza, nu te tampona de nimic.” *„La salute non si paga.”* Mai apăreau şi lucruri care nu fuseseră rostite: „Fă-o altora.” „Roşii au rădăcini Verzi.” „Cel mai mare show de pe Pământ.” „Fără regi, fără preşedinţi.” „Uriaşului nu-i place politica.” „Cu toate astea, noi suntem omuleţii roşii.”

*

Aşa că pe Art nu-l mai surprindea când era abordat de oameni care îi vorbeau în arabă, hindi sau vreo limbă pe care nu o recunoştea, iar apoi îl priveau în ochi atunci când computerele lor redau totul într-o engleză cu accent BBC, american sau al administraţiei din New Delhi, exprimând vreun sentiment politic imprevizibil. Era, într-adevăr, încurajator – nu traducătoarele, care reprezentau un alt gen de distanţare, mai puţin periferic

decât teleconferinţele, dar încă nu suficient de apropiate, ca „discuţia faţă în faţă” ci melanjul politic, imposibilitatea votării în bloc şi chiar a existenţei, măcar teoretic, a unui corp electoral normal.

Chiar că era vorba de o congregaţie stranie. Dar situaţia persista, căpătând aspectul acela de *déjà vu* pe care îl dobândesc, pe parcursul desfăşurării lor, evenimentele de durată, şi până la urmă se obişnuiră cu toţii. Numai că, odată, noaptea târziu, după o lungă şi bizară conversaţie tradusă, în care computerul de la mâna tinerei cu care vorbea i se adresa în cuplete rimate (fără ca el să-şi dea seama din ce limbă traducea), porni la întâmplare prin depozit către reşedinţa lui, pe lângă Masa meselor unde încă se mai lucra, deşi trecuse perioada de tranziţie temporală, şi se opri să salute unul dintre grupuri. În clipa aceea, pierzându-şi echilibrul, se rezemă de perete, pe jumătate adormit, aproape copleşit de epuizare, cu toată kavajava băută. Iar conştiinţa acelei ciudăţenii îi reveni, dintr-o dată, ca un fel de viziune hipnagogică. Vedea umbre prin colţuri, nenumărate umbre mişcătoare, şi ochi care îl priveau din acele umbre, forme ca nişte trupuri imateriale. I se păru, pe neaşteptate, că toţi morţii şi toţi copiii nenăscuţi se aflau acolo, în depozit, împreună cu ei, pentru a fi martorii acelei clipe, de parcă istoria ar fi fost o tapiserie, iar Congresul – războiul de ţesut unde se adunau toate, momentul prezent cu actualitatea lui miraculoasă, ca şi potenţialul existent chiar în propriii lor atomi, în glasurile lor. Uitându-se înapoi, spre trecut, îl vedea în întregime, o singură şi lungă împletitură de evenimente. Privind înainte, spre viitor, nu vedea nimic din toate astea, deşi, pare-se, viitorul pornea într-o explozie de fire de potenţialitate, putând deveni orice. Iar ei reprezentau două feluri diferite de imensitate intangibilă, şi toţi călătoreau împreună, din trecut în viitor, prin marele război de ţesut al prezentului, al clipei de faţă. Acum era şansa lor, a celor aflaţi împreună în acel prezent; fantomele n-aveau decât să privească, din trecut şi din viitor, dar acesta era momentul în care toată înţelepciunea de care fuseseră capabili trebuia prinsă în ţesătură şi transmisă tuturor generaţiilor viitoare.

* * *

Puteau face orice. Totuşi, chiar din acest motiv, pe lângă altele, le era greu să finalizeze lucrările Congresului. Infinitele posibilităţi aveau să se prăbuşească, în procesul alegerii, în faţa

unicei linii mondiale a istoriei. Viitorul devenind trecut! Exista ceva tulburător în acea trecere prin războiul de ţesut, acea atât de neaşteptată diminuare de la infinitate la unitate, prăbuşirea de la potenţialitate la realitate, care era însuşi efectul acţiunii timpului. Iar potenţialul era atât de plăcut – modul în care puteau să dispună, potenţial, de toate părţile cele mai bune ale tuturor programelor de guvernare din toate timpurile, combinate magic într-o sinteză superbă, nemaiîntâlnită; sau să dea totul la o parte şi, în cele din urmă, să pornească, pe o cale nouă, către inima justei guvernări… Iar trecerea la problematica lumească a întocmirii Constituţiei în formă scrisă însemna un regres inevitabil; şi, instinctiv, oamenii o amânau.

Pe de altă parte, ar fi fost nemaipomenit dacă echipa lor de diplomaţi sosea pe Pământ cu un document deja redactat, pentru a-l prezenta Naţiunilor Unite şi pământenilor. Într-adevăr, nu exista cale de evaziune; trebuia neapărat să termine, nu numai ca să prezinte Pământului frontul unit al unui guvern deja instalat, ci şi ca să înceapă a-şi trăi viaţa de după criză, indiferent care va fi fost acea viaţă.

Nadia simţi cu intensitate toate astea şi începu să se manifeste.

– A venit vremea să montăm cheia de boltă, îi spuse ea lui Art într-o bună dimineaţă.

Şi de atunci înainte se dovedi de neînvins, stând de vorbă cu toate delegaţiile şi comisiile, insistând ca acestea să finalizeze toate proiectele la care lucrau, pentru a le propune votului de includere în textul final. Acea inexorabilă insistenţă din partea Nadiei dezvălui un aspect care nu fusese tocmai limpede înainte, şi anume că, în cea mai mare parte, litigiilor li se găsise o rezolvare, spre satisfacţia majorităţii delegaţiilor. Concepuseră ceva în stare să funcţioneze, o structură acceptată în linii generale sau care, cel puţin, merita încercată, cu proceduri de amendament bine reliefate în cadrul ansamblului, astfel încât să se poată îmbunătăţi diferite aspecte ale întregului sistem pe măsura punerii sale în practică. Tinerii indigeni, mai ales, păreau fericiţi, mândri de munca lor şi satisfăcuţi că izbutiseră să păstreze sublinierea semiautonomiei locale, instituţionalizând astfel modul în care cei mai mulţi dintre ei trăiseră sub conducerea Autorităţii Tranzitorii.

De aceea, obstacolele ridicate împotriva conducerii majoritare nu îi deranja, chiar dacă ei înşişi formau majoritatea curentă.

Pentru a nu părea înfrânţi de o asemenea evoluţie, Jackie şi cercul ei fură nevoiţi să pretindă că nu susţinuseră niciodată o preşedinţie puternică şi, în primul rând, un guvern central; într-adevăr, susţinură că un Consiliu Executiv, ales de legislativ în maniera elveţiană, reprezentase ideea urmărită de ei tot timpul. Multe asemenea lucruri se petrecură în acel moment, iar Art era mai fericit ca oricând să fie de acord cu toate acele pretenţii.

– Da, mi-aduc aminte, ne gândisem şi noi cum e mai bine să facem; în noaptea aceea când am stat până târziu, să vedem răsăritul de soare. Bună idee ai avut!

Peste tot idei bune. Care acum începură să coboare, în spirală, către finalizare.

Guvernul Global, aşa cum îl proiectaseră, urma să fie o confederaţie condusă de un Consiliu Executiv compus din şapte membri, ales la rândul lui de un Parlament compus din două Camere: o ramură legislativă, Duma, reunind un mare grup de reprezentanţi selectaţi din rândul populaţiei, şi o alta, Senatul, alcătuit din câte un reprezentant pentru fiecare oraş sau grup de sate mai mare de cinci sute de persoane. În totalitatea ei, puterea legislativă era destul de slabă, rezumându-se la alegerea Consiliului Executiv şi participând la numirea judecătorilor, şi lăsând pe seama oraşelor majoritatea îndatoririlor executive. Puterea judecătorească era mult mai puternică, cuprinzând nu numai tribunalele penale, ci şi un fel de dublu tribunal suprem, din care jumătate reprezenta Curtea Constituţională, şi jumătate Tribunalul Mediului, ai căror membri erau numiţi, aleşi şi traşi la sorţi. Tribunalul Mediului urma să rezolve disputele privind terraformarea şi alte modificări aduse mediului, în vreme ce Curtea Constituţională avea să vegheze la respectarea constituţionalităţii în toate celelalte cazuri, inclusiv de către legile municipale supuse discuţiei. O ramură a Tribunalului Mediului avea să funcţioneze ca o Comisie Funciară, însărcinată cu supravegherea administrării landei, landă care urma să aparţină tuturor marţienilor, în conformitate cu articolul trei al Acordului de la Dorsa Brevia. Nu se stipulase dreptul de proprietate privată ca atare, dar existau o serie de drepturi de posesiune stabilite prin contracte de închiriere, iar Comisia Funciară avea să pună la punct aceste probleme. O ramură corespunzătoare a Curţii Constituţionale avea să-şi desfăşoare activitatea ca o Comisie Economică, alcătuită, în parte, din reprezentanţi ai unor asociaţii meşteşugăreşti care urma a fi

înfiinţate pentru feluritele îndeletniciri ale persoanelor particulare ca şi pentru întreprinderile industriale. Această comisie avea să vegheze asupra punerii la punct a unei versiuni a eco-economiei dezvoltate până atunci de Mişcarea de Rezistenţă, incluzând atât întreprinderile nonprofit concentrate asupra domeniului public, cât şi întreprinderile profitabile supuse impozitelor, constituite în condiţii legale şi deţinute, prin efectul legii, de către angajaţi.

O astfel de expansiune a juridicului satisfăcea dorinţa celor ce luptaseră pentru un puternic Guvern Global, fără a conferi totuşi prea multă putere executivului. Era, totodată, o reacţie la rolul eroic jucat în secolul precedent de Tribunalul Mondial al Pământului, când aproape jumătate dintre instituţiile pământene fuseseră cumpărate de către metanaţionale ori, dacă nu, se prăbuşiseră sub presiunile exercitate de acestea din urmă. Dar Tribunalul Mondial se menţinuse cu fermitate pe poziţie, emiţând hotărâre judecătorească după hotărâre judecătorească pentru apărarea celor lipsiţi de drepturi şi a terenului; o acţiune cel mai adesea ignorată de ariergardă şi mai curând simbolică împotriva jafurilor săvârşite de metanaţionale; o forţă morală care, dacă ar fi fost mai incisivă, ar fi putut face şi mai mult bine. Dar cei din Mişcarea de Rezistenţă de pe Marte urmăriseră modul cum se purtase acea luptă, iar acum îşi aminteau.

Astfel se prezenta Guvernul Global marţian. Constituţia mai cuprindea o lungă listă de drepturi ale omului, inclusiv drepturi sociale, ca şi linii directoare pentru Comisia Funciară şi Comisia Economică, un sistem de scrutin electoral inspirat din cel australian, un sistem de amendamente şi aşa mai departe. În sfârşit, la textul de bază al Constituţiei anexară imensa colecţie de materiale acumulate în procesul redactării, denumindu-le „Note de lucru” şi „Comentarii”. Ele aveau să le vină în ajutor tribunalelor pentru interpretarea documentului principal, incluzând tot ceea ce delegaţiile spuseseră la Masa meselor, scriseseră pe marile ecrane ale depozitului sau primiseră prin poştă.

Aşadar, majoritatea problemelor spinoase fuseseră rezolvate sau cel puţin ascunse sub preş; disputa cea mai aprinsă se stârni în jurul obiecţiilor ridicate de către Roşii. Art intră în acţiune, orchestrând mai multe concesii târzii făcute Roşilor, inclusiv numeroase înfăţişări, cu reducerea termenelor legale, la curţile de apel ale mediului. Aceste concesii aveau să fie numite, mai

târziu, „Marele gest de bunăvoinţă”. În replică, Iriska, vorbind încă în numele tuturor Roşilor implicaţi în politică, aprobă menţinerea cablului, declarându-se de acord cu prezenţa la Sheffield a reprezentanţilor UNTA, cu posibilitatea imigrării, în continuare, a pământenilor, respectându-se anumite restricţii; în sfârşit, cu desfăşurarea pe mai departe a procesului de terraformare, în forme lente, nediversioniste, până când presiunea atmosferică, la şase kilometri deasupra liniei mediane, avea să ajungă la trei sute cincizeci de milibari – cifră supusă revizuirii la fiecare cinci ani. Aşa că eliminară sau măcar ajustară impasul Roşu.

Lupul de Preerie respinse noua întorsătură a lucrurilor.

– După fiecare revoluţie urmează o perioadă de interregn, când comunităţile se conduc singure şi totul merge bine; apoi intervine noul regim, dând lumea peste cap. Eu unul cred că trebuie să vă duceţi frumuşel la corturile şi canioanele voastre, să-i întrebaţi, cu toată umilinţa, pe cei de acolo cum s-au descurcat în ultimele două luni, pe urmă să aruncaţi la gunoi Constituţia asta imaginară şi să le spuneţi oamenilor: *Continuaţi ca până acum!*

– Dar exact asta spune şi Constituţia, glumi Art.

Numai că Lupul de Preerie nu avea chef de glume.

– Trebuie să fiţi extrem de atenţi, nu cumva să adunaţi puterea la centru doar de dragul posibilităţii de a o face. Puterea corupe! Asta e legea de bază a politicii, poate că singura.

În privinţa celor de la UNTA, era mai greu de spus ce se gândea; întrucât şi pe Pământ opiniile erau împărţite, o facţiune zgomotoasă pretinzând reocuparea planetei Marte prin forţă şi aruncarea în temniţă sau spânzurarea tuturor celor de pe Pavonis. Majoritatea pământenilor erau însă mult mai îngăduitori, cu toţii fiind încă tulburaţi de criza de pe propria lor planetă, criză încă departe de a fi depăşită. Şi, în momentul acela, pământenii contau mai puţin decât Roşii. Iată spaţiul de manevră pe care revoluţia îl oferise marţienilor. Spaţiu pe care ei se aflau pe punctul de a-l folosi.

În fiecare noapte din ultima săptămână, Art se ducea la culcare zăpăcit de atâtea critici şi de kava băută şi, cu toate că epuizat, se trezea destul de des în timpul nopţii, zvârcolindu-se sub influenţa vreunui gând în aparenţă întemeiat, dar care dimineaţa dispărea sau i se părea de-a dreptul nebunesc. Nadia

dormea la fel de prost, pe canapeaua alăturată sau chiar pe câte un scaun. Uneori, somnul îi fura în toiul discuţiilor despre vreo problemă sau alta; şi se trezeau îmbrăcaţi şi îmbrăţişaţi, încleştându-se unul de altul ca nişte copii surprinşi de furtună. Nimic nu era mai liniştitor decât căldura trupului celuilalt. Iar odată, în lumina estompată, ultravioletă, a ceasului de dinaintea zorilor, se treziră amândoi şi stătură de vorbă ceasuri întregi în tăcerea rece a clădirii, într-un minuscul cuib de căldură şi colaborare. O altă inteligenţă căreia să i te adresezi! Parcurgând drumul de la statutul de colegi la acela prieteni, iar de acolo la iubiţi poate sau la ceva mai mult decât iubiţi. Nadia nu părea înclinată către niciun fel de romantism. Însă Art se îndrăgostise, fără îndoială, şi credea că în ochii pestriţi ai Nadiei licăreşte o nouă pasiune – pentru el. Aşa că, la capătul nesfârşitelor zile finale ale Congresului, stăteau întinşi pe paturi şi discutau, iar ea îi masa umerii sau el i-i masa pe ai ei, până când aţipeau, copleşiţi de epuizare. Exista, în utilizarea noului document, mai multă tensiune decât erau ei dispuşi să admită, exceptând momentele când se strângeau unul într-altul, împotriva lumii aceleia mari şi reci. O nouă iubire. În pofida lipsei de sentimentalism a Nadiei, Art nu găsea nicio altă modalitate de exprimare. Era fericit.

Şi se dovedi amuzat, dar nu surprins, atunci când, într-o dimineaţă, după ce se sculară, Nadia îi spuse:

– Hai să o supunem la vot!

Aşa că luă legătura cu specialiştii elveţieni şi cu cei de la Dorsa Brevia, iar elveţienii propuseră Congresului să voteze versiunea proaspăt stabilită a Constituţiei, luând-o punct cu punct, aşa cum promiseseră la începutul lucrărilor. Imediat se declanşă o convulsie a negocierilor votării, în comparaţie cu care bursele pământene păreau discrete şi lente.

Între timp, elveţienii puseră la punct o procedură de votare, parcursă de către delegaţi pe parcursul a trei zile, acordându-se câte un vot din partea fiecărui grup şi pentru fiecare articol din proiectul Constituţiei. Trecură astfel în revistă toate cele optzeci şi nouă de paragrafe, marea cantitate de „Materiale explicative” fiind oficial anexată textului propriu-zis.

După care sosi momentul ca textul să fie supus aprobării de către populaţia de pe Marte. Aşa că, la Ls 158, 1 Octombrie 11, M-52 (corespunzând, pe Pământ, datei de 27 februarie 2128),

toată populaţia planetei, inclusiv marţienii mai mari de cinci M-ani, îşi exprimară, prin computerele de la mână, punctul de vedere asupra documentului final. Participă la scrutin mai bine de 95% din populaţie, adică peste nouă milioane de oameni, Constituţia fiind aprobată cu 78% dintre voturi pentru, faţă de 22% contra. Aveau Guvern.

Partea a IV-a
PĂMÂNTUL VERDE

Între timp, pe Pământ totul era cuprins de ape.

Inundaţia fusese pricinuită de un şir de erupţii vulcanice deosebit de puternice, produse sub scutul de gheaţă al Antarcticii de Vest. Terenul aflat sub scutul de gheaţă, semănând cu bazinul şi ţinutul muntos nord-americane, fusese într-o asemenea măsură apăsat de greutatea gheţii, încât ajunsese sub nivelul mării. Aşa că, în momentul declanşării erupţiilor, lava şi gazele topiseră gheaţa care acoperea vulcanii, producând la suprafaţă alunecări imense. În acelaşi timp, apa oceanului începuse să se infiltreze sub gheaţă, în diferite puncte unde solul fusese supus proceselor de erodare lentă. Dezechilibrate şi pe cale de a se sfărâma, enorme insule de gheaţă se desprinseseră de jur împrejurul Mării Ross şi al Mării Ronne. În vreme ce aceste insule erau purtate de curenţii oceanici, fisurarea continuase către interiorul continentului, iar turbulenţa accelerase procesul. În lunile următoare primelor mari fracturi, Marea Antarctică se umpluse cu imense aisberguri plate, care dislocau o asemenea cantitate de apă, încât făcură să crească nivelul întregului ocean planetar. Apa continuă să se reverse în bazinul coborât al Antarcticii de Vest – ocupat, cândva, de gheaţă –, cauzând pornirea în derivă a gheţarilor, unul după altul, până când scutul de gheaţă dispăru complet, înlocuit de o mare nouă şi nu prea adâncă, tulburată de neîncetatele erupţii subacvatice, comparabile, în severitatea lor, cu erupţiile de pe platoul Deccan în perioada Cretacicului târziu.

Astfel încât, la un an de la izbucnirea vulcanilor, Antarctica ajunsese să măsoare doar ceva mai mult de jumătate din suprafaţa de odinioară – Antarctica de Est asemeni unei semilune, Peninsula Antarctică asemeni unei Noi Zeelande acoperite de gheaţă, iar între ele o mare clocotindă, plină de gheţari. Pe restul planetei, nivelul mării era cu şapte metri mai ridicat decât înainte.

De la ultima eră glaciară, cu zece mii de ani în urmă, omenirea nu mai suferise o catastrofă naturală de asemenea proporţii. Care, de data aceasta, afecta nu doar câteva milioane

de vânători-culegători organizaţi în triburi nomade, ci un număr de cincisprezece miliarde de cetăţeni civilizaţi, trăind în vârful unui edificiu socio-tehnologic precar, ce se aflase, deja, într-un mare pericol de prăbuşire. Toate oraşele de pe ţărmul mării se treziră inundate, şi ţări întregi, ca Olanda, Bangladesh sau Belize fură şterse de năvala apelor. Majoritatea nefericiţilor care trăiau în regiuni atât de joase avuseseră timpul necesar pentru a se muta pe terenuri mai ridicate, deoarece inundaţia semănase mai mult cu un flux decât cu un val devastator. Iar acum, cu toţii – adică între zece şi douăzeci la sută din populaţia globului – erau refugiaţi.

Se înţelegea de la sine că societatea omenească nu fusese pregătită să facă faţă unei asemenea situaţii. Nici chiar în cele mai bune timpuri nu i-ar fi fost uşor; şi începutul secolului al douăzeci şi unulea nu fusese deloc o perioadă dintre cele mai bune. Populaţia continua să crească, resursele se epuizau fără încetare, iar conflictele dintre bogaţi şi săraci, dintre guverne şi metanaţionale se ascuţeau pretutindeni. Catastrofa lovise tocmai când criza era în toi.

Iar într-o anumită măsură anulase criza. În faţa disperării la scară mondială, luptele de tot felul pentru cucerirea puterii îşi schimbaseră contextul, unele devenind de-a dreptul fantasmagorice; populaţii întregi se aflau la ananghie, iar legalitatea proprietăţii şi a profitului pălea în comparaţie cu amploarea nenorocirii. Organizaţia Naţiunilor Unite ieşise din haos ca un fel de pasăre Phoenix acvatică, devenind un oficiu de clearing *pentru marele număr de eforturi puse în slujba rezolvării situaţiilor de urgenţă: migraţia spre interiorul blocurilor continentale, traversând frontierele naţionale, construirea unor locuinţe de necesitate, distribuirea de urgenţă a unor cantităţi de hrană şi alte produse. Din pricina naturii acestei activităţi, cu accentul pus pe salvare şi ajutorare, Elveţia şi Praxis ajunseseră în fruntea procesului de ajutorare a Naţiunilor Unite. Şi UNESCO înviase din morţi, împreună cu Organizaţia Mondială a Sănătăţii. India şi China, cele mai mari dintre ţările devastate, se dovediseră extrem de influente în situaţia dată, deoarece modul cum hotărâseră să facă faţă catastrofei diferea radical de procedurile uzitate până atunci. Aliindu-se una cu alta, precum şi cu ONU şi cu noii aliaţi ai acestei organizaţii, refuzaseră orice fel de ajutor din partea Grupului celor Unsprezece şi a metanaţionalelor implicate total în treburile majorităţii*

guvernelor din grupul de ţări respectiv.

Totuşi, în alte privinţe, nenorocirea nu făcuse decât să exacerbeze criza. Chiar şi metanaţionalele fuseseră aruncate de inundaţie într-o poziţie foarte ciudată. Înainte de declanşarea catastrofei, erau antrenate în ceea ce comentatorii numeau „Metanatricid”, luptând între ele pentru controlul final asupra economiei mondiale. Câteva dintre super-aglomerările metanaţionale trăseseră sforile pentru preluarea controlului celor mai mari state industrializate, străduindu-se să-şi însuşească şi putinele entităţi rămase încă în afara influenţei lor: Elveţia, India, China, aşa-numitele State ale Curţii Mondiale şi aşa mai departe. Iar acum, când cea mai mare parte din populaţia Pământului era ocupată cu inundaţia, metanaţionalele luptau să recâştige controlul pe care-l avuseseră în afaceri. În mintea oamenilor de rând, ele erau adesea puse în legătură cu inundaţia – ca o cauză a acesteia sau ca nişte păcătoşi pedepsiţi; o foarte convenabilă dovadă de gândire magică în favoarea planetei Marte şi a celorlalte forţe antimetanaţionale, care-şi dădeau toată silinţa să profite de ocazie pentru a sfărâma metanaţionalele câtă vreme acestea se aflau la pământ. La rândul lor, Grupul celor Unsprezece şi celelalte guverne ale ţărilor industriale anterior asociate metanaţionalelor se zbăteau să-şi menţină în viaţă populaţiile, aşa că nu făceau decât eforturi infime pentru ajutorarea marilor conglomerate metanaţionale. Şi pretutindeni oamenii îşi abandonau preocupările anterioare pentru a se alătura diferitelor acţiuni de ajutorare: întreprinderile organizate în stil Praxis, adică avându-i drept proprietari pe salariaţi, câştigau în popularitate pe măsură ce se ocupau de situaţiile de urgenţă şi în acelaşi timp le ofereau tuturor membrilor lor tratamentul de longevitate. Unele metanaţionale îşi menţinură forţa de muncă reorganizându-se pe aceleaşi principii. Astfel, lupta pentru putere continuă la mai multe niveluri, fiind pretutindeni rearanjată de catastrofă.

În context, pentru majoritatea pământenilor planeta Marte nu prezenta niciun fel de interes. A, desigur, era un subiect la ordinea zilei, şi mulţi îi blamau pe marţieni ca pe nişte copii nerecunoscători, care îşi abandonaseră părinţii atunci când aceştia aveau mai multă nevoie de ei. Era una dintre multele reacţii negative la efectele inundaţiei, contrastând cu tot atâtea alte reacţii pozitive. În zilele acelea, peste tot se găseau eroi şi ticăloşi, iar majoritatea îi considerau pe marţieni drept nişte

ticăloşi ori şobolani fugind de pe nava care se scufundă. Alţii îi priveau ca pe nişte salvatori potenţiali, ceea ce era, în general, un alt exemplu de gândire magică; dar exista ceva dătător de speranţe în ideea că o nouă societate se afla în curs deformare pe planeta vecină.

Între timp, indiferent de ceea ce se petrecea pe Marte, pământenii luptau să facă faţă inundaţiei. La distrugeri începuseră a se adăuga modificări climatice rapide: un tot mai gros acoperământ de nori, ce împiedicau pătrunderea luminii solare, ducând la scăderea temperaturii, şi aduceau ploi torenţiale care adesea compromiteau culturile atât de necesare. De multe ori, ploile cădeau şi acolo unde rareori plouase până atunci – în Sahara, Mojave, nordul statului Chile – împingând marea inundaţie până departe, spre interiorul continentelor şi, de fapt, făcându-i simţită pretutindeni influenţa. Iar în condiţiile unei agriculturi răvăşite de aceste noi şi devastatoare furtuni, foametea devenise o problemă la ordinea zilei. Orice sentiment general de cooperare era astfel ameninţat, deoarece se părea că nu toată lumea va putea fi hrănită, iar laşii vorbeau de triere. Aşa că fiecare colţişor de pe Pământ era în fierbere, ca un muşuroi de furnici răscolit cu un băţ.

Deci, aşa se prezenta Pământul în vara anului 2128: o catastrofă fără precedent, o criză universală în curs de desfăşurare. Lumea ante-diluviană părea doar un vis urât, din care cu toţii fuseseră treziţi fără niciun fel de menajamente şi aruncaţi într-o realitate şi mai periculoasă. Da, din tigaie drept în foc, iar unii încercau să-i adune pe oameni înapoi, în tigaie, în timp ce alţii se străduiau să-i dea jos de pe plită. Şi niciunul nu era în stare să spună ce se va întâmpla mai departe.

O menghină invizibilă se strângea în jurul lui Nirgal, zdrobindu-l în fiecare zi mai mult decât în precedenta. Maia se văita şi gemea din acelaşi motiv, dar pe Michel şi Sax fenomenul nu părea să-i deranjeze. Michel era foarte fericit de această călătorie, iar Sax absorbit de urmărirea rapoartelor privind Congresul de pe Pavonis Mons. Locuiau în compartimentul rotativ al navei spaţiale *Atlantis,* iar pe parcursul celor cinci luni cât avea să dureze călătoria, rotaţia compartimentului urma să se accelereze până când forţa centrifugă trecea de la echivalentul marţian la echivalentul pământean al forţei gravitaţionale, staţionând la valoarea respectivă vreme de aproape jumătate din durata voiajului. O metodă verificată de-a lungul anilor, în avantajul emigranţilor care hotărau să se întoarcă acasă, al diplomaţilor care circulau în ambele sensuri şi al puţinilor marţieni autohtoni care călătoreau pe Pământ. Pentru nimeni nu era uşor. Nu puţini marţieni se îmbolnăviseră pe Pământ, iar câţiva muriseră. Important era să rămâi în compartimentul gravitaţional, să-ţi faci exerciţiile fizice şi vaccinurile.

Sax şi Michel se antrenau pe aparatele de gimnastică, iar Nirgal şi Maia stăteau în băile binecuvântate, compătimindu-se reciproc. Desigur, Maiei îi plăcea starea aceea nefericită, aşa cum îi plăceau toate emoţiile, inclusiv mânia şi melancolia, în vreme ce Nirgal era cu adevărat nefericit, intervalul de timp petrecut în spaţiul cosmic supunându-l unui cuplu de torsiune şi mai chinuitor, până când fiecare celulă din corpul său striga de durere. Totul îl înspăimânta: greutatea cu care respira, ideea unei planete atât de masive. De neînchipuit!

Încercă să vorbească despre asta cu Michel, dar Michel era mult prea tulburat de pregătiri şi de propria lui stare de aşteptare, iar Sax de evenimentele de pe Marte. Pe Nirgal nu-l interesa întrunirea de pe Pavonis, care, după părerea lui, nu avea să conteze cine ştie cât pe termen lung. Marţienii din locurile mai îndepărtate trăiseră după placul lor chiar sub controlul UNTA, şi la fel aveau să facă şi sub noul guvern. Nu era exclus nici ca Jackie să-şi asigure preşedinţia, ceea ce ar fi fost cum nu se putea mai rău. Şi, indiferent de ceea se întâmpla, relaţia dintre ei doi devenise foarte ciudată, un fel de telepatie care, uneori, semăna cu vechea lor legătură amoroasă şi alteori cu un fel de rivalitate între fraţi sau chiar cu conflictele interne ale unei personalităţi schizoide. Poate că erau gemeni – cine ştie ce

alchimie folosise Hiroko în rezervoarele de ectogeni… Dar nu, pe Jackie o născuse Esther. De asta era sigur. Ca şi când un asemenea lucru ar fi dovedit ceva! Fiindcă, spre dezamăgirea lui Nirgal, Jackie era parcă un *alter ego* al lui, şi el nu dorea asta, nu-i plăcea felul în care inima începea să-i bată nebuneşte la vederea ei. Era unul dintre motivele pentru care hotărâse să se alăture expediţiei pe Pământ, iar acum se îndepărta de ea cu cincizeci de mii de kilometri pe oră. Totuşi iat-o pe ecran, mulţumită de desfăşurarea Congresului şi de rolul ei acolo. Fără îndoială că avea să se numere printre cei şapte membri ai noului Consiliu Executiv.

– Se bizuie pe ideea că istoria îşi va urma cursul firesc, comentă Maia în timp ce stăteau cufundaţi în cadă, urmărind ştirile. Puterea e ca materia, are gravitaţie; se adună ca un bulgăre, după care începe să se strângă tot mai mult în sine. Puterea asta locală, risipită prin corturi…

Ridică din umeri, cu cinism.

– Poate va fi asemenea unei nove, sugeră Nirgal.

Maia râse.

– Da, poate. Dar pe urmă tot va începe să se strângă. Asta e forţa gravitaţională a istoriei – putere concentrată în centre, până ce, din când în când, apare o câte nouă. Urmată de o nouă concentrare. O să vedem chestia asta şi pe Marte, ţine minte ce-ţi spun! Iar Jackie se va afla chiar în centru…

Din respect pentru sentimentele lui Nirgal, Maia se opri la timp, înainte de a adăuga *târfa!* şi îl privi cu o expresie curioasă, ascunsă, ca şi cum s-ar fi întrebat cum se putea sluji de el ca să-şi ducă mai departe nesfârşitul război cu Jackie. Mici nove ale inimii!

Trecură şi ultimele săptămâni de gravitaţie un *g,* şi Nirgal nu se simţi nicio clipă mai bine. Îl înspăimânta greutatea simţită deopotrivă în respiraţie şi în gândire. Îl dureau articulaţiile. Pe ecran vedea pietricica alb-albastră a Pământului, iar alături de ea Luna, ca un nasture de os, surprinzător de plată şi lipsită de viaţă. Dar nu erau decât nişte imagini pe un ecran, care nu însemnau nimic în comparaţie cu durerea din picioarele lui şi cu inima bătându-i nebuneşte în piept. Apoi, lumea albastră înflori brusc şi umplu în întregime ecranele, limbul curbat ca o linie albă, apa albastră marcată de vârtejuri de nori albi, continentele ivindu-se printre nori ca nişte mici rebusuri ale unui mit pe jumătate uitat: Asia, Africa, Europa, America.

Rotaţia cabinei gravitaţionale fu oprită, în vederea coborârii şi aerofrânării. Nirgal, plutind, simţindu-se desprins de propriul trup şi umflat ca un balon, se trase spre o fereastră pentru a vedea totul cu ochii lui. Deşi privea doar printr-un petic de sticlă şi se afla la mii de kilometri depărtare, detaliile îl surprinseră prin claritatea lor deosebită.

– Mare e puterea ochiului! îi spuse lui Sax.

– Hm, făcu Sax şi se apropie să se uite.

– Ti se face vreodată frică? întrebă Nirgal.

– Frică?

– Ştii tu.

În timpul călătoriei, Sax nu se aflase într-o stare de prea mare coerenţă mintală, aşa că fusese nevoie să i se explice o mulţime de lucruri.

– Frică. Teamă. Neîncredere, explică Nirgal.

– Da, cred că mi-a fost frică. Aşa e. De curând. Când mi-am dat seama că sunt… dezorientat.

– Mie mi-e frică acum.

Sax îl privi plin de curiozitate. Apoi se apropie plutind de el şi îi puse o mână pe braţ, cu un gest care parcă nu i se potrivea.

– Am ajuns, spuse…

Coborau, coborau. Pe Pământ fuseseră instalate nu mai puţin de zece elevatoare spaţiale. Câteva erau cunoscute sub numele de „cabluri ramificate”, deoarece se despărţeau în câte două tronsoane, care atingeau planeta la nord şi la sud de linia Ecuatorului – lipsite, în mod regretabil, de nişte amplasamente potrivite pentru prize. Unul ajungea la Virac, în Filipine, şi la Oobagooma, în Australia de Vest, altul la Cairo şi la Durban. Cel pe care coborau ei se ramifica la zece mii de kilometri altitudine, tronsonul nordic atingând Pământul la Port of Spain, în Trinidad, iar cel sudic în Brazilia, lângă Aripuana, un oraş prosper situat pe un afluent al Amazonului numit Theodore Roosevelt.

Îşi continuară drumul pe tronsonul nordic, spre Trinidad. Din cabina elevatorului vedeau majoritatea emisferei vestice, cu centrul în bazinul Amazonului, unde apa maronie se scurgea prin plămânii verzi ai Pământului. Mai jos, tot mai jos. Pe parcursul celor cinci zile ale coborârii, planeta se tot apropie, până când umplu, în cele din urmă, întreg spaţiul de sub ei, iar gravitaţia zdrobitoare din cele şase săptămâni precedente îi luă din nou în stăpânire, strângându-i, strângându-i, strângându-i. Bruma de

obişnuinţă a lui Nirgal cu noua greutate dispăruse pe timpul reîntoarcerii la microgravitaţie, iar acum bietul de el, simţi cum îşi pierde răsuflarea. Fiecare gură de aer însemna un efort. Ţintuit în dreptul ferestrelor, cu mâinile încleştate pe barele de susţinere, se uita printre nori la albastrul strălucitor al Mării Caraibilor şi la nuanţele de verde-intens ale Venezuelei. Vărsarea în mare a fluviului Orinoco era o pată în formă de frunză. Limbul cerului era alcătuit din dungi curbate de alb şi peruzea, deasupra cărora se întindea negrul spaţiului extraterestru. Totul era atât de lucios! Norii semănau cu cei de pe Marte, doar că mult mai groşi, mai infatuaţi. Gravitaţia intensă exercita, probabil, o presiune suplimentară asupra retinei lui ori poate asupra nervului optic, de aceea culorile pulsau atât de dureros. Şi sunetele erau mai puternice.

În elevator, împreună cu ei, se aflau diplomaţi de la Naţiunile Unite, funcţionari de la Praxis, reprezentanţi ai presei. Toţi sperau că marţienii le vor acorda puţin timp, că vor sta de vorbă cu ei. Lui Nirgal îi venea greu să se concentreze, să-i asculte. Toţi păreau să ignore în chip straniu poziţia lor în spaţiu, acolo, la cinci mii de kilometri de suprafaţa planetei, coborând cu mare viteză.

O ultimă şi nesfârşită zi. Pătrunseră în atmosferă, apoi cablul le dirijă cabina către pătratul verde al insulei Trinidad, într-un imens complex al prizei, în apropierea unui aeroport abandonat ale cărui piste se vedeau ca nişte rune cenuşii. Elevatorul pătrunse alunecând într-o masă de beton, reduse viteza şi se opri.

Nirgal îşi desprinse mâinile de pe bară şi porni cu grijă, călcând anevoie în urma celorlalţi, simţindu-şi toată greutatea trupului. Străbătură, cu acelaşi mers, un tunel. Nirgal păşi pe pardoseala unei clădiri de pe Pământ. Interiorul prizei amintea de cel de pe Pavonis Mons – nefirească asemănare, deoarece aerul era sărat, dens, încins, plin de zgomote metalice, greu. Nirgal străbătu cât putu de repede sălile, nerăbdător să iasă afară şi, în sfârşit, să vadă. O mulţime de oameni se ţinea după el, îl înconjura, dar cei de la Praxis îi înţeleseseră situaţia şi îi croiră drum prin mulţimea tot mai mare. Construcţia era uriaşă, şi lui i se păru că pierduse ocazia de a lua un metrou care să-l scoată afară din ea. Dar iată o uşă strălucind de lumină. Uşor ameţit de efort, Nirgal ieşi într-o ploaie de raze orbitoare, de un alb pur. Mirosea puternic a sare, peşte, frunze, catran, excremente,

condimente. Ca într-o seră dată peste cap.

Dar acum ochii i se obişnuiau. Cerul era albastru, un albastru de peruzea, ca banda mijlocie a limbului văzut din spaţiu, dar ceva mai deschis. Deasupra dealurilor strălucea mai alb, iar în jurul soarelui – în culori de magneziu. Puncte negre îi jucau lui Nirgal prin faţa ochilor. Cablul se ridica în înaltul cerului. Lumina era prea puternică pentru a-i îngădui să privească în sus. În depărtare se zăreau dealuri înverzite.

Se împiedică în timp ce îl conduceau la o maşină deschisă – o antichitate, mică, rotunjită, cu roţi de cauciuc. Un model decapotabil. Rămase în picioare lângă bancheta din spate, între Sax şi Maia, ca să vadă mai bine. În lumina orbitoare treceau sute de oameni, poate mii, îmbrăcaţi în costume uimitoare – mătăsuri lucitoare, roz, stacojiu, auriu, acvamarin; bijuterii, pene, pălării.

– Carnaval, spuse cineva din faţă, adresându-i-se. Ne îmbrăcăm în costume pentru Carnaval, dar şi pentru Ziua Descoperirii, când Columb a sosit aici, pe insulă. Asta a fost acum o săptămână, dar noi am continuat sărbătorirea şi în cinstea sosirii dumitale.

– În ce dată suntem? întrebă Sax.

– Ziua lui Nirgal! Unsprezece august.

Înaintară încet, pe străzi ticsite de oameni care ovaţionau. Mulţi erau îmbrăcaţi ca băştinaşii de dinaintea sosirii europenilor şi răcneau cât îi ţinea gura. Buzele li se conturau roşii-albe pe chipurile maronii. Vocile răsunau ca o muzică; toată lumea cânta. Glasurile celor din maşină aminteau de Lupul de Preerie. În mulţime se aflau oameni purtând măşti cu chipul acestuia din urmă – faţa brăzdată a lui Desmond Hawkins, contorsionată în expresii de cauciuc aşa cum nici el n-ar fi putut-o face. Iar cuvintele… Nirgal crezuse că pe Marte se întâlneau toate distorsionările posibile ale limbii engleze, dar şi aici îi venea greu să urmărească tot ce-i spuneau localnicii. Accentul, dicţia, intonaţia – nu-şi dădea seama de ce. Asuda din abundenţă, dar tot îi era cald.

Maşina rulă încet şi zgâlţâindu-se, printre pereţi de trupuri omeneşti, până la o mică faleză. Dincolo de ea se afla o zonă portuară, acum inundată. Clădiri înconjurate de apă se înălţau printre petice de spumă murdară legănându-se pe valuri nevăzute. Un întreg cartier devenise acum un golf, casele semănau cu imense scoici ieşite la suprafaţă, unele sparte, cu

apa intrând şi ieşind prin ferestre. Bărci cu vâsle circulau printre ele. Ambarcaţii mai mari erau legate de stâlpii de iluminat şi – acolo unde se terminau clădirile – de stâlpii susţinând firele electrice. Mai departe, corăbii cu pânze se înclinau pe albastrul bătut de soare, fiecare echipată cu câte două-trei vele, întinse la prova şi la pupa.

– Vasele de pescuit mai intră pe străzi, dar cele mari folosesc docurile de bauxită de la Punctul T. Le vezi acolo?

Pe dealuri se distingeau cincizeci de nuanţe de verde. Palmierii ajunşi cu trunchiurile în apă erau morţi, cu frunzele bătând în galben. Aceştia marcau zona mareelor. Mai sus, verdele izbucnea peste tot. Străzile şi clădirile se decupau dintr-o lume vegetală. Verde şi alb, ca în viziunea lui din copilărie, dar aici cele două culori fundamentale erau separate, conţinute într-un albastru alcătuit din cer şi mare. Se aflau chiar deasupra valurilor, totuşi orizontul era atât de departe! Dovadă clară a dimensiunilor planetei. Nu era de mirare că, odinioară, oamenii îşi închipuiseră că Pământul e plat. Apa albă plescăia pe străzi producând un huruit neîntrerupt, la fel de puternic ca şi ovaţiile mulţimii.

Duhoarea grea se amestecă deodată cu un miros de gudron, adus de vânt.

– Lacul de Smoală de lângă La Brea – golit în întregime şi dus de aici. N-a mai rămas decât o gaură neagră în pământ şi o băltoacă de catran pe care o exploatăm pe plan local. Vezi? Asta miroase, drumul nou construit pe malul apei.

Drum de asfalt, miraje asudând. Oameni înghesuindu-se pe margini, toţi cu părul negru. O femeie tânără veni la el, în maşină, pentru a-i pune la gât o ghirlandă de flori. Parfumul lor plăcut contrasta izbitor cu aburul sărat, pătrunzător. Parfum şi tămâie, izgonite de vântul fierbinte, vegetal, mirosind a smoală şi condimente. Tobe metalice, răsunând atât de familiar în zgomotul acela puternic, interpretau muzică marţiană! Acoperişurile cartierului inundat din stânga lor sprijineau acum platforme dărăpănate. Mirosul semăna cu acela dintr-o seră defectă, cu plantele în putrefacţie. Simţea presiunea fierbinte şi umedă a aerului. Totul strălucea orbitor în lumina albă ca pudra de talc. Oamenii ovaţionau de pe acoperişurile caselor inundate şi din bărci, iar apa era acoperită de flori care pluteau în sus şi-n jos prin spumă. Părul negru al localnicilor lucea ca pietrele preţioase. O platformă de lemn plutitoare era ocupată de mai

multe formaţii muzicale, cântând toate odată diferite melodii. Solzi de peşte şi petale de flori aruncate pe jos, puncte argintii, roşii şi negre, înotând. Flori erau azvârlite spre el şi îi treceau pe alături, duse de vânt: dâre de culoare – galben, roz şi roşu. Şoferul întoarse capul să le vorbească, ignorând drumul.

– Ascultaţi-i pe duglaşi cum cântă muzică soaka, ascultaţi-i cum se întrec, sunt cele mai bune cinci formaţii din Port of Spain.

Trecură printr-un cartier evident foarte vechi, case construite din cărămizi mici, sfărâmicioase, acoperişuri din tablă ondulată sau chiar din stuf – toate străvechi, mici, şi oameni tot mici şi cu pielea măslinie.

– Ţărani hinduşi şi orăşeni negri, amestecaţi de T&T; ăştia sunt duglaşii.

Iarba acoperea pământul, ţâşnea prin fiecare crăpătură din pereţi, de pe acoperişuri, din găuri, din toate locurile care nu fuseseră îmbrăcate de asfaltul negricios – o răbufnire explozivă de verde, scurgându-se de pe toate suprafeţele acestei lumi. Aerul dens duhnea!

Apoi ieşiră din cartierul acela şi intrară pe un bulevard larg, asfaltat, flancat de arbori înalţi şi clădiri de marmură.

– Blocurile metanaţionalelor; la început, când le-au construit, păreau înalte, dar nimic nu e mai înalt decât cablul.

Sudoare acră, fum acru, totul de un verde strălucitor. Nirgal trebui să închidă ochii ca să nu-i vină rău.

– Te simţi bine?

Bâzâiau insecte; şi aerul era extrem de fierbinte, cu mult peste percepţia lui personală, aşa că nu-i putea ghici temperatura. Se lăsă greoi pe banchetă, între Maia şi Sax.

Maşina se opri. Nirgal se ridică din nou, cu mare greutate şi, coborând, se împletici, cât pe ce să cadă. Totul se învârtea în jurul lui. Maia îl apucă strâns de braţ. Nirgal îşi apăsă tâmplele şi se forţă să respire pe nas.

– Te simţi bine? îl întrebă iar.

– Da, răspunse el şi încercă să încuviinţeze cu o mişcare a capului.

Se aflau într-un complex de clădiri noi, nefinisate. Lemn nevopsit, beton, pământ acoperit cu petale strivite. Pretutindeni oameni, mai toţi în costume de carnaval. Senzaţia de arsură din ochi nu-i mai trecea. Îl conduseră la o platformă de lemn, deasupra unei mulţimi care ovaţiona nebuneşte.

O femeie frumoasă, cu părul negru, îmbrăcată într-un sari

verde şi încinsă cu un brâu alb, îi prezentă pe cei patru marţieni. Dealurile din depărtare se legănau ca nişte flăcări verzi în bătaia vântului puternic, dinspre apus. Era mai răcoare decât până atunci, iar mirosul mai puţin puternic. Maia se ridică, în faţa microfonului şi a camerelor de luat vederi, iar toţi anii bătrâneţii ei dispărură. Rosti propoziţii scurte, precise, ovaţionate antifonic: chemare-răspuns, chemare-răspuns – o vedetă de televiziune, urmărită de toată lumea, cu o charismă liniştitoare, prezentând ceea ce lui Nirgal i se părea a fi discursul ei de la Burroughs, când, în momentul culminant al revoluţiei, mobilizase şi dirijase mulţimea din Princess Park. Cam aşa ceva.

Michel şi Sax refuzară să vorbească, făcându-i semne lui Nirgal să încrunte mulţimea şi dealurile verzi care îi înălţau spre soare. Zgomotul alb al uralelor, sunete dense în aerul şi mai dens.

– Marte, începu el la microfon, este o oglindă în care Pământul îşi vede propria-i esenţă. Plecarea spre Marte a fost o călătorie a purificării, care a spălat totul, lăsând numai lucrurile cele mai importante. Ceea ce a ajuns în cele din urmă acolo a fost cu totul şi cu totul pământean. Iar ceea ce s-a petrecut de atunci a fost o expresie a gândirii pământene şi a genelor pământene. Şi astfel, mai presus de orice sprijin material concretizat în furnizarea de metale deficitare sau de noi structuri genetice, putem ajuta cu mult mai mult planeta-mamă servindu-vă drept prilej de a vă vedea pe voi înşivă. Drept cale de a materializa o inimaginabilă imensitate. În felul acesta, la scara noastră redusă, participăm la crearea marii civilizaţii care palpită în pragul devenirii. Suntem seminţele unei civilizaţii necunoscute.

Ovaţii puternice.

– În orice caz, aşa vedem lucrurile noi, cei de pe Marte – o îndelungată evoluţie prin secole, către dreptate şi pace. Cu cât oamenii învaţă mai mult, cu atât înţeleg mai bine dependenţa dintre ei înşişi, ca şi pe aceea dintre ei şi lumea lor. Am înţeles, pe Marte, că modalitatea cea mai potrivită de exprimare a acestei interdependenţe este de a trăi ca să dăruieşti, într-o cultură a compasiunii. Fiecare fiinţă umană este liberă şi egală în ochii tuturor, muncind alături de ceilalţi pentru binele tuturora. Acest fel de muncă ne face mai liberi ca oricând. Nicio ierarhie, în afară de aceasta, nu merită să fie recunoscută: cu cât dăruim mai mult, cu atât ajungem mai buni. Iar acum, în toiul marii inundaţii de aici, stimulată de inundaţia de aici, vedem cum

înfloreşte aceeaşi cultură a compasiunii, apărută simultan în ambele lumi.

Se aşeză la loc, însoţit de o explozie de zgomote. După care discursurile luară sfârşit, iar ei trecură la un fel de conferinţă de presă cu public, răspunzând la întrebările puse de frumoasa în sari verde. Nirgal dădu glas întrebărilor proprii, despre noul complex de construcţii din jurul lor şi despre situaţia de pe insulă. Iar femeia îi răspunse pe fondul comentariilor şi râsului mulţimii aprobatoare, care continua să-i urmărească de peste zidul de reporteri şi camere de luat vederi. Interlocutoarea se dovedi a fi prim-ministrul statului Trinidad Tobago.

Pe mai toată durata secolului precedent, explica ea, ţărişoara aceea alcătuită din două insule fusese dominată, dincolo de voinţa ei, de trustul Armscor. Abia de la începutul inundaţiei rupseseră localnicii asocierea cu străinii şi, în sfârşit, orice legătură colonială.

Doamne, cum o mai ovaţiona mulţimea! Şi ce zâmbet înflorise pe buzele femeii, plin de bucuria unei întregi societăţi! Nirgal înţelese că era o dugla, uimitor de frumoasă.

Complexul în care se aflau, spuse ea mai departe, era unul dintre cele câteva zeci de spitale de binefacere construite pe suprafaţa ambelor insule după declanşarea inundaţiei. Construcţia reprezentase unul dintre proiectele principale ale insularilor, reacţia lor la proaspăt dobândita libertate; erau centre de ajutorare a victimelor inundaţiei, dar le ofereau acestora şi adăpost, locuri de muncă şi asistenţă medicală, inclusiv tratamentul de longevitate.

– Toată lumea beneficiază de aşa ceva? întrebă Nirgal.

– Da, răspunse primul-ministru.

– Excelent! exclamă, surprins, Nirgal care auzise că procedurile acelea erau deosebit de rare pe Pământ.

– Asta e părerea dumitale? comentă interlocutoarea. Lumea zice că tratamentul va crea tot felul de probleme.

– Da. În realitate, aşa are să se întâmple. Dar eu cred că, oricum, trebuie să o facem. Să le oferim tuturor tratamentul şi abia pe urmă să ne gândim la consecinţele lui neplăcute.

Trecură câteva clipe până să se facă din nou auziţi, din cauza uralelor mulţimii. Primul-ministru încercă să-i liniştească pe cei din jur, dar un bărbat scund, îmbrăcat într-un costum elegant, se ridică din grupul aflat în spatele oaspeţilor şi făcu următoarea

declaraţie, cu mulţimea ovaţionând, dezlănţuită, la fiecare frază:

– Marţianul aici de faţă, Nirgal, este fiu al Trinidadului! Tatăl lui, Desmond Hawkins, pasagerul clandestin, Lupul de Preerie de pe Marte, este din Port of Spain, şi încă mai are acolo o mulţime de rubedenii! Când au cumpărat compania petrolieră, cei de la Armscor au încercat să cumpere şi insula, dar n-au ales o insulă potrivită. Tatăl tău, maestro Nirgal, adică Lupul de Preerie, şi-a luat energia şi tăria de caracter nu din vânt, ci de la T&T. A colindat în sus şi-n jos planeta voastră, învăţându-i pe toţi filosofia T&T. Oricum, voi toţi cei de-acolo sunteţi dugla, înţelegeţi filosofia dugla şi aţi cucerit cu asta întreaga planetă! Marte nu e decât un mare Trinidad Tobago!

Auzindu-l, lumea intră în delir, iar Nirgal, sub impulsul momentului, se apropie de bărbat şi îl îmbrăţişă – cum mai zâmbea! – apoi se îndreptă spre scară, coborî şi pătrunse printre oameni, care se strânseră în jurul lui. Îl izbi un val de mirosuri. Gălăgia era mult prea mare pentru a-i mai îngădui să se gândească la ceea ce face. Atinse oamenii, le strânse mâinile. Oamenii îl atinseră şi ei. Şi cu ce expresie în ochi! Toţi erau mai scunzi decât el, şi râdeau de asta, iar fiecare chip era o întreagă lume. Puncte negre îi jucau în faţa ochilor şi, deodată, peisajul se întunecă. Surprins, Nirgal privi în jur. Un front de nori se adunase deasupra unei fâşii negre de mare, spre vest, iar cei din faţă acoperiseră soarele. În timp ce încă se mai afla în mijlocul mulţimii, masa noroasă se rostogoli peste insulă. Mulţimea se risipi, căutându-şi adăpost pe sub copaci, pe verande sau sub marea copertină metalică din staţia de autobuz. Maia, Sax şi Michel se pierduseră în mijlocul propriilor grupuri. Coloraţi la bază în cenuşiu-închis, norii se ridicau în fuioare albe, tari ca piatra, dar nestatornice, într-o continuă schimbare. O rafală rece de vânt lovi cu putere, apoi mari stropi de ploaie începură să ude pământul. Cei patru marţieni fură conduşi în mare grabă sub acoperişul unui pavilion deschis, unde li se făcu loc.

Ploaia se năpusti asupra lor, cu o sălbăticie cum Nirgal nu mai văzuse niciodată până atunci – şiroind, urlând, răbufnind în băltoace instantanee şi apoi revărsându-se, totul presărat cu un milion de stropi minusculi, albi. Întreaga lume de dincolo de pavilion se înceţoşase sub ploaia care continua să cadă, împestriţându-se cu pete de culoare, verde şi cafeniu, spălate de apă. Maia zâmbi încântată.

– Parcă oceanul însuşi s-ar revărsa peste noi!

– Ce de apă! se miră Nirgal.

– Aşa se întâmplă zilnic în timpul musonului, explică primul-ministru, ridicând din umeri. E mai multă ploaie ca înainte, cu toate că deja a plouat îndeajuns.

Nirgal dădu din cap şi simţi un junghi în tâmple – provocat de inspirarea aerului umed, ca şi când se înecase pe jumătate. Femeia le dădea explicaţii, dar el o urmări cu mare greutate, atât de rău îl durea capul.

– Toţi cei angajaţi în mişcarea pentru independenţă se pot înscrie într-o filială Praxis, iar în timpul primului an de activitate construiesc centre de ajutorare, la fel ca acesta. Tratamentul de longevitate face parte automat din condiţiile de înscriere, fiind administrat în centrele nou construite. Implanturi pentru limitarea natalităţii pot fi făcute oricând reversibile, dar devenind permanente dacă sunt lăsate. Mulţi le acceptă ca pe o contribuţie la cauza generală. Copiii mai târziu, zicem noi. Va veni şi vremea lor. Oricum, oamenii vor să se înscrie; aproape toţi au făcut-o. Armscor a fost obligat să se alinieze la aranjamentul celor de la Praxis, pentru a-şi păstra o parte din angajaţi, aşa că nu mai contează foarte mult din care organizaţie faci parte. Cei recent trataţi continuă să construiască locuinţe, să lucreze în agricultură sau să producă aparatură medicală. Înainte de inundaţie, Trinidad a fost un stat destul de prosper – graţie atât imenselor rezerve de petrol, cât şi investiţiilor făcute de metanaţionale în priza cablului. A existat şi o tradiţie progresistă, care a constituit baza rezistenţei în anii de după nedorita sosire a metanaţionalelor. Iar acum avem o infrastructură în creştere, dedicată proiectului de longevitate. E o situaţie promiţătoare. Oamenii din fiecare colonie figurează pe o listă de aşteptare în vederea tratamentului şi lucrează la construirea propriilor lor aşezări. Dacă Armscor ar mai vrea să ocupe coloniile, ar fi foarte greu pentru forţele lor de securitate să facă aşa ceva. Şi chiar dacă ar izbuti, tot n-ar găsi nimic de valoare pentru ei, care au beneficiat deja de tratament. Aşa că ar putea cel mult încerca un genocid. Dar, în afară de asta, au foarte puţine posibilităţi să preia controlul asupra situaţiei. Pur şi simplu, insula s-a îndepărtat de ei, conchise femeia. Nicio armată nu poate împiedica acest proces. E sfârşitul castelor economice, al castelor de orice fel. A apărut ceva nou, o nouă eră dugla în istorie, cum ai şi spus în discursul dumitale. Un fel de Marte la scară redusă. De aceea, faptul că ai venit să ne vezi, dumneata,

nepotul acestei insule, care ne-ai învăţat atâtea lucruri din lumea minunată unde trăieşti – ei bine, e ceva cu totul deosebit. O adevărată sărbătoare.

Şi din nou zâmbi radios.

– Cine e omul care a vorbit adineauri?

– Îl cheamă James.

Brusc, ploaia încetă. Soarele străpunse norii, iar din pământ prinseră a se ridica aburi. În aerul alb, Nirgal simţea sudoarea prelingându-i-se pe trup. Nu-şi putea regla respiraţia. Aer alb, puncte negre jucându-i în faţa ochilor.

– Cred că ar trebui să mă întind puţin.

– A, da, desigur. Trebuie să fii istovit. Vino cu noi.

Îl conduseră într-o mică anexă a complexului, într-o cameră luminoasă, cu pereţii din fâşii de bambus – şi absolut goală, cu excepţia unei saltele de pe podea.

– Mă tem că salteaua nu e destul de lungă pentru statura dumitale.

– N-are importanţă.

Îl lăsară singur. Ceva din acea cameră îi amintea de interiorul căsuţei lui Hiroko, din crângul de pe celălalt mal al lacului Zygote. Nu neapărat bambusul, ci mărimea şi forma încăperii, şi încă ceva greu de definit, poate lumina verde revărsată înăuntru. Senzaţia prezenţei lui Hiroko deveni atât de puternică şi neaşteptată încât, după ce toţi ceilalţi ieşiră, Nirgal se aruncă pe saltea, cu picioarele atârnând, şi plânse, într-o totală confuzie de sentimente. Simţea dureri în tot trupul, dar mai ales la cap. Se opri din plâns şi căzu într-un somn adânc.

* * *

Se trezi într-o cămăruţă întunecată. Mirosea a verde. Nu-şi aduse aminte unde se află. Se rostogoli pe spate, şi memoria îi reveni: era pe Pământ. Şoapte. Se ridică, înspăimântat. Un râs înfundat. Mâini îl cuprinseră şi îl împinseră la loc pe saltea, doar că erau mâini prietenoase, îşi dădu imediat seama de asta.

– Sst! făcu cineva, apoi îl sărută.

Altcineva încerca să-i desfacă nasturii şi cureaua. Femei! Două, trei; ba nu, două, parfumate exagerat cu iasomie şi încă ceva, două dâre de parfum, ambele calde. Piele asudată, lipicioasă. Arterele capului îi zvâcneau puternic. I se mai întâmplase aşa ceva de vreo două ori, în tinereţe, când canioanele recent acoperite erau ca nişte lumi cu totul noi, pline de femei tinere, dornice să rămână însărcinate sau doar să se

distreze. După lunile de abstinenţă ale călătoriei, se simţi ca în rai atunci când strânse în braţe trupurile femeilor, când le săruta şi fu sărutat, iar teama de la început i se topi într-o frenezie de mâini şi de buze, de sâni şi de picioare încolăcite.

– Frate Pământ! exclamă.

De undeva, de departe, se auzea muzică: pian, tobe metalice, tamburine, aproape estompate de fâsâitul vântului printre fâşiile de bambus. Una dintre femei se înălţă deasupra lui, se lăsă peste el, iar senzaţia torsului ei alunecându-i în palme avea să şi-o amintească întotdeauna.

Ejaculă în trupul ei, continuând să o sărute. Dar capul continua să-i zvâcnească dureros.

Când se trezi a doua oară, se afla pe saltea, transpirat şi gol, tot în întuneric. Se îmbrăcă şi ieşi din cameră, pornind pe un hol slab luminat până la o verandă închisă. Era în asfinţit. Dormise o zi întreagă. Maia, Michel şi Sax luau masa, în compania unui grup numeros. Îi asigură că se simte bine. Mai precis, mort de foame.

Se aşeză în mijlocul lor. Mai departe, pe platou, printre şirurile de clădiri nefinisate şi ude de ploaie, mai mulţi oameni se strângeau în jurul unei bucătării în aer liber. Dincolo de ei, un foc de tabără ardea galben în amurg. Flăcările lui pictau chipurile negricioase şi se reflectau în albul lichid al ochilor şi în smalţul dinţilor. Toţi cei de la masa dinăuntru se uitau la el. Mai multe femei tinere îi zâmbiră, părul lor de lignit semănând cu nişte scufii de mărgăritare, şi pentru o clipă Nirgal se temu că miroase a sex şi parfum. Dar fumul de la focul de tabără şi aromele aburinde ale mâncărurilor de pe masă făceau de-a dreptul irelevantă o astfel de senzaţie. Într-o asemenea explozie de mirosuri, nimic nu mai putea fi urmărit până la capăt. Şi, oricum, sistemul olfactiv al tuturor era dat peste cap de mâncarea foarte condimentată, plină de curry şi de boia, de bucăţi de peşte cu orez, ca şi de o legumă care lui îi arse gura şi gâtul, aşa că îşi petrecu următoarea jumătate de oră clipind din ochi, adulmecând şi înghiţind pahare de apă, în timp ce capul îi ardea. Cineva îi dădu o felie de portocală glasată, care îi mai răcori gura. Mâncă mai multe astfel de felii dulci-amărui.

Când terminară de mâncat, strânseră mesele laolaltă, ca în Zygote sau Hiranyagarba. Afară, dansatori începuseră să dea ocol focului, îmbrăcaţi în costumele lor de carnaval, purtând măşti de animale şi demoni, ca în timpul *Fassnacht*-ului din

Nicosia, deşi măştile erau mai grele şi mai stranii: demoni cu mai mulţi ochi şi cu dinţi mari, elefanţi, zeiţe. Copacii se profilau negri pe fundalul înceţoşat al cerului, printre stelele voluminoase şi mişcătoare, plini de frunze verzi-negre, negre-verzi, apoi de culoarea focului, pe măsură ce flăcările se înălţau tot mai sus, parcă oferind tactul dansului. O tânără femeie, scundă, cu şase braţe, toate mişcându-se simultan, în ritmul paşilor, trecu prin spatele lui Nirgal şi al Maiei.

– E dansul lui RaMaiana, le spuse ea. La fel de vechi precum civilizaţia însăşi, şi prin el oamenii vorbesc despre Mangala.

Îl strânse pe Nirgal de umăr, într-un fel familiar, iar el recunoscu deodată parfumul de iasomie. Fără să zâmbească, femeia reveni la foc. Tamburinele urmăreau în crescendo flăcările jucăuşe, iar dansatorii scoaseră un strigăt. Nirgal îşi simţea capul zvâcnind la fiecare bătaie în tobă şi, în ciuda portocalei glasate, ochii continuau să-i lăcrimeze din cauza ardeiului. Îşi simţea pleoapele grele.

– Ştiu că vi se pare ciudat, spuse el, dar cred că trebuie să mă culc din nou.

Se trezi înainte de răsăritul soarelui şi ieşi pe o verandă pentru a vedea cerul luminându-se într-o succesiune de culori destul de marţiană: de la negru la purpuriu, de la purpuriu la trandafiriu, iar de acolo la roz, înainte de a se transforma în surprinzătorul albastru intens al unei dimineţi tropicale pământene. Capul încă îl mai durea, de parcă îi era umplut cu ceva, dar se simţea, în sfârşit, odihnit, gata să înfrunte din nou lumea. După un mic dejun compus din banane verzi-maronii, se alătură – împreună cu Sax – câtorva dintre gazde, pentru un tur, cu maşina, al insulei.

Oriunde se duceau, în câmpul lui vizual apăreau câteva sute de inşi. Toţi mici de statură: cei de la ţară cu faţa oacheşă, ca şi a lui, iar cei din oraşe şi mai negricioşi. Dube mari circulau dintr-un loc într-altul, în caravană, funcţionând ca nişte magazine mobile pentru satele mult prea mici pentru a-şi permite asemenea prăvălii. Nirgal rămânea surprins cât de slabi erau oamenii, cu membrele oţelite de muncă, dar altfel subţiatici ca trestiile. În context, conturul trupurilor de femei îi amintea de florile, cu o existenţă atât de efemeră, din această lume.

Când oamenii îşi dădură seama cine era cu adevărat, se înghesuiră să-l salute şi să-i strângă mâna. Sax dădu din cap

atunci când îl văzu pe Nirgal în mijlocul lor.

– Distribuţie bimodală, spuse el. Nu chiar speciaţie – dar şi aşa ceva ar fi posibil, dacă ar trece destul timp. Divergenţă specific insulară, ceva foarte darwinian.

– Eu sunt marţian, îl aprobă Nirgal.

Clădirile lor erau amplasate în luminişuri tăiate în jungla cea verde care, ulterior, încerca să recâştige terenul pierdut. Construcţiile mai vechi erau ridicate numai din cărămizi de lut, înnegrite de vechime şi care se topeau, amestecându-se cu pământul. Plantaţiile de orez fuseseră terasate cu atâta minuţie, încât dealurile păreau mai îndepărtate decât în realitate. Verdele deschis al lăstarilor de orez era o culoare pe care nimeni n-o văzuse pe Marte. În general, nuanţele de verde erau aprinse şi străluceau mai mult decât îşi amintea Nirgal să fi văzut vreodată. Se năpusteau asupra lui, nespus de felurite şi intense, în vreme ce soarele îi aurea spinarea.

– E din cauza culorii cerului, explică Sax atunci când Nirgal îi atrase atenţia. Nuanţele de roşu de pe cerul marţian le estompează, întrucâtva, pe acelea de verde.

Aerul era dens, umed, rânced. Marea scânteietoare ocupa orizontul îndepărtat. Nirgal tuşi, respirând pe gură şi încercând să nu acorde importanţă tâmplelor şi frunţii care îi zvâcneau.

– Ţi-e rău din cauza altitudinii joase, comentă Sax. Am citit că aşa ceva li se întâmplă şi locuitorilor din Himalaya sau din Anzi, atunci când coboară la nivelul mării. Ar fi trebuit să te aducem pe un loc mai înalt.

– De ce n-o facem?

– Au vrut să vii aici pentru că de aici provine Desmond. E ţara ta natală… De fapt, se pare că se cam ceartă cine să fie gazdele noastre următoare.

– Până şi aici?

– Cred că mai mult decât pe Marte.

Nirgal gemu. Gravitaţia planetei, aerul înăbuşitor…

– Vreau să alerg puţin, spuse el şi porni.

La început, simţi cunoscuta eliberare: obişnuitele mişcări şi reacţii îl luară în stăpânire, amintindu-i că încă este el însuşi. Dar, pe măsură ce se îndepărta, nu pătrunse în starea aceea de *lung-gom-pa,* în care alergarea devine aidoma respiraţiei, ceva ce poate continua la infinit. În schimb, începu să simtă apăsarea aerului în plămâni, tensiunea din privirile omuleţilor pe lângă care trecea şi, mai mult decât orice, apăsarea propriei greutăţi,

făcând să-l doară toate încheieturile. Cântărea de peste două ori mai mult decât în mod obişnuit, de parcă ar fi cărat în spinare o persoană invizibilă... Ba nu, greutatea se afla înlăuntrul său, ca şi cum oasele din trup i s-ar fi preschimbat în plumb. Plămânii îl ardeau înecându-se totodată, şi nicio tuse nu reuşea să-i cureţe. Acum îl urmau oameni mai înalţi, în veşminte europene, pe mici triciclete care stropeau la fiecare baltă străbătută. Dar grupuri mari de localnici, cu ochi şi dinţi sclipitori pe chipurile negre, vorbind şi râzând, ocupau drumul imediat în spatele lui, blocând accesul tricicliştilor. Aceştia se uitau la Nirgal cu feţe lipsite de expresie. Dar nu îndepărtară mulţimea. Nirgal o luă înapoi, către colonie, pe o altă rută. Dealurile verzi străluceau acum în dreapta lui. Cu fiecare pas, drumul îi lovea picioarele, până când şi le simţi ca pe nişte trunchiuri aprinse. Nu-şi închipuise că fuga putea fi şi dureroasă! Îşi simţea capul ca pe un balon uriaş. I se părea că toate plantele acelea verzi şi umede se întind către el, o sută de nuanţe de flăcări verzi combinându-se într-o bandă de o singură culoare dominantă, revărsată peste lume. În faţa ochilor îi jucau puncte negre.

– Hiroko, rosti cu răsuflarea întretăiată, şi continuă să alerge cu lacrimile şiroindu-i pe obraji. Hiroko, nu-i deloc cum ai spus tu că o să fie!

Şi nimeni nu i-ar fi putut deosebi lacrimile de sudoare.

Pătrunse, împleticindu-se, în curtea acoperită cu pământ ocru, şi zeci de oameni îl urmară până la Maia. Aşa cum era, ud până la piele, o îmbrăţişă şi-şi puse capul pe umărul ei, suspinând.

– Ar fi trebuit să mergem în Europa, se adresă Maia, supărată, cuiva din spatele lui. E o idioţenie să-l aduceţi aici, drept la tropice.

Nirgal îşi schimbă poziţia, ca să privească înapoi. Era primul-ministru.

– Aşa trăim noi totdeauna, spuse ea, străpungându-l pe Nirgal cu o privire mândră, scârbită.

Dar Maia nu fu impresionată deloc.

– Trebuie să ne ducem la Berna, spuse ea.

Zburară până în Elveţia cu un mic avion spaţial pus la dispoziţie de Praxis. Pe timpul călătoriei, admirară Pământul de la treizeci de mii de metri înălţime: Atlanticul albastru, munţii colţuroşi ai Spaniei, semănând cumva cu Hellespontus Montes, apoi Franţa şi zidul alb al Alpilor, care nu semănau cu niciunul

dintre munţii văzuţi de el. Aerul rece, condiţionat, din avion i se părea foarte familiar lui Nirgal, căruia îi era necaz la gândul că nu suportase aerul liber de pe Pământ.

– O să te simţi mai bine în Europa, îi spuse Maia.

Nirgal se gândi la primirea care li se făcuse.

– Eşti iubită aici, remarcă el.

În ciuda copleşitoarelor manifestări de simpatie pentru propria sa persoană, observase că populaţia dugla îi primise cu tot atâta entuziasm şi pe ceilalţi trei ambasadori, dar că Maia fusese ovaţionată în mod deosebit.

– Sunt fericiţi că am supravieţuit, îl contrazise Maia. În ceea ce-i priveşte, am înviat, ca printr-o vrăjitorie. Au crezut că suntem morţi, înţelegi? Din ’61 până anul trecut, au crezut că toţi cei din Prima Sută au murit. Şaizeci şi şapte de ani! Un interval de timp destul de mare pentru ca o parte dintre noi chiar să-şi fi dat sufletul. Şi iată-ne revenind, tocmai pe inundaţia asta, când totul e în schimbare... Da, seamănă cu un mit. Întoarcerea din subterane.

– Dar nu mai sunteţi toţi.

– Aşa e, spuse Maia şi aproape că zâmbi. Le mai trebuie timp pentru a-şi da seama. Îşi închipuie că Frank e încă în viaţă, şi la fel Arkadi... Până şi John, chiar dacă John a fost ucis cu mult înainte de ’61, şi toată lumea a ştiut! Cel puţin, o vreme. Dar lumea uită. Asta s-a petrecut cu mult timp în urmă, iar de atunci s-au întâmplat atâtea! Şi oamenii vor ca John Boone să fie în viaţă, aşa că uită de Nicosia şi susţin că el continuă să facă parte din Mişcarea de Rezistenţă.

Maia râse scurt, tulburată de propriile-i cuvinte.

– Ca şi Hiroko, spuse Nirgal, simţind un nod în gât.

Îl trecu un fior de tristeţe, la fel ca în Trinidad, lăsându-l istovit şi cu dureri în tot trupul. Credea – întotdeauna crezuse – că Hiroko era în viaţă, ascunzându-se împreună cu oamenii ei pe undeva, prin munţii din Sud. Aşa rezistase şocului produs de vestea dispariţiei ei – fiind destul de sigur că se furişase afară din Sabishii şi că avea să-şi facă din nou apariţia când va considera că a sosit momentul prielnic. Fusese sigur de asta. Dar acum, dintr-un anume motiv nedefinit, nu mai avea la fel de multă siguranţă.

Michel stătea pe scaunul de dincolo de Maia, cu o expresie încordată pe chip. Deodată, Nirgal avu senzaţia că se uită într-o oglindă; ştia că pe propria-i faţă se citeşte aceeaşi expresie. O

simţea în crisparea muşchilor. Şi el şi Michel se îndoiau – poate în privinţa lui Hiroko, poate şi în alte privinţe. N-avea de unde şti. Michel nu părea dispus să vorbească.

De la celălalt capăt al avionului, Sax îi urmărea pe amândoi, cu privirea lui ca de pasăre.

Coborâră din cer paralel cu versantul nordic al Alpilor şi aterizară pe o pistă printre ogoare verzi. Fură însoţiţi până la nivelul inferior al unei clădiri reci, amintind de cele marţiene, şi se îmbarcară într-un tren care porni glisând, cu un sunet metalic, părăsi clădirea şi se pierdu printre ogoarele verzi. După o oră, ajungeau la Berna.

Acolo, străzile erau ticsite de diplomaţi şi reporteri, fiecare cu un ecuson pe piept, fiecare având misiunea să li se adreseze. Oraşul era mic şi foarte vechi, solid ca o stâncă, dându-le o palpabilă senzaţie de putere cumulată. Străzi înguste, pavate cu piatră, erau flancate de clădiri de piatră cu arcade groase. Totul părea permanent ca un munte; domolul râu Aare străbătea, şerpuitor, aşezarea, cuprinzând cea mai mare parte a acesteia într-un larg arc de cerc. Locuitorii din zona respectivă erau mai ales europeni – albi, cu aspect îngrijit, nu chiar atât de scunzi ca majoritatea pământenilor, plimbându-se absorbiţi în conversaţii; şi, permanent, un număr destul de mare se strângeau ciorchine în jurul marţienilor şi al escortei acestora, escortă alcătuită acum din poliţişti militari elveţieni, în uniforme albastre.

Îi cazară la sediul corporaţiei Praxis, într-o clădire mică de piatră, chiar pe malul lui Aare. Pe Nirgal îl uimea cât de aproape de apă construiau elveţienii; o creştere doar cu doi metri a râului ar fi însemnat un dezastru, dar lor nu le păsa. După câte se părea, îl controlau foarte îndeaproape pe Aare, chiar dacă acesta izvora din cel mai abrupt lanţ muntos pe care Nirgal îl văzuse vreodată. Terraformare, într-adevăr! Nicio mirare că elveţienii erau atât de buni pe Marte!

Sediul Praxis se afla doar la câteva străzi de vechiul centru al oraşului. Curtea Mondială ocupa mai multe birouri lângă sediul Federaţiei Elveţiene, aproape de centrul peninsulei. Aşa că în fiecare dimineaţă mergeau pe strada principală pietruită, Kramgasse, care era incredibil de curată, pustie şi cu puţini trecători în comparaţie cu oricare stradă din Port of Spain. Treceau pe lângă turnul medieval cu ceasul cu cadran ornamentat şi figurine mecanice, semănând cu una dintre

schemele de alchimie ale lui Michel transpuse într-un obiect tridimensional. Mai departe, la sediul Curţii Mondiale, discutau cu un grup după altul despre situaţia de pe Marte şi de pe Pământ. Erau oficiali ONU, reprezentanţi ai guvernelor naţionale, funcţionari superiori de la trusturi metanaţionale şi organizaţii de ajutorare, grupuri de jurnalişti. Toţi doreau să afle ce se întâmpla pe Marte, ce aveau de gând să facă în viitorul apropiat, ce credeau ei despre situaţia pe Pământ, ce putea oferi Marte Pământului ca ajutor. Lui Nirgal îi venea destul de uşor să discute cu majoritatea dintre cei cărora le era prezentat. Aceştia părea că înţeleg situaţiile respective de pe cele două planete, nu erau atât de nerealişti în privinţa capacităţii lui Marte de a „salva" – într-un fel sau altul – Pământul, nu părea a se aştepta să deţină din nou, vreodată, controlul asupra lui Marte şi nici nu sperau în revenirea la ordinea mondială metanaţională a anilor antediluvieni.

Exista, totuşi, bănuiala că marţienii erau ţinuţi departe de aceia dintre pământeni care manifestau o atitudine mult mai ostilă faţă de dânşii. Maia era destul de convinsă că aşa ceva se întâmpla într-adevăr, şi le atrase celorlalţi atenţia asupra frecvenţei cu care negociatorii, ca şi toţi cei ce le luau oaspeţilor interviuri îşi dezvăluiau ceea ce ea numea „terracentrismul". Pentru ei, nu conta nimic în afară de realităţile pământene. Marte era interesantă în anumite privinţe, dar nu chiar atât de importantă. De îndată ce i se vorbi despre această atitudine, Nirgal o constată el însuşi, de nenumărate ori. Dar o găsea liniştitoare. Cu siguranţă că şi pe Marte exista o atitudine similară, din moment ce indigenii erau, inevitabil, areocentrici. Iar asta avea sens, era un fel de realism.

Într-adevăr, începu să i se pară că tocmai pământenii care arătau un interes intens pentru Marte îl tulburau cel mai mult. Era vorba de unii funcţionari de la metanaţionale ale căror corporaţii investiseră puternic în terraformarea planetei Marte, precum şi de reprezentanţi ai unor ţări cu populaţie numeroasă, ţări care, fără îndoială, ar fi fost foarte fericite să găsească un loc unde să trimită mari eşaloane ale cetăţenilor lor. Aşa că Nirgal participă la întruniri cu oameni de la Armscor, Subarashii, Ammex, ca şi din China, Indonezia, India, Japonia şi de la Consiliul metanaţional japonez. Îi ascultă cu cea mai mare atenţie, îşi dădu silinţa mai degrabă să pună el întrebări decât să vorbească prea mult şi descoperi că unii dintre aliaţii lor cei mai

fermi de până atunci, mai ales India şi China, erau pe cale, în condiţiile noii împărţiri, să se transforme în problema lor cea mai serioasă. Când îi comunică Maiei constatarea, rusoaica încuviinţă, mişcându-şi energic capul şi încruntându-se.

– Nu putem decât spera că depărtarea o să ne salveze, spuse ea. Ce noroc că e nevoie de o îndelungată călătorie cosmică pentru a se ajunge la noi! Asta ar trebui să reprezinte o piedică în calea imigrării, indiferent cât de avansate vor deveni metodele de transport. Dar va trebui să ţinem mereu garda sus. De fapt, nu discuta prea mult pe aici despre chestiunile astea. Şi, în general, nu vorbi prea mult.

În timpul pauzelor de prânz, Nirgal îi ruga pe cei din garda sa personală – cam o duzină de elveţieni aflaţi tot timpul în preajma lui atunci când nu dormea – să-l însoţească până la catedrală, despre care cineva îi spusese că, în dialectul elveţian, se numea *Monstrul.* La un capăt avea un turn adăpostind o scară spiralată pe care te puteai urca, şi aproape zilnic, după ce trăgea adânc aer în piept de câteva ori, Nirgal se avânta pe trepte, respirând greu şi asudând pe măsură ce ajungea tot mai sus. În zilele senine, care nu erau prea dese, vedea, prin arcurile deschise ale încăperii din vârf, până la versantul abrupt al Alpilor din depărtare, căruia învăţase să-i spună Berner Oberland. Acel perete alb şi zimţat se întindea de la un orizont la altul, aidoma vreunuia dintre marile escarpamente marţiene, doar că era acoperit peste tot cu zăpadă, exceptând faţetele triunghiulare ale rocii golaşe – o rocă gri-deschis, care nu semăna cu nimic de pe Marte: granitul. Munţi de granit, înălţaţi în urma coliziunii plăcilor tectonice. Iar violenţa acestor origini era evidentă.

Între masivul alb, maiestuos, şi Berna se întindeau şiruri de dealuri verzi, mai puţin înalte, ale căror culmi pline de iarbă semănau cu cele din Trinidad, pădurile de conifere fiind de un verde mai închis. Atâta verdeaţă! Încă o dată, pe Nirgal îl uimea cât de mare era suprafaţa Pământului acoperită de viaţa vegetală; litosfera se sufoca, literalmente, sub stratul gros, străvechi, al biosferei.

– Aşa e, îi spuse Michel care, într-o zi, îl însoţi pentru a admira împreună priveliştea. În punctul acesta, biosfera a format până şi o mare parte din stratul superior al rocii. Pretutindeni mişună viaţa. *Mişună.*

Michel murea de nerăbdare să ajungă în Provence. Erau

aproape: o oră de mers cu avionul sau o noapte cu trenul. Tot ce se petrecea la Berna i se părea o nesfârşită încăierare de politicieni.

– Indiferent dacă are loc o inundaţie, o revoluţie sau dacă Soarele se preschimbă într-o novă, chestiile astea tot vor continua! Tu cu Sax vă puteţi descurca singuri, puteţi face mai bine ca mine tot ce e de făcut.

– Iar Maia şi mai bine ca noi.

– Ei da, dar aş dori să mă însoţească. Să vadă toate cu ochii ei, altfel nu va înţelege.

Însă Maia era absorbită până peste cap în negocierile purtate cu ONU, negocieri care deveneau serioase acum, când marţienii de acasă adoptaseră noua Constituţie. Naţiunile Unite se dovedeau în continuare purtătoarele de cuvânt ale metanaţionalelor, tot aşa cum Curtea Mondială continua să sprijine noile „democraţii cooperatiste”. De aceea, discuţiile în contradictoriu din diferitele săli de şedinţe precum şi transmisiile video erau viguroase, volatile şi uneori ostile – într-un cuvânt, importante, iar Maia pornea la bătălie în fiece zi. Motiv pentru care nu era ispitită absolut deloc de ideea unei excursii în Provence. Vizitase sudul Franţei în tinereţe, zicea ea, şi nu o interesa să-l mai vadă o dată, nici măcar alături de Michel.

– Spune că toate plajele au dispărut! se plânse Michel. De parcă în Provence numai plajele ar fi avut importanţă!

Oricum, ea nu voia să meargă. Aşa că, după câteva săptămâni, Michel ridică din umeri şi renunţă, nefericit, să mai insiste, hotărând să viziteze Provence de unul singur.

În ziua plecării, Nirgal îl conduse până la gara de la capătul străzii principale, apoi rămase pe peron, făcând semne cu mâna, în vreme ce trenul accelera treptat şi ieşea din gară. În ultima clipă, Michel scoase capul pe o fereastră, răspunzându-i lui Nirgal cu aceleaşi gesturi şi cu un zâmbet imens. Nirgal rămase şocat la vederea acestei expresii fără precedent, care înlocuise cu atâta repeziciune descurajarea pricinuită de absenţa Maiei. Se simţi fericit pentru prietenul lui, dar şi niţel invidios. Nu exista vreun alt loc spre care Michel să se îndrepte cu atâta bucurie – nicăieri, în niciuna dintre cele două lumi.

După dispariţia trenului, Nirgal se întoarse pe jos, pe Kramgasse, însoţit de obişnuita suită de păzitori şi ochi ai presei şi îşi cără greutatea celor două corpuri şi jumătate pe spirala de două sute cincizeci şi patru de trepte a Monstrului, pentru a se

uita spre sud, la Berner Oberland. Petrecea mult timp acolo sus; uneori sărea peste întrunirile din primele ceasuri ale după-amiezei, lăsându-i pe Sax şi pe Maia să se ocupe de ele. Elveţienii organizau totul în maniera lot obişnuită, practică. Întrunirile se desfăşurau pe baza unei ordini de zi şi începeau la timp, iar dacă participanţii nu reuşeau să parcurgă toate punctele de pe ordinea de zi, de vină nu erau elveţienii prezenţi. Gazdele semănau perfect cu elveţienii de pe Marte, cu Jurgen, Max, Priska şi Sibilla, dovedeau acelaşi simţ al ordinii, al acţiunii plănuite şi duse până la capăt aşa cum se cuvine, aceeaşi lipsită de sentimentalism, preferinţă pentru confortul minim, aceeaşi decenţă previzibilă. Lupul de Preerie râdea de o astfel de atitudine ori o dispreţuia ca pe o ameninţare la adresa vieţii. Dar Nirgal, văzându-i rezultatele în elegantul oraş de piatră de la picioarele lui, unde abundau florile şi oamenii la fel de prosperi ca şi acestea, îşi spunea că se cuvine pledată cauza unui asemenea fel de trai. De atâta vreme nu avusese un cămin al lui! Michel avea Provenţa unde să se ducă, dar pentru Nirgal nu exista nimic. Oraşul lui natal fusese strivit sub o calotă polară, mama îi dispăruse fără urmă, şi de atunci oricare loc era un loc şi atât, şi totul, pretutindeni, se schimba fără încetare. Nestatornicia – ea îi era căminul! Şi uitându-se la Elveţia îşi dădea seama că, acolo, aşa ceva era tare greu de realizat. Avea nevoie de o casă cu ceva aidoma acoperişurilor acelea de ţiglă şi pereţilor aceia de piatră, prezentă şi neclintită pe parcursul întregului acel ultim mileniu.

Încercă să se concentreze asupra şedinţelor Curţii Mondiale şi ale Parlamentului Federal Elveţian. Praxis continua să ocupe locul de lider în acţiunile de contracarare a efectelor inundaţiei. Se pricepeau să lucreze fără proiecte anume, fiind de mult timp o cooperativă concentrată asupra producţiei de bunuri de bază şi a serviciilor, inclusiv a tratamentului de longevitate. Aşa că nu trebuise decât să accelereze acel proces, pentru a lua conducerea şi a le demonstra celorlalţi ce se putea face în caz de forţă majoră. Cei patru vizitatori văzuseră în Trinidad rezultatele acelei politici: grupurile locale făceau mai toată treaba; iar Praxis sprijinea în toată lumea asemenea proiecte. Se spunea că William Fort deţinuse o poziţie critică în coordonarea reacţiei coerente a „Transnaţionalei Colective” – cum numea el Praxis. Iar metanaţionala lui mutantă era doar una dintre sutele de agenţii de servicii care ieşiseră în faţă. Peste tot în lume acestea

abordau problema reamplasării populaţiilor de pe coastă şi a construirii sau reamplasării pe terenuri mai înalte a infrastructurilor litorale.

Totuşi, acea dezlânată reţea a eforturilor de reconstrucţie se confrunta cu o anumită rezistenţă a metanaţionalelor, care se plângeau că o mare parte din infrastructura, capitalul şi forţa lor de muncă erau naţionalizate, localizate, însuşite, recuperate sau de-a dreptul furate. Înfruntările deschise deveniseră destul de frecvente, mai ales acolo unde conflicte mai vechi se aflaseră deja în curs de desfăşurare. La urma urmei, inundaţia se produsese chiar în timpul unui proces mondial de prăbuşire şi reordonare şi, în ciuda faptului că ea modificase totul, conflictele respective încă mai răbufneau, uneori până şi sub paravanul eforturilor de ajutorare.

Sax Russell era cum nu se putea mai conştient de respectivul context, întrucât nutrea convingerea că războaiele globale din 2061 nu rezolvaseră niciodată inegalităţile de bază ale sistemului economic pământean. În felul lui aparte, insistase pe parcursul şedinţelor asupra acestei idei şi, cu timpul, lui Nirgal i se păru că izbutea să-i convingă pe scepticii ascultători de la ONU şi din partea metanaţionalelor că toţi trebuia neapărat să urmeze ceva de genul metodei Praxis, dacă voiau ca ei înşişi şi civilizaţia lor să supravieţuiască.

– Nu contează prea mult de ce anume le pasă cu adevărat, adică de ei ori de civilizaţie, îi spuse Sax lui Nirgal între patru ochi. Nu are importanţă dacă vor institui doar un fel de simulacru machiavelic al programului Praxis; pe termen scurt, efectul va fi cam acelaşi, iar ei toţi au nevoie de perioada asta de graţie, pentru o cooperare paşnică.

Aşa că în timpul fiecărei şedinţe era extrem de concentrat, ca şi destul de coerent şi antrenat, mai ales în comparaţie cu totala distragere din vremea călătoriei spre Pământ. La urma urmei, Sax Russell întruchipa Terraformatorul planetei Marte, avatarul în viaţă al Marelui Savant – o poziţie extrem de puternică în cultura pământeană, îşi spuse Nirgal; ceva de genul unui Dalai Lama al ştiinţei, o reîncarnare continuă a spiritului ştiinţei, un personaj anume creat pentru o cultură care părea incapabilă să se ocupe de mai mult de un singur savant în acelaşi timp. Pe de altă parte, pentru metanaţionale, el reprezenta principalul creator al celei mai mari noi pieţe din istorie – nu se putea ca măcar o parte a aurei sale să nu fie luată în considerare. În sfârşit, după cum

menţionase Maia, Sax făcea parte din acel grup care înviase din morţi – era unul dintre liderii Primei Sute...

Laolaltă cu toate aceste elemente, stilul său ciudat, poticnit, de a se purta, îşi aduse contribuţia la formarea imaginii pământenilor despre el. Simpla dificultate în exprimare îl transformă într-un fel de oracol: pământenii păreau a crede că Sax gândeşte atât de adânc, încât nu se poate exprima decât în cimilituri. Poate că asta şi doreau. Asta însemna pentru ei ştiinţa. În definitiv, teoria fizică actuală vorbea despre realitatea esenţială ca despre nişte stringuri care se mişcau, supersimetric, în zece dimensiuni. O asemenea interpretare îi înstrăinase pe oamenii de rând faţă de fizicieni, iar utilizarea pe scară tot mai largă a calculatoarelor pentru traduceri îi obişnuise cu tot felul de exprimări ciudate; de pildă, aproape toţi aceia cu care discuta Nirgal vorbeau englezeşte, însă variante uşor diferite ale limbii în cauză, aşa că pentru el Pământul părea a fi o explozie de idiolecte, unde nu existau nici măcar doi oameni care să vorbească la fel.

În acest context, Sax era ascultat cu cea mai mare seriozitate.

– Inundaţia marchează un moment de ruptură în istorie, spuse el, într-o dimineaţă, în Camera Consiliului Naţional a Parlamentului. A fost o revoluţie naturală. Vremea pe planetă s-a modificat. La fel şi configuraţia uscatului. Şi curenţii marini. Distribuţia populaţiilor omeneşti şi animale. În această situaţie, nu are niciun sens să încercaţi reinstaurarea lumii antediluviene. Nu e posibil. Şi există multiple motive pentru a institui o ordine socială îmbunătăţită. Cea veche era... deficitară. Conducând la vărsări de sânge, foamete, robie şi război. Suferinţă. Moarte fără rost. Desigur, întotdeauna va exista moarte. Dar pentru fiecare ea trebuie să vină cât mai târziu posibil. La capătul unei vieţi bune. Acesta este ţelul oricărei ordini sociale raţionale. Aşa că noi privim inundaţia ca pe un prilej – aici, aşa cum a fost şi pe Marte – de a sparge tiparele.

Auzindu-l, oficialii ONU şi ai metanaţionalelor se încruntară, dar continuară să-l asculte. Şi întreaga lume îl privea, aşa că nu avea nicio importanţă ce credea un grup de lideri dintr-un oraş european, îşi spunea Nirgal, la fel ca sătenii care îl urmăreau pe marţianul lor pe ecranele televizoarelor. Şi, în condiţiile în care Praxis, elveţienii şi aliaţii acestora din întreaga lume îşi aruncaseră toate resursele în ajutoarele pentru refugiau şi tratamentele de longevitate, oameni de pretutindeni se alăturau

cauzei. Dacă era posibil să-ţi câştigi existenţa şi în acelaşi timp să salvezi lumea, dacă asta reprezenta cea mai mare şansă a ta pentru stabilitate şi viaţă lungă şi şansele copiilor tăi – de ce nu? De ce nu? Ce aveau de pierdut cei mai mulţi? Fosta perioadă de dominaţie metanaţională îi avantajase pe unii, dar miliarde fuseseră lăsaţi pe dinafară, într-o situaţie din ce în ce mai gravă.

Aşa că metanaţionalele îşi pierdeau, în proporţie de masă, muncitorii. Nu-i puteau întemniţa. Era tot mai greu să-i sperie. Singura modalitate de a-i menţine era de a institui programe de acelaşi fel cu cele iniţiate de Praxis. Şi chiar asta făceau – sau aşa susţineau că fac. Maia era convinsă că operează doar modificări superficiale, menite numai să semene cu cele făcute de Praxis, cu unicul scop de a-şi păstra mâna de lucru şi profiturile. Dar era posibil ca Sax să aibă dreptate şi ei să nu poată menţine situaţia sub control, îngăduind astfel, fără voia lor, instaurarea unei noi ordini.

Asta se hotărî şi Nirgal să spună, când i se dădu prilejul să vorbească la o conferinţă de presă, într-una din sălile Parlamentului Federal. Urcat pe podium, privind către sala plină de reporteri şi delegaţi – totul atât de diferit de Masa improvizată din depozitul de pe Pavonis, de complexul ridicat în luminişul din jungla de la Trinidad sau de scena din mijlocul mării de oameni din timpul nopţii aceleia dezlănţuite, în Burroughs – Nirgal înţelese deodată că rolul lui este de a fi tânărul marţian, vocea noii lumi. N-aveau decât Maia şi Sax să fie rezonabili; el va reprezenta punctul de vedere extraterestru.

– Are să fie bine, începu, cuprinzând cu privirea cât mai mulţi dintre cei prezenţi. Fiecare moment din istorie conţine un amestec de elemente arhaice, provenind din toate epocile trecute şi mergând până în preistorie. Prezentul este întotdeauna un amestec al acestor felurite elemente arhaice. Încă există feudali care vin călare să confişte recoltele ţăranilor. Încă există bresle şi triburi. Iar acum vedem o mulţime de oameni care îşi părăsesc locurile de muncă pentru a participa la eforturile de contracarare a efectelor inundaţiei. E ceva nou, dar şi un pelerinaj. Oamenii aceştia doresc să fie pelerini, să aibă un scop spiritual, vor să efectueze o muncă adevărată, semnificativă. Nu vor mai tolera să fie furaţi. Aceia dintre dumneavoastră, cei de faţă, care reprezintă aristocraţia par îngrijoraţi. Poate că vor fi nevoiţi să muncească pentru ei înşişi şi să trăiască din asta. Să trăiască la acelaşi nivel cu toţi ceilalţi. Şi e adevărat. Aşa se va

întâmpla. Dar va fi un lucru bun, chiar şi pentru ei. A mânca îndestulător e totuna cu a participa la un ospăţ. Iar copiii dumneavoastră se află în cea mai mare siguranţă atunci când toţi oamenii sunt egali. Distribuirea universală a tratamentului de longevitate, la care suntem martori, reprezintă sensul de bază al mişcării democratice. Este manifestarea fizică a democraţiei, petrecându-se, în sfârşit, şi aici. Sănătate pentru toţi. Iar explozia de energie umană pozitivă, atunci când se va întâmpla, în numai câţiva ani va transforma Pământul.

Cineva din sală se ridică şi îl întrebă despre posibilitatea unei explozii demografice. Nirgal încuviinţă din cap.

– Da, desigur. Asta e o problemă reală. Nu trebuie să fii demograf pentru a-ţi da seama că, dacă se nasc în continuare copii iar vârstnicii nu mai mor, populaţia va atinge cu repeziciune niveluri incredibile, care nu vor putea fi suportate, iar asta va duce la o prăbuşire. Deci, e o problemă căreia trebuie să-i facem faţă de pe acum. Rata natalităţii trebuie, pur şi simplu, redusă, cel puţin pentru o vreme. Nu e o situaţie care trebuie să dureze o veşnicie. Tratamentele de longevitate nu sunt tratamente de nemurire. Până la urmă, primele generaţii-beneficiare ale tratamentului vor muri. Şi în asta constă soluţia problemei. Să zicem că populaţia actuală de pe ambele planete este de cincisprezece miliarde. Ceea ce înseamnă că deja pornim dintr-un punct nefavorabil. Dată fiind gravitatea problemei, atâta vreme cât devii părinte, nu ai niciun motiv să te plângi. La urma urmei, propria ta longevitate este aceea care pune probleme, iar calitatea de părinte rămâne aceeaşi, indiferent dacă ai un copil sau zece. Aşadar, să zicem că fiecare persoană îşi găseşte o pereche, iar cei doi părinţi au un singur copil, ceea ce înseamnă un copil la două persoane în generaţia următoare. Să presupunem că asta înseamnă şapte miliarde şi jumătate de copii provenind din generaţia actuală cărora, desigur, li se va administra tratamentul de longevitate şi vor fi răsfăţaţi până când vor deveni, fără îndoială, insuportabila aristocraţie a lumii. Iar ei vor continua să dea naştere la patru miliarde de copii, noua aristocraţie, iar generaţia respectivă va număra două miliarde asemănătoare şi aşa mai departe. Toţi vor fi în viaţă în acelaşi timp, iar populaţia va creşte în permanenţă, dar la o rată mai scăzută, odată cu trecerea timpului. După care, într-un anumit moment, poate peste o sută de ani de acum încolo, ori poate peste o mie de ani, prima generaţie va muri. Se poate întâmpla

într-o perioadă destul de scurtă de timp dar, repede sau lent, când procesul se va fi încheiat, populaţia totală va fi redusă la aproape jumătate, în clipa aceea, oamenii vor putea analiza situaţia, infrastructura, mediul de pe ambele planete – capacitatea întregului sistem solar, indiferent care ar fi aceea. După dispariţia generaţiilor cele mai numeroase, poate că oamenii vor putea începe să dea naştere la câte doi copii de fiecare cuplu, aşa că vor exista posibilităţi de înlocuire şi stabilitate. Sau ce-o mai fi. Iar când oamenii vor avea o asemenea opţiune, criza demografică va fi lichidată. S-ar putea ca asta să dureze o mie de ani.

Nirgal făcu o pauză ca să privească dincolo de propria-i fiinţă şi să cerceteze auditoriul. Oamenii îl urmăreau în extaz, amuţiţi. Făcu un gest cu mâna, pentru a-i cuprinde pe toţi.

– Între timp, trebuie să ne ajutăm unii pe alţii, să ne punem de acord, să purtăm de grijă solului. Aici, în această secţiune a proiectului, Marte poate să ajute Pământul. Mai întâi, noi reprezentăm un experiment în privinţa îngrijirii solului. Toţi învaţă din asta, iar unele lecţii pot fi aplicate şi aici. Apoi, şi mai important – deşi majoritatea populaţiei va locui întotdeauna pe Pământ, o parte destul de însemnată se va putea muta pe Marte. Asta va ajuta la ameliorarea situaţiei, iar noi îi vom primi bucuroşi. Avem obligaţia de a primi cât mai mulţi oameni cu putinţă deoarece noi, pe Marte, continuăm să fim pământeni – şi suntem cu toţii implicaţi în această situaţie. Pământul şi Marte! Există şi alte planete locuibile în sistemul nostru solar, niciuna la fel de mare ca acestea două ale noastre, dar mai sunt o mulţime. Utilizându-le pe toate şi cooperând, putem depăşi perioada cu o populaţie foarte numeroasă, păşind astfel într-o Epocă de Aur!

Discursul din ziua aceea făcu o impresie deosebită, după câte se putea deduce de acolo, din ochiul ciclonului stârnit de mijloacele de informare în masă. Ulterior, Nirgal conversă ore în şir cu un grup după altul, dezvoltând ideile pe care le exprimase pentru prima dată în cadrul conferinţei de presă. Era o muncă epuizantă şi, după câteva săptămâni petrecute fără nicio clipă de răgaz, Nirgal se uită pe fereastra dormitorului, într-o dimineaţă senină, după care ieşi şi le spuse celor din escortă că vrea să meargă într-o expediţie. Aceştia acceptară să le comunice locuitorilor din Berna că va face o călătorie particulară, după care luară cu toţii un tren în direcţia Alpilor.

De la Berna, trenul se îndreptă spre sud, pe lângă un lac albastru numit Thuner See, flancat de coline abrupte, acoperite de păşuni, şi pe lângă metereze şi turnuri ascuţite, din granit cenuşiu. Oraşele de pe ţărmul lacului aveau acoperişuri de ţiglă, dominate de arbori străvechi şi din când în când de câte un castel, toate într-o stare perfectă. Păşunile verzi, întinse, dintre oraşe, erau presărate cu mari case de ţară construite din lemn, cu garoafe roşii în ghivece la fiecare fereastră şi la fiecare balcon. Un stil neschimbat în ultimii cinci sute de ani, după cum îi explicară însoţitorii. Totul se încadra în peisaj, de parcă i-ar fi aparţinut în chip firesc. Înălţimile verzi, curăţate de arbori şi stânci, fuseseră, la început, acoperite de păduri. Aşa cum se prezentau, erau spaţii terraformate, uriaşe pajişti deluroase, amenajate pentru a asigura hrana vitelor. O asemenea agricultură nu avusese niciun sens din punct de vedere economic – aşa cum o definea capitalismul. Cu toate acestea, elveţienii sprijiniseră fermele de altitudine, deoarece le considerau importante sau frumoase sau ambele la un loc. Erau elveţiene. „Există valori mult mai însemnate decât valorile economice”, insistase Vlad la congresul de pe Marte, iar Nirgal înţelegea acum că, pe Pământ, erau oameni care întotdeauna crezuseră în asta, cel puţin parţial. *Werteswandel,* spuneau cei din Berna, „mutaţia valorilor”, mai degrabă o transformare gradată decât un echilibru punctat, arhaisme reziduale prielnice, care continuaseră să reziste până când, treptat, aceste păşuni montane izolate învăţaseră omenirea cum să trăiască. Iar casele acelea ţărăneşti mari, încăpătoare, pluteau pe lângă el pe valurile verzi. Un fascicol de lumină solară galbenă sparse norii şi lovi dealul din spatele uneia dintre acele ferme, iar dealul începu să strălucească aidoma unei mese de smarald, de un verde atât de intens, încât Nirgal se simţi dezorientat, apoi chiar ameţit. Îi venea greu să se concentreze asupra unui verde atât de strălucitor.

Dealul heraldic dispăru. La fereastră apărură altele, un val verde după altul, luminoase în propria lor realitate. Ajungând la Interlaken, trenul îşi schimbă direcţia şi începu să urce o pantă atât de abruptă, încât în unele locuri linia intra în tunele săpate în versanţii stâncoşi, descriind o spirală completă, de trei sute şaizeci de grade în interiorul muntelui, înainte de a ieşi din nou la lumina soarelui, cu locomotiva deasupra ultimului vagon. Garnitura mergea pe şine, nu pe piste, deoarece elveţienii nu

fuseseră convinşi că noua tehnologie este o îmbunătăţire chiar atât de mare încât să justifice înlocuirea a ceea ce deja aveau. Aşa că trenul tremura şi se legăna dintr-o parte într-alta, duduind şi scârţâind din frâne, oţel pe oţel.

Se opriră în Grindelwald, iar Nirgal îşi urmă însoţitorii până la un tren mai mic, cu care urcară până sub imensul versant nordic al masivului Eiger. De la bază, acest perete de piatră nu părea mai înalt de câteva sute de metri. Nirgal îşi făcuse o impresie mai corectă asupra impresionantei lui înălţimi privindu-l de la cincizeci de kilometri depărtare, din catedrala Monstrul, de la Berna. Acum, aici, aştepta răbdător, în timp ce trenuleţul zumzăia printr-un tunel tăiat direct în munte, începându-şi spiralele şi întoarcerile în întunericul punctat numai de luminile din vagoane şi de o scurtă fulgerare în clipa când tunelul se deschidea pe o latură. Cei zece bărbaţi din escortă discutau între ei cu voci joase, în guturala germană elveţiană.

Când ieşiră din nou la lumină, se aflau într-o gară mică numită Jungfraujoch şi „Situată la cea mai mare altitudine din Europa” – cum scria pe un anunţ în şase limbi; lucru de înţeles, de vreme ce fusese construită într-o trecătoare îngheţată, dintre două piscuri semeţe, Monch şi Jungfrau, la trei mii patru sute cincizeci şi patru de metri deasupra nivelului mării, fără altă destinaţie decât ca să îngăduie admirarea peisajului.

Nirgal coborî urmat de escortă şi ieşi din gară pe o terasă îngustă situată în exteriorul clădirii. Aerul rarefiat, curat, tăios, rece – în jurul a două sute şaptezeci de grade Kelvin – era cel mai bun pe care-l respirase de la plecarea de pe Marte. Îi aduse lacrimi în ochi: i se părea atât de cunoscut! Ei, ăsta da peisaj!

Chiar şi cu ochelarii de soare, lumina i se păru extrem de puternică. Cerul avea culoarea cobaltului-închis. Zăpada acoperea majoritatea versanţilor, dar granitul ieşea la iveală peste tot, mai ales în nordul marilor masive muntoase, unde pantele erau prea abrupte pentru a ţine zăpada. La înălţimea aceea, Alpii nu mai semănau cu un escarpament; fiecare masă stâncoasă, cu propria ei înfăţişare şi personalitate, era despărţită de celelalte stânci prin spaţii largi, inclusiv văi glaciare ca nişte goluri în formă de U, de o adâncime impresionantă. Spre miazănoapte, aceste macrocanale coborau până foarte jos şi foarte departe, verzi sau chiar presărate cu lacuri. Însă spre sud se întindeau la înălţime şi erau pline doar cu zăpadă, gheaţă şi pietre. În ziua aceea, vântul sufla de-a lungul versantului sudic,

aducând cu el răceala gheţii.

La miazăzi de trecătoare, în valea îngheţată, Nirgal văzu un imens platou alb, neregulat, unde, din bazinele înconjurătoare, se prelingeau gheţarii, unindu-se într-o mare confluenţă. Îi spuseră că platoul se numeşte Concordiaplatz, fiindcă acolo se întâlneau patru râuri de gheaţă, curgând apoi împreună spre sud, sub numele de Grosser Aletschgletscher, cel mai lung gheţar din Elveţia.

Nirgal înaintă către capătul terasei, pentru a privi cât mai departe, în această sălbăticie glaciară. Şi descoperi o potecă în trepte, tăiată în zăpada dură, dinspre trecătoare, a peretelui sudic. Poteca ducea la gheţarul de dedesubt, iar de acolo până la Concordiaplatz.

Le ceru celor din escortă să rămână în gară şi să-l aştepte. Dorea să hoinărească de unul singur. Aceştia protestară, dar gheţarul era lipsit de zăpadă în acel anotimp, crevasele erau toate vizibile, cărarea le ocolea şi nu se afla nimeni acolo jos în ziua aceea friguroasă de vară. Totuşi membrii escortei nu se prea lăsau convinşi, iar doi dintre ei insistară să-l însoţească, cel puţin o parte din drum şi la o oarecare distanţă în urma lui, „pentru orice eventualitate”.

Până la urmă, Nirgal acceptă compromisul, îşi trase gluga şi începu să coboare cu greu treptele de gheaţă, până când ajunse pe suprafaţa ceva mai plană a firnului Jungfrau. Crestele care flancau acea vale înzăpezită porneau, dinspre sud, de la Jungfrau şi Monch. Şi, după ce se întindeau, cale de câţiva kilometri, plini de piscuri înalte, coborau brusc până în Concordiaplatz. Văzută de pe cărare, roca lor părea neagră, poate din pricina contrastului cu albul zăpezii. Din loc în loc, pete de un roz şters pătau zăpada albă. Erau alge. Până şi aici exista viaţă, deşi abia dacă se vedea. În cea mai mare parte, peisajul era o întindere pură de alb şi negru, cu domul cerului de un albastru de Prusia, şi cu un vânt rece suflând, în susul canionului, dinspre Concordiaplatz. Nirgal ar fi vrut să coboare până la confluenţa gheţarilor şi să arunce o privire, dar nu-şi dădea seama dacă va mai avea parte de lumina zilei suficient timp. Era greu de apreciat distanţele, de aceea Concordiaplatz ar fi putut foarte bine să se afle mult mai departe decât părea. Oricum putea să meargă într-acolo până când soarele avea să ajungă în creştetul cerului, după care să pornească înapoi. Aşa că porni mai departe la vale, fără efort, peste firn, de la un stâlp portocaliu la altul,

simţind persoana aceea în plus dinlăuntrul lui, dar şi pe cei doi membri ai escortei care se ţineau după el, la vreo două sute de metri distanţă.

Multă vreme nu făcu decât să meargă. Nu era chiar aşa de greu. Suprafaţa de gheaţă dantelată îi scârţâia sub bocancii maro. Cu tot vântul rece, soarele înmuiase stratul superior al gheţii. Şi se reflecta atât de puternic în albul ei, încât oamenii nu puteau privi în voie, chiar şi cu ochelarii protectori. Zăpada tremura sub paşii lor şi licărea sinistru.

Crestele din stânga şi dreapta îşi începuseră coborârea. Nirgal pătrunse în Concordiaplatz. Vedea, în susul gheţarilor, până către alte canioane, situate la înălţime, ca şi cum acolo, sus, degetele de gheaţă ale unei mâini s-ar fi înălţat spre soare. Încheietura mâinii se întindea către sud, până la Grosser Aletschgletscher, iar el se afla în palma albă, oferită soarelui, lângă o linie a vieţii alcătuită din pietre. Gheaţa era plină de găuri şi neregulată, colorată în albăstrui.

Îl izbi o rafală de vânt, răsucindu-i-se prin inimă. Se întoarse încet, ca o mică planetă, ca un pisc gata să se prăbuşească, încercând să reziste, să facă faţă. Totul era atât de mare, luminos, bătut de vânturi, atât de vast şi atât de greu, zdrobitor de greu – masa totală a lumii albe! – şi totuşi cu un fel de întunecime în spatele priveliştii, ceva precum vidul cosmic, vizibil de acolo, înapoia cerului. Îşi scoase ochelarii pentru a vedea cum arată acele lucruri cu adevărat, iar strălucirea îl potopi atât de brusc şi atât de violentă, încât trebui să închidă ochii, să-şi acopere faţa cu braţul. Dar dungi mari, albe, continuară să-i pulseze îndărătul pleoapelor, şi chiar imaginea imprimată pe retină îl duru prin intensitatea ei orbitoare.

– Vai! strigă şi râse, hotărât să mai încerce de îndată ce imaginea remanentă va scădea în intensitate, dar înainte ca pupilele să i se mărească din nou.

Ceea ce şi făcu, însă nici a doua încercare nu se dovedi mai reuşită decât prima.

– Cum de îndrăzneşti să încerci a mă vedea aşa cum sunt în realitate? striga Pământul, în tăcere.

– Dumnezeule mare! exclamă Nirgal. Apoi, cu mai multă trăire:

– Ka, vai!

Îşi puse iar ochelarii de soare, peste ochii închişi, şi privi prin imaginile care-i jucau prin faţa ochilor. Peisajul preistoric, de

gheaţă şi stâncă, se restabili din dungile pulsând în negru, alb şi verde-electric.

Albul şi verdele. Iar aici era albul. Lumea albă a Universului lipsit de viaţă. Locul acesta avea, precis, aceeaşi importanţă ca şi peisajul preistoric marţian. Era la fel de mare ca şi cel pe Marte, da, chiar mai mare, din cauza orizonturilor îndepărtate şi a gravitaţiei zdrobitoare. Ba şi mai abrupt, şi mai alb, şi mai bătut de vânturi. Ka! Vântul îi pătrundea, atât de rece, prin hanorac... Ba şi mai bătut de vânturi, şi mai rece... O, Doamne, ca un vânt străpungându-i inima... Brusca înţelegere că Pământul era atât de întins încât, în varietatea sa, avea regiuni care îl depăşeau până şi pe Marte însuşi... Că, printre toate felurile în care era mai grozav, *era mai grozav chiar prin aceea că era marţian.*

Gândul îl făcu să rămână nemişcat. Stătu pe loc şi privi în gol, încercând să-l înfrunte. Vântul încetă vreme de o clipă. Lumea era nemişcată. Nicio tresărire, niciun sunet.

Când remarcă tăcerea, începu să fie atent la ea, încercând să asculte ceva, neauzind nimic, aşa că, într-un fel, însăşi tăcerea deveni din ce în ce mai palpabilă. Nu semăna cu nimic din ce auzise până atunci. Se gândi bine: pe Marte se aflase întotdeauna în corturi sau în apartamente – întotdeauna înconjurat de maşinării, exceptând puţinele plimbări în exterior pe care le făcuse în ultimii ani. Dar şi atunci auzise întotdeauna vântul ori maşinile din apropiere. Sau, pur şi simplu, nu le luase în seamă. Iar aici nu era decât marea tăcere, tăcerea Universului însuşi. Nici măcar în vis nu şi-o putuse imagina.

După care începu să audă din nou sunete. Sângele pulsându-i în urechi. Respiraţia pe nas. Zumzetul tainic al gândirii lui – până şi ea părea să emită un sunet. De data asta erau propriul său sistem vital, trupul său, cu pompele, ventilatoarele şi generatoarele organice. Mecanismele se găseau încă acolo, înăuntrul său, producând propriile lor zgomote. Dar acum, eliberat de orice altceva, era într-o mare tăcere în care se putea auzi pe sine destul de bine, doar pe sine, singur pe această planetă, un corp liber aflat pe Pământul-Mamă, liber pe stânca şi gheaţa de unde începuse totul. Pământul-Mamă! Se gândi la Hiroko, însă de data asta fără durerea sfâşietoare pe care o simţise în Trinidad. După întoarcerea pe Marte avea să poată trăi astfel, să iasă sub cerul liber, în tăcere, ca o fiinţă liberă, să trăiască afară, în bătaia vântului, în ceva aidoma albului acesta pur, vast, lipsit de viaţă, cu ceva asemănător acestui dom de un

albastru-închis aflat deasupra lui. Albastrul – o răsuflare vizibilă a vieţii însăşi, oxigenul, propria culoare a vieţii, acolo sus, acoperind albul, ca o cupolă. Un semn, cumva. Albul şi verdele, doar că aici verdele era albastru.

Cu umbre. Printre imaginile slabe care încă îi stăruiau pe retină apăruseră umbre lungi, întinzându-se dinspre vest. Era departe de Jungfraujoch şi mult mai jos. Se întoarse şi începu să urce pe Jungfraufirn. De departe, de pe cărare, cei doi însoţitori îi făcură semn cu capul şi se întoarseră şi ei, urcând cu repeziciune.

Nu după multă vreme, intrară în umbra crestei vestice, cu soarele ascuns privirii pentru tot restul acelei zile şi cu vântul împingându-l pe Nirgal din spate, ajutându-l să înainteze. Chiar că era frig. Dar, la urma urmei, cu o asemenea temperatură se obişnuise, la fel şi cu aerul, cu o notă plăcută de densitate suplimentară. Aşa că, în ciuda greutăţii din el, începu, într-o alergare uşoară, să urce pe zăpada solidă scârţâindu-i sub tălpi, aplecat în faţă, simţind cum muşchii coapselor răspund provocării, intrând în cunoscutul ritm *lung-gom-pa,* iar plămânii şi inima îi pompau cu sârg pentru a face faţă surplusului de greutate. Dar el era puternic, iar aceasta era una dintre regiunile înalte de pe Pământ, asemănătoare celor de pe Marte, aşa încât, cu paşi scârţâitori, Nirgal sui firnul, simţindu-se cu fiecare clipă tot mai puternic, dar şi consternat, înviorat, uluit. Pământul era o planetă dintre cele mai uimitoare, cu atât de mult alb şi tot atâta verde, cu orbita amplasată aşa de precis, încât la nivelul mării verdele exploda, iar la trei mii de metri albul îl acoperea necruţător – brâul natural al vieţii întinzându-se, mai mult sau mai puţin, doar pe aceşti trei mii de metri. Iar planeta se învârtea în centrul acestei biosfere subţiri şi ceţoase, întinse ca un balon, exact în limitele a câţiva mii de metri dintr-o orbită de o sută cincizeci de milioane de kilometri în diametru. Incredibil de norocos.

Din cauza efortului, începuse să-l furnice pielea, şi tot corpul îi era încins, chiar şi degetele de la picioare. Transpira. Aerul rece era delicios de întăritor. Avea senzaţia că intrase într-un ritm pe care-l putea menţine ceasuri întregi. Dar, din păcate, nu mai era nevoie; în faţa lui ceva mai sus, începea scara săpată în gheaţă, cu balustrada formată din funii şi stâlpi de susţinere. Călăuzele scoteau un timp bun în faţa lui, suind în grabă panta finală. În curând avea să fie şi el acolo, în mica gară-staţie spaţială.

Elveţienii ăştia, ce le mai trecuse prin minte să construiască! Nu era de mirare că manifestau atâta înţelegere când venea vorba de Marte; într-adevăr, ei erau pământenii cei mai apropiaţi de marţieni – constructori, terraformatori, trăind în aerul rarefiat şi rece.

Aşa că se arătă foarte binevoitor faţă de ei atunci când ajunse pe terasă şi apoi dădu buzna în clădirea gării, unde începu imediat să scoată aburi. Iar când se apropie de gărzile lui şi de ceilalţi pasageri care aşteptau lângă trenuleţ, radia cu totul, şi era atât de înalt, încât expresiile încruntate, de nerăbdare ale grupului (îşi dădu seama că îi făcuse să aştepte) se topiră, iar oamenii se uitară unul la altul şi râseră, dând din cap de parcă-şi spuneau: „Ce să-i faci? Nu poţi decât să râzi şi să iei lucrurile aşa cum sunt”. Toţi fuseseră, în tinereţe, pentru întâia dată în Alpii semeţi, într-o zi însorită de vară, simţind un entuziasm asemănător, şi nu uitaseră acel sentiment. Aşa că îi strânseră mâna, îl îmbrăţişară, îl conduseră la trenuleţ şi porniră spre casă, pentru că, indiferent de motiv, nu era bine să ţii un tren în loc. Şi, odată plecaţi, îi observară mâinile şi faţa înroşite, îl întrebară unde fusese şi îi explicară câţi kilometri străbătuse şi câţi metri pe verticală. Apoi îi dădură să bea dintr-o sticluţă cu rachiu de ienupăr, după care, când trecură prin micul tunel lateral, care dădea spre versantul nordic al lui Eiger, îi povestiră cuprinşi de emoţie, mişcaţi că îl vedeau atât de impresionat, despre o încercare petrecută acolo demult, de salvare a unor alpinişti nazişti, şi care eşuase. După aceea, se instalară în compartimentele iluminate ale trenului care cobora, scârţâind ascuţit, prin tunelul săpat în granitul aspru.

Nirgal rămase în picioare la capătul unuia dintre vagoane, uitându-se la roca dinamitată care-i fulgera prin faţa ochilor, iar când ieşiră din nou la lumină, privi spre versantul ameninţător al Egerului aflat deasupra. Un pasager trecu pe lângă el, în drum spre vagonul următor, apoi se opri şi îl privi uimit.

– Ce surpriză să te văd aici, i se adresă, cu un uşor accent britanic. Tocmai am întâlnit-o pe mama dumitale săptămâna trecută.

– Mama mea? îl întrebă Nirgal, derutat.

– Da. Hiroko Ai. Corect? Era în Anglia, lucra cu ai noştri la gurile Tamisei. Am văzut-o când veneam încoace. Asta zic şi eu coincidenţă, să dau peste dumneata. Îmi vine să cred că, dintr-o clipă în alta, o să încep să văd omuleţi roşii.

Omul râse la acest gând şi plecă spre vagonul următor.

– Hei! strigă Nirgal. Aşteaptă!

Dar omul doar îşi încetini mersul.

– Nu, nu, îi spuse el peste umăr. Nu vreau să mă amestec. Oricum, nu ştiu mai mult. Trebuie s-o cauţi, poate că în Sheerness…

În secunda următoare, trenul frâna în gara Klein Scheidegg. Omul coborî printr-o uşă deschisă din vagonul următor, iar când Nirgal porni în urmărirea lui, alţi oameni îi blocară drumul, iar cei din escortă veniră să-i explice că trebuie neapărat să ajungă la Grindelwald dacă vrea să se întoarcă acasă în seara aceea. Nirgal nu avu cum să-i contrazică dar, uitându-se pe fereastră în timp ce lăsau în urmă gara, îl zări pe englezul care îi vorbise coborând energic pe o cărare în valea întunecată.

* * *

Ateriză pe un aeroport mare din sudul Angliei, de unde îl duseră cu o maşină spre nord şi apoi spre est, până într-un oraş căruia însoţitorii lui îi spuneau Faversham şi dincolo de care drumurile şi podurile erau acoperite de ape. Aranjase să vină incognito, iar garda lui de aici era o echipă de poliţişti care îi aminteau mai degrabă de unităţile de securitate ale UNTA de acasă decât de escorta elveţiană: opt bărbaţi şi două femei, tăcuţi, privindu-l cercetător, plini de sine. Când auziseră ce intenţionează să facă, avuseseră de gând să i-o aducă pe Hiroko, chemând oameni pe care să-i întrebe despre ea. Nirgal fusese sigur că aşa ceva ar fi făcut-o să se ascundă şi insistă să pornească în căutarea ei fără nicio vâlvă. Până la urmă, îi convinsese.

Porniră, într-o dimineaţă cenuşie, până la un nou dig, ridicat chiar printre clădiri. În unele locuri se întindeau şiruri de saci cu nisip clădiţi printre zidurile mustind de apă; în alte părţi, doar străzi ude, ieşind din apa neagră care se întindea cât vedea cu ochii. Din loc în loc, peste noroaie şi bălţi erau aruncate scânduri.

De cealaltă parte a sacilor cu nisip nu era decât apă maronie, dincolo de care nu se mai vedea nicio clădire, ci mai multe bărci cu vâsle legate de un grilaj acoperind o fereastră pe jumătate scufundată într-o spumă murdară. Nirgal o urmă pe una dintre gărzile de corp într-o barcă mare, unde îl salută pe un bărbat musculos, roşu la faţă, purtând o şapcă soioasă trasă peste ochi. Părea un fel de poliţist naval. Bărbatul dădu din cap fără niciun fel de graţie şi porniră, vâslind, pe apa opacă, urmaţi de alte trei

bărci în care se aflau ceilalţi păzitori ai lui Nirgal, cu expresii îngrijorate pe chip. Omul care trăgea la vâsle spuse ceva, iar Nirgal se văzu nevoit să-l roage să repete. Cuvintele sunau de parcă omul nu avea decât jumătate de limbă în gură.

– Vorbeşti în dialect Cockney?

– Cockney, răspunse omul, râzând.

Nirgal râse şi el, apoi ridică din umeri. Era un termen pe care şi-l amintea dintr-o carte şi nu ştia ce înseamnă cu adevărat. Până atunci auzise o mie de varietăţi de engleză, dar asta era, probabil, ceva autentic, şi lui îi venea foarte greu să înţeleagă. Omul vorbi mai rar, dar fără folos. Descria zona de care se îndepărtau, arătându-i cu mâna anumite detalii. Clădirile erau acoperite de ape până aproape de linia acoperişului.

– Brents, repetă el de câteva ori, arătând cu vârful vâslelor. Ajunseră la un doc plutitor, ancorat de ceea ce semăna cu un indicator rutier pe care scria *„OARE”.* Câteva ambarcaţiuni mai mari erau legate de doc ori se legănau ancorate în apropiere. Poliţistul vâsli până la una dintre aceste ambarcaţiuni şi arătă spre scara metalică sudată de bordul ruginit.

– Urcă!

Nirgal urcă treptele. Pe punte se afla un bărbat atât de scund, încât trebui să se întindă pentru a ajunge la mâna lui Nirgal, pe care o cuprinse într-o strânsoare de menghină.

– Deci, eşti marţian, spuse el cu o voce cadenţată, ca a vâslaşului – dar, într-un fel, mai uşor de înţeles. Bine ai venit la bordul micului nostru vas de cercetare. Aud că ai pornit în urmărirea micuţei doamne asiatice!

– Da, spuse Nirgal, simţind cum pulsul i se accelerează. E japoneză.

– Hm, făcu bărbatul, încruntându-se. Am văzut-o doar o dată, atunci, şi aş zice că aducea a asiatică, poate din Bangladesh. De la inundaţie încoace, ăştia mişună peste tot. Şi – mai ştii? Nu?

Patru dintre însoţitorii lui Nirgal urcară la bord, iar proprietarul apăsă pe un buton care porni motorul, apoi răsuci timona din cabina cârmaciului, privind concentrat înainte, în vreme ce partea din spate a vasului se lăsa în apă iar ei toţi erau scuturaţi de vibraţii, după care se îndepărtară de partea inundată a clădirilor. Cerul era acoperit, cu norii la mică înălţime. Bolta şi marea aveau o nuanţă gri-maronie.

– Ieşim pe deasupra debarcaderului, explică micuţul căpitan.

Nirgal dădu din cap.

– Cum te cheamă?
– Bly. B-L-Y…
– Eu sunt Nirgal…
Căpitanul dădu din cap o singură dată.
– Deci, aici erau docurile? întrebă Nirgal.
– Aici a fost Faversham. Pe aici erau mlaştinile – Ham, Magden… Până la Insula Sheppey era un ţinut mai mult mlăştinos, *The Swale,* asta era. Mai mult mocirlă decât apă, dacă pricepi ce vreau să spun. Vino pe aici într-o zi cu vânt, şi e la fel ca Marea Nordului. Iar din Sheppey n-a mai rămas decât deluşorul pe care-l vezi colo. Acum e o adevărată insulă.
– Şi acolo ai văzut-o pe…
Nu ştia cum să-i spună lui Hiroko.
– Bunica ta asiatică a venit pe un feribot de la Vlissingen la Sheemess, pe cealaltă parte a insulei. Zilele astea, Sheemess şi Minster au Tamisa în loc de străzi, iar în timpul fluxului apa le ajunge la acoperişuri. În clipa asta, Magden Marsh e chiar sub noi. Vom ocoli Shell Ness. The Swale e mult prea plină de mâl.
Apa noroioasă din jurul lor continua să plescăie, brăzdată de linii lungi, curbate, de spumă îngălbenită. La orizont, căpăta tonuri de gri. Bly roti cârma şi porniră cu un plesnet peste valurile scurte şi abrupte. Vasul se zguduia şi se mişca pe verticală: sus-jos, sus-jos. Nirgal nu se aflase niciodată pe aşa ceva până atunci. Deasupra lor atârnau nori cenuşii. Între baza norilor şi apele vălurite nu era decât o dungă de cer. Ambarcaţia se zgâlţâia în toate părţile, ţâşnind în sus ca un dop dintr-o sticlă. O lume lichidă.
– Drumul e mult mai scurt acum decât înainte, spuse, de la cârmă, căpitanul Bly. Dacă apa ar fi mai limpede, aţi putea zări Sayes Court, chiar sub noi.
– Care e adâncimea? întrebă Nirgal.
– Depinde de flux. Înainte de inundaţie, toată insula asta nu era cu mai mult de vreo trei centimetri deasupra nivelului mării, aşa că adâncimea e în funcţie de cât a crescut nivelul apei. Cât se zice că e acum? Douăzeci şi cinci de picioare? Cu siguranţă, mai mult decât îi trebuie bătrânei ăsteia. E proiectată pentru ape foarte puţin adânci.
Bly răsuci cârma spre stânga, iar valurile izbiră ambarcaţia lateral, făcând-o să înainteze cu smucituri iuţi, inegale. Căpitanul arătă spre unul dintre indicatoarele de la bord.
– Iată, cinci metri. Harty Marsh. Vezi pata aia ca un cartof?

Acolo, unde apa e agitată? Cam pe la mijlocul refluxului o să apară la suprafaţă. Arată ca un uriaş îngropat în noroi.

– Cum e fluxul în clipa asta?

– Aproape de nivelul maxim. Într-o jumătate de oră se întoarce.

– Greu de crezut că Luna poate atrage atât de mult oceanul.

– Cum, nu crezi în gravitaţie?

– Ba da, cred în gravitaţie, chiar în clipa asta mă striveşte, dar mi-e greu să cred că ceva situat la o asemenea distanţă exercită o atracţie atât de puternică.

– Hm, făcu Bly, cu ochii aţintiţi înainte, printr-un val de ceaţă anevoie de străpuns cu privirea. Să-ţi spun eu ce e greu de crezut. E greu de crezut că o mână de aisberguri pot disloca atâta apă, încât toate oceanele din lume să crească aşa de mult.

– Într-adevăr, asta e greu de crezut.

– Uimitor. Dar dovada e chiar aici. Plutim pe ea. Ei, a venit şi ceaţa.

– Aveţi mai multă vreme rea decât înainte?

– Asta ar însemna să comparăm nişte superlative, spuse căpitanul, râzând.

După care căpitanul se concentra să conducă nava peste faleza scufundată a oraşului Minster. În locul unde primul şir de case ieşea la suprafaţă deasupra undelor, acoperişul şi peretele dinspre mare al unei clădiri masive fuseseră dărâmate şi acolo funcţiona acum un mic port, ceilalţi trei pereţi adăpostind un petec de apă, iar etajele superioare, din spate, servind drept docuri. Alte trei bărci de pescuit erau priponite în casă, iar în momentul în care Bly se pregătea să acosteze, câţiva bărbaţi aflaţi la bordul acestora ridicară privirile şi le făcură semne cu mâna.

– Cine-i ăsta? întrebă unul dintre ei, pe când Bly îşi căuta loc în debarcader.

– Unul dintre marţieni. Încercăm s-o găsim pe asiatica aceea care dădea ajutor în Sheemess acum o săptămână. Aţi văzut-o?

– Nu în ultima vreme. De fapt, am întâlnit-o acum vreo două luni. Am auzit că a traversat până în Southend. Cei de la metrou trebuie să ştie.

Bly dădu din cap.

– Vrei să vezi Minsterul? îl întrebă el pe Nirgal.

– Aş prefera să-i văd pe cei care ştiu de ea, răspunse Nirgal, încruntându-se.

– Bine…

Bly trase barca înapoi şi o întoarse. Nirgal se uită la ferestrele barate cu scânduri, la tencuiala pătată, la rafturile de pe peretele unui birou, la nişte însemnări ţintuite pe o grindă. Pe când se deplasau deasupra porţiunii scufundate a oraşului, Bly ridică microfonul legat de un cordon spiralat şi apăsă nişte butoane, purtând câteva conversaţii scurte pe care Nirgal le urmări foarte greu; desluşi ceva de genul „Un pasager”, toate răspunsurile ţâşnind amestecate cu paraziţi explozivi.

– Deci, vom încerca să ajungem la Sheemess. Fluxul e favorabil.

Aşa că porniră de-a dreptul prin apa albă şi spuma care plescăia în jurul oraşului scufundat, urmărind, foarte încet, traseul străzilor. În centrul zonei înspumate, apa era mult mai calmă. Coşuri şi stâlpi de telegraf străpungeau lichidul cenuşiu. Din când în când, Nirgal zărea casele şi construcţiile inundate, dar apa era atât de înspumată la suprafaţă şi atât de mâloasă în adânc, încât vedea extrem de puţin – panta unui acoperiş, străfulgerarea unei străzi, fereastra obturată a unei case.

De cealaltă parte a oraşului ajunseră un doc plutitor, ancorat de un stâlp de beton ieşind la suprafaţă din apa învolburată.

– Aici e vechiul debarcader al feribotului. Au tăiat o secţiune şi au lăsat-o să plutească, iar acum au pompat apa din birourile de dedesubt şi le-au reocupat.

– Le-au reocupat?

– O să vezi.

Bly sări pe doc de pe copastia care se legăna şi îi întinse mâna lui Nirgal pentru a-l ajuta să treacă. Cu tot sprijinul, Nirgal căzu într-un genunchi atunci când sări la rându-i.

– Haide, Spiderman! Coborâm.

Stâlpul din beton de care fusese ancorat docul le ajungea până la piept. Se dovedi gol pe dinăuntru, adăpostind o scară metalică. Becuri electrice erau instalate pe un fir izolat, răsucit în jurul treptelor. Cilindrul din beton se termina cu vreo trei metri mai jos, dar scara continua să coboare până într-o sală mare – caldă, umedă, dubioasă – în care se auzea zumzetul mai multor generatoare situate într-o altă încăpere sau clădire. Pereţii casei, pardoseala, plafoanele şi ferestrele erau toate acoperite de ceea ce părea a fi o folie de plastic transparent. Se aflau în interiorul unui balon construit dintr-un asemenea material. Dincolo de ferestre se vedea apa noroioasă şi maronie, bolborosind ca

zoaiele dintr-o chiuvetă.

Fără îndoială că expresia de pe chipul lui Nirgal îi trăda surprinderea. Bly, zâmbind scurt la o asemenea imagine, spuse:

– A fost o construcţie zdravănă. Materialul ăsta, căruia i-ai putea spune „folie de piatră”, seamănă cu ţesăturile pentru corturi folosite de voi pe Marte, numai că se întăreşte. Oamenii au reocupat deja câteva clădiri ca asta, care au dimensiunile şi sunt la adâncimea corespunzătoare. Instalezi un tub şi – puff! E ca şi cum ai umfla sticla topită. Locuitorii din Sheerness se mută aici – noi le zicem oamenii mareelor – şi umblă cu bărcile, de la doc sau de pe acoperiş. După ei e mult mai bine aşa decât să cerşească milă prin Anglia, nu?

– Cu ce se ocupă?

– Cu pescuitul, ca întotdeauna, şi cu acţiunile de salvare. Hei, Karna! Iată-l pe marţianul meu. Spune-i bună ziua! Acolo de unde vine e socotit cam scund, nu? Poţi să-i zici Spiderman.

– Dar el e Nirgal, nu? Tâmpit aş fi să-l poreclesc Spiderman tocmai când îmi vizitează casa!

Bărbatul, cu părul negru şi pielea oacheşă, asiatic după înfăţişare dacă nu şi după accent, îi strânse uşor mâna lui Nirgal.

Încăperea era iluminată puternic de o pereche de reflectoare uriaşe, îndreptate spre tavan. Pe pardoseala strălucitoare erau îngrămădite mese şi bănci, ca şi maşinării în diferite etape de asamblare: motoare de barcă, pompe, generatoare, scripeţi şi altele pe care Nirgal nu le recunoştea. Generatoarele în funcţiune se aflau la capătul holului, ceea ce nu le făcea defel mai silenţioase. Nirgal se apropie de unul dintre pereţi, pentru a cerceta mai îndeaproape materialul transparent. Nu era mai gros de câteva molecule, ziceau prietenii lui Bly, dar putea rezista la o presiune de mii de livre. Nirgal se gândi la fiecare livră ca la o lovitură de pumn, deci mii de lovituri simultane.

– Baloanele astea vor exista şi când se va fi uzat betonul, spuse el, după care îi întrebă despre Hiroko.

Karna ridică din umeri.

– N-am ştiut niciodată cum o cheamă. Credeam că e o tamilă, din sudul Indiei. Aud că a plecat în Southend.

– Ea v-a ajutat să instalaţi toate astea?

– Da, ea şi cu unii de-ai ei au adus baloanele de la Vlissingen. Au făcut nişte lucruri nemaipomenite aici. Până să vină ei, săpam galerii în High Halstow.

– Dar de ce-au venit?

– Habar n-am. Fără îndoială că erau o echipă de ajutorare a zonelor litorale, răspunse el şi râse. Doar că nu arătau chiar aşa. Se plimbau pe ţărm, construind tot felul de chestii din rămăşiţe, doar ca să se distreze. Sau cel puţin aşa părea. Vorbeau de o civilizaţie dintre flux şi reflux. Glumind, ca de obicei.

– Hei, Karnasingh! Hei, Bly, frumoasă zi afară, nu?

– Aşa e.

– Vreţi să mâncaţi ceva?

Încăperea următoare, la fel de largă, era bucătărie şi totodată refectoriu, plină ochi cu mese şi bănci. Circa cincizeci de oameni se aşezaseră să mănânce, iar Karna strigă „Saluti” şi-l prezentă zgomotos pe Nirgal. Oamenii erau ocupaţi cu mâncarea: castroane mari cu tocană de peşte, umplute din enorme oale negre, care arătau de parcă ar fi fost utilizate fără încetare timp de secole. Nirgal luă şi el loc la masă. Mâncarea era bună, dar pâinea tare ca tăblia mesei. Chipurile celor din jur erau aspre, ciupite de vărsat, pline de sare, înroşite dacă nu bronzate. Nirgal nu văzuse niciodată nişte feţe de o urâţenie atât de vie, marcate de existenţa aspră, în condiţiile gravitaţiei mari a Pământului. Conversaţii cu glas puternic, râsete, strigăte. Generatoarele abia dacă se mai auzeau. După aceea, oamenii se apropiară de el pentru a-i strânge mâna şi a-l privi. Mulţi o văzuseră pe femeia aceea asiatică şi pe prietenii ei şi o descriseră cu entuziasm. Nu spusese niciodată cum o cheamă. Vorbea o engleză corectă, rostind cuvintele nu prea repede şi foarte clar.

– Am crezut că e pakistaneză. Ochii ei nu prea arătau a orientală, dacă înţelegi cum spun. Adică nu erau ca ai tăi, le lipsea cuta aceea de lângă nas.

– Cuta epicantică, dobitocule incult!

Nirgal îşi simţi inima bătând cu putere. În sală era cald, foarte cald, un aer umed, greu.

– Ce-mi puteţi spune despre cei care o însoţeau?

– Unii erau orientali, asiatici, cu excepţia a vreo doi, albi.

– Era vreunul înalt, ca mine?

– Niciunul…

Şi totuşi… dacă grupul lui Hiroko revenise pe Pământ, era posibil ca tinerii să fi vrut să stea locului. Nici măcar Hiroko nu i-ar fi putut convinge pe toţi să facă o asemenea deplasare. Oare Frantz ar fi plecat de pe Marte? Sau Nanedi? Nirgal avea îndoieli. Dar bătrânii ar fi revenit pe Terra când era nevoie de ei… Da, era stilul lui Hiroko. Şi-o imagina făcând aşa ceva, colindând zonele

litorale ale Pământului, organizând repopularea acestora.

– Au plecat în Southend. Aveau de gând să meargă de-a lungul coastei, spre nord.

Nirgal se uită spre Bly, care încuviinţă cu o înclinare a capului. Şi ei puteau ajunge acolo.

Dar păzitorii lui Nirgal doreau să verifice mai întâi cum stau lucrurile. Le trebuia o zi pentru a aranja totul. Între timp, Bly şi amicii lui discutară despre proiecte de salvare subacvatică, iar când Bly auzi de întârzierea propusă îl întrebă pe Nirgal dacă nu i-ar plăcea să vadă o asemenea operaţiune, care urma să aibă loc în dimineaţa următoare, „Deşi nu-i o afacere tocmai plăcută”. Nirgal aprobă, iar gărzile lui personale nu se opuseră, atâta vreme cât unii dintre ei aveau să-l însoţească. Aşa că se declarară de acord.

Îşi petrecură seara în magazia aceea submarină, jilavă şi zgomotoasă, Bly şi prietenii lui scormonind după lucruri care i-ar fi putut fi de folos lui Nirgal, după care dormiră pe paturile scurte şi înguste de pe nava lui Bly, legănându-se ca într-un scrânciob, greoi.

În dimineaţa următoare, porniră la drum pe o ceaţă uşoară, de culoarea celei de pe Marte, văluri roz şi portocalii plutind pe apa mov, leneşă, sticloasă. Fluxul începuse să scadă, iar echipa de salvare şi trei dintre paznicii lui Nirgal urmau vasul mai mare al lui Bly într-un trio de bărci mici cu motor, manevrând printre hornuri, indicatoare rutiere şi stâlpi de electricitate şi sfătuindu-se adesea. Bly scosese un atlas zdrenţuit şi striga denumirile străzilor din Sheemess, navigând către anumite depozite sau magazine. După câte se părea, multe depozite din zona docurilor fuseseră recuperate, dar rămăseseră multe risipite printre blocurile de locuinţe de dincolo de faleză, iar unul dintre acestea fu chiar locul lor de ancorare – un magazin de bijuterii, lângă o piaţetă.

– Am ajuns. Aleea Carleton, nr. 2. Vom încerca să găsim bijuterii şi conserve. Bună combinaţie.

Ancorară de partea de sus a unui panou publicitar şi opriră motoarele. Bly aruncă peste bord un obiect mic legat de o funie, apoi, împreună cu trei dintre însoţitorii lui, se instală în faţa unui monitor de pe marginea punţii. Un cablu subţire atârna dincolo de punte, derulându-se de pe un mosor ce scârţâia trist. Pe ecran, imaginea întunecoasă trecea de la negru la cafeniu şi

înapoi la negru.

– De unde ştiţi ce să căutaţi? întrebă Nirgal.

– Nu ştim.

– Dar uite o uşă! N-o vedeţi?

– Nu…

Bly tastă ceva pe o consolă mică situată sub monitor.

– Haide, intră, micuţule! Acolo. Bine. Acum suntem înăuntru. Asta trebuie să fie piaţa.

– N-au avut timp să-şi ia lucrurile? întrebă Nirgal.

– Nu în întregime. Toţi cei de pe coasta estică a Angliei au fost nevoiţi să se mute aproape în acelaşi timp şi nu au existat mijloace de transport pentru a lua mai mult decât încăpea într-o maşină. Uneori, nici măcar atât. Foarte mulţi şi-au părăsit casele intacte. Aşa că scoatem ceea ce merită să fie scos.

– Dar ce se întâmplă cu proprietarii?

– A, există un oficiu de înregistrare. Luăm legătura cu el, îi găsim pe proprietari atunci când se poate şi, dacă îşi vor lucrurile înapoi, le luăm o taxă de recuperare. Dacă nu-i găsim în registru, vindem pe insulă lucrurile. Oamenii sunt amatori să cumpere mobilă şi alte chestii de-astea. Hei, uite! Să vedem ce-i aici.

Bly apăsă pe o tastă, şi ecranul deveni mai strălucitor.

– A, da, un frigider. L-am putea folosi, dar e al naibii de greu să-l scoatem afară.

– Ce se întâmplă cu casa?.

– O aruncăm în aer. E treabă curată, dacă amplasăm cum trebuie explozibilul. Dar nu în dimineaţa asta. Punem aici un semn şi pornim mai departe.

Îşi continuară drumul. Bly şi celălalt bărbat rămăseseră cu ochii la ecran, ciondănindu-se asupra destinaţiei următoare.

– Nici măcar înainte de inundaţie oraşul ăsta n-a fost cine ştie ce, îi explică Bly lui Nirgal. Decăzuse de vreo două sute de ani, de la prăbuşirea imperiului.

– Vrei să spui, de la abandonarea corăbiilor cu pânze, preciza celălalt.

– E acelaşi lucru. Bătrâna Tamisă a fost utilizată tot mai puţin după aceea, şi toate micile porturi din estuar au început să decadă. E tare mult de atunci.

În cele din urmă, Bly opri motorul şi se uită la ceilalţi. Pe chipurile lor mustăcioase, Nirgal zări un amestec ciudat de resemnare sumbră şi aşteptare optimistă.

– Haideţi!

Ceilalţi începură să scoată la iveală echipamentul de scufundare: costume complete, rezervoare de oxigen, măşti, chiar şi câteva căşti de scafandru.

– Ne-am gândit că o să-ţi vină costumul lui Eric. Era un uriaş, spuse Bly şi scoase dintr-un dulap arhiplin un costum fără încălţări şi mănuşi, doar cu o glugă şi o mască pentru faţă în locul căştii. Are şi cizme.

– Să le probez.

Aşa că împreună cu doi dintre oameni se dezbrăcară şi îşi puseră costumele pe ei, transpirând şi pufnind în timp ce trăgeau de ele şi îşi încheiau gulerele înalte. Pe costumul lui Nirgal se vedea o ruptură triunghiulară de-a curmezişul părţii din stânga a torsului, ceea ce se dovedi cu noroc, fiindcă altfel costumul ar fi fost neîncăpător; era foarte strâns în jurul pieptului, deşi larg la picioare. Unul dintre scafandri, pe nume Kev, sigilă cu bandă adezivă ruptura în formă de V.

– Va fi în regulă, cel puţin pentru o singură scufundare. Dar vezi ce i s-a întâmplat lui Eric, ei?

Îl bătu pe Nirgal pe umăr.

– Vezi să nu te prinzi în vre-un cablu.

– Da.

Nirgal îşi simţi pielea încreţindu-se sub ruptura cârpită, care deodată păru imensă. Prins de un cablu în mişcare, strivit de beton sau metal, ka, ce agonie! – o lovitură fatală. Cât timp a rămas conştient după aşa ceva? Un minut, două? Zvârcolindu-se în agonie, în întuneric…

Se scutură, tulburat, din această retrăire intensă a sfârşitului lui Eric. Îi montară pe braţ tubul de oxigen pe care, apoi, i-l conectară la mască. Brusc, Nirgal începu să respire aer rece – oxigen pur, ziceau ei. Bly îl mai întrebă o dată dacă nu cumva s-a răzgândit, deoarece Nirgal tremura puţin.

– Nu, nu, răspunse Nirgal. Rezist la frig, şi apa de aici nu e prea rece. În afară de asta, costumul mi s-a şi umplut de sudoare.

Ceilalţi scufundători îşi clătinară capetele, aprobator – ei înşişi transpiraseră abundent. Pregătirea era partea anevoioasă, înotul propriu-zis fiind mult mai uşor. Coborâră o scară şi, da, aşa era, Nirgal scăpase de apăsarea gravitaţiei, revenind la ceva foarte apropiat de gravitaţia marţiană, dacă nu chiar mai puţin. Mare uşurare! Respiră fericit oxigenul rece din rezervor, aproape plângând de bucuria neaşteptatei libertăţi de mişcare, plutind

printr-o pâclă plăcută. Da, într-adevăr, lumea lui pământeană era cea subacvatică!

Mai jos, în adânc, priveliştea era la fel de întunecată şi de amorfă ca pe monitor, cu excepţia obiectelor care intrau în conurile de lumină ale lanternelor celorlalţi, evident extrem de puternice. Nirgal se ţinea pe lângă ei, ceva mai sus şi mai în urmă, având cea mai bună perspectivă dintre toţi. Apa din estuar era rece, în jurul a două sute optzeci şi cinci de grade Kelvin, după aprecierea lui, dar foarte puţină reuşea să i se strecoare în costum pe la încheieturile mâinilor şi pe lângă glugă. La scurtă vreme, apa aceasta din costum se încinse atât de mult din cauza efortului lui Nirgal, încât doar mâinile reci, faţa şi partea stângă a corpului îl împiedicau să se supraîncălzească.

Conurile de lumină îşi schimbau direcţia când cei doi se uitau în jur. Înotau de-a lungul unei străzi înguste. Aspectul clădirilor şi al bordurilor, al trotuarelor şi străzilor, făcea ca apa noroioasă, cenuşie să aibă un aspect nefiresc, la fel ca ceaţa de la suprafaţă.

În clipa următoare, pluteau în faţa unei clădiri din cărămidă, cu trei etaje, ocupând un spaţiu îngust, triunghiular, orientat către o intersecţie. Kev îi comunică prin gesturi lui Nirgal să rămână afară, iar acesta se supuse bucuros. Celălalt scufundător se ţinuse de un cablu atât de subţire, încât era aproape invizibil, iar acum se apropia de o uşă, cu cablul după el. Se apucă de treabă; fixă un mic scripete la intrare şi trase cablul prin acesta. Timpul trecea. Nirgal înotă încet în jurul clădirii în unghi ascuţit, uitându-se, prin ferestrele de la etajul al doilea, în birouri, camere goale, apartamente. Câteva mobile pluteau la nivelul tavanului. O mişcare dintr-una din aceste camere îl făcu să sară înapoi, speriat; îi era teamă de cablu, dar acesta se afla de cealaltă parte a clădirii. Puţină apă îi pătrunse în gură, iar el o înghiţi pentru a scăpa de ea. Avea gust de sare, noroi şi vegetaţie şi încă ceva, neplăcut. Înotă mai departe.

În spate, la intrare, Kev şi celălalt împingeau afară un mic seif metalic. După ce îl trecură dincolo de prag, se ridicară vertical, se traseră mai la o parte şi aşteptară până când cablul se ridică aproape drept deasupra lor. Apoi înotară în jurul intersecţiei, ca o echipă de balerini neîndemânatici, iar seiful se ridică la suprafaţă şi dispăru. Kev intră din nou în clădire, de unde ieşi bătând puternic din picioare şi cărând doi saci mici. Nirgal se apropie şi luă unul dintre saci. Apoi, cu paşi mari, graţioşi, se înălţă până la

ambarcaţie. I-ar fi plăcut lui să se întoarcă în adânc, dar Bly nu-i îngădui asta, aşa că îşi aruncă înotătoarele pe punte şi se urcă la bord pe o scară laterală. Asuda când se aşeză pe o bancă şi simţi o mare uşurare când îşi smulse gluga de pe cap, chiar dacă se trase de păr. Îl ajutară să-şi scoată costumul, şi atingerea aerului jilav pe piele îi făcu bine.

– Uită-te la pieptul lui, parc-ar fi un ogar.

– De parcă toată viaţa ar fi scos aburi pe gură.

Ceaţa aproape că se ridicase, risipindu-se pentru a scoate la iveală un cer alb, pe care soarele se vedea ca o pată tot albă, mai luminoasă. Nirgal îşi recăpătase greutatea şi respiră adânc de câteva ori pentru a-şi readuce corpul la ritmul firesc de funcţionare. Îi era rău de la stomac, iar plămânii îl dureau puţin la fiecare inspiraţie. În jurul lui, lucrurile se legănau ceva mai mult decât le clătina plescăitul oceanului. Cerul căpătă culoarea zincului, cvadrantul soarelui răspândind o strălucire aspră, orbitoare. Nirgal continuă să stea jos, respirând mai repede şi mai uşor.

– Ţi-a plăcut?

– Da, răspunse el. Mi-ar plăcea să mă simt la fel pretutindeni.

Bărbaţii râseră auzindu-l.

– Uite, bea puţin ceai.

Poate că scufundarea fusese o greşeală. După aceea, gravitaţia i se păru tot mai greu de suportat. Întâmpina dificultăţi la respiraţie. Umezeala aerului din depozit era atât de mare, încât avea senzaţia că şi-ar putea strânge palma căuş ca să bea apă dintr-însa. Îl dureau gâtul şi plămânii. Deşi golise mai multe ceşti de ceai, tot îi era sete. Pe pereţii sclipitori se prelingeau picături de apă, şi el nu mai înţelegea nimic din spusele celor din jur. Nu auzea decât *ay, eh, lor* şi *da* – nimic nu semăna cu engleza marţiană. O limbă diferită. Acum toţi vorbeau limbi diferite. Piesele lui Shakespeare nu-l pregătiseră pentru aşa ceva.

Se culcă din nou în patul îngust din cabina lui Bly. A doua zi, escorta lui îşi dădu acordul şi plecară din Sheerness spre nord, traversând estuarul Tamisei, pe o ceaţă rozalie, mai deasă decât în ziua precedentă.

În largul estuarului nu se vedea nimic altceva decât ceaţa şi marea. Nirgal se mai aflase printre nori şi mai înainte, pe versantul vestic al masivului Tharsis, unde fronturile noroase

urcau pantele dealurilor; dar, desigur, niciodată pe apă. Şi de fiecare dată până atunci temperaturile se situaseră mult sub limita îngheţului, iar norii erau un fel de zăpadă zburătoare, foarte albă, uscată şi fină, deplasându-se deasupra terenului şi acoperindu-l cu pulbere. Cu totul altceva decât această lume lichidă, unde aproape că nu exista deosebire între marea agitată şi ceaţa care o străbătea în valuri, starea lichidă şi cea gazoasă a apei schimbându-se între ele fără încetare. Nava se legăna în ritm violent, neregulat. Obiecte negre îşi făceau apariţia prin ceaţă, dar Bly nu le acorda niciun fel de atenţie şi privea încordat înainte, printr-o fereastră aproape opacă din cauza stropilor, urmărind, totodată, mai multe ecrane amplasate sub fereastră.

Brusc, opri motorul, iar legănatul navei se transformă într-un tangaj periculos. Nirgal se prinse de peretele cabinei, încercând să vadă ce-l făcuse pe Bly să se oprească.

– O navă mare cu destinaţia Southend, constată căpitanul, pornind din nou motorul şi înaintând foarte încet.

– Unde?

– La babord, răspunse el şi arătă spre un ecran, apoi spre stânga.

Nirgal nu văzu nimic. Bly îi conduse la un dig lung şi nu prea înalt.

De ambele părţi ale acestuia erau priponite mai multe ambarcaţiuni.

Digul se întindea spre nord; prin ceaţă, către oraşul Southend-on-Sea, care urca şi se pierdea în pâcla ce acoperea clădirile construite în pantă. Câţiva bărbaţi îl salutară pe Bly şi începură să descarce lăzile din cală.

– Frumoasă zi, nu?

– Nemaipomenită.

Bly îi întrebă despre asiatica din Vlissingen, dar bărbaţii dădură din cap în semn că nu ştiau.

– Japoneza? Nu-i pe-aici, colega…

– Cei din Sheerness ne-au spus că a venit la Southend împreună cu oamenii ei.

– De ce-ar spune aşa ceva?

– Fiindcă asta cred ei că s-a întâmplat.

– Asta păţeşti dacă-i asculţi pe oamenii care trăiesc sub apă.

– Bunica pakistaneză? repetară cei de la pompa de motorină instalată de cealaltă parte a digului. Acum câtăva vreme a plecat la Shoeburyness.

Bly se uită la Nirgal.

– La câteva mile spre est. Dacă bătrâna ar mai fi aici, oamenii ăştia ar şti.

– Hai să încercăm şi acolo, spuse Nirgal.

Aşa că, după ce alimentară, părăsiră digul şi porniră spre est, prin ceaţă. Din când în când se vedea, în stânga, panta acoperită de clădiri. Ocoliră un promontoriu, apoi cotiră spre nord. Bly îi conduse la un alt doc plutitor, la care se aflau mult mai puţine bărci decât la Southend.

– Chinezii ăia? strigă un bătrân fără dinţi. Păi, s-au dus la Pig's Bay, ascultaţi-mă pe mine! Ne-au dat o seră! Un fel de biserică.

– Pig's Bay e chiar portul următor, spuse Bly cu un aer preocupat, în timp ce se îndepărtau de doc.

Îşi continuară drumul spre nord. Ţărmul era format în întregime din clădiri inundate. Construiseră atât de aproape de mare! Evident că nu avuseseră niciun motiv să se teamă de vreo creştere a nivelului apei. Iar mai târziu, chiar asta se întâmplase, dând naştere acestei zone-amfibie, unei civilizaţii existând între fluxuri, legănându-se, udă, în ceaţă.

Un grup de clădiri apăru, licărind, în dreptul ferestrelor cabinei. Fuseseră umplute cu materialul acela transparent, golite de apă şi ocupate, cu etajele superioare situate chiar deasupra valurilor înspumate şi cu cele inferioare sub apă. Bly se apropie de un grup de docuri plutitoare legate între ele şi le salută pe cele câteva femei în salopete şi impermeabile galbene, care reparau o plasă pescărească mare, neagră. Bly opri motorul.

– Şi pe voi v-a vizitat asiatica aceea?

– Da. E acolo jos, în ultima clădire.

Nirgal simţi cum îi creşte pulsul. Îşi pierdu echilibrul şi trebui să se ţină de balustradă. Coborî şi străbătu docul până la ultima clădire, o pensiune de pe faleză sau ceva asemănător, foarte deteriorată şi sclipind prin toate crăpăturile. Înăuntru era aer. Clădirea fusese căptuşită cu un balon. Plante verzi, abia vizibile şi cu forme neclare, se zăreau prin apa cenuşie care plescăia în jur. Nirgal se ţinea cu o mână de umărul lui Bly. Acesta îl conduse la o intrare, apoi coborâră o scară îngustă, într-o încăpere cu un perete întreg dând spre mare, ca un acvariu murdar.

Dintr-o altă încăpere îşi făcu apariţia o femeie măruntă, într-un jerseu ruginiu. Avea părul cărunt, ochii negri, era agilă şi cu mişcări precise, ca o pasăre. Nu era Hiroko. Îi privi întrebător.

– Dumneavoastră sunteţi persoana care a venit de la Vlissingen şi care construieşte aceste locuinţe submarine? întrebă Bly după ce se uită în sus, spre Nirgal.

– Da, răspunse femeia. Pot să vă ajut cu ceva?

Avea glas piţigăiat şi accent britanic. Se uită la Nirgal fără nicio expresie. Erau încă nişte oameni în încăpere, iar alţii continuau să intre. Femeia semăna cu chipul pe care Nirgal îl văzuse în Medusa Vallis. Poate că exista o altă Hiroko, diferită, colindând ambele planete şi construind case...

Scutură din cap. Aerul era greu, ca într-o seră neîngrijită, iar lumina foarte slabă. Nirgal abia reuşi să urce scările, după ce Bly îşi luă rămas bun. Ieşi din nou în ceaţa luminoasă. Reveniră pe navă. Urmărise o iluzie. Fusese victima unui şiretlic pentru a-l scoate din Berna. Sau a unei erori nevinovate. Ori, poate, de-a dreptul a unei nebunii...

Bly îl aşeză în cabina navei, lângă o balustradă.

– Aşa e bine.

Porniră din nou, legănându-se şi alunecând în derivă prin ceaţa care se închidea la loc în urma lor. O zi mohorâtă pe apă, ajunsă la schimbarea de fază în care apa şi ceaţa se prefăceau una într-alta, cu ei prinşi la mijloc ca într-un sandvici. Pe Nirgal îl cuprinse o stare de toropeală. De bună seamă că Hiroko se afla pe Marte unde, cu siguranţă, îşi desfăşoară activitatea în felul ei secretos. Fusese ceva absurd să creadă altfel. Când se va întoarce acasă, o va găsi. Da, era un ţel, o sarcină pe care şi-o propunea singur. O va găsi şi o va convinge să iasă din nou la vedere. Singura cale de a se asigura că Hiroko a supravieţuit, singura modalitate de a-şi alunga din suflet acea oribilă povară. Da. O va găsi.

Apoi, pe când înaintau pe apa agitată, ceaţa se ridică. Nori cenuşii, la joasă înălţime, se grăbeau pe cer, aruncând în valuri rafale de ploaie. Începuse refluxul şi, în timp ce traversau estuarul, apele Tamisei îi izbiră cu toată puterea. Suprafaţa gri-maronie a apei fierbea, valurile se repezeau din toate direcţiile odată, o masă dezlănţuită de apă neagră, înspumată, împinsă cu repeziciune spre est, în Marea Nordului. Apoi vântul îşi schimbă direcţia şi se năpusti asupra apei, făcând ca toate valurile să se îndrepte, împreună, către mare. Printre dârele lungi de spumă pluteau obiecte de tot felul: lăzi, mobilier, acoperişuri, case întregi, bărci răsturnate, bucăţi de lemn – toate aduse de ape. Echipajul era pe punte, aplecându-se peste balustrade cu

binocluri şi căngi, strigându-i căpitanului să ocolească anumite obiecte ori să încerce să se apropie de ele. Erau absorbiţi de muncă.

– Ce sunt toate astea? îl întrebă Nirgal pe Bly.

– E Londra, răspunse Bly. Nenorocita de Londră care deversează în mare.

Deasupra lor, norii se grăbeau spre răsărit. Uitându-se în jur, Nirgal văzu alte bărci mici pe apa legănătoare a marelui estuar, recuperând resturile aduse de valuri sau doar pescuind. Unora, Bly le făcea semne cu mâna atunci când ajungea în dreptul lor, pe altele le saluta cu sirena. Semnale sonore erau purtate de vânt peste estuarul cu pete cenuşii, după toate probabilităţile transmiţând mesaje, deoarece marinarii lui Bly le comentau pe fiecare în parte.

– Hei, dar asta ce mai e? exclamă Kev, arătând în susul râului.

Din valul de ceaţă care acoperea gura Tamisei îşi făcuse apariţia un vas cu pânze, multe pânze, cu velatura pătrată dispusă, pe trei catarge, în configuraţia arhetipală, atât de cunoscută lui Nirgal deşi nu o mai văzuse până atunci. Un cor de sunete de sirenă salutară această apariţie – fluierături demente, sunete prelungi, susţinute, toate alăturându-se şi prelungindu-se tot mai mult, de parcă toţi câinii dintr-un cartier, stârniţi, ar fi lătrat în noapte, îndemnându-se în executarea misiunii lor. Deasupra chemărilor explodă şuieratul ascuţit şi penetrant al sirenei lui Bly, alăturându-se corului. Nirgal nu mai auzise niciodată un sunet atât de asurzitor. Îl dureau urechile. Cu cât era mai dens aerul, cu atât devenea mai consistent sunetul. Bly zâmbea, cu pumnul apăsat pe butonul sirenei. Membrii echipajului, ca şi păzitorii lui Nirgal, erau în picioare, la balustradă sau urcaţi pe ea, strigând fără sunet la această apariţie neaşteptată.

În cele din urmă, Bly opri sirena.

– Ce e asta? strigă Nirgal.

– *Cutty Sark!* răspunse Bly, după care îşi lăsă capul pe spate şi râse. Era trasă la mal în Greenwich, închisă într-un parc! Probabil că nişte nebuni au eliberat-o. Nemaipomenită idee! Trebuie s-o fi tras până dincolo de diguri. Uitaţi-vă la pânzele ei!

Bătrâna goeletă avea patru-cinci pânze desfăşurate pe fiecare dintre cele trei catarge, şi câteva, triunghiulare, între catarge şi întinzându-se înainte, spre bompres. Plutea chiar pe mijlocul apei, împinsă de un vânt puternic din spate, şi trecea drept prin

spumă şi printre diferitele obiecte plutitoare, tăind apa cu carena ascuţită, într-o succesiune rapidă de valuri albe. Nirgal văzu pe greement mai mulţi bărbaţi, majoritatea aplecaţi la capătul vergilor, făcând semne cu o singură mână către flotila de ambarcaţiuni cu motor printre care treceau. În vârful catargelor fluturau stindarde şi un steag mare, albastru cu cruci roşii. Când velierul ajunse în dreptul navei lui Bly, acesta din urmă apăsă de mai multe ori pe butonul sirenei, iar oamenii ovaţionară. Un marinar de la capătul dinapoi al vergii pânzei principale de pe *Cutty Sark* le făcu semne cu amândouă mâinile, sprijinindu-şi pieptul de marele cilindru din lemn lustruit. Apoi îşi pierdu echilibrul. Urmăriră cu toţii scena de parcă era derulată cu încetinitorul. Cu gura deschisă ca un mic „O" rotund, marinarul căzu înapoi, prăbuşindu-se în apa înspumată, dincolo de bordul goeletei.

– NU! strigară în cor cei de la bordul navei lui Bly.

Bly înjură tare şi porni motorul care, în absenţa sirenei, se auzi deodată foarte tare. Partea din spate a ambarcaţiei se scufundă mult în apă şi, după câteva clipe, se apropiau duduind de omul căzut peste bord, acum doar un punct negru printre multe altele, cu un braţ ridicat agitându-se frenetic.

Peste tot, ambarcaţiile fluierau, claxonau şi sunau din sirene, dar *Cutty Sark* nu încetini deloc, îndepărtându-se cu viteza maximă. Văzute din spate, pânzele arătau ca nişte pântece umflate. Frumoasă imagine! Iar atunci când Bly şi ai lui ajunseră la marinarul căzut, pupa goeletei abia se mai ridica deasupra apei spre răsărit, iar catargele nu erau decât o îngrămădire de pânze albe şi legături negre, până când totul dispăru brusc, într-un alt val de ceaţă.

– Nemaipomenită privelişte! repeta întruna unul dintre marinari. Nemaipomenită privelişte!

– Da, da nemaipomenită. Uite, trage-l la bord pe nepricopsitul ăsta.

Bly trecu în marşarier, apoi reduse viteza. Aruncară o scară peste bord şi se aplecară pentru a-l ajuta pe marinarul ud să urce pe punte. Până la urmă, acesta reuşi să treacă peste balustradă şi rămase, adus de spate, în hainele care musteau de apă, ţinându-se de balustradă şi tremurând.

– Ăă, mulţumesc, spuse el printre vărsături peste bord.

Kev, asistat de ceilalţi membri ai echipajului, îi scoaseră hainele ude şi îl înveliră în pături groase, murdare.

– Idiot tâmpit şi cretin! îi strigă Bly de la timonă. Erai gata să colinzi lumea pe *Cutty Sark,* iar acum zaci pe *Mireasa din Faversham.* Idiot tâmpit şi cretin!

– Ştiu, spuse marinarul, printre vărsături.

Ceilalţi, râzând, îi aruncară pe spate nişte haine.

– Prostule, să faci cu mâna spre noi în halul ăsta!

Pe tot drumul către Sheemess îi reproşară nepriceperea, uscându-l pe omul acela necăjit, îmbrăcat în haine mult prea mici pentru el, şi adăpostindu-l de vânt în spatele cabinei timonierului. Marinarul râse împreună cu ei, îşi blestemă ghinionul, descrise felul în care căzuse şi chiar le arătă cum alunecase. Ajunşi în Sheemess, îl ajutară să coboare în depozitul scufundat, îl serviră cu tocană fierbinte şi nenumărate halbe de bere amară, povestindu-le între timp celor dinăuntru şi tuturor celor care coborau scara cum dăduse el cu piciorul norocului.

– Uitaţi-vă, dobitocul ăsta a căzut de pe *Cutty Sark* azi după-masă, tâmpitul, când se îndreptau spre Tahiti duşi de maree şi cu toate pânzele întinse!

– Spre Pitcairn, interveni Bly…

Însuşi marinarul, beat pulbere, îşi istorisi povestea de tot atâtea ori ca şi salvatorii lui.

– Doar mi-am ridicat o clipă mâinile, şi tocmai atunci vasul s-a bălăbănit puţin şi m-am pomenit că zbor. Zburam prin spaţiu. Nu m-am gândit că o să păţesc ceva, chiar că nu m-am gândit. Tot timpul îmi ridicam mâinile, când eram mai în sus, pe Tamisa. Încă o halbă aici. Pardon, trebuie să mă duc să vomit.

– Doamne, era o privelişte minunată, arăta nemaipomenit! Zău aşa! Desigur, ridicaseră mai multe pânze decât aveau nevoie, dar asta numai de frumuseţe! Binecuvântaţi să fie pentru ce-au făcut! Minunată privelişte!

Nirgal se simţea ameţit şi pustiit. Cu excepţia unor locuri anume, unde se vedeau dungi de lumină strălucitoare, întreaga sală fusese cuprinsă de un întuneric lucios. Totul era un clarobscur de obiecte aruncate la întâmplare, Brueghel în alb-negru, şi nespus de gălăgios.

– Mi-aduc aminte de inundaţia din primăvara lui ’13, când m-am pomenit, în camera de zi, cu Marea Nordului…

– A, nu, să nu mai aud de inundaţia din ’13! Nu mai aduce iar vorba de asta!

Nirgal se duse la toaleta amenajată într-un colţ al încăperii, cu gândul că se va simţi mai bine dacă se va uşura. Marinarul salvat

zăcea pe podea, într-una din cabine, vomitând violent. Nirgal se retrase şi se aşeză pe cea mai apropiată bancă, aşteptând. O femeie tânără trecu pe lângă el şi îi puse mâna pe cap.

– Arzi!

Nirgal îşi puse o palmă pe frunte, încercând să se concentreze.

– Trei sute zece grade Kelvin, riscă el o apreciere. Drace!

– Ai febră, spuse ea.

Unul dintre însoţitori se aşeză lângă el. Nirgal îi spuse că are temperatură, iar bărbatul îl întrebă:

– N-ai vrea să-ţi consulţi computerul de la mână?

Nirgal consimţi şi ceru temperatura. Trei sute nouă grade Kelvin.

– Drace!

– Cum te simţi?

– Încins. Îngreunat.

– Mai bine te-am duce la un doctor...

Nirgal aprobă cu o mişcare a capului, şi în aceeaşi clipă îl cuprinse ameţeala. Se uită la gărzile lui personale cum dădeau telefoane şi făceau aranjamente. Veni şi Bly, căruia îi puseră întrebări.

– Acum, noaptea? întrebă Bly.

Conversaţia calmă continuă. Bly ridică din umeri: nu e o idee prea bună, sugera gestul lui, dar se poate. Însoţitorii lui Nirgal insistară, iar Bly dădu peste cap ce mai rămăsese din halbă şi se ridică. Fruntea i se afla la acelaşi nivel cu a lui Nirgal, deşi marţianul se aplecase pentru a-şi rezema spatele de masă. O specie diferită, un amfibian puternic, îndesat. Îşi dăduseră seama de venirea inundaţiei înainte ca ea să se producă? Îşi dădeau seama acum?

Oamenii îşi luară rămas bun şi îi strânseră mâna. Urcarea treptelor acelui adăpost se dovedi o operaţiune chinuitoare. Apoi ieşiră în noaptea rece şi umedă. Totul era învăluit în ceaţă. Fără să scoată o vorbă, Bly îi conduse la navă şi rămase tăcut în timp ce pornea motoarele şi dezlega parâma. Porniră la drum, pe valurile nu prea mari. Pentru prima dată, legănarea îi produse lui Nirgal o senzaţie de greaţă, iar greaţa era mai rea decât durerea. Se aşeză pe un scaun lângă Bly, urmărind conul cenuşiu de apă şi ceaţă luminată din faţa vasului. Când obiecte negre îşi făceau apariţia din vălurile ceţei, Bly încetinea şi uneori chiar trecea în marşarier. Călătoria dură foarte mult, iar când intrară în docurile

de la Faversham, lui Nirgal îi era mult prea rău pentru a-şi mai lua rămas bun aşa cum s-ar fi cuvenit. Nu reuşi decât să prindă mâna lui Bly şi să privească pentru o clipă în ochii albaştri ai acestuia. Doamne, ce mai figuri! Le puteai vedea sufletul acolo, pe chip. Ştiuseră ei oare? Apoi Bly plecă, iar ei se aflau într-o maşină, zumzăind în noapte. Nirgal simţea cum propria greutate îi creşte, ca atunci când coborâse cu elevatorul. De acolo într-un avion, urcând în întuneric, apoi coborând tot în întuneric. Urechile îi pocneau dureros şi îi era greaţă. În sfârşit, ajunseră la Berna, iar Sax apăru lângă el. Grozavă uşurare!

Se trezi în pat, foarte încins, respirând dureros aerul umed. La una dintre ferestre se vedeau Alpii. Albul ţâşnind din verde, ca moartea însăşi retrăgându-se, violent, din viaţă, pentru a-i aminti că viriditas este un detonator verde care, într-o bună zi, va exploda din nou în albul unei nove, revenind la aceleaşi elemente fundamentale din care fusese alcătuit înainte ca diavolul matricei de praf să-l fi adunat. Albul şi verdele… Se simţea de parcă Jungfrau îi era împins în jos pe gâtlej. Voia să doarmă, să scape de senzaţia neplăcută.

Sax se aşeză lângă el şi îl prinse de mână.

– Cred că are nevoie de gravitaţia marţiană, i se adresă el cuiva care nu părea să se afle în cameră. Ar putea fi o formă de rău de înălţime sau un agent patogen, ori o alergie, o reacţie sistemică. Oricum, un edem. Să-l urcăm imediat într-o navetă sol-spaţiu şi să-l ţinem, într-un inel gravitaţional, la greutatea marţiană. Dacă am dreptate, o să-i facă bine. Iar de nu, nici rău n-o să-i facă.

Nirgal încercă să vorbească, dar nu-şi putu regla respiraţia. Planeta îl contaminase, îl strivise, îl fiersese în aburi şi bacterii. Strânse mâna lui Sax şi inspiră o gură de aer pe care-l simţi ca pe un cuţit în inimă.

– Da, spuse el cu răsuflarea întretăiată şi privi cruciş la Sax. Acasă, da!

Partea a V-a
ÎN SFÂRŞIT ACASĂ

Un bătrân veghind un bolnav. Saloanele de spital sunt toate la fel: curate, albe, răcoroase, fluorescente. Se aude zumzetul aparaturii. Pe pat e întins un bărbat înalt, negricios, cu sprâncene groase, negre, dormind agitat. Bătrânul stă ghemuit la căpătâiul acestuia, atingându-l cu un deget în dosul urechii. Abia auzit, bătrânul murmură: Dacă e o reacţie alergică, atunci sistemul tău imunitar trebuie convins că alergenul nu reprezintă o problemă reală. Nu a fost identificat niciun alergen. De obicei, edemul pulmonar este o boală de mare altitudine, dar poate a fost pricinuită de amestecul de gaze sau, în cazul tău, e o boală de joasă altitudine. Trebuie să elimini apa din plămâni. S-au descurcat bine în privinţa asta. Febra şi frigurile ar putea să reacţioneze la biofeedback. Nu trebuie să uiţi că o febră cu adevărat mare este periculoasă. Mi-aduc aminte de ziua aceea când ai venit la baie după ce căzuseşi în lac. Erai albastru. Jackie a sărit imediat în apă. Ba nu, poate că doar s-a oprit să se uite. Ne ţineai de braţ pe Hiroko şi pe mine, şi toţi am fost martori cum te încălzeai. Termogeneză fără tremurat – se întâmplă oricui –, dar tu ai făcut-o prin propria-ţi voinţă şi cu mare forţă. N-am văzut niciodată aşa ceva. Nici acum nu-mi dau seama cum ai reuşit. Ce băiat minunat erai! Dacă vor, unii oameni tremură la comandă, şi poate că asta i se întâmplă oricui, doar că e înăuntrul corpului. Nici măcar nu contează, nu e nevoie să ştii cum, nu trebuie decât s-o poţi face. Şi dacă ai putea s-o faci şi invers, să-ţi scazi temperatura... încearcă! Ce băiat minunat erai!

Bătrânul întinde mâna, îl prinde pe tânăr de încheietură şi strânge. Obişnuiai să pui întrebări. Erai foarte curios, foarte bine crescut, întrebai: „De ce, Sax? De ce? De ce, Sax? De ce?” Era o distracţie să încerci să faci faţă cu răspunsurile. Lumea e ca un copac, de la fiecare frunză poţi ajunge înapoi, la rădăcini. Sunt convins că aşa simţea şi Hiroko, probabil că ea a fost prima care mi-a spus asta. Ascultă, n-a fost rău să porneşti în căutarea lui Hiroko. Am făcut eu însumi acelaşi lucru. Şi o voi mai face. Pentru că am văzut-o, odată, în Daedalia. M-a ajutat când am fost surprins de o furtună. M-a ţinut de încheietura mâinii, uite-

aşa. E în viaţă, Nirgal! Hiroko trăieşte. E acolo, afară. Într-o bună zi ai s-o găseşti. Pune-ţi în funcţiune termostatul acela interior al tău, coboară-ţi temperatura şi într-o bună zi o vei găsi...

Bătrânul dă drumul mâinii. Se lasă moale, pe jumătate adormit, continuând să murmure: Obişnuiai să spui: „De ce, Sax? De ce?”

Dacă n-ar fi suflat mistralul poate că ar fi plâns, pentru că nimic nu mai era la fel, absolut nimic. Ajunse într-o gară a Marsiliei care nu existase la plecarea lui, lângă un orăşel care de asemenea nu existase, toate construite în stilul arhitectonic Gaudi, cu o anumită circularitate bogdanovistă, amintindu-i lui Michel de Christianopolis şi Hiranyagarba contopite într-o singură aşezare. Nu, nimic nu arăta câtuşi de puţin familiar. Terenul, aplatizat într-un mod bizar, era verde, lipsit de stânci şi de acel *je ne sais quoi* care însemnase Provence. Michel lipsise vreme de o sută doi ani.

Dar vântul care sufla peste acest peisaj nefamiliar era Mistralul, coborând pantele cunoscutului Massif Centrale – rece, uscat, mucegăit şi electrizant, încărcat cu ioni negativi sau altceva ce-i conferea cunoscuta voioşie caracteristică, aproape catabatică. Mistralul! Indiferent de aspect, trebuia să fie Provence!

Funcţionarii de la sediul local Praxis i se adresară în franceză, iar Michel îi înţelese cu mare greutate. Se strădui să asculte foarte atent, cu speranţa că limba maternă îi va reveni în minte şi că fenomenele de *franglaisation* şi *frarabisation* de care auzise nu o schimbaseră prea mult. Era şocant că se vedea nevoit să bâjbâie prin limba lui maternă şi că Academia Franceză nu-şi făcuse datoria şi nu îngheţase limba la nivelul secolului al şaptesprezecelea, aşa cum ar fi trebuit. O femeie tânără, care-i conducea pe angajaţii de la Praxis, părea a-i spune că ar putea da o tură cu maşina, să vadă zona, să coboare până la noul litoral şi aşa mai departe.

– Bine, spuse Michel…

Deja îi înţelegea mai bine. Poate că nu era vorba decât de accentul provensal. Îi urmă prin cercurile concentrice ale clădirii, apoi într-un parking ca oricare altele. Tânăra îl ajută să ia loc pe scaunul din faţă al unui automobil de proporţii reduse, iar ea se aşeză de cealaltă parte, la volan. O chema Sylvie. Era minionă, atrăgătoare, elegantă şi mirosea frumos. De aceea, franceza ei ciudată continua să-l surprindă pe Michel. Porni maşina şi ieşiră din zona aeroportului. La scurtă vreme înaintau cu zgomot pe un drum negru, străbătând un peisaj neted, verde de atâta iarbă şi copaci. Ba nu, se vedeau câteva dealuri în depărtare, dar erau atât de mici, iar orizontul atât de departe!

Sylvie îl conduse, pe drumul cel mai scurt, la malul mării. De

la o intersecţie de pe culmea unui deal, se vedea până departe, peste Mediterana care în ziua aceea strălucea în lumina soarelui, în nuanţe de brun şi cenuşiu.

După câteva minute de observaţie în tăcere, Sylvie porni mai departe, spre interior, străbătând din nou terenul plat. Apoi se opriră lângă un zăgaz de unde se vedea peste Camargue, după cum îi explică ea. Altfel, Michel n-ar fi recunoscut locul. Delta Rhonului alcătuise cândva un larg evantai triunghiular, de mai multe mii de hectare, plin de mlaştini sărate şi iarbă. Acum, făcea parte din Mediterana. Apa era maronie, punctată de construcţii dar, oricum, era apă, iar cursul Rhonului, o linie albăstruie, o străbătea pe la mijloc. Arles, în vârful evantaiului, era din nou un port maritim funcţional, îi spuse Sylvie, deşi continua să asigure securitatea canalului. Tot ce exista în delta de la sud de Arles, continuă tânăra, cu mândrie, de la Martique (la est) până la Aigues-Mortes (la vest) fusese acoperit de apă.

Într-adevăr, Aigues-Mortes era un oraş mort, cu toate construcţiile industriale inundate. Instalaţiile portuare fuseseră însă făcute să plutească şi transferate la Arles sau la Marsilia. Se depuneau eforturi intense pentru a se realiza rute navigabile sigure pentru vapoare. Atât Carmargue cât şi Plaine de la Crau (ceva mai departe, spre est) fuseseră presărate de structuri de tot felul, dintre care multe apăreau la suprafaţa apei, dar nu toate, iar apa era mult prea opacă pentru a se vedea prin ea.

– Uite, acolo e gara. Se văd silozurile, dar nu şi dependinţele. Şi iată şi unul dintre Canalele cu malurile îndiguite. Malurile acelea sunt acum ca nişte recifuri. Vezi dunga de apă cenuşie? Digurile încă se mai fisurează atunci când curentul Rhonului trece peste ele.

– Bine că mareele nu sunt înalte, spuse Michel.

– Adevărat. Altfel, ar fi mult prea înşelătoare pentru a permite vapoarelor să ajungă la Arles.

În cazul Mediteranei, mareele erau neglijabile, iar pescarii şi armatorii de pe coastă descopereau zi de zi ce mai putea fi traficat fără nicio problemă. Erau întreprinse încercări de salvare a canalului principal al Rhonului prin noua lagună şi de amenajare a unor canale laterale în aşa fel încât ambarcaţiunile să nu fie nevoite să înfrunte curentul fluviului atunci când se întorceau în susul apei. Sylvie îi arătă detalii de care Michel nu-şi dădea seama, povestindu-i despre modificări neaşteptate ale cursului Rhonului, despre nave împotmolite, geamanduri plutind

la întâmplare, carene spintecate, salvări pe timp de noapte, deversări de petrol, faruri noi, derutante – faruri false, de altfel, instalate de cei care lucrau noaptea pentru a-i preveni pe neatenţi –, chiar obişnuite acte de piraterie comise în largul mării. Viaţa părea palpitantă la noua gură a Rhonului.

După o vreme, se întoarseră la maşinuţa lor, iar Sylvie se îndreptă spre sud şi apoi spre est, până când ajunseră la ţărmul mării, adevăratul ţărm situat între Marsilia şi Cassis. Această parte a litoralului mediteranean, ca şi Coasta de Azur ceva mai la est, consta dintr-un şir de dealuri abrupte coborând brusc în mare. Desigur, dealurile încă se vedeau bine deasupra apei şi, la prima impresie, i se păru lui Michel că această porţiune a coastei se modificase mult mai puţin decât Camargue, acum inundată. Dar, după câteva minute de observare în tăcere, se răzgândi. Camargue fusese întotdeauna o deltă şi continua să fie o deltă, aşa că acolo nimic esenţial nu se schimbase. Aici, totuşi…

– Au dispărut plajele.

– Da…

Era şi de aşteptat. Iar plajele reprezentaseră esenţa acestei zone litorale – plajele, cu verile acelea lungi, galben-maronii, pline până la refuz de animale umane dezbrăcate, adulând soarele, cu înotători şi bărci cu pânze şi culori de carnaval şi nopţi lungi, calde, palpitante. Toate acestea dispăruseră.

– Şi n-au să se mai întoarcă niciodată.

– La fel e peste tot, răspunse Sylvie cu indiferenţă, dând din cap.

Michel privi spre vest. Dealurile coborau peste tot în marea cafenie, până la orizontul îndepărtat. I se părea că privirile îi răzbat până la Cap Sicle. Mai departe se aflau toate marile staţiuni: Saint-Tropez, Cannes, Antibes, Nice, micul său Villefranche-sur-Mer şi, între ele, celelalte staţiuni elegante de pe litoral, mari şi mici, toate scufundate, la fel ca fâşia de pământ de la picioarele lor, marea de culoarea noroiului izbindu-se cu zgomot de un şir de pietre sfărâmate, decolorate, şi de copaci galbeni, fără viaţă, şi drumurile de pe plajă înfundându-se în valurile albe, murdare. Valuri murdare, revărsându-se pe străzile oraşelor părăsite.

Copaci verzi deasupra noului ţărm, aruncaţi la întâmplare pe stâncile albicioase. Michel uitase cât de albe pot fi stâncile. Frunzişul era sărăcăcios şi prăfuit. În ultimii ani, explică Sylvie, despăduririle reprezentaseră o problemă serioasă; oamenii tăiau

copacii pentru lemn de foc. Dar Michel abia dacă o mai auzea. Stătea cu ochii aţintiţi spre plajele înecate, încercând să-şi amintească frumuseţea lor nisipoasă, fierbinte, erotică. Toate pieriseră. Şi, pe când stătea acolo, în apa murdară, constată că nu şi le mai putea aminti foarte bine, şi nici zilele petrecute de el acolo. Nenumăratele zile tihnite erau acum estompate, precum chipul unui prieten mort. Nu-şi mai amintea.

Cu toate acestea, Marsilia bineînţeles că supravieţuise – mai precis, singura parte a coastei care nu interesa pe nimeni, cea mai urâtă parte: oraşul. Bineînţeles. Docurile oraşului erau inundate, la fel şi cartierele din imediata lor apropiere. Dar aici terenul se ridica într-o pantă abruptă, iar cartierele situate mai sus îşi duseseră mai departe existenţa dură, sordidă. Marile vapoare continuau să ancoreze în port, lungi docuri plutitoare erau manevrate în direcţia lor pentru descărcarea calelor, în vreme ce marinarii umpleau oraşul şi-şi făceau de cap în felul lor obişnuit. Sylvie îi povesti că la Marsilia auzise despre cele mai înfricoşătoare întâmplări petrecute la gurile Rhonului şi pe tot cuprinsul Mediteranei, unde hărţile nu mai aveau nicio valoare, despre case ale morţii între Malta şi Tunisia, despre atacuri ale corsarilor barbari…

– Mai mult ca oricând, Marsilia este ea însăşi, îi spuse zâmbind Sylvie, iar Michel avu revelaţia bruscă a vieţii de noapte pe care o ducea fata, viaţă nesăbuită şi poate întrucâtva periculoasă.

Sylviei îi plăcea Marsilia. Maşina se poticni într-una dintre numeroasele gropi de pe drum, iar Michel simţi zguduitura ca pe propriul lui puls – el şi Mistralul, alergând prin urâta şi bătrâna Marsilie, cu spaimă la gândul unei femei tinere, nestăpânite.

Marsilia – mai mult ea însăşi acum decât fusese de veacuri întregi. Acest lucru era, poate, adevărat pentru întreaga coastă. Turişti nu mai existau. De la dispariţia plajelor, noţiunea de turism primise o lovitură de cuţit în inimă. Marile hoteluri şi spaţii de cazare, în culori pastel, erau acum pe jumătate scufundate, amintind de cuburile unor copii rămase pe plajă după reflux. Pe când părăseau oraşul, Michel observă că etajele superioare ale multor asemenea clădiri părea să fi fost reocupate – de către pescari, îi explică Sylvie. Fără îndoială că aceştia îşi ţineau bărcile în camerele de jos, ca oamenii aşezărilor lacustre din Europa preistorică. Vechile obiceiuri reveneau.

Aşa că Michel continuă să se uite pe fereastră, încercând să

regândească noua Provence, străduindu-se să nu cedeze şocului atâtor schimbări. Desigur, totul era extrem de interesant, chiar dacă nu aşa cum îşi amintea el. Îşi dădu curaj, spunându-şi că în cele din urmă se vor forma plaje noi, pe măsură ce valurile aveau să sape sub maluri, iar fluviile şi râurile, încărcate, vor transporta aluviunile către mare. Era posibil ca aceste noi plaje să apară destul de repede deşi, la început, vor fi formate doar din pământ sau pietre. Nisipul acela galben-maroniu… ei bine, curenţii ar fi putut aduce la ţărm o parte din nisipul scufundat. Cine ştie? Dar, cu siguranţă, cea mai mare parte a vechiului litoral dispăruse pentru totdeauna.

Sylvie conduse maşina până la o altă bifurcaţie bătută de vânturi, de unde se vedea marea. Apele se întindeau, cafenii, până la orizont, vântul dinspre ţărm permiţându-le celor doi să vadă spatele valurilor care se îndepărtau. Ciudat efect! Michel încercă să-şi amintească vechiul albastru bătut de soare. Erau atunci mai multe varietăţi de albastru mediteranean: puritatea limpede a Adriaticii, Marea Egee, cu nuanţa aceea homerică de vin… Acum totul era maroniu: mare brună, ţărmuri fără plaje, dealuri palide, stâncoase, deşertice, părăsite. Un ţinut pustiit. Nu, nimic nu mai era la fel, absolut nimic.

În cele din urmă, Sylvie îi remarcă tăcerea. Îl duse spre vest, până la Arles, într-un mic hotel din inima oraşului. Michel nu locuise niciodată în Arles şi nici nu avusese multă treabă pe-acolo, dar lângă hotelul lui era sediul Praxis, şi nu avea nicio altă idee, mai bună, cu privire la cazare. Coborâră din maşină. Gravitaţia devenise apăsătoare. Sylvie îl aşteptă până când îşi duse bagajul în cameră. Şi iată-l, neliniştit, într-o mică odaie de hotel, cu geanta de voiaj aruncată pe pat şi trupul încordat de dorinţa intensă de a-şi regăsi Pământul, de a se întoarce acasă. Pentru că acolo nu era acasă.

Cobori, apoi se duse peste drum, unde Sylvie îşi vedea de alte treburi.

– Există un loc pe care vreau să-l văd, îi spuse el.

– Oriunde doreşti.

– E lângă Vallabrix. La nord de Uzes.

Sylvie îi spuse că ştia unde.

Era deja după-amiaza târziu când ajunseră la locul cu pricina, un luminiş pe marginea unui drum îngust, străvechi, lângă o livadă de măslini situată pe o pantă şi bătută de Mistral. Michel o

rugă pe Sylvie să rămână în maşină şi urcă singur printre pomi, singur cu trecutul.

Vechea lui *mas* sau casă la ţară fusese amplasată la capătul crângului, pe un platou care dădea într-o râpă. Măslinii aveau trunchiurile noduroase de bătrâneţe. Casa propriu-zisă nu mai era decât o găoace de zidărie, aproape îngropată sub păienjenişul ţepos de rugi de mure care se întindeau pe pereţii exteriori.

Uitându-se la ruină, Michel constată că îşi amintea de interiorul ei sau măcar de unele părţi. Lângă intrare fusese o bucătărie cu o masă mare şi apoi, după ce treceai pe sub o grindă masivă a tavanului, o cameră de zi – cu canapele şi o măsuţă joasă –, de unde o uşă dădea în dormitor. Trăise acolo doi-trei ani, împreună cu o femeie pe care o chema Eve. De mai bine de un secol nu se mai gândise la locul acela. Ar fi putut afirma că îi dispăruse cu totul din minte. Dar, cu ruinele în faţă, fragmente ale acelor timpuri îi năvăleau în faţa ochilor, ruine de un alt fel. În colţul acela, acum plin de tencuială sfărâmată, fusese o lampă albastră. Pe peretele de colo, unde acum nu se mai vedeau decât cărămizi, ţigle şi frunze aduse de vânt, fusese o gravură de Van Gogh. Grinda aceea masivă dispăruse, ca şi suporturile de prindere în pereţi. Cineva trebuia s-o fi tras afară; greu de crezut că făcuse efortul s-o ridice – cântărea, probabil, sute de kilograme. Ciudat ce erau oamenii în stare să facă! După aceea, din nou, despădurirea: rămăseseră mult prea puţini arbori suficient de mari, din care să se poată face o asemenea grindă. De câte secole locuiau oamenii pe pământurile astea!

Până la urmă, s-ar fi putut ca despădurirea să nu mai reprezinte o problemă. Pe parcursul drumului, Sylvie îi vorbise despre iernile însoţite de inundaţii violente, ploi, vânturi. Mistralul sufla acum de o lună întreagă. Unii susţineau că nu se va termina niciodată. Uitându-se prin casa ruinată, Michel nu regretă asta. Avea nevoie de prezenţa vântului pentru a se orienta. Era ciudat cum funcţiona (sau nu funcţiona) memoria. Se urcă pe peretele dărâmat al casei, încercând să-şi amintească şi mai multe despre locul acela şi despre viaţa pe care o dusese acolo împreună cu Eve. Rememorare deliberată, urmărirea trecutului... în schimb, îi veneau în minte scene pe care le petrecuse împreună cu Maia, la Odessa, ori cu Spencer, pe hol. Poate că ambele vieţi aveau destule elemente în comun pentru a crea o asemenea confuzie. Eve fusese iute la mânie, la fel ca

Maia. Cât despre restul, *la vie quotidienne* fusese doar *la vie quotidienne,* tot timpul şi pretutindeni, mai ales pentru un anume individ cuprins de îndoieli, acomodându-se cu obiceiurile aşa cum se acomoda cu mobilierul, târât dintr-un loc într-altul. Poate.

Pereţii interiori ai casei fuseseră acoperiţi cu o tencuială de un bej curat, pe care erau ţintuite gravuri. Acum, peticele de tencuială rămase erau zgrunţuroase şi decolorate, ca pereţii unei vechi biserici. Eve făcea treabă în bucătărie. Avea spatele şi picioarele lungi şi puternice. Îl privea peste umăr şi râdea. La fiecare întoarcere a capului, îşi scutura părul castaniu. Da, îşi amintea prea bine momentul acela, repetat de atâtea ori. O imagine fără context. Fusese îndrăgostit. În cele din urmă, Eve îl părăsise pentru altcineva... a, da, un profesor din Uzes. Câtă durere! Şi-o amintea, dar acum nu mai însemna nimic pentru el, n-o mai simţea nici măcar ca pe o pişcătură. O viaţă anterioară pe care aceste ruine nu-l puteau face să o retrăiască. Abia dacă-i aduceau în minte imaginile. Era înspăimântător, de parcă reîncarnarea ar fi fost reală şi i s-ar fi întâmplat lui însuşi, astfel încât trăia rememorări minuţioase dintr-o viaţă despărţită de el prin mai multe morţi ulterioare. Cât de straniu ar fi dacă astfel de reîncarnări s-ar petrece aievea, dacă el ar vorbi limbi pe care nu le cunoştea, ca Bridey Murphy, simţind vârtejul trecutului prin minte, simţind o existenţă anterioară... în sfârşit, de fapt ar fi fost la fel ca acum. Dar să nu retrăieşti nimic din acele sentimente din trecut, să nu poţi simţi nimic altceva decât senzaţia că nu simţi...

Părăsi ruinele şi se întoarse printre măslinii bătrâni.

Livada de măslini arăta de parcă ar fi fost în continuare îngrijită de cineva. Ramurile erau toate tăiate la un anumit nivel, iar pământul acoperit de o iarbă decolorată, uscată, nu prea înaltă, crescând printre miile de sâmburi cenuşii. Pomii erau aliniaţi, şi totul părea firesc, de parcă pur şi simplu crescuseră la distanţa respectivă unul de altul. Vântul sufla prin frunze, scoţând un sunet aproape percutant. Oprit în mijlocul livezii, de unde aproape că nu se vedeau decât măslinii şi cerul, Michel observă încă o dată cum cele două culori ale frunzelor se schimbau în bătaia vântului: verde şi gri, gri şi verde...

Întinse mâna, trase spre el o ramură şi cercetă atent frunzele. Îşi aminti. De aproape, cele două feţe ale foilor de măslin nu erau chiar atât de deosebite la culoare: un verde mat, obişnuit, şi un

kaki palid. Dar o coamă de deal plantată cu măslini şi bătută de vânt avea aceste două culori distincte, care în lumina lunii deveneau negru şi argintiu. Dacă te uitai la ele în razele soarelui, totul se reducea la textură – mată sau lucioasă.

Se apropie de un pom şi îl atinse cu palmele. Avea coaja specifică măslinului: dreptunghiuri sparte, aspre la pipăit, şi o nuanţă gri-verzuie, amintind de faţa inferioară a frunzelor, dar ceva mai închisă şi adesea acoperită de o altă nuanţă de verde, gălbui, aidoma lichenilor sau vopselii de pe navele de război. Pe Marte erau foarte puţini măslini – oricum, nicio varietate mediteraneană. Nu, el simţea că se află pe Pământ. Şi că nu are mai mult de zece ani. Îl căra în el pe copilul acela greu. Unele dreptunghiuri de coajă se desprindeau. Crăpăturile dintre ele erau superficiale. Adevărata culoare a cojii, fără niciun fel de licheni, apărea ca un bej pal, cu aspect lemnos. Se întâlnea atât de rar, încât era greu de sesizat. Pomi îmbrăcaţi în licheni! Michel nu-şi dăduse seama până atunci. Crengile de deasupra lui erau mai netede, iar fisurile doar nişte linii de culoarea lemnului. Lichenii erau şi ei mai netezi, ca o pulbere verde pe crengi şi rămurele.

Rădăcinile erau mari şi puternice. În apropierea solului, trunchiurile se întindeau lateral, ca nişte excrescenţe în formă de degete, cu goluri şi spaţii între ele, semănând cu nişte pumni noduroşi înfipţi în pământ. Niciun Mistral n-avea să poată dezrădăcina vreodată pomii aceştia. Nici măcar un vânt marţian nu i-ar fi putut doborî.

Pământul era acoperit cu sâmburi uscaţi şi măsline negre, zbârcite, pe punctul de a putrezi. Ridică una, cu pielea neagră încă netedă, şi o jupui cu unghiile. Sucul purpuriu îi murdări mâna, iar când o linse, gustul ei nu semăna defel cu acela al măslinelor murate. Era acru. Muşcă din pulpă, care aducea cu aceea a prunelor, iar gustul ei, acru şi amar, atât de deosebit de al măslinelor preparate, cu excepţia unei senzaţii uleioase ulterioare, îi străbătu mintea ca un fulger. Era la fel ca senzaţia Maiei de *déjà vu.* Mai făcuse cândva acest gest! În copilărie o făceau adesea, sperând de fiecare dată că măslinele lui se vor apropia la gust de cele servite la masă, oferindu-le lor, copiilor, hrană la locul de joacă, precum o mană cerească în acea mică pustietate. Dar pulpa fructului (mai decolorată pe măsură ce te apropiai de sâmbure) rămânea, cu încăpăţânare, incomestibilă ca întotdeauna – întipărită astfel în mintea lui precum

caracteristicile unei persoane: amar şi acru. Poate că fusese vindecat.

Frunzele fluturau în vântul năbădăios de la miazănoapte. Miros de praf. O pâclă maronie, luminoasă. La apus, cerul arămiu. Ramurile se ridicau de două-trei ori mai sus decât propria lui înălţime. Cele de la baza coroanei erau lăsate, atingându-l pe obraji. Scară umană. Copacul mediteranean, copacul grecilor, cei care văzuseră atâtea lucruri şi atât de limpede, care văzuseră lucrurile în dimensiunile lor normale, totul încadrându-se într-o simetrie-etalon cu scara umană – copacii, oraşele, întreaga lor lume fizică, insulele stâncoase din Marea Egee, dealurile stâncoase ale Peloponezului – un univers pe care îl puteai străbate cu piciorul, în câteva zile. Căminul, oriunde s-ar fi aflat, reprezenta, poate, locul scării umane. De obicei, copilăria.

Fiecare măslin era ca o vietate care-şi înălţa penajul în bătaia vântului, cu picioarele noduroase înfipte în pământ. Un versant de pene strălucind în vânt, îndoindu-se sub rafalele fluctuante, sub loviturile şi opririle neaşteptate, toate dezvăluite perfect de frunzele ca nişte pene. Asta era Provence, inima ţinutului. Întreaga lui fiinţă părea să vibreze în marginea fiecărui moment din copilărie, o imensă senzaţie de *presque vu* umplându-l şi revărsându-se în afară, o viaţă într-un peisaj, vibrând laolaltă cu propria-i greutate şi propriul echilibru. Nu se mai simţea greu. Până şi albastrul cerului era un glas dintr-o încarnare anterioară, repetând: Provence, Provence!

Dar afară, peste vâlcea, un stol de ciori se ridică învârtindu-se şi strigând: *Ka! ka, ka!*

Ka! Cine închipuise povestea aceea despre omuleţii roşii şi îl botezase pe Marte cu numele lor? N-avea de unde şti. Asemenea poveşti nu au începătură. În antichitatea mediteraneană, Ka fusese un spirit sau o dublură a faraonului, înfăţişat coborându-se asupra acestuia din urmă sub formă de şoim, porumbel sau cioară.

Iar acum, acel Ka al lui Marte se pogora asupra lui aici, în Provence. Ciori negre! Şi pe Marte aceste păsări zburau prin corturile transparente – la fel de puternice şi nepăsătoare la suflul ventilatoarelor, ca şi aici, în Mistral. Nu le interesa că se aflau pe o altă planetă, făcuseră din Marte casa lor, o lume ca oricare alta, de vreme ce şi oamenii de jos erau aşa cum fuseseră dintotdeauna – animale primejdioase, capabile să te

ucidă sau să te ducă în călătorii neobişnuite. Doar că nicio pasăre de pe Marte nu-şi amintea de călătoria până acolo şi nici despre Pământ. Nimic în afara minţii omeneşti nu lega cele două lumi. Păsările nu făceau decât să zboare şi să-şi caute hrana şi să croncăne, pe Pământ ca şi pe Marte, aşa cum făcuseră dintotdeauna şi aveau s-o mai facă. Oriunde ar fi fost, se simţeau acasă, răsucindu-se în rafalele puternice ale vântului, făcând faţă Mistralului şi strigându-şi una alteia: „Marte! Marte! Marte!” Dar Michel Duval... ah, Michel! O minte sălăşluind în două lumi deodată sau pierdută între ele, într-o ţară a nimănui. Noosfera era atât de necuprinsă! Unde se afla el? Cine era el? Cum avea să trăiască?

Livadă de măslini. Vânt. Soare strălucitor pe un cer ca alama. Greutatea propriului corp. Gustul acru din gură. Michel simţi cum i se înfig rădăcinile în pământ. Asta era casa lui, asta şi nu alta. Se schimbase şi totuşi n-avea să se schimbe niciodată. Nici livada asta, nici el însuşi. În sfârşit, acasă! În sfârşit, acasă! De-ar fi fost să trăiască pe Marte şi zece mii de ani, locul *acesta* va continua să însemne pentru el „acasă”.

* * *

Întors în camera de hotel din Arles, o sună pe Maia.

– Te rog să vii până aici, Maia. Vreau să vezi şi tu.

– Lucrez la un acord, Michel. Acordul dintre ONU şi Marte.

– Ştiu.

– E important!

– Ştiu.

– Bine, dar de asta am venit aici, şi sunt implicată în toată treaba, amestecată până peste cap. Nu pot să-mi iau, pur şi simplu, o vacanţă.

– Am priceput. Numai că, să ştii, munca asta nu se va termina niciodată. Politica nu va înceta niciodată. Poţi să-ţi iei o vacanţă şi apoi să te întorci la treabă, care oricum va continua. Dar aici... aici e casa mea, Maia, şi vreau s-o vezi şi tu. Nu vrei să-mi arăţi şi tu Moscova? Nu vrei să mergi acolo?

– Nici dac-ar fi ultimul loc rămas deasupra apelor.

– În sfârşit, pentru mine e altfel, replică Michel, suspinând. Te rog, vino să vezi ce vreau să spun.

– Poate. Mai târziu, după ce voi depăşi etapa negocierilor. E o perioadă critică, Michel! Crede-mă, de fapt tu ar trebui să fii aici, nu eu acolo.

– Pot să urmăresc totul pe monitor. N-are niciun rost să vin

personal. *Te rog,* Maia.

Maia făcu o pauză, surprinsă, până la urmă, de ceva din tonul lui.

– Bine, o să încerc. Totuşi, n-o să stau prea multă vreme, indiferent de motive.

– Nu contează. Totul e să vii.

*

După aceea, îşi petrecu zilele aşteptând-o pe Maia, deşi încerca să se gândească la altceva. Îşi ocupa fiecare moment de veghe călătorind peste tot într-o maşină închiriată, uneori cu Sylvie, alteori de unul singur, în ciuda momentului evocator din livada de măslini, sau poate şi datorită acestuia, se simţea profund înstrăinat. Dintr-un anume motiv, se simţea atras de litoral, fascinat de adaptarea oamenilor la noul nivel al apei mării. Mergea frecvent acolo, luând-o pe drumuri lăturalnice care-l duceau la ţărmuri abrupte sau la mlaştini neaşteptate, pe fundul văilor. Mulţi dintre pescarii de pe coastă erau de origine algeriană. Pescuitul nu mergea bine, ziceau ei. Zona Camargue era poluată de oraşele industriale acoperite de ape, iar în Mediterana peştii rămâneau în cea mai mare măsură dincolo de apa cafenie, departe, în adâncurile albastre. Deplasarea până acolo dura o dimineaţă întreagă şi era presărată de pericole.

Auzind franceza şi vorbind-o, chiar şi această franceză nouă şi ciudată, era ca şi cum ar fi atins cu un electrod nişte segmente ale creierului său care nu mai fuseseră vizitate de peste un secol. Fragmente de memorie explodau cu regularitate: amintirea bunătăţii unor femei faţă de el şi cruzimii lui faţă de ele. Poate că de aceea plecase pe Marte – să scape de sine însuşi, de cel care fusese: după toate aparenţele, un tip nesuferit.

Ei bine, dacă dorise să scape de sine, atunci reuşise. Acum era cu totul altfel. Un om de mare ajutor, plin de înţelegere. Putea să se privească în oglindă, să se confrunte cu ceea ce fusese, graţie a ceea ce devenise. Oricum, lui Marte îi datora schimbarea.

Era atât de ciudat modul cum funcţiona memoria. Fragmentele de amintire erau mici şi ascuţite, aidoma acelor minusculi ţepi de cactus lânos, a căror înţepătură doare exagerat de tare în comparaţie cu dimensiunile spinului. Cel mai bine îşi amintea de viaţa lui pe Marte, de Odessa, Burroughs, adăposturile subterane din sud, avanposturile ascunse din *haos,* până şi de Underhill.

Dacă ar fi revenit pe Pământ în timpul anilor petrecuţi la Underhill, ar fi fost copleşit de reporteri. Dar, de când dispăruse împreună cu Hiroko, pierduse legătura cu restul lumii şi, cu toate că de la revoluţie încoace nu încercase să se ascundă, puţini francezi părea să-i mai fi observat reapariţia. Proporţiile covârşitoare ale evenimentelor recente de pe Pământ avuseseră ca rezultat şi o fracturare parţială a culturii media – sau poate că nu era vorba decât de trecerea timpului. Cea mai mare parte din populaţia Franţei se născuse după dispariţia lui. Pentru aceştia, cei din Prima Sută erau totuna cu istoria antică; de fapt, ca să rămână totuşi ceva cât de cât interesant, nu cu adevărat antică. Dacă ar fi apărut Voltaire sau Ludovic al XIV-lea sau Charlemagne, poate că francezii le-ar fi acordat ceva atenţie. Dar un psiholog din secolul anterior, emigrat pe Marte (care era un fel de America), după ce totul fusese spus şi făcut... Categoric nu, asta interesa extrem de puţin pe oricare. Primi câteva telefoane, câţiva trecură pe la hotelul din Arles pentru a-i lua interviuri în hol sau în curte, după care îşi făcură apariţia şi reprezentanţii a vreo două emisiuni pariziene. Doar că pe toţi îi interesa mult mai mult ce le putea spune despre Nirgal decât despre sine însuşi. De Nirgal erau oamenii fascinaţi, el era eroul lor fermecător.

Fără îndoială că era mai bine aşa. Deşi, când mânca prin cafenele – simţindu-se la fel de singur ca atunci când, în transportorul lui de o persoană, colinda dealurile îndepărtate din Sud – trăia un sentiment de dezamăgire la gândul că este complet ignorat; nimic altceva decât încă un *vieux,* unul dintre aceia a căror viaţă nefiresc de lungă aducea, sincer vorbind, mai multe probleme de logistică decât *le fleuve blanc...*

Aşa era mai bine. Se putea opri în sate mici de pe lângă Vallabrix, ca Saint-Quentin-la-Poterie, Saint-Victor-des-Quies ori Saint-Hippolyte-de-Montaigu ca să stea la taifas cu negustorii ce păreau identici cu cei din momentul plecării lui. Poate descendenţi ai acelora sau chiar aceia înşişi. Vorbeau o franceză mai veche şi mult mai stabilă, indiferenţi la apariţia lui, absorbiţi de propriile conversaţii, de propriile existenţe. Pentru ei, el nu reprezenta nimic, aşa că-i putea observa mai bine. Aşa era şi pe străzile înguste, unde mulţi oameni aduceau a ţigani – sânge nord-african, fără nicio îndoială, răspândindu-se în rândul populaţiei ca după invazia sarazinilor, cu o mie de ani în urmă. Africani, pătrunşi acolo la fiecare circa o mie de ani – asta

însemna întreaga Provence! Femeile tinere erau frumoase. Se plimbau pline de graţie pe stradă, în grupuri, cu părul încă negru şi strălucitor, în ciuda prafului stârnit de Mistral. Acestea fuseseră satele lui. Indicatoare de plastic prăfuite, totul zdrenţuit şi uzat…

Continuă să oscileze între familiaritate şi alienare, amintire şi uitare, dar se simţea din ce în ce mai singur. Într-o cafenea, comandă un pahar de *cassis,* iar la prima înghiţitură îşi aminti că mai stătuse în cafeneaua aceea, *chiar la aceeaşi masă,* vizavi de Eve. Proust avusese perfectă dreptate identificând gustul ca principal agent al memoriei involuntare, deoarece amintirile de lungă durată ale oricărui individ se situau (ori, cel puţin, se organizau) în amigdale, chiar deasupra acelei zone din creier care se ocupa de gust şi miros; în felul acesta, mirosurile erau strâns împletite cu amintirile, precum şi cu reţeaua emotivă a sistemului limbic, strecurându-se prin ambele zone. De aici rezulta succesiunea neurologică în care mirosul declanşa amintirea care, la rândul ei, declanşa nostalgia – acel dor al omului pentru propriul trecut, *desire* pentru propriul trecut – nu pentru că fusese atât de minunat, ci pentru că *fusese,* iar acum nu mai era. Michel îşi aminti de chipul Evei, vorbind în încăperea aceea aglomerată, chiar vizavi de el. Doar că nu-şi mai amintea ce-i spusese şi nici de ce se aflaseră acolo. Bineînţeles că nu. Era vorba, pur şi simplu, de un moment izolat, un spin de cactus, o imagine zărită în timpul unui fulger, apoi dispărută. N-avea cum să ştie restul, oricât se străduia să-şi amintească. Iar toate amintirile lui erau la fel. Aşa ajung amintirile atunci când îmbătrânesc destul de mult: doar străfulgerări în întuneric, incoerente, aproape fără sens şi totuşi, uneori, încărcate cu o durere abia simţită.

Ieşi, împleticindu-se – din cafenea, din propriul trecut –, se urcă în maşină şi porni spre casă prin Vallabrix, pe sub platanii înalţi de pe Grand Planas, ajungând, fără să-şi dea seama, la casa în ruine. Se apropie din nou de ea, neputincios, de parcă dărăpănătura ar fi putut reveni brusc la viaţă. Dar nu era decât aceeaşi ruină prăfuită, lângă livada de măslini, iar el se aşeză pe un zid, simţindu-se pustiit.

Acel Michel Duval dispăruse. Iar acesta, aflat de faţă, avea să plece. Va trăi alte încarnări şi va uita acest moment, da, chiar şi acest moment dureros, aşa cum uitase toate momentele petrecute în acel loc, la începuturi. Clipe, imagini: un bărbat aşezat pe un zid dărâmat, fără a presupune niciun sentiment.

Nimic mai mult. Aşa că şi acest Michel avea să plece.

Măslinii îşi legănau braţele, gri-verde, verde-gri. Cu bine! Cu bine! Nu-i erau de niciun folos de data asta, nu-i ofereau nicio legătură euforică între momentul prezent şi timpul pierdut. Şi momentul acela aparţinea tot trecutului.

Se întoarse la Arles, însoţit de jocul culorilor: gri-verde, verde-gri. Funcţionarul din foaierul hotelului îi spunea cuiva că Mistralul n-are să înceteze niciodată.

– Ba da, se va opri, îi replică Michel, când trecu pe alături.

Urcă în cameră şi o sună-din nou pe Maia.

– Te rog, îi spuse, te rog, vino cât mai repede.

Îl înfuria că trebuia să recurgă la o asemenea cerşetorie. „Curând”, repeta ea tot timpul. Încă vreo câteva zile şi aveau să parafeze un acord, de data asta un acord serios, scris, între ONU şi un guvern marţian independent. Istoria în devenire. După aceea va vedea dacă o să poată veni.

Dar lui Michel nu-i păsa de istoria în devenire. Se plimba prin Arles, aşteptând-o. Se întorcea în cameră ca s-o aştepte. Ieşea din nou la plimbare.

Arles fusese folosit drept port de către romani la fel de mult ca şi Marsilia. Însă Cezar răsese de pe suprafaţa pământului Marsilia, pentru vina de a-l fi susţinut pe Pompei, şi favorizase oraşul Arles drept capitală locală. Romanii construiseră trei drumuri strategice care se întâlneau în oraş, toate folosite vreme de sute de ani după plecarea lor, iar pe parcursul acelor veacuri oraşul fusese plin de viaţă, prosper, important. Dar mai apoi Rhonul umpluse cu mâl lagunele, Camargue ajunsese o mlaştină pestilenţială şi drumurile se părăginiseră. Oraşul decădea. Alături de păşunile sărate, bătute de vânturi, şi de vestitele herghelii de cai albi, sălbatici, îşi făcuseră apariţia rafinării, centrale nucleare, combinate chimice.

Iar acum, din cauza inundaţiei, lagunele reapăruseră, limpezi, iar Arles era din nou un port maritim. Michel continuă să o aştepte pe Maia acolo, exact pentru că nu locuise niciodată în acel oraş. Nu-i amintea de nimic în afară de momentul respectiv, şi îşi petrecu zilele urmărind cum oamenii momentului îşi trăiau viaţa în acea nouă ţară străină.

Primi un telefon la hotel, din partea unui oarecare Francis Duval. Sylvie luase legătura cu acesta. Era nepotul lui Michel, fiul

fratelui său decedat. Locuia pe rue du 4 Septembre, chiar la nord de arena romană, la câteva blocuri de Rhonul umflat, la câteva blocuri de hotelul lui Michel. Francis îşi invită unchiul să-i facă o vizită.

După o ezitare de o clipă, Michel acceptă. Până să traverseze oraşul – oprindu-se puţin pentru a arunca o privire la teatrul şi arena romane –, nepotul lui convocase, după câte se părea, întregul *quartier,* pentru o sărbătorire-fulger; sticlele de şampanie începură să pocnească asemeni focurilor de artificii în momentul când Michel fu condus înăuntru şi îmbrăţişat de toţi cei prezenţi, cu trei pupături pe obraji, după obiceiul provensal. Îi trebui ceva timp ca să ajungă la Francis, care îl îmbrăţişă îndelung şi strâns, vorbind tot timpul, sub camerele de luat vederi ale oaspeţilor, aţintite asupra lor.

– Arăţi exact ca tata, spuse Francis.

– Şi tu la fel, spuse Michel, încercând să-şi amintească dacă era adevărat sau nu, încercând să-şi aducă aminte chipul fratelui său.

Dar Francis era un om în vârstă, şi Michel nu-l văzuse niciodată pe fratele lui atât de bătrân. Era greu de spus cât anume puteau semăna.

Şi toate chipurile îi erau, într-un fel, cunoscute, iar limba pe înţeles – în cea mai mare parte –, expresiile aducându-i din memorie imagine după imagine. Mirosul de brânză şi vin declanşa şi mai multe astfel de imagini, iar gustul vinului – altele. Francis se dovedi un expert, destupând, bucuros, mai multe sticle prăfuite: Châteauneuf du Pape, apoi un vin de Sauternes vechi de un secol, provenind de la Château d'Yquem, şi specialitatea lui, un vin roşu de Bordeaux numit Pauillac, câte două sticle de la Châteaux Latour şi Lafitte, ca şi un Châteaux Mouton-Rothschild din recolta anului 2064, cu etichetă de Pougnadoresse. Aceste minuni învechite se metamorfozaseră de-a lungul anilor în ceva mai mult decât nişte simple vinuri; gusturile erau bogate, cu nuanţe şi armonice. Lunecau pe gâtlejul lui Michel cu iuţeala cu care trecuse propria lui tinereţe.

Ar fi putut fi foarte bine o recepţie, să zicem, pentru vreun politician al oraşului, cu mare popularitate. Deşi, după cum îşi dăduse seama Michel, Francis nu semăna prea mult cu tatăl lui, vorbea *exact* ca acesta. Michel ar fi putut jura că uitase vocea aceea, dar acum ea îi răsuna deosebit de limpede în minte, şocant de limpede. Iată, de pildă, felul tărăgănat în care Francis

rostea cuvântul *normalement,* în cazul de faţă referindu-le la situaţia de dinainte de inundaţie, în vreme ce pentru fratele lui Michel însemnase o ipotetică stare de mers lin al lucrurilor (ceea ce nu se întâmpla niciodată în adevărata Provence) – exact acelaşi ritm şi aceeaşi pronunţie tărăgănate: *nor-male-ment...*

Toţi doreau să stea de vorbă cu Michel sau cel puţin să-l audă, aşa că el se ridică şi, cu un pahar în mână, ţinu o cuvântare scurtă, în stilul unui politician provensal, făcând complimente femeilor pentru frumuseţea lor, reuşind să precizeze cât de mulţumit este pentru că se află în mijlocul lor, fără a deveni sentimental sau a scoate la iveală propria-i dezorientare – un discurs făţarnic şi competent, exact cum le plăcea personajelor sofisticate din Provence, a căror retorică era concisă şi plină de umor, ca şi luptele cu tauri practicate pe acele meleaguri.

– Şi ce se mai întâmplă pe Marte? Cum e? Ce-o să faci acum? Totuşi acolo există iacobini?

– Marte e Marte, exclamă Michel, evitând răspunsul. Ştiţi, solul lui are culoarea ţiglelor de pe acoperişurile din Arles.

O ţinură aşa toată după-amiaza, apoi urmă un ospăţ. Nenumărate femei îl sărutară pe obraji, îmbătându-l cu parfumul, pielea şi părul lor, cu ochii lor negri, umezi şi zâmbitori, care îl priveau cu o curiozitate plină de prietenie. La fetele marţiene trebuia să se uite întotdeauna în sus, să le vadă bărbia, gâtul şi interiorul nărilor. Ce plăcere acum să privească în jos, la o cărare dreaptă dintr-un păr negru şi lucitor!

Seara, târziu, oamenii plecară pe la casele lor. Francis îl însoţi pe Michel până la arena romană şi urcară amândoi treptele de piatră, scobite, ale unuia dintre turnurile medievale care fortificaseră arena. De sus, din cămăruţa de piatră, se uitară, prin nişte ferestre mici, la acoperişurile din ţigle, la străzile lipsite de copaci şi la Rhon. Prin deschiderile din peretele sudic se vedea o porţiune din pânza de apă pestriţă care era Camargue.

– Înapoi la Mediterana! spuse Francis, cu mare satisfacţie. Poate că inundaţia a fost un dezastru pentru cele mai multe locuri, dar pentru Arles a însemnat o adevărată lovitură. Toţi cultivatorii de orez vin acum în oraş, gata să se apuce de pescuit sau să accepte orice altă muncă se iveşte. Multe dintre navele care au supravieţuit trag la mal chiar aici, în oraş, aducând fructe din Corsica şi Mallorca şi făcând negoţ cu Barcelona şi Sicilia. Am preluat o mare parte a afacerilor din Marsilia, deşi, trebuie s-o recunoaştem, cei de acolo se refac repede. Ştii bine că, înainte,

Aix avea Universitatea, Marsilia avea marea, iar noi nu aveam decât aceste ruine şi turiştii care veneau pentru o singură zi ca să le vadă. Iar turismul e o afacere urâtă, nu o muncă potrivită pentru fiinţele omeneşti. Face loc paraziţilor. Dar acum trăim din nou!

Era uşor băut.

– Să mergi o dată cu mine, cu barca, să vezi laguna.

– Mi-ar face plăcere.

În noaptea aceea, Michel o sună din nou pe Maia.

– Trebuie să vii. Mi-am găsit nepotul, familia.

Maia nu se arătă impresionată.

– Nirgal a plecat în Anglia, în căutarea lui Hiroko, îi comunică ea pe un ton tăios. Cineva i-a spus că se găseşte acolo, iar el a plecat, pur şi simplu.

– Ce-o mai fi şi asta! exclamă Michel, şocat de apariţia neaşteptată a ideii că Hiroko trăia.

– O, Michel, ştii doar că nu poate fi adevărat. Cineva i-a spus lui Nirgal. Aşa s-a întâmplat. Nu poate fi adevărat, dar el a alergat imediat într-acolo.

– Aşa cum aş fi făcut şi eu!

– Te rog, Michel, nu fi prost. Un singur tâmpit ne e de ajuns. Dacă Hiroko se află, totuşi, în viaţă, atunci e pe Marte. Cineva i-a spus chestia asta lui Nirgal doar ca să-l îndepărteze de la negocieri. Sper, cel puţin, să nu fi făcut-o pentru altceva, mai rău. Nirgal are o influenţă mult prea mare asupra oamenilor. Şi nici nu-i prea atent la ce-i iese din gură. Ar trebui să-l suni şi să-i spui să se întoarcă. Poate că pe tine o să te asculte.

– N-aş face-o, dacă aş fi în locul lui.

Rămase adâncit în gânduri, încercând să-şi înăbuşe speranţa neaşteptată că Hiroko trăia. Şi în Anglia, nu în altă parte! Că trăia, oriunde, şi împreună cu ea Iwao, Gene, Rya – întregul grup, familia lui, adevărata lui familie. Începu să tremure violent, iar când încercă să-i povestească nerăbdătoarei Maia despre familia lui din Arles, cuvintele i se opriră în gât. Realitatea era că toţi membrii adevăratei lui familii dispăruseră, cu patru ani mai devreme. Până la urmă, cu sufletul îndurerat, nu reuşi decât să rostească:

– Te rog, Maia, te rog, vino!

– Vin în curând. I-am spus lui Sax că voi pleca de îndată ce terminăm treaba aici. Restul va rămâne în seama lui, iar el abia vorbeşte. E ridicol.

Maia exagera. Aveau acolo o întreagă echipă de diplomaţi, iar Sax, în felul lui, era pe deplin competent.

– Bine, bine, adăugă ea. Am să vin. Aşa că nu mă mai bate la cap.

* * *

Maia sosi în cursul săptămânii următoare.

Michel o aşteptă la gară, nervos. Îşi petrecuse viaţa alături de ea, în Odessa şi Burroughs, timp de aproape treizeci de ani, dar acum, când se îndreptau spre Avignon, i se părea o străină aşezată acolo, lângă el, o frumuseţe de demult, cu ochii ascunşi şi pe chip cu o expresie greu de descifrat, vorbind englezeşte în propoziţii discordante, rostite în grabă, povestindu-i tot ce se petrecuse la Berna. Încheiaseră cu ONU un tratat care le garanta independenţa. În schimb, ei urma să permită ceva emigranţi, dar nu mai mult de zece procente pe an din populaţia planetei Marte. La asta se adăugau unele transferuri de resurse minerale şi consultanţă în probleme diplomatice.

– Asta e bine, foarte bine chiar!

Michel încerca să se concentreze la noutăţile aduse de ea, dar nu era uşor. Din când în când, în timp ce vorbea, Maia arunca câte o privire clădirilor pe lângă care treceau în viteză, dar în lumina aceea prăfoasă şi în bătaia vântului acestea păreau – sincer vorbind – destul de lipsite de gust. Pe Maia n-o impresionară.

Cu o senzaţie de leşin, Michel se apropie cât mai mult de palatul papal din Avignon, parcă maşina şi o conduse pe Maia într-o plimbare de-a lungul râului cu apele învolburate, pe lângă podul care nu mai ajungea la malul celălalt, apoi pe promenada largă, care pornea de la palat spre sud şi unde cafenele în aer liber se adăposteau la umbra platanilor. Acolo prânziră, iar Michel gustă uleiul de măsline şi vinul de coacăze, plimbându-le prin gură cu o plăcere nespusă, în timp ce o privea pe partenera lui cum, asemenea unei pisici, se relaxa pe scaunul metalic.

– E plăcut, spuse ea, iar el zâmbi.

Într-adevăr, *era* plăcut: răcoros, civilizat, relaxant, iar mâncarea şi băutura excelente. Doar că, pentru el, gustul de *cassis* dădea frâu liber noianului de amintiri şi emoţii din reîncarnări anterioare, amestecate cu emoţiile pe care le trăia în acel moment, accentuând totul – culorile, structurile, atingerea scaunelor metalice, adierea vântului; pe când, pentru Maia, vinul acela nu era decât o băutură făcută dintr-un fel de struguri

pentru tartine.

Uitându-se la ea, îi trecu prin minte că soarta îi hărăzise o parteneră mult mai atrăgătoare decât franţuzoaicele frumoase cu care avusese legături în viaţa aceea anterioară, o femeie *mai nobilă* într-un fel. În privinţa asta, şi el se descurcase bine pe Marte. Trăise pe un plan mult mai înalt. Acel sentiment şi acea nostalgie se înfruntau în sufletul lui, în vreme ce Maia se îndopa cu plăcintă, vin, brânzeturi, *cassis,* cafea, nepăsătoare la schema de interferenţă a vieţilor lui, care i se cuplau şi se decuplau în suflet.

Vorbeau la întâmplare. Maia era relaxată şi se simţea bine, mulţumită de realizările de la Berna. Nu simţea niciun îndemn să plece încotrova. Michel simţi o fierbinţeală în tot trupul, de parcă ar fi luat omegandorf. Treptat, uitându-se la ea, devenea şi el fericit. Pur şi simplu fericit. Trecutul, viitorul – niciunul, nici celălalt nu erau reale. Real nu era decât prânzul servit sub platani, la Avignon. Nu avea niciun rost să se gândească la altceva.

– E atât de civilizat, spuse Maia. De ani de zile nu m-am mai simţit atât de calmă. Înţeleg de ce-ţi place.

Apoi râse, iar Michel simţi un zâmbet idiot întinzându-i-se pe faţă.

– Nu ţi-ar plăcea să vezi din nou Moscova? întrebă curios.

– Nu, nu mi-ar plăcea.

Maia alungă ideea ca pe ceva care i-ar fi stricat bucuria momentului. Michel se întrebă ce simţea ea oare după acea revenire pe Pământ. Desigur că nu puteai fi complet lipsit de simţire într-o astfel de situaţie.

Dar, pentru unii, acasă însemna acasă, un complex de sentimente cu mult mai presus de raţiune, un fel de grilă sau câmp gravitaţional în care însăşi personalitatea căpăta o formă geometrică. Pentru alţii, un loc nu însemna decât un simplu loc, iar eul era independent de acesta, neschimbat, indiferent unde s-ar fi aflat. Cei dintâi trăiau în spaţiul curb einsteinian al propriului cămin, ceilalţi în spaţiul newtonian absolut al eului liber. Pe când Michel făcea parte din prima categorie, Maia aparţinea celei de-a doua, şi era lipsit de sens ca el să lupte împotriva acestui adevăr. Cu toate astea, ţinea neapărat ca Maiei să-i placă Provence sau măcar să înţeleagă de ce lui îi plăcea atât de mult.

Aşa că, după ce terminară masa, îşi continuară drumul spre sud, spre Les Baux, prin Saint-Remy.

Maia dormi tot drumul, iar Michel nu se supără. Între Avignon şi Les Beaux peisajul consta mai ales din construcţii industriale, urâte, presărate pe o câmpie prăfuită. Ea se trezi exact la timp, tocmai când Michel urca pe drumul îngust şi cu serpentine, cocoţat pe un povârniş din Alpilles şi ducând la străvechiul sat de pe culme. Acolo maşinile erau parcate într-un loc special amenajat, după care se mergea pe jos până în sat. Era, evident, o aşezare turistică, şi singura ei stradă, curbată şi foarte pitorească, era în momentul acela extrem de tăcută, de parcă ar fi fost părăsită. Cu obloanele trase, satul îşi dormea somnul de după-amiază. La ultima curbă, înainte de a se ajunge pe culme, se traversa un loc deschis, ca o piaţetă înclinată, dincolo de care se vedeau formaţiunile de calcar ca nişte umflături, fiecare scobită de câte un pustnic al unui schit de demult, ca să se pună la adăpost de sarazini şi toate celelalte primejdii ale lumii medievale. Spre sud, Mediterana lucea ca o tipsie de aur. Însăşi stânca era gălbuie, iar când un văl străveziu de nori de culoarea bronzului coborî pe cer la asfinţit, lumina căpătă o nuanţă de chihlimbar, metalică, de parcă cei doi ar fi păşit printr-o suspensie alcătuită din toţi anii trecuţi.

Se căţărară de la o chilie la alta, mirându-se cât erau de mici.

– Seamănă cu o vizuină de coiot, spuse Maia, uitându-se într-una din acele mici grote săpate în calcar. Parcă ar fi parcul nostru de trailere din Underhill.

Întorcându-se în piaţa înclinată, presărată cu bucăţi de calcar, se opriră să admire strălucirea Mediteranei. Michel îi arătă apele mai deschise la culoare, care acopereau Camargue.

– Erai obişnuită să vezi doar un pic de apă.

Intensitatea luminii scăzu, căpătând o nuanţă galben-roz; dealul părea o fortăreaţă ridicată deasupra lumii atât de încăpătoare, deasupra timpului însuşi.

– E frumos, dar n-aş putea trăi aici sus, ca ei. E, cumva, mult prea expus.

Se întoarseră în Arles. Deoarece era sâmbătă seara, în centrul oraşului avea loc un fel de festival al ţiganilor sau al nord-africanilor. Aleile erau pline de tarabe cu mâncare şi băutură, multe dintre ele instalate în arcadele arenei romane, deschisă tuturor şi în interiorul căreia cânta o formaţie muzicală. Maia şi Michel se plimbară peste tot, mână în mână, scăldaţi în mirosurile condimentelor arabe şi ale grătarelor. În jurul lor răsunau două-trei limbi diferite.

– Îmi aminteşte de Odessa, spuse Maia, în timp ce îşi făceau promenada în jurul arenei romane, numai că oamenii sunt atât de scunzi! E plăcut ca măcar o dată să nu te simţi un pitic.

Dansară în centrul arenei şi băură câte ceva la o masă, sub stelele nedesluşite. O stea era roşie, şi Michel avu unele bănuieli, dar nu le exprimă. Se întoarseră în camera de la hotel, făcură dragoste pe patul îngust, iar la un moment dat lui Michel i se păru că în el sunt mai mulţi bărbaţi, toţi ejaculând în aceeaşi clipă, şi scoase un strigăt la extazul ciudat provocat de o asemenea senzaţie... Maia adormi, iar el, cuprins de o *tristesse* ce reverbera undeva în afara timpului, rămase întins lângă ea, treaz, sorbind dintr-un pahar, în mirosul cunoscut al părului ei şi ascultând zgomotele oraşului care se stingeau treptat. În sfârşit, acasă!

În zilele care urmară, Michel o prezentă nepotului său şi restului de rude convocate de Francis. Toată trupa o luă în primire şi, cu ajutorul programelor de traducere, îi adresară zeci de întrebări. La rândul lor, se străduiau să-i spună totul despre ei înşişi. Se întâmpla de atâtea ori, îşi spuse Michel. Oamenii voiau să-l acapareze pe renumitul străin a cărui poveste o cunoşteau (ori îşi închipuiau că o cunosc), şi îi ofereau în schimb propria lor poveste, pentru a reechilibra balanţa. Era ca depunerea unei mărturii sau ca o confesiune. Un schimb reciproc de poveşti. Oricum, oamenii se simţeau la largul lor alături de Maia. Iar ea le asculta poveştile, râdea şi punea întrebări, implicându-se la maximum. Din nou şi din nou îi povestiră cum începuse inundaţia, înecându-le casele şi vieţile de zi cu zi, aruncându-i în lume, din mijlocul rudelor şi prietenilor pe care nu-i mai văzuseră de ani de zile, obligându-i la noi combinaţii şi scheme de întrajutorare, spărgându-le tiparul vieţii şi scoţându-i în bătaia Mistralului. Din câte vedea Michel, fuseseră înălţaţi de acest proces, erau mândri de reacţia lor, de modul în care toţi oamenii se uniseră, dar şi cuprinşi de indignare în faţa oricăror dovezi contrare, de înşelăciune sau nesimţire, umbre aruncate asupra unei acţiuni care, altfel, căpătase dimensiuni eroice.

– Îţi vine să crezi? L-au atacat într-o noapte pe stradă şi i-au luai toţi banii.

– Înţelegi? Ne-a trezit. Înţelegi? Ne-a trezit pe noi, care dormeam somnul celor drepţi.

Îi spuneau lui Michel tot felul de lucruri în franţuzeşte, îl

urmăreau cum dă din cap, apoi aşteptau reacţia Maiei în timp ce computerele traduceau în engleză spusele lor. Iar ea încuviinţa, absorbită, aşa cum făcuse cu tinerii marţieni din jurul bazinului Hellas, dovedindu-şi interesul prin expresia concentrată a feţei şi prin atenţia cu care urmărea totul. Ah, Maia şi Nirgal erau la fel, charismatici, prin modul cum ştiau să-i asculte pe ceilalţi, cum le amplificau efectul spuselor. Poate că asta şi înseamnă charisma: calitatea de a oglindi.

Câteva dintre rubedeniile lui Michel îi luară la o plimbare cu barca, iar Maia se minună de apele mânioase ale Rhonului pe care pluteau, de laguna atât de îmbâcsită de la Camargue şi de eforturile depuse în direcţia amenajării unui nou canal navigabil. După care ieşiră în apele brune ale Mediteranei, apoi şi mai departe, în cele albastre – albastrul bătut de soare –, cu barca ridicându-se pe crestele înspumate ale valurilor stârnite de mistral. Michel se dezbrăcă şi sări peste bord, bălăcindu-se în apa rece, sărată, şi chiar înghiţind un pic, pentru a savura gustul amniotic al vechilor partide de înot de pe vremea când venea aici la plajă.

Întorşi la ţărm, începură să facă excursii cu maşina. Odată se duseră să vadă Pont du Gard, şi în calea lor răsări, aceeaşi dintotdeauna, cea mai grozavă lucrare de artă a romanilor – un apeduct. Trei niveluri de piatră; arcele inferioare, groase, neclintite, scăldate de apa râului, se înălţau mândre de rezistenţa lor de două milenii în faţa apei curgătoare; deasupra, arce mai înalte şi mai uşoare, iar deasupra acestora arcele cele mai mici. Forma urma funcţiunea în chiar inima frumosului, utilizând piatra pentru a transporta apa peste apă. Pietrele erau acum găurite şi galbene ca mierea, foarte marţiene sub toate aspectele. Apeductul semăna cu arcada de la Underhill a Nadiei, înălţându-se acolo, în cheile calcaroase, de un verde prăfos, ale râului Gard, în Provence. Dar acum, lui Michel îi amintea mai mult de Marte decât de Franţa.

Maia se arătă entuziasmată de eleganţa construcţiei.

– Uite cât e de uman, Michel. Asta lipseşte structurilor noastre marţiene: sunt prea mari. Dar ăsta… ăsta a fost construit de mâinile unor oameni, cu unelte pe care oricine le putea făuri şi folosi. Blocuri de piatră, scripeţi şi matematică umană, poate şi câţiva cai. Nu maşinile noastre acţionate de la distanţă şi materialele acelea ciudate, făcând lucruri pe care nimeni nu le poate înţelege şi nici măcar n-are cum le vedea.

– Aşa e.

– Mă întreb dacă noi am fi în stare să construim manual ceva. Nadia ar trebui să vadă chestia asta. Ar fi încântată.

– Asta îmi ziceam şi eu.

Michel era fericit. Mâncară la iarbă verde, vizitară fântânile din Aix-en-Provence, aruncară o privire asupra Marelui Canion al râului Gard, dădură târcoale pe lângă docurile Marsiliei, vizitară ruinele romane din Orange şi Nîmes. Trecură pe lângă staţiunile, aflate sub apă, ale Coastei de Azur, iar într-o seară se duseră la căsuţa ruinată a lui Michel şi în mijlocul bătrânei livezi de măslini.

Şi în fiecare seară a acestor zile preţioase reveneau la Arles şi mâncau în restaurantul hotelului sau, dacă era cald, afară, sub platani, la cafenelele de pe trotuar. Apoi urcau în camera lor şi făceau dragoste, iar în zori se trezeau şi făceau dragoste din nou sau coborau direct în restaurant, după cornuri proaspete şi cafea.

– E frumos, spuse Maia, într-o seară albastră, în turnul arenei romane, de unde vedeau peste acoperişurile de ţigle ale caselor.

Se referea la tot, la întreaga Provence, iar Michel era fericit.

Dar primiră un mesaj pe computerul de la mână. Nirgal era bolnav, foarte bolnav. Cu un aer tulburat, Sax îi informă că îl expediase deja de pe Pământ, readucându-l la gravitaţia marţiană şi într-un mediu steril, în interiorul unei nave amplasate pe o orbită terestră.

– Mă tem că sistemul lui imunitar nu face faţă, iar gravitaţia nu-i este de niciun folos. Are o infecţie, edem pulmonar, febră foarte puternică.

– E alergic la Pământ, spuse Maia, cu chipul întunecat.

Se sfătui cu el ce e de făcut şi încheie convorbirea recomandându-i lui Sax să-şi păstreze calmul, apoi se duse la mica debara din cameră şi începu să-şi arunce hainele pe pat.

– Mişcă! strigă când văzu că Michel stă degeaba. Trebuie să mergem!

– Chiar trebuie?

Maia făcu un gest de lehamite şi continuă să scotocească în debara.

– Eu plec, spuse, îngrămădind la întâmplare în geamantan lenjerie de corp şi aruncând o privire spre Michel. Oricum, era timpul să mergem.

– Chiar aşa?

Maia nu-i răspunse. Transmise pe tastatura computerului un

mesaj prin care solicita echipei locale de la Praxis să le aranjeze transportul în spaţiul cosmic. Acolo aveau să-i întâlnească pe Nirgal şi Sax. Vocea îi era rece, tensionată, grăbită. Uitase deja de Provence.

Când îl văzu pe Michel continuând să stea nemişcat, explodă:

– Hai, nu mai fi atât de teatral! Dacă acum trebuie să plecăm, nu înseamnă că n-o să ne mai întoarcem vreodată! Doamne Sfinte, o să trăim o mie de ani, şi te poţi întoarce tot timpul, dacă vrei, chiar de o sută de ori! Şi pe urmă, cu ce e locul ăsta mai bun decât Marte? Mie mi se pare că arată exact ca Odessa, iar tu ai fost foarte fericit acolo, nu?

Michel nu o luă în seamă. Trecu, împleticindu-se, de geamantanul ei, şi se duse la fereastră. Afară era o stradă arlesiană obişnuită, albastră în lumina amurgului: pereţi cu stucatură pastel, pietre de râu, chiparoşi. Ţiglele de pe acoperişul de vizavi erau sparte. Se auzeau voci supărate, strigând ceva în franceză.

– Hei! exclamă Maia. Nu vii?

– Ba da…

Partea a VI-a
ANN ÎN PUSTIE

Uite ce e, să nu vrei să urmezi tratamentul de longevitate înseamnă sinucidere.

Şi?

Ei bine, sinuciderea e considerată de obicei un semn de disfuncţie psihologică. De obicei.

O să constaţi că, cel mai adesea, e adevărat. Eşti cel puţin nefericită.

Cel puţin.

De ce, totuşi? Ce-ţi lipseşte acum?

Lumea.

Tot mai ieşi, zilnic, pentru a privi răsăritul.

Deprindere.

Susţii că sursa stării tale depresive e distrugerea planetei primordiale. Eu cred că raţiunile filosofice ale celor ce suferă de asemenea stări nu sunt decât măşti care-i protejează de răni mult mai serioase, mai personale.

Totul poate fi adevărat.

Vrei să spui – toate motivele?

Exact.

De ce l-ai acuzat pe Sax? De monocauzotaxofilie?

Touché.

Numai că, de obicei, toate acestea au un început, pe lângă motivele reale. Primul, cel care te-a pus în mişcare. De multe ori, pe parcursul călătoriei tale, trebuie să revii la punctul acela, pentru a o lua de la capăt cu totul altfel.

Timpul nu e totuna cu spaţiul. Metafora spaţiului stabileşte ce anume este cu adevărat posibil în timp. Niciodată nu te poţi întoarce.

Nu, nu! Te poţi întoarce, metaforic. În călătoria ta imaginară, poţi merge înapoi, în trecut, să-ţi reiterezi paşii, să vezi unde te-ai întors din drum şi de ce, apoi să porneşti mai departe într-o direcţie diferită, deoarece include aceste meandre de înţelegere. Înţelegerea sporită sporeşte înţelesul. Atunci când continui să insişti că soarta planetei Marte te preocupă cel mai mult, cred că este vorba de o deplasare atât de puternică, încât te-a pus în

încurcătură. De asemenea, este o metaforă. Da, poate că o metaforă adevărată. Dar ambii termeni ai metaforei ar trebui recunoscuţi.

Văd ceea ce văd.

Dar problema este că nici măcar nu vezi. Rămâne atât de mult din Marte cel Roşu! Ar trebui să ieşi afară şi să te uiţi! Ieşi, goleşte-ţi mintea şi vezi ce e de văzut! Coboară la joasă altitudine şi plimbă-te pe unde vrei tu prin aerul de-acolo, doar cu o simplă mască de praf. Ar fi bine pentru tine, bine la nivel psihologic. Totodată ai avea un beneficiu de pe urma terraformării. Să trăieşti libertatea pe care ne-o conferă legătura cu aceasta lume, libertatea de a putea umbla goi pe suprafaţa ei şi a supravieţui. E uimitor! Ne face părtaşi la un sistem ecologic. Procesul merită să fie regândit. Ar trebui să ieşi afară şi să te gândeşti la el, să-l studiezi ca pe o areoformare.

Ăsta nu-i decât un cuvânt. Am pus stăpânire pe lumea de aici şi am scormonit-o pe dedesubt. Acum se topeşte sub picioarele noastre.

Iar din topire rezultă apă indigenă, nu importată de pe Saturn sau altă planetă. S-a aflat aici de la bun început, făcând parte din acumulările iniţiale, nu? A ţâşnit, în formă gazoasă, din bulgărele care a fost Marte. Acum face parte din corpul nostru. Chiar corpurile noastre sunt nişte tipare din apă marţiană. Fără mineralele de identificare, am fi transparenţi. Noi suntem apa marţiană, şi apa care a existat pe suprafaţa planetei înainte, da? Izbucnind în arteziene apocaliptice. Canalele acelea sunt atât de mari!

Timp de două miliarde de ani a fost gheaţă permanentă.

Atunci noi am ajutat-o să revină la suprafaţă. Măreţia marilor erupţii şi inundaţii! Am fost de faţă, le-am văzut cu ochii noştri, aproape că am murit din cauza lor…

Da, da…

Ai simţit cum maşina era luată de apă, doar erai la volan…

Da! numai că, în locul maşinii, l-a luat pe Frank.

Aşa e.

A cărat cu ea întreaga planetă, iar pe noi ne-a părăsit pe ţărm.

Planeta continuă să existe. Poţi să ieşi şi s-o vezi.

Nu vreau să văd. Am văzut-o deja.

Nu tu, cea de acum. Ci o altă Ann, anterioară ţie. Tu eşti aceea care trăieşte în acest moment.

Da, da.

Cred că ţi-e teamă. Ţi-e teamă să încerci o transmutare, o metamorfozare în ceva nou. Alambicul se află peste tot în jurul tău. Focul arde. Vei fi topită, vei fi renăscută. Cine ştie dacă o să mai exişti după aceea?

Nu vreau să mă schimb.

Nu vrei să încetezi să iubeşti planeta.

Da. Nu.

Niciodată nu vei înceta să iubeşti planeta. După metamorfoză, roca tot mai există. E, de obicei, mai tare decât roca-mamă, nu? Întotdeauna vei iubi planeta. Sarcina ta rezidă în a vedea acea planetă Marte care întotdeauna rămâne, fie că aerul e rarefiat sau dens, fierbinte sau rece, umed sau uscat. Toate acestea sunt efemere, dar Marte rămâne. E adevărat că astfel de inundaţii s-au mai petrecut cândva?

Da.

Propria apă a planetei. Toate aceste substanţe volatile aparţin lui Marte.

Cu excepţia azotului de pe Titan.

Da, da. Parc-ai fi Sax.

Ei, nici aşa!

Voi doi semănaţi mai mult decât îţi închipui. Iar toate substanţele volatile sunt ale planetei.

Dar distrugerea suprafeţei? E o ruină. Totul e modificat.

Asta înseamnă areologie. Sau areofanie.

Înseamnă distrugere! Ar fi trebuit să încercăm să trăim aici în condiţiile existente.

Dar n-am făcut-o. Aşa că, acum, a fi Roşu înseamnă a lucra pentru a menţine condiţiile actuale cât mai apropiate de cele primordiale. În contextul areofaniei – proiectul de realizare a atmosferei, care să permită fiinţelor omeneşti libertatea de a trăi pe suprafaţa planetei, până la o anumită altitudine. Asta-i tot ce poate însemna acum să fii Roşu. Şi există o mulţime de asemenea Roşii. Pe tine, cred, te îngrijorează ideea că, dacă te vei schimba vreodată câtuşi de puţin, asta va însemna sfârşitul, peste tot, al ideii de „Roşu". Dar principiul este mai mare decât tine. Ai contribuit la iniţierea şi definirea conceptului, dar n-ai făcut-o niciun moment de una singură. Dacă aşa ar fi fost, nimeni nu te-ar mai fi ascultat.

Dar nu m-au ascultat!

Unii te-au ascultat. Mulţi. Şi conceptul va continua să existe,

indiferent de ce vei face tu. Ai putea să te retragi, ai putea deveni o persoană cu totul diferită, ai putea deveni Verde ca lămâia necoaptă, dar conceptul de „Roşu” va continua întotdeauna să existe. În fiecare clipă ar trebui să te întrebi: „Ce mai lipseşte acum?” şi să te gândeşti la o modalitate de acceptare a realităţii curente. Asta înseamnă sănătate mintală, înseamnă viaţă. Trebuie să-ţi imaginezi cum va arăta viaţa de acum încolo.

Nu pot. Am încercat şi nu pot.

Într-adevăr, ar trebui să ieşi şi să arunci o privire în jur. O plimbare. Priveşte cu mare atenţie. Uită-te până şi la mările de gheaţă. Uită-te bine. Dar nu doar atât. Asta face parte din natura confruntării. Confruntarea nu este neapărat negativă, dar, mai întâi, trebuie doar să arunci o privire. Ce zici? O recunoaştere. Apoi ar trebui să te hotărăşti să urci dealurile. Tharsis, Elysium. Trecerea la o altitudine superioară este o călătorie în trecut. Sarcina ta este să găseşti acea planetă Marte care rezistă, indiferent de condiţii. E cu adevărat minunat. Nu-ţi poţi imagina cât de mulţi sunt oamenii care nu au o sarcină atât de minunată. Eşti o norocoasă.

Iar tu?

Ce?

Care e sarcina ta?

Sarcina mea?

Da. Sarcina ta.

... Nu sunt sigur. Ţi-am spus, te invidiez. Sarcinile mele sunt... cam confuze. Să o ajut pe Maia şi pe mine. Şi pe toţi ceilalţi. Reconciliere... Aş vrea s-o găsesc pe Hiroko...

De multă vreme eşti psihiatrul nostru.

Da.

De peste o sută de ani.

Da.

Şi niciodată n-ai obţinut vreun rezultat.

În sfârşit, îmi place să cred că am dat o mână de ajutor.

Dar aşa ceva nu e ceva firesc pentru tine.

Poate că nu.

Crezi că oamenii ajung să-i intereseze psihologia pentru că le e mintea tulbure?

O teorie comună.

Dar nimeni nu a fost vreodată psihiatrul tău.

O, am avut şi eu terapeuţii mei.

Ţi-au fost de ajutor?

Da! Destul de mult. Vreau să spun, suficient de mult. Adică... au făcut ce-au putut.

Dar tu nu-ţi cunoşti sarcina.

Nu. Sau mai bine spus... vreau să merg acasă.

Care casă?

Asta e problema.

E greu când nu ştii unde ţi-e casa, nu?

Da.

Am crezut că o să rămâi în Provence.

Nu, nu. Vreau să spun că pentru mine Provence înseamnă acasă, dar...

Dar acum eşti în drum spre Marte.

Da.

Te-ai hotărât să te întorci.

... Da.

Dar nu ştii ce faci, aşa e?

Nu. Dar tu ştii. Ştii unde e casa ta. O ai şi e de mare valoare! Ar trebui să nu uiţi asta, să nu dai cu piciorul unui asemenea dar, să nu-l consideri o povară! Eşti o proastă dacă gândeşti aşa ceva. E un dar, naiba să te ia, un dar extrem de preţios. Mă înţelegi?

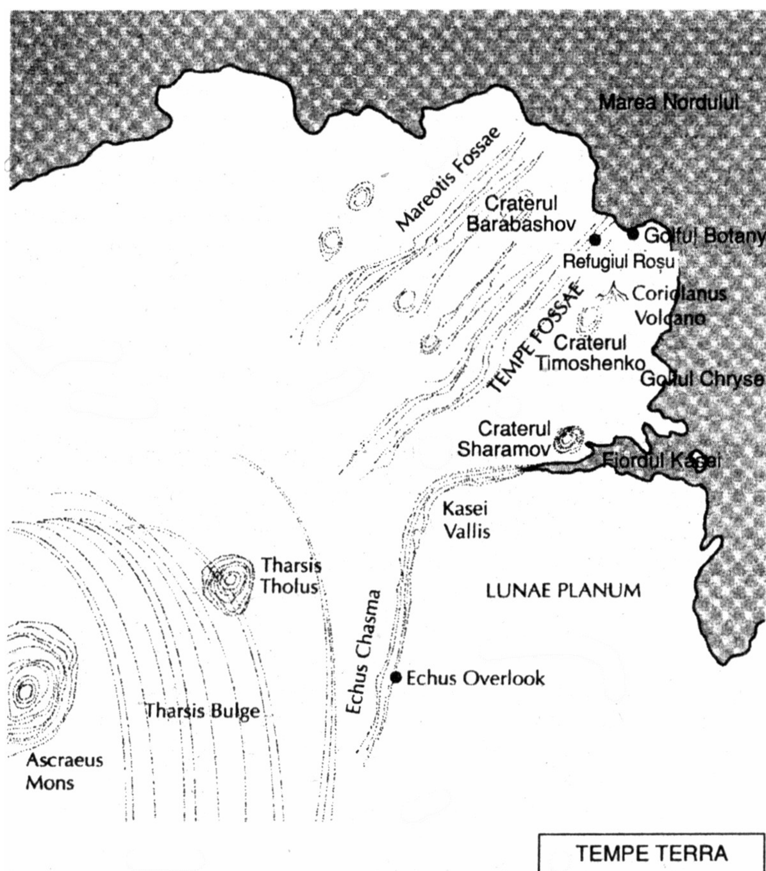
Trebuie să mă mai gândesc la asta.

Ann părăsi refugiul, luând o maşină din secolul trecut, destinată cercetărilor meteorologice, o chestie mare şi pătrată, cu o foarte confortabilă cabină a şoferului, ca o vitrină, amplasată pe acoperiş. Nu se deosebea prea mult de partea frontală a transportorului cu care călătorise pentru prima dată la Polul Nord împreună cu Nadia, Phyllis, Edmund şi George. Iar pentru că, de atunci, petrecuse mii de zile în astfel de maşini, avu impresia, la început, că tot ceea ce făcea era ceva banal, asemănător cu restul vierii ei.

Doar că, de data asta, se îndreptă spre nord-est, în josul canionului, până ce ajunse pe fundul unui canal încă nebotezat, la şaizeci de grade longitudine şi cincizeci şi trei de latitudine nordică. Valea aceasta fusese săpată de erupţia unui mic acvifer în timpul Erei Amazoniene târzii şi dădea într-un graben şi mai vechi, pe pantele inferioare ale Marelui Escarpament. Efectele devastatoare ale inundaţiei erau încă vizibile pe marginile pereţilor canionului şi în insulele lenticulare din rocă bazală situate pe fundul canalului.

Iar canalul se îndrepta spre nord, sfârşind într-o mare de gheaţă.

Ann coborî din maşină, echipată cu un costum termic izolat cu un strat de fibre; îşi mai luase o mască împotriva CO_2, ochelari de protecţie şi bocanci încălziţi. Aerul era rarefiat şi rece, deşi acum, în emisfera nordică, era primăvară – Ls 10, M-53. Sufla un vânt îngheţat, şi rânduri de nori zdrenţuiţi goneau spre est. Avea să urmeze ori o eră glaciară, ori (dacă manipulările Verzilor reuşeau să o prevină) un an fără vară, ca 1810 pe Pământ, când explozia vulcanului Tambori răcise lumea.

Ann se apropie de litoralul noii mări, situate la baza Marelui Escarpament, în Tempe Terra, un lob al străvechilor regiuni muntoase, care se întindea spre nord. Tempe scăpase, probabil, de devastarea generală a emisferei nordice, având o poziţie oarecum opusă punctului de impact al Marii Izbituri care, după opinia majorităţii aerologilor, se situase lângă Hrad Vallis, mai sus de Elysium. Aşadar dealuri strivite, de unde se vedea o mare acoperită de gheaţă. Piatra semăna cu suprafaţa unei mări înroşite de la gura unui râu năvalnic, iar gheaţa ca o preerie în toiul iernii. Apă indigenă, cum spusese Michel; dăinuind de la începuturi, pe suprafaţa de demult. Un lucru anevoie de înţeles. Gândurile îi erau împrăştiate şi încurcate, ţâşnind când într-o direcţie, când într-alta, toate deodată. Ca o nebunie şi nu tocmai. Cunoştea deosebirea. Zumzetul şi ţiuitul vântului nu-i vorbeau pe tonul conferenţiarului de la MIT. Nu se înăbuşea deloc atunci

când încerca să respire. Se simţea altfel. Gândirea îi era mai degrabă accelerată, fracturată, imprevizibilă, ca stolul acela de păsări de deasupra gheţii, traversând în zigzag cerul în bătaia unui vânt puternic, dinspre vest. Ah, răsuflarea acelui vânt atingându-i trupul şi înghiontindu-l, aerul cel nou, dens, masiv ca laba unui animal mare…

Păsările se descurcau cu o îndemânatică nepăsare. Ann se opri câteva clipe şi le urmări cu privirea: erau lupi-de-mare, la vânătoare peste dungile întunecate de la suprafaţa apei. Aceste ochiuri neîngheţate nu erau altceva decât semnele de la suprafaţă ale unor imense rezerve de apă în stare lichidă, situate sub gheaţă. Auzise că un canal neîntrerupt înconjura planeta pe sub banchize, şerpuind spre est, peste bătrâna Vastitas. Şi ieşea la suprafaţă în mai multe locuri, ochiurile de apă rămânând în stare lichidă timp de o oră sau chiar o săptămână. Chiar dacă aerul era atât de rece, apele de adâncime erau încălzite de puţurile litosferice din Vastitas, acum inundate, şi de căldura provenită din miile de explozii termonucleare declanşate de metanaţionale la sfârşitul secolului. Bombele fuseseră amplasate suficient de adânc în megaregolit pentru a fi reţinute căderile radioactive dar nu şi căldura, care se ridica prin rocă asemeni unei pulsaţii termice, pulsaţie ce avea să continue ani de-a rândul. Nu! Michel putea considera apa ca aparţinând planetei, dar această mare nouă avea foarte puţine caracteristici naturale.

Ann se urcă pe o creastă, ca să vadă mai bine. Iat-o: gheaţă, în cea mai mare parte netedă, uneori sfărâmată, nemişcată ca un fluture pe o rămurică, de parcă albul acela ar fi putut să se ridice, îndepărtându-se în zbor. Rotirea păsărilor şi goana norilor dovedeau cât de mare era forţa vântului. Tot ce se afla în aer se revărsa spre est. Doar gheaţa rămânea nemişcată. Sunetul vântului, frecându-se de un miliard de muchii reci, era profund şi impresionant. O fâşie de apă cenuşie era vărgată de izbirile vântului, forţa fiecărei rafale fiind înregistrată cu precizie de valurile parcă jupuite de gheara unei pisici, fiece suflare mai amplă conferindu-le o deosebită sensibilitate valurilor mai mari. Apă. Iar sub suprafaţa măturată de vânt, plancton, creveţi, peşti, calmari. Ann auzise că produceau în incubatoare toate vietăţile din lanţul alimentar extrem de scurt al Antarcticii, apoi le dădeau drumul în apă, unde acestea mişunau.

Pe cer se învârteau lupii-de-mare. Un stol se năpusti val-vârtej asupra unei ţinte aflate undeva pe plajă, în spatele unor stânci.

Ann se apropie de ele şi deodată văzu ţinta păsărilor, într-o crăpătură de la marginea gheţii: erau rămăşiţele aproape complet devorate ale unei foci. Foci! Hoitul zăcea pe iarba de tundră, la adăpostul câtorva dune de nisip, protejate de un alt şir de stânci care coborau în marea îngheţată. Scheletul alb ieşea la iveală din carnea de un roşu-închis, înconjurată de grăsimea albă şi blana neagră. Toate erau expuse cerului, iar ochii animalului ciuguliţi.

Ann trecu pe lângă cadavru şi se urcă pe o altă creastă, nu prea mare, ce forma un fel de cap pătrunzând în gheaţă, dincolo de care se afla un golf. În realitate, un rotund, un crater plin de gheţuri. Întâmplător, acesta se afla la nivelul mării, cu o ruptură în margine pe partea dinspre mare, astfel încât apa şi gheaţa pătrunseseră în interior şi umpluseră golul. Acum, era un golf circular, de circa trei kilometri în diametru, perfect pentru un port.

Ann se aşeză pe un bolovan şi se uită spre noul golf. Inspira şi expira adânc, involuntar, toracele mişcându-i-se violent, ca în timpul contracţiilor naşterii. Da, suspine. Îşi dădu la o parte masca, îşi suflă nasul cu degetele şi se şterse la ochi, continuând, în vremea asta, să plângă de furie. Acesta era trupul ei. Îşi aminti cum se împiedicase prima dată, în timpul unei călătorii de una singură, cu secole în urmă, atunci când fusese inundată Vastitas. Atunci nu plânsese, dar Michel îi explicase că nu era de vină decât şocul, amorţeala şocului, ca în cazul oricărei accidentări, detaşarea de propriul trup şi de propriile sentimente. Fără îndoială că, acum, Michel ar fi considerat că reacţia ei era mult mai sănătoasă, dar de ce? O durea tot trupul, convulsionat de un tremur seismic. Dar, ar fi zis Michel, când îi va trece se va simţi mai bine, secătuită, relaxată. Tectonica sistemului limbic... Dispreţuia toate aceste analogii simpliste propuse de el. Femeia ca o planetă! O absurditate. Şi totuşi stătea acolo, scâncind, uitându-se la golful îngheţat sub norii mânaţi de vânt, simţindu-se secătuită.

Nimic nu se mişca în afară de norii de deasupra şi de valurile de pe un petic de apă neîngheţată, rafală după rafală, cu licăriri gri, mov, şi iarăşi gri. Apa se mişca, dar uscatul rămânea neclintit.

În cele din urmă Ann se ridică şi coborî pe o creastă de stişovit vechi şi dur, care acum forma o despărţitură îngustă între

două plaje lungi. Adevărul era că tot ce se găsea deasupra gheţii nu se schimbase cine ştie ce faţă de starea primordială. Dar jos, la nivelul apei, lucrurile stăteau cu totul altfel. Aici, vânturile zilnice, în trafic permanent deasupra apei neîngheţate a golfului, produseseră, în timpul verii, valuri suficient de mari pentru a sparge bucăţile de gheaţă rămase, alcătuind ceea ce se numea gheaţă friabilă. Rânduri din acest material plutitor se aflau acum pe mal, deasupra nivelului actual al gheţii, ca nişte sculpturi înfăţişând lemne aduse de apă. Dar vara contribuise la sfâşierea stratului de nisip de pe noile plaje, transformându-l într-o mocirlă de gheaţă, noroi şi nisip, îngheţată acum pe loc, asemenea glazurii de pe o prăjitură.

Ann înainta cu grijă peste acea mizerie. Dincolo de ea se găsea un golf mic, plin cu bolovani de gheaţă care ajunseseră la fund în apa nu prea adâncă, după care îngheţaseră la loc, odată cu suprafaţa mării. Expunerea la soare şi vânt îi transformase în fantezii baroce de gheaţă albastră, transparentă, şi gheaţă roşie, opacă, asemeni unor combinaţii de safir şi hematit. Feţele sudice ale bolovanilor se topiseră în mod diferit, apa rezultată îngheţând iarăşi, în ţurţuri, bărbi, folii şi coloane.

Ann privi înapoi, spre ţărm, remarcând încă o dată cât de brăzdat şi sfâşiat era nisipul. Şanţurile, impresionante, atingeau uneori doi metri adâncime. Ce forţă incredibilă săpase asemenea tranşee? Aluviunile trebuia să fi constat mai ales din loess, alcătuit din depuneri eoliene uşoare, nefixate, formând acum un *no man’s land* din noroi îngheţat şi gheaţă murdară, de parcă poziţiile de luptă ale unei triste armate fuseseră devastate de bombe.

Îşi continuă drumul spre larg, călcând pe gheaţa opacă de la suprafaţa golfului. Parcă o lume acoperită de spermă. La un moment dat, gheaţa îi scârţâi sub bocanci.

După ce se îndepărtă bine, se opri şi privi în jur. Orizonturile erau, într-adevăr, apropiate. Se cocoţă pe un gheţar cu vârful plat, de unde avu o imagine mai bună asupra întinderii de gheaţă, până la cercul format de buza craterului, exact sub norii care goneau pe cer. Deşi fisurată, neregulată şi brăzdată de creste de presiune, gheaţa sugera fără echivoc suprafaţa plană a apei de dedesubt. Aisberguri tabulare se înălţau de pe suprafaţa ei, ca nişte castele deformate. Un pustiu alb.

După ce se strădui, fără succes, să înţeleagă ceea ce vedea, Ann coborî de pe gheţar şi porni înapoi, spre ţărm, iar de acolo

către maşină. Pe când traversa micul promontoriu, o mişcare de la marginea gheţii îi atrase privirea. Era ceva mare şi alb. Un om, în costum alb, mergând în patru labe? Nu! Un urs, un urs polar, care înainta de-a lungul ţărmului.

Animalul zări vârtejul păsărilor care se roteau în zbor deasupra focii moarte. Ann se ghemui în dosul unui bolovan, apoi se întinse pe o porţiune de nisip îngheţat, simţind frigul pe toată partea anterioară a corpului, şi se uită.

Blana sidefie a ursului era îngălbenită pe flancuri şi pe labe. Fiara îşi înălţă capul masiv, adulmecă asemeni unui câine şi privi în jur, curioasă. Apoi, târşindu-şi picioarele, se apropie de cadavrul focii, ignorând coloana verticală de păsări gălăgioase. Începu să mănânce din focă, la fel ca un câine dintr-un castron. Ridică apoi capul, cu botul mânjit în roşu-închis. Ann simţi cum inima îi bate nebuneşte. Ursul se aşeză în fund, îşi linse o labă şi se şterse pe faţă până rămase curat, amintind – cu mofturile pe care le făcea – de o pisică. Apoi, pe neaşteptate, se lăsă în patru labe şi porni să urce panta de nisip şi piatră, direct către ascunzătoarea Annei, din dosul bolovanului. Mergea în buiestru, mişcându-şi simultan picioarele de pe aceeaşi parte a trupului: stânga-dreapta, stânga-dreapta.

Ann se rostogoli de cealaltă parte a micului promontoriu, se ridică şi o luă la fugă prin şanţul format de o fractură nu prea adâncă, din direcţia sud-vest. După calculele ei, maşina rămăsese la vest de acel punct, dar ursul se apropia dinspre nord-vest. Se caţără pe panta scurtă şi abruptă a canionului care ducea spre miazănoapte-asfinţit, străbătu în fugă o fâşie de teren mai ridicat până la un alt canion mic, de fractură, care se întindea spre apus ceva mai mult decât cel dinainte. Urcă din nou pe fâşia de teren dintre aceste fose puţin adânci. Se uită în urmă. Deja gâfâia de efort, iar maşina continua să se afle la o depărtare de cel puţin doi kilometri, spre vest şi ceva mai la sud. Încă nu se vedea, fiind ascunsă în dosul unor dealuri colţuroase. Ursul era la nord-est de ea. Dacă mersese direct spre maşină, însemna că e acum la fel de aproape de transportor ca şi ea, Ann. Oare vâna după văz sau după miros? Putea calcula traseul prăzii, pentru ca apoi să-i taie drumul?

Fără îndoială că putea. Ann asudase în costumul de protecţie. Coborî, grăbită, în canionul următor şi alergă o vreme de-a lungul acestuia, în direcţia vest–sud-vest. Apoi zări o rampă uşoară şi o urcă în fugă până la următoarea fâşie ridicată, un fel de şosea

lată, între canioanele situate pe ambele laturi. Uitându-se peste umăr, se trezi faţă în faţă cu ursul polar. Stătea în patru labe, la două canioane în spatele ei, semănând cu un câine foarte mare sau cu o corcitură între un câine şi o fiinţă omenească, îmbrăcată într-o blană alb-gălbuie. O uimea prezenţa acolo a unei asemenea vietăţi… Oare circuitul hranei putea suporta existenţa unui prădător atât de mare? Cu siguranţă că animalele de o asemenea talie erau hrănite în locuri special amenajate. Ursul îşi dădu drumul în al doilea canion dinspre Ann, dispărând, iar Ann porni în goană, de-a lungul fâşiei de pământ, în direcţia maşinii. Deşi ocolise mult, iar orizontul era atât de strâns şi neregulat, era pe deplin încrezătoare în propria intuiţie cu privire la locul unde se afla transportorul.

Intră într-un ritm care, credea ea, avea să-l poată menţine pe tot parcursul. Îi venea greu să nu-şi dea drumul şi să ţâşnească înainte cu toată viteza. Dar nu, în niciun caz, asta ar fi făcut-o, până la urmă, să se prăbuşească. „Păstrează-ţi ritmul! îşi spunea în gând, respirând întretăiat. Coboară de pe terenul ridicat, intră într-un graben, şi n-o să te vadă! Menţine-ţi orientarea! Nu cumva treci pe la sud de maşină?” Se urcă din nou pe terenul mai ridicat, pentru a arunca o privire de o clipă. Cu siguranţă că vehiculul era acolo, în spatele acelui deal turtit – în realitate, un crater nu prea mare, cu o umflătură pe partea de sud a marginii –, deşi încă nu se vedea, iar pe terenul acela accidentat era uşor să te încurci. De o mie de ori aproape că se rătăcise, nesigură de poziţia ei exactă faţă de punctul fix, adică de maşina parcată. De obicei, o astfel de greşeală nu însemna mare lucru, deoarece computerul personal o putea oricând conduce înapoi, ca şi acum, dar era convinsă că transportorul se afla acolo, în dosul umflăturii craterului.

Aerul rece îi ardea plămânii. Îşi aminti de masca facială de urgenţă din rucsac. Se opri, îşi dădu jos, cu o smucitură, rucsacul, scotoci prin el, îşi scoase masca de filtrare a CO_2 şi şi-o puse pe cea pentru aer. Aceasta conţinea în ramă un mic rezervor de oxigen comprimat şi, cu masca trasă peste nas şi gură, Ann se simţi deodată mai puternică, mai rapidă, putând menţine un ritm mai bun. Alergă de-a lungul unei noi creste dintre două canioane, sperând să zărească maşina dincolo de poala craterului. Ah, iat-o! Gâfâind triumfătoare, trase în piept oxigenul rece. Avea un gust minunat, dar nu era îndestulător pentru a o împiedica să respire întretăiat. I se păru că, dacă va

coborî în şanţul din dreapta ei, acesta o va conduce direct la vehicul.

Aruncă o privire înapoi şi îl văzu şi pe urs alergând, într-un fel de galop târşit, lipsit de îndemânare, însă chiar şi aşa fugea de mânca pământul, iar povârnişul canioanelor nu reprezenta niciun impediment pentru el. Înainta deasupra lor ca un coşmar alb, frumos şi înspăimântător, iar muşchii îi acţionau nestânjenit, cu o mişcare continuă, sub blana groasă, albă, cu vârfurile îngălbenite. Toate acestea le înregistra într-o singură clipă de o claritate extremă. Tot ce se afla în câmpul său vizual era distinct, precis şi luminos, parcă iluminat din interior. Alergă din răsputeri, concentrată asupra terenului, ca să nu se împiedice, şi continuă să-l vadă pe urs înaintând pe panta roşie, ca o imagine întipărită pe retină. Tropăind, urmărind-o în goana mare, executând un balet peste bolovani, ursul se apropia cu repeziciune, iar accidentele de teren nu-l împiedicau defel; dar şi Ann era un animal, şi ea petrecuse ani de zile în ţinuturile nepopulate ale planetei, în realitate mult mai mulţi ani decât acest urs tânăr, şi putea fugi ca o capră sălbatică, de pe fundul canioanelor pe bolovani şi de acolo pe nisip, apoi de pe nisip pe pietriş, trăgând din greu dar într-un echilibru perfect, într-un control deplin al deplasării – ca să scape cu viaţă. Mai mult decât atât, maşina era aproape. Doar un ultim perete de canion şi panta craterului, şi iat-o! Aproape că se izbi de vehicul. Se opri, se trase înapoi şi lovi flancul de metal curbat, cu un *Buum!* triumfător, puternic, de parcă ar fi fost botul ursului, apoi, cu o a doua lovitură, mult mai controlată, acţionă consola ecluzei, pătrunse înăuntru, da, înăuntru, iar uşa exterioară se închise în urma ei.

Urcă grăbită până în cabina şoferului de unde, prin geam, îl văzu pe ursul polar cercetând, de la o distanţă respectabilă, transportorul, în afara razei de acţiune a armei tranchilizante, şi adulmecând gânditor. Ann transpirase abundent şi continua să respire cu greutate. Prin ce paroxisme violente putea trece o cuşcă toracică! Iar acum se afla acolo, în scaunul şoferului, în deplină siguranţă. Nu trebuia decât să închidă ochii ca să vadă imaginea heraldică a ursului deplasându-se deasupra stâncilor. Dar era de ajuns să-i deschidă, şi panoul de comandă licărea strălucitor, artificial şi familiar. Ah, totul era atât de ciudat!

Şi peste câteva zile Ann continuă să se afle într-un fel de şoc; dacă strângea pleoapele şi se gândea la ursul polar, acesta îi

apărea în faţa ochilor. Era tulburată. Noaptea, gheaţa din golf bubuia şi gemea iar uneori pocnea exploziv, iar Ann visa asaltul asupra oraşului Sheffield şi gemea şi ea. Ziua, conducea cu atâta neatenţie, încât trebuia să lase maşina în grija pilotului automat, instruindu-l să-şi croiască drum de-a lungul ţărmului.

În tot acest timp, ea se învârtea prin cabina şoferului, cu mintea năpădită de gânduri, scăpată de sub control. Nu-i rămăsese decât să râdă şi să suporte, să bată cu pumnii în pereţi şi să se uite pe fereastră. Ursul plecase, dar parcă tot mai era acolo. Îl căută în dicţionar: *Ursus maritimus,* ursul oceanic. Inuiţii îi spuneau *Tôrnâssuk,* „Cel care dă putere”.

Era ca alunecarea de teren care aproape că o prinsese în Melus Chasma şi care acum făcea parte, pentru veşnicie, din viaţa ei. În faţa alunecării de teren, nu i se clintise niciun muşchi; de data asta, alergase ca o nebună. Marte o putea ucide, fără îndoială că avea s-o ucidă, dar niciun animal de grădină zoologică de pe Pământ n-avea cum s-o omoare fără propria ei contribuţie. Nu pentru că ţinea atât de mult la viaţă, departe de ea acest gând! Dar omul trebuia să fie liber să-şi aleagă moartea. Aşa cum făcuse şi ea, de două ori, în trecut. Numai că Simon şi, apoi, Sax – doi urşi bruni, mai mici – îi smulseseră moartea din mână. Încă nu-şi dădea seama cum să interpreteze asta, ce să creadă despre aşa ceva. Mintea îi gonea atât de repede! Se ţinu de spătarul scaunului. În cele din la urmă, se aplecă spre consola maşinii şi formă vechiul număr al lui Sax, după codul celor din Prima Sută, afişat pe ecranul maşinii: XY23. Aşteptă ca ordinatorul să-i transmită apelul către naveta care-i aducea pe Sax şi pe ceilalţi pe Marte; nu după multă vreme, apăru şi Sax, cu noul lui chip, uitându-se în ecran.

– De ce-ai făcut-o? strigă ea. Era moartea mea şi mi-o alesesem aşa cum vream eu!

Ann aşteptă iar, ca mesajul să-i parvină bărbatului. Sax îl primi, în sfârşit, şi sări ca ars, iar imaginea lui de pe ecran se clătină.

– Pentru că… începu el şi se opri.

Ann simţi un fior. Exact asta spusese şi Simon, atunci când o readusese din *haos.* Niciodată nu aveau vreun motiv, doar acel stupid *deoarece* al vieţii.

– N-am vrut…, continuă Sax. Părea o pierdere atât de mare… Ce surpriză să te aud! Mă bucur.

– La dracu’ te bucuri! spuse Ann.

Era gata să întrerupă legătura, când Sax începu din nou să vorbească. Efectuau acum o transmisie simultană, iar mesajele alternau.

– Am făcut-o ca să-ţi pot vorbi, Ann. Vreau să spun că a fost de dragul meu… N-am vrut să-mi fie dor de tine. Am vrut să mă ierţi. Am vrut să mă mai cert cu tine şi… şi să te fac să înţelegi de ce am făcut tot ce am făcut.

Sporovăială lui încetă la fel de repede cum începuse, după care Sax păru încurcat, chiar înspăimântat. Poate că tocmai o auzise spunând: „La dracu!” Fără îndoială că îl putea speria.

– Ce prostii! replică ea.

– Mda. Chm… continuă Sax, după o vreme. Cum o mai duci? Arăţi cam…

Ann întrerupse legătura. „Tocmai am dat peste un urs polar! îi strigă, în gând. Aproape că am fost mâncată de jucăriile tale idioate!”

Nu. N-avea să-i povestească. Băgăreţul! Avusese nevoie de un referent serios pentru articolele lui publicate în *Metajurnalul istoriei marţiene.* La asta se reducea totul. Să se asigure că ştiinţa îi e recenzată aşa cum se cuvine de către semenii lui. Pentru un asemenea scop, ar fi fost în stare să facă ravagii în cele mai intime dorinţe ale unui om, în libertatea sa esenţială de a alege viaţa sau moartea, de a fi o fiinţă omenească liberă!

Cel puţin în privinţa asta nu încercase să mintă.

Şi, în cele din urmă, iată unde ajunsese ea, Ann. Mânie, remuşcări neîntemeiate, îngrijorare inexplicabilă, o veselie ciudat de dureroasă – toate acestea o cuprindeau deodată. Sistemul limbic vibrând nebuneşte, condimentând orice idee cu emoţii dezlănţuite, contradictorii, deconectate de conţinutul gândurilor: Sax o salvase, iar ea îl ura, Kasei era mort, dar Peter nu, niciun urs nu putea s-o omoare etc. Şi tot aşa, la nesfârşit. O, era atât de ciudat!

Observă un transportor mic, verde, cocoţat pe o faleză deasupra golfului de gheaţă. Dintr-un impuls, trecu la volan şi se apropie. O faţă mică se zgâia la ea prin cele două parbrize. Ann îi făcu un semn cu mâna. Ochi negri, ochelari, chelie. Ca tatăl ei vitreg. Ann parcă maşina lângă a lui. Bărbatul o chemă prin gesturi, ridicând o lingură de lemn. Părea nehotărât, doar pe jumătate trezit din propriile gânduri.

Ann îşi puse o haină de puf, trecu prin uşile ecluzei şi parcurse

pe jos distanţa dintre maşini, simţind şocul aerului îngheţat de parcă s-ar fi cufundat în apă rece. Era plăcut să se poată deplasa de la un vehicul la altul fără să-şi îmbrace costumul de protecţie sau, mai de-a dreptul spus, fără să-şi rişte viaţa. Era surprinzător că nu fuseseră ucişi mai mulţi oameni din cauza neatenţiei sau a defectării ecluzelor. Desigur, unii muriseră. Poate chiar câteva zeci, dacă-i adunai. Dar acum nu era decât un suflu de aer rece.

Bărbatul cu chelie deschise uşa interioară a ecluzei.

– Bună, spuse el, oferindu-i mâna.

– Bună, răspunse Ann, strângându-i-o. Eu sunt Ann.

– Iar eu Harry. Harry Whitebook…

– A, am auzit de tine. Proiectezi animale…

Harry zâmbi cu blândeţe.

– Exact, confirmă el, fără jenă, fără a bate în retragere.

– Chiar azi am fost urmărită de unul din urşii tăi polari.

– Serios? Ăştia aleargă repede! preciză el, căscând ochii.

– Aşa e. Doar că nu sunt doar urşi polari, nu?

– Au nişte gene de urs cenuşiu, pentru viaţa la altitudine. În rest, fac parte mai ales din specia *Ursus maritimus.* Sunt nişte fiinţe foarte rezistente.

– Multe fiinţe sunt rezistente.

– Da. Nu e minunat? O, scuză-mă, ai mâncat? N-ai vrea o supă? Tocmai pregăteam o supă. De praz. Cred că se simte.

Se simţea.

– Desigur, răspunse Ann.

În timp ce mâncau supă cu pâine, Ann îi puse mai multe întrebări despre ursul polar.

– Cu siguranţă că nu poate exista aici un lanţ alimentar complet pentru ceva atât de mare.

– Ba da. În zona de aici există. E chiar bine cunoscută pentru asta – prima bioregiune suficient de robustă pentru urşi. În adâncime, apa golfului e lichidă, înţelegi? Puţul litosferic Ap se află în centrul craterului, aşa că e ca un lac fără fund. Desigur că în timpul iernii e acoperit de gheaţă, dar urşii s-au obişnuit cu asta, din Arctica.

– Iernile sunt lungi…

– Da. Ursoaicele îşi fac bârloguri în zăpadă, lângă nişte peşteri situate în aflorimente, la vest. Nu hibernează cu adevărat; temperatura corpului li se reduce doar cu câteva grade, şi se pot trezi în vreo două minute dacă simt nevoia să-şi potrivească

bârlogul pentru a avea căldură. Aşa că îşi adâncesc bârlogul cât se poate de mult în timpul iernilor, apoi îşi duc viaţa acolo şi se hrănesc până vine primăvara. Atunci, primăvara, aducem la remorcă prin gura golfului, câteva dintre banchizele din larg, iar lucrurile încep să se dezvolte iarăşi, de jos în sus. Lanţurile alimentare de bază sunt antarctice în apă şi arctice pe uscat: plancton, creveţi, peşti şi calmari, foci din varietatea Weddell, iar pe pământ fel de fel de iepuri, lemingi, marmote, şoareci, râşi şi urşi. Încercăm acum cu caribu, reni şi lupi, dar nu avem hrana necesară pentru copitate. Urşii au fost lăsaţi în libertate doar de câţiva ani, deoarece presiunea aerului n-a corespuns decât recent nevoilor lor. Aici unde ne aflăm şi în clipa asta, există o presiune similară celei de la o altitudine de patru mii de metri, şi constatăm că urşii se descurcă de minune, adaptându-se foarte repede.

– La fel şi oamenii.

– În sfârşit, încă nu am văzut prea mulţi la nivelul de patru mii de metri.

Se referea la nivelul de patru mii de metri deasupra nivelului mării de pe Pământ – mai sus decât oricare aşezare omenească, îşi aminti ea. Harry continuă să explice:

– … în cele din urmă, am constatat că e pe punctul de a se produce expansiunea cavităţii toracice…

Un bărbat obişnuit să vorbească de unul singur: înalt, masiv, cu smocuri de păr des, alb, ca o bordură, în jurul cheliei. Ochi negri, înotând în dosul ochelarilor.

– Ai întâlnit-o vreodată pe Hiroko? întrebă ea.

– Hiroko Ai? Da, o dată. Plăcută femeie. Aud că s-a întors pe Pământ, ca să-i ajute să se adapteze la inundaţie. Ai cunoscut-o?

– Da. Sunt Ann Clayborne…

– M-am gândit eu. Mama lui Peter Clayborne. N-am dreptate?

– Da…

– Nu de mult a trecut pe la Boone…

– Boone?

– Staţiunea aceea mică de pe malul celălalt al golfului. Acesta e Botany Bay, „Golful Botanicii”, iar staţiunea se numeşte Boone Harbour, „Portul Boone”. Un fel de glumă. După cât se pare, a existat o împerechere similară în Australia.

– Într-adevăr.

Ann dădu, aprobator, din cap. John avea să existe pentru eternitate alături de ei şi în niciun caz nu va fi cea mai rea stafie

care-i va chinui.

Ca, de pildă, acest bărbat, vestitul proiectant de animale. Tropăia prin bucătărie, neîndemânatic şi miop. Îi puse supa în faţă iar ea mâncă, privindu-l cu coada ochiului în tot acest timp. Harry ştia de dânsa, un areolog Roşu, pe când el însuşi proiecta noi animale marţiene. Dar nu se simţea stânjenit. Nici nu încerca să se justifice. Lucrau pe aceeaşi planetă. Ceea ce nu însemna că sunt duşmani, cel puţin din punctul lui de vedere. Fusese în stare să stea la masă cu ea, fără să manifeste niciun fel de maliţie. Era în asta ceva care Annei îi dădea fiori, anumită aroganţă, în ciuda comportării lui civilizate. Lipsa de atenţie e atât de brutală. Şi totuşi, ceva îi plăcea la el: forţa aceea imparţială, aerul vag, nedesluşit. Se învârti prin bucătărie, se aşeză şi mâncă împreună cu ea, repede şi zgomotos, murdărindu-se la gură de concentrat de supă. După aceea, rupseră bucăţi dintr-o pâine lungă. Ann îi puse întrebări despre Boone Harbour.

– Au o brutărie bună, spuse Whitebook, arătând spre pâine. Şi un laborator bun. În rest, nu e decât un avanpost obişnuit. De anul trecut am demontat cortul, iar acum e foarte frig, mai ales iarna. Ne aflăm doar la patruzeci şi şase de grade latitudine, dar ne simţim ca într-o aşezare nordică. Se discută chiar despre reinstalarea cortului, cel puţin pe timpul iernii. Există şi oameni care susţin că ar trebui să-l menţinem până ce planeta se mai încălzeşte.

– Până când trece era glaciară?

– Nu cred că va fi o eră glaciară. Bineînţeles, primul an fără soletta a fost rău, dar trebuie să existe diferite fenomene compensatorii. Doi ani reci – asta-i tot ce vom avea…

Bărbatul dădu dintr-o labă: se putea întâmpla şi altfel. Ann fu cât pe-aci să arunce în el cu bucata de pâine, dar era mai bine să nu-l ia prin surprindere, aşa că se stăpâni, cu o ridicare din umeri.

– Peter mai e în Boone Harbour?

– Cred că da. Era, acum câteva zile.

Discutară ceva mai mult despre ecosistemul din Botany Bay. În lipsa unei game mai largi de viaţă vegetală, activitatea proiectanţilor de animale era extrem de limitată. În privinţa aceasta, ecosistemul pus la punct de ei semăna mai mult cu cel din Antarctica decât cu cel din Arctica. Probabil că descoperirea a noi metode de îmbogăţire a solului ar fi putut grăbi apariţia plantelor mai înalte. În momentul acela, Marte era, în cea mai

mare parte, un ţinut al lichenilor. Aveau să urmeze plantele de tundră.

– Dar asta îţi displace, constată el.

– Mie îmi plăcea cum era înainte. Toată Vastitas Borealis era acoperită de barcane din nisip rubiniu.

– Nu vor mai rămâne câteva sus, aproape de calota polară?

– În cele mai multe locuri, calota polară va coborî până aproape de nivelul mării. Ca în Antarctica, aşa cum spui dumneata. Nu. Dunele şi terenul laminat vor ajunge sub apă, indiferent ce se va întâmpla. Întreaga emisferă nordică are să dispară.

– Dar şi aici este emisfera nordică!

– O peninsulă muntoasă. Într-un fel, terminată şi ea. Botany Bay a fost craterul Ap din Arcadia.

Harry o scrută prin lentilele ochelarilor, străpungând-o cu privirea.

– Probabil că dacă ai trăi la mare altitudine te-ai simţi ca pe timpuri. Ca pe timpuri, dar cu aer.

– Poate, răspunse ea, precaută.

Whitebook dădu târcoale prin încăpere, târşindu-şi cu greu picioarele. Apoi spălă la chiuvetă cuţitele mari, de bucătărie. Degetele lui se terminau cu gheare scurte, boante; chiar şi tăiate cu foarfeca, îi făceau greutăţi în mânuirea obiectelor mici.

Ann se ridică de pe scaun, cu luare aminte.

– Mulţumesc pentru masă, spuse, trăgându-se cu spatele către uşa ecluzei.

În drum, îşi luă grăbită haina şi trânti uşa în faţa expresiei lui de surpriză. Primi drept în faţă palma rece şi dură a nopţii şi îşi puse haina. Niciodată să nu te retragi în fugă din faţa unui animal răpitor! Merse până la maşina ei şi urcă fără a se mai uita în urmă.

* * *

Înălţimile străvechi ale masivului Tempe Terra erau presărate cu mai mulţi vulcani de mici dimensiuni, aşa că peste tot se aflau câmpuri şi canale de lavă, unele formaţiuni apărute prin curgerea gheţii la suprafaţa solului, precum şi micul canal ocazional de scurgere coborând flancul Marelui Escarpament. Toate acestea coexistau cu obişnuita colecţie de caracteristici de impact şi deformare noahiene, astfel încât, pe hărţile areologice, Tempe arăta ca paleta unui pictor, pe care culorile erau împroşcate peste tot, indicând diferitele aspecte ale îndelungatei

istorii a zonei. Prea multe culori, după opinia Annei. Pentru ea, acele mărunte divizări în diferite unităţi areologice erau artificiale, rămăşiţe ale areologiei celeste, încercând să facă o deosebire între unele zone mai mult presărate de cratere sau mai mult disecate ori mai bine conturate decât restul, în vreme ce, pe teren, ele se confundau în una singură, cu toate trăsăturile caracteristice vizibile pretutindeni. Pur şi simplu, era un ţinut neprelucrat. Peisajul noahian, inegalabil în asprime.

Până şi fundul canioanelor lungi şi drepte, numite Tempe Fossa, erau mult prea accidentate pentru a putea fi parcurse cu maşina. Aşa că Ann urmă un traseu indirect, pe un teren mai ridicat. Cele mai recente scurgeri de lavă (vechi de un miliard de ani) erau mai dure decât materialele ejectate şi dezintegrate peste care se prelinseseră, iar în momentul de faţă se vedeau pe teren ca nişte diguri lungi sau parapete. Pe terenul mult mai moale dintre acestea, se găseau o mulţime de alte cratere, ale căror poale erau, evident, resturile unor scurgeri lichide, aidoma acelor castele de nisip picurat, construite pe plajă de copii. Insule ocazionale din rocă de bază erodată se înălţau din tot molozul acela dar, în cea mai mare parte, era vorba de regolit, purtând peste tot semnele existenţei apei în sol, ale gheţii perene chiar la suprafaţă, producând prăbuşiri şi alunecări lente. Iar acum, cu creşterea temperaturii (poate şi din cauza căldurii provenite din exploziile subterane din Vastitas), toate aceste fenomene se acceleraseră. Pretutindeni aveau loc noi alunecări de teren: un bine cunoscut traseu al Roşilor dispăruse de pe faţa pământului în momentul când fusese îngropată o rampă care ducea în Tempe 12. Pereţii canionului Tempe 18 se prăbuşiseră de ambele părţi, transformând un canion în formă de U într-unul nou, în formă de V. Tempe 21 dispăruse, astupat de prăbuşirea înaltului perete vestic. Peste tot pământul se topea. Ann văzu chiar şi câteva *talik*-uri, zone lichefiate la suprafaţa gheţii permanente, în esenţă nişte mlaştini pline de gheaţă. Şi multe dintre gropile ovale ale marilor depresiuni adiacente erau pline de bălţi topindu-se în timpul zilei şi îngheţând noaptea, acţiune care devasta şi mai repede terenul.

Trecu de poalele lobate ale Craterului Timoşenko, acoperit pe flancul din miazănoapte de valurile sudice de lavă provenite de la Coriolanus, cel mai mare dintre micii vulcani de pe Tempe. Aici terenul era extrem de erodat, zăpada căzând, topindu-se şi îngheţând din nou, în miriade de bazine de captare. Terenul

cobora, respectând toate modelele caracteristice ale gheţii permanente: contururi poligonale din prundiş, umpluturi de cratere concentrice, formaţiuni *pingo,* creste de soliflucţiune pe coastele dealurilor. În fiecare depresiune erau câte un lac sau o băltoacă sufocată de gheaţă. Solul se afla în curs de topire.

Pe pantele însorite dinspre sud, oriunde exista o oarecare protecţie împotriva vântului, creşteau copaci, deasupra unor straturi de muşchi şi iarbă sau zone de arbuşti. În depresiunile însorite se găseau arbori pitici de krummholz, contorsionaţi deasupra covorului format de propriile ace; în cele umbrite, zăcea zăpadă murdară şi neveu – un teren accidentat, pustiu dar nu tocmai: rocă, gheaţă şi pajişte mlăştinoasă, toate marcate de creste joase, sfărâmate. În căldura după-amiezei, apăreau din senin nori ale căror umbre formau un alt set de modele pe suprafaţa pământului, o împletitură fantezistă de roşu şi negru, verde şi alb. Nimeni nu avea să se poată plânge vreodată de omogenitate pe Tempe Terra. Peisajul acela frământat şi divers se întindea, într-o neclintire perfectă, sub umbrele norilor lunecând cu repeziciune. Cu toate acestea, într-o seară, în amurg, zări o siluetă albă ascunzându-se în dosul unei stânci. Inima îi zvâcni în piept; dar, în afara acelei umbre, nu mai văzu nimic.

Totuşi, ceva fusese la mijloc, deoarece, înainte de căderea deplină a întunericului, auzi o bătaie în uşă. Inima îi tresări din nou, ca şi transportorul pe amortizoarele lui de şoc. Alergă la o fereastră şi se uită afară. Siluete de culoarea stâncii dădeau din mâini. Fiinţe omeneşti!

Era un grup restrâns de ecoterorişti Roşii. După ce îi lăsă să intre, îi explicară că recunoscuseră maşina după descrierea făcută de cei de la Refugiul Tempe. Speraseră să dea peste dânsa, iar acum erau fericiţi. Râdeau, trăncăneau, se învârteau în jurul ei ca să o atingă – tineri indigeni, înalţi, unii asiatici, alţii albi sau negri, având canini de piatră şi ochi scânteietori. Îşi amintea de ei de pe Pavonis Mons, nu individual, ci ca grup – tinerii fanatici. Din nou o trecu un fior.

– Unde vă duceţi? îi întrebă.

– La Botany Bay, răspunse o tânără. Avem de gând să punem mâna pe laboratoarele lui Whitebook.

– Şi pe Staţiunea Boone, adăugă altul.

– A, asta nu! exclamă Ann.

Ei tăcură şi o priviră bănuitor, precum Kasei şi Dao în

Lastflow.

– Ce vrei să spui? o iscodi tânăra.

Ann respiră adânc şi încercă să găsească un răspuns. Ceilalţi o urmăreau cu atenţie.

– Aţi fost şi voi la Sheffield?

Dădură din cap, a încuviinţare. Ghiciseră ce vrea să spună.

– Atunci ar trebui să ştiu deja, continuă ea, vorbind rar. N-are niciun rost să realizaţi un Marte Roşu vărsând sânge pe planetă. Trebuie să găsim o altă cale. N-o putem face omorând oameni. Nici măcar omorând animale sau plante ori distrugând utilaje. N-o să meargă. E distructiv. Nu atrage lumea de partea noastră, pricepeţi? Nimeni nu vine alături de noi. În realitate, îi îndepărtăm pe toţi. Cu cât facem mai multe chestii de-astea, cu atât devin cu toţii mai Verzi. Aşa că acţionăm împotriva scopului propus. Dacă ştim asta şi totuşi continuăm cu aceleaşi metode, atunci ne trădăm cauza. Înţelegeţi? N-o facem pentru nimic altceva decât de dragul propriilor noastre sentimente. Pentru că suntem furioşi. Sau de plăcere. Trebuie să găsim o altă cale.

O priviră lung, fără a înţelege, îngrijoraţi, şocaţi, dispreţuitori, dar copleşiţi. La urma urmei, ea era Ann Clayborne.

– Nu cunosc calea cu pricina, continuă ea. Nu vă pot spune că am aflat-o. Cred însă… Iată cu ce cred că trebuie să începem. Trebuie să fie ceva ca o areofanie Roşie. Areofania a fost înţeleasă întotdeauna, de la bun început, ca fiind ceva Verde. Probabil din cauza lui Hiroko, deoarece ea a luat conducerea în definirea acestei noţiuni şi în traducerea ei în viaţă. Aşa că areofania a fost întotdeauna amestecată cu viriditas, deşi nu există nicio motivaţie pentru aşa ceva. Chestia asta trebuie să o schimbăm, altfel nu vom realiza niciodată nimic. Trebuie să existe o adulare Roşie a acestui loc, pe care oamenii să poată învăţa s-o trăiască. Culoarea roşie a planetei primordiale trebuie să devină o contraforţă a viridităţii. Trebuie să modificăm verdele acela până când ajunge de o altă culoare, o culoare ca aceea pe care o vedeţi la anumite pietre, ca jaspul sau serpentinul feric. Înţelegeţi ce vreau să spun. Va însemna să scoatem oamenii în afara oraşelor sau poate chiar să-i urcăm pe munţi pentru a o vedea. Asta va presupune să ne deplasăm acolo, peste tot, să stabilim o permanenţă şi drepturi de administrare, ca să putem vorbi despre ţinuturile acelea, iar ei vor trebui să asculte. De asemenea, va trebui să obţinem dreptul de rătăcitori, dreptul de areologi, dreptul de nomazi. Iată ce ar putea să însemne

areoformarea. Înţelegeţi?

Se opri. Tinerii marţieni continuau să fie atenţi, preocupaţi acum de ea însăşi, poate, sau de spusele ei.

– Am mai discutat de asta şi mai înainte, spuse un tânăr, şi există oameni care practică asemenea lucruri. Uneori şi noi o facem. Considerăm însă că o rezistenţă activă este o parte necesară a luptei noastre. Altfel, vom fi zdrobiţi. Ăştia vor înverzi totul.

– Nu şi dacă vom colora totul în roşu. Pornind chiar din interior, chiar din inimile lor. Dar sabotajul, crima... Prin toate astea răsare Verdele. Credeţi-mă, am văzut-o cu ochii mei. Mă lupt de tot atâta vreme ca şi voi, şi am văzut. Calci în picioare viaţa, iar ea revine, şi mai puternică.

Tânărul nu se arătă convins.

– Ne-au acordat limita de şase kilometri pentru că le era frică de noi, pentru că reprezentam forţa motrice a revoluţiei. Dacă n-am fi luptat noi, metanaţionalele ar continua să conducă totul pe Marte.

– Acela a fost un adversar diferit. Atunci când ne-am luptat cu pământenii, Verzii marţieni au fost impresionaţi. Dar când ne luptăm cu ei direct, Verzii marţieni nu mai sunt impresionaţi, ci furioşi, devenind mai Verzi ca oricând.

Tinerii rămaseră tăcuţi, gânditori, poate descurajaţi.

– Dar noi *ce facem?* întrebă o femeie cu părul cărunt.

– Duceţi-vă într-o zonă aflată în pericol, sugeră Ann, arătând pe fereastră. Nici aici n-ar fi rău. Sau în altă parte, aproape de limita celor şase kilometri. Aşezaţi-vă, întemeiaţi un oraş, faceţi din el un refugiu de bază, un loc minunat. Iar de acolo, de pe înălţimi, vom coborî încetul cu încetul.

Ceilalţi se gândiră, posomorâţi, la spusele ei.

– Ori mergeţi într-un oraş şi puneţi bazele unei agenţii de turism şi ale unei fundaţii legale. Arătaţi-le oamenilor peisajul. Duceţi la îndeplinire orice modificare propusă.

– Drace! exclamă tânărul, clătinând din cap. Sună îngrozitor!

– Aşa e, replică Ann. Ne aşteaptă o muncă urâtă. Dar trebuie să-i scoatem în aer liber. Afară din oraşele unde s-au învăţat să trăiască.

Toţi aveau nişte mutre plouate. Rămaseră adunaţi în jurul ei, continuând să discute, o vreme, despre modul lor de viaţă, despre felul în care îşi doreau să trăiască, despre ce ar fi putut face pentru a trece de la un mod de acţiune la altul, despre

imposibilitatea de a duce o viaţă de gherilă după terminarea războiului – şi aşa mai departe, totul însoţit de multe suspine din adâncul sufletului, de ceva lacrimi, învinuiri, încurajări.

– Veniţi cu mine mâine şi uitaţi-vă bine la marea asta de gheaţă, sugeră Ann.

A doua zi, grupul de gherilă porni, alături de ea, către sud, de-a lungul meridianului de şaizeci de grade, fiecare kilometru parcurs dovedindu-se mai dificil decât precedentul. *Khala,* îi spuneau arabii, „ţinut pustiu”. Pe de o parte, era frumos, un peisaj stâncos de o dezolare noahiană, umplându-le de bucurie inimile. Pe de altă parte, ecoteroriştii erau tăcuţi, supuşi, de parcă participau la un pelerinaj, într-o stare funerară nedefinită încă. Împreună ajunseră la marele canion numit Nilokeras Scopulus, coborând pe fundul lui pe o rampă naturală, lată şi accidentată. Spre răsărit se întindea Chryse Planitia, acoperită de gheaţă, o altă ramificaţie a Mării Nordice. Nu scăpaseră de asta. Mai departe, spre sud, se afla Nilokeras Fossae, partea finală a unui complex de canioane care începea mult mai departe, la sud, în imensitatea prăpastiei Hebes. Hebes Chasma nu dispunea de nicio ieşire, dar cauza formării acesteia era considerată erupţia acviferului de la vest, mai sus de Echus Chasma. O foarte mare cantitate de apă coborâse în torente pantele, izbindu-se de peretele vestic şi dur al formaţiunii Lunae Planum, săpând malul înalt şi abrupt de la Echus Overlook. Apoi, ajunsese la o breşă în malul acela uluitor de mare, coborându-l, străpungându-l, sfâşiind marea curbură a Văii Kasei şi tăind un canal adânc în câmpiile din Chryse. Fusese una dintre cele mai mari erupţii de acvifere din întreaga istorie marţiană.

Iar acum, Marea Nordică se revărsase din nou peste Chryse Planitia, apa umplând toate golurile, până la extremitatea canioanelor Nilokeras şi Kasei. Dealul cu vârful aplatizat care era craterul Şaranov se înălţa, ca un castel gigantic, pe un promontoriu înalt deasupra gurii acestui nou fiord. Ceva mai departe, în mijlocul fiordului, se afla o insulă lungă şi îngustă, una dintre insulele lemniscate din Noahian, încăpăţânându-se să rămână roşie pe marea de gheaţă albă. În cele din urmă, acest fiord avea să constituie un port mult mai bun decât Botany Bay. Pereţii erau abrupţi dar, din loc în loc, se aflau platforme care ar fi putut deveni aşezări portuare. Bineînţeles că navigatorii de atunci îşi vor face griji în privinţa vântului de vest, care va sufla

de-a lungul Canionului Kasei – atacuri catabatice care vor bloca velierele în Golful Chryse…

Totul era atât de ciudat. Ann îşi duse grupul de adepţi la o rampă pe care coborâră până la o platformă situată pe partea vestică a fiordului de gheaţă. Se înserase, iar Ann îi convinse să-şi lase maşinile şi să o însoţească pe ţărm, pentru o plimbare în asfinţit.

În clipa când soarele dispărea la orizont, se adunară, într-un grup compact şi nefericit, în faţa unui bloc solitar de gheaţă, înalt de câţiva metri, ale cărui convexităţi topite semănau cu nişte muşchi. Astrul zilei se înclină în spatele blocului de gheaţă, penetrându-l cu razele. De ambele părţi ale gheţii, nisipul umed, sticlos, emana o lumină strălucitoare. Un avertisment al luminii. Cu neputinţă de ignorat, orbitor. Ce aveau de gând cu el? Rămaseră neclintiţi, privind în tăcere.

Când soarele se stinse dincolo de zările negre, Ann se desprinse de grup şi merse singură până la maşină. Privi înapoi, în josul pantei. Roşii se aflau tot acolo, lângă aisbergul eşuat la ţărm. Semăna cu un zeu alb în mijlocul lor, colorat în portocaliu, ca şi suprafaţa albă şi mototolită a golfului îngheţat. Zeu alb, urs polar, golf, un dolmen de gheaţă marţiană: oceanul avea să se afle acolo veşnic, împreună cu ei, la fel de real ca şi stânca.

* * *

A doua zi, se îndreptă, prin Kasei Vallis, spre vest, către Echus Chasma. Urcă mereu, de pe o platformă pe alta, înaintând fără dificultate, până unde valea se curba spre stânga, unindu-se cu fundul prăpastiei. Curbura era una dintre cele mai mari şi mai evidente dovezi de pe întreaga planetă ale eroziunii produse de apă. Dar Ann constată că, acum, terenul plat era acoperit de copaci pitici, atât de mărunţi, încât păreau nişte arbuşti cu coaja neagră, cu ţepii şi frunzele la fel de lucioase şi având marginile la fel de ascuţite ca acelea de ilice. Muşchiul acoperea ca un covor terenul de sub aceşti arbori negri. În afara de ei, nu se vedea mai nimic. Era o pădure formată dintr-o singură specie, acoperind Kasei Vallis de la un perete la altul al canionului şi umplând marea curbă cu un fel de mălură supradimensionată.

De nevoie, Ann conduse de-a dreptul prin acea pădure miniaturală, iar maşina se zgâlţâi în toate părţile pe măsură ce ramurile, dure ca manzanita, cedau cu greu sub apăsarea roţilor, ţâşnind la loc după trecerea acestora. Devenise aproape imposibil să mai parcurgi pe jos acel traseu, îşi spuse Ann.

Canionul cu pereţii înalţi, atât de îngust şi de curbat, un fel de Utah imaginar (sau, poate, aşa i se păruse ei) era acum ca o pădure de basm, întunecată şi de nepătruns, plină de jivine negre zburătoare. O siluetă albă o rupse la fugă în lumina amurgului... Nu se vedea nici urmă din complexul de clădiri al forţelor de securitate UNTA care ocupaseră cândva cotitura văii. Blestemată să vă fie casa până la a şaptea generaţie! Blestemat să fie şi pământul lipsit de vină! Aici fusese torturat Sax, care apoi aruncase în sol seminţe de foc şi pârjolise locul, făcând să răsară o pădure de ghimpi care să-l acopere. Şi se mai spune că savanţii ar fi nişte fiinţe înzestrate cu raţiune! Blestemată să le fie şi lor casa, îşi spuse Ann cu dinţii încleştaţi, blestemată până la a şaptea generaţie şi încă şapte după aceea!

Ann huidui şi porni mai departe, urcând pe Echus, către conul abrupt al vulcanului Tharsis Tholis. Acolo se afla un oraş, înfipt în coasta muntelui, chiar în punctul unde panta se îndulcea. „Ursul" îi spusese că Peter se îndreptase într-acolo, aşa că Ann ocoli aşezarea. Peter – pământ inundat; Sax – pământ pârjolit. Cândva, fusese al ei. Pe stânca asta voi construi! Peter Tempe Terra – Stânca din Ţinutul Timpului! Omul nou, *Homo martial,* cel care îi trădase. Să nu uiţi!

Îşi continuă drumul spre sud, pe versantul Protuberanţei Tharsis, până când, în zare, îşi făcu apariţia conul lui Ascraeus. Un continent muntos, străpungând orizontul. Pavonis fusese infestat şi suprapopulat din cauza poziţiei sale, pe linia Ecuatorului, şi brumei de avantaje pe care această poziţie le oferea pentru cablul elevatorului. Însă Ascraeus, deşi aflat doar la cinci sute de kilometri nord-est de Pavonis, fusese lăsat în pace. Nimeni nu locuia acolo şi foarte puţini îl escaladaseră vreodată; doar câţiva areologi, din când în când, pentru a-i studia lava şi ocazionalele erupţii de cenuşă piroclastică, ambele de un roşu-închis, aproape negru.

Începu să urce pantele inferioare, uşoare şi ondulate. Ascraeus fusese unul dintre numele clasice de referinţă pentru determinarea valorii de albedo, întrucât un munte atât de mare se vedea cu uşurinţă de pe Pământ. Ascraeus Lacus! Asta se petrecuse în perioada nebuniei cu canalele, când astronomii hotărâseră că era vorba de un lac. Pe vremea aceea, Pavonis se numea Phoenicus Lacus, adică Lacul Phoenix. Ascra, citi ea pe monitor, fusese locul de naştere al lui Hesiod, „situat pe latura din dreapta a muntelui Helicon, pe un loc înalt şi colţuros". Deci,

chiar dacă îşi închipuiseră că e un lac, îi dăduseră numele unei aşezări de munte. Poate că, în subconştientul lor, înţeleseseră, în cele din urmă, realitatea imaginilor oferite de telescop. În general, *Ascraeus* reprezenta un sinonim poetic pentru „pastoral”, Helicon fiind muntele beoţian sacru al lui Apolo şi al muzelor. Într-o bună zi, Hesiod ridicase într-acolo privirea până atunci aţintită spre coamele plugului şi constatase că are de spus o poveste. Ciudată mai e apariţia miturilor! Ciudate mai sunt vechile nume printre care oamenii au trăit şi pe care le-au ignorat, continuând să spună fără încetare, cu vieţile lor, poveştile de odinioară!

Dintre toţi cei patru mari vulcani, acesta era cel mai abrupt, dar nu exista niciun escarpament înconjurător, ca în cazul lui Olympus Mons, aşa că putea să utilizeze o treaptă inferioară de viteză şi să urce în ralanti, de parcă s-ar fi lansat în spaţiu, cu încetinitorul. Lasă-te pe spate şi trage un pui de somn! Pune capul pe tetieră şi relaxează-te! Trezeşte-te la sosire, sus, la douăzeci şi şapte de kilometri deasupra nivelului mării, la aceeaşi altitudine cu a celorlalţi trei vulcani! Era altitudinea maximă pe care o putea atinge un munte pe Marte, limita izostatică, dincolo de care litosfera începea să se lase, de prea mare greutate. Toţi patru munţii o atinseseră şi nu se putuseră ridica mai mult, dovadă a dimensiunilor lor şi a vârstei foarte înaintate.

Într-adevăr, erau foarte bătrâni, dar, în acelaşi timp, lava de la suprafaţa lui Ascraeus era una dintre cele mai tinere roci eruptive de pe Marte, foarte puţin erodată de acţiunea vântului şi a soarelui. Răcindu-se, şuvoaiele de lavă se întăriseră în timpul coborârii, lăsând în urmă umflături nu prea mari, care trebuia urcate sau ocolite. Urme distincte lăsate de roţile maşinilor străbăteau în zigzag panta, evitând porţiunile abrupte de la baza acestor scurgeri, profitând de întinsa reţea de rampe şi alte formaţiuni de relief. În locurile permanent umbrite, fulgii aduşi de vânt formaseră troiene compacte. Umbrele erau aidoma celor înregistrate de un film alb-negru, de parcă Ann străbătea un negativ fotografic; şi starea ei de spirit se ameliora în mod inexplicabil, pe măsură ce urca tot mai sus. În spate, vedea tot mai mult din flancul de la miazănoapte al vulcanului, dincolo de care se întindea Tharsisul de Nord, până la peretele canionului Echus, la peste o sută de kilometri depărtare. Cea mai mare parte a peisajului era presărată de troiene, lespezi erodate de

vânt, nevee. Alb pistruiat. Adesea, versanţii umbriţi ai conurilor vulcanice îngheţau puternic.

Iar ceva mai încolo, pe suprafaţa unei stânci, straturi de muşchi străluceau în culoarea smaraldului. Totul înverzea.

Dar, pe măsură ce-şi continua ascensiunea, zi de zi, mai sus, depăşind orice imaginaţie, peticele de zăpadă deveniră tot mai subţiri, tot mai rare. Până la urmă, ajunse la douăzeci de kilometri deasupra liniei de demarcaţie sau la douăzeci şi cinci deasupra nivelului mării, aproape şaptezeci de mii de picioare deasupra gheţii, adică de peste trei ori înălţimea la care Everestul se înălţa deasupra oceanelor Pământului. Şi totuşi, conul vulcanului continua să se ridice deasupra ei, cu încă şapte mii de metri, drept în cerul care se întuneca, direct în Cosmos!

Undeva jos, departe, se răsucea un strat de nori întinşi, netezi, ascunzând Protuberanţa Tharsis. Ann avu senzaţia că marea cea albă o urmăreşte în sus, pe pantă. La altitudinea la care ajunsese nu exista niciun nor, cel puţin în ziua aceea. Uneori, valuri de cumuluşi se înălţau ameninţător pe lângă munte, alteori se vedeau ciruşi despicând cerul cu o mulţime de seceri subţiri. Astăzi, bolta era senină, de un indigo purpuriu năpădit de negru şi presărat, la zenit, cu câteva stele diurne, Orion strălucind abia văzut, de unul singur. Spre partea de răsărit a vârfului flutura un norişor subţire, ca un stindard; atât de diafan, încât prin el se vedea cerul negru. Nu era prea multă umezeală la altitudinea asta, şi nici prea multă atmosferă. Totdeauna avea să existe o diferenţă de unu la zece între presiunea atmosferică la nivelul mării şi cea de aici de sus, de pe vulcanii cei mari. De aceea, presiunea de aici trebuia să fie de circa treizeci şi cinci de milibari, cu foarte puţin mai mult decât la sosirea oamenilor pe Marte.

Cu toate acestea, Ann depista petece minuscule de licheni în adâncituri situate în vârful stâncilor, în găuri care menţineau puţină zăpadă şi apoi erau expuse luminii solare. Plantele aproape că erau prea mici pentru a putea fi văzute. Licheni: o combinaţie simbiotică de alge şi ciuperci, colaborând pentru supravieţuire, chiar şi la presiunea de treizeci de milibari. Greu de crezut câte putea să îndure viaţa. Ciudat!

Atât de ciudat, de fapt, încât se îmbrăcă şi coborî pentru a se uita mai bine. La o asemenea altitudine era nevoită să aplice

toate vechile deprinderi de precauţie – costum de siguranţă, uşi etanşe – pentru a ieşi în lumina puternică a spaţiului cosmic apropiat.

Pietrele care adăposteau lichenii semănau cu lespezile plate pe care ar fi ieşit la soare marmotele dacă ar fi putut să trăiască atât de sus. În realitate, nu se vedeau decât nişte gămălii minuscule, de un verde-gălbui sau gri-închis. Licheni-fulgi, după cum o informă computerul de la mână. Fragmente smulse de furtuni, ridicate în aer, căzând pe pietre, lipindu-se ca nişte mici moluşte vegetale – aşa ceva numai Hiroko ar fi fost în stare să explice.

Vietăţi. Michel afirmase că ei îi plac pietrele şi nu oamenii, deoarece cândva fusese maltratată, iar asta îi afectase mintea. Hipocampusul îi era semnificativ mai mic, avea puternice reacţii de teamă şi o tendinţă spre disociere. Aşa că îşi căutase un bărbat care să semene cât mai mult cu o piatră. Şi lui Michel îi plăcuse, la Simon, calitatea aceasta, zicea el. Câtă uşurare, în anii petrecuţi la Underhill, să aibă măcar în grijă un om de acest fel, în care se putea încrede, tăcut şi solid, pe care-l putea cântări în mână pentru a-i simţi greutatea.

Dar Simon nu era singurul om de pe lume care arăta astfel, precizase Michel. Aceeaşi calitate se întâlnea şi la alţii, amestecată cu altele şi mai puţin pură. Cu toate astea, exista. De ce nu era Ann în stare să iubească acea încăpăţânată rezistenţă manifestată de ceilalţi oameni, de oricare fiinţă vie? Cu toţii nu făceau altceva decât să încerce să existe, ca fiecare stâncă sau planetă. În toţi exista o încăpăţânare minerală.

Vântul şuieră ascuţit pe lângă casca ei de protecţie şi peste fragmentele de lavă, zumzăind în furtunul de oxigen şi acoperindu-i sunetul propriei respiraţii. Cerul era mai mult negru decât indigo, exceptând orizontul, unde stratul inferior era violet-purpuriu, ceţos, acoperit de o dungă limpede, albastru-închis... O, cine şi-ar fi putut închipui că se va schimba ceva vreodată, aici sus, pe versantul vulcanului Ascraeus? De ce nu se stabiliseră oamenii aici, pentru a-şi aminti unul altuia unde ajunseseră, ce le oferise Marte iar ei aruncaseră cu atâta nepăsare?

Se întoarse la maşină şi continuă să urce.

Se găsea deasupra norilor cirrus, chiar la vest de flamura diafană de pe vârful vulcanului, în bătaia vânturilor de mare

altitudine. Ascensiunea însemna o călătorie în trecut, deasupra tuturor lichenilor şi bacteriilor, deşi Ann nu avea nicio îndoială că acestea continuau să se afle acolo, ascunzându-se în primele straturi ale rocilor – viaţă abisal-endolitică, aidoma miticilor omuleţi roşii, zeii microscopici care îi vorbiseră lui John Boone, propriul lor Hesiod local. Aşa zicea lumea.

Viaţă pretutindeni. Lumea devenea verde. Dar dacă verdele acesta nu putea fi văzut, dacă el nu conta pentru teren, atunci mai merita efortul? Vietăţi! Aşa-i spusese Michel, că iubeşte pietrele datorită calităţii de piatră a vieţii! Totul revine la viaţă. Simon, Peter… „Pe piatra asta îmi voi ridica biserica.” De ce nu putea ea să iubească această calitate existentă în fiecare lucru?

Maşina străbătu ultimele terase concentrice de lavă, deplasându-se cu mai puţină greutate acum, când se apropia de întinderea asimptotică a marginii late, circulare a craterului. Nu mai avea decât puţin de urcat, din ce în ce mai puţin cu fiecare metru parcurs. Apoi ajunse chiar pe margine, şi mai departe pe muchia interioară a acesteia.

De acolo se vedea caldera. Ann coborî din maşină, cu gândurile zburând în toate părţile, ca lupii-de-mare.

Complexul de caldera al vulcanului, situat la o înălţime atât de mare, consta din opt cratere suprapuse, cele mai noi prăbuşindu-se peste circumferinţele celor mai vechi. Cel mai mare şi mai recent era situat chiar în centrul complexului, craterele mai vechi şi mai puţin adânci înconjurându-l ca petalele unui model floral. Fundul fiecărui crater se afla la elevaţii uşor diferite, fiind marcat de un sistem de fracturi circulare. Plimbarea în jurul calderei modifica perspectiva, astfel încât distanţele se schimbau, la fel şi adâncimea craterelor, de parcă Ann plutea într-un vis. Una peste alta, era ceva frumos. Cu diametrul de optzeci de kilometri.

Ca o lecţie de mecanică a coşului vulcanic. Erupţiile produse mai jos, pe flancurile exterioare ale vulcanului, goliseră magma din coşul activ al calderei. În felul acesta, fundul calderei coborâse. Aşa se explicau toate formele acelea circulare, formate de-a lungul timpului, pe când coşul activ se învârtea în jurul conului. Ţărmuri arcuite; puţine locuri de pe Marte se puteau lăuda cu asemenea pante, cu pereţi aproape verticali. Lumi de cercuri bazaltice. Ar fi trebuit să fie o Mecca pentru alpinişti dar, după ştiinţa Annei, nu era. Într-o bună zi însă aveau să vină şi alpiniştii.

Complexitatea lui Ascraeus era atât de deosebită de singurul crater mare de pe Pavonis! De ce oare craterul lui Pavonis se prăbuşise de fiecare dată în limitele aceleiaşi circumferinţe? Nu cumva ultima dintre prăbuşiri ştersese şi nivelase toate celelalte cercuri? Să fi fost depozitul de magmă mai mic ori cu mai puţine guri laterale de ventilaţie? Oare coşul lui Ascraeus îşi schimbase de mai multe ori poziţia? Ridică în mână pietre dislocate de pe marginea craterului şi le examină. Bombe de lavă, ejecţii meteoritice târzii, pietre modelate de nisipul adus de vânturile neîncetate... Toate reprezentau probleme care încă mai puteau fi studiate. Nimic din ceea ce făceau oamenii nu avea să deranjeze vreodată vulcanologia aici, sus; sau nu atât de mult încât să împiedice studiul. Într-adevăr, *Jurnalul de studii areologice* publica multe articole despre aceste subiecte, după cum prea bine văzuse Ann şi încă vedea din când în când. Exact cum îi spusese Michel: locurile situate la altitudine vor arăta aşa întotdeauna. Urcarea marilor pante va echivala cu o călătorie în trecutul preuman, în domeniul areologiei pure, poate chiar al areofaniei, cu Hiroko sau fără ea. Cu licheni sau nu. Oamenii discutaseră despre construirea unor domuri sau a unor corturi peste aceste caldere, pentru a le menţine complet sterile, dar asta le-ar fi transformat în grădini zoologice, în rezervaţii naturale, în spaţii pentru grădini, încadrate de pereţi şi acoperişuri. Sere pustii. Nu! Ann îşi îndreptă spinarea şi privi în jur, peste întinderea rotundă, arătându-se şi oferindu-se Cosmosului. Făcu un gest cu mâna către vietăţile endolitice abisale, care ar fi putut să lupte pentru supravieţuire acolo, sus: „N-aveţi decât să trăiţi!” Rosti cuvântul şi i se păru ciudat: „Să trăiţi.”

Marte pentru totdeauna, piatră peste piatră în lumina soarelui. Dar apoi zări cu coada ochiului imaginea ursului alb, strecurându-se în dosul unei margini zimţate de piatră. Şi tresări. Nu era acolo nimic. Se întoarse la transportor, simţind că are nevoie de protecţia acestuia. Intră în maşină, dar toată după-amiaza avu impresia că de pe monitor o privesc ochii aceia cu ochelari, gata să o sune în orice clipă. Un urs de om, cumsecade, deşi ar fi fost în stare s-o mănânce dacă ar fi prins-o. Dacă ar prinde-o! Dar nimeni n-avea să o prindă. S-ar putea ascunde pentru totdeauna în aceste fortăreţe înalte de stâncă. Era liberă şi va fi liberă, a fi sau a nu fi, dacă aşa considera, atâta vreme cât avea să reziste şi stânca asta. Şi din nou, chiar la uşa ecluzei,

străfulgerarea aceea zărită cu coada ochiului. Ah, atât de obositoare!

Partea a VII-a
VERDELE ŞI ALBUL

În oraşul Xiazha, din Guangzhou, sosiră cadre ale partidului care spuseră:

Spre binele Chinei, trebuie să ridicaţi din nou acest oraş pe Moon Plateau de pe Marte. Veţi pleca acolo cu toţii. Veţi avea alături de voi familiile, prietenii şi vecinii. În total, zece mii de oameni. După zece ani, dacă veţi hotărî să vă întoarceţi, o veţi putea face, iar în locul vostru vor fi trimişi, în noul Xiazha, alţii. Credem că o să vă placă. E la câţiva kilometri nord de portul Nilokeras, lângă delta fluviului Maumee. Pământul este roditor. În zona aceea există deja sate chinezeşti, iar în toate marile oraşe se află cartiere chinezeşti. Sunt multe hectare de pământ necultivat. Călătoria poate începe peste o lună: cu trenul până la Hong Kong, apoi cu feribotul până la Manila, iar de acolo, cu elevatorul spaţial, sus pe orbită. Durează şase luni ca să traversaţi spaţiul dintre Pământ şi Marte. Ajunşi acolo, veţi coborî cu elevatorul lor până pe Pavonis Mons, după care un tren special o să vă ducă pe Moon Plateau. Ce părere aveţi? Să votăm în unanimitate şi să pornim cu dreptul.

Mai târziu, un funcţionar din oraş sună la sediul Praxis din Hong Kong şi îi spuse unei operatoare de acolo ce se întâmplase. Operatoarea transmise informaţia în Costa Rica, la Grupul Praxis pentru Studii Demografice. O planificatoare de acolo, pe nume Amy, adăugă raportul pe o lungă listă de rapoarte similare şi rămase pe gânduri întreaga dimineaţă. În aceeaşi după-amiază, îl sună pe William Fort, preşedintele emerit al concernului Praxis, care făcea surfing deasupra unui nou recif de corali din El Salvador, şi îi descrise situaţia.

Lumea albastră e plină, spuse el, iar lumea roşie e goală. Vor fi probleme. Hai să le discutăm.

Grupul de Studii Demografice şi o parte a colectivului pentru strategie de la Praxis, din care făceau parte şi mulţi dintre cei Optsprezece Nemuritori, se strânseră în tabăra de surfing a lui Fort, pe coasta dealului. Demografii prezentară situaţia.

Toată lumea beneficiază acum de tratamentul de longevitate, spuse Amy. Ne aflăm în plină eră hipermalthusiană.

Era o situaţie explozivă din punct de vedere demografic. Fireşte, emigrarea pe Marte era adesea văzută de planificatorii guvernelor pământene drept o soluţie a problemei. Chiar şi în prezenţa noului ocean, Marte continua să dispună de aproape tot atât de mult uscat ca şi Pământul şi totodată de foarte puţini oameni. Ţările cu adevărat populate, explică Amy, expediau deja pe Marte cât mai mulţi emigranţi. Adesea, aceştia erau membri ai minorităţilor etnice sau religioase, nemulţumiţi de lipsa de autonomie din ţările lor de baştină, aşa că se arătau bucuroşi să plece. În India, cabinele elevatorului care coborau pe atolul Suvadiva, la sud de Maldive, erau întotdeauna umplute la capacitatea maximă cu emigranţi, ziua întreagă, zi după zi – un şuvoi nesfârşit de sikhi, kaşmirieni, musulmani, dar şi hinduşi, toţi înălţându-se în spaţiul cosmic şi mutându-se pe Marte. Se găseau acolo zuluşi din Africa de Sud, palestinieni din Israel, kurzi din Turcia, amerindieni din Statele Unite.

În felul ăsta, comentă Amy, Marte devine o nouă Americă.

Şi, precum în vechea Americă, adăugă o femeie pe nume Elizabeth, acolo există deja o populaţie indigenă cu care va avea loc un impact. Gândiţi-vă puţin la cifre. Dacă în fiecare zi cabinele tuturor elevatoarelor spaţiale de pe Pământ sunt pline, asta înseamnă o sută de persoane de cabină, deci două mii patru sute pe zi de elevator la plecare şi alţi două mii patru sute la capătul de sus al elevatorului, transferându-se în navete. Există zece elevatoare, ceea ce înseamnă douăzeci şi patru de mii de oameni pe zi. Rezultă opt milioane şapte sute şaizeci de mii de oameni în fiecare an.

Să zicem zece milioane pe an, spuse Amy. E mult, dar în ritmul acesta tot va dura un secol pentru a transfera pe Marte doar unul dintre cele şaisprezece miliarde de locuitori ai Pământului, ceea ce aici nu va marca nicio deosebire semnificativă. Aşa că, în realitate, povestea asta nu are niciun sens! Nu e posibilă niciun fel de reamplasare importantă.

Nu vom putea niciodată muta pe Marte o fracţiune semnificativă a populaţiei Pământului. Trebuie să ne concentrăm asupra rezolvării acasă a problemelor Pământului. Prezenţa lui Marte nu poate ajuta decât ca un fel de supapă psihologică. În esenţă, trăim pe spezele noastre.

Nu trebuie neapărat ca povestea să aibă vreun sens, spuse William Fort.

Aşa e, îl susţinu Elizabeth. Multe guverne pământene o

încearcă, fie că are sens sau nu. China, India, Indonezia, Brazilia – toate preferă această soluţie, iar dacă menţin emigraţia la capacitatea sistemului, populaţia lui Marte se va dubla în circa doi ani. Deci, pe Pământ nu se va întâmpla nimic, dar Marte va fi complet inundat.

Unul dintre Nemuritori preciză că un val de emigraţie la o scară asemănătoare contribuise la declanşarea primei revoluţii marţiene.

Ce se întâmplă cu tratatul Marte-Pământ? întrebă altcineva. Credeam că el interzice în mod expres asemenea influxuri sufocante.

Aşa este, explică Elizabeth. Tratatul precizează că nu mai mult de zece procente din populaţie marţiană pot fi adăugate în fiecare an pământean. Dar menţionează, de asemenea, că Marte trebuie să primească şi mai mult, dacă poate.

De fapt, interveni Amy, când au fost oare guvernele împiedicate prin tratate să facă tot ce poftesc?

Vom fi nevoiţi să-i trimitem pe emigranţi în altă parte, spuse William Fort.

Ceilalţi se uitară la el.

Unde? întrebă Amy.

Nimeni nu-i răspunse. Fort făcu un gest vag cu mâna.

Am face bine să ne gândim la un alt loc, spuse Elizabeth, cu asprime în glas. Până acum, chinezii şi indienii au fost buni aliaţi ai marţienilor, şi nici măcar ei nu acordă prea mare atenţie respectării tratatului. Am căpătat înregistrarea unei întruniri de strategie indiană pe această problema, în care participanţii vorbesc despre continuarea propriului program, la capacitate maximă, timp de două secole, după care vor mai vedea care o să fie situaţia.

Cabina elevatorului cobora, iar sub picioarele lor, Marte dobândea dimensiuni uriaşe. În cele din urmă încetiniră, la joasă înălţime, deasupra oraşului Sheffield, şi totul reveni la normal, simţiră din nou gravitaţia marţiană, fără forţa Coriolis care să facă abstracţie de realitate. Apoi, se pomeniră înăuntrul Prizei, din nou acasă.

Prieteni, reporteri, delegaţi, Mangalavid. În oraşul propriu-zis, oamenii se grăbeau la treburile lor. Din când în când, Nirgal era recunoscut, iar oamenii îi făceau semne bucuroşi ori chiar îl opreau pentru a-i strânge mâna, a-l îmbrăţişa, întrebându-l despre călătorie ori despre starea sănătăţii.

– Suntem bucuroşi că te-ai întors!

Totuşi, în ochii multor oameni… Bolile deveniseră atât de rare! Destul de puţini îi evitau privirea. Gândire magică; Nirgal înţelese, deodată, că pentru mulţi dintre ei tratamentele de longevitate erau egale cu nemurirea. Nu doreau să gândească altfel şi îi evitau privirea.

Dar Nirgal îl văzuse pe Simon murind, deşi oasele lui Simon fuseseră umplute cu măduva tânără a lui Nirgal. Îi simţise trupul dezvelindu-se, îi simţise durerea din plămâni, din fiecare celulă. Ştia că moartea era reală. Oamenii nu dobândiseră nemurirea şi nu aveau s-o dobândească niciodată. „Senescenţă întârziată” îi spunea Sax. Nirgal ştia. Iar oamenii recunoşteau în el acest adevăr şi se trăgeau înapoi. Era pătat, iar oamenii se uitau în altă parte. Situaţia îl înfuria.

Luă trenul până la Cairo, uitându-se pe fereastră la deşertul întins, vălurit, de la est de Tharsis, atât de arid şi de feros, peisajul primordial al lui Marte Roşu, ţara lui. Ochii săi o simţeau. Recunoscând-o, creierul şi corpul i se umpleau de strălucire. Venise acasă.

Dar mai întâlnea chipurile celor din tren, care îl priveau, apoi se uitau în altă parte. El era omul care nu se putuse adapta la condiţiile Pământului. Planeta-mamă aproape că îl ucisese. Era o floare alpină, incapabilă să suporte lumea adevărată, o fiinţă exotică pentru care Pământul însemna un fel de Venus. Asta spuneau ochii lor, cu privirile acelea săgetătoare. Exil extern.

Ei bine, asta era starea de sănătate marţiană. Din fiecare cinci sute de marţieni indigeni care vizitau Pământul, unul murea. Vizita pe Pământ reprezenta unul dintre lucrurile cele mai

periculoase pe care le putea face un marţian, mai periculos decât zborul de pe stânci, decât vizitarea planetelor exterioare sau decât naşterea unui copil. Un fel de ruletă rusească, cu o mulţime de locuri goale în încărcătorul pistolului, desigur, dar cu un glonte pândind, în mod sigur, în spatele ţevii.

Iar el se eschivase. Nu prea mult, dar se eschivase. Era în viaţă, era acasă! Chipurile celor din tren – ce ştiau ei? Nutreau convingerea că fusese învins de Pământ, dar se mai gândeau şi că el este Nirgal Eroul, cel care nu fusese înfrânt niciodată. Îl considerau o legendă, o idee. Nu ştiau de Simon, de Jackie, Dao sau Hiroko. Nu ştiau nimic despre el. Avea acum douăzeci şi şase de ani marţieni, era un bărbat de vârstă mijlocie, care suferise tot ce putea suferi un bărbat de vârstă mijlocie: moartea părinţilor, moartea iubirii, trădarea din partea prietenilor. Doar că acela dinlăuntrul său nu era Nirgal cel dorit de lume.

Trenul tocmai ocolea primii pereţi curbaţi ai canioanelor din Labyrintus Noctis, şi nu după multă vreme pătrunse, plutind, în vechea gară a oraşului. Nirgal ieşi în oraşul acoperit de prelata cortului, privind curios în jur. Cairo fusese o fortăreaţă a metanaţionalelor, şi el nu mai trecuse pe acolo până în acel moment. Îl interesau clădirile acelea mici, de demult. Uzina fusese deteriorată de armata Roşie în timpul revoluţiei şi continua să fie marcată de ziduri negre, pe jumătate prăbuşite. Oamenii îi făcură semne cu mâna, pe tot parcursul drumului pe bulevardul larg, central, până la centrul civic al oraşului.

Şi iat-o, pe terasa primăriei, în dreptul pereţilor de sticlă dând spre canionul, în formă de U, Nilus Noctis. Nirgal se opri, gâfâind. Ea încă nu-l zărise. Avea obrazul mai rotund, dar era la fel de înaltă şi zveltă ca întotdeauna, cu părul negru revărsat pe spate într-o coamă strălucitoare; purta o bluză de mătase verde şi o fustă de un verde mai închis, dintr-un material mai aspru.

Apoi ea îl văzu şi tresări abia simţit. Poate că imaginile captate pe monitor nu fuseseră de ajuns pentru a-i spune cât de mult îl afectase boala contactată pe Pământ. Mâinile i se întinseră, pornite într-o proprie acţiune de recunoaştere, apoi ea însăşi le urmă, continuând să ţină mâinile întinse în timp ce ochii îl scrutau, iar expresia feţei, după apariţia lui, era atent recompusă pentru camerele de luat vederi care o înconjurau întotdeauna. Dar Nirgal o iubea pentru mâinile acelea. Îşi simţi căldura obrazului înroşit atunci când se sărutară, lipindu-şi feţele unul de altul, ca nişte diplomaţi prietenoşi. Şi văzută de aproape

ea continua să arate de numai cincisprezece ani marţieni, abia trecută de înflorirea neprihănită a tinereţii. Se spunea că beneficiase de tratament de la vârsta de zece ani.

– Aşadar e adevărat, spuse. Aproape că te-a omorât Pământul.

– Un virus, de fapt…

Râse, dar ochii ei îşi păstrară privirea calculată. Îl prinse de braţ, îl conduse printre însoţitori, ca pe un orb. Deşi el îi cunoştea pe câţiva, Jackie făcu, oricum, prezentările, doar pentru a accentua cât de mult se schimbase, de la plecarea lui, nucleul partidului. Doar că el n-avea cum să-şi dea seama de asta, aşa că se strădui să pară bucuros când, deodată, ceremonialul fu întrerupt de un plânset puternic. Printre ei se afla un copil mic.

– A! făcu Jackie, verificându-şi ceasul. Îi e foame. Hai s-o cunoşti pe fiica mea.

Se apropie de o femeie care ţinea un copil înfăşat. Fetiţa nu avea decât câteva luni, era bucălată, mai oacheşă decât Jackie, cu chipul înroşit de atâta plâns. Jackie o luă din braţele femeii şi se duse cu ea într-o încăpere alăturată.

Nirgal, rămas singur, îi zări pe Tiu, Rachel şi Frantz lângă fereastră. Se duse la ei, continuând să privească pe urmele lui Jackie. Ei îşi ridicară ochii în tavan şi dădură din umeri.

– Jackie nu spune cine e tatăl, rosti Rachel repede, cu jumătate de glas.

Nu era ceva deosebit în asta; multe femei din Dorsa Brevia făcuseră la fel.

Femeia care ţinuse copilul în braţe veni din cameră şi-i spuse lui Nirgal că Jackie vrea să discute cu el. Nirgal o urmă.

Odaia avea o fereastră cât tot peretele, dând spre Nilus Noctis. Jackie şedea acolo într-un fotoliu, alăptând copilul şi admirând priveliştea. Fetiţei îi era foame Cu ochii închişi, ţinându-se strâns, sugea cu poftă şi scotea mormăieli ascuţite. Pumnii ei minusculi apucaseră sânul ca într-un fel de comportament arboricol atavic, amintind de agăţarea de ramuri sau de blana mamei. Totul nu era decât cultură, chiar acolo, în strângerea aceea.

Prin intermediul computerului de la mână, Jackie dădea instrucţiuni aghiotanţilor ei, aflaţi de faţă sau nu.

– Nu contează ce spun cei la Berna, ne trebuie flexibilitatea de a tempera imigraţia, dacă e nevoie. Iar indienii şi chinezii n-au decât să se obişnuiască cu asta.

Pentru Nirgal, unele lucruri începură să se clarifice. Jackie făcea parte din Consiliul Executiv, dar Consiliul nu era deosebit de puternic. Ea continua să fie unul dintre liderii partidului Marte Liber şi, cu toate că partidul ar fi putut să piardă o parte din influenţa asupra celor de pe planetă în condiţiile în care puterea era transferată la nivelul oraşelor-corturi, în relaţiile Pământ-Marte rămânea un potenţial organism cu putere de decizie. Chiar dacă n-ar fi coordonat decât strategia, ar fi putut dobândi toată puterea proprie unui coordonator, ceea ce era considerabil – mai precis, toată puterea pe care o avusese Nirgal cândva. În multe situaţii, o astfel de coordonare putea echivala cu a face politica pământeană a lui Marte, când toate guvernele locale purtau de grijă doar intereselor locale, iar legislativul global era tot mai mult dominat de o supermajoritate condusă de Marte Liber. Şi, desigur, nu era deloc exclus ca relaţia Pământ-Marte să ajungă a minimaliza orice alte preocupări de ordin politic, aşa că Jackie era, poate, pe cale de a deveni o putere interplanetară…

Atenţia lui Nirgal reveni asupra copilului de la sânul ei. Prinţesa de Marte.

– Ia loc, spuse Jackie, arătându-i cu capul bancheta de alături. Pari obosit.

– Mă simt bine, răspunse Nirgal, dar se aşeză.

Jackie ridică privirea spre unul dintre aghiotanţi, făcu un gest cu capul, după care rămaseră singuri în cameră împreună cu copilul.

– Chinezii şi indienii consideră că au de-a face cu un ţinut pustiu, începu Jackie. Se înţelege asta din tot ce spun ei. Prea sunt al dracului de prietenoşi.

– Poate că le place de noi, replică Nirgal.

Jackie zâmbi, dar el continuă:

– I-am ajutat să-şi arunce din spate metanaţionalele, aşa că n-au cum să nu se gândească să-şi transfere întreaga populaţie aici. Doar că sunt mult prea mulţi pentru ca emigraţia să capete vreun sens.

– Poate, dar visează la asta. Şi, dată fiind existenţa elevatoarelor spaţiale, pot asigura un flux constant de oameni porniţi încoace. Ceea ce sporeşte numărul imigranţilor mai repede decât vă închipuiţi.

– Niciodată nu vor fi de ajuns de mulţi, spuse Nirgal, dând din cap.

– De unde ştii? N-ai fost în niciunul dintre acele locuri.

– Un miliard înseamnă foarte mult, Jackie. Un număr mult prea mare pentru ca noi să ni-l putem imagina cu adevărat. Iar Pământul a ajuns la şaptesprezece miliarde. N-au cum să trimită aici un procent semnificativ din această populaţie. Pur şi simplu, nu dispun de mijloacele de transport care s-o facă.

– Oricum, ar putea să încerce. China a invadat Tibetul cu chinezi Han şi, cu toate că asta n-a contribuit cu nimic la rezolvarea problemei populaţiei, au continuat s-o facă indiferent de urmări.

– Tibetul e pe Pământ, spuse Nirgal, ridicând din umeri. Noi vom păstra distanţa.

– Bine, replică Jackie, nerăbdătoare, dar nu va fi uşor câtă vreme nu există niciun fel de *noi.* Dacă ajung până la Margaritifer şi încheie o înţelegere cu caravanele arabe de acolo, cine îi va împiedica să tot vină?

– Tribunalul Mediului?

Jackie suflă aerul printre buze, iar fetiţa se trase înapoi şi scânci. După care Jackie mută copilul la celălalt sân, o curbură măslinie, cu vinişoare albastre.

– Antar nu consideră că Tribunalul Mediului va putea funcţiona multă vreme. Am avut un conflict cu el când tu erai plecat şi am ajuns la o înţelegere doar pentru a acorda o şansă întregului proces, dar Tribunalul ăsta e lipsit şi de sens, şi de energie. Tot ce facem are un impact asupra mediului aşa că, după toate probabilităţile, el va fi nevoit să judece tot ce se petrece. Dar, la altitudinile inferioare, corturile sunt demontate, şi nici măcar un procent dintre cei de acolo nu va solicita vreo aprobare pentru ceea ce fac, de vreme ce oraşul lor figurează în extravilan. La urma urmei, de ce ar face-o? Acum toţi sunt nişte ecopoeţi. Nu. Sistemul juridic n-are cum să funcţioneze.

– N-ai cum fi sigură, spuse. Nirgal. Deci, Antar e tatăl?

Jackie ridică din umeri.

Oricine putea fi tatăl: Antar, Dao, Nirgal însuşi. Pe dracu, până şi John Boone putea fi tatăl, dacă s-ar fi întâmplat să fie disponibil un eşantion din sperma lui. Aşa ceva s-ar fi înscris în stilul lui Jackie, doar că ea ar fi spus tuturor. Jackie trase spre ea capul copilului.

– Chiar crezi că e în regulă să creşti un copil fără tată?

– Aşa ai fost şi tu crescut, nu? Iar eu n-am avut mamă. Toţi am fost copii cu un singur părinte.

– Şi era bine?

– Cine ştie?

Pe chipul ei apăruse o expresie pe care Nirgal n-o înţelegea; gura aceea uşor încordată a antipatie, sfidare... Ceva imposibil de definit. Ştia care îi sunt ambii părinţi, dar numai unul stătuse aproape de ea. Kasei nu-i fusese prea apropiat, şi pe lângă asta căzuse ucis în Sheffield, în parte din pricina reacţiei brutale la asaltul Roşilor, pe care Jackie însăşi îl susţinuse.

– Nici tu n-ai ştiut nimic despre Lupul de Preerie până când n-ai avut şase-şapte ani, spuse ea. Aşa e?

– Aşa e, dar nu e-n regulă.

– Cum?

– N-a fost în regulă, spuse Nirgal, privind-o în ochi.

Dar Jackie îi evită privirea şi se uită la copil.

– E mai bine decât să-ţi vezi părinţii sfâşiindu-se în faţa ta.

– Asta ai face tu cu tatăl ei?

– Cine ştie?

– Aşa că, astfel, e mai sigur.

– Poate. Şi o mulţime de femei tăinuiesc numele tatălui copiilor.

– În Dorsa Brevia.

– Oriunde. Familia biologică nu e tocmai o instituţie marţiană. Am dreptate?

– Nu ştiu, răspunse Nirgal, gândindu-se bine. De fapt, am văzut în canioane o mulţime de familii. În privinţa asta, provenim dintr-un grup neobişnuit.

– În multe privinţe.

Fetiţa se trase înapoi, iar Jackie îşi vârî sânul în sutien şi îşi încheie bluza.

– Marie! strigă ea, iar asistenta ei intră în cameră. Cred că trebuie să-i schimbi scutecele.

Jackie îi dădu copilul femeii, fără a scoate o vorbă.

– Va să zică, acum avem şi servitori? întrebă Nirgal.

Buzele lui Jackie se încordară din nou, după care ea rămase în picioare strigând:

– Mem!

O altă femeie intră, iar Jackie spuse:

– Mem, vom fi nevoiţi să ne întâlnim cu tipii de la Tribunalul Mediului, în legătură cu solicitarea chinezilor. S-ar putea să folosim chestia asta ca pe o pârghie pentru a fi luată în considerare chestiunea apei de la Cairo.

Mem dădu din cap şi ieşi.

– Tu iei decizii, pur şi simplu? întrebă Nirgal.
Jackie îl reduse la tăcere cu un gest.
– Mă bucur că te-ai întors, Nirgal, dar încearcă să te aliniezi. Bine?

Să se alinieze! Marte Liber devenise un partid politic, cel mai important de pe planetă. Nu fusese întotdeauna aşa; la început, semănase cu un fel de reţea de prieteni sau cu acea secţiune a Mişcării de Rezistenţă care trăia semilegal. Cei mai mulţi erau foşti studenţi de la Universitatea din Sabishii sau, mai târziu, membrii unei asociaţii, cu o structură extrem de laxă, de comunităţi din canioanele acoperite, din cluburile clandestine din oraşe şi aşa mai departe. Marte Liber constituia un fel de definiţie-paravan pentru cei care simpatizau cu Rezistenţa, dar nu şi pentru susţinătorii mişcărilor sau filosofiilor politice mult mai precise. De fapt, el reprezenta ceea ce spuseseră dintotdeauna membrii lui: „Eliberaţi-l pe Marte!”
În multe privinţe, fusese realizarea lui Nirgal. Numeroşi indigeni manifestaseră preocupări autonomiste, iar diferitele partide ale isseilor, bazate pe gândirea câte unuia dintre primii colonişti, nu le spuneau nimic. Îşi doriseră ceva cu totul nou. Aşa că Nirgal călătorise în jurul planetei, stând alături de cei care organizau întruniri sau dezbateri, iar toate acestea ţinuseră atât de mult încât, până la urmă, persoanele implicate doriseră un nume. Oamenii aveau nevoie de nume pentru ceea ce se întâmpla în jurul lor.
Astfel se ajunsese la Marte Liber. Iar pe parcursul revoluţiei, el devenise un punct de mobilizare al indigenilor care îşi făceau apariţia în societate ca un fel de fenomen inevitabil, când mai mulţi oameni decât şi-ar fi închipuit oricine se declarau membri ai mişcării. Milioane. Cei mai mulţi, indigeni. De fapt, numele mişcării suna ca însăşi definiţia revoluţiei, motivul principal al reuşitei acesteia. Marte Liber era o sentinţă, un imperativ, iar ei reuşiseră.
Numai că, după aceea, Nirgal plecase spre Pământ, hotărât să le susţină poziţia. Pe perioada absenţei lui, în timpul Congresului constitutiv, Marte Liber se transformase din mişcare în organizaţie. Asta nu era rău deloc, făcând parte din desfăşurarea normală a evenimentelor, o etapă necesară în procesul de instituţionalizare a independenţei lor. Nimeni nu protesta, nimeni nu evoca timpurile de demult fără a scoate la iveală nostalgia

faţă de o epocă eroică, deloc eroică în realitate – sau care, în acelaşi timp, fusese suprimată, limitată, dezagreabilă şi primejdioasă. Nu, Nirgal nu nutrea niciun fel de sentiment nostalgic. Pentru el, sensul vieţii nu se afla în trecut, ci în prezent, nu în opoziţie, ci în expresie. Nu, nu dorea să fie ca mai înainte. Era fericit că îşi puteau controla (cel puţin parţial) propria lor soartă. Nu asta era problema. Nu-l deranja nici creşterea uluitoare a numărului de suporteri ai partidului Marte Liber, care părea pe punctul de a marca o supermajoritate, în condiţiile în care trei dintre cei şapte membri ai Consiliului Executiv proveneau din conducerea partidului, iar cele mai multe dintre celelalte posturi la nivel planetar erau deţinute de alţi membri. Iar acum, un procentaj destul de mare al noilor imigranţi – dar şi al celor vechi, precum şi indigeni care, înainte de revoluţie, sprijiniseră partide mai puţin importante – se înscriau în partid. Acestora li se alăturau nu puţini dintre aceia care susţinuseră regimul UNTA iar acum căutau să se supună noii puteri. În totalitate formau un grup mare, iar în primii ani ai noii ordini această acumulare de putere politică, opinii şi credinţe prezenta anumite avantaje, fără îndoială. Puteau face ca treaba să meargă.

Dar Nirgal nu era tocmai convins că vrea să participe la toate astea.

Într-o zi, pe când se plimba pe lângă zidul de incintă al oraşului şi se uita afară prin prelata transparentă, Nirgal văzu un grup de oameni care stăteau pe o pistă de lansare de la poalele unui deal, în vestul aşezării. Se aflau acolo mai multe modele de aparate de zbor monoloc: planoare şi avioane ultrauşoare, aruncate în văzduh de pe o instalaţie de lansare cu catapultă şi care se înălţau pe curenţii termali din zori, delta-plane mai mici şi o varietate de aparate noi, individuale, care semănau cu nişte mici planoare fixate în partea inferioară a unor mici baloane de observaţie. Toate aceste aparate de zbor nu erau decât cu puţin mai lungi decât cei care se instalau în chingile sau pe scaunele de sub aripile lor. Evident, erau confecţionate din materiale foarte uşoare. Unele erau transparente şi aproape invizibile, aşa că, odată lansate, se părea că mulţi oameni, întinşi pe burtă sau şezând, pluteau de unii singuri. Alte maşini erau colorate, văzându-se de la kilometri depărtare, ca nişte dungi de verde şi albastru pe cer. Aripile boante aveau ataşate mici motoare cu

reacţie, astfel încât piloţii puteau controla direcţia şi altitudinea.

În privinţa asta, semănau cu nişte avioane, având ataşat un balon care le oferea un spor de siguranţă şi manevrabilitate. Piloţii lor puteau ateriza aproape oriunde şi părea imposibil ca aparatele să cadă în picaj sau, cu alte cuvinte, să se prăbuşească.

Pe de altă parte, deltaplanele arătau la fel de periculos ca oricând. Ajungând acolo, Nirgal îşi dădu seama că aceia care le utilizau erau cei mai gălăgioşi membri ai grupului de zburători – căutători de senzaţii tari, care se aruncau de pe marginea unei prăpăstii, strigând cuprinşi de o emoţie intensificată de adrenalină, care răsuna, pârâind, în interfon. La urma urmei, se lansau de pe un ţărm abrupt şi, indiferent de ce velatură erau agăţaţi, corpul lor vedea ce se petrecea. Nici nu era de mirare că strigătele lor aveau sonoritatea aceea specială!

Nirgal intră în metrou şi, ajuns la destinaţie, ieşi pe pistă, atras de o anumită calitate a imaginii. Toţi oamenii aceia, liberi în înaltul cerului... Desigur, îl recunoscură, şi Nirgal le strânse mâinile, acceptând invitaţia unui grup de zburători de a se înălţa şi el, ca să vadă cum este. Deltaplanoriştii se oferiră să-l înveţe cum să zboare, dar el râse şi spuse că va încerca mai întâi micile dirijabile. Se afla acolo, priponit de un catarg, un aparat cu două locuri, ceva mai mare decât celelalte, iar o femeie pe nume Monica îl invită să urce, alimentă maşina şi îl instală pe locul de alături. Apoi ţâşniră în susul catargului de lansare, pentru a fi eliberaţi, cu o smucitură, în voia vânturilor puternice ale după-amiezei, şi de acolo peste oraşul care acum se vedea ca un cort mic, plin de verdeaţă, cocoţat pe marginea celui mai nordic canion al reţelei întinse pe versantul lui Tharsis.

Să pluteşti peste Noctis Labyrinthus! Vântul şuiera pe materialul transparent, bine întins, al balonului, iar ei se zgâlţâiau imprevizibil în curenţii de aer, rotindu-se în acelaşi timp în plan orizontal, executând ceea ce semăna cu o învârtire necontrolată. Dar apoi Monica râse, începu să acţioneze comenzile şi, nu după multă vreme, înaintau spre sud, traversând labirintul, canion după canion intersectate neregulat, în formă de X. Ajunseră apoi deasupra Abisului Compton şi de acolo peste terenul accidentat de la Illyrian Gate, care cobora brusc până la capătul de sus al gheţarului Marineris.

– Reactoarele chestiilor astea sunt mult mai puternice decât e nevoie, îi spuse Monica prin interfon. Poţi să te laşi dus de vânt şi

să atingi două sute cincizeci de kilometri pe oră, deşi nu vrei neapărat aşa ceva. Mai foloseşti reactoarele pentru a contracara tendinţa de înălţare a aparatului, pentru a coborî. Uite, încearcă şi dumneata. Asta e acceleraţia pentru motorul din stânga, asta pentru cel din dreapta, iar aici sunt stabilizatoarele. Motoarele se acţionează foarte uşor, dar cu stabilizatoarele trebuie să exersezi puţin.

În faţa lui Nirgal se găsea un al doilea set complet de comenzi. Bărbatul îşi puse mâinile pe manetele de acceleraţie şi le împinse uşor. Aparatul viră la stânga, apoi la dreapta.

– Oho!

– Are un sistem de protecţie special, aşa că, dacă îi dai o comandă dezastruoasă, pur şi simplu nu răspunde.

– De câte ore de zbor e nevoie ca să înveţi?

– Dar chiar asta şi faci, nu? răspunse ea, râzând. Ei bine, e nevoie cam de o sută de ore. Depinde la ce te referi când spui că vrei să ştii să zbori. Există o plajă mortală, între o sută şi o mie de ore, adică după ce oamenii se relaxează şi până când devin cu adevărat buni. Atunci apar problemele. Dar asta se întâmplă mai ales cu deltaplanele. În cazul dirijabilelor, simulatoarele de la sol sunt exact ca originalele, aşa că-ţi poţi efectua orele acolo, iar apoi, când te afli cu adevărat aici, sus, vei fi deconectat, chiar dacă, oficial, n-ai realizat un minimum de ore de zbor.

– Interesant!

Chiar că era interesant. Canioanele adânci, care se intersectau, întinzându-se sub ei ca un imens labirint, ridicările şi coborârile bruşte, în voia curenţilor de aer, şuieratul puternic al vântului pe deasupra scaunelor din gondola parţial închisă…

– Parcă m-aş fi preschimbat într-o pasăre!

– Exact…

Iar o parte din el înţelese că totul va fi bine. Întâmplările venite una după alta îţi bucurau inima.

După aceea, petrecu mai multe ore în simulatorul de zbor al oraşului şi, timp de câteva ceasuri pe săptămână, se întâlni cu Monica sau cu unul dintre prietenii ei şi se urcă pe culmea dealului pentru a participa la o nouă lecţie. Nu era o treabă prea complicată şi, nu după multă vreme, Nirgal simţi că ar putea încerca să zboare de unul singur. Dar ceilalţi îl sfătuiră să aibă răbdare, iar el îi ascultă. Simulatoarele semănau foarte mult cu aparatele adevărate; dacă le încercai, făcând o prostie, scaunul

pe care şedeai se zgâlţâia extrem de convingător. De nenumărate ori i se relată întâmplarea cuiva care, în simulator, condusese un avion ultrauşor într-o spirală a morţii atât de dezastruoasă, încât simulatorul se desprinsese de pe postament şi spărsese peretele de sticlă de lângă el, tăindu-i pe câţiva spectatori şi rupând braţul zburătorului.

Nirgal, ca mulţi alţii, evită o astfel de eroare. Aproape în fiecare dimineaţă participa la întrunirile partidului Marte Liber, iar după-amiaza zbura. Cu trecerea timpului, constată că ura întrunirile din timpul dimineţii şi că nu-şi dorea decât să zboare. Indiferent de ceea ce se spunea, nu el fondase Marte Liber. Iar ce făcuse el în acei ani nu era politică, nici măcar ceva asemănător. Conţinuse, poate, un element politic, dar el nu făcuse decât să-şi trăiască viaţa şi să discute cu cei din Rezistenţă care trăiau semilegal, ca şi cu oamenii din oraşele de la suprafaţă despre felul cum să-şi trăiască propria viaţă, păstrându-şi unele libertăţi, unele plăceri. Ei bine, fusese politică, dar acum lui i se părea că politica *nu-l* interesa în mod deosebit. Ori, poate, era vorba numai de guvernare.

Lucrurile ajunseseră deosebit de neinteresante, desigur, mai ales atunci când se vedea dominat de Jackie şi ai ei. Asta era un alt fel de politică. Înţelesese din prima clipă a sosirii că, pentru cercul lui Jackie, întoarcerea lui de pe Pământ nu era binevenită. Fusese plecat aproape un întreg an marţian, timp în care un grup absolut nou preluase conducerea, propulsat de revoluţie. În concepţia lor, Nirgal reprezenta o ameninţare împotriva controlului exercitat de Jackie asupra partidului şi împotriva influenţei lor asupra lui Jackie. I se împotriveau cu fermitate, deşi subtil. Nu! O vreme fusese el însuşi liderul localnicilor, conducătorul plin de farmec al tribului format din populaţia indigenă a planetei – fiul lui Hiroko şi al Lupului de Preerie, o origine mitică, extrem de puternică, cineva căruia era foarte greu să i te împotriveşti. Doar că timpurile acelea trecuseră. Acum Jackie deţinea controlul, opunându-i propria ei origine mitică, descendenţa sa din John Boone, precum şi începuturile lor comune în Zygote, alături de sprijinul (parţial) acordat cultului minoic din Dorsa Brevia.

Ca să nu mai pomenească de influenţa directă pe care Jackie o exercita asupra lui, în propria lor dinamică atât de intensă. Dar consilierii ei nu înţelegeau şi nici măcar nu erau pe deplin conştienţi de asta. Pentru ei, Nirgal era o forţă ameninţătoare, în

niciun caz terminată de boala lui terestră, o veşnică ameninţare pentru regina lor marţiană.

Aşa că participa la întrunirile matinale din centrul civic, străduindu-se să ignore micile lor manevre, încercând să se concentreze asupra problemelor ce se adunau de pe toată suprafaţa planetei, multe referindu-se la pământ sau la diferite dispute. Locuitorii multor oraşe-corturi doreau să demonteze prelatele acestora atunci când presiunea atmosferică va fi permis aşa ceva, şi puţine erau dispuse să accepte că, în legătură cu asta, Tribunalul Mediului avea un cuvânt de spus. Unele zone erau suficient de aride pentru ca apa să fie o problemă, iar solicitările locuitorilor pentru o repartiţie de apă soseau neîncetat, până când păru că nivelul Mării Nordice ar fi putut să scadă cu un kilometru doar în urma pompării apei spre oraşele însetate din Sud. Toate aceste probleme şi multe altele puneau la încercare numeroasele prevederi ale Constituţiei referitoare la conectarea autonomiei locale la interesele globale. Dezbaterile puteau continua la nesfârşit.

Nirgal, pe care, în esenţa ei, majoritatea acestor dispute nu-l interesa, le prefera totuşi politicii partidului, aşa cum o vedea el derulându-se la Cairo. Venise de pe Pământ fără niciun fel de funcţie oficială în noul Guvern sau în vechiul partid, iar ceea ce vedea petrecându-se în acele zile era lupta de a-l plasa, de a-i oferi o slujbă cu putere limitată sau, pentru susţinătorii lui (ori, mai degrabă, pentru oponenţii lui Jackie), de a-i găsi o poziţie care să-i confere ceva putere reală. Unii prieteni îl sfătuiau să aştepte şi să candideze pentru Senat la următoarele alegeri, alţii îi sugerau Consiliul Executiv, alţii funcţii în partid, iar alţii un post în TGM. Toate aceste slujbe i se păreau, într-un fel sau altul, îngrozitoare lui Nirgal, iar când discuta cu Nadia prin consola de la mână, îşi dădea seama că avea să le simtă ca pe o povară. Deşi Nadia părea să-şi vadă de treabă cu destulă impasibilitate, era evident că funcţia în Consiliul Executiv nu-i făcea nicio plăcere. Dar nu o arăta, şi asculta cu atenţie când oamenii îi dădeau sfaturi.

Jackie însăşi conducea propriul ei consiliu. În şedinţele în care oamenii sugerau ca Nirgal să devină un fel de ministru fără portofoliu, se uita la el mai inexpresiv ca oricând, ceea ce-l făcea pe Nirgal să creadă că aceasta e posibilitatea pe care o agrea cel mai puţin. L-ar fi vrut prins într-o poziţie care, dată fiind funcţia ei actuală, nu putea fi decât inferioară. Dar dacă rămânea în

totalitate în afara sistemului…

Iat-o acolo, cu copilul în braţe. Un copil care putea fi al lui. Iar Antar o urmărea cu aceeaşi expresie, cu acelaşi gând. Fără îndoială că Dao, dacă ar mai fi trăit, ar gândi la fel. Pe Nirgal îl trecu deodată un spasm de durere la amintirea fratelui său vitreg, torţionarul lui, prietenul lui. Se certase cu Dao de când îşi aducea aminte, dar asta nu-i împiedicase să fie fraţi.

După toate aparenţele, Jackie îl uitase deja pe Dao, aşa cum îl uitase şi pe Kasei. Tot aşa avea să-l uite şi pe Nirgal, dacă va fi cumva ucis. Făcuse parte din grupul Verzilor care ordonase zdrobirea atacului Roşilor asupra oraşului Sheffield şi ea însăşi organizase un contraatac puternic. Poate că Jackie avea toate motivele să-i uite pe morţi.

Fetiţa începu să plângă. Cu chipul rotunjit de grăsime, era imposibil de distins vreo asemănare cu oricare adult. La gură, semăna cu Jackie. Altfel… Era de-a dreptul înspăimântătoare puterea creată de originea anonimă. Desigur, oricare bărbat putea face un lucru asemănător: să obţină un ovul, să-l dezvolte prin ectogeneză, să-l crească de unul singur. Fără îndoială că aşa ceva avea să înceapă să se întâmple, mai ales dacă numeroase femei porneau pe calea urmată de Jackie. O lume lipsită de părinţi. În sfârşit, prietenii constituiau adevărata familie, dar Nirgal se cutremura de ceea ce făcuse Hiroko şi de ceea ce făcea Jackie.

Continuă să se ducă să zboare, pentru a-şi limpezi mintea de toate astea. Într-o seară, după un zbor nemaipomenit printre nori, conversaţia de la barul bazei aeriene devie, iar cineva pomeni numele lui Hiroko.

– Am auzit că e în Elysium, unde lucrează la o nouă „Comună a comunelor”.

– Cine ţi-a spus? o întrebă Nirgal pe femeie, destul de tăios, fără nicio îndoială.

Surprinsă, femeia se întoarse spre el:

– Îi ştii pe zburătorii aceia care au sosit săptămâna trecută şi care dau ocol lumii? Acum o lună se aflau în Elysium, şi spun că au văzut-o acolo, explică ea, ridicând din umeri. Asta e tot ce am auzit, şi nu înseamnă prea mult, îmi dau bine seama.

Nirgal se foi pe scaun. Totdeauna primea informaţii la a treia mână. Cu toate astea, unele dintre istorisiri evocau foarte bine personalitatea lui Hiroko, iar altele proveneau din medii prea apropiate ei pentru a fi contrafăcute. Nirgal nu mai ştia ce să

creadă. Foarte puţini oameni păreau convinşi că Hiroko nu mai trăieşte. De asemenea, erau raportate şi apariţii ale membrilor grupului ei.

– Oamenii nu-şi doresc altceva decât ca ea să se afle aici, îi spuse Jackie, atunci când Nirgal se referi la asta în ziua următoare.

– Tu nu vrei?

– Desigur, răspunse Jackie (deşi nu era adevărat), dar nu suficient pentru a inventa poveşti despre asta.

– Chiar crezi că sunt poveşti inventate? Cine-ar face-o? Ce şi-ar spune în momentul acela? N-are niciun sens.

– Oamenii n-au niciun sens, Nirgal. Trebuie să înveţi asta. Oamenii îşi închipuie că au zărit undeva o japoneză în vârstă, care seamănă cu Hiroko. În aceeaşi seară, se adresează colegilor de cameră: „Cred că am văzut-o azi pe Hiroko. Era în piaţă, cumpărând prune.” Colega de cameră se duce pe şantier, unde spune: „Ieri, colega mea a văzut-o pe Hiroko cumpărând prune.”

Nirgal dădu din cap. Evident, era adevărat, mai ales în privinţa majorităţii istorisirilor, pentru că restul, cel puţin, nu se încadra în tipar…

– Între timp, va trebui să te hotărăşti în legătură cu postul ăsta de la Tribunalul Mediului, spuse Jackie, referindu-se la un tribunal de provincie, subordonat Tribunalului Global. Putem aranja ca Mem să ocupe în partid o funcţie care, în realitate, va fi mult mai influentă, sau, dacă vrei, o poţi ocupa chiar tu. Cred că le poţi deţine chiar pe amândouă, dar trebuie s-o ştim.

– Bine, bine…

Intrară mai mulţi oameni care doreau să discute despre altceva, iar Nirgal se retrase la fereastră, lângă doică şi copil. Nu-l interesa nimic din ce făceau ei – totul era urât şi abstract totodată, o continuă manipulare a oamenilor, lipsită de oricare dintre răsplăţile palpabile care de atâtea ori însoţesc munca. Aşa-i politica, ar fi spus Jackie, şi era evident cât de mult îi plăcea. Dar lui Nirgal nu-i plăcea. Ciudat. Toată viaţa lui muncise ca să ajungă în această situaţie iar acum, când ajunsese, nu-i plăcea.

Era foarte posibil că ar fi putut învăţa destul ca să se descurce. Ar fi fost de ajuns să învingă ostilitatea oamenilor care nu-l doreau înapoi, în rândurile partidului, să-şi construiască propria lui bază de putere, adică să adune un grup de inşi care să-l ajute de pe poziţiile lor oficiale, să le facă unele favoruri, să-i

îndârjească unul împotriva celuilalt, astfel încât fiecare să asculte de ordinele lui pentru a-şi stabili o poziţie privilegiată în pofida celorlalţi... Vedea toate aceste procese desfăşurându-se chiar acolo, în camera aceea, în timp ce Jackie se întâlnea, pe rând, cu fiecare dintre consilierii ei, discutând cine ştie ce problemă care se întâmpla să intre sub jurisdicţia lor, apoi făcându-i să-şi declare cu şi mai multă fermitate supunerea faţă de ea. Bineînţeles, ar fi zis ea, dacă el i-ar fi atras atenţia asupra acestui proces. Asta-i politica. Acum cei din Marte Liber deţin controlul asupra planetei, iar toate astea trebuie făcute dacă aveau de gând să creeze noua lume la care speraseră. Nu trebuie să fii mofturos, ci realist. Te ţii cu mâna de nas şi-ţi faci treaba. Toate astea au chiar o anumită notă de nobleţe. Este exact ceea ce trebuie făcut.

Nirgal nu-şi dădea seama dacă asemenea justificări erau sau nu adevărate. Oare chiar luptaseră toată viaţa pentru a răsturna dominaţia pământeană asupra planetei Marte doar pentru a pune în loc propria lor versiune a aceluiaşi lucru? Putea fi politica vreodată altceva decât politică – cinică, practică, urâtă, compromisă?

Nu ştia. Stătea în fotoliul de la fereastră, uitându-se la chipul fetiţei care adormise. În celălalt capăt al încăperii, Jackie îl intimida pe delegatul din Elysium al partidului. Acum, când Elysium era o insulă înconjurată de Marea Nordică, cei de acolo erau mai decişi ca oricând să-şi poată controla propria soartă, inclusiv limitele imigrării, ceea ce ar fi împiedicat o dezvoltare peste măsură a insulei.

– Totul e foarte bine, spunea Jackie, dar acum e o insulă foarte mare, chiar un continent înconjurat de apă, ceea ce înseamnă că va fi deosebit de umedă, cu un litoral de mii de kilometri, o mulţime de locuri potrivite pentru amenajări portuare – porturi pescăreşti, fără îndoială. Sunt de acord cu dorinţa voastră de a avea un cuvânt de spus în privinţa dezvoltării, toţi suntem de aceeaşi părere, dar chinezii au manifestat un interes deosebit pentru dezvoltarea acestor porturi, iar eu ce să le spun? Că localnicilor din Elysium nu le plac chinezii? Că-i vom ajuta într-un moment de criză, dar că nu vrem să se mute pe lângă noi?

– Nu e vorba că sunt chinezi! spuse delegatul.

– Înţeleg, crede-mă. Ştii ce? Întoarce-te în South Fossa şi explică-le dificultăţile cu care ne confruntăm noi aici, iar eu voi face tot ce se va putea ca să vă ajut. Nu pot garanta obţinerea

unor rezultate, dar voi face tot ce voi putea.

– Mulţumesc, spuse delegatul şi plecă.

Jackie se întoarse spre asistentul ei.

– Idiotul! Cine urmează? A, desigur, ambasadorul chinez. Să intre.

Ambasadorul chinez, de fapt o femeie, era o persoană destul de înaltă. Vorbea în dialectul mandarin, iar computerul ei traducea într-o engleză britanică, precisă. După un schimb de politeţuri, femeia solicită stabilirea unor aşezări chinezeşti, de preferinţă undeva în provinciile ecuatoriale.

Nirgal urmărea scena, fascinat. Aşa fuseseră întemeiate aşezările, de la bun început. Veniseră grupuri de pământeni şi construiseră un oraş-cort sau o aşezare săpată într-un mal abrupt ori acoperiseră un crater… Acum, totuşi, Jackie părea politicoasă.

– Se poate, spuse ea. Desigur, totul va trebui înaintat spre aprobare Tribunalelor Mediului. Cu toate astea, există foarte mult teren neocupat pe masivul Elysium. Poate că am putea organiza ceva acolo, mai ales în cazul în care China doreşte să contribuie la infrastructură, mitigaţii şi altele la fel.

Discutară detaliile, iar după o vreme ambasadoarea plecă. Jackie se întoarse către Nirgal.

– N-ai putea s-o aduci pe Rachel aici? Şi încearcă, te rog, să te hotărăşti ce vei face în viitorul apropiat.

Nirgal ieşi din clădire, traversă oraşul şi ajunse în camera lui. Îşi împachetă puţinele articole de îmbrăcăminte şi toaletă, luă metroul până la aerodrom şi o întrebă pe Monica în legătură cu folosirea unui dirijabil cu un singur loc. Era pregătit să zboare singur, deoarece efectuase suficiente ore pe simulatoare şi cu antrenori. Mai exista o şcoală de zbor în Marineris, pe Candor Mensa. Discută la telefon cu oficialii de acolo, iar aceştia se arătară de acord ca el să vină cu dirijabilul, iar ei să expedieze aparatul înapoi, cu un alt pilot.

Era amiază. Pe pantele lui Tharsis începuseră să sufle curenţii descendenţi, care nu aveau să se intensifice decât în cursul după-amiezei. Nirgal se îmbrăcă şi se aşeză pe locul pilotului. Micul dirijabil se înălţă pe catargul de lansare, agăţat de bot, apoi zbură liber.

Se ridică peste Noctis Labyrinthus, apoi se întoarse către est. Zbură pe deasupra labirintului de canioane care se împleteau – un teren despicat de presiunea din adâncuri. Zborul prin labirint.

Un Icarus care se înălţase prea aproape de soare, se arsese, supravieţuise căderii, iar acum zbura din nou, de data asta coborând mereu, jos, tot mai jos, profitând de un vânt puternic din spate, lăsându-se dus de o furtună, ţâşnind peste întinderea de gheaţă murdară, sfărâmată, care marca Abisul Compton, acolo unde, în 2061, începuse marea erupţie şi inundarea canalelor. Acea imensă cantitate de apă coborâse pe Ius Chasma, dar Nirgal viră spre nord, îndepărtându-se de traseul gheţarului, apoi din nou spre est, coborând spre capătul canionului Tithonium Chasma, care se întindea paralel cu Ius Chasma, pe partea de nord a acestuia.

Tithonium era unul dintre cele mai adânci şi mai înguste dintre canioanele din Marineris – patru kilometri adâncime şi zece lăţime. Putea coborî simţitor sub nivelul marginilor platoului, continuând să se afle, totuşi, la mii de metri deasupra fundului canionului. Tithonium era mai înalt decât Ius, încă neatins de mâna omului, rar străbătut deoarece se închidea la est, unde se îngusta, iar fundul lui era tot mai accidentat pe măsură ce pierdea în adâncime, apoi se termina brusc. Nirgal identifică drumul care urca în zigzag peretele extremităţii estice, un drum pe care îl străbătuse de câteva ori în tinereţe, când întreaga planetă fusese casa lui.

În spate, soarele după-amiezei cobora la apus. Umbrele se alungeau. Vântul continua să sufle puternic, zgâlţâind dirijabilul, scheunând, şuierând şi ţiuind. Îl împinse din nou deasupra platoului, acolo unde Tithonium devenea o înşiruire de depresiuni ovale, muşcând, una după alta din platou: Tithonia Catena – fiecare adâncitură o imensă depresiune, de forma unui castron.

Apoi, pe neaşteptate, suprafaţa planetei se îndepărtă din nou de el, iar Nirgal survola uriaşul canion deschis Candor Chasma, Canionul Strălucitor; chiar în acel moment, meterezele peretelui estic al acestuia scânteiau, în tonuri de chihlimbar şi bronz, în lumina apusului. Spre nord se afla intrarea adâncă în Ophir Chasma, spre sud deschiderea spectaculoasă, cu pereţii ca nişte contraforturi, către Melas Chasma, uriaşul din mijlocul sistemului Marineris. Nirgal îşi dădu seama că avea de-a face cu un fel de Concordiaplatz marţiană, dar mult mai mare decât cea de pe Pământ, mai sălbatică, primordială, gigantică, părând neatinsă, depăşind orice scară omenească. Se simţea de parcă zburase cu două secole sau doi eoni în trecut, într-o eră anterioară antropogenezei. Marte Roşu!

Iar acolo, în mijlocul canionului larg, se ridica o mesa în formă de diamant, o insulă din calcar înălţându-se până la aproape doi kilometri peste fundul canionului. În pâcla întunecată a amurgului, Nirgal distinse un mănunchi de lumini – un oraş-cort – în vârful de sud al diamantului. Pe frecvenţa comună a intercomului auzi voci care îi urară bun venit, apoi îl dirijară pe aerodromul oraşului. Soarele clipea de după dealurile de la apus. Nirgal întoarse dirijabilul şi coborî încet, urmând curenţii de aer şi aşezându-l exact pe figura lui Kokopelli pictată ca o ţintă pe pista de aterizare.

* * *

Partea superioară a mesei strălucitoare, semănând mai mult cu un zmeu decât cu un diamant, era de mari dimensiuni – treizeci de kilometri lungime şi zece lăţime – şi se înălţa în mijlocul canionului ca o mesa din Monument Valley, doar că mult mai mare. Oraşul nu ocupa decât o mică ridicătura pe vârful sudic al zmeului. Mesa era exact ceea ce părea a fi, un fragment detaşat al platoului pe care îl segmentaseră canioanele Marineris. Oferea o poziţie nemaipomenită pentru cei care doreau să admire pereţii uriaşi ai canionului Candor, cu vedere, prin spărturile adânci şi abrupte, către Ophir Chasma la nord şi Melas Chasma la sud.

Fireşte, o privelişte atât de spectaculoasă atrăsese oamenii de-a lungul anilor, iar cortul principal era dintre cele mai mici. Situat la cinci kilometri deasupra liniei de demarcaţie, oraşul continua să rămână acoperit, deşi se discuta posibilitatea îndepărtării prelatei. Fundul canionului, doar la trei kilometri deasupra liniei de demarcaţie, era presărat de păduri de un verde închis, în creştere. Mulţi dintre cei care locuiau acolo sus coborau în fiecare dimineaţă în canioane, cu avioanele, pentru a se ocupa de ferme sau pentru a studia plantele, iar spre seară urcau din nou pe vârful mesei. Câţiva dintre aceşti forestieri zburători erau vechi cunoscuţi ai lui Nirgal, din anii petrecuţi în Rezistenţă, şi se arătară bucuroşi să-l ia cu ei şi să-i arate canioanele şi ce făceau dânşii acolo.

În general, fundul canioanelor din Marineris cobora de la est la vest, în Candor, se curbau în jurul mesei centrale, apoi coborau vertiginos spre sud, în Melas. Pe porţiunile mai înalte, mai ales sub pereţii vestici, unde se întindeau umbrele după-amiezei, era zăpadă. Apa provenită din topirea acestei zăpezi se prelungea într-o dantelărie fină de noi trasee de ape curgătoare, formate

din albii nisipoase, împletite, unindu-se în câteva râuri roşii, noroioase, puţin adânci, care, la rândul lor, se adunau într-o confluenţă chiar deasupra prăpastiei Candor, de unde porneau la vale în torente înspumate, până pe fundul canionului Melas Chasma, fiind oprite de resturile gheţarului 61, unde se izbeau, roşiatice, de flancul lui nordic.

Pe malurile acelor râuri roşii, tulburi, creşteau liziere de pădure, constând mai ales din balsa şi alte varietăţi tropicale de arbori cu creştere rapidă, adaptate la frig, formând bolte noi deasupra vechiului krummholz. În zilele acelea era cald pe fundul canionului adăpostit de vânt, care semăna cu un castron mare reflectând lumina soarelui. Bolţile de balsa îngăduiau ca un mare număr de plante şi animale să prospere la adăpostul lor. Amicii lui Nirgal spuneau că aceea era cea mai diversificată comunitate biotică de pe Marte. Din cauza urşilor, leoparzilor polari şi a altor animale prădătoare, atunci când coborau şi porneau la drum erau nevoiţi să poarte asupra lor arme cu muniţie tranchilizantă. Parcurgerea unor galerii devenea tot mai dificilă din cauza desişurilor de bambus şi plop tremurător.

Toată această vegetaţie fusese ajutată de uriaşe depozite de nitrat de sodiu existente în canioanele Candor şi Ophir – mari terase albe formate din calissă, extrem de solubile în contact cu apa. Aceste depozite minerale se topeau acum pe fundul canioanelor şi se scurgeau în râuri, asigurând solului nou mari cantităţi de azot. Din nefericire, unele dintre cele mai mari depozite de nitraţi erau îngropate sub alunecări de teren. Iar apa care dizolva nitratul de sodiu hidrata şi pereţii canioanelor, destabilizându-le printr-o accelerare radicală a pierderilor de material, care continua nestingherită. Piloţii spuseră că nimeni nu se mai apropie de baza pereţilor, locul fiind mult prea periculos. Pe când survolau zona în dirijabile, Nirgal vedea peste tot cicatricele lăsate de alunecările de teren. Câteva pante împădurite fuseseră îngropate, iar metodele de fixare a pereţilor reprezentau unul dintre numeroasele subiecte de conversaţie, seara, când omegandorful începea să-şi facă efectul. Adevărul era că nu se putea face mare lucru. Dacă bucăţi dintr-un perete de stâncă înalt de trei kilometri porneau să cedeze, nimic nu mai putea împiedica fenomenul. Aşa că, din când în când, locuitorii de pe Mesa Strălucitoare simţeau pământul tremurând, se uitau cum licăreşte cortul şi auzeau până în adâncul stomacului huruitul surd al unei prăbuşiri. Adesea, reuşeau să determine

locul alunecării, după materialul care înainta pe fundul canionului înaintea unui val de praf de culoare siena. Piloţii aflaţi în zbor în apropiere se întorceau tulburaţi şi tăcuţi, ori volubili, povestind cum fuseseră izbiţi, în văzduh, de zgomote care le spărgeau timpanele. Într-o zi, şi lui Nirgal, coborât el însuşi până la jumătatea distanţei, i se oferise ocazia să trăiască aşa ceva. Fusese ca un bang sonic lung de mai multe secunde, timp în care aerul tremurase ca o piftie, după care totul se terminase la fel de brusc cum şi începuse.

De cele mai multe ori, pleca de unul singur. Din când în când zbura împreună cu vechile lui cunoştinţe. Dirijabilele erau perfecte pentru zborul în canion: lente şi stabile, uşor de manevrat, chiar mai puternice decât ar fi fost necesar… Cel pe care-l închiriase (cu bani căpătaţi de la Lupul de Preerie) îi permitea să coboare dimineaţa pe curenţii de aer ca să ajute la lucrările din păduri sau să se plimbe pe malul râurilor. Apoi, după-amiaza, se întorcea, urcând sus, tot mai sus. Abia atunci îşi dădea seama cu adevărat cât de înaltă este Candor Mesa, iar pereţii canionului şi mai înalţi – sus, sus, tot mai sus, până la prelata cortului, cu ospeţele acelea interminabile şi petrecerile nocturne. Zilnic, Nirgal urma aceeaşi rutină, explorând diferitele regiuni ale canionului de dedesubt şi urmărind exuberanta viaţă de noapte din interiorul cortului, doar că vedea totul de parcă s-ar fi uitat prin capătul opus al unui telescop şi-şi punea mereu întrebarea: oare asta e viaţa pe care vreau s-o duc? Acea întrebare, care îndepărta şi oarecum miniaturiza realitatea, îi revenea obsesiv în minte, îndemnându-l în timpul zilei, când se avânta în lumina soarelui, chinuindu-l noaptea, în orele de nesomn dintre tranziţia temporală şi zori. Ce avea de făcut? Succesul revoluţiei îl lăsase fără nicio sarcină de îndeplinit. Toată viaţa lui colindase planeta vorbindu-le oamenilor despre un Marte liber, mai degrabă despre locuirea decât despre colonizarea lui, pentru a deveni cu toţii locuitori de baştină ai acelui pământ. Iar acum îşi îndeplinise sarcina, pământul fiind al lor pentru a-l locui aşa cum îşi doreau. Dar, în noua lui situaţie, ajunse la concluzia că nu-şi cunoştea rolul. Era nevoit să se gândească foarte bine cum să trăiască în continuare în acea lumea schimbată, nu ca purtător de cuvânt al unei colectivităţi, ci ca individ cu propria lui viaţă personală.

Descoperise că nu mai vrea să lucreze la problemele colectivului; era bine că existau oameni care doreau s-o facă, dar

el nu se număra printre aceştia. De fapt, nu se putea gândi la Cairo fără un sentiment de mânie împotriva lui Jackie şi de simplă durere – durere la pierderea acelei lumi publice, a unui întreg mod de viaţă. Îi era greu să renunţe la a mai fi revoluţionar. Nimic nu părea să rezulte din asta, nici logic, nici afectiv. Dar ceva trebuia făcut. Viaţa aceea ţinea de trecut. În mijlocul unei coborâri lente cu dirijabilul, o înţelese deodată pe Maia şi discuţiile ei obsedante despre reîncarnare. Avea acum douăzeci şi şapte de ani marţieni, străbătuse întreaga planetă în lung şi-n lat, fusese pe Pământ şi se întorsese într-o lume schimbată. Sosise momentul unei noi metempsihoze.

Aşa că străbătea în zbor imensitatea canionului Candor, în căutarea unei imagini proprii. Pereţii fracturaţi, stratificaţi, crăpaţi ai canionului reprezentau tot atâtea oglinzi minerale uluitoare. Zburând de jur împrejur, studiind fiecare impresionant palimpsest de faţete, descoperi în el două impulsuri extrem de puternice, distincte şi reciproc exclusiviste, cu toate acestea îngemănate, ca verdele şi albul. Pe de o parte, dorea să rămână un rătăcitor, să străbată cu pasul, în zbor sau pe mare, întreaga planetă, ca un veşnic nomad, călătorind fără oprire, până când avea să-l cunoască pe Marte mai bine decât oricare altul. Într-adevăr, asta îi aducea o euforie cunoscută. Pe de altă parte, euforia îi era într-adevăr cunoscută, doar asta făcuse toată viaţa, n-ar fi însemnat nimic altceva decât forma vieţii lui anterioare, dar lipsită de conţinut. Cunoştea deja singurătatea acelei vieţi, lipsa rădăcinilor, care îl făcea să se simtă atât de detaşat, care îi crea acea imagine de parcă s-ar fi uitat prin celălalt capăt al unui telescop. Provenind de pretutindeni, în realitate nu provenea de nicăieri. Nu avea un cămin al lui. Iar acum îşi dorea acest cămin la fel de mult ca libertatea, dacă nu chiar mai mult. Un cămin! Îşi dorea să ducă o viaţă omenească deplină, să aleagă un loc şi să se stabilească acolo, să-l cunoască în totalitate, sub toate aspectele, să-şi obţină alimentele, să-şi construiască singur casa şi uneltele, să devină membru al unei comunităţi de prieteni.

Ambele dorinţe existau, puternice şi simultane sau, mai exact, într-o oscilaţie subtilă şi rapidă, care îi punea la încercare emoţiile, lăsându-l nedormit şi neliniştit. Nu întrezărea nicio cale de a le împăca. Se excludeau reciproc. Niciunul dintre cei cu care stătea de vorbă nu-i oferea vreo soluţie utilă pentru rezolvarea dificultăţii. Lupul de Preerie se îndoia în privinţa avantajelor stabilirii într-un loc, dar el era un nomad şi n-avea de unde să

ştie ce însemna asta. Art considerase viaţa de rătăcitor ca imposibilă, dar acum îi plăceau locurile pe unde ajungea.

Pregătirea extrapolitică a lui Nirgal ţinea de ingineria mezocosmului, dar asta nu îl ajuta prea mult la soluţionarea problemei lui. La altitudini mai mari, oamenii aveau să locuiască întotdeauna în corturi, având nevoie de ingineria mezocosmică, doar că aceasta devenea mai mult o ştiinţă decât o meserie şi, odată cu dobândirea unei experienţe tot mai vaste, rezolvarea problemelor avea să ajungă tot mai mult o rutină. În afară de asta, dorea el oare să îmbrăţişeze o profesiune practicată în corturi, când la altitudini inferioare, nestingheriţi, oamenii puteau străbate cu piciorul planeta?

Nu! Dorea să trăiască în aer liber, să studieze un petic de pământ, cu solul, plantele, animalele, vremea, cerul şi toate celelalte... Asta-şi dorea. Făcea parte din firea lui, din timpurile pe care le trăia.

Totuşi, începu să simtă că, indiferent de alegerea făcută, Candor Chasma nu era locul potrivit pentru genul de aşezare la care se gândea el. Ţinând seama de dimensiunile uriaşe ale canionului, cu greu îl putea asocia unui cămin – era mult prea vast, mult prea neomenesc. Fundul canionului era proiectat şi desemnat să rămână în stare naturală, iar în fiecare primăvară râurile umflate prin topirea zăpezii aveau să se reverse peste maluri, săpând noi canale şi fiind acoperite de enorme alunecări de teren. Totul era fascinant, dar nu reprezenta un cămin. Localnicii urma să locuiască sus, pe Candor Mesa, şi să coboare pe fundul canionului în timpul zilei. Candor Mesa avea să fie adevăratul lor cămin. Planul era bun, dar Mesa rămânea o insulă în cer, o destinaţie turistică grozavă, un loc pentru vacanţe petrecute în zbor, pentru petreceri în timpul nopţii, cu hoteluri scumpe, pentru tineri şi îndrăgostiţi... Totul era frumos, minunat, dar aglomerat, poate chiar invadat – sau, altfel spus, luptându-se mereu cu afluxul de vizitatori şi de locuitori de curând instalaţi, atraşi de priveliştile sublime, oameni care aveau să vină aici la fel ca Nirgal, coborând într-un moment de crepuscul al vieţii, fără a mai pleca niciodată, în vreme ce vechii locuitori se vor uita neputincioşi, amintindu-şi, nemulţumiri, de timpurile bune, de demult, când planeta fusese nouă şi neocupată.

Nu, nu acesta era genul de cămin pe care-l avea el în minte, deşi îi plăcea nespus de mult felul în care zorile îmbujorau pereţii vestici, canelaţi, ai canionului, scânteind în toate nuanţele

spectrului marţian, cerul devenind indigo sau mov ori de un surprinzător azuriu pământean... Era un loc frumos, atât de frumos încât, în unele zile când îl colinda în zbor, simţea că ar merita să rămână pe Candor Mesa şi să menţină terenul, să încerce să-l păstreze nealterat, să coboare ca un vultur şi să studieze fundul neregulat al canionului sălbatic, apoi să urce înapoi, în fiecare după-amiază, pentru a lua masa. Ar merge, oare? S-ar simţi acasă? Iar dacă ceea ce-şi dorea el era sălbăticia, nu existau şi alte locuri, mai puţin spectaculoase dar mai îndepărtate, adică şi mai sălbatice?

Şi o ţinea tot aşa, urcând şi coborând, urcând şi coborând... Într-o bună zi, pe când survola seria opacă de cascade şi torente din Candor Gap, îşi aminti că şi John Boone trecuse prin zona aceea, într-o maşină cu un singur loc, imediat după construirea Magistralei Transmarineris. Ce-o fi spus oare acel maestru al echivocului despre această regiune uluitoare?

Nirgal intră în legătură cu Pauline, computerul lui Boone, căută fişierul Candor şi descoperi un jurnal sonor înregistrat în timpul unei călătorii prin canion, în 2046. Lăsă banda să se deruleze, în timp ce urmărea de sus terenul, şi ascultă vocea răguşită vorbind cu accentul acela american prietenesc, o voce necomplexată de faptul că se adresa unei inteligenţe artificiale. În timp ce asculta, Nirgal simţi dorinţa de a i se adresa cu adevărat lui Boone. Unii susţineau că el, Nirgal, ocupase locul lăsat vacant de Boone, că făcuse treaba pe care ar fi făcut-o Boone dacă ar fi trăit. Dacă aşa stăteau lucrurile, ce-ar fi făcut John după aceea? Cum ar fi dus-o?

„E ţinutul cel mai incredibil pe care l-am văzut vreodată. Într-adevăr, e exact ce-ţi închipui atunci când te gândeşti la Valles Marineris. În Melas, canionul e atât de mare, încât, de la mijloc, pereţii nu se văd de loc, situându-se dincolo de orizont! Curbura acestei mici planete produce efecte pe care nimeni nu şi le-a imaginat vreodată. Vechile simulări au minţit serios, verticalele fiind exagerate de cinci sau zece ori, după câte-mi amintesc, făcându-te să crezi că te afli într-o crevasă. Dar nu e o crevasă. Oho, uite o coloană de piatră exact ca o femeie îmbrăcată în togă, cred că trebuie să fie nevasta lui Lot. Mă întreb dacă e din sare, e albă, dar cred că asta nu înseamnă prea mult. Trebuie s-o întreb pe Ann. Mă întreb cum s-or fi descurcat drumarii aceia elveţieni când au construit drumul. Nu prea seamănă cu Alpii. Parcă ar fi un fel de anti-Alpi, cobori în loc să urci, roşu în loc de

verde, bazalt în loc de granit. În sfârşit, se pare că le-a plăcut şi aşa. Desigur, şi ei sunt nişte anti-elveţieni, aşa că toată povestea asta are un sens. Hopa! Terenul e plin de gropi, maşina se zgâlţâie tot timpul. Aş putea încerca terasa de colo, pare mai netedă decât aici. Aşa e, iată, exact ca un drum. Oho, e chiar drumul, cred că am deviat puţin. Conduc manual, doar ca să mă distrez, dar e greu să stau cu ochii pe transponderele de afară, când sunt atâtea altele de văzut. Transponderele sunt făcute pentru pilotul automat, nu pentru ochiul omenesc. Hei, uite şi intrarea în Ophir Chasma. Ce mai prăpastie! Peretele acela trebuie să aibă… nu ştiu, poate douăzeci de mii de picioare înălţime. Doamne! Întrucât cea de dinainte a fost numită Candor Gap, asta ar trebui să se numească Ophir Gap, Prăpastia Ophir, nu? Ophir Gate, adică Poarta Ophir, ar suna mai frumos. Hai să ne uităm pe hartă. Hm, promontoriul de pe latura de vest a prăpastiei se numeşte Candor Labes. Asta înseamnă buze, nu? Candor Throat sau Gâtlejul Candor. Sau, poate… hm… nu cred. Oricum, e o deschizătură imensă. Pereţi abrupţi pe ambele părţi şi douăzeci de mii de picioare înălţime. Asta înseamnă de şase-şapte ori mai mult decât pereţii din Yosemite Valley. Drace! Adevărul e că nu arată chiar atât de înalţi. Fără îndoială, un efect de racursi. Par cam de două ori mai înalţi, sau… cine ştie? Nu-mi aduc aminte cum arăta Yosemite Valley în realitate, cel puţin în privinţa dimensiunilor. E cel mai uimitor canion pe care vi l-aţi putea imagina. Aha, iată şi Candor Mensa, în stânga mea. E prima dată când văd că nu face parte din Candor Labes. Pariez că de acolo, de sus, priveliştea e nemaipomenită. Desigur, s-ar putea construi acolo un hotel la care să se ajungă pe calea aerului. Mi-ar plăcea să urc până acolo şi să arunc o privire. Ar fi un loc excelent de unde să porneşti în zbor prin împrejurimi. Periculos, totuşi. Din când în când se văd vârtejuri de praf, ca nişte mici vietăţi răutăcioase, compacte şi negre la culoare. Iată şi un fascicul de lumină atingând mesa prin norul de praf. Ca un baton de unt suspendat în aer. O, Doamne, ce lume frumoasă!”

Nirgal nu putea decât să fie de acord cu el. Îi venea să râdă când îi asculta vocea şi rămase surprins să-l audă pe Boone vorbind despre zborul în canion. Ajunsese să înţeleagă puţin felul în care isseii se refereau la Boone, durerea aceea care nu le mai trecea. Ar fi fost infinit mai bine dacă, în locul acelor înregistrări pe un computer, John s-ar fi aflat acolo în carne şi oase. Ce grozav ar fi fost, ce aventură să-l privească pe John Boone

negociind istoria naturală a planetei! Printre altele, l-ar fi scutit pe Nirgal de povara acestui rol. Totuşi, aşa cum se prezenta situaţia, nu dispuneau decât de acea voce prietenoasă, fericită. Iar asta nu-i rezolva problema.

Reveniţi pe Candor Mesa, zburătorii se întâlneau seara într-o piaţă înconjurată de baruri şi restaurante şi amplasată în extremitatea sudică a cortului, unde puteau sta pe terase situate imediat lângă perete, uitându-se până departe, deasupra lumii împădurite a domeniului lor. Nirgal se aşeza printre oamenii aceştia şi mânca, bea, asculta, iar uneori vorbea, adâncit în propriile gânduri, simţindu-se bine. Pe ei nu-i interesa ce i se întâmplase pe Pământ, şi nici că se afla acolo, printre ei. Asta era grozav, mai ales că adesea era atât de preocupat, încât uita cu totul de cei din jur; cădea în reverii şi se trezea din ele, dându-şi seama că din nou se aflase pe străzile aburinde din Port of Spain sau în tabăra de refugiaţi, pe timpul torenţialelor ploi musonice. De câte ori îşi închipuise că e din nou acolo! Prin comparaţie, tot ce se petrecuse de atunci era atât de şters!

Dar, într-o seară, se trezi din reverie auzind o voce care spunea: „Hiroko”.

– Cine? întrebă el.

– Hiroko. Am întâlnit-o pe când zbura în jurul lui Elysium, sus, pe panta nordică.

Era o femeie tânără, al cărei chip arăta că habar nu avea cu cine vorbeşte.

– Ai văzut-o chiar dumneata? o întrebă el, nerăbdător.

– Da. Nu se ascunde. A spus că-i place avionul meu.

– Nu ştiu, interveni cu glas răguşit un bărbat mai în vârstă, un veteran de pe Marte, un imigrant issei din primii ani, cu faţa atât de bătută de vânturi şi radiaţii cosmice, încât arăta ca pielea tăbăcită. Am auzit că locuieşte undeva, pe fundul unui canion, unde se afla odată prima colonie ascunsă, şi lucrează pentru noile porturi din golful de sud.

Interveniră şi alte voci: Hiroko fusese ba ici, ba colo, se confirmase că a murit, plecase pe Pământ, Nirgal o văzuse acolo, pe Pământ…

– Dar Nirgal e aici, spuse cineva ca replică la ultimul comentariu, arătându-l cu degetul şi zâmbind. El ar trebui să poată adeveri sau dezminţi toate astea!

Luat prin surprindere, Nirgal dădu din cap.

– Eu n-am văzut-o pe Pământ, spuse el. N-au fost decât zvonuri.

– Deci, la fel ca aici…

Nirgal ridică din umeri.

Tânăra, îmbujorată acum, când ştia cine este Nirgal, insistă că o întâlnise ea însăşi pe Hiroko. Nirgal o privi cu atenţie. De data asta era altfel: nimeni, până atunci, nu susţinuse în faţa lui o afirmaţie atât de directă (cu excepţia cazului din Elveţia). Femeia arăta îngrijorată, în defensivă, dar îşi menţinea poziţia.

– Ascultă, am vorbit cu ea!

De ce să mintă? Cum ar putea fi cineva indus în eroare în legătură cu asta? Impostori? Dar cu ce scop?

Fără să-şi dea seama, pulsul i se accelerase şi simţea un val de căldură în tot trupul. La urma urmei, Hiroko era capabilă să facă aşa ceva, să se ascundă şi totuşi să nu se ascundă, să locuiască undeva fără a se sinchisi să mai ia legătura cu familia lăsată în urmă. Nu avea niciun motiv evident pentru a se purta astfel, era ceva sinistru, inuman, lipsit de inimă, dar încadrându-se perfect în gama de posibilităţi de care dispunea Hiroko. Mama lui era un fel de nebună, de mult îşi dăduse seama de asta, o fiinţă fermecătoare, care îi conducea pe oameni fără niciun fel de efort, dar nebună, capabilă de aproape orice.

Dacă era în viaţă.

Dar nu mai voia să spere din nou. Nu voia să pornească din nou în urmărire, la simpla pomenire a numelui ei! Totuşi privi cu atenţie chipul fetei, de parcă ar fi putut citi acolo adevărul, de parcă ar mai fi putut zări imaginea lui Hiroko acolo, în pupilele ei! Alţii puneau întrebările pe care le-ar fi putut pune el, aşa că îşi permise să rămână tăcut şi să asculte, nu era nevoie să o facă pe martoră să se simtă şi mai stânjenită. Treptat, ea le istorisi toată întâmplarea.

Împreună cu nişte prieteni, zburau în jurul masivului Elysium, în sens contrar acelor de ceasornic, iar după ce se opriseră să-şi petreacă noaptea pe noua peninsulă formată de Phlegra Montes, merseseră pe jos până la ţărmul îngheţat al Mării Nordice, unde zăriseră o nouă aşezare, iar acolo, printre constructori, se afla Hiroko; mulţi dintre aceştia erau vechii ei asociaţi: Gene, Rya, Iwao şi ceilalţi membri din Prima Sută care o urmaseră pe Hiroko din zilele coloniei pierdute. Zburătorii rămăseseră uluiţi, iar coloniştii pierduţi fuseseră uşor surprinşi de uimirea lor. „Nimeni nu se mai ascunde, îi spusese Hiroko tinerei, după ce îi făcuse

complimente în legătură cu aparatul ei de zbor. Ne petrecem cea mai mare parte a timpului lângă Dorsa Brevia, dar ne aflăm şi aici de câteva luni bune.”

Asta era tot. Femeia părea absolut sinceră, Nirgal n-avea niciun motiv să creadă că îl minte sau că e victima unei halucinaţii. Nici nu voia să ajungă a se gândi la asta.

Oricum, plănuise să plece de pe Candor Mesa, să arunce o privire şi prin alte locuri. Aşa că ar fi putut s-o şi facă. Şi, ei bine, doar de mult intenţiona să arunce o privire pe acolo, cel puţin atât. *Shigata ga nai!*

A doua zi, conversaţia i se păru mult mai puţin convingătoare. Nirgal nu mai ştia ce să creadă. Îl sună pe Sax şi-i relată ce auzise.

– E posibil, Sax? E posibil?

O expresie ciudată apăru pe chipul lui Sax.

– Este *posibil,* spuse el. Da, desigur. Ţi-am spus… atunci când erai bolnav şi inconştient… că Hiroko…

Sax îşi alegea cuvintele, aşa cum făcea întotdeauna, cu o privire încordată.

– … că am văzut-o eu însumi, în furtuna aceea care mă prinsese afară. Ea m-a condus la maşină.

Nirgal se uită fix la mica imagine mişcătoare.

– Nu-mi aduc aminte.

– A, nu mă surprinde.

– Deci tu… tu crezi că a scăpat din Sabishii.

– Da…

– Dar care e probabilitatea?

– Nu cunosc… *probabilitatea.* Ar fi greu de apreciat.

– Dar *ar fi putut* ei să se strecoare de-acolo?

– Movila din jurul puţului de la Sabishii e ca un labirint.

– Deci tu crezi că au scăpat.

Sax ezită.

– Am văzut-o. M-a… m-a prins de încheietura mâinii. Trebuie să cred, spuse Sax, al cărui chip se contorsiona brusc. Da, e acolo! E acolo! Nu mă îndoiesc! De bună seamă că aşteaptă ca noi să mergem la ea.

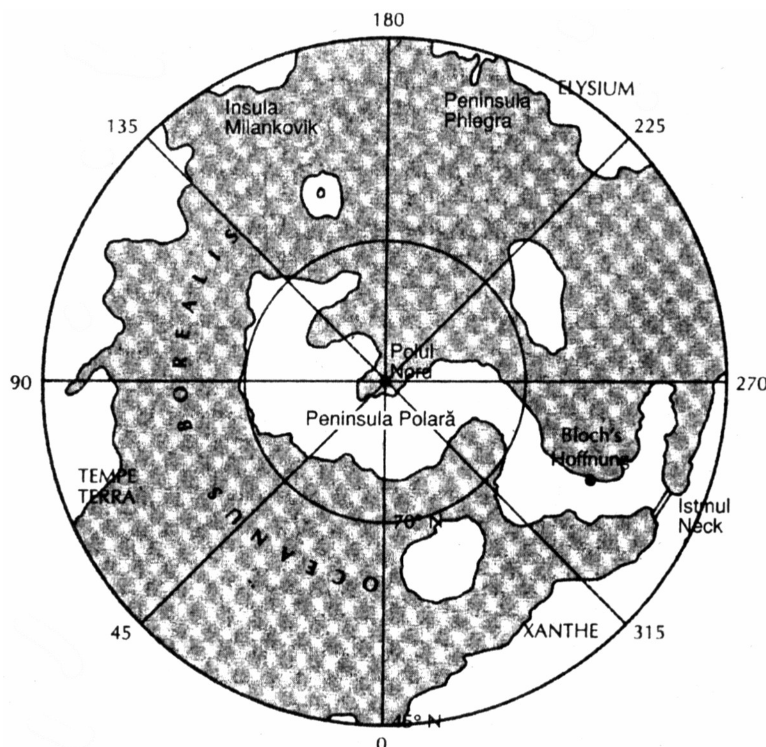
În clipa aceea, Nirgal ştiu că trebuia să arunce o privire.

* * *

Plecă din Candor Mesa fără a-şi lua rămas bun de la nimeni. Cunoştinţele lui de acolo aveau să înţeleagă. Adesea plecau chiar

ei pentru o vreme. Se întorceau cu toţii într-o bună zi, pentru a pluti pe deasupra canioanelor şi a-şi petrece serile împreună, pe Candor Mesa. Aşa că se duse. Coborî în imensitatea lui Melas Chasma, apoi îşi continuă drumul de-a lungul canionului, spre est, până în Coprates. Ore întregi pluti în lumea aceea, peste gheţarul 61, survolând golf după golf, contrafort după contrafort, până când trecu, prin Dover Gate, peste ramificaţia largă a canioanelor Capri şi Eos. De acolo – peste abisuri pline de gheaţă, în care gheaţa fisurată era mult mai netedă decât fusese terenul inundat de dedesubt. De acolo, survola haosul din Margaritifer Terra şi se îndreptă spre nord, urmărind pista care mergea la Burroughs; după care, pe măsură ce pista se apropia de gara Libya, viră spre nord-est, către Elysium.

Masivul Elysium era acum un continent în Marea Nordică. Strâmtoarea îngustă care îl despărţea de masa continentală din sud era o întindere de apă neagră şi gheţari albi, netezi, punctată de insulele proeminente care formaseră cândva Aeolis Mensa. Hidrologii Mării Nordice aveau nevoie ca apa din acea strâmtoare să rămână în stare lichidă, astfel încât curenţii să poată trece din golful Isidis în golful Amazonis. Pentru a ajuta la realizarea stării lichide, instalaseră un complex nuclear la extremitatea vestică a strâmtorii, realizând o *polynya* artificială, unde suprafaţa rămânea lichidă pe tot parcursul anului, precum şi un mezoclimat temperat pe pantele de pe fiecare parte a strâmtorii. Nirgal vedea de departe, de pe Marele Escarpament, coloanele de abur ale reactoarelor, iar când plutea în josul pantei survola păduri tot mai dese de brazi şi gingko.

PROIECȚIA POLARĂ A MĂRII NORDULUI

Un cablu traversa intrarea vestică în strâmtoare, montat special pentru a sfărâma aisbergurile aduse de curent. Nirgal trecu de-a dreptul peste îngrămădirea de gheţuri de la vestul cablului, privind în jos la sloiurile care pluteau ca nişte sticle purtate de ape. Apoi traversă întinderea de apă a strâmtorii – cea mai largă pe care o văzuse vreodată pe Marte. Pluti deasupra ei pe o distanţă de douăzeci de kilometri, scoţând numeroase exclamaţii la vederea peisajului. După care, în faţa lui, un uriaş pod suspendat se arcui peste strâmtoare. Suprafaţa apei de un negru-violet de dedesubt era presărată de vase cu pânze, feriboturi, barje lungi, toate lăsând în urmă siaje întinse. Nirgal pluti deasupra lor, ocolind podul de două ori pentru a scruta, uimit, priveliştea care nu semăna cu nimic din ceea ce văzuse el pe Marte până atunci: apa, marea, o întreagă lume viitoare.

Îşi urmă drumul spre nord, înălţându-se deasupra câmpiilor de pe Cerberus, dincolo de vulcanul Albor Tholus, un con de cenuşă

abrupt, situat pe un versant al masivului Elysium. Elysium Mons, mult mai mare, era şi mai abrupt, prezentând un profil asemănător muntelui Fuji şi servind drept ilustraţie pe firma multor cooperative agricole din zonă. Risipite pe câmpia de la poalele vulcanului, întâlni pământurile fermierilor, cele mai multe cu marginile zdrenţuite, adesea terasate şi de obicei divizate prin fâşii sau petice de pădure. Livezi tinere, insuficient dezvoltate, punctau zonele mai ridicate ale câmpiei, fiecare copac fiind plantat într-un vas. Mai aproape de mare erau ogoare întinse de grâu şi porumb, străbătute de perdele de măslini şi eucalipţi. Zona se afla doar la zece grade nord de Ecuator, binecuvântată cu ierni blânde şi ploioase, urmate de o mulţime de zile însorite. Localnicii îi spuneau Mediterana de pe Marte.

Mai departe, spre nord, Nirgal urmă coasta de vest pe măsură ce aceasta se înălţa dintr-un şir de aisberguri scufundate, care brodau litoralul mării de gheaţă. Uitându-se la întinderea de sub el, se văzu nevoit să accepte spusa generală: Elysium era minunat. După câte auzise, acea fâşie litorală vestică era zona cea mai populată. Coasta era fracturată de mai multe fose, şi porturi pătrate erau construite în locurile unde canioanele străpungeau gheaţa: Tyre, Sidon, Pyriphlegethon, Hertzka, Morris. Adesea, diguri de piatră împiedicau înaintarea gheţii, iar îndărătul acestora se aflau porturi de agrement, pline de flotile de mici ambarcaţiuni, toate aşteptând liberă trecere.

De la Hertzka, Nirgal viră către est şi se îndreptă spre interiorul continentului, urcând panta blândă a masivului Elysium, trecând peste centuri de grădini care înconjurau terenul. Aici se găseau cei mai mulţi dintre miile de locuitori de pe Elysium, în zone agro-rezidenţiale intens cultivate, ajungând până în ţinuturile de sus, dintre Elysium Mons şi conul său nordic, Hecates Tholus. Zgâlţâit de vântul care sufla în trecătoare, Nirgal străbătu şaua pleşuvă a trecătorii dintre marele vulcan şi vârful înrudit.

Versantul estic al vulcanului era total diferit de cel vestic: stânci golaşe, colţuroase, sparte, acoperite în mare măsură de nisipurile aduse de vânturi şi menţinute în starea primordială de masivul care oprea ploile. Doar aproape de coasta estică Nirgal zări din nou grădini, întreţinute, fără îndoială, de vânturile permanente şi de ceţurile iernii. Oraşele de pe coasta de est erau nişte oaze înşirate ca mărgelele de-a lungul unei piste care înconjura insula.

La capătul de nord-est al insulei, înălţimile străvechi şi inegale ale lanţului Phlegra Montes înaintau până departe în marea de gheaţă, formând o peninsulă neregulată. Undeva pe aici o văzuse tânăra aceea pe Hiroko. Pe când urca versantul vestic, Nirgal avu deodată senzaţia că acolo era locul unde ar fi putut s-o găsească – pustiu, marţian. Phlegra Montes, ca multe dintre lanţurile muntoase de pe Marte, nu era altceva decât un ultim arc de cerc rămas din marginea unui vechi bazin de impact. Oricare altă trăsătură a acelui bazin dispăruse de mult. Dar munţii continuau să fie martorii unui minut de o violenţă de neînchipuit – impactul unui asteroid cu diametrul de o sută de kilometri –, când mari bucăţi din litosferă se topiseră şi fuseseră aruncate în lături, iar altele azvârlite în sus, pentru a cădea apoi, în cercuri concentrice, în jurul punctului de impact, o mare parte din rocă metamorfozându-se instantaneu în minerale mult mai dure decât originalele. După acest traumatism, vântul acţionase puternic, lăsând în urmă doar acele dealuri dure.

Desigur, şi aici se găseau aşezări, ca pretutindeni, în adâncituri şi văi închise, precum şi în trecătorile de unde se vedea marea. Ferme izolate, sate cu zece, douăzeci sau o sută de suflete. Semăna cu Islanda. Existaseră întotdeauna oameni cărora le plăceau astfel de ţinuturi îndepărtate. Un sat cocoţat pe un promontoriu plat, la o sută de metri deasupra mării, se numea Nuannaarpoq, termen inuit care însemna „A găsi o plăcere extravagantă în faptul de a te afla în viaţă”. Aceşti săteni şi toţi ceilalţi de pe înălţimile Phlegra puteau să zboare, în dirijabile, oriunde pe restul masivului Elysium sau să coboare până la pista circumelysiană şi să ia trenul. Pentru coasta aceasta în special, cel mai apropiat oraş era un port frumos, numit Firewater, situat pe latura de vest, acolo unde înălţimile se transformaseră pentru prima dată în peninsulă. Oraşul se înălţa pe o terasă, la extremitatea unui golf aproape pătrat, iar când Nirgal îl zări, ateriză pe aerodromul minuscul de la capătul de sus al oraşului, apoi ocupă o cameră într-o pensiune din piaţa principală, în spatele docurilor care dominau portul îngheţat.

În zilele care urmară, zbură de-a lungul ţărmului în ambele sensuri, vizitând fermă după fermă. Întâlni o mulţime de oameni interesanţi, dar niciunul dintre ei nu era Hiroko sau altcineva din grupul de la Zygote – nici măcar vreun asociat de-al lor. Nirgal deveni chiar puţin bănuitor: în zonă locuiau un număr destul de mare de issei, dar toţi negau s-o fi întâlnit vreodată pe Hiroko

sau pe oricare alt membru al grupului. Cu toate acestea, toţi făceau agricultură cu foarte mare succes, într-o zonă sălbatică, stâncoasă, care nu părea chiar aşa uşor de cultivat – îngrijind mici oaze perfecte, cu o mare productivitate agricolă, trăind după principiile celor care credeau în viriditas; dar nu, n-o întâlniseră niciodată. Abia dacă-şi aminteau cine fusese Hiroko. Un american bătrân îi râse în faţă:

– Ce tot zici acolo? Că avem un guru? Că o să te ducem la el?

După trei săptămâni, Nirgal nu găsise niciun semn al prezenţei ei. Trebuia să renunţe la Phlegra Montes. N-avea de ales.

Neîncetată hoinăreală. N-avea niciun sens să caute o singură persoană pe suprafaţa vastă a unei lumi. Era un proiect imposibil. Dar în unele sate circulau zvonuri despre trecerea ei, iar uneori fusese chiar zărită. Întotdeauna mai apărea un zvon, uneori siguranţa că fusese văzută. Era pretutindeni şi nicăieri. Multe descrieri, dar niciodată o fotografie; multe povestiri, dar niciodată un mesaj. Sax era convins că Hiroko se afla acolo. Lupul de Preerie era sigur că nu. Nu mai conta. Dacă se afla acolo, atunci se ascundea sau îl antrena într-o urmărire inutilă. Se înfuria când privea problema din acea perspectivă. N-avea să pornească în căutarea ei.

Cu toate astea, nu se putea opri. Dacă rămânea într-un loc mai mult de o săptămână, începea să se simtă nervos şi neliniştit, cum nu se mai simţise niciodată până atunci. Era ca o boală, manifestată printr-o senzaţie de tensiune în toţi muşchii, dar concentrată în stomac, cu temperatură ridicată, incapacitatea de a se concentra asupra gândurilor proprii, dorinţa nestăpânită de a pleca. Aşa că pornea în dirijabil, din sat în oraş, de la o staţiune la un caravanserai. În unele zile se lăsa în voia vântului. Dintotdeauna fusese un nomad, n-avea niciun motiv să se oprească acum. Schimbarea formei de guvernare – de ce ar fi adus şi o schimbare în modul lui de viaţă? Pe Marte, vânturile erau uimitoare: puternice, neregulate, sonore, vietăţi neastâmpărate, puse pe şotii.

Uneori, vântul îl purta peste Marea Nordică, şi el zbura câte o zi întreagă fără să vadă nimic altceva decât gheaţă şi apă, de parcă Marte ar fi fost o planetă acoperită de oceane. Asta era Vastitas Borealis – Nordul cel Vast, acum îngheţat. În unele locuri, gheaţa era netedă, în altele sfărâmată; uneori albă, alteori

decolorată; roşul prafului sau negrul algelor de zăpadă sau jadul algelor de gheaţă ori albastrul cald al gheţii curate. În unele locuri, mari furtuni de praf se rotiseră în loc şi îşi lăsaseră încărcătura, apoi vântul sculptase materialul detritic, formând mici dune de nisip exact ca acelea din vechea Vastitas. În unele locuri, gheaţa purtată de curenţi se prăvălise peste recifurile ca nişte guri de cratere, formând creste circulare de presiune. În alte locuri, sloiurile aduse de curenţi diferiţi se ciocniseră, formând creste de presiune drepte, ca spinările unor dragoni.

Apa în stare lichidă era neagră sau avea diferitele nuanţe de purpuriu ale cerului. Era foarte multă – *polynii,* canale de scurgere, fisuri, ochiuri – reprezentând, poate, o treime din suprafaţa mării. Şi mai comune erau lacurile rezultate din topire, aflate pe suprafaţa gheţii, cu apa albă şi, în acelaşi timp, de culoarea cerului, care uneori păreau de un violet-deschis, strălucitor, iar alteori reprezentau ambele culori separate. Da, era o altă versiune a verdelui şi albului, a lumii suprapuse, două într-una. Ca întotdeauna, apariţia unei culori duble i se părea tulburătoare, fascinantă. Taina lumii.

Multe dintre marile platforme de foraj de pe Vastitas fuseseră capturate de Roşii şi aruncate în aer. Resturi negre risipite peste gheaţa albă. Alte platforme erau apărate de Verzi şi utilizate acum pentru topirea gheţii: *polynii* mari se întindeau la est de aceste platforme, iar apa scotea aburi, de parcă s-ar fi înălţat nori dintr-un cer submarin.

Nirgal trecea printre nori, purtat de vânt. Ţărmul sudic al Mării Nordice era o succesiune de golfuri mai mari şi mai mici, de promontorii şi peninsule, fiorduri şi capuri, protuberanţe şi arhipelaguri nu prea înalte. Nirgal îl urma zilnic, amartizând spre seară în mici aşezări de pe litoral, recent construite. Văzu insule cu cratere al căror interior se afla mai jos decât gheaţa şi apa din jurul marginii; văzu unele locuri unde gheaţa părea a se retrage, astfel că era înconjurată de fâşii negre, străbătute de linii paralele care coborau până la o aglomerare de stânci şi gheaţă. Oare acele fâşii de litoral aveau să fie inundate din nou ori aveau să se mărească şi mai mult? Nimeni din orăşelele acelea nu ştia. Nimeni nu ştia unde se va stabiliza coasta. Aşezările de aici erau făcute pentru a fi mutate. Poldere îndiguite păreau să demonstreze că unii dintre locuitori testau fertilitatea pământului de curând apărut din ape. Plantaţii verzi mărgineau gheaţa albă.

La nord de Utopia, trecu peste o peninsulă joasă care se

întindea de la Marele Escarpament până la insula polară nordică, singura întrerupere în oceanul care înconjura lumea. O mare aşezare pe acest teren de joasă altitudine, numită Boone's Neck, era pe jumătate acoperită, pe jumătate se afla în aer liber. Locuitorii aşezării erau ocupaţi cu săparea unui canal de-a curmezişul peninsulei.

Se iscă un vânt în direcţia nord, iar Nirgal îl urmă. Vânturile murmurau, fâşâiau, ţiuiau. În unele zile, ţipau. Fiinţe vii, în război. Pe mare, de ambele părţi ale peninsulei lungi şi joase, se aflau platforme de gheaţă tabulare. Munţi înalţi de gheaţă ca jadul străpungeau aceste foi de gheaţă. Nimeni nu locuia acolo, iar Nirgal nu mai căută. Renunţase, foarte aproape de disperare, şi nu mai făcu altceva decât să zboare, lăsându-se purtat de vânturi ca o sământă de păpădie peste marea de gheaţă albă, sfărâmată, peste apa purpurie, încreţită de valuri strălucind în lumina soarelui. Apoi peninsula se mări pentru a deveni insula polară, un teren alb şi neregulat ridicându-se din gheaţa marină. Niciun semn al modelului spiralat primordial al văilor rezultate din topirea gheţii. Lumea aceea dispăruse.

Trecu de cealaltă parte a planetei şi a Mării Nordice, peste Insula Orcas, de pe flancul estic al masivului Elysium, coborând din nou peste Cimmeria, plutind ca o sământă purtată de vânt. În unele zile, lumea se colora în negru şi alb: aisberguri pe mare, strălucind în lumina soarelui; lebede de tundră pe fundalul ţărmurilor abrupte, negre; cufundari negri zburând deasupra gheţii; gâşte polare – şi nimic altceva cât era ziua de lungă.

Neîncetată hoinăreală. Ocoli de două-trei ori partea nordică a planetei, uitându-se la pământul şi gheaţa de jos, la toate schimbările care aveau loc pretutindeni, la toate micile aşezări înghesuite în corturi sau în aer liber, înfruntând vitejeşte vânturile reci. Dar toată această cercetare a planetei nu-i putea alunga durerea.

Într-o zi, ajunse într-o nouă aşezare portuară, la capătul fiordului lung şi subţire de la intrarea în Marwth Vallis, şi descoperi că vechii lui colegi de creşă din Zygote, Rachel şi Tiu, se mutaseră acolo. Nirgal îi îmbrăţişă, iar în timpul mesei şi după aceea se uită cu o plăcere intensă la chipurile lor atât de familiare. Hiroko dispăruse, dar fraţii şi surorile lui rămăseseră, ceea ce însemna ceva, dovada că propria lui copilărie fusese reală. În ciuda anilor care trecuseră, cei doi arătau exact ca pe

vremuri; nicio deosebire semnificativă. El şi Rachel fuseseră prieteni, iar ea făcuse o pasiune pentru el în primii ani şi se sărutaseră la baia publică. Nirgal îşi aminti cu un mic fior cum, odată, Rachel îl sărutase pe o ureche iar Jackie pe cealaltă, şi cum, deşi aproape că uitase, îşi pierduse virginitatea cu Rachel într-o după-amiază, la baie, cu puţin înainte ca Jackie să-l fi luat cu ea printre dunele de pe malul lacului. Da, într-o după-amiază, când sărutările lor deveniseră dintr-o dată grăbite şi exploratorii, când trupurile li se mişcaseră împotriva voinţei lor.

Iar acum, Rachel îl privea cu drag; era o femeie de vârsta lui, veselă şi îndrăzneaţă, cu chipul ca o hartă de încreţituri făcute de prea mult râs. Poate că-şi amintea la fel de puţin ca şi el de întâlnirea lor de demult – era greu de spus cum îşi aminteau fraţii şi surorile lui despre copilăria lor bizară petrecută împreună – dar ea arăta ca şi cum şi-ar fi amintit. Pusese întotdeauna prietenoasă, iar acum era la fel. Nirgal îi povesti despre zborurile lui în jurul lumii, purtat de vânturile neîncetate, când cobora încet, înfrângând rezistenţa dirijabilului, în fiecare mică aşezare, unde se interesa despre Hiroko.

Rachel dădu din cap, zâmbind ironic.

– Dacă e acolo, atunci e acolo şi gata. Dar s-ar putea s-o cauţi o veşnicie şi să n-o găseşti niciodată.

Nirgal scoase un suspin plin de îngrijorare, iar ea râse şi îi răvăşi părul.

– N-o mai căuta.

În seara aceea, Nirgal se plimbă pe vechiul ţărm, ceva mai sus de litoralul actual, devastat şi presărat de gheţari, al Mării Nordice. Simţea în trup nevoia de a merge pe jos, de a alerga. Zborul era mult prea uşor, o disociere de lume, de acolo de sus lucrurile păreau mici şi distante. Din nou, celălalt capăt al telescopului. Simţea nevoia să meargă pe jos.

Cu toate acestea, plecă în zbor. Totuşi, în timpul zborului cercetă cu mai multă atenţie pământul. Bărăgan, mlaştină, pajişti pe malurile râurilor. Un pârâu revărsându-se în mare de-a dreptul, după o cădere scurtă, un altul traversând o plajă. Pâraie sărate, într-un ocean de apă dulce. În unele locuri, oamenii plantaseră păduri pentru a încerca să reducă efectele furtunilor de nisip care se formau în zonele acelea. Se mai stârneau şi acum furtuni de nisip, iar arborii din păduri erau încă puieţi. Hiroko ar fi putut rezolva problema. N-o mai căuta! Cercetează terenul!

Se întoarse la Sabishii. Mai era multă treabă de făcut acolo, unde trebuia să se demoleze clădirile arse şi să se construiască altele noi. Unele cooperative de construcţii încă primeau noi membri. Una dintre acestea se ocupa de reconstrucţie, dar producea şi dirijabile şi alte aparate de zbor, inclusiv nişte costume experimentale pentru zborurile individuale. Nirgal discută cu ei posibilitatea de a deveni şi el membru.

Îşi lăsă dirijabilul în grija lor şi alergă distanţe mari pe înălţimile mlăştinoase de la est de Sabishii. Mai alergase pe acolo în anii studenţiei. Multe dintre traseele de pe creste continuau să-i fie cunoscute. Dincolo de acestea, pământuri noi. O zonă ridicată, mlăştinoasă, cu existenţa ei specifică. *Kami* – bolovani mari, sculptaţi – se aflau din loc în loc pe terenul accidentat, ca nişte santinele.

Într-o după-amiază, pe când străbătea în fugă o creastă necunoscută, îşi aruncă privirea într-un bazin cu fundul înălţat, ca un castron nu prea adânc, cu o deschidere care dădea către un teren mai coborât, la vest. Semăna cu un circ glaciar, deşi era mai degrabă un crater erodat, cu o spărtură pe margine, aducând cu o potcoavă. Avea circa un kilometru în diametru şi nu era prea adânc: doar o cută, printre atâtea altele de pe masivul Tyrrhena. De pe creasta care-l înconjura, orizonturile erau îndepărtate, iar terenul de mai jos – accidentat şi neregulat.

I se păru cunoscut. Poate că îl vizitase în anii studenţiei, în timpul vreunei şederi peste noapte. Coborî cu grijă în bazin, dar continua să aibă impresia că se află pe vârful masivului. Era ceva în nuanţa curată de indigo închis a cerului sau în priveliştea largă, din deschizătură, spre vest. Norii se rostogoleau deasupra ca nişte mari aisberguri rotunjite, lăsând să cadă zăpadă granulară, uscată, pe care vântul puternic o arunca în fisuri sau de-a dreptul în afara bazinului. Pe marginea craterului, lângă punctul de nord-vest al potcoavei, era un bolovan ca o colibă de piatră. Se ridica pe patru puncte ale crestei – un dolmen erodat până la netezimea unui dinte vechi. Deasupra, cerul se colorase în lapislazuli.

Nirgal reveni în Sabishii şi cercetă problema. În conformitate cu hărţile şi datele deţinute de Consiliul pentru Ecopoesis şi Areografie al masivului Tyrrhena, bazinul era necultivat. Cei de acolo se arătară satisfăcuţi de interesul lui.

– Bazinele înalte sunt dificile, îi explicară ei. Nu creşte cine

ştie ce acolo. Va fi un proiect de durată.

– Bine…

– Va trebui să-ţi obţii alimentele în sere. Cartofii, totuşi, în momentul în care vei avea sol suficient, desigur că…

Nirgal dădu din cap.

Îl rugară să treacă prin micul sat Dingboche, cel mai apropiat de bazin, pentru a se convinge că nimeni nu avea vreun plan în legătură cu acesta.

Aşa că Nirgal se întoarse, cu o caravană mică de maşini din care făceau parte Tariki, Rachel, Tiu şi încă vreo câţiva prieteni ce se strânseseră pentru a-i da o mână de ajutor. Traversară o creastă nu prea înaltă şi găsiră satul, înălţat într-un mic ued care acum era cultivat. Se vedeau mai ales culturi de cartofi, de strictă necesitate. Tocmai avusese loc o ninsoare puternică, şi toate ogoarele erau nişte dreptunghiuri albe, despărţite de ziduri joase şi negre, din pietre stivuite. Mai multe case lungi şi joase, din piatră, cu acoperişurile din lespezi şi coşuri de fum groase şi pătrate, erau risipite printre ogoare. Altele erau grupate la capătul de sus al satului. Cea mai lungă clădire din acest grup era o ceainărie cu două niveluri şi o încăpere mare, plină cu saltele, destinată oaspeţilor.

În Dingboche, asemenea majorităţii aşezărilor montane din Sud, economia darurilor era încă predominantă, iar Nirgal şi însoţitorii lui se văzură nevoiţi să îndure o adevărată ceremonie a oferirii darurilor atunci când rămaseră peste noapte. Localnicii se arătară foarte bucuroşi când ceru lămuriri în legătură cu bazinul de sus, căruia îi ziceau când „Mica potcoavă”, când „Mâna de sus”.

– Are nevoie de îngrijire, spuseră ei şi se oferiră să-l ajute să pornească treaba.

Aşa că urcară, într-o mică procesiune, până la bazin, şi descărcară mai multe utilaje pe creastă, lângă bolovanul care semăna cu o casă, şi rămaseră acolo suficient de mult pentru a curăţi de pietre un prim teren nu prea mare, împrejmuindu-l cu un zid construit din pietrele adunate. Doi dintre ei, pricepuţi la construcţii, îl ajutară să efectueze primele incizii în bolovanul de pe creastă. În timpul zgomotoasei operaţiuni, câţiva dintre localnici lucrară în exteriorul stâncii, gravând cu litere sanscrite cuvintele *Om Mani Padme Hum,* aşa cum se putea vedea pe nenumăratele pietre mani din Himalaya, iar acum în toţi munţii din Sud. Localnicii ciopliră stânca dintre literele groase, cursive,

astfel încât literele rămaseră în relief, pe un fond mai aspru şi mai deschis la culoare. Cât despre casa propriu-zisă, în cele din urmă Nirgal avea să dispună de patru camere săpate în interiorul bolovanului, cu ferestre cu trei rânduri de geamuri, panouri solare pentru căldură şi energie, apă provenită din topirea zăpezii şi pompată într-un rezervor amplasat ceva mai sus, pe creastă, precum şi o toaletă pentru compost şi instalaţie de apă menajeră.

Apoi plecară. Acum bazinul îi aparţinea lui Nirgal.

Multe zile, Nirgal îl înconjură pe jos, fără a face nimic. Doar cea mai mică parte a bazinului urma să fie ocupată de ferma lui – câteva terenuri cultivate, înconjurate de ziduri joase, de piatră, şi o seră pentru legume. Poate şi un atelier de casă, nu era prea sigur ce anume. Nu era îndestulător, dar avea să echivaleze cu aşezarea la casa lui. Un proiect.

Apoi, rămânea bazinul însuşi. Un canal mic trecea deja prin deschizătură, spre vest, de parcă ar fi sugerat o albie de râu. Cupa aceea de piatră era deja un microclimat, îndreptat spre soare, uşor adăpostit de vânturi. Nirgal avea să devină ecopoet.

* * *

În primul rând, trebuia să cunoască pământul. După ce-şi propusese un astfel de proiect, era uimitor cât de încărcată devenea fiecare zi. Exista un număr infinit de treburi pe care era nevoit să le facă, dar nu dispunea de nicio structură, de niciun grafic. Nu avea nicio grabă şi pe nimeni cu care să se consulte. Zilnic, în ultimele ore ale luminii de vară, se plimba în jurul crestei şi inspecta bazinul, în razele de lumină tot mai slabe. Fusese deja colonizat de licheni şi de alte plante sosite acolo înaintea lui. Adânciturile erau pline de varietăţi de fellfield, iar pe locurile expuse la soare se vedeau mozaicuri de plante arctice, şi pe solul roşu moviliţe de muşchi verde, de mai puţin de un centimetru grosime. Apa provenită din topirea zăpezii se scurgea pe mai multe mici canale, băltind şi picurând peste o mulţime de terase, pajişti potenţiale, mici oaze de diatomee, coborând bazinul pentru a se întâlni în uedul de pietriş de la poarta de acces către terenul de mai jos, o viitoare pajişte netedă situată în spatele marginii reziduale a craterului. Câteva creste prezente ceva mai sus în bazin formau nişte baraje naturale, iar Nirgal, după ce se gândi puţin, duse până la aceste creste joase nişte pietre lustruite de vânt şi le aşeză una lângă alta, înălţând astfel crestele doar cu o piatră sau două. Apa avea să se colecteze pe

pajişte în lacuri cu malurile acoperite de muşchi. Mlaştinile situate imediat la est de Sabishii semănau cu ceea ce avea el în minte, iar Nirgal luă legătura cu ecopoeţii care locuiau acolo şi îi întrebă în legătură cu compatibilitatea speciilor, ratele de creştere, ameliorarea solului şi altele la fel. Apoi îşi alcătui o imagine mintală a bazinului, iar pe doi martie, când începu toamna, anul înaintând către afeliu, Nirgal începu să-şi dea seama cât de mult vor modifica peisajul vântul şi iarna. Trebuia să aştepte şi să înregistreze cu ochii lui schimbările.

Semăna, cu mâna, seminţe şi spori, aruncându-le din saci sau din tăviţe cu medii de creştere, prinse la centură, şi simţindu-se ca o figură din tablourile lui Van Gogh sau din Vechiul Testament. Era o senzaţie ciudată, de putere amestecată cu neajutorare, de acţiune şi de supunere în faţa sorţii. Aranjă ca mai multe încărcături de pământ agricol să fie adus în camioane şi răsturnate pe câteva dintre micile terenuri, apoi îl împrăştie el însuşi, într-un strat subţire. Aduse viermi de la ferma universitară din Sabishii. Viermi într-o eprubetă – aşa îi numise întotdeauna Lupul de Preerie pe orăşeni. Uitându-se cu atenţie la masa de tuburi umede, golaşe, care se zvârcoleau, Nirgal se înfioră. Dădu drumul viermilor pe noile loturi. Mergi, viermişorule, prosperă în pământ! El însuşi, atunci când se plimba în dimineţile însorite, după ploaie, nu era altceva decât o reţea de tubuşoare umede, golaşe, legate între ele. Viermi sensibili, asta erau ei, în eprubete sau pe pământ.

După viermi, veni rândul cârtiţelor şi hârciogilor, urmaţi de şoareci, iepuri polari, hermine, marmote. Poate că aveau să-şi facă apariţia şi nişte pisici polare, care să colinde stepele. Vulpi. Bazinul era situat la înălţime, dar presiunea la care se spera pentru această altitudine era de patru sute de milibari, din care patruzeci la sută oxigen. Se apropiaseră deja foarte mult de aceste valori. Condiţiile erau oarecum asemănătoare cu acelea din Himalaya. Probabil că întreaga floră şi faună de mare altitudine a Pământului avea să poată vieţui aici, precum şi toate varietăţile noi, obţinute prin inginerie genetică. Pentru toţi ecopoeţii care îngrijeau parcele mici de pe aceste înălţimi, problema va consta mai ales din a pregăti terenul, din a introduce ecosistemul de bază dorit, şi apoi a-l întreţine şi a urmări ce mai apărea adus de vânt ori pe propriile picioare ori în zbor. Aceste apariţii puteau ridica probleme, desigur, şi se discuta mult despre biologia invaziei şi despre administrarea

microclinului integrat. Prefigurarea conexiunilor unui loc anume cu restul zonei ocupa o parte importantă din activitatea desfăşurată de ecopoeţi.

În primăvara următoare, la întâi noiembrie, odată cu topirea zăpezilor, Nirgal deveni şi mai preocupat de acea problemă a dispersării, când din zăpada amestecată cu apă de pe terasele plate de la nordul bazinului îşi făcură apariţia nişte plante pe care el nici nu le sădise, nici nu auzise vreodată despre ele, şi nici nu era sigur dacă le identificase corect, până când vecinul lui, Yoshi, trecu pe acolo într-una din săptămânile următoare şi confirmă:

– *Heuchera nivalis.* Seminţele au fost aduse de vânt. Se întâlneşte foarte frecvent în Craterul Escalante, de la nord, dar nu-i cine ştie ce de acolo până aici. Acum vezi şi dumneata ce înseamnă dispersare prin salturi.

Dispersare prin salturi, dispersare prin împrăştiere, dispersare continuă: toate trei formele se întâlneau în mod obişnuit pe Marte. Muşchii şi bacteriile se dispersau prin împrăştiere, plantele hidrofile aveau o dispersare continuă pe toate părţile unui gheţar, iar lichenii şi multe alte plante se dispersau prin salturi, purtate de vânturile puternice.

– Dispersarea umană urmează toate trei schemele, remarcă Yoshi, în timp ce se plimbau prin bazin, discutând conceptul. Oamenii se împrăştie în Europa, Asia şi Africa, coboară într-un flux continuu în cele două Americi şi pe coasta australiană, fac un salt pe insulele din Pacific (sau pe Marte). E un lucru obişnuit să vezi toate cele trei metode folosite de specii cu un grad foarte ridicat de adaptabilitate. Iar masivul Tyrrhena se înalţă în bătaia vânturilor, prinzând vânturile de vest dar şi vânturile continue din timpul verii, aşa că ambele versante ale masivului beneficiază de precipitaţii care niciodată nu depăşesc douăzeci de centimetri pe an, ceea ce, pe Pământ, ar transforma zona într-un deşert; dar în emisfera sudică a lui Marte avem de-a face cu un pol al precipitaţiilor. În felul acesta, e tot o zonă de captare a dispersiilor, deci foarte expusă invaziilor.

Deci, aşa se prezenta situaţia. Teren stâncos, sterp, acoperit cu un strat subţire de zăpadă în toate zonele umbroase, astfel încât umbrele aveau tendinţa de a fi albe. Existau puţine semne de viaţă, cu excepţia bazinelor unde ecopoeţii veneau în ajutor cu micile lor colecţii. Iarna, norii se adunau dinspre vest; vara, dinspre est. În emisfera sudică anotimpurile erau accentuate de

ciclul periheliu–afeliu, aşa că într-adevăr aveau o semnificaţie. Pe masivul Tyrrhena, iernile erau aspre.

După furtuni, Nirgal străbătea bazinul, căutând să vadă ce adusese vântul. De obicei, nu era decât praf îngheţat, dar o dată găsi un mănunchi necultivat de *Polemonium caeruleum,* de un albastru pal; plantele erau înţepenite în fisurile unei stânci în formă de pâine. Îşi propuse să verifice tratatele de botanică pentru a vedea cum putea intra în interacţiune cu ceea ce se afla deja acolo. Zece la sută dintre speciile introduse supravieţuiau, după care zece la sută din acestea deveneau o pacoste.

– Asta e regula de zece din zece a biologiei invaziei, îi explică Yoshi. Desigur, zece înseamnă între cinci şi douăzeci.

Odată, Nirgal jumuli toate cantitatea de pir sosită în timpul primăverii, de teamă că va invada totul. La fel procedă şi cu ciulinii de tundră. Altă dată, un vânt de toamnă aduse o mare cantitate de praf. Aceste furtuni erau slabe în comparaţie cu vechile furtuni globale din timpul verilor sudice dar, ocazional, un vânt mai puternic rupea undeva crusta care acoperea deşertul şi antrena praful de dedesubt. În acele zile, densitatea atmosferei creştea rapid, în medie cu cincisprezece milibari. Cu fiecare an vânturile aveau o forţă tot mai mare, existând riscul smulgerii unor straturi tot mai groase din crusta deşertului. Totuşi, praful care cădea se depunea într-un strat foarte subţire, fiind adesea bogat în nitraţi, adică un îngrăşământ care avea să fie introdus în sol de ploaia următoare. Nirgal cumpără un post la cooperativa de construcţii din Sabishii, cu care discutase. Se ducea adesea să lucreze la clădirile oraşului. Sus, în bazin, se ocupa de asamblarea şi testarea dirijabilelor cu un singur loc. Lucra într-o clădire nu prea mare, cu pereţii din pietre puse una peste alta şi plăci de gresie în loc de ţigle. Între această activitate şi munca în seră şi pe lotul cu cartofi, zilele îi erau pline.

Conducea personal, până la Sabishii, dirijabilele terminate, iar acolo şedea într-un mic apartament de la etaj, în oraşul vechi, în casa reconstruită a lui Tariki, vechiul său profesor, printre issei bătrâni care semănau foarte mult – şi la înfăţişare şi la vorbă – cu Hiroko. Art şi Nadia locuiau tot acolo, având grijă de fiica lor, Nikki. În oraş se mai aflau Vijjika, Reull şi Annette, toţi vechi prieteni de-ai lui din timpul studenţiei, şi tot acolo se afla şi universitatea, care nu se mai numea Universitatea Marte, ci pur şi simplu Colegiul Sabishii – un institut de dimensiuni reduse, care încă funcţiona în stilul amorf al anilor semilegalităţii, aşa că

studenţii mai ambiţioşi se duceau la Elysium, Sheffield sau Cairo. Veneau, totuşi, la Sabisjiii aceia fascinaţi de mistica anilor de demult sau pe care îi interesa activitatea vreunuia dintre profesorii issei. Toţi aceşti oameni şi toate aceste activităţi îl făceau pe Nirgal să se simtă, într-un mod ciudat, chiar neplăcut, acasă. Lucra ore în şir, ca zugrav sau muncitor bun la toate, pe diferitele şantiere pe care le avea în oraş cooperativa lui. Mânca în ospătarii şi birturi. Dormea în podul garajului lui Tariki şi aştepta cu nerăbdare ziua în care să se întoarcă la bazin.

Într-o seară, târziu, când venea acasă de la un birt, abia ţinându-se pe picioare de somn, trecu pe lângă un bărbat mic de statură, culcat pe o bancă într-un parc: Lupul de Preerie.

Nirgal se opri brusc. Se apropie de bancă. Îl cercetă cu atenţie. Uneori, noaptea, auzea lupii de preerie urlând sus, în bazin. Acesta de aici era tatăl lui. Îşi aminti de toate zilele acelea când umblase după Hiroko, fără niciun indiciu unde s-o caute. Dar aici, tatăl lui dormea pe o bancă din parcul oraşului. Nirgal ar fi putut să-l sune oricând, şi întotdeauna i-ar fi văzut zâmbetul acela smintit, optimist, ca Trinidad însuşi. Ochii i se umplură de lacrimi. Scutură din cap şi se controlă. Un bătrân întins pe o bancă în parc. Era o imagine foarte frecventă. Mulţi issei ajunseseră aici şi plecaseră, într-un fel sau altul, pentru totdeauna, în ţinuturi îndepărtate, aşa că atunci când reveneau în oraş dormeau prin parcuri.

Nirgal se apropie şi se aşeză pe capătul băncii, lângă capul tatălui său. Părul cărunt al bătrânului atârna în dezordine, ca al unui beţiv. Nirgal nu făcu decât să stea lângă el, uitându-se la ramurile teilor din jurul băncii. Era o noapte liniştită. Printre frunze licăreau stelele.

Lupul de Preerie tresări, întoarse capul şi se uită în sus.

– Care eşti?

– Salut! spuse Nirgal…

– Salut! zise şi Lupul de Preerie, ridicându-se şi frecându-se la ochi. Nirgal, omule, m-ai speriat!

– Îmi pare rău. Tocmai treceam pe aici şi te-am văzut. Ce cauţi aici?

– Dorm…

– Ha-ha!

– În sfârşit, dormeam. După câte ştiu, asta e tot ce făceam.

– Lupule, tu n-ai casă?

– Uite că n-am.

– Nu te deranjează chestia asta?

– Nu, răspunse el, adresându-i un zâmbet. Sunt ca programul acela groaznic de televiziune. Casa mea e lumea.

Nirgal se mărgini să dea din cap. Lupul de Preerie îl privi cu coada ochiului când îşi dădu seama că pe Nirgal nu-l amuza situaţia. Se uită la el multă vreme pe sub pleoapele pe jumătate coborâte, respirând adânc.

– Băiete… începu în cele din urmă, ca într-un vis.

Întregul oraş era cufundat în tăcere. Lupul de Preerie abia murmura, ca pe punctul de a adormi din nou.

– … ce face eroul când se termină povestea? Străbate cascada înotând. Se îndepărtează purtat de maree.

– Cum?

Lupul de Preerie deschise ochii mari şi se aplecă spre Nirgal.

– Îţi mai aduci aminte când l-am dus pe Sax în Tharsis Tholus, iar tu ai rămas cu el, şi după aceea s-a spus că tu l-ai adus la viaţă? Asta e. Gândeşte-te la asta, spuse el dând din cap şi rezemându-se din nou de spătarul băncii. Nu e corect. E doar o poveste. De ce să-ţi faci probleme în legătură cu povestea mea, când, oricum, nu-ţi aparţine? Ce faci tu în clipa asta e mult mai bun. Poţi să uiţi povestea, să stai în parc noaptea, ca oricare om obişnuit. Să te duci oriunde-ţi face plăcere.

Nirgal dădu din cap, nesigur.

– Ce-mi place mie să fac, spuse Lupul de Preerie, somnoros, e să mă duc la o cafenea pe marginea drumului, să dau pe gât nişte kava şi să mă uit la toate chipurile din jurul meu. Să mă plimb pe străzi şi să mă uit la figurile oamenilor. Îmi place să privesc chipul femeilor. Sunt atât de frumoase! Iar unele sunt atât de… cumva. Nu ştiu. Le iubesc.

Lupul de Preerie era pe punctul de a adormi din nou.

– Îţi vei găsi tu modul de viaţă.

Printre oaspeţii care îl vizitau din când în când la reşedinţa lui din bazin, se numărau Sax, Lupul de Preerie, Art, Nadia şi Nikki care, cu fiecare an, se făcea tot mai înaltă; era deja mai înaltă decât Nadia şi părea să-şi considere mama ca pe un fel de dădacă sau străbunică. Tot cam aşa o considerase şi Nirgal, pe vremea când se aflau la Zygote. Nikki moştenise de la Art simţul umorului, iar Art însuşi o încuraja în acea direcţie, îndemnând-o, conspirând împreună împotriva Nadiei, privind-o cu cea mai mare plăcere pe care Nirgal o văzuse vreodată pe chipul unui

adult. Odată, Nirgal îi văzu pe toţi trei, aşezaţi pe împrejmuirea de piatră din jurul lotului de cartofi, râzând cu gura până la urechi de ceva spus de Art, şi simţi o strângere de inimă, cu toate că râsese şi el. Vechii lui prieteni erau acum căsătoriţi, cu un copil, ducându-şi existenţa după cea mai străveche schemă. Confruntat cu această situaţie, viaţa lui de lucrător al pământului nu i se mai păru chiar aşa de plină de substanţă. Dar ce putea face? Doar câţiva oameni din lumea asta erau atât de norocoşi încât să dea peste adevăraţii lor parteneri. Aveai nevoie de un noroc nemaipomenit pentru a ţi se întâmpla aşa ceva, apoi de simţul de a recunoaşte şi de curajul de a acţiona. Puţini erau aceia de la care te puteai aştepta să le aibă pe toate, iar apoi să le meargă şi bine. Celorlalţi nu le rămânea decât să se descurce.

Aşa că Nirgal locuia în bazinul lui de la mare altitudine, obţinându-şi singur o parte din produsele alimentare, şi lucra la proiectele cooperativei pentru a plăti celelalte bunuri. O dată pe lună zbura la Sabishii cu un dirijabil nou, se simţea bine o săptămână sau două, apoi se întorcea acasă. Art, Nadia şi Sax îl vizitau adesea. Mult mai rar îi găzduia pe Maia, Michel sau Spencer (care locuiau toţi trei în Odessa) ori pe Zeyk şi Nazik ce veneau cu veşti despre Cairo şi Mangala, pe care încerca să nu le asculte. După plecarea lor, se ducea pe creasta arcuită a bazinului, se aşeza pe un bolovan şi se uita la pajiştile ce se întindeau prin deschizătura din taluz, concentrându-se asupra a ceea ce avea, asupra acelei lumi a simţurilor, a pietrei, lichenilor şi muşchiului.

Bazinul evolua. Existau cârtiţe pe pajişti, marmote în taluz. La sfârşitul iernilor lungi, marmotele ieşeau din hibernare devreme, aproape moarte de foame, cu orologiul lor interior încă reglat după Pământ. Nirgal le lăsa mâncare în zăpadă şi se uita de la ferestrele de sus ale casei cum o mănâncă. Aveau nevoie de ajutor pentru a rezista iernilor lungi, până primăvara. Îi considerau casa drept o sursă de hrană şi căldură, iar două familii de marmote se instalaseră chiar între pietrele de sub casă, fluierând prevenitor ori de câte ori se apropia cineva. Odată, îl înştiinţară de sosirea unor membri ai comitetului de pe Tyrrhena care se ocupa de introducerea noilor specii. Aceştia îi cerură o listă a speciilor şi un recensământ aproximativ. Începeau să pună la punct o listă locală a „locuitorilor indigeni” care, odată alcătuită, le permitea să formuleze judecăţi asupra

introducerii ulterioare a speciilor cu înmulţire rapidă. Nirgal se arătă bucuros să participe la acest efort, ca de altfel toţi cei care se ocupau de ecopoesis pe masiv; aflându-se la un pol al precipitaţiilor, situat la sute de kilometri depărtare de cele mai apropiate locuri cu statut asemănător, ei dezvoltau propriul lor amestec de faună şi floră de mare altitudine; şi exista în rândurile lor tendinţa tot mai puternică de a considera respectivul amestec drept „natural" pentru Tyrrhena, cu neputinţă de modificat altfel decât prin consens.

Grupul plecă, iar Nirgal rămase cu marmotele casei, având un sentiment ciudat.

– Ei bine, li se adresă el, acum suntem indigeni.

Se simţea fericit în bazinul lui, deasupra lumii şi a preocupărilor acesteia. Primăvara, plante noi apăreau ca din senin; pe unele le întâmpina cu o lopată de compost, iar pe altele le smulgea şi le transforma în compost. Nuanţele de verde ale primăverii nu semănau cu nicio altă nuanţă – verdele-electric deschis, ca de jad sau lămâi, al mugurilor şi frunzelor, fire noi de iarbă de smarald, urzici albastre, frunze roşii. Mai târziu, veneau florile – acea nemaipomenită risipă a energiei plantei, acel efort mai presus de supravieţuire, îndemnul la reproducere, peste tot în jurul lui… Uneori, când Nadia şi Nikki se întorceau de la plimbare cu buchete miniaturale în mâinile lor mari, lui Nirgal i se părea că lumea căpăta sens. Se uita la ele şi se gândea la copii, simţind în el o pornire sălbatică pe care, de obicei, n-o avea.

După toate probabilităţile, era o senzaţie trăită de toată lumea. În emisfera sudică primăvara dura o sută patruzeci şi trei de zile, urmând asprei ierni de la afeliu. Pe măsură ce lunile de primăvară treceau, înfloreau tot mai multe plante, mai întâi cele timpurii, precum ghioceii şi coada-rândunicii de zăpadă, apoi cele târzii, ca floxul şi iarba-neagră; urmau ochii-şoarecelui şi rubarba tibetană, guşa-porumbelului şi alte flori alpine, albăstrele şi floarea-de-colţ, şi tot aşa până când fiece petic din căuşul palmei de piatră a bazinului era presărat cu puncte strălucitoare albastru-cianic, roz-închis, galben, alb, fiecare culoare unduind într-un strat situat la înălţimea caracteristică a plantei care o purta, toate licărind în amurg ca nişte picături de lumină, revărsându-se în lume de nicăieri – un Marte pointilist, striaţiile bazinului cutat, schiţate în aer de acea aglomerare de culori. Nirgal stătea în căuşul unei mâini de piatră care îşi revărsa apa,

de-a lungul liniei vieţii, în lumea largă aflată atât de departe, dedesubt, o lume întinsă şi umbrită care se întindea spre apus, sub soare, înceţoşată şi joasă. Ultimele sclipiri ale zilei părea să bată puţin în sus.

Într-o dimineaţă senină, pe monitorul computerului din locuinţa lui îşi făcu apariţia Jackie şi îl anunţă că se află pe pista care ducea de la Odessa la Libya şi că vrea să treacă pe la el. Nirgal acceptă înainte de a avea timp să se gândească.

Coborî pe poteca de pe malul pârâului pentru a o întâmpina. Un mic bazin situat la înălţime… În sud se aflau un milion de cratere la fel. Un mic impact străvechi… Nimic, în nicio privinţă, nu îl scotea în evidenţă. Îşi aminti de Candor Mesa şi de priveliştea aceea uluitoare, galbenă, din zori.

Sosiră în trei maşini, zgâlţâindu-se nebuneşte pe terenul accidentat, ca nişte copii. Jackie conducea prima maşină, iar Antar pe a doua. Când coborâră, râdeau tare. Pe Antar nu părea să-l deranjeze că pierduse cursa. Îi însoţea un grup mare de tineri arabi. Jackie şi Antar arătau ei înşişi tineri, uimitor de tineri. Trecuse multă vreme de când Nirgal nu-i mai văzuse, dar nu se schimbaseră de loc. Tratamentele! Înţelepciunea populară spunea să le urmezi devreme şi des, asigurându-ţi o tinereţe veşnică şi evitând bolile care, deşi accidentale mai ucideau oameni din când în când. Să eviţi cu totul moartea, probabil. Devreme, des. Încă arătau de parcă ar fi avut doar cincisprezece ani marţieni. Dar Jackie era cu un an mai mare decât Nirgal, iar el avea acum aproape treizeci şi trei de ani marţieni, şi se simţea mai bătrân. Uitându-se la chipurile lor surâzătoare, îşi spuse: „Într-o bună zi va trebui să urmez şi eu tratamentul!”

Aşa că se plimbară peste tot, călcând pe iarbă şi scoţând exclamaţii de uimire la vederea florilor, şi cu fiecare exclamaţie de-a lor bazinul părea din ce în ce mai mic. Către sfârşitul vizitei, Jackie îl trase pe Nirgal deoparte, cu un aer serios.

– Nirgal, avem probleme cu ţinerea la distanţă a pământenilor, spuse ea. Ne trimit aproape un milion pe an, exact cum ai spus tu că nu vor putea niciodată s-o facă. Iar aceşti nou-veniţi nu se mai înscriu în Marte Liber, ca odinioară. Încă îşi mai sprijină guvernele de acasă. Marte nu îi transformă suficient de repede. Dacă situaţia continuă, întreaga idee a unei planete Marte libere nu va mai fi decât o glumă. Mă întreb uneori dacă menţinerea cablului n-a fost o greşeală.

Se încruntă, şi pe chip îi apărură imediat douăzeci de ani în

plus. Nirgal îşi stăpâni un mic fior.

– Ne-ar fi de folos dacă nu te-ai ascunde aici! exclamă ea cuprinsă de o furie bruscă, respingând, cu o mişcare a mâinii, bazinul. Avem nevoie de toţi cei care ne pot ajuta. Oamenii încă îşi amintesc de tine, dar după câţiva ani…

Aşadar, îşi spuse el, nu avea decât să mai aştepte câţiva ani. O privi cu atenţie. Era frumoasă. Dar frumuseţea ţinea, totodată, de spirit, de inteligenţă, vivacitate, empatie. Aşa că, pe măsură ce era tot mai frumoasă, Jackie devenea, în acelaşi timp, tot mai puţin frumoasă. O altă suprapunere misterioasă. Iar lui Nirgal nu-i făcea plăcere acea pierdere internă în privinţa lui Jackie. În niciun caz. Într-adevăr, nu era decât o notă nouă cântată pe coarda durerii lui în legătură cu Jackie. Şi n-ar fi vrut să fie adevărată.

– Nu-i putem ajuta realmente primind şi mai mulţi imigranţi, continuă ea. A fost o greşeală când ai făcut această afirmaţie pe Pământ. Şi ei o ştiu. Fără îndoială că înţeleg situaţia mai bine decât noi. Cu toate astea, trimit oameni. Şi ştii de ce? Doar ca să încurce lucrurile aici. Doar ca să se asigure că nu există şi un alt loc unde oamenii fac treaba aşa cum se cuvine. E singurul lor motiv.

Nirgal dădu din umeri. Nu ştia ce să spună. Poate că era ceva adevăr în vorbele ei, dar acela nu era decât unul dintr-un milion de motive diferite care-i împingeau pe oameni să vină. Nu avea niciun sens să se cramponeze tocmai de el.

– Aşadar, n-o să te întorci, spuse ea, în cele din urmă. Nu-ţi pasă.

Nirgal dădu din cap. Cum să-i spună că pe ea n-o îngrijora Marte, ci propria ei putere? Nu el trebuia să-i spună aşa ceva. Nu l-ar fi crezut. Şi poate că, la urma urmei, adevărul acela era valabil doar pentru Nirgal însuşi.

Brusc, Jackie renunţă la încercările de a-l atrage de partea ei. Îi adresă lui Antar o privire regală, iar Antar execută sarcina de a-şi urca amicii în maşini. O ultimă privire întrebătoare, un sărut de-a dreptul pe gură, fără îndoială pentru a-l necăji pe Antar sau pe el sau pe amândoi, ca un şoc electric pătrunzându-le până în suflet, şi plecă.

Nirgal îşi petrecu după-amiaza şi ziua următoare mergând la întâmplare, aşezându-se pe lespezi şi privind pârâiaşele ce curgeau la vale din piatră în piatră. La un moment dat, îşi aminti

cât de repede cădea apa pe Pământ. Nefiresc. Ba nu. Dar acela era locul lui, ştiut şi iubit, cu fiecare diadă şi fiecare smoc de guşa-porumbelului, până şi cu viteza apei când se avânta de pe pietre şi cădea clipocind, formele ei netede, argintii, senzaţia pe care i-o dădea muşchiul la atingere. Vizitatorii lui erau oameni pentru care Marte fusese şi avea să fie întotdeauna o idee, un stat în proces de formare, o situaţie politică. Trăiau în corturi şi ar fi putut trăi foarte bine oriunde, într-un oraş, iar devotamentul lor, deşi real, era acordat unei cauze oarecare, unei idei, unui Marte al minţii. Ceea ce nu era rău. Dar, pentru Nirgal, acum conta pământul, locurile unde apa ajungea uite-aşa, prelingându-se peste roca veche de un miliard de ani pentru a uda pernuţele de muşchi nou. Să rămână politica în seama tinerilor, el îşi făcuse datoria. Nu mai voia să se amestece în aşa ceva. Sau, cel puţin, dorea să aştepte până la căderea lui Jackie. La urma urmei, puterea era la fel ca Hiroko – întotdeauna îţi scăpa printre degete. Nu? Până atunci, îi rămânea bazinul ca o palmă deschisă.

Dar după aceea, într-o dimineaţă, când ieşi la o plimbare în zori, ceva se schimbase. Cerul era senin, de cel mai curat purpuriu matinal, dar acele unui ienupăr aveau o tentă gălbuie, la fel şi muşchiul, şi frunzele de cartofi de pe cuiburi.

Culese probe din cele mai galbene ace, tulpiniţe şi frunze şi le duse la bancul de lucru din seră. După două ore de lucru cu microscopul şi computerul nu constatase nicio problemă, aşa că ieşi afară şi smulse câteva eşantioane de rădăcini şi mai colectă şi alte ace de ienupăr, frunze, fire de iarbă şi flori. Cea mai mare parte a ierbii era ofilită, deşi nu fusese o zi fierbinte.

Cu inima bătându-i nebuneşte, lucră toată ziua, până noaptea târziu, fără a descoperi nimic. Niciun fel de insecte sau de agenţi patogeni. Dar mai cu seamă frunzele de cartof aveau culoarea aceea galbenă. În aceeaşi noapte, îl sună pe Sax şi îi relată situaţia. Printr-o coincidenţă, Sax se afla în vizită la Universitatea din Sabishii, iar în dimineaţa următoare veni într-o maşină mică, ultima realizare a cooperativei lui Spencer.

– Frumos! spuse el după ce coborî şi privi în jur.

Apoi verifică eşantioanele lui Nirgal.

– Hm, făcu. De mirare.

Adusese câteva instrumente în maşină, aşa că le transportară în casă şi trecură la treabă. La sfârşitul unei zile lungi, Sax spuse:

– Nu găsesc nimic. Va trebui să ducem câteva probe la Sabishii.

– Chiar nimic?

– Niciun patogen. Nici o bacterie, niciun virus, răspunse el, ridicând din umeri. Hai să culegem câţiva cartofi.

Ieşiră şi scoaseră cartofi din grădină. Unii erau noduroşi, alungiţi, crăpaţi.

– Ce e asta? întrebă Nirgal, surprins.

– Seamănă cu boala tuberculilor, răspunse Sax, încruntându-se uşor.

– Ce o pricinuieşte?

– Un viroid.

– Asta ce mai e?

– Un simplu fragment de ARN. Cel mai mic agent infecţios cunoscut. Ciudat.

– Ka! exclamă Nirgal, simţind cum i se întoarce stomacul pe dos. Cum a ajuns aici?

– Probabil că adus de un parazit. Acesta se pare că a infectat iarba. Trebuie să aflăm.

Aşa că adunară alte probe şi se întoarseră în Sabishii.

Nirgal stătea pe o saltea japoneză întinsă pe podeaua camerei de zi a lui Tariki şi simţea că-i vine rău. Tariki şi Sax discutară până târziu după cină, analizând situaţia. Apăruseră şi alţi viroizi, într-o dispersie rapidă, dinspre Tharsis. După câte se părea, trecuseră de cordonul sanitar spaţial, sosind pe o lume care până atunci fusese ferită de existenţa lor. Erau mai mici decât viruşii, mult mai mici şi chiar ceva mai simpli.

– Nimic altceva decât benzi de ARN, explică Tariki, lungi de circa cincizeci de nanometri. Indivizii au o greutate moleculară de circa o sută treizeci de mii, în timp ce viruşii cei mai mici cunoscuţi au o greutate moleculară de peste un milion. Sunt atât de mici, încât trebuie centrifugaţi la peste o sută de mii de *g* pentru a fi separaţi din suspensie. Viroidul tuberculilor de cartofi e bine cunoscut, continuă Tariki, tastând monitorul şi arătându-le schemele apărute. Un lanţ de numai trei sute cincizeci şi nouă de nucleotide înşirate într-o singură bandă închisă, cu scurte porţiuni duble împletindu-se cu ea. Viroizi ca acesta au cauzat mai multe boli ale plantelor, inclusiv boala castravetelui palid, nanismul crizantemei, pătarea clorotică, *cadang-cadang, citrus exocortis.* Viroizii au fost confirmaţi şi ca agenţi în unele boli ale creierului la animale, cum ar fi râia şi kuru, sau boala Creutzfeldt-

Jakob la oameni. Folosesc, pentru a se reproduce, enzime-gazdă, fiind de aceea consideraţi drept moleculele regulatoare din nucleele celulelor infectate, care deranjează mai ales producţia hormonului de creştere. Viroidul din bazinul lui Nirgal, continuă Tariki, e rezultatul unei mutaţii suferite de viroidul tuberculilor cartofului. Este încă în curs de identificare în laboratoarele Universităţii, dar iarba bolnavă m-a convins că vom găsi ceva diferit, ceva nou.

Lui Nirgal îi era rău doar auzind numele bolilor. Îşi privea fix mâinile, pe care le împlântase adânc în plantele infectate – prin piele în creier, o anumită formă de encefalopatie spongiformă, excrescenţe în formă de ciupercă ale creierului, înflorind pretutindeni.

– Cum putem lupta împotriva lui?

Sax şi Tariki se uitară la el.

– Mai întâi, spuse Sax, trebuie să aflăm ce este.

Ceea ce nu se dovedi uşor. După câteva zile, Nirgal reveni la bazinul lui. Cel puţin acolo putea face şi el ceva. Sax îi sugerase să scoată toţi cartofii de pe parcele. Pe măsură ce scotea din pământ un tubercul după altul, constată că era o sarcină de durată şi murdară, un fel de căutare de comori negativă. Probabil că solul însuşi avea să menţină în continuare viroidul. Era posibil să fie nevoit să abandoneze cultura, dacă nu chiar bazinul. În cel mai bun caz, trebuia să planteze altceva. Încă nu înţelegea nimeni cum se reproduceau viroizii, iar mesajul celor de la Sabishii era că s-ar fi putut să nu fie nici măcar un viroid, aşa cum se crezuse la început.

– E o bandă de ARN mai scurtă decât de obicei, îi spuse Sax. Fie un nou viroid, fie ceva ca un viroid, dar şi mai mic.

În laboratoarele de la Sabishii îi ziceau „virid”. După o săptămână lungă, Sax se întoarse la bazin.

– Vom încerca să-l eliminăm fizic, îi spuse el lui Nirgal, la masă. Apoi să plantăm specii diferite, rezistente la viroizi. E cel mai bun lucru pe care-l putem face.

– Dar o să meargă?

– Plantele susceptibile la infecţie sunt destul de specifice. Pe tine te-a lovit unul nou, dar dacă schimbi ierburile şi soiurile de cartofi şi poate chiar reciclezi o parte din solul de pe parcela de cartofi…

Sax ridică din umeri.

Nirgal mâncă cu mai multă poftă decât în săptămâna precedentă. Până şi sugestia unei soluţii posibile venea ca o mare uşurare. Bău şi vin, simţindu-se din ce în ce mai bine.

– Lucrurile astea sunt ciudate, nu? spuse el, la coniacul de după-masă. Ce surprize îţi oferă viaţa!

– Dacă tu numeşti asta viaţă…

– Ei bine, da…

Sax nu comentă.

– Am urmărit ştirile pe Internet, continuă Nirgal. Se manifestă o mulţime de infestări. Nu observasem până acum. Paraziţi, virusuri…

– Aşa e. Uneori mă îngrijorează gândul unei epidemii globale. Ceva care nu poate fi oprit.

– Ka! Se poate întâmpla una ca asta?

– Au loc tot felul de invazii. Răbufniri de populaţii, dispariţii bruşte… Pretutindeni. Lucruri în dezechilibru. Deranjarea unor echilibre despre care nici nu am ştiut că există.

Ca întotdeauna, gândul acesta îl întrista pe Sax.

– Până la urmă, biomurile se vor echilibra, sugeră Nirgal.

– Nu sunt convins că există aşa ceva.

– Adică echilibru?

– Da. Poate fi o chestiune de… spuse Sax, dând din mâini ca pescăruşii din aripi. Echilibru întrerupt, lipsă de echilibru.

– Schimbare întreruptă?

– Schimbare perpetuă. Schimbare împletită… uneori o schimbare în salturi…

– Ca recombinarea în cascadă?

– Poate…

– Am auzit că asta-i o matematică pe care doar o duzină de oameni o înţeleg cu adevărat.

Sax se arătă surprins.

– Ba deloc. Sau, altfel spus, lucrul ăsta nu se aplică oricărei matematici. Depinde de ce înseamnă pentru tine verbul „a înţelege”. Eu ştiu câte ceva din matematica asta. O poţi folosi pentru a realiza modelul unei chestii precum cea de aici. Dar nu pentru a prezice. Şi nu ştiu cum s-o folosesc pentru a sugera vreun fel de… reacţie din partea noastră. Nu sunt sigur dacă poate fi folosită în modul ăsta.

Continuă să vorbească despre ceea ce Vlad numea *holoni,* unităţi organice care aveau subunităţi şi care, la rândul lor, erau subunităţi ai unor holoni mai mari, fiecare nivel combinându-se

pentru a crea nivelul imediat superior, într-o manieră emergentă de la un capăt la altul, în sus şi în jos, pe marele lanţ al vieţii. Vlad alcătuise descrieri matematice ale acestor emergenţe, care se dovediseră de mai multe categorii, cu diferite familii de proprietăţi pentru fiecare categorie. Deci, dacă ar fi putut obţine suficiente informaţii despre comportamentul unui nivel de holoni şi al nivelului imediat superior, puteau încerca să le exprime prin acele formule matematice şi să vadă cu ce fel de emergenţă aveau de-a face. Apoi ar fi găsit, poate, modalităţi de a o dezagrega.

– E cea mai bună abordare la care putem recurge pentru lucruri atât de mici.

A doua zi luară legătura cu serele din Xanthe, rugându-i să le expedieze noi răsaduri şi câteva cutii cu o nouă varietate de iarbă având la bază un soi din Himalaya. Până la sosirea acestora, Nirgal jumuli tot rogozul din bazin şi cea mai mare parte a muşchiului. Munca asta îi făcea greaţă. Nu se putea abţine. La un moment dat, văzând un bătrân mascul de marmotă care parcă îi vorbea, se aşeză şi izbucni în plâns. Sax se afundase în tăcerea lui obişnuită, care nu făcea decât să înrăutăţească lucrurile, pentru că întotdeauna îi amintea lui Nirgal de Simon şi de moarte, în general. I-ar fi prins bine prezenţa Maiei sau a unui alt elocvent purtător de cuvânt al vieţii interioare, al suferinţei şi bravurii. Dar nu-l avea decât pe Sax, adâncit în gânduri ce părea să se materializeze într-un fel de limbă străină, într-un idiolect particular pe care el, Sax, nu era dispus să-l traducă.

Se apucară de treabă, sădind noi răsaduri de ierburi de Himalaya, pe toată suprafaţa bazinului, concentrându-se asupra malului pâraielor şi a traseelor lor ca nişte vene, pe sub pietre şi gheaţă. Un îngheţ puternic le veni în ajutor, omorând plantele bolnave mai repede decât pe cele sănătoase. Incinerară resturile de plante într-un cuptor de la poalele masivului, iar oamenii din bazinele învecinate le veniră în ajutor, aducând răsaduri de rezervă pentru a fi plantate mai târziu.

Trecură două luni, iar invazia slăbi în intensitate. Plantele rămase păreau mult mai rezistente. Plantele nou sădite nu se contaminară şi nici nu muriră. Deşi se aflau în miezul verii, bazinul arăta ca toamna, dar moartea plecase. Marmotele erau slabe şi mai preocupate ca oricând – o specie de animale tot timpul îngrijorate, iar Nirgal le înţelegea punctul de vedere.

Bazinul avea un aspect răvăşit, dar se părea că biomul va supravieţui. Viroidul ceda teren, şi în cele din urmă abia dacă-l mai puteau găsi, indiferent cât de repede şi cât de mult centrifugau probele. Părea să fi părăsit bazinul, la fel de misterios la plecare ca şi la sosire.

Sax dădu din cap.

– Dacă viroizii care infectează animalele vor ajunge vreodată mai robuşti… începu el, suspinând. Aş fi vrut să stau de vorbă cu Hiroko despre asta.

– I-am auzit pe unii spunând că ar fi la Polul Nord, îl informă acru Nirgal.

– Da…

– Şi?

– Nu cred că e acolo. Şi… nu cred că vrea să stea de vorbă cu mine. Dar eu… eu tot mai aştept.

– Să te sune ea? întrebă Nirgal, sarcastic.

Sax dădu din cap.

Se uitau posomorâţi la flacăra lămpii lui Nirgal. Hiroko – mama, iubita – îi abandonase pe amândoi.

Dar bazinul avea să trăiască. Atunci când Sax se duse la maşină pentru a pleca, Nirgal îl îmbrăţişa ca un urs, ridicându-l şi învârtindu-l.

– Mulţumesc.

– Mi-a făcut plăcere. Foarte interesant.

– Ce-o să faci acum?

– Cred că am să discut cu Ann. Să încerc să discut cu Ann.

– A! Mult noroc!

Sax dădu din cap, de parcă ar fi vrut să spună că va avea nevoie de aşa ceva. Apoi plecă, făcându-i cu mâna înainte de a prinde în ambele palme volanul. Într-un minut, trecu dincolo de marginea bazinului şi nu se mai văzu.

Aşa că Nirgal începu munca grea de reconstituire a bazinului, făcând tot posibilul pentru a-i conferi o rezistenţă mai mare la agenţii patogeni; o mai mare diversitate, o mai mare cantitate de paraziţi indigeni, de la locatarii rocilor abisal-endolitice, până la insecte şi zburătoarele microbiene plutind în aer, un biom mai complet, mai rezistent. Se ducea des la Sabishii. Înlocui tot solul de pe parcela de cartofi şi plantă un alt soi de cartof.

Tocmai primise vizita lui Sax şi Spencer, când o mare furtună de praf se declanşă în regiunea Claritas, lângă Senzeni Na, la

latitudinea lor, dar dând ocol planetei. Auziră despre furtună la ştiri, şi în următoarele două zile o urmăriră pe imaginile transmise de satelitul meteorologic. Înainta spre est, continua să înainteze spre est. Se părea că va trece pe la sud de ei, dar în ultima clipă viră spre nord.

Stăteau cu toţii în camera de zi a casei lui amenajate într-un bolovan şi priveau spre sud. Şi iat-o, ca un nor negru, acoperind cerul. Pe Nirgal îl cuprinse groaza, un şoc aidoma celui produs de electricitatea statică, din cauza căruia Spencer ţipa atunci când punea mâna pe câte ceva. Groaza asta nu avea niciun sens, mai trecuseră printr-o mulţime de furtuni de praf până atunci. Nu era decât o senzaţie reziduală, de pe urma epidemiei viroidale. Iar pe aceea o înfruntaseră.

De data aceasta, lumina zilei deveni maronie şi scăzu în intensitate ca şi cum împrejurimile ar fi intrat în plină noapte – o noapte ciocolatie, urlând peste casă şi făcând să zăngăne fereastra exterioară.

– Vântul s-a intensificat foarte mult, remarcă Sax, gânditor.

Apoi urletul se mai potoli, dar afară era tot întuneric. Cu cât vântul urla mai slab, cu atât lui Nirgal îi era mai rău. Până la urmă, aerul rămase nemişcat, iar lui îi era atât de greaţă încât abia se mai putea ţine pe picioare la fereastră. Uneori, furtunile globale se comportau astfel: se opreau brusc, atunci când vântul se ciocnea cu un contravânt sau cu o anumită formă de teren. Apoi furtuna îşi lăsa încărcătura de praf şi alte particule fine. De fapt, în clipa aceea ploua cu praf, iar ferestrele erau de un gri murdar, de parcă planeta ar fi fost acoperită de cenuşă.

– Pe timpuri, murmură Sax neliniştit, până şi cele mai mari furtuni de praf atunci când încetau, nu depuneau mai mult de câţiva milimetri de particule fine. Dar acum, când atmosfera e mult mai densă, iar vânturile mult mai puternice, mari cantităţi de praf şi nisip au fost ridicate în aer. Iar dacă toate se depun deodată, aşa cum se întâmplă uneori, stratul poate fi mult mai gros decât doar de câţiva milimetri.

Cu toate că unele particule erau atât de mici încât se aflau foarte aproape de starea de suspensie, într-o oră toate, cu excepţia celor mai fine, căzuseră din aer, depunându-se peste ei. După care nu mai rămase decât o după-amiază pâcloasă, fără vânt, cu aerul plin de ceva semănând cu un fum subţire, aşa că putură vedea întreg bazinul, acoperit cu o pătură de praf denivelată.

Nirgal ieşi afară cu masca pe figură, ca întotdeauna, şi săpă disperat cu o lopată, apoi cu mâinile goale. Sax ieşi şi el, mergând nesigur prin nisipul moale, şi puse o mână pe umărul lui Nirgal.

– Cred că nu mai e nimic de făcut.

Stratul de praf avea aproape un metru înălţime sau chiar mai mult.

Cu timpul, alte vânturi aveau să împrăştie o parte din el. Zăpada avea să cadă peste cel rămas, iar la topirea zăpezii noroiul rezultat avea să curgă peste barajele deversoare, iar un nou sistem de canale, ca nervurile unei frunze, să taie un nou model fractal, foarte asemănător celui vechi. Apa va transporta praful şi nisipul fin în josul masivului şi în întreaga lume. Dar până să se întâmple toate astea, fiecare plantă şi animal din bazin muriseră de mult.

Partea a VIII-a
ISTORIE NATURALĂ

După aceea, Nirgal plecă împreună cu Sax la Da Vinci şi se instală, alături de bătrân, în apartamentul acestuia. Într-o noapte veni şi Lupul de Preerie, imediat după perioada de tranziţie temporală, când nimeni nu s-ar fi gândit să plece în vizită.

Nirgal îi povesti pe scurt ce se întâmplase în bazinul lui de pe munte.

Da? Serios? făcu Lupul de Preerie.

Nirgal se uită în altă parte.

Lupul de Preerie se duse în bucătărie şi începu, să scotocească prin frigiderul lui Sax, strigând către ei cu gura plină.

La ce te puteai aştepta pe o coastă de deal expusă vânturilor ca aceea? Omule, lumea asta nu e o grădină. O parte din ea va fi îngropată în fiecare an. Asta e treaba. Peste un an sau zece, o să vină un alt vânt, care o să sufle tot praful de pe dealul tău.

Dar până atunci, totul va muri.

Asta-i viaţa. Acum e momentul să faci altceva. Cu ce te ocupai înainte de a te stabili acolo?

O căutam pe Hiroko.

La dracu'! exclamă Lupul de Preerie, apărând în uşă şi arătând spre Nirgal cu cuţitul de bucătărie. Şi tu?

Da, şi eu.

Ei, hai, când o să te maturizezi? Hiroko a murit. Ai face bine să te obişnuieşti cu ideea asta.

Sax ieşi din birou, clipind des.

Hiroko trăieşte, spuse el.

Doar nu continui s-o cauţi şi tu! strigă Lupul de Preerie, Voi doi parcă aţi fi copii!

Am văzut-o pe versantul sudic al lui Arsia Mons, în timpul unei furtuni.

Mai du-te dracului, omule!

Ce vrei să spui? îl întrebă Sax, clipind.

La dracu'!

Lupul de Preerie se întoarse în bucătărie.

Mai sunt şi alte cazuri în care a fost văzută, îi spuse Nirgal lui

Sax. Există relatări destul de frecvente. Ştiu că...

Zilnic sosesc relatări! strigă Lupul de Preerie din bucătărie, după care se năpusti în camera de zi. Oamenii o văd zilnic. Există un număr la care se pot raporta astfel de situaţii. Am văzut că săptămâna trecută a apărut în două locuri diferite în aceeaşi noapte, în Noachis şi pe Olympus! Pe două părţi opuse ale planetei!

Nu consider că asta dovedeşte ceva, spuse Sax cu încăpăţânare. Şi despre tine se zvonesc aceleaşi lucruri, şi văd că încă mai trăieşti.

Lupul de Preerie dădu din cap cu violenţă.

Nu. Eu sunt excepţia care confirmă regula. Când se spune despre cineva, oricine ar fi acela, că a fost văzut în două locuri în acelaşi timp, asta înseamnă că respectivul e mort. E un semn sigur.

Se opri brusc, pentru a preîntâmpina următoarea remarcă a lui Sax şi strigă:

E moartă! Acceptaţi situaţia! A murit în atacul de la Sabishii! Soldaţii aceia din trupele de asalt ale UNTA au prins-o împreună cu Iwao, Gene, Rya şi toţi ceilalţi, i-au vârât într-o încăpere din care au evacuat aerul ori au apăsat pe trăgaci. Aşa ceva se întâmplă! Credeţi că nu se întâmplă niciodată? Că poliţia secretă n-a ucis disidenţi, făcând apoi să dispară cadavrele pentru ca nimeni să nu afle vreodată? Se întâmplă! Pe dracu, da, se întâmplă, chiar pe nepreţuitul vostru Marte se întâmplă, da, şi nu doar o dată! Ştiţi că e adevărat. S-a întâmplat. Aşa sunt oamenii, în stare de orice, omoară oameni şi îşi închipuie că doar îşi câştigă existenţa sau îşi hrănesc copiii ori fac lumea mai sigură. Iată ce s-a întâmplat, l-au ucis pe Hiroko şi pe ceilalţi.

Nirgal şi Sax îl priviră lung. Lupul de Preerie tremura. Arăta de parcă ar fi vrut să înfigă cuţitul în perete. Sax îşi drese glasul.

Desmond, ce te face să fii atât de sigur?

Pentru că am căutat-o! Da, am căutat-o. Am căutat-o ca nimeni altul. Nu se află în niciuna din ascunzătorile ei. Nu e nicăieri. N-a ieşit la iveală. Nimeni n-a văzut-o cu adevărat, de când cu Sabishii. De aceea n-aţi auzit niciodată veşti de la ea. Nu e chiar atât de lipsită de omenie încât să ne lase de capul nostru în toată vremea asta, fără ca măcar să ne dea de ştire.

Dar eu am văzut-o, insistă Sax.

Ai zis că în timpul unei furtuni. Cred că atunci când te aflai la ananghie. Ai văzut-o doar pentru scurtă vreme, suficient ca să

ieşi din încurcătură. Apoi a dispărut pentru totdeauna.

Sax clipi.

Lupul de Preerie râse răguşit.

Exact aşa m-am gândit şi eu. Nu, e bine. Visaţi la ea cât vă pofteşte inima. Doar să nu amestecaţi visul cu-realitatea. Hiroko a murit.

Nirgal se uită pe rând la cei doi bărbaţi care acum tăceau.

Şi eu am căutat-o, spuse el; după care, văzând consternarea de pe chipul lui Sax, adăugă: Orice e posibil.

Lupul de Preerie dădu din cap. Se întoarse în bucătărie, murmurând pentru sine. Sax se uită la Nirgal, privind de-a dreptul prin el.

Poate că voi încerca din nou s-o găsesc, îi spuse Nirgal.

Sax încuviinţă printr-o înclinare a capului.

E mai bine decât să faci agricultură, spuse Lupul de Preerie, din bucătărie.

Nu de mult, Harry Whitebook descoperise o metodă de creştere a toleranţei animalelor la bioxidul de carbon, prin introducerea în organismul mamiferelor a unei gene care codifica anumite caracteristici ale hemoglobinei la crocodil. Crocodilii îşi puteau ţine respiraţia multă vreme sub apă, iar bioxidul de carbon care ar fi trebuit să se acumuleze în sângele lor se dizolva, de fapt, acolo, în ioni de bicarbonat, legaţi de aminoacizii din hemoglobină, într-un complex care făcea ca hemoglobina să elimine molecule de oxigen. Toleranţa ridicată la bioxidul de carbon se combina astfel cu oxigenarea sporită. Era o adaptare foarte elegantă şi, după cum se dovedise – după ce Whitebook le arătase cum s-o facă –, destul de uşor de realizat la mamifere, prin utilizarea celei mai recente tehnologii de transcripţie a trăsăturilor genetice: erau asamblate anumite benzi de enzime de fotoliază pentru repararea ADN-ului, iar acestea aveau să fixeze descrierea trăsăturii în genom, în timpul tratamentelor gerontologice, schimbând uşor proprietăţile hemoglobinei subiectului.

Sax era unul dintre primii oameni căruia i se administrase această trăsătură. Îi plăcea ideea, deoarece excludea necesitatea utilizării unei măşti faciale în exterior, iar el petrecea multă vreme pe afară. Nivelul de bioxid de carbon din atmosferă continua să se menţină la circa patruzeci de milibari din totalul de cinci sute la nivelul mării, restul constând din două sute şaizeci de milibari de azot, o sută şaptezeci de milibari de oxigen, iar restul de treizeci de diferite gaze nobile. Deci era încă prea mult bioxid de carbon pentru a fi tolerat de oameni fără măştile filtrante. Dar după transcripţia trăsăturilor, Sax putea să meargă nestingherit în aer liber, observând marea varietate de animale cu aceleaşi transcripţii de trăsături care se aflau deja acolo – toţi acei monştri împreună, instalându-se în nişele lor ecologice, într-un flux derutant de apariţii, dispariţii, invazii şi retrageri – toţi căutând zadarnic un echilibru care, dat fiind climatul schimbător, nu avea cum să existe. Cu alte cuvinte, nu se deosebea prin nimic de ceea ce fusese cândva viaţa pe Pământ, dar aici totul se petrecea într-un ritm mult mai rapid, accelerat de schimbările, modificările, introducerile, transcripţiile, translaţiile efectuate de om, intervenţii reuşite, intervenţii ratate – efecte neintenţionate, neprevăzute, neobservate până la punctul în care mulţi savanţi precauţi

renunţau la orice pretenţie de control a situaţiei. „Fie ce-o fi!” cum spunea Spencer când se îmbăta, ca o ofensă la adresa puterii de înţelegere a lui Michel, dar nu era nimic de făcut în această privinţă, poate doar să modifice maniera în care Michel înţelegea lucrurile. Probabilitate, fluxul vieţii; într-un cuvânt, evoluţie. Din latină, unde însemna „derularea unei cărţi”. Şi nu evoluţie dirijată, în niciun caz de la distanţă. Evoluţie influenţată, poate, evoluţie accelerată, cu siguranţă (oricum, în anumite aspecte). Dar necontrolată, nedirijată. Nu ştiau ce fac. Le lua ceva timp până să se obişnuiască.

Aşadar Sax colinda Peninsula Da Vinci, o bucată dreptunghiulară de pământ înconjurând dealul rotund al craterului omonim, mărginită de fiordurile Simud, Shalbatana şi Ravi, care dădeau toate spre extremitatea sudică a Golfului Chryse. În vest, la gura fiordurilor Ares şi Tiu, se găseau două insule, Copernicus şi Galileo. O împletire foarte generoasă a mării cu uscatul, perfectă pentru apariţia vieţii – tehnicienii din laboratoarele de la Da Vinci n-ar fi putut alege un loc mai potrivit, deşi Sax era destul de sigur că nu avuseseră nicio idee în privinţa împrejurimilor atunci când aleseseră craterul pentru laboratoarele aerospaţiale ascunse ale Mişcării de Rezistenţă. Craterul avea o margine groasă şi era situat la o distanţă potrivită de Burroughs şi Sabishii – şi gata. Ajunseseră în paradis. Urma să efectueze atâtea observaţii ştiinţifice încât nu le ajungea o viaţă, şi asta fără ca măcar să plece de acasă.

Hidrologia, biologia invazionistă, areologia, ecologia, studiul materialelor, fizica particulelor, cosmologia: toate aceste domenii îl interesau extrem de mult pe Sax, dar cea mai mare parte a activităţii lui zilnice din acei ani avea ca obiect vremea. Peninsula Da Vinci prezenta o mulţime de manifestări meteorologice pline de dramatism: fronturi de furtună încărcate de umezeală treceau dinspre golf către sud, vânturi catabatice uscate coborau de pe înălţimile sudice şi din canioanele-fiorduri, stârnind pe mare valuri uriaşe care se îndreptau spre nord. Deoarece se aflau atât de aproape de Ecuator, ciclul periheliu-afeliu îi afecta mult mai mult decât anotimpurile datorate înclinării axei de rotaţie. Afeliul aducea vreme rece până la cel puţin douăzeci de grade nord de Ecuator, în timp ce periheliul încălzea Ecuatorul la fel de mult ca şi Sudul. În lunile ianuarie şi februarie, aerul sudic încălzit de soare se ridica în stratosferă, se întorcea spre est la tropopauză

şi se alătura curenţilor de mare altitudine în circumnavigaţia lor. În jurul Protuberanţei Tharsis, aceşti curenţi se ramificau. Curentul sudic transporta umezeală din Golful Amazonis, depunând-o pe şesurile Daedalia şi Icaria, uneori chiar şi pe versantul vestic al munţilor din Bazinul Argyre, unde se formau gheţarii. Curentul nordic trecea peste înălţimile Tempe-Mareotis, apoi sufla peste Marea Nordică, de unde acumula umiditate pentru o furtună după alta. Şi mai la nord, deasupra calotei polare, aerul se răcea şi cobora deasupra planetei în rotaţie, producând vânturi de suprafaţă dinspre nord-est. Aceste vânturi reci şi uscate ţâşneau uneori pe sub aerul mai cald şi mai umed al vânturilor temperate dinspre vest, făcând ca deasupra Mării Nordice să se ridice imenşi nori de furtună, înalţi de douăzeci de kilometri.

Emisfera sudică, dispunând de un relief mai uniform decât cea nordică, era străbătută de vânturi care urmau mult mai clar fizica aerului deasupra unei sfere în rotaţie: dinspre sud-est, de la Ecuator până la treizeci de grade latitudine; dinspre vest, de la treizeci de grade până la şaizeci de grade; şi curenţi polari, de la latitudinea de şaizeci de grade până la poli. În sud se găseau deşerturi întinse, mai ales între latitudinile de cincisprezece grade şi treizeci de grade, unde aerul, care se ridica la Ecuator, cobora din nou, producând o presiune atmosferică şi o temperatură ridicate, din care cauză marea cantitate de vapori din aer nu se condensa. Ploua foarte rar în acea zonă, care cuprindea provinciile extrem de aride Solis, Noachis şi Hesperia. În regiunile de acolo, vântul înălţa pulberea de pe pământul uscat, iar furtunile de praf, manifestate pe arii mult mai restrânse decât înainte, erau şi mai puternice, aşa cum, din nefericire, Sax văzuse cu ochii lui atunci când se aflase împreună cu Nirgal pe Tyrrhena.

Aşa arăta, în general, vremea pe Marte: violentă în jurul afeliului, blândă în timpul echinocţiilor solare; Sudul era emisfera extremelor, iar Nordul aceea a moderaţiei. Ori aşa sugerau modelele. Lui Sax îi plăcea să genereze simulări care produceau asemenea modele, dar era conştient că asemănarea lor cu realitatea era, în cel mai bun caz, aproximativă. An de an se înregistra câte o excepţie într-un sens sau altul, condiţiile modificându-se din etapă în etapă a terraformării, iar viitorul climei era imposibil de prezis, chiar dacă Sax excludea variabilele şi pretindea că terraformarea se stabilizase (ceea ce,

desigur, nu era cazul). De nenumărate ori urmărea câte o mie de ani de fenomene meteorologice, modificând variabilele din modele, şi de fiecare dată i se perinda prin faţa ochilor un mileniu climatic diferit. Fascinant! Gravitaţia redusă şi scara rezultată a altitudinilor atmosferei, numărul imens de forme de relief verticale ale suprafeţei, prezenţa Mării Nordice ale cărei ape puteau să îngheţe în totalitate sau nu, aerul de o densitate tot mai mare, ciclul periheliu-afeliu (o excentricitate care, pe parcursul anotimpurilor datorate înclinării axei, trecea lent printr-un proces de precesiune) – toate acestea ar fi avut, poate, efecte previzibile dar, combinate, făceau ca vremea marţiană să fie foarte greu de înţeles; iar Sax, cu cât o studia mai mult, cu atât avea impresia că ştie mai puţin. Însă totul era fascinant, şi el se simţea capabil să urmărească reiterările cât era ziua de lungă.

Sau doar să stea afară, pe promontoriul Simshal Point, urmărind curgerea norilor pe cerul violaceu. Fiordul Kasei, situat ceva mai departe, spre nord-vest, era ca un tunel aerodinamic pentru cele mai puternice rafale catabatice de pe planetă, vânturile revărsându-se din el, deasupra Golfului Chryse, cu viteze care uneori ajungeau la cinci sute de kilometri pe oră. În acele momente, Sax vedea norii de culoarea scorţişoarei care, deasupra orizontului nordic, semnalau prezenţa vântului. După zece-douăsprezece ore, valuri uriaşe se rostogoleau dinspre nord, ridicându-se şi izbindu-se de ţărmuri, ziduri de apă înalte de cincizeci de metri pulverizându-se la impactul cu stânca, până când aerul de deasupra peninsulei devenea o ceaţă albă, densă. Era primejdios să te afli pe mare pe timpul unei asemenea furtuni, ceea ce Sax constatase de mai multe ori, în timp ce naviga în apele de coastă ale golfului sudic, într-un catamaran mic pe care învăţase să-l manevreze.

Era mult mai plăcut să urmărească de pe ţărmul mării furtunile. În ziua aceea, vântul nu bătea în rafale; Sax simţea doar suflarea lui constantă şi tăioasă, căldura soarelui pe piele, şi în depărtare, la nord de Copernicus, vedea mătura neagră a unei vijelii răscolind suprafaţa apei. Temperatura medie globală se modifica în fiecare an, urcând sau coborând, dar mai ales urcând. Reprezentată grafic, cu timpul pe axa orizontală, semăna cu un lanţ muntos în proces de formare. „Anul fără vară” semăna cu o veche prăpastie; în realitate, durase trei ani, dar oamenii nu aveau de gând ca, pentru atâta lucru, să renunţe la o asemenea

denumire. Să spună „Trei ani neobişnuit de reci?” în niciun caz. O asemenea definiţie nu conţinea ceea ce-şi doreau ei, adică un fel de comprimare a adevărului, pentru a lăsa, poate, o urmă adâncă în memorie. Gândire simbolică: simţeau nevoia să adune lucrurile la un loc. Sax o ştia prea bine, deoarece petrecea multă vreme în Sabishii, vizitându-i pe Michel şi Maia. Oamenii iubeau drama, iar Maia mai mult decât oricare, poate, şi asta ajuta la dovedirea cazului. Demonstrarea normei într-un caz limită. Îl îngrijora influenţa Maiei asupra lui Michel. Avea impresia că Michel nu se bucura de viaţă. Nostalgia, de la grecescul *nostos,* „întoarcere acasă” şi *algos,* „durere”. Durerea de a nu te putea întoarce acasă. O descriere foarte exactă. În ciuda neclarităţilor, cuvintele puteau fi uneori deosebit de precise. Până când nu cercetai funcţionarea creierului, totul părea un paradox. După aceea, devenea mai puţin surprinzător. Un model al interacţiunii minţii cu realitatea fizică, dar având contururile estompate. Ştiinţa trebuia să recunoască asemenea paradoxuri, dar asta nu însemna în niciun caz să renunţi la încercarea de a explica lucrurile!

– Hai cu mine afară să facem nişte studii pe teren, îl îndemnă el pe Michel.

– O să vin curând.

– Concentrează-te asupra clipei, sugeră Sax. Fiecare moment este propria lui realitate, are actualitatea lui deosebită. Nu poţi să prezici, dar poţi explica. Sau măcar să încerci. Dacă ai spirit de observaţie şi eşti norocos, poţi spune: „Iată de ce se întâmplă cutare lucru!” E foarte interesant.

– Sax, de când ai ajuns tu poet?

Sax nu ştiu ce să-i răspundă. Michel rămânea plin până la refuz de imensa lui nostalgie. În cele din urmă, Sax repetă:

– Fă-ţi timp şi vino cu mine pe teren.

În timpul iernilor blânde, când vântul nu sufla atât de tare, Sax călătorea în jurul capului sudic al Golfului Chryse – Golful de Aur. În restul anului, rămânea pe peninsulă şi ieşea din Craterul Da Vinci pe jos sau într-un transportor mic, construit anume pentru deplasări scurte. Efectua mai ales cercetări meteorologice dar, desigur, se uita la tot ce-i ieşea în cale. Pe apă, în timp ce colinda, una după alta, fiecare mică încreţitură a ţărmului, ieşea să simtă suflul vântului în pânze. Pe uscat, conducea dimineaţa, urmărind peisajul până când zărea un loc potrivit. Apoi oprea

maşina şi ieşea afară.

Pantaloni, cămaşă, haină de vânt, cizme, vechea lui pălărie – era îmbrăcat ca la carte în acea zi a anului marţian 65. Vremea nu înceta niciodată să-l uimească. De obicei, temperatura era de circa două sute optzeci de grade Fahrenheit – destul de scăzută, dar lui îi plăcea. Temperaturile medii globale oscilau în jurul a două sute şaptezeci şi cinci de grade Fahrenheit. O medie bună, după părerea lui, deasupra limitei îngheţului, trimiţând un impuls termal până jos, la gheaţa permanentă. De unul singur, acest impuls termal avea să topească gheaţa permanentă în circa zece mii de ani. Doar că, bineînţeles, nu acţiona de unul singur.

Sax străbătu terenul acoperit de muşchi de tundră, anason-de-mare şi iarbă. Viaţă pe Marte! Ciudată chestie! Şi dădeai peste ea chiar pretutindeni. Fără niciun motiv evident pentru care să-şi facă apariţia. Era una dintre problemele care-l preocupaseră pe Sax în ultima vreme. De ce exista o ordine tot mai pronunţată în oricare parte a Cosmosului, când te-ai fi aşteptat să nu dai de nimic altceva decât entropie? Problema îl uimea nespus. Fusese intrigat atunci când, într-o seară, la o bere, pe o terasă din Odessa, Spencer îi oferise o explicaţie improvizată. Într-un Univers în expansiune, spusese el, ordinea nu era cu adevărat ordine, ci doar diferenţa dintre entropia curentă, vizibilă, şi maximumul de entropie vizibilă. Această diferenţă era percepută de fiinţele umane ca ordine. Pe Sax îl surprinsese să audă de la Spencer o teorie cosmologică atât de interesantă, dar Spencer era un om surprinzător, deşi bea prea mult.

Întins pe iarbă, uitându-te la florile de tundră, nu se putea să nu te gândeşti la viaţă. În lumina soarelui, floricelele se înălţau pe tulpinile lor, strălucind, pline de culoare. Ideograme ale ordinii. Nu arătau ca o simplă diferenţă a nivelurilor entropice. Cât de fină era ţesătura unei petale de floare: îmbibată de lumină, ca şi cum moleculele ar fi fost vizibile, una lângă alta: acolo, o moleculă albă, dincolo, o alta de un albastru-vineţiu, iar mai încolo una albastră ca o clematită. Desigur, aceste puncte ca de pe pânza unui pointilist nu erau molecule; moleculele se situau cu mult sub nivelul rezoluţiei vizuale. Şi chiar dacă ar fi fost vizibile, elementele de bază ale unei petale rămâneau atât de mici, încât erau greu de imaginat – s-ar fi putut spune că erau mai fine chiar decât rezoluţia conceptuală a omului, deşi în ultima vreme teoreticienii de la Da Vinci începuseră să vorbească

despre nişte realizări în teoria superstringurilor şi a gravitaţiei cuantice. Se ajunsese până la punctul prognozelor verificabile – care, sub raport istoric, reprezentau punctul slab al teoriei respective. Intrigat de acea reluare a legăturii cu experimentul, Sax începuse, nu de mult, să încerce să înţeleagă ce făceau ei. Ceea ce însemna să renunţe la faleze în favoarea sălilor de seminar, dar în sezonul ploios o făcuse, participând la întrunirile de după-amiaza ale grupului, ascultând comunicările şi discuţiile care le urmau, studiind formulele matematice de pe ecrane şi petrecându-şi dimineţile cu lucrul la suprafeţe riemanniene, cu algebra lui Lie, numerele lui Euler, topologiile spaţiilor hexadimensionale, geometriile diferenţiale, variabilele grassmanniene, operatorii de apariţie ai lui Vlad şi restul teoriilor matematice necesare pentru a-şi putea da seama despre ce vorbea generaţia actuală.

Până atunci, mai aruncase o privire la unele dintre acele superstringuri care priveau matematica. Teoria exista de aproape două secole, dar fusese propusă ca o speculaţie, cu mult înainte de a fi existat fie matematica, fie capacitatea experimentală apte de a o investiga în mod corespunzător. Ea descria cele mai mici particule ale spaţiului-timp nu ca pe nişte puncte geometrice, ci ca pe nişte bucle ultramicroscopice, vibrând în zece dimensiuni, dintre care şase erau compactate în jurul buclelor, făcând din acestea nişte obiecte matematice destul de exotice. Spaţiul în care vibrau fusese cuantificat de teoreticienii secolului al XXI-lea în modele de bucle numite „reţele de spin”, în care liniile de forţă din grăuntele cel mai fin al câmpului gravitaţional acţionau asemenea liniilor de forţă magnetică din jurul unui magnet, permiţând stringurilor să vibreze numai în anumite armonice. Aceste stringuri supersimetrice, vibrând armonios în reţelele de spin decadimensionale, explicau foarte elegant şi plauzibil diferitele forţe şi particule, aşa cum erau ele percepute la nivel subatomic, toţi bosonii şi fermionii laolaltă cu efectele lor gravitaţionale. Aşadar, teoria complet elaborată pretindea că îmbină în mod fericit mecanica cuantică şi gravitaţia, rezolvând adevărata problemă, veche de mai bine de două secole, a teoriei fizicii.

Totul era cum nu se poate mai bine, dar pentru Sax şi mulţi alţi sceptici problema apărea odată cu dificultatea de a confirma experimental orice segment din această minunată matematică, dificultate cauzată de proporţiile foarte, foarte reduse ale

buclelor şi spaţiilor teoretizate. Toate acestea aveau dimensiuni cuprinse în gama de 10^{-33} cm, aşa-numita lungime Planck, atât de mică în comparaţie cu particulele subatomice, încât era greu de închipuit. Diametrul unui nucleu atomic tipic era de circa 10^{-13} cm – sau o milionime de miliardime de centimetru.

Mai întâi, Sax se străduise din răsputeri să conceptualizeze această dimensiune; fără succes, dar trebuia să încerce, să cuprindă cu mintea, timp de o clipă, acea micime imposibil de conceput, apoi să-şi aducă aminte că, în teoria stringurilor, se vorbea de o distanţă cu douăzeci de ordine de mărime mai mică, de obiecte cât o miime de miliardime de miliardime din mărimea unui nucleu atomic! Sax se luptă să stabilească un raport: un string, era, deci – în comparaţie cu un atom – ceea ce atomul era în comparaţie cu… sistemul solar. Un raport pe care însăşi raţiunea îl putea cu greu înţelege.

Ba şi mai rău: stringul era prea mic pentru a fi detectat pe cale experimentală. Pentru Sax, asta reprezenta cheia problemei. Fizicienii efectuaseră experimente în acceleratoare la niveluri de energie de ordinul a o sută GeV sau de o sută de ori masa-energie a unui proton. Pornind de la acel experiment, elaboraseră, cu mare efort şi pe parcursul a mai mulţi ani, aşa-numitul model standard revizuit al fizicii particulelor. Modelul standard revizuit explica multe lucruri, fiind o realizare cu adevărat uimitoare, făcând prognoze care puteau fi confirmate sau infirmate prin experiment de laborator sau observaţii cosmologice, prognoze atât de variate şi atât de bine dovedite, încât fizicienii puteau vorbi cu încredere despre multe dintre evenimentele petrecute în istoria Universului, mergând înapoi, de la Big Bang până la prima milionime de secundă a timpului.

Cu toate acestea, adepţii teoriei stringurilor doreau să facă un salt fantastic dincolo de modelul standard revizuit, până la distanţa Planck – cel mai mic domeniu posibil, mişcarea cuantică minimă, care nu putea fi diminuată fără a contrazice principiul excluderii formulat de Pauli. Într-un fel, părea logic ca ei să se gândească la acea dimensiune minimă a lucrurilor dar, în realitate, cercetarea evenimentelor la o asemenea scară ar fi necesitat niveluri de energie experimentală de cel puţin 10^{19} GeV, pe care nu erau capabili să le realizeze. Niciun accelerator nu avea să se apropie vreodată de o asemenea valoare. Mai potrivit ar fi fost miezul unei supernove. Nu. Un gol imens, ca o prăpastie uriaşă sau un deşert, îi despărţea de domeniul lui

Planck. Era un domeniu al realităţii sortit să rămână necunoscut pentru ei, în oricare sens fizic.

Sau aşa susţineau scepticii. Dar cei pe care îi preocupa această teorie nu fuseseră niciodată convinşi să renunţe la studiul ei. Căutau confirmarea indirectă a teoriei la nivel subatomic, de-a dreptul gigantic din această perspectivă, şi în cosmologie. Anomaliile unor fenomene pe care modelul standard revizuit nu le putea lămuri şi-ar fi găsit explicaţia prin prognozele bazate pe teoria lor despre domeniul Planck. Totuşi, fuseseră avansate puţine prognoze de acest fel, fenomenele respective fiind foarte dificil de constatat. Nu se găsise niciun argument cu adevărat hotărâtor dar, odată cu trecerea deceniilor, câţiva entuziaşti ai noii teorii continuaseră să exploreze alte şi alte structuri matematice care ar fi putut scoate la iveală şi mai multe ramificaţii ale teoriei, prognozând mai multe rezultate indirecte detectabile. Nu puteau face mai mult, iar pentru fizică asta însemna o cale extrem de hazardată. Asta era impresia lui Sax. El credea din toată inima în testarea experimentală a teoriilor. Dacă nu putea fi testată, teoria rămânea doar matematică, iar frumuseţea ei era nerelevantă. Exista o mulţime de domenii ale matematicii exotice şi bizar de frumoase, dar dacă ele nu ofereau modele ale lumii fenomenale, pe Sax nu-l interesau.

Totuşi, acum, după atâtea decenii de muncă, cercetarea începea să înregistreze progrese în direcţii pe care Sax le considera interesante. La noul supercollider de pe creasta Craterului Rutherford, descoperiseră a doua particulă Z, a cărei existenţă o preconizase de mult teoria stringurilor. Mai mult, un detector monopolar, aflat pe orbită în jurul Soarelui în afara planului eclipticii, interceptase o urmă a ceea ce semăna cu o particulă încărcată fracţional, neîngrădită, a cărei masă era la fel de mare cu aceea a unei bacterii – o imagine extrem de rară a unei „particule masive interacţionând slab” – sau PMIS. Teoria stringurilor prognozase că PMIS-urile vor exista, chiar în condiţiile în care standardul revizuit nu le solicita. Chestiunea era incitantă, deoarece formele galaxiilor demonstrau că acestea aveau mase gravitaţionale de zece ori mai mari decât o dovedea lumina lor vizibilă. Dacă materia neagră putea fi explicată, în mod satisfăcător, prin existenţa particulelor masive interacţionând slab, îşi spunea Sax, atunci teoria respectivă devenea cu adevărat interesantă.

Interesant, într-un mod diferit, era faptul că unul dintre teoreticienii de prestigiu aparţinând acestei noi etape de dezvoltare lucra chiar acolo, în Da Vinci, făcând parte din impresionantul grup la ale cărui întruniri participa Sax. Era o femeie, pe nume Bao Shuyo. Se născuse şi crescuse în Dorsa Brevia, din strămoşi japonezi şi polinezieni. Era mică de statură în comparaţie cu tinerii localnici, deşi măsura cu jumătate de metru mai mult decât Sax. Avea păr negru, piele măslinie, trăsături specifice oamenilor din zona Pacificului, foarte regulate şi oarecum comune. Devenea timidă în prezenţa lui Sax, timidă în prezenţa oricui. Uneori se bâlbâia chiar, ceea ce lui Sax i se părea deosebit de plăcut. Dar, atunci când se ridica în picioare într-o sală de seminar, pentru a prezenta o comunicare, devenea destul de fermă în mişcări (dacă nu şi în privinţa glasului), scriind cu mare repeziciune, pe ecran, ecuaţii şi însemnări, ca într-o demonstraţie de caligrafie rapidă. În acele momente, toţi o ascultau cu mare atenţie, cu adevărat vrăjiţi. Deja lucra în Da Vinci de un an, şi oricine de acolo, suficient de inteligent pentru a recunoaşte aşa ceva, ştia că are de a face cu unul dintre locuitorii din Panteon aflat la lucru, descoperind realitatea chiar acolo, în faţa propriilor lui ochi.

Obrăznicăturile de tineri o întrerupeau pentru a-i pune întrebări – erau multe minţi luminate în grupul respectiv –, iar dacă le surâdea norocul, aveau să pornească mai departe alături de ea, modelând matematic gravitoni şi gravitino, materie neagră şi materie în difracţie, uitând de orice personalitate şi chiar de orice persoană aflate acolo. Erau sesiuni foarte productive, stimulative, în care Bao reprezenta forţa conducătoare, aceea pe care se bazau, singura de care trebuia să ţină seama.

Era un pic derutant. Sax mai cunoscuse femei în departamentele de fizică şi matematică, dar aceasta era singurul geniu feminin în domeniul matematicii de care auzise până atunci, în toată istoria îndelungată a evoluţiei matematicii care, acum, când se gândea mai bine, fusese o afacere straniu de masculină. Exista în viaţă şi altceva atât de exclusivist de masculin ca matematica? Şi de ce oare se întâmplase asta?

Tot derutant, dar într-un alt fel, era faptul că domeniile de activitate ale lui Bao se bazau pe lucrările, nepublicate, ale unui matematician thailandez din secolul trecut, un tânăr instabil pe nume Samui, care îşi petrecuse viaţa prin bordelurile din

Bangkok şi se sinucisese la vârsta de douăzeci şi trei de ani, lăsând în urma lui mai multe „ultime probleme” în maniera lui Fermat şi insistând până în ultima clipă asupra ideii că toată matematica îi fusese dictată, prin telepatie, de nişte fiinţe extraterestre. Bao ignorase toate astea şi explicase câteva dintre inovaţiile mai obscure ale lui Samui, utilizându-le ulterior pentru a dezvolta un grup de expresii denumite „operatori Rovelli-Smolin avansaţi”, care îi permiteau stabilirea unui sistem de reţele spin ce se îmbinau foarte frumos cu superstringurile. În realitate, asta însemna, în sfârşit, unirea completă a mecanicii cuantice cu gravitaţia, adică rezolvarea marii probleme a fizicii – dacă se dovedea o soluţie adevărată. Dar, adevărată sau nu, se vădise destul de puternică pentru a-i permite lui Bao să facă mai multe prognoze specifice în domeniile mai largi ale atomului şi Cosmosului, iar câteva dintre acestea se confirmaseră între timp.

Aşadar, acum ea era regina fizicii – prima regină a fizicii –, iar experimentaliştii din laboratoarele de pretutindeni intraseră în legătură cu Da Vinci, nerăbdători să audă noi sugestii din partea ei. În sesiunile de după-amiaza se simţeau o tensiune şi o emoţie aproape palpabile. De obicei, Max Schnell deschidea întrunirea, iar la un moment dat îi dădea cuvântul lui Bao; fata se ridica şi se apropia de ecranul din faţa auditoriului – modestă, graţioasă, timidă, fermă –, iar creionul îi zbura pe ecran atunci când le oferea vreo soluţie de a calcula cu precizie masa unui neutrino sau descria foarte precis modalităţile în care vibrau stringurile pentru a forma diferite quarkuri, sau cuantifica spaţiul în aşa fel încât gravitonii se împărţeau în trei familii – şi aşa mai departe. Iar colegii ei, circa douăzeci de bărbaţi şi o femeie, o întrerupeau pentru a-i pune întrebări ori pentru a adăuga ecuaţii care explicau unele aspecte colaterale ori pentru a aduce la cunoştinţa celorlalţi ultimele rezultate obţinute la Geneva, Palo Alto sau Rutherford. Iar pe parcursul acelei ore, toţi ştiau că se află în chiar centrul Universului.

Şi ca urmare a activităţii ei, în laboratoarele de pe Pământ şi Marte, precum şi pe centura de asteroizi, în cadrul unor experimente extrem de dificile şi de delicate, erau constatate unde gravitaţionale neobişnuite. Erau dezvăluite anumite modele geometrice în fluctuaţiile fine ale radiaţiei cosmice de fond. Erau căutate PMIS-uri de materie neagră şi PMIS-uri de materie în difracţie. Erau explicate diferitele familii de leptoni şi leptoquarkuri. Era rezolvată, cu titlu provizoriu, aglomerarea

galactică din timpul primei expansiuni şi aşa mai departe. Aveau impresia că fizica s-ar fi putut afla, în sfârşit, pe punctul de elaborare a Teoriei Finale (sau, cel puţin, în plină desfăşurare a Următorului Pas Important).

Dată fiind semnificaţia cercetărilor efectuate de Bao, Sax se simţea stânjenit atunci când trebuia să-i vorbească. Nu voia să o facă să-şi piardă timpul cu fleacuri. Dar într-o după-amiază, la o petrecere cu kava, pe unul dintre balcoanele arcuite care dădeau spre lacul de pe fundul craterului Da Vinci, ea îl abordă, chiar mai timidă şi mai bâlbâită decât el, încât Sax se văzu pus, cu forţa, în situaţia, foarte neobişnuită pentru el, de a încerca să facă pe altcineva să se simtă relaxat, terminând propoziţiile în locul ei, şi tot aşa. Îşi dădu toată silinţa, conversaţia avansând cu poticneli. Vorbeau despre vechile lui diagrame Russell pentru gravitino – acum inutile, ar fi spus el, deşi ea susţinea că încă îi sunt de folos pentru a înţelege acţiunea gravitaţională. Apoi, când el îi puse o întrebare despre seminarul din ziua aceea, Bao deveni mult mai relaxată. Da, era clar, aşa o putea face să se destindă. Ar fi trebuit să se gândească imediat la asta. Era exact ce-i plăcea şi lui.

După aceea, căpătară obiceiul de a sta de vorbă din când în când. El trebuia întotdeauna să muncească din greu pentru a o scoate afară, dar era o muncă plăcută. Iar când veni anotimpul uscat, în timpul helio-echinocţiului de toamnă, când Sax începu să plece din-nou în croazieră din micul port Alpha, o întrebă, cu glasul întretăiat, dacă n-ar vrea să-l însoţească, şi îşi croiră drum bâlbâindu-se, printr-o interdependenţă extrem de stânjenitoare. Drept rezultat, în următoarea zi frumoasă, Bao ieşi alături de el, cu unul dintre multele mici catamarane de care dispunea laboratorul.

Când navigau peste zi, Sax îşi petrecea timpul în micul golf numit Golful Florentin, în sud-estul peninsulei, acolo unde Fiordul Ravi se lărgea, dar înainte ca acesta să devină Golful Hydroates. Acolo învăţase Sax să navigheze, acolo se simţea familiarizat cu vânturile şi curenţii marini. Cu ocazia unor deplasări mai lungi, explorase deltele fiordurilor şi golfurile de pe partea de jos a sistemului Marineris, iar de trei-patru ori navigase de-a lungul litoralului estic al Golfului Chryse, până la fiordul Mawrth şi de-a lungul Peninsulei Sinai.

Totuşi, în această zi specială, Sax rămase în Golful Florentin. Vântul sufla dinspre sud, iar Sax se ţinu de el, solicitând sprijinul

lui Bao la fiece schimbare de direcţie. Niciunul dintre ei nu vorbea prea mult. În cele din urmă, pentru a porni conversaţia, Sax se văzu nevoit să întrebe ceva din fizică. Discutară despre faptul că stringurile, în loc să fie înlocuitori ai unor puncte în vreo grilă absolută şi abstractă, constituiau, mai degrabă, chiar esenţa spaţiului-timp.

Gândindu-se mai bine, Sax spuse:

– Nu te îngrijorează niciodată faptul că munca într-un domeniu situat atât de departe de experimentare se va dovedi un fel de castel din cărţi de joc, distrus de vreo simplă discrepanţă matematică sau de vreo teorie ulterioară, deosebită, dar care face treaba mai bine ori este mai uşor de confirmat?

– Nu, răspunse Bao. Un lucru atât de frumos ca ăsta trebuie neapărat să fie adevărat.

– Hm, făcu Sax, privind-o în treacăt. Trebuie să spun că aş prefera ceva solid, ceva de genul Mercurului lui Einstein, o discrepanţă ştiută dintr-o teorie anterioară şi pe care o rezolvă noua teorie.

– Unii or să spună că materia în difracţie, absentă, completează lista.

– Posibil.

– După câte înţeleg eu, ai nevoie de mai mult, spuse ea, râzând. Poate o chestie pe care să o putem face împreună.

– Nu neapărat. Cu toate că, desigur, ar fi frumos. Vreau să spun, convingător. Dacă un anumit lucru ar fi mai bine înţeles, l-am putea manipula mai bine, ca plasmele în reactoarele de fuziune.

Asta era o problemă permanentă în laboratoarele de la Da Vinci.

– Plasmele ar putea fi înţelese mult mai bine dacă le-ai privi ca având modele impuse de reţelele spin.

– Adevărat?

– Aşa cred.

Bao închise ochii, de parcă ar fi putut să vadă scris totul, pe partea dinăuntru a pleoapelor. Tot ce exista în lumea asta. Sax simţi o împunsătură acută de invidie, de… pierdere. Dintotdeauna îşi dorise genul acela de pătrundere. Şi iată-l, acum, chiar în barcă, lângă el. Geniul e un lucru straniu de privit!

– Crezi că această teorie va însemna sfârşitul fizicii? întrebă el.

– A, nu. Deşi am putea lucra la noţiunile fundamentale. Ştii,

legile de bază. Sunt sigură că s-ar putea. Dar, apoi, fiecare nivel critic superior îşi creează propriile probleme. Lucrarea lui Taneev nu face decât să râcâie puţin suprafaţa problemei. E ca la şah: am putea învăţa regulile, dar tot n-am fi în stare să jucăm aşa cum trebuie, din cauza proprietăţilor critice. Ştii, ca atunci când unele piese sunt mai puternice dacă se află în centrul eşichierului. Aşa ceva nu figurează în reguli, este rezultatul regulilor întrunite.

– Ca şi vremea.

– Da. Deja înţelegem atomii mai bine decât vremea. Interacţiunile elementelor sunt prea complexe pentru a fi urmărite.

– Asta e holonomia. Studiul sistemelor întregi.

– Dar, în momentul acesta, nu dispunem decât de un mănunchi de speculaţii, începutul unei ştiinţe, dacă se dovedeşte că sistemul funcţionează.

– La fel plasmele, totuşi?

– Acelea sunt foarte omogene. Nu implică decât foarte puţini factori, aşa că s-ar putea supune analizei reţelelor spin.

– Ar trebui să discuţi despre asta cu grupul care se ocupă de fuziune.

– Serios? întrebă ea, cu un aer surprins.

– Serios…

Apoi se confruntară cu o rafală puternică de vânt şi petrecură mai multe minute urmărind reacţia navei, catargul aplecând, cu un mic zumzet, velele şi reducându-le, astfel, configuraţia, în vreme ce nava străbătea briza tot mai puternică şi ieşea din nou în strălucirea soarelui. Lumina fulguia de pe părul mătăsos, strâns pe ceafă, al lui Bao. În depărtare, se vedeau ţărmurile abrupte ale Craterului Da Vinci. Reţele, tremurând la atingerea soarelui? Nici pomeneală… Sax nu le vedea, nici cu ochii deschişi, nici închişi. Precaut, o întrebă:

– Te preocupă vreodată ideea că eşti… ştii ce vreau să zic… una dintre primele mari matematiciene?

Bao îl privi surprinsă, apoi întoarse capul. Sax înţelese că se gândise la asta.

– Atomii dintr-o plasmă se mişcă după scheme care sunt fractali mari ai schemelor de reţele spin, răspunse ea.

Sax dădu din cap şi îi mai adresă şi alte întrebări în legătură cu acest subiect. Avea senzaţia că Bao va putea ajuta grupul de fuzionişti din Da Vinci la rezolvarea problemelor cu care se

confruntau în realizarea unui aparat de fuziune foarte uşor.

– Te-ai ocupat vreodată de inginerie? Sau de fizică?

– Sunt fiziciană, răspunse ea, cu un aer ofensat.

– În sfârşit, o mate-fiziciană. Mă gândeam la aspectul practic.

– Fizica e fizică.

– Adevărat.

Sax mai forţă doar o dată nota, şi de data asta doar indirect.

– Când ai făcut prima dată matematică?

– Când aveam patru ani, mama m-a învăţat ecuaţiile de gradul doi şi fel de fel de jocuri matematice. Era statisticiană, foarte pasionată de toate astea.

– Iarăşi şcolile de la Dorsa Brevia…

– Erau cinstite, continuă Bao, cu o ridicare din umeri. Am învăţat matematica mai ales prin lecturi şi corespondenţă cu catedrele de la Sabishii.

– Am înţeles.

Aşa că reveniră la discuţiile despre ultimele rezultate primite de la CERN, despre vreme, despre capacitatea ambarcaţiei de a se orienta, cu o eroare de numai câteva grade, în funcţie de direcţia vântului. Apoi, în săptămâna următoare, Bao ieşi din nou împreună cu el, însoţindu-l într-una dintre plimbările pe falezele peninsulei. Lui Sax îi făcu mare plăcere să-i prezinte o parte a tundrei. Şi treptat, conducându-l pas cu pas, Bao reuşi să-l convingă că se apropiau, poate, de ceea ce se petrecea la nivelul Planck. Un lucru cu adevărat uimitor, îşi spunea el, să simţi existenţa acestui nivel, apoi să faci speculaţiile şi deducţiile necesare pentru a-i conferi substanţă şi a-l înţelege, realizând astfel o fizică puternică şi extrem de complexă pentru un domeniu atât de mic, situat atât de departe de percepţiile senzoriale. Era de-a dreptul impresionant, ţesătura realităţii, chiar dacă amândoi căzuseră de acord că, la fel cum se întâmplase cu teoriile anterioare, multe întrebări fundamentale rămâneau fără de răspuns. Lucru inevitabil, aşa că putură să stea întinşi alături pe iarbă, la soare, uitându-se, cu toată atenţia de care erau capabili, la petalele unei flori de tundră şi, indiferent de ceea ce se petrecea la nivelul Planck, în clipa aceea, în prezent, petalele străluceau albastre în lumină, cu o anume putere misterioasă ce atrăgea privirea.

De fapt, când se întinseră pe iarbă, înţeleseră cât de repede se topea gheaţa permanentă. Iar ceea ce se topea staţiona pe un

strat de pământ încă îngheţat, astfel încât suprafaţa devenea saturată şi mocirloasă. Când Sax se ridică în picioare, zona abdominală i se răci imediat la adierea vântului. Îşi întinse braţele în lumina solară. Ploaie fotonică, vibrând în reţelele spin.

– În multe locuri, emanaţiile calorice de la centralele nucleare sunt dirijate, prin galerii capilare, până la gheaţa permanentă, îi spuse el lui Bao pe când se înapoiau la maşină. Asta creează probleme în unele zone umede, care prezintă tendinţa de saturare cu apă la suprafaţa solului. Se topeşte pământul, ca să zic aşa. Mlaştini instantanee. De fapt, un biom extrem de activ, în ciuda obiecţiilor ridicate de Roşii. Oricum, cea mai mare parte a terenului care ar fi fost afectat de topirea gheţii permanente se află acum sub Marea Nordică. Puţinul rămas deasupra nivelului mării urmează să fie păstrat cu grijă în forma actuală, de terenuri mlăştinoase.

Restul hidrosferei participa în măsură aproape egală la transformarea suprafeţei. Nu era nimic de făcut; apa modifica foarte eficient piatra, oricât de greu de crezut era aşa ceva atunci când te uitai la o cascadă ca un văl de borangic coborând un ţărm de mare şi preschimbându-se în ceaţă cu mult înainte de a atinge suprafaţa oceanului. Mai era şi priveliştea giganticelor valuri de furtună, izbindu-se atât de puternic de ţărm, încât pământul ţi se cutremura sub picioare. În doar vreo câteva milioane de ani de asemenea acţiuni, falezele respective aveau să fie substanţial erodate.

– Ai văzut canioanele riverane? întrebă Bao.

– Da, am văzut Nirgal Vallis. Şi am simţit o satisfacţie deosebită când am descoperit apa de pe fundul lui. Era ceva atât de potrivit!

– N-am ştiut că acolo există atâta floră de tundră.

Sax îi spuse că, pe o mare parte a dealurilor sudice, tundra reprezenta principalul sistem ecologic. Tundra şi deşertul. În tundră, particulele fine de nisip erau fixate foarte eficient pe sol. Niciun vânt, oricât de puternic, nu putea ridica noroiul sau nisipurile mişcătoare, din care existau mari cantităţi, făcând primejdioasă deplasarea în anumite zone. Dar în deşert, vânturile puternice ridicau spre cer mari cantităţi de nisip, coborând temperatura, reducând, în acelaşi timp, lumina zilei şi pricinuind dificultăţi acolo unde se depunea nisipul în cauză, aşa cum se întâmplase cu grădina lui Nirgal.

Devenit dintr-o dată curios, Sax o întrebă:

– L-ai întâlnit vreodată pe Nirgal?

– Nu…

Desigur că furtunile de nisip din zilele lor nu semănau nici pe departe cu de mult uitata Mare Furtună, dar continuau să fie un factor care trebuia luat în considerare. Acoperirea deşertului cu un strat format din microbacterii reprezenta o soluţie foarte promiţătoare, deşi acestea aveau tendinţa să fixeze doar centimetrul superior al depunerilor, iar dacă vântul rupea marginea stratului respectiv, ceea ce se afla dedesubt putea fi cu uşurinţă purtat aiurea. Problema nu era uşor de rezolvat. Furtunile de acest fel aveau să mai dureze timp de secole.

O hidrosferă activă, totuşi. Mai precis, viaţa înflorind pretutindeni.

Mama lui Bao muri într-un accident de avion, iar Bao, fiind cel mai mic dintre copii, se văzu nevoită să plece acasă şi să se ocupe de toate, inclusiv luarea în posesie a casei părinteşti. Lui Sax îi spuseră că are de-a face cu ultimogenitura în acţiune, modelată după schema matriarhală a populaţiei Hopi. Bao nu era tocmai sigură când avea să se întoarcă. Exista şi posibilitatea de a nu mai reveni. Cu privire la noua situaţie, Bao avea o atitudine nonşalantă: era ceva care trebuia făcut. Se retrăsese deja într-o lume a ei, interioară. Sax se mărgini să-i facă un semn de rămas bun şi să se retragă în camera lui, dând din cap. Ajungeau să înţeleagă legile fundamentale ale Universului mai înainte de a înţelege, cât de cât, mersul societăţii. Un subiect de studiu deosebit de dificil de abordat. Îl sună pe Michel prin intermediul monitorului, spunându-i ceva de genul ăsta, iar Michel răspunse:

– Toate se întâmplă deoarece cultura progresează.

Sax se gândi că înţelegea la ce se referise Michel: se confruntau cu rapide schimbări de atitudine faţă de numeroase aspecte ale realităţii.

Werteswandel, cum îi zicea Bela, mutaţia valorilor. Doar că ei continuau să trăiască într-o societate aflată într-o permanentă luptă cu arhaisme de tot felul… Primatele organizându-se în triburi, păzind un teritoriu, rugându-se unui zeu ca unui părinte desemnat…

– Uneori am senzaţia că nu s-a înregistrat niciun fel de progres, spuse Sax, simţindu-se ciudat de dezamăgit.

– Dar, Sax, protestă Michel, chiar aici, pe Marte am văzut cu ochii noştri sfârşitul patriarhatului şi al proprietăţii. E una dintre

cele mai mari realizări din istoria omenirii.

– Aşa e.

– Nu crezi că, acum, femeile au tot atâta putere ca şi bărbaţii?

– După câte îmi dau eu seama, aşa e.

– Poate şi mai mare, atunci când vine vorba de reproducerea speciei.

– Chestia asta e plauzibilă.

– Iar pământul se află în îngrijirea comună, a tuturor. Continuăm să deţinem în proprietate lucruri mai puţin importante, dar până acum nu avem pământ în proprietate privată. E o nouă realitate socială, ne luptăm cu ea zi de zi.

Aşa şi era. Iar Sax îşi amintea acum cât de amare fuseseră certurile din zilele de demult, când proprietatea şi capitalul reprezentau subiectele principale ale ordinii de zi. Da, poate că era adevărat. Patriarhatul şi proprietatea treceau printr-un proces de dezmembrare, cel puţin pe Marte, după câte ştiau. La fel ca şi cu teoria stringurilor: s-ar fi putut să dureze mult până când aveau să o formuleze de o manieră corespunzătoare. În definitiv, însuşi Sax, care nu avea niciun fel de prejudecăţi, fusese uimit la vederea unui matematician de sex opus. Ori, mai precis, a unui geniu feminin de care, ca să spunem aşa, fusese hipnotizat instantaneu, împreună cu toţi ceilalţi bărbaţi din grupul de teoreticieni, până la punctul de a se simţi destul de tulburaţi de plecarea ei.

– Pe Pământ, oamenii pare să se lupte la fel de mult ca şi pe timpuri, spuse el, stingherit.

Până şi Michel se văzu nevoit să-l aprobe.

– Presiuni demografice, răspunse, străduindu-se să minimalizeze povestea. Sunt mult prea mulţi oameni acolo, iar numărul lor creşte mereu. Ai văzut asta cu ochii tăi, în timpul vizitei. Câtă vreme Pământul se află în această situaţie, planeta Marte este ameninţată. În concluzie, ne luptăm şi noi aici, sus.

Sax înţelese aluzia. Într-un fel, era reconfortantă. Comportamentul uman nu era văzut ca ireductibil de rău sau stupid, conferindu-i-se capacitatea de a reacţiona – semiraţional – la o situaţie istorică dată, la un pericol, când omul punea mâna pe tot ce se putea, în ideea că lucrul acela s-ar fi putut să nu ajungă pentru toţi, când făcea orice ca să-şi apere progeniturile, ceea ce, desigur, primejduia progeniturile tuturor, prin cumularea acţiunilor egoiste individuale. Cel puţin o atare pornire putea fi considerată drept o încercare în direcţia raţiunii,

o primă aproximaţie.

– Oricum, nu e chiar atât de rău ca mai înainte, spunea Michel. Până şi pe Pământ oamenii au mult mai puţini copii şi se reorganizează destul de bine în asociaţii colective, având în vedere inundaţia şi toate problemele care au precedat-o. Se manifestă o mulţime de mişcări sociale acolo, multe inspirate din ceea ce facem noi, aici, şi din ceea ce face Nirgal. Oamenii continuă să fie cu ochii pe el şi să-l asculte, chiar şi atunci când nu vorbeşte. Cuvintele pe care le-a rostit în timpul vizitei noastre pe Pământ continuă să aibă un efect puternic.

– Cred...

– În sfârşit, eşti şi tu de acord! E din ce în ce mai bine, trebuie să fii de acord. Iar când tratamentele de longevitate nu vor mai avea efect, se va produce un echilibru între naşteri şi decese.

– Vom ajunge şi acolo în curând, prezise Sax, cu un aer sumbru.

– De ce vorbeşti aşa?

– Pentru că există din ce în ce mai multe semne. Oamenii mor, dintr-o cauză sau alta. Bătrâneţea nu e o problemă simplă. Să rămâi în viaţă atunci când ar fi trebuit să se manifeste bătrâneţea... Nu e de mirare că am realizat atâtea. Probabil că şi bătrâneţea are un scop al ei. Evitarea suprapopulării, poate. Lăsând loc unui nou material genetic.

– Chestia asta nu sună tocmai bine pentru noi.

– Am depăşit deja cu două sute la sută vechea durată medie de viaţă.

– De acord. Dar chiar şi aşa, nimeni nu vrea să moară doar din acest motiv.

– Nu. Dar trebuie să ne concentrăm asupra clipei. Apropo, de ce nu mă însoţeşti pe teren? Acolo am să fiu cât vrei tu de optimist. E *foarte* interesant.

– O să încerc să-mi fac nişte timp liber. Am o mulţime de pacienţi.

– Dar ai foarte mult timp liber. O să vezi!

În acel moment anume, soarele se înălţase pe cer. Nori albi, cu contururile rotunjite, se îngrămădeau în aer, alcătuind mase imense care nu aveau să mai revină niciodată acolo, deşi în momentul acela păreau solide ca marmura, închizându-se la culoare în partea inferioară. Cumulo-nimbus. Sax se afla din nou pe ţărmul vestic al Peninsulei Da Vinci, uitându-se, peste Fiordul

Shalbatana, la malul înalt ce marca partea de răsărit a câmpiei Lunae Planum. În spatele său, se înălţa dealul turtit care era, de fapt, marginea Craterului Da Vinci. Reşedinţa lui de bază. Locuia deja acolo de multă vreme. În zilele acelea, cooperativa lor, în colaborare cu laboratorul din Odessa al lui Spencer şi cu multe altele, producea mulţi dintre sateliţii lansaţi pe orbită, precum şi rachetele auxiliare. Era o cooperativă în stil Mondragon, care se ocupa de grupul de laboratoare şi de locuinţele de pe buza craterului, ca şi de ogoarele şi lacurile care acopereau fundul acestuia. Unii membri se enervau din cauza restricţiilor impuse de Tribunale asupra proiectelor care le treceau prin minte, implicând noi centrale electrice care, se spunea, ar fi produs un prea mare efect de seră. În ultimii câţiva ani, Tribunalele Globale ale Mediului elaboraseră aşa numitele „raţii K”, acordând comunităţilor dreptul de a adăuga la încălzirea globală doar o fracţiune de grad Kelvin. Unele comunităţi Roşii făceau tot posibilul să li se repartizeze raţii K de care, mai apoi, să nu facă uz. Această acţiune, coroborată cu permanentele sabotaje ecologice, împiedica temperatura globală să crească prea repede, indiferent de ceea ce făceau unele comunităţi. Sau aşa susţineau comunităţile celelalte. Dar sabotorii continuau să fie zgârciţi cu raţiile K. Cazurile respective erau judecate de un Tribunal Ecologic local, apoi decizia era aprobată de Tribunalul Global al Mediului – şi gata. Nu se accepta niciun fel de apel până când nu prezentai o petiţie semnată de cincizeci de alte comunităţi, dar chiar şi atunci apelul cădea în marasmul legislativului global, unde soarta lui era decisă de mulţimea indisciplinată din cadrul Dumei.

Se progresa încet? Cu atât mai bine. Cu temperatura globală imediat deasupra nivelului de îngheţ, Sax era mulţumit. Fără restricţiile impuse de TGM, lucrurile s-ar fi putut încălzi cu uşurinţă. Prea mult. Nu, nu se mai grăbea. Devenise un susţinător al stabilizării.

Iar acum, afară, într-o zi însorită, când planeta se afla la periheliu, era o temperatură înviorătoare, de două sute optzeci şi unu de grade Kelvin, iar el mergea de-a lungul extremităţii dinspre mare a lui Da Vinci, uitându-se la florile alpine din fisurile fragmentelor de stâncă, apoi mai departe, la întinderea lucioasă a fiordului; până ce, coborând de pe faleză şi îndreptându-se spre el, îşi făcu apariţia o femeie înaltă, purtând o mască de protecţie, un pulover şi cizme înalte, de teren. Era Ann. O

recunoscu imediat, fără nicio îndoială, după felul în care mergea. Ann Clayborne, în carne şi oase.

Surpriza îi răscoli de două ori amintirile: mai întâi, amintirea lui Hiroko, făcându-şi apariţia din ninsoare pentru a-l conduce până la maşină, apoi cea a Annei însăşi, în Antarctica, străbătând cu paşi mari terenul stâncos pentru a-i veni în întâmpinare. Dar pentru ce?

Tulburat, încercă să-şi urmărească firul gândirii. Imagine dublă… o singură imagine apărută şi dispărută cu repeziciune…

Apoi Ann se află chiar în faţa lui, iar amintirile dispărură, uitate, ca dintr-un vis.

N-o mai văzuse de atunci, de la Tempe, când îi aplicase, cu forţa, tratamentul gerontologic, şi se simţea deosebit de prost. Pe semne o reacţie pricinuită de teamă. Desigur, era puţin probabil că avea să-l atace fizic, deşi o mai făcuse. Dar nu genul ăsta de atac îl îngrijora pe el. Atunci, în Antarctica… încercă să reînvie amintirea aceea fugară, dar o pierdu din nou. Amintirile aflate la limita conştientei se pierd, cu siguranţă, dacă faci vreun efort deliberat de a le recupera. De ce trebuia să se întâmple aşa? Era un adevărat mister. Sax nu ştia ce să spună.

– Acuma eşti imun la bioxidul de carbon? îl întrebă ea, prin masca facială.

Sax îi explică în ce constase noul tratament cu hemoglobină, luptându-se din greu să rostească vorbele, ca atunci, după primul lui atac cerebral. Când ajunse la mijlocul explicaţiei, Ann începu să râdă cu gura până la urechi.

– Ai acum sânge de crocodil, nu?

– Da, răspunse el, ghicindu-i gândul. Sânge de crocodil şi minte de şobolan.

– Mintea a o sută de şobolani.

– Da. Şobolani speciali, spuse el, străduindu-se să dea acurateţe răspunsului.

La urma urmei, miturile îşi urmau propria logică riguroasă, aşa cum demonstrase Lévi-Strauss. Sax voia să spună că ei fuseseră şobolani geniali, toţi o sută, fiecare dintre ei un geniu.

– Cu mintea modificată, continuă ea, urmărindu-i logica.

– Da…

– Aşadar, modificat de două ori, după accidentul acela cerebral.

– Ai dreptate…

Era deprimant când te gândeai aşa. Şobolanii aceia se aflau cu toţii departe de casă.

– Intensificarea plasticităţii, preciză el. Nu cumva şi tu…?

– Ba eu nu…

Deci, era aceeaşi Ann de demult. Sax sperase că va încerca şi ea, cu bună ştiinţă, medicamentele. Să vadă singură lumina. Dar nu – cu toate că femeia din faţa lui nu mai arăta ca vechea Ann. Nu tocmai. Expresia aceea din ochii ei… Sax se obişnuise cu o anumită expresie, ce părea semnul sigur al urii. Asta de pe vremea certurilor lor de pe Ares, sau chiar mai de mult. Avusese timp suficient să se obişnuiască, ori, cel puţin, să înveţe asta.

Iar acum, acest chip pe jumătate ascuns de mască şi cu o expresie diferită în ochi… Parcă privea o altă persoană. Şi Ann îl cerceta cu atenţie; iar pielea din jurul ochilor ei nu mai era atât de noduroasă. Ridată, da, amândoi erau ridaţi peste poate, dar dispunerea ridurilor sugera o musculatură relaxată. Era chiar posibil ca masca aceea să-i fi ascuns un mic zâmbet. Sax nu mai ştia ce să creadă.

– Tu m-ai supus tratamentului gerontologic, zise ea…

– Da.

Ar fi fost, oare, cazul să-i spună că regretă, deşi nu era adevărat? Cu limba legată şi maxilarul înţepenit, Sax se uita la ea ca o pasăre hipnotizată de un şarpe, sperând să zărească un semn că totul era în regulă, că făcuse un lucru bun.

Brusc, Ann arătă către peisajul din jurul lor.

– Ce încerci acum?

Sax se strădui să înţeleagă sensul spuselor ei, care i se părea la fel de aforistic ca al unei ghicitoare Zen.

– Am ieşit să mă uit, spuse el.

Nu se simţea în stare să-şi aleagă vorbele. Figurile de stil, toate cuvintele frumoase se risipiseră dintr-o dată ca un stol de păsări speriate, mult prea departe pentru a le mai ajunge. Acel sens al cuvintelor pierise. Nu erau decât două animale, stând acolo, la soare. Uite! Uite! Uite!

Dacă zâmbise cu adevărat, de data aceasta Ann nu mai zâmbea. Nici nu mai îndrepta în direcţia lui priviri ca nişte pumnale. Ci o căutătură cercetătoare, de parcă el însuşi ar fi fost o stâncă. O stâncă! În cazul lui Ann, asta însemna, cu siguranţă, dovada progresului.

Dar pe urmă ea îi întoarse spatele şi se îndepărtă, coborând

malul către micul port maritim de la Zed.

* * *

Sax se întoarse în craterul Da Vinci, întrucâtva uimit. Acolo, în orăşel, se desfăşura sesiunea anuală intitulată „Ruleta rusă”, în timpul căreia erau selectaţi reprezentanţii pentru anul respectiv în legislativul global, precum şi în diferitele funcţii din cadrul cooperativei. După ritualul extragerii numelor dintr-o pălărie, li se mulţumea celor care îndepliniseră aceste funcţii în anul precedent, erau consolaţi aceia traşi la sorţi în anul acesta, iar cei mai mulţi se bucurau că nu fuseseră aleşi.

Metoda selectării la întâmplare pentru funcţiile administrative din Da Vinci fusese adoptată fiindcă era singura modalitate de a-i face pe oameni să le îndeplinească. Ca o ironie, după toate eforturile lor de a acorda fiecărui cetăţean măsura deplină a autoconducerii, tehnicienii din Da Vinci se dovediseră alergici la munca propriu-zisă. Nu doreau decât să se ocupe de activitatea lor de cercetare.

– Ar trebui să transferăm integral în seama inteligenţei artificiale treburile administraţiei, susţinea, ca în fiecare an, Konta Arai, între două guri de bere sorbită dintr-o cană aburindă.

Aonia, reprezentantul de anul trecut în Dumă, le explica aleşilor din acest an:

– Voi vă duceţi la televiziune, la Mangala, şi staţi acolo certându-vă, iar cei de sus fac ceea ce trebuie făcut. Mai toată treaba a fost dirijată către Consiliu ori către Tribunal sau partidele politice. Activiştii de la Marte Liber sunt cei care conduc cu adevărat această planetă. Dar oraşul e într-adevăr frumos. E plăcut să te plimbi prin golf, vara cu barca şi iarna cu sania.

Sax trecu mai departe, fără niciun scop precis. Cineva se plângea împotriva numeroaselor oraşe portuare care răsăreau pe ţărmul golfului sudic, mult prea aproape pentru a fi în regulă. Iată politica în forma ei cea mai comună: plângerea. Nimeni nu voia să facă vreo treabă anume, dar toată lumea era fericită atunci când avea ocazia să se plângă de asta. Genul acesta de discuţie continuă circa o jumătate de oră, apoi reveniră la discuţiile despre treburile de zi cu zi. După tonul vorbitorilor, Sax îşi dădu seama că un grup ajunsese deja la faza cu pricina. Se apropie şi constată că se discuta despre fuziune. Se opri lângă ei. Aşa cum se părea, erau entuziasmaţi de ultimele realizări din propriul laborator aflat în căutarea unui model de motor cu propulsie prin fuziune pulsatorie. Cu decenii în urmă, fusese

realizată fuziunea continuă, dar pentru asta era nevoie de instalaţii deosebit de masive şi de montaje mult prea mari, grele şi costisitoare, pentru a putea fi utilizate în multe dintre situaţiile actuale. Totuşi, acest laborator încerca să realizeze implozia repetată a mai multe pastile de combustibil, într-o succesiune rapidă, folosind rezultatele fuziunii pentru acţionarea diferitelor instalaţii.

– V-a vorbit Bao despre aşa ceva? întrebă Sax.

– Da, desigur. Înainte de a pleca, trecea pe la noi şi ne vorbea despre modelele de plasmă. Nu ne-a folosit imediat. În comparaţie cu ceea ce face ea, asta ţine de macro, dar e atât de deşteaptă! Apoi, ceva din spusele ei i-a sugerat lui Yamada cum am putea să izolăm implozia şi să lăsăm, totuşi, spaţiu pentru emisia radioactivă ulterioară.

Aveau nevoie de lasere pentru a lovi pastilele din toate părţile deodată, dar trebuia să existe şi o supapă care să permită evacuarea particulelor încărcate. După toate probabilităţile, pe Bao o preocupase problema, iar ei revenіră la o discuţie animată a acesteia, pe care considerau că, în sfârşit, o rezolvaseră. Iar când cineva pătrunse în cercul lor şi anunţă rezultatele loteriei din ziua respectivă, îl îndepărtară imediat:

– Ka! Te rugăm, fără politică!

În timp ce-şi continua plimbarea, ascultând doar pe jumătate conversaţiile care îi ajungeau la ureche, Sax fu surprins încă o dată de natura apolitică a majorităţii savanţilor şi tehnicienilor. Exista ceva, în legătură cu politica, la care aceştia făceau alergie, iar el simţea acelaşi lucru. Aşa ceva nu putea fi negat. Politica era ireductibil de subiectivă şi compromisă, un proces care se desfăşura întru totul împotriva orientării impuse de metoda ştiinţifică. Să fi fost, oare, adevărat? Aceste sentimente şi prejudecăţi erau prin ele însele subiective. Exista posibilitatea de a considera politica aidoma unei discipline ştiinţifice, ca pe o serie îndelungată de experimente în domeniul convieţuirii în comun, să zicem, cu toate datele influenţate serios. În felul acesta, oamenii formulau ipoteza unui sistem de guvernare, trăiau sub incidenţa lui, îşi analizau propriile opinii în legătură cu el, după care modificau sistemul şi o luau de la capăt. Se părea că, de-a lungul secolelor, îşi făcuseră apariţia anumite constante sau principii, pe măsură ce ei parcurgeau experienţe şi analizau paradigme, încercând cu succes aproximări tot mai exacte ale unor sisteme care promovau calităţi ca bunăstarea fizică,

libertatea individuală, egalitatea, gestionarea terenurilor, pieţele dirijate, supremaţia legii, compasiunea pentru toţi. După experimente repetate, devenise clar, cel puţin pe Marte, că toate acele scopuri, uneori contradictorii, puteau fi atinse cel mai bine în poliarhie – un sistem complex, în care puterea era distribuită unui mare număr de instituţii. Teoretic, acea reţea de putere distribuită, parţial centralizată şi parţial descentralizată, oferea cea mai mare cantitate de libertate individuală şi bunăstare colectivă, ridicând la cote maxime controlul individului asupra propriei vieţi a oamenilor.

Asta era cu ştiinţa politicii; teoretic, cel puţin. Rezulta însă că, dacă oamenii credeau în teorie, trebuia să consacre o mare parte din timpul lor exercitării acelei puteri. Iată ce însemna autoguvernarea prin tautologie. Eul guverna. Iar astă cerea timp. „Aceia care preţuiesc libertatea trebuie să facă efortul necesar pentru a o apăra”, cum spusese Tom Paine, ale cărui cuvinte Sax le cunoştea, deoarece Bela îşi făcuse prostul obicei de a agăţa prin săli citate cu asemenea cugetări menite să inspire. „Ştiinţa înseamnă politică prin alte mijloace”, anunţa un alt citat, destul de criptic.

Dar majoritatea locuitorilor din Da Vinci nu doreau să-şi petreacă astfel timpul. „Socialismul nu va reuşi niciodată, remarcase Oscar Wilde (un alt citat, scris de mână), deoarece îţi ocupă prea multe seri.” Chiar aşa, iar soluţia era să-ţi convingi prietenii să-şi piardă serile pentru tine. De aceea apăruse metoda de alegere prin loterie, un risc de altfel calculat, deoarece, într-o bună zi, oricine se putea alege cu o funcţie. Dar, de obicei, riscul avea şi avantaje, de unde şi aspectul festiv al acelei întruniri anuale. Era un du-te-vino pe uşile care dădeau spre pajişti şi terasele deschise dominând lacul din crater. Discuţiile deveneau extrem de animate. Până şi cei aleşi începeau din nou să-şi revină, după consolarea oferită de kavajava şi alcool, şi poate şi de gândul că, la urma urmei, puterea însemna putere. Era ceva impus, dar recruţii se puteau ocupa de unele lucruri mărunte care, cu siguranţă, li se întâmplau chiar în acel moment: să le dea de furcă rivalilor, să împartă favoruri celor pe care doreau să-i impresioneze etc. Aşadar, încă o dată, sistemul funcţionase. Dispuneau de organisme proaspete, care ocupau întreaga gamă a poliarhiei: Consilii de Cartier, Consiliu Agricol, Consiliu al Apelor, Consiliu de Coordonare pentru Arhitectură, Consiliu pentru Revizuirea

Proiectului, Consiliu de Coordonare Economică, Consiliu al Craterului, pentru ordonarea tuturor acestor organisme mai mici, Consiliul de Consultanţă al delegaţilor la nivel global – întreaga reţea a micilor organisme de management sugerate, într-o formă sau alta, de-a lungul secolelor, de teoreticienii politici progresişti, şi încorporând aspecte din socialismul breslelor, aproape uitat, al Marii Britanii, socialismul conducerii proletare a Iugoslaviei, al proprietăţii de tip Mondragon, al proprietăţii asupra terenurilor din Kerala şi aşa mai departe. Un experiment prezentat în sinteză. Iar până în clipa aceea, experimentul părea să dea rezultate, în sensul că specialiştii din Da Vinci păreau la fel de motivaţi şi mulţumiţi ca în timpul anilor petrecuţi în Mişcarea de Rezistenţă, când totul se făcea aparent din instinct sau, pentru mai multă precizie, prin consensul general al populaţiei, mult mai reduse, din Da Vinci de la acea vreme.

Iar ei, cu siguranţă, păreau cum nu se putea mai fericiţi. Afară, pe terase, stăteau la rând în faţa unor vase imense cu kavajava şi cafea irlandeză ori butoaie cu bere, în grupuri de vorbăreţi, astfel încât zarva continuă a vocilor semăna cu sunetul valurilor izbindu-se de ţărm, ca la oricare recepţie de acest fel. Uimitor mai sunau toate vocile acelea întrunite, un cor de vorbe – era o muzică pe care, după câte îşi dădea seama Sax, nimeni în afară de el nu o mai asculta. Dar, pe măsură ce-o asculta, era tot mai convins că sunetele acelea, auzite inconştient, erau o parte din ceea ce îi face pe participanţii la petreceri să se simtă fericiţi şi vorbăreţi. Adună două sute de oameni la un loc, vorbind cu glas tare, astfel încât fiecare conversaţie să poată fi auzită de grupurile minoritare: frumoasă muzică!

Deci, conducerea comunităţii din Da Vinci se dovedea un experiment reuşit, în ciuda faptului că nu întrunea niciun fel de interes din partea cetăţenilor. Dacă ar fi manifestat un asemenea interes, cei din Da Vinci ar fi fost mult mai puţin fericiţi. Poate că ignorarea guvernelor era o bună strategie. Poate că definiţia unui bun guvern era aceea de guvern pe care îl puteai ignora fără nicio problemă, „Pentru a mă întoarce la munca mea”, cum spunea cu insistenţă şi multă voie-bună un fost coordonator al Consiliului Apelor. Autoguvernarea nu era considerată ca făcând parte din activitatea individului, cu toate că, fireşte, existau şi oameni cărora le plăcea treaba asta. Era ceva legat de interpătrunderea dintre teorie şi practică, de argumentaţie, rezolvarea problemelor, de colaborarea cu alţii, de serviciile

făcute celorlalţi sub formă de daruri, de discuţiile nesfârşite, de putere. Iar toţi aceşti oameni rămâneau să servească în două legislaturi, chiar şi trei, dacă le era permis, apoi preluau, cu titlu voluntar, o altă sarcină care aştepta să fie solicitată. Într-adevăr, majoritatea lor efectuau mai mult decât o singură sarcină în acelaşi timp. Bela, de exemplu, pretinsese că nu îi plăcea să deţină conducerea laboratoarelor, dar acum pătrundea de-a dreptul în Grupul Voluntar de Consultanţă, care întotdeauna se afla în pericolul de a-şi vedea rămase neocupate o serie de fotolii. Sax se apropie de el.

– Eşti de acord cu Aonia, că partidul Marte Liber domină strategia globală?

– Da, fără îndoială. Sunt, pur şi simplu, foarte mari şi au umplut la refuz Tribunalele, aranjând câteva chestii pe drum. Cred că vor să deţină controlul asupra tuturor noilor colonii de pe asteroizi şi chiar să cucerească Pământul, dacă tot veni vorba. Toţi marţienii tineri şi ambiţioşi din punct de vedere politic se înscriu în acest partid, aşa cum albinele sunt atrase de o floare.

– Încercând să domine alte aşezări.

– Poftim?

– Nu sună bine.

– Aşa e.

– Ai auzit de motorul acela uşor, cu fuziune, de care se tot vorbeşte?

– Da, puţin.

– Ai putea cerceta problema ceva mai mult. Dacă am instala asemenea motoare pe navele spaţiale…

– Ei bine, Sax?…

– Un transport atât de rapid ar putea avea efectul anulării dominaţiei de către un partid anume.

– Crezi?

– În sfârşit, ar conduce la o situaţie greu de controlat.

– Da, aşa e. Hm, în sfârşit, trebuie să mă mai gândesc la chestia asta.

– Bine. Nu uita că ştiinţa înseamnă politică prin alte mijloace.

– Aşa e. Ai dreptate, încheie Bela şi porni mai departe spre butoaiele cu bere, murmurând pentru sine, apoi salutând un alt grup care se apropia de el.

Aşa că, spontan, îşi făcu apariţia clasa birocratică, teroarea atâtor teoreticieni politici; nişte experţi care preluau controlul asupra regimului politic şi care, probabil, nu aveau să lase

niciodată ca acel control să le scape. Dar pentru cine ar fi renunţat? Cine şi-ar mai fi dorit aşa ceva? Nimeni, după câte îşi putea da seama Sax. Dacă dorea, Bela putea rămâne veşnic în Comitetul Consultativ. Expert, de la cuvântul latinesc *experiri,* „a încerca”. Ca în cuvântul „experiment”. Aveau, deci, de-a face cu guvernarea de către experimentatori. O încercare din partea acelora care încercau. În esenţă, guvernarea de către cei interesaţi. Deci, încă un fel de oligarhie. Dar ce altă posibilitate exista? De vreme ce erai nevoit să recrutezi membri în organismul de guvernare, atunci noţiunea de autoguvernare, ca aspect al libertăţii individuale, devenea oarecum paradoxală.

Hector şi Sylvia, ambii din seminarul condus de Bao, îi întrerupseră reveria şi îl invitară să coboare şi să asculte formaţia lor interpretând o serie de bucăţi din *Maria de Buenos Aires.* Sax acceptă şi îi urmă.

Până să ajungă la micul amfiteatru unde urma să aibă loc recitalul, se opri la o masă şi bău o altă ceşcuţă de kava. Atmosfera sărbătorească era în continuă creştere în jurul lui. Hector şi Sylvia alergară să se pregătească, îmbujoraţi de emoţie. Privindu-i, Sax îşi aminti de recenta lui întâlnire cu Ann. Dacă ar fi fost capabil să gândească! Ce Dumnezeu, se purtase de-a dreptul incoerent! Dacă s-ar fi gândit să devină din nou Stephen Lindholm, poate că asta i-ar fi fost de ajutor. Unde era Ann acum? Ce gândea? Ce făcuse în tot acest timp? Colindase, doar, suprafaţa planetei, ca o fantomă, mutându-se de la o staţie a Roşilor la alta? Ce făceau Roşii acum? Cum o mai duceau? Chiar erau pe punctul de a bombarda Da Vinci dacă întâlnirea lui întâmplătoare nu ar fi împiedicat un raid? Nu, nu! Mai existau sabotori care influenţau desfăşurarea proiectelor; dar, având în vedere limitele legale impuse terraformării, cei mai mulţi dintre aceştia se încadraseră, într-un fel sau altul, în societate. Cât despre ceilalţi, în rândul lor se manifesta o grupare politică principală, vigilentă, uşor de contestat – într-adevăr, mult mai preocupată de angajarea în munca politică decât cetăţenii mai puţin orientaţi din punct de vedere ideologic – şi totuşi, datorită acelei tendinţe, normalizată. Unde, oare s-ar fi potrivit Ann? Cu cine se asociase?

Ei bine, ar fi putut s-o sune şi s-o întrebe.

Dar îi era teamă s-o sune şi s-o întrebe. Îi era teamă să discute cu ea! Cel puţin prin intermediul consolei de la mână. Şi, după cât se părea, chiar şi personal. Ann nu-i spusese ce părere

avea despre el după ce Sax îi administrase, împotriva propriei ei voinţe, tratamentul gerontologic.

Nici mulţumiri, nici înjurături, absolut nimic. Ce gândise atunci? La ce se gândea acum?

Suspină şi sorbi din ceaşca de kava. Cei de jos tocmai începeau să cânte. Hector intona, legănat, un recitativ în spaniolă, cu un glas atât de muzical şi expresiv, încât Sax aproape că-l înţelese numai după ton.

Ann, Ann, Ann. Incomod mai era acel interes obsedant pentru modul de gândire al altcuiva. Era mult mai uşor să te concentrezi asupra planetei, rocilor şi aerului, asupra biologiei – o preocupare pe care Ann ar fi înţeles-o. Şi mai exista în ecopoesis ceva extrem de tulburător: naşterea unei lumi, mai presus de controlul lor. Totuşi Sax se întreba ce înţelegea Ann din toate astea. Poate că avea să dea din nou peste dânsa.

Dar, până atunci, îi rămânea planeta, la care reveni încă o dată. Teren accidentat sub cupola albastră a cerului. Primăvara, la ecuator, cerul obişnuit îşi schimba culoarea de la o zi la alta. Avea nevoie de o paletă a culorilor pentru a determina, chiar şi aproximativ, nuanţele coloristice! În unele zile era de un albastru-violaceu intens – albastru de clematită, albastru de zambilă, lapislazuli, sau indigo-purpuriu. Alteori era de un albastru-de-Prusia, un pigment format, interesant, din fero-cianidă ferică, deoarece pe acolo se aflau cu siguranţă mari cantităţi de material feric. Albastru-metalic. Ceva mai purpuriu decât cerul din Himalaya, aşa cum se vedea în fotografii; dar altfel, semăna cu cerul de pe Pământ, la altitudinile acelea mari. În combinaţie cu peisajul stâncos, inventat, părea într-adevăr că se afla la mare altitudine. Totul: culoarea cerului, stâncile neregulate, aerul rece şi rarefiat, atât de pur şi răcoritor, totul îi sugera altitudinea. Mergea cu vântul în faţă sau lateral sau din spate, şi de fiecare dată era altfel. Simţea vântul în nări, ca pe un uşor intoxicant care îi inunda creierul. Călca pe pietre acoperite cu cruste de licheni, trecând de pe o lespede pe alta, de parcă mergea pe un trotuar personal care apărea, ca într-o vrajă, din sfărâmăturile terenului, urcând şi coborând, fiecare neînsemnând altceva decât un simplu pas; mergea la întâmplare, atent doar la concreteţea fiecărei clipe. Clipă de clipă, fiecare discretă ca buclele de spaţiu-timp ale lui Bao, ca poziţiile succesive ale capului unei cinteze, păsărelele acelea care treceau dintr-o

poziţie cuantică în alta. La o cercetare amănunţită, se părea că momentele nu erau unităţi de timp regulate, ci se deosebeau ca durată, în funcţie de ceea ce se petrecea în interiorul lor. Vântul încetă, nu se vedea nicio pasăre. Deodată, totul rămase neclintit şi atât de tăcut! Nu se auzea decât bâzâitul insectelor. Fiecare dintre momentele acelea putea dura mai multe secunde, în vreme ce, atunci când vrăbiile atacau în stol o cioară, momentele erau aproape instantanee. Uită-te foarte atent: uneori e ca un flux, alteori doar sunetul abia auzit – planck-planck-planck – al nemişcării individuale.

A cunoaşte. Existau mai multe modalităţi de cunoaştere, dar Sax ajunsese la concluzia că niciuna nu era chiar atât de satisfăcătoare ca directa cunoaştere senzorială. În lumina strălucitoare a primăverii şi în vântul rece, Sax se opri la marginea unei faleze de unde se uită în jos, la întinderea ultramarină a Fiordului Simud, argintată de miriade de cioburi de lumină aruncând fulgere din apă. De cealaltă parte a fiordului, malul era străbătut de dungi de stratificare, dintre care unele deveniseră adevărate pervazuri verzi, mărginind bazaltul. Pescăruşi, egrete, chire, cufundari arctici, vulturi-de-mare, toate se roteau în golfurile de aer de sub el.

Studiind diferitele fiorduri, Sax constată că avea şi unele preferinţe. Fiordul Florentin, chiar la sud-est de Da Vinci, era un frumos oval de apă. Plimbarea de-a lungul falezelor nu prea înalte ale fiordului nu-şi pierdea niciodată farmecul. Ţărmurile erau acoperite de o iarbă deasă, ca un covor. Cam aşa îşi închipuia Sax că arăta coasta Irlandei. Muchiile ascuţite ale terenului se rotunjeau pe măsură ce solul şi flora începeau să umple crăpăturile, fixându-se pe moviliţe care sfidau poziţia de repaos, astfel încât, în realitate, căleai pe o potecă de pământ care se ridica printre colţii ascuţiţi ai stâncilor încă pleşuve.

Norii năvăleau dinspre mare, îndreptându-se spre nord, apoi ploua, un potop uniform care uda totul. A doua zi după o asemenea furtună aerul era plin de aburi, pe pământ apa gâlgâia şi picura, iar fiecare pas alături de vreo piatră golaşă însemna scufundarea în mlaştină. Stepă, bărăgan, mlaştină. Mici păduri contorsionate în grabenele scufundate. O vulpe cafenie, iute de picior, zărită cu coada ochiului pe când se năpustea în dosul unei tufe de ienupăr sierra. Fugea de el? Fugea după ceva? Sax n-avea de unde să ştie. Îşi vedea de treaba ei. Valurile care se

izbeau de ţărmurile mării săreau înapoi, spre larg, realizând modele de interferenţă care ar fi putut proveni direct din simulatorul de valuri al unui laborator de fizică. Atât de frumos! Şi atât de ciudat că lumea trebuia să se conformeze atât de bine formulării matematice!

Fiecare apus de soare era altfel, rezultat al particulelor reziduale din straturile superioare ale atmosferei. Acestea se ridicau atât de sus, încât erau adesea iluminate de soare mult după ce restul peisajului intra în marele con de umbră al amurgului. Aşa că Sax şedea pe faleza vestică, fascinat de asfinţit, apoi rămânea până când trecea ora amurgului, urmărind cum se schimbă culorile cerului, pe măsură ce umbrele se ridicau iar bolta se întuneca. După aceea, uneori, apăreau nori nocturni, strălucitori, la treizeci de kilometri înălţime deasupra planetei, dungi late lucind ca nişte cochilii.

Cerul de cositor al unei zile ceţoase. Apusul, plin de culoare, într-o rafală puternică de vânt. Căldura soarelui pe piele, calmă, într-o după-amiază târzie, fără vânt. Desenul valurilor pe marea de jos. Senzaţia dată de suflarea vântului, aspectul acestuia.

Dar odată, într-un amurg de culoarea indigoului, sub un acoperământ de stele mari şi neclare, Sax avu o stare de nelinişte. „Polii înzăpeziţi ai lui Marte cel fără de lună” scrisese Tennyson doar cu câţiva ani înainte de descoperirea sateliţilor. Marte cel fără de lună. Era ceasul la care Phobos obişnuise să ţâşnească, aidoma unei flăcări, deasupra orizontului vestic. Un moment de areofanie, dacă existase vreodată aşa ceva. Teama şi Groaza. Iar el însuşi finalizase îndepărtarea sateliţilor. În loc de aşa ceva, ar fi putut arunca în aer oricare bază militară construită pe Deimos. Ce fusese în mintea lui? Nu mai ştia. Poate un fel de dorinţă de simetrie. Sus, jos. Dar simetria era o calitate preţuită, poate, mai mult de matematicieni decât de alţi oameni. Sus. Undeva, în cer, Deimos continua să descrie orbite în jurul Soarelui.

– Hm…

Îşi cercetă computerul de la mână. Acolo, sus, luau fiinţă o mulţime de colonii. Oamenii scobeau asteroizii, apoi le imprimau o mişcare de rotaţie pentru a obţine un efect gravitaţional în interiorul lor, după care se mutau acolo. Noi lumi.

Un cuvânt îi atrase privirea: *Pseudophobos.* Reluă textul de la început şi citi: „denumire neoficială pentru un asteroid care, ca mărime şi formă, aduce întrucâtva cu luna pierdută”.

– Hmmm…

Sax acţionă tastatura şi obţinu o imagine. Ei bine, asemănarea era superficială: un elipsoid triaxial, dar nu toţi asteroizii erau la fel? Formă de cartof, dimensiuni suficient de mari, toţi loviţi zdravăn la un capăt, un crater asemănător craterului Stickney. Stickney! Adăpostise cândva o frumoasă aşezare. Ce însemna un nume? Să zicem că eliminăm *pseudo.* Două motoare de acţionare şi nişte calculatoare, câteva reactoare laterale… momentul acela anume, când Phobos ţâşnise deasupra orizontului vestic…

– Hmmmmm, făcu Sax.

Trecură zilele, trecură anotimpurile. Sax efectua studii asupra terenului şi observaţii meteorologice (efectele presiunii atmosferice asupra formării norilor). Acestea presupuneau deplasări cu maşina pe toată suprafaţa peninsulei, apoi mers pe jos şi mult timp petrecut în aer liber cu lansarea de baloane şi zmee. În zilele acelea, baloanele meteorologice erau lucruri delicate, pachete cu aparatură mai uşoară de zece grame, ridicate de un balon înalt de opt metri, capabil să se ridice direct în exosferă.

Îi făcea plăcere să aranjeze, pe un petec neted de nisip sau iarbă, balonul neumflat, cu partea superioară în direcţia vântului, apoi să se aşeze şi să prindă cu degetele mica şi delicata încărcătură, după care să acţioneze parâma care deschidea supapa de trecere a hidrogenului comprimat şi să se uite cum balonul se umfla şi se înălţa spre cer. Dacă se ţinea de cablu, aproape că era ridicat în picioare, iar fără mănuşi, aşa cum repede învăţase, cablul îl tăia în palmă. Apoi îi dădea drumul şi se aşeza la loc pe nisip, urmărind cum punctul roşu şi rotund tremura dus de vânt, până când nu era mai mare decât un vârf de ac, după care nu se mai vedea deloc. Asta se întâmpla cam la o mie de metri, în funcţie de puritatea aerului; odată se întâmplase doar la patru sute şaptezeci şi nouă de metri, iar altădată la o mie trei sute cincizeci şi doi de metri, într-o zi într-adevăr senină. După aceea, Sax citea câteva date de pe monitor, stând la soare şi simţindu-se de parcă o părticică din el plutea în spaţiu. Era ciudat ce-l făcea pe om fericit!

Zmeele erau la fel de drăguţe, ceva mai complexe decât baloanele, dar îi făceau o deosebită plăcere toamna, când vânturile alizee suflau puternic şi constant în fiecare zi. Sax se

ducea pe una dintre falezele vestice, trăgea o fugă scurtă împotriva vântului şi înălţa zmeul – un zmeu mare, portocaliu, ca o cutie, bâţâindu-se dintr-o parte într-uita. Apoi, când ajungea la vântul mai constant, se stabiliza, iar el dădea sfoară, simţind modificările vântului ca pe nişte tremurături subtile în braţe. Sau, altfel, înfigea într-o crăpătură un ţăruş cu rola de sfoară, verifica rezistenţa şi urmărea zmeul înălţându-se în înaltul cerului şi îndepărtându-se. Sfoara era aproape invizibilă. Când ajungea la capăt, zbârnâia, iar dacă o ţinea între degete, fluctuaţiile vântului i se transmiteau ca un fel de muzică. Zmeul rămânea în aer câteva săptămâni la rând, invizibil, sau, dacă îl menţinea suficient de jos, la vedere, o pată minusculă pe cer. Iar în tot acest timp, transmitea date. Un obiect pătrat se vedea de la o depărtare mai mare decât unul rotund aflat în aceeaşi zonă. Ciudată vietate mai era şi mintea omului!

Michel îl sună pentru a nu discuta nimic deosebit. Pentru Sax, asta era cea mai dificilă conversaţie. Michel, pe ecran, se uita în jos şi spre dreapta şi, pe când vorbea, era tot mai limpede că mintea lui se afla în altă parte, că era nefericit şi că, într-un fel sau altul, Sax trebuia să preia conducerea.

– Vino pe la mine şi facem o plimbare împreună, îi spuse Sax, din nou. Cu adevărat cred că ar trebui să vii.

Cum se putea accentua chestia asta?

– *Cu adevărat* cred că ar trebui să vii.

Să pună lucrurile cap la cap.

– Da Vinci seamănă cu coasta de vest a Irlandei, continuă el. Capătul Europei, doar o faleză verde peste o mare întindere de apă.

Michel dădu din cap, nesigur.

Apoi, peste două săptămâni, îşi făcu apariţia, într-o sală din Da Vinci.

– Nu m-ar supăra să văd capătul Europei.

– Bravo…

Aşa că porniră, împreună, într-o excursie de o zi. Sax îl duse spre vest, până la ţărmurile fiordului Shalbatana. Acolo coborâră din maşină şi îşi continuară drumul pe jos, până la Capul Simshal. Sax simţi o plăcere deosebită să se afle împreună cu vechiul lui prieten într-un loc atât de frumos. Întâlnirea cu oricare din Prima Sută însemna o binevenită întrerupere a rutinei, un eveniment rar, care trebuia tratat cum se cuvine. Săptămânile treceau într-o

succesiune confortabilă, şi deodată îşi făcea apariţia un membru din vechea familie, şi era ca o întoarcere acasă fără ca această casă să existe, făcându-l să-şi spună că, într-o bună zi, ar trebui şi el să se mute la Sabishii sau Odessa, ca să poată trăi mai des un astfel de sentiment.

Şi nimic nu-i făcea o plăcere mai mare decât compania lui Michel, cu toate că, în acea zi, acesta rămânea în urmă, adâncit în gânduri, părând tulburat. Sax băgă de seamă şi se întrebă cum i-ar fi putut veni în ajutor. Michel îl ajutase atât de mult în lunile lungi care trecuseră până când el îşi recăpătase darul vorbirii, îl învăţase să gândească din nou, să vadă totul cu alţi ochi. Ar fi fost încântat să poată face şi el ceva în schimb, în semn de mulţumire, chiar şi parţială, pentru un asemenea dar.

Ei bine, asta nu s-ar fi întâmplat decât dacă Michel ar fi spus ceva. Aşa că, după ce se opriră, iar Sax scoase zmeul, îl montă şi îi dădu lui Michel mosorul cu sfoară.

– Poftim, spuse. Eu ţin zmeul pregătit, iar tu fugi şi îl înalţi. Încolo, în bătaia vântului.

Ţinu zmeul, în timp ce Michel traversa movilele acoperite cu iarbă, până când sfoara se întinse. Dădu drumul zmeului în momentul în care Michel începu să alerge, iar zmeul porni spre înălţimi. Sus, tot mai sus.

Michel se întoarse, zâmbind.

– Uite. Atinge firul. Poţi simţi vântul.

– A, făcu Sax. La fel şi tu.

Iar firul aproape invizibil îi suna între degete. Se aşezară, deschiseră coşul de răchită al gazdei şi scoaseră mâncarea pregătită de Sax pentru picnic. Din nou Michel devenise tăcut.

– Te supără ceva? riscă Sax o întrebare în timp ce mâncau.

Michel refuză o bucată de pâine şi înghiţi.

– Cred că vreau să mă întorc în Provence.

– Definitiv? întrebă Sax, şocat.

Michel se încruntă.

– Nu neapărat. Doar în vizită. Tocmai începusem să mă simt bine în timpul ultimei mele vizite acolo, când am fost nevoiţi să plecăm.

– Pe Pământ, gravitaţia e mare.

– Aşa e. Dar m-am adaptat surprinzător de uşor.

– Hm…

Lui Sax, revenirea la gravitaţia terestră nu-i făcuse nicio plăcere. Cu siguranţă, evoluţia le adaptase corpul la ea, şi era

adevărat că viaţa la doar zero virgulă treizeci şi opt ***g*** presupunea o gamă întreagă de probleme, dar se obişnuise cu senzaţia pe care i-o producea gravitaţia marţiană, până la punctul de a o ignora total. Şi chiar când o observa, îi făcea plăcere.

– Fără Maia? întrebă el.

– Presupun că da. Ea nu vrea să meargă. Zice că va veni într-o bună zi; dar, ca întotdeauna, asta are să se întâmple mai târziu, mult mai târziu. Lucrează la banca cooperatistă de credit din Sabishii şi are impresia că le e indispensabilă celor de acolo. Ei bine, nu e cinstit. Pur şi simplu, nu vrea să piardă nimic din ce se petrece aici.

– Nu poţi să amenajezi un fel de Provence acolo unde locuieşti? Să plantezi o livadă de măslini?

– Nu e acelaşi lucru.

– Nu, dar...

Sax nu ştia ce să mai spună. Nu simţea niciun fel de nostalgie pentru Pământ. Cât despre viaţa împreună cu Maia, nu şi-o putea imagina altfel decât ca şi cum ar fi trăit într-o centrifugă defectă, cu funcţionare dezordonată. Efectul ar fi fost aproape identic. Poate de aici şi dorinţa lui Michel pentru un teren solid sub picioare, pentru contactul cu Pământul.

– Ar trebui să te duci, spuse Sax. Dar mai aşteaptă şi tu puţin. Dacă se montează pe navele spaţiale motoarele astea cu fuziune pulsatorie, ai putea ajunge acolo destul de repede.

– Dar asta ar putea conduce la adevărate probleme cu gravitaţia terestră. Cred că e nevoie de lunile cât durează călătoria pentru a te obişnui cu ea.

Sax dădu din cap.

– E nevoie de un fel de exoschelet. În interiorul acestuia ai fi sprijinit, într-un fel, şi te-ai simţi, poate, ca în condiţii de gravitaţie mai mică. Costumele acelea noi de zbor, despre care am auzit, trebuie să aibă capacitatea de a se întări ca un fel de exoschelet, altfel n-ai putea ţine aripile întinse.

– O carapace de carbon într-o continuă schimbare, spuse Michel, zâmbind. O cochilie zburătoare.

– Aşa e. Şi s-ar putea să fie nevoie să porţi aşa ceva pentru a te deplasa. N-ar fi prea rău.

– Deci, zici tu, mai întâi ne mutăm pe Marte, unde trebuie să purtăm costume de scafandru timp de o sută de ani. Apoi, când am reuşit să transformăm totul, până la a putea sta aici, la soare,

abia simţind frigul, ne mutăm înapoi pe Pământ, unde trebuie să purtăm din nou costume de protecţie, pentru altă sută de ani.

– Sau pentru totdeauna, spuse Sax. Ai dreptate…

Michel râse.

– Bine. Poate că o să plec. Atunci când se va ajunge la aşa ceva, spuse el, dând din cap. Într-o bună zi, vom putea face tot ce ne place, nu?

Soarele îşi revărsa căldura asupra lor. Vântul făcea să foşnească iarba, transformând fiecare fir într-o dungă de lumină verde. Michel vorbi o vreme despre Maia, mai întâi plângându-se, apoi mai îngăduitor, enumerându-i trăsăturile bune, calităţile care o făceau indispensabilă, sursa tuturor emoţiile oferite de viaţă. Sax dădea din cap, îndatoritor, la auzul fiecărei declaraţii, indiferent cât de mult venea în contradicţie cu cele anterioare. Îşi închipuia că ascultă un împătimit. Dar aşa erau oamenii, şi nici el însuşi nu se afla prea departe de astfel de contradicţii.

După o tăcere destul de lungă, întrebă:

– Ce părere crezi că are Ann despre un peisaj ca ăsta?

Michel ridică din umeri.

– Nu ştiu. N-am mai văzut-o de ani de zile.

– N-a urmat tratamentul de plasticitate cerebrală.

– Nu. E o încăpăţânată. Vrea să rămână ea însăşi. Dar mă tem că pe lumea asta…

Sax dădu din cap. Dacă interpretai toate semnele vieţii din teren ca pe nişte contaminări, ca pe un mulaj oribil care acoperea frumuseţea pură a lumii minerale, atunci până şi albastrul de oxigen al cerului devenea implicat. Puteai să înnebuneşti. Până şi Michel gândea la fel.

– Cred că niciodată nu va fi cu adevărat în toate minţile.

– Ştiu.

Pe de altă parte, cine erau ei ca să poată face asemenea afirmaţii? Era Michel nebun pentru că îl preocupa până la obsesie o regiune de pe altă planetă? Sau pentru că iubea o femeie extrem de dificilă? Era el însuşi nebun pentru că nu mai vorbea bine şi avea dificultăţi cu o serie de operaţiuni mintale din cauza unui atac cerebral şi al unui tratament experimental? În niciun caz. Dar credea cu destulă fermitate că fusese salvat dintr-o furtună de către Hiroko, indiferent de ce spunea Desmond. Unii puteau considera acest lucru drept semnul unor, ei bine, evenimente pur mintale, lipsite de o realitate externă, şi care adesea erau citate ca simptome de nebunie, după câte îşi

amintea Sax.

– Ca oamenii aceia care îşi închipuie că au văzut-o pe Hiroko, murmură el, parcă într-o doară, pentru a urmări reacţia lui Michel.

– A, da, gândire magică. E o formă de gândire extrem de persistentă. Nu lăsa raţionalismul să te împiedice a vedea că gândirea noastră, în cea mai mare parte a ei, este gândire magică, urmând cel mai adesea modele arhetipale, ca în cazul lui Hiroko, al poveştii Persefonei sau al celei a lui Hristos. Presupun că, atunci când moare un astfel de om, şocul pierderii este aproape insuportabil, după care nu e nevoie decât ca un prieten sau ucenic îndurerat să viseze prezenţa fiinţei pierdute, apoi să se scoale şi să strige: „L-am văzut!”, iar după o săptămână toată lumea e convinsă că profetul a înviat sau că n-a murit niciodată. La fel şi cu Hiroko, cea care e văzută cu regularitate.

„Dar eu chiar am văzut-o, ar fi vrut Sax să spună. M-a prins de încheietura mâinii.”

Totuşi, era profund afectat. Explicaţia lui Michel avea sens şi se potrivea foarte bine cu aceea a lui Desmond. Sax presupunea că aceştia îi simţeau foarte mult lipsa lui Hiroko, dar că acceptau faptul dispariţiei ei şi explicaţia cea mai probabilă a acestei dispariţii. Iar evenimentele mintale neobişnuite s-ar fi putut produce, foarte plauzibil, în condiţiile de stres cauzate de o criză fizică. Poate că o văzuse în timpul unei halucinaţii. Ba nu, nu era adevărat, îşi amintea exact cum se întâmplase, cu fiecare detaliu la fel de viu ca atunci.

Dar nu era decât un fragment, constată el, ca atunci când îţi aminteşti, la trezire, o frântură de vis, toate celelalte detalii dispărând, lunecoase, scăpând parcă printre degete, cu o mişcare aproape palpabilă. De exemplu, nu-şi amintea cine venise chiar înaintea apariţiei lui Hiroko sau după aceea. Niciun amănunt.

Nervos, strânse din dinţi. Evident, nebunia căpăta felurite forme: Ann colindând, de una singură, lumea de altădată; ei, ceilalţi, păşind nesigur în lumea cea nouă, ca nişte stafii, străduindu-se să clădească o viaţă sau alta. Poate că era adevărat ce spusese Michel, că nu se puteau lupta cu longevitatea, că nu ştiau cum să folosească tot acel timp, că habar n-aveau cum să construiască o viaţă.

Şi totuşi, iată-i acolo, pe faleza din Da Vinci. N-avea niciun rost să se agite prea mult în legătură cu aceste probleme. Cum

ar fi zis Nanao: ce le mai lipsea? Mâncaseră bine, erau sătui, nu le era sete, stăteau afară, la soare, în bătaia vântului, uitându-se după un zmeu care zbura în înaltul cerului de un albastru-închis, catifelat. Ce le mai lipsea? Liniştea sufletească? Nanao ar fi râs. Prezenţa altor prieteni vechi? Ei bine, aveau să vină şi alte zile pentru asta. Atunci, în acea clipă, erau ca doi vechi camarazi de arme, aşezaţi pe un ţărm de mare. După toţi anii de luptă, puteau să stea acolo şi toată după-amiaza, dacă aşa doreau, înălţând un zmeu şi tăifăsuind. Discutând despre vechii lor prieteni şi despre vreme. Existaseră greutăţi şi aveau să mai fie, dar acum ei doi se aflau acolo, împreună.

– Ce i-ar mai fi plăcut lui John să vadă asta, spuse Sax, şovăielnic.

Îi venea foarte de greu să vorbească despre asemenea lucruri.

– Mă întreb dacă ar fi putut-o face pe Ann să înţeleagă. Doamne, cât de mult îi simt lipsa. Cât de mult aş vrea ca ea să priceapă… Nu neapărat aşa cum înţeleg eu. Doar ca pe ceva… bun. Să vadă cât de frumos e totul… în felul său. În sine. Cum totul se organizează de la sine. Spunem că noi conducem, dar nu e aşa. Noi doar le-am adus aici. Animalele, plantele. După aceea, şi-au urmat singure calea. Acum, încercăm să împingem lucrurile într-o direcţie sau alta, dar biosfera totală… se autoorganizează. Nu e nimic nefiresc în asta.

– În sfârşit… zise Michel, precaut.

– Nu e! Putem să ne jucăm cât ne pofteşte inima, dar suntem ca ucenicul vrăjitor. Totul are acum o viaţă proprie.

– Dar viaţa care a existat mai înainte? întrebă Michel. La asta ţine Ann atât de mult. Viaţa pietrelor şi a gheţii.

– Viaţă?

– Un fel de existenţă minerală lentă. Numeşte-o cum vrei. O areofanie a pietrei. Apoi, cine poate susţine că pietrele astea nu au propria lor formă de conştiinţă lentă?

– După mine, conştiinţa are de-a face cu inteligenţa, răspunse Sax, afectat.

– Poate, dar cine ştie? Iar dacă nu e vorba de conştiinţă aşa cum o definim noi, cel puţin este existenţă. O valoare intrinsecă, pur şi simplu pentru că există.

– Asta e o valoare pe care continuă să o deţină.

Sax ridică o piatră de mărimea unei mingi de baseball. După aspect, lavă breciată, o sfărâmătură dintr-un con, la fel de

obişnuită ca şi ţărâna, chiar mai banală. O cercetă cu atenţie. Salut, pietroiule! La ce te gândeşti?

– Vreau să spun… aici e toată valoarea. Încă există.

– Dar nu la fel…

– Nimic nu rămâne vreodată la fel. Clipă de clipă, totul se transformă. Cât despre conştiinţa minerală, pentru mine e mult prea mistică. Nu pentru că m-aş opune automat misticismului. Şi totuşi…

Michel râse.

– Te-ai schimbat foarte mult, Sax, dar tot Sax ai rămas.

– Asta sper şi eu. Dar cred că nici Ann nu e prea mistică.

– Atunci, ce e?

– Nu ştiu! Nu ştiu. Un… un savant de o puritate atât de mare, încât nu suportă să vadă datele contaminate? E o formulare prostească. Mai degrabă uimire în faţa fenomenului… Ştii ce vreau să spun cu asta? Venerarea a ceea ce există. Trăieşte cu el, venerează-l, dar nu încerca să-l transformi şi să-l strici, să-l distrugi. Nu ştiu nici eu. Dar vreau să ştiu.

– Tu întotdeauna vrei să ştii.

– Adevărat. Dar vreau să ştiu asta mai mult decât alte lucruri. Mai mult decât orice pe lume! Serios.

– O, Sax, eu vreau Provence, tu o vrei pe Ann, spuse Michel, zâmbind. Amândoi suntem nişte nebuni!

Râseră. Fotonii cădeau ca stropii de ploaie pe pielea lor, cei mai mulţi trecând de-a dreptul prin ei. Iată-i, transparenţi la lume.

Partea a IX-a
WERTESWANDEL

Era trecut de miezul nopţii. În birouri se lăsase tăcerea. Consilierul-şef se apropie de samovar şi începu să toarne cafea în nişte ceşti minuscule. Trei dintre colegii lui erau aşezaţi în jurul unei mese acoperite cu ecrane. De lângă samovar, consilierul-şef spuse:

Aşadar, sferele de deuteriu şi heliu sunt lovite, succesiv, de dispozitivele voastre cu laser. Se produce implozia şi are loc fuziunea. La aprindere, temperatura ajunge la şapte sute de milioane de grade Kelvin, dar asta nu-i o problemă, fiindcă este vorba de o temperatură locală şi care durează foarte puţin.

Chestie de nanosecunde.

În regulă. Asta mă linişteşte. Apoi, energia rezultată este eliberată integral, sub formă de particule încărcate, în aşa fel încât toate pot fi reţinute de câmpurile voastre electromagnetice – nu există niciun neutron care să zboare mai departe şi să vă prăjească pasagerii. Aceste câmpuri servesc drept scuturi şi plăci propulsoare, dar şi ca un sistem de colectare a energiei utilizate pentru alimentarea laserilor. Toate particulele încărcate sunt dirijate înapoi, trecând prin aparatul vostru cu oglinzi angulare, care este, de fapt, arcul de acces al razelor laser, iar trecerea determină direcţia particulelor rezultate din fuziune.

Exact, asta e partea deşteaptă, răspunse inginerul.

Foarte deşteaptă. Cât combustibil consumă?

Dacă socoteşti o acceleraţie echivalentă gravitaţiei marţiene, adică trei virgulă şaptezeci şi trei metri pe secundă la pătrat presupunem că avem o navă de o mie de tone – adică trei sute cincizeci de tone pasagerii şi nava, plus şaizeci şi cinci motorul şi combustibilul – atunci va trebui să arzi trei sute şaptezeci şi trei de grame pe secundă.

Ka! Nu se consumă cam repede?

Înseamnă circa treizeci de tone pe zi, dar şi acceleraţia e foarte mare. Călătoriile durează puţin.

Şi cât de mari sunt sferele astea?

Au raza de un centimetru şi masa de zero douăzeci şi nouă de grame, răspunse fizicianul. Deci, ardem două sute nouăzeci

asemenea de sfere pe secundă. Asta ar trebuie să le ofere pasagerilor o senzaţie plăcută, de gravitaţie continuă.

Aşa zic şi eu. Dar heliul… Nu e cam rar?

Un colectiv din Galileo a început să-l recolteze din atmosfera superioară a lui Jupiter, explică inginerul. Şi s-ar putea să aplice metoda aceea de colectare de la suprafaţă chiar şi pe Lună, deşi n-a dat rezultate prea bune. Dar Jupiter are tot ce ne trebuie nouă, şi acum şi în viitor.

Aşadar, navele vor transporta cinci sute de pasageri.

Asta e valoarea pe care am utilizat-o în calculele noastre, dar, desigur, suportă unele modificări.

Acceleraţi până la jumătatea drumului către destinaţie, vă întoarceţi invers şi reduceţi acceleraţia pe tot parcursul celei de-a doua jumătăţi a călătoriei.

Fizicianul dădu din cap.

Asta pentru călătoriile de scurtă durată, dar nu şi pentru cele lungi. Nu e nevoie decât să accelerezi câteva zile, pentru a te deplasa suficient de repede. În cazul deplasărilor lungi, trebuie să opreşti motoarele pe la mijlocul drumului, ca să economiseşti combustibil.

Consilierul-şef încuviinţă printr-o înclinare a capului şi le dădu celorlalţi ceştile pline. Sorbiră din cafea.

Matematiciana spuse:

Durata călătoriilor se modifică radical. Trei săptămâni de la Marte la Uranus. Zece zile de la Marte la Jupiter. Trei zile de la Marte la Pământ. Trei zile!

Se uită în jur la ceilalţi, încruntându-se.

Sistemul solar va semăna cu Europa în secolul al XIX-lea, adăugă ea. Călătorii cu trenul. Transatlantice.

Ceilalţi dădură din cap.

Acum suntem vecini cu cei de pe Mercur, Uranus sau Pluton.

Consilierul-şef ridică din umeri.

În privinţa asta, chiar şi cu cei din Alpha Centauri. Să nu ne facem probleme. Contactul cu alţii nu e ceva rău. Doar conectaţi-vă, cum zice poetul. Doar conectaţi-vă. Iar acum ne vom conecta cu o ameninţare, adăugă el, ridicând ceaşca. Noroc!

Nirgal intra într-un ritm şi o ţinea aşa toată ziua. *Lung-gompa.* Religia alergării, a alergării ca meditaţie sau rugăciune. Zazen, ka zen. Parte a areofaniei, care cuprindea şi gravitaţia marţiană. Ceea ce putea realiza corpul omului în condiţiile a două cincimi din atracţia pentru care se dezvoltase era o euforie a efortului. Să alergi ca un pelerin – pe jumătate credincios, pe jumătate zeu.

Era o religie cu destui aderenţi în zilele acelea, o mulţime de singuratici străbătând în fugă planeta. Uneori, alergările se organizau, deveneau întreceri: „Drumul prin Labirint", „Străbaterea abisurilor", „Cursa Transmarineris", „Cursa în jurul lumii". Iar între acestea, disciplina zilnică. Activitate fără scop, artă pentru artă. Pentru Nirgal însemna rugă sau meditaţie, sau uitare. Mintea îi hoinărea ori se concentra asupra corpului său ori asupra drumului. Sau chiar nu se gândea la nimic. În astfel de momente alerga pe muzică: mai întâi Bach, apoi Bruckner, urmat de Bonnie Tyndall, un neoclasic din Câmpiile Elysee a cărui muzică se scurgea ca şi ziua, sunete prelungi devenind o modulaţie internă continuă, o muzică aducând cu Bach sau Bruckner, dar mult mai lentă şi mai constantă, inexorabilă şi măreaţă. Minunată muzică după care să alerge, chiar ceasuri în şir, şi nici nu era conştient de prezenţa ei. Doar alerga.

Se apropia „Cursa în jurul lumii" care începea la fiecare al doilea periheliu. Luând startul din Sheffield, concurenţii puteau să pornească în jurul lumii spre est sau spre vest, fără calculator personal şi nici vreun alt mijloc de orientare, lipsiţi de orice în afară de informaţiile oferite de propriile simţuri. Purtau asupra lor mici saci de voiaj cu mâncare, apă şi echipament. Aveau permisiunea să-şi aleagă orice traseu care nu se îndepărta cu mai mult de douăzeci de grade de Ecuator (erau urmăriţi prin satelit, fiind descalificaţi dacă părăseau zona ecuatorială). Aveau voie se utilizeze toate podurile, inclusiv podul de peste Strâmtoarea Ganges, care făcea competitive trasee situate atât la nord, cât şi la sud de Marineris, creând aproape la fel de multe rute viabile câţi concurenţi participau la cursă. Nirgal câştigase cinci din cele nouă ediţii precedente, datorită nu atât vitezei, cât capacităţii lui de a găsi drumul. „Nirgalweg" era considerat de mulţi dintre alergători de natura unei realizări mistice, pline de o extravaganţă contraintuitivă, iar pe parcursul ultimelor curse fusese urmărit de unii concurenţi care îşi închipuiseră că îl vor

putea depăşi la finiş. Dar în fiecare an el alegea un traseu diferit, recurgând la rute care păreau atât de nefericite, încât unii dintre urmăritori renunţau şi porneau în direcţii mult mai promiţătoare. Iar alţii nu puteau menţine ritmul pe parcursul celor două sute de zile de circumnavigaţie, în care erau parcurşi circa douăzeci şi unu de mii de kilometri. Era nevoie, într-adevăr, de rezistenţă pe distanţe mari, rezistenţă care trebuia menţinută ca un mod de viaţă. Să alergi în fiecare zi.

Lui Nirgal îi plăcea. Voia să câştige şi următoarea ediţie, adică să obţină cele mai multe trofee din primele zece întreceri organizate. Plecase pe teren, cercetând traseul, imaginând noi rute. În fiecare an se construiau multe drumuri noi, iar în ultima vreme se manifestase moda de a se săpa scări în pereţii canioanelor, dorsalelor şi escarpamentelor – care brăzdau pretutindeni ţinuturile îndepărtate. Drumul pe care se afla acum fusese construit după ultima lui trecere prin zonă şi cobora peretele abrupt al unei adâncituri din Abisul Aromatum. Pe peretele opus se vedea un drum similar. Dacă ar fi luat-o de-a dreptul prin Aromatum, cursa ar fi căpătat o oarecare dimensiune verticală, dar toate drumurile mai drepte trebuia să cotească departe, spre nord sau spre sud, iar Nirgal se gândi că, dacă acele drumuri erau la fel de bune ca acesta, s-ar fi putut să merite diferenţa de altitudine.

Noul drum utiliza fisuri abrupte din peretele masiv, treptele potrivindu-se ca piesele dintr-un joc puzzle şi fiind foarte regulate. Parcă ar fi coborât în fugă scara din zidul ruinat al castelului unui uriaş. Construirea drumurilor pe pereţii abrupţi era o artă, o frumoasă manifestare artistică la care Nirgal însuşi participase din când în când, ajutând la mutarea, cu ajutorul unei macarale, a stâncilor tăiate, pentru a le coborî exact în poziţia dinainte stabilită, pe treapta imediat inferioară – ore în şir agăţat în coardă, trăgând, cu mâinile înmănuşate, de cablurile verzi şi subţiri, dirijând la locul lor mari poligoane de bazalt. Primul constructor de astfel de drumuri cunoscut de Nirgal fusese o femeie care lucrase de-a lungul Gerion Montes, creasta lungă de pe fundul canionului Ius Chasma. O ajutase o vară întreagă, pe aproape toată lungimea drumului. Femeia aceea se mai afla pe undeva, prin Marineris, construind cu uneltele ei de mână şi cu ferăstraiele de mare putere, cu sisteme de scripeţi cu cabluri superrezistente şi bolţuri adezive mai tari chiar decât stânca, realizând cu mari eforturi un trotuar sau o scară din roca

înconjurătoare; unele drumuri păreau nişte forme de relief miraculos de utile, altele-semănau cu drumurile romane, iar altele aveau o masivitate faraonică sau incaşă – blocuri imense aşezate cu o precizie de ceasornicar peste pantele pline de bolovani sau peste abisul atât de neregulat.

Coborî cele trei sute de trepte, numărându-le, traversând apoi fundul depresiunii în ceasul de dinaintea apusului, cu fâşia de cer de un violet catifelat licărind deasupra pereţilor abrupţi, întunecaţi. Nu mai exista vreun drum pe nisipul adumbrit, iar Nirgal se concentra asupra plantelor şi pietrelor risipite peste tot, alergând printre ele, atras de florile deschise la culoare de pe vârful cactuşilor cu tulpina ca nişte butoiaşe, licărind asemenea cerului. La fel şi trupul lui lucea de alergare la căderea serii şi la gândul cinei, chinuit de foamea din interior, ca de o senzaţie de leşin, tot mai neplăcută cu fiecare minut.

Găsi scara care urca peretele de la asfinţit, apoi porni mai sus, tot mai sus, schimbând ritmul în momentele de efort presupuse de urcuş, cotind la stânga şi la dreapta după cum îl conduceau curbele, admirând amplasamentul elegant al drumului peste fisurile din mal, amplasament care, de obicei, îl obliga să alerge de-a lungul unui parapet de piatră situat în exterior şi înalt până la brâu, cu excepţia cazurilor când întâlnea o porţiune de stâncă de-a dreptul goală, unde constructorii fuseseră obligaţi să fixeze cu bolţuri o scară solidă din magneziu. Nirgal urcă treptele în grabă, simţindu-şi muşchii ca pe nişte imense benzi de cauciuc. Era istovit.

Pe o plintă, în partea stângă a scării, se afla o porţiune plană de unde se vedea bine canionul lung şi îngust de mai jos. Nirgal ieşi din traseu şi se opri din alergare. Se aşeză pe o stâncă în formă de scaun. Bătea vântul. Îşi înălţă micul cort în formă de ciupercă, iar acesta îşi făcu apariţia în faţa lui, transparent în lumina amurgului. Patul, lampa de citit, calculatorul – scoase în grabă din rucsac pe când căuta după mâncare –, uzate de atâţia ani de folosire şi uşoare ca fulgul. Una peste alta, echipamentul nu cântărea mai mult de trei kilograme. Toate se aflau acolo, la locul lor, în rucsac, până şi maşina de gătit acţionată electric, proviziile şi rezervorul de apă.

Amurgul căpătă un aspect maiestuos, amintind de Himalaya, în vreme ce Nirgal îşi pregătea o oală de supă concentrată, stând turceşte pe sacul de dormit, rezemat de peretele transparent al cortului. În muşchii istoviţi avea senzaţia extrem de plăcută a

repaosului. Trecuse o altă zi minunată.

Dormi prost în noaptea aceea; se trezi pe când sufla vântul rece de dinaintea zorilor, îşi făcu bagajul în grabă, tremurând de frig, după care porni din nou în fugă spre vest. Lăsând în urmă ultimele sfărâmături din Aromatum, ajunse la ţărmul nordic al Golfului Ganges. Pe când fugea, suprafaţa de un albastru-închis a golfului se întindea în stânga lui. Aici, plajele lungi erau mărginite de întinse dune de nisip, acoperite de iarbă nu prea înaltă, care uşura alergarea. Nirgal îşi continua fuga, după propriul lui ritm, uitându-se la mare sau la taigaua din dreapta lui. Milioane de arbori fuseseră plantaţi de-a lungul coastei în vederea stabilizării terenului şi pentru reducerea furtunilor de nisip. Marea pădure din Ophir era una dintre cele mai puţin populate regiuni de pe Marte. Fusese vizitată foarte rar în primii ani de existenţă, şi niciodată nu adăpostise un oraş-cort. Depunerile masive de praf şi nisip extrem de fin îi descurajaseră pe călători, dar acum aceste depuneri erau, întrucâtva, fixate de pădure; însă pe malul râurilor se aflau mlaştini şi lacuri cu nisipuri mişcătoare şi zone instabile de loess, care produceau goluri în acoperişul dantelat de ramuri şi frunze. Nirgal urmări linia de demarcaţie dintre pădure şi mare, de-a lungul dunelor sau printre pâlcurile de arbori mai mici. Trecu peste mai multe podeţe care traversau gurile de vărsare ale râurilor, petrecând o noapte întreagă pe plajă şi dormind în foşnetul valurilor care se izbeau de ţărm.

A doua zi, în zori, îşi urmă drumul sub acoperământul de frunze, pe ţărmul ce se termina la barajul fiordului Ganges Chasma. Lumina era difuză şi se răcorise. La ora aceea, totul arăta ca propria-i umbră. Cărări abia zărite se ramificau în susul dealului, spre stânga. Pădurea era formată, în cea mai mare parte, din conifere: pâlcuri înalte de santal, înconjurate de pini mai mici şi de ienuperi. Terenul era acoperit de ace de brad uscate. În locurile mai umede, ferigile răbufneau prin acest covor maroniu, adăugând fractalele lor arhaice la fundalul pătat de lumina soarelui. Un râu îşi croia drum printre insulele înguste, acoperite de iarbă. Rar se întâmpla ca Nirgal să vadă mai departe de o sută de metri. Culorile dominante erau verde şi maro. Singura nuanţă de roşu vizibilă era aceea a cojii păroase de ferigă. Raze de soare, ca nişte fiinţe delicate, dansau prin pădure. Nirgal alerga mai presus de voinţa lui, vrăjit, pe lângă aceste fascicule de lumină. Traversă un pârâu nu prea adânc,

sărind din piatră în piatră, şi ajunse într-un luminiş plin de ferigi. Parcă ar fi traversat o sală, din care porneau culoare în sus şi-n jos. În stânga lui, bolborosea o cascadă mică.

Se opri în partea cealaltă a golfului, să bea o gură de apă. Apoi, când se ridică, zări o marmotă mergând, clătinat, pe muşchiul de sub cascadă. Simţi o împunsătură în inimă. Marmota bău apă, după care se spălă pe labe şi pe bot, fără a-l vedea pe Nirgal.

Apoi se produse o învălmăşeală, iar marmota încercă să fugă, copleşită de o năvală de blană cu pete şi de colţi albi. Un linx mare, strângând ceafa marmotei în fălcile lui puternice, scutura cu toată puterea mica vietate, apăsând-o cu forţă sub o labă mare.

Nirgal sărise în picioare în momentul atacului, iar linxul care îşi domina prada se uită în direcţia lui de parcă abia acum îi înregistrase mişcarea. Ochii îi luceau în lumina difuză, gura îi era plină de sânge. Nirgal se cutremură, şi când felina îl văzu, iar privirile li se încrucişară, i se păru că linxul pornea în goană spre el şi se năpustea asupra lui, cu dinţii ascuţiţi strălucind chiar şi în lumina difuză...

Dar nu, linxul dispăruse cu prada, lăsând în urmă doar ferigile unduindu-se.

Nirgal îşi continuă alergarea. Ziua era mai întunecată decât o justificau umbrele norilor. O întunecime malignă. Nirgal trebuia să se concentreze asupra drumului. Lumina ţâşnea printre umbre, albul străpungea verdele. Vânător şi vânat. În întunecime, lacuri cu borduri de gheaţă. La limita vederii periferice zărea muşchi pe scoarţa arborilor şi diferite dispuneri ale ferigilor. Ici o îngrămădire de pini noduroşi cu conuri ţepoase, ceva mai încolo o groapă cu nisip mişcător. Ziua era rece, noaptea avea să fie de-a dreptul geroasă.

Alergă toată ziua. Rucsacul i se zgâlţâia pe spate, aproape gol după ce mâncase. Era bucuros că se apropia de următorul adăpost. Uneori, în timpul curselor, nu lua cu el decât câţiva pumni de cereale şi trăia cum putea din roadele pământului, adunând conuri de brad şi pescuind. Dar, în astfel de excursii, jumătate de zi trebuia petrecută în căutarea hranei – şi nu era cine ştie ce de găsit. Când peştii trăgeau la undiţă, lacul se transforma într-un incredibil corn al abundenţei. Oamenii lacurilor. Dar, cu prilejul acestor alergări, trecea în plină viteză de la un adăpost la altul, consumând şapte sau opt mii de calorii pe

zi şi simţindu-se, în fiecare seară, mort de foame. De aceea, când ajunse la pârâul care adăpostea următorul lui adăpost şi găsi malul prăbuşit din pricina unei alunecări de teren, scoase un strigăt de dezamăgire şi furie. Se strădui, chiar, să sape în grămada de pietre; poate că nu era decât o alunecare nesemnificativă; dar nu, cel puţin două tone de piatră trebuia îndepărtate. N-avea de ales. Era nevoit să alerge cât mai repede până la următorul adăpost, străbătând, înainte să-l doboare foamea, canionul Ophir. Porni chiar în momentul în care înţelese acest lucru, gândindu-se că astfel va câştiga timp.

Iar acum, pe când fugea, privirile îi scormoneau după lucruri comestibile: conuri de brad, ceapă de luncă, orice s-ar fi găsit. Mâncă foarte încet proviziile rămase în rucsac, mestecând cât mai mult, străduindu-se să şi le imagineze la o valoare nutritivă mult mai ridicată, savurând fiecare îmbucătură. Foamea îl menţinu treaz o parte din noapte, deşi adormi buştean în ceasurile dinaintea zorilor.

În a treia zi a acelei neaşteptate curse a foamei, ieşi din pădure chiar la sud de Juventa Chasma, unde terenul era marcat de străvechea erupţie a acviferului Juventa. Nu-i era uşor să-şi croiască drum în linie dreaptă printr-un asemenea teren, şi se simţea mai flămând decât îşi amintea să fi fost vreodată; şi mai erau două zile până la adăpostul următor. Corpul lui consumase toate rezervele de grăsime, sau aşa i se părea lui Nirgal, iar acum se alimenta direct din muşchi. Acest autocanibalism făcea ca fiecare obiect să capete contururi precise, înconjurate de halouri – albul ieşind la iveală din lucruri, de parcă realitatea însăşi devenea transparentă. La scurtă vreme după respectiva etapă, după cum ştia din experienţe asemănătoare din trecut, starea de *lung-gom-pa* făcea loc halucinaţiilor. Deja vedea o mulţime de viermi care se târau, şi puncte negre, şi cercuri de mici ciuperci albastre, apoi chestii verzi semănând cu nişte şopârle târându-se pe nisip, chiar în faţa propriilor lui picioare, ore în şir.

Avea nevoie de întreaga putere de judecată pentru a străbate terenul accidentat. Urmărea cu atenţie egală pietrele pe care călca şi drumul de urmat, uitându-se când sus, când jos, într-o mişcare continuă, prea puţin legată de gândirea lui, care scruta distanţele după un ritm cu totul diferit. Juventa Chaos, ceva mai jos, în dreapta, era o depresiune neregulată şi nu prea adâncă, dincolo de care se vedea până departe, la orizont. Parcă s-ar fi

uitat într-un castron mare, sfărâmat. În faţa lui, terenul era cutat şi neregulat, gropi şi movile acoperite de bolovani şi dune de nisip, cu umbre mult prea întunecate iar părţile luminate de soare mult prea lucitoare. Un peisaj sumbru şi strălucitor totodată. Se apropia asfinţitul, şi el îşi simţea pupilele înţepate de lumină. Sus, jos, sus, jos... Ajunse la marginea unei dune străvechi şi se lăsă să alunece pe nisip şi grohotiş, o alunecare ca în vis, la stânga, la dreapta şi iar la stânga, fiecare pas purtându-l cu câţiva metri mai jos, cu labele picioarelor îngropate în nisip şi în pietrişul împins lateral. Ajuns din nou pe teren curat, reveni cu greu la alergarea obişnuită, iar următorul urcuş modest se dovedi năucitor. Nu după multă vreme, avea să fie nevoit să caute un loc de popas, poate în următoarea adâncitură din teren sau pe următoarea porţiune plană, nisipoasă, în apropiere de un prag stâncos. Era mort de foame, îl cuprindea tot mai mult senzaţia de leşin, iar în rucsac nu mai avea decât nişte cepe de luncă pe care le culesese mai devreme. Dar starea de oboseală îi era şi de folos; avea să adoarmă, indiferent de ce se va întâmpla. De fiecare dată, epuizarea înfrângea foamea.

Căzu într-o groapă, apoi se împiedică de o ridicătură dintre doi bolovani mari cât o casă. Pe urmă, într-o fulgerare, o femeie goală apăru în faţa lui, agitând o eşarfă verde. Nirgal se opri brusc, năucit la vederea ei, obsedat de ideea că e dominat de vedenii. Dar ea continuă să stea în faţa lui, vie ca o flacără, agitând tăcută eşarfa verde; dâre de sânge îi pătau sânii şi picioarele. Apoi alte fiinţe omeneşti trecură în fugă pe lângă ea, sărind peste următoarea ridicătură şi îndreptându-se în direcţia arătată de femeie. Sau aşa i se păru. Femeia îl privi ţintă, făcu un gest spre sud de parcă l-ar fi îndrumat şi pe el, pe urmă o luă la fugă tot într-acolo. Trupul zvelt şi alb părea să existe într-un spaţiu cu mai mult de trei dimensiuni: spatele puternic, picioarele lungi, fesele rotunde, deja departe, eşarfa verde fluturând într-o parte sau alta, după cum era indicată direcţia.

Deodată, Nirgal zări în faţă trei antilope, traversând o colină spre vest; siluetele lor erau scoase în evidenţă de soarele la asfinţit. A, vânători! Antilopele erau mânate spre vest de oamenii care formau un arc de cerc înapoia lor, fluturând eşarfe din dosul stâncilor. Totul se petrecea într-o deplină tăcere, de parcă sunetele dispăruseră de pe lume. Nicio adiere de vânt, niciun strigăt. Pentru o clipă, când antilopele se opriră pe colină, încetă orice mişcare. Toţi erau în stare de veghe, nemişcaţi: vânătorii şi

vânatul, toţi încremeniţi într-un tablou care pe Nirgal îl fascină. Se feri să clipească, de teamă că scena va pieri cu desăvârşire.

Masculul făcu un pas înapoi, stricând imaginea. Înainta legănându-se precaut, pas cu pas. Femeia cu eşarfa verde îl urmă, în poziţie verticală, fără să se ascundă. Ceilalţi vânători apăreau şi dispăreau, mişcându-se brusc, ca nişte cinteze, dintr-o atitudine imobilă într-alta. Erau desculţi şi purtau un fel de şorţuri sau tricouri. Unii aveau chipurile şi spatele vopsite în roşu, negru sau ocru.

Nirgal porni după ei. Schimbă direcţia şi ajunse în stânga lor pe când ei se deplasau spre vest. O intuiţie fericită, deoarece masculul încercă o străpungere pe partea stângă, iar Nirgal avu prilejul de a-i sări în cale, dând din mâini ca un apucat. Apoi, cele trei antilope se întoarseră ca una singură şi se năpustiră din nou spre vest. Grupul de vânători porni după ele, alergând mult mai repede decât Nirgal în forma lui cea mai bună şi menţinând arcul de cerc. Nirgal se văzu nevoit să tragă din greu, doar pentru a nu-i pierde din vedere. Se deplasau foarte repede, desculţi sau nu, greu de zărit în umbrele prelungi în care rămâneau nemişcaţi. Pe cealaltă secţiune a arcului, cineva ţipă o singură dată, şi acela fu singurul sunet scos de ei, cu excepţia scrâşnetului şi a huruitului nisipului şi pietrişului şi a respiraţiei dificile. Alergau, apărând şi dispărând, iar antilopele păstrau distanţa, în scurte răbufniri de viteză susţinută. Nicio fiinţă omenească nu avea cum să le ajungă din urmă. Cu toate astea, Nirgal îşi continuă alergarea, suflând din greu, cu bucuria participării la vânătoare. În faţa lui zări din nou prada. Aha! Antilopele se opriră. Ajunseseră la un mal abrupt, un canion, iar Nirgal văzu prăpastia şi ţărmul opus. O fosă nu prea adâncă, din care se ridicau vârfuri de pini. Ştiuse, oare, antilopa unde se află? Cunoşteau oare zona? Chiar de la câteva sute de metri distanţă, canionul nu fusese vizibil…

Dar poate că, totuşi, cunoşteau locul, deoarece în explozia aceea de graţie animalică antilopele mergeau când la trap, când năpustindu-se de-a lungul malului către un mic intrând. Acesta se dovedi partea de sus a unei râpe abrupte, prin care pietrişul se scurgea până pe fundul canionului. Când antilopele dispărură în deschizătură, vânătorii se buluciră pe margine, de unde urmăriră cum animalele coborau râpa într-o uimitoare demonstraţie de putere şi echilibru, tropăind din piatră în piatră, în salturi imense. Unul dintre vânători strigă: „Auuuuuuuu!” şi, la

acest strigăt toţi ceilalţi se grăbiră spre capătul ravinei, chelălăind şi mârâind. Nirgal li se alătură şi îşi dădu drumul peste margine, după care începură cu toţii o coborâre demenţială, tropăind şi sărind; şi, în ciuda oboselii resimţite de Nirgal în picioare, zilele nesfârşite de *lung-gom* se dovediră a-i fi de mare folos – îi depăşi în cădere pe cei mai mulţi, sărind de pe un bolovan pe altul şi dându-şi drumul pe povârnişuri, ţinându-şi echilibrul, ajutându-se de mâini, făcând mari salturi disperate, preocupat de traseu, ca şi toţi ceilalţi, de strădania de a izbuti o coborâre rapidă, fără o cădere periculoasă.

Numai când ajunse cu succes pe fundul canionului ridică din nou privirea – şi văzu că toată suprafaţa imensei văi era acoperită de o pădure pe care cu greu o zărise de sus. Copacii se înălţau pe un fond de zăpadă veche acoperită de cetină – brazi şi pini înalţi; apoi, în susul canionului, spre sud, trunchiuri masive, de neconfundat, ale giganticilor sequoia, arbori cu adevărat uriaşi, atât de înalţi, încât canionul păru dintr-o dată mic, deşi coborârea râpei durase o vreme. Coroanele li se ridicau până deasupra crestelor de piatră: arbori sequoia gigantici, obţinuţi prin inginerie genetică, măsurând câte două sute de metri, dominând împrejurimile ca nişte sfinţi mari şi tăcuţi, fiecare întinzându-şi braţele într-un cerc larg deasupra lăstarilor, brazilor şi pinilor, deasupra zăpezii pătate şi a porţiunilor acoperite cu ace de brad maronii.

Antilopele înaintaseră la trap în susul canionului, pătrunzând în această pădure virgină, iar vânătorii, scoţând câteva strigăte de fericire, le urmară ţâşnind de la un trunchi gigantic la altul. Cilindrii masivi cu scoarţă roşie, desprinsă pe alocuri, minimalizau totul în jurul lor – acum toţi, vânători şi vânat, semănau cu nişte animale mici, ca şoarecii, alergând printr-o pădure ninsă, în lumina tot mai puţină. Nirgal simţea cum îl furnică pielea pe spate şi pe coaste. Încă avea exces de adrenalină în urma coborârii prin râpă, respira cu greutate şi se simţea ameţit. Devenise evident că nu mai puteau prinde din urmă antilopele, şi nu înţelegea ce se întâmplă. Cu toate acestea, alerga cât putea de repede printre arborii aceia uluitori, urmându-i pe vânători. Nu-l mai interesa nimic altceva decât urmărirea în sine.

Apoi turnurile de sequoia ajunseră tot mai rare, ca la marginea unui cartier de zgârie-nori, până nu mai rămaseră decât vreo câteva. Şi, uitându-se printre trunchiurilor ultimilor

giganţi, Nirgal se opri brusc. De cealaltă parte a unui luminiş îngust, canionul era blocat de un perete de apă – un veritabil perete de apă, umplând valea până sus, suspendat deasupra lor ca o masă netedă, transparentă.

Era barajul unui rezervor. În ultima vreme, constructorii începuseră să le ridice din folii transparente din plasă de diamant, fixate într-o fundaţie de beton. Nirgal îl urmări pe acesta cum cobora pe amândoi pereţii canionului, ca o dungă groasă, albă.

Masa de apă se înălţa deasupra lor ca peretele unui mare acvariu, tulbure aproape de fund, unde plante de apă pluteau în noroiul negru. Deasupra lor, peşti argintii, la fel de mari ca antilopele, pluteau de colo-colo în apropierea peretelui transparent, după care se retrăgeau în adâncimile cristaline, întunecate.

Cele trei antilope se agitau nervoase în faţa acestei bariere, femela şi puiul imitând întoarcerile rapide ale masculului. În timp ce vânătorii se apropiau, masculul făcu un salt neaşteptat şi îşi izbi capul de baraj, cu un elan puternic al întregului său corp, cu coarnele ca nişte cuţite de os. *Trosc!* Nirgal înlemni de spaimă. Toţi rămaseră nemişcaţi la vederea acestui gest violent, mult prea feroce pentru a fi uman. Dar masculul sări într-o parte, cu paşi şovăielnici, se întoarse şi se năpusti asupra lor. Bile ţâşniră prin aer, corzi i se înfăşurară în jurul picioarelor chiar deasupra copitelor, iar el se prăbuşi, cu capul înainte, la pământ. Câţiva dintre vânători se năpustiră asupra lui, alţii doborâră femela şi puiul cu o ploaie de pietre şi suliţe. Se auzi un ţipăt curmat brusc. Nirgal văzu cum unul dintre ei tăie gâtul femelei cu un pumnal de obsidian; sângele curse pe nisipul de lângă fundaţia barajului. Peştii cei mari treceau pe deasupra, uitându-se în jos, în direcţia lor.

Femeia cu eşarfa verde nu se vedea nicăieri. Un alt vânător, un bărbat care nu purta altceva decât coliere, dădu capul pe spate şi urlă, risipind tăcerea stranie în care se desfăşurase întreaga scenă. Bărbatul execută un dans în cerc, apoi alergă spre peretele transparent al barajului, azvârlind cu suliţa în el. Suliţa sări într-o parte. Entuziastul vânător alergă la perete şi lovi cu pumnul în membrana tare, transparentă.

O femeie cu mâinile însângerate întoarse capul şi îi adresă bărbatului o privire dispreţuitoare.

– Nu te mai prosti, spuse ea.

Suliţaşul râse.

– Nu e cazul să-ţi faci probleme. Barajele astea sunt de o sută de ori mai puternice decât ar fi nevoie.

Scârbită, femeia dădu din cap.

– E o prostie să provoci soarta.

– Uimitor ce superstiţii supravieţuiesc în minţile înfricoşate.

– Eşti un nerod, spuse femeia. Norocul e la fel de real ca orice altceva.

– Norocul! Soarta! Ka!

Suliţaşul îşi ridică arma şi o aruncă din nou în baraj. Aceasta ricoşă, aproape lovindu-l, iar el râse dezlănţuit.

– Ce *noroc!* spuse el. Norocul le zâmbeşte celor îndrăzneţi, nu?

– Tâmpitule! Fii mai respectuos.

– Chiar că am tot respectul pentru cerbul ăsta, care s-a izbit de perete aşa cum am văzut, adăugă el, râzând răguşit.

Ceilalţi îi ignorau, preocupaţi de măcelărirea animalelor.

– Îţi mulţumesc din suflet, frate.

– Îţi mulţumesc din suflet, soră.

Lui Nirgal îi tremurau mâinile în timp ce se uita. Simţea mirosul sângelui. Îi lăsa gura apă. Grămezile de măruntaie scoteau aburi în aerul rece. Traseră de la brâu tije de magneziu şi le extinseră prin telescopare, după care legară de picioare trupurile decapitate ale antilopelor. Ridicând tijele, vânătorii săltară în aer carcasele fără cap.

Femeia cu mâinile însângerate strigă la suliţaş:

– Ai face mai bine să ajuţi la cărat, dacă vrei să mănânci câte ceva din astea.

– Du-te dracului! exclamă el, dar o ajută să care partea din faţă a animalului.

– Ajută-mă! i se adresă femeia lui Nirgal, după care începu să alerge pe fundul canionului, între marele perete de apă şi ultimii arbori masivi de sequoia. Nirgal o urmă, cu stomacul fremătând.

Peretele de apus al canionului era marcat de petroglife: animale, imagini ale organelor sexuale masculine şi feminine, amprente manuale, comete şi nave spaţiale, desene geometrice, flautistul cocoşat Kokopelli, toate abia vizibile în lumina amurgului. În ţărm era încastrat un drum în trepte, configurat de un Z de praguri aproape perfect. Vânătorii porniră a-l urca, iar Nirgal îi urmă, adoptând din nou ritmul urcuşului; foamea îi rodea stomacul, capul i se învârtea. O antilopă neagră traversă, cu paşi

nesiguri, stânca de lângă el.

Deasupra, câţiva sequoia gigantici se înălţau, izolaţi, pe marginea canionului. Când ajunseră acolo, prinzând încă ultimele raze de lumină ale asfinţitului, Nirgal văzu că erau dispuşi într-un cerc aproximativ, nouă arbori, cu o vatră mare în centru.

Grupul pătrunse în cerc şi trecu la treabă, aprinzând focul, jupuind animalele, tăind mari hălci de carne din şoldurile lor. Nirgal rămase privindu-i, cu picioarele cuprinse de un tremur, de parcă s-ar fi aflat pe o maşină de cusut, cu gura salivându-i ca o fântână. Înghiţea în sec în vreme ce mirosea aromele fripturii care se înălţau, odată cu fumul, printre primele stele ale nopţii. Lumina focului, ca un balon de săpun, împingea în lături întunecimea amurgului, transformând incinta de arbori într-o încăpere licărindă, lipsită de acoperiş. Când te uitai la razele reflectate de acele coniferelor, era ca şi cum ţi-ai fi privit propriile capilare. Unii dintre arbori erau prevăzuţi cu scări de lemn care urcau în spirală în jurul trunchiurilor, până sus, printre ramuri. Acolo se aprindeau lămpi şi se auzeau glasuri, de parcă ar fi fost nişte ciocârlii cântând printre stele.

Trei-patru vânători se strânseră în jurul lui Nirgal, oferindu-i turte cu gust de orz, apoi, în căni de lut, o băutură foarte tare. Îi povestiră că descoperiseră cu câţiva ani în urmă formaţiunea aceea de arbori sequoia.

– Unde vă e conducătoarea?

– A, zeiţa n-o să doarmă cu noi astă seară.

– După ce că a rasolit-o, nici nu vrea să doarmă cu noi.

– Lasă. O ştii doar pe Zo, totdeauna are un motiv.

Râseră şi se traseră mai aproape de foc. O femeie scoase din foc o fleică scrumită şi învârti frigarea prin aer până când carnea se mai răci.

– Te mănânc toată, surioară, spuse ea şi muşcă din bucata de carne.

Nirgal mâncă împreună cu ei, adâncit în gustul fierbinte al cărnii, mestecând energic şi tot servindu-se; trupul continua să-i vibreze de o foame nebună. Mâncare! Mâncare!

Mestecă mai încet următoarea bucată, uitându-se la cei din jur. Stomacul i se umplea cu repeziciune. Îşi aminti de coborârea nebunească a ravinei. Era uimitor ce putea face corpul unui om într-o asemenea situaţie; fusese o experienţă extra-corporală sau, mai degrabă, o experienţă trăită atât de profund, încât aducea cu inconştienţa, pătrunzând adânc, probabil până în

cerebel, nivelul acela străvechi al minţii omeneşti care ştia cum se fac lucrurile. O stare de graţie.

O creangă răşinoasă făcu să ţâşnească flăcări din vâlvătaie. Vederea încă nu-i revenise la normal; totul îi juca în faţa ochilor, imaginile erau tulburi, remanente. Suliţaşul se apropie de el împreună cu un alt bărbat.

– Uite, bea asta, îl îndemnară, râzând şi apropiindu-i de buze un burduf din piele, iar Nirgal simţi în gură o băutură amăruie, lăptoasă. Bea un pic din fratele alb, frate.

Câţiva culeseră nişte pietre şi începură să le lovească ritmic, combinând toate schemele posibile, de la bas la tremolo. Ceilalţi începură să danseze în jurul focului, strigând, cântând sau recitând: „Auqakuh, Qahira, Harmakhis, Kasei, Auqakuh, Mangala, Ma'adim, Bahram." Nirgal dansă împreună cu ei, şi epuizarea îi dispăruse. Era o noapte rece şi se putea apropia sau îndepărta de căldura focului, simţindu-i dogoarea pe pielea rece, dezgolită, sau putea ieşi din nou în răcoarea din jur. Când deveniră încinşi şi asudaţi, porniră din nou prin noapte, împiedicându-se, către canion, spre sud, de-a lungul crestei. O mână îl prinse pe Nirgal de braţ, şi lui i se păru că zeiţa e din nou acolo, alături de el, luminând întunericul, dar bezna era mult prea groasă pentru a desluşi ceva. În clipa următoare se prăbuşea în apa şocant de rece a rezervorului, scufundându-se până la mâlul şi nisipul care îi ajungeau la brâu. Frigul era atât de intens, încât simţi cum i se opreşte inima. Apoi se ridică în picioare şi înotă cu greu spre suprafaţă, cu toate simţurile ascuţite la maximum. O gură de aer, râsete. Simţi pe gleznă o mână şi se aruncă din nou cu capul în apa nu prea adâncă, râzând. După care porni iarăşi prin întunericul nopţii, ud, aproape îngheţat, lovindu-şi de pietre degetele de la picioare – „Au! Au!" – până când ajunse înapoi la foc, la căldură. Cu apa şiroindu-le pe trupuri dansară din nou, lipindu-se de căldura focului, cu braţele întinse în lături, îmbrăţişându-i dogoarea. În văpaia focului, toate trupurile erau roşii, legănându-se în ritmul percuţiei. Acele de sequoia licăreau pe fundalul cerului bătut cu stele.

Când se încălziră şi focul se stinse, îl conduseră pe oaspete sus, pe una dintre scările săpate în trunchiul de sequoia. Pe crengile masive erau instalate mici platforme orizontale, pentru dormit, cu pereţii nu prea înalţi şi deschise spre cer. Platformele se legănau abia simţit la suflarea unei brize reci, care stârnise vocile joase, aeriene, ale arborilor ce cântau acum în cor. Nirgal

rămase singur pe ceea ce părea platforma cea mai înaltă. Îşi despachetă aşternutul şi se întinse. La cântecul vântului printre acele de sequoia, adormi buştean.

* * *

Se trezi brusc, foarte devreme, în zori. Se rezemă cu spatele de peretele platformei, surprins că întreaga seară nu se dovedise doar un vis. Se uită în jos: pământul era departe, foarte departe. Parcă s-ar fi aflat pe catargul unei corăbii enorme. Îi amintea de cămăruţa lui din bambus de la Zygote, dar aici totul era incomparabil mai mare – domul înstelat al cerului, linia neagră, neregulată a orizontului îndepărtat. Pământul se vedea ca o pătură întunecată, boţită, cu rezervorul de apă ca un şarpe de argint cusut în ea.

Coborî treptele – în total patru sute. Copacul avea, probabil, o sută cincizeci de metri înălţime, ridicându-se deasupra malului canionului care cobora alţi o sută cincizeci de metri. În lumina care preceda răsăritul, Nirgal se uită la peretele peste care încercaseră să împingă antilopele, văzu ravina pe care îşi dăduseră drumul, barajul transparent şi masa de apă din spatele acestuia.

Se întoarse la pâlcul de arbori. Câţiva vânători se treziseră şi încercau să reaprindă focul. Nirgal îi întrebă dacă pleacă mai departe chiar în acea zi. Da, porneau spre nord, prin Juventa Chaos, şi de acolo mai departe, spre ţărmul de sud-vest al Golfului Chryse. După aceea, nu mai ştiau.

Nirgal le ceru permisiunea să-i însoţească o vreme. Se arătară surprinşi, îl cercetară din priviri şi se consultară într-o limbă pe care el nu o recunoscu. În timp ce vorbeau, Nirgal se întrebă de ce-i rugase. Da, voia s-o vadă din nou pe zeiţă, dar mai era ceva. Nimic din *lung-gom-pa* nu semănase cu acea ultimă jumătate de oră a vânătorii. Desigur, alergarea pregătise cadrul experienţei – foamea, oboseala – dar apoi se întâmplase ceva cu totul nou: pământul acoperit de zăpadă, urmărirea prin pădurea virgină, coborârea prin ravină, scena de la baza barajului… Vânătorii încuviinţară din cap. Îi putea însoţi.

Cât fu ziua de lungă se deplasară spre nord, urmând un traseu complicat prin Juventa Chaos. Seara ajunseră la o mică mesa, a cărei parte superioară era în întregime acoperită de o livadă de meri. Un drum în pantă ducea până la acel pâlc de pomi, tunşi sub forma unor pahare de cocteil. Din ramurile mai

bătrâne, contorsionate, ţâşneau noi lăstari. Pe parcursul după-amiezei, mutară scări de la un pom la altul, tăind lăstarii subţiri şi culegând, totodată, câteva mere mici, tari, necoapte şi acre, pe care le puseră deoparte.

În mijlocul livezii se afla o structură cu pereţii deschişi şi acoperişul rotund. O „casă-disc”, aşa îi spuneau. Nirgal o vizită, admirând proiectul. Fundaţia era o lespede rotundă din beton, atât de lustruită, încât semăna cu marmura. Acoperişul era de asemenea rotund, sprijinit de un simplu T format de pereţii interiori, în realitate un diametru şi o rază. În semicercul deschis se aflau bucătăria şi spaţiile de locuit. De cealaltă parte, erau dormitoarele şi baia. Circumferinţa, acum deschisă, putea fi închisă, în caz de vreme nefavorabilă, cu pereţi transparenţi din foaie de cort, traşi în jurul cercului ca nişte draperii.

Peste tot pe Câmpia Lunii se aflau asemenea case-disc, îi spuse femeia care măcelărise antilopele. Şi alte grupuri foloseau acelaşi set de case, îngrijind livezile atunci când treceau pe acolo. Cu toţii făceau parte dintr-o comunitate dezlânată, ducând o viaţă nomadă, combinată cu un pic de agricultură, de vânătoare şi cules de fructe. În momentul acela, unii fierbeau merele mici, preparând sos pentru iarnă. Alţii frigeau cotlete de antilopă pe un foc aprins afară ori lucrau în afumătoare.

Băile rotunde din apropierea casei-disc scoteau deja aburi, iar câţiva dintre vânători îşi aruncau hainele de pe ei şi intrau în baia mai mică pentru a se spăla înainte de masă. Erau extrem de murdari; se aflaseră prea multă vreme pe drum. Nirgal o urmă pe femeie, ale cărei mâini erau încă pătate de sânge, în apa fierbinte ca de pe o altă lume, aidoma căldurii focului transferate acum lichidului; un foc care putea fi atins, în care îţi puteai scufunda trupul.

Se treziră în zori şi lenevîră pe lângă foc, fierbând cafea şi kava, stând de vorbă şi cârpind veşmintele, făcându-şi de lucru în jurul casei-disc. După o vreme, îşi strânseră puţinele lucruri cu care călătoreau, stinseră focul şi porniră la drum. Fiecare căra câte ceva pe spate sau la centură, dar cei mai mulţi călătoreau la fel de lejer ca şi Nirgal, sau aproape, cu nimic altceva decât nişte saltele de dormit, subţiri, şi ceva mâncare. Câţiva purtau pe umeri suliţe sau arcuri şi săgeţi. Merseră întins toată dimineaţa, apoi se împărţiră în grupuri mici ca să adune conuri de pin, ghindă, bulbi şi porumb sălbatic ori să vâneze iepuri, broaşte sau

chiar animale mai mari. Erau slabi: li se vedeau coastele şi aveau chipurile trase.

– Ne face plăcere să flămânzim puţin, îi spuse femeia. Asta face ca mâncarea să aibă un gust mai bun.

Într-adevăr, în fiecare seară a acestei deplasări prelungite, Nirgal înfuleca mâncarea la fel ca pe timpul alergărilor, tremurând şi hămesit, iar totul i se părea că are gustul ambroziei. Parcurgeau zilnic distanţe mari, şi de multe ori, în timpul vânătorilor de amploare, se înfundau în câte un teren a cărui parcurgere în fugă s-ar fi dovedit un dezastru, un teren atât de accidentat, încât adesea dura patru-cinci zile până când reuşeau să se găsească unul pe celălalt, la următoarea casă-disc înconjurată de propria-i livadă. Deoarece Nirgal n-avea habar unde sunt situate aceste case, se vedea nevoit să ţină aproape ba de unul, ba de altul. La un moment dat, îl puseră să-i ducă pe cei patru copii din grup pe un traseu mai uşor, pe terenul presărat de cratere al Câmpiei Lunii – sau Lunae Planum – şi de fiecare dată când se vedea pus în situaţia de a se orienta, copiii îi arătau direcţia potrivită. Astfel, care ajungeau primii la următoarea casă-disc câştigau întrecerea. Copiilor le plăcea la nebunie rolul acesta de călăuze. Adesea erau consultaţi de restul grupului în legătură cu momentul în care trebuie să plece dintr-o casă-disc.

– Măi copii, e cazul să plecăm?

După câteva secunde, ei răspundeau în cor, afirmativ sau negativ, cu multă fermitate. Odată, patru adulţi care se luaseră la bătaie se văzură nevoiţi să-şi prezinte cazul în faţa celor patru copii, care se împotriviră unuia dintre ei. Femeia-măcelar îi explică lui Nirgal:

– Noi îi învăţăm ce ştim, ei ne judecă. Sunt duri, dar cinstiţi.

Culeseră o parte din roadele livezilor: piersici, pere, caise, mere.

Dacă fructele se copseseră prea mult, le culegeau pe toate, le fierbeau şi le îmbuteliau sub formă de sucuri şi murături, lăsându-le în marile case-disc pentru alte grupuri sau chiar pentru ei înşişi, în vederea următoarei reveniri prin locurile acelea. După care plecau din nou spre nord; străbătură astfel Câmpia Lunii, până când aceasta coborî, spectaculos, către Marele Escarpament, de la altitudinea de cinci mii de metri, până pe fundul Golfului Chryse. Totul se întindea pe lungimea a ceva mai mult de o sută de kilometri, în plan orizontal.

Nu era deloc uşor drumul pe această zonă extrem de accidentată, unde terenul era sfâşiat şi încreţit de un milion de mici deformări. Niciun fel de drumuri nu fuseseră construite pe aici şi nu exista niciun traseu cât de cât confortabil pe care să străbaţi teritoriul. Calea lor urca şi cobora, apoi traversa şi se întorcea, după care urca şi cobora din nou. Nici vorbă să mai poată vâna, iar în apropiere nu se afla nicio casă-disc, şi aveau foarte puţină mâncare la dispoziţie. Între timp, pe când traversau un şir de cactuşi-coral, marcând terenul ca un gard de sârmă ghimpată, unul dintre copii alunecă şi căzu în genunchi într-un cuib de spini. Barele de magneziu le serviră drept tije de targă, şi îşi continuară deplasarea spre nord, transportând copilul care plângea, pe când cei mai destoinici vânători ocupau flancurile grupului, cu arcurile şi săgeţile pregătite, gata să tragă în orice vietate ce le-ar fi apărut în cale. Nirgal asistă la mai multe ratări, apoi la zborul prelung al unei săgeţi care lovi un iepure în fugă. Iepurele se rostogoli şi căzu. Fusese o lovitură nemaipomenită, care-i făcu pe toţi să ţopăie în jurul iepurelui, ţipând de bucurie. Consumară mai multe calorii sărbătorind lovitura decât recuperară mâncând bucăţelele de carne de iepure împărţite egal, iar femeia-măcelar îşi exprimă dispreţul.

– Canibalism ritual împotriva fratelui nostru rozător, îi ironiză ea în timp ce-şi mânca partea. Să nu-mi spuneţi că nu există şi noroc.

Dar suliţaşul, înfierbântat, nu făcu decât să râdă de ea, pe când ceilalţi păreau înviorați de bucăţica de carne.

Mai târziu, pe parcursul aceleiaşi zile, dădură peste un caribu plimbându-se de unul singur şi părând dezorientat. Prinderea lui le-ar fi rezolvat problemele alimentare. Dar, în ciuda aerului său derutat, caribul era precaut şi se menţinea dincolo de bătaia arcurilor, îndepărtându-se de grup de-a lungul Marelui Escarpament, cu vânătorii la vedere pe panta de deasupra.

În cele din urmă, oamenii se lăsară pe coate şi genunchi şi începură a se târî cu sârg peste pietrele încinse de soarele amiezei, încercând să se apropie îndeajuns de repede pentru a înconjura animalul. Doar că vântul sufla din spatele lor, iar animalul se deplasa imprevizibil, când coborând panta, când pornind spre nord, păscând între timp şi uitându-se înapoi la urmăritorii lui, tot mai curios, de parcă se întreba de ce mai continuă cu o asemenea şaradă. Nirgal începu şi el să-şi pună aceeaşi întrebare; şi i se păru că nu era singurul. Scepticismul

animalului îi molipsise şi pe ei. În aer se făcu auzit un dialog de fluierături subtile şi nu tocmai. Evident, avea loc o dezbatere cu privire la strategie. Nirgal înţelese atunci că vânătoarea era o activitate deloc uşoară, că grupul nu reuşea întotdeauna să o ducă la bun sfârşit şi că, poate, nici nu erau prea pricepuţi. Se coceau cu toţii pe pietrele încinse, şi de două zile nu mâncaseră cum trebuie. Astfel de lucruri făceau parte din viaţa lor, dar în ziua aceea erau mult prea amărâţi pentru a mai fi conştienţi de asta.

Apoi, pe măsură ce înaintau, orizontul dinspre est păru să se dubleze. Era Golful Chryse, strălucind în soare, albastru şi întins, încă destul de departe. În timp ce continuau să coboare în urmărirea caribului, marea acoperea tot mai mult din priveliştea pe care le-o oferea planeta. Marele Escarpament cobora atât de abrupt, încât până şi orizontul de pe Marte nu cobora destul de repede pentru a scurta distanţele, aşa că oamenii vedeau, cale de mulţi kilometri, peste Golful Chryse. Marea, marea cea albastră!

Poate că reuşeau să prindă animalul pe malul apei; dar nu, caribul se îndrepta acum spre nord, traversând panta escarpamentului. Se târâră după el, trecând peste o creastă mică, şi deodată zăriră litoralul în întregime: pe ţărmul mării creşteau petice de pădure, sub copaci se vedeau clădiri mici, văruite, iar pe un promontoriu se înălţa un far alb.

Pe când îşi continuau drumul spre nord, linia litoralului îşi schimbă brusc direcţia. Chiar dincolo de punctul acela se afla un oraş ridicat în jurul unui golf ca o semilună, situat pe partea sudică a ceea ce, îşi dădură seama, era o strâmtoare sau mai precis un fiord, deoarece dincolo de un curs de apă îngust se înălţa un perete, mai abrupt chiar şi decât panta pe care se aflau ei: trei mii de metri de piatră roşie ieşind din mare, un ţărm gigantic asemeni marginii unui continent, cu dungi orizontale tăiate adânc de un miliard de ani de vânturi. Deodată, Nirgal îşi dădu seama unde se afla – peretele acela masiv era escarpamentul dinspre mare al Peninsulei Şaranov, fiordul din faţa lor era Fiordul Kasei, iar oraşul-port era, deci, Nilokeras. Făcuseră cale lungă.

Schimbul de fluierături dintre vânători deveni foarte intens şi expresiv. Aproape jumătate dintre ei se aşezară – o puzderie de capete ivindu-se deasupra unui câmp plin cu pietre, uitându-se unul la altul de parcă, brusc, le venise aceeaşi idee – apoi se

ridicară şi începură să coboare panta în direcţia oraşului, abandonând vânătoarea şi lăsând animalul să rumege nestingherit. După o vreme, toţi ţopăiau şi săreau în josul pantei, chiuind şi râzând, lăsându-i în urmă pe cei care duceau larga cu băiatul rănit.

Ceva mai jos, se opriră totuşi şi îi aşteptară, sub pinii înalţi de Hokkaido, de la marginea oraşului. Când cei cu targa îi ajunseră din urmă, coborâră cu toţii printre pini şi livezi, pătrunzând pe străzile de sus ale oraşului. Gălăgioşi, trecură prin faţa unor case frumoase, cu faţadele numai ferestre, dând spre portul aglomerat. Se opriră drept la o policlinică, de parcă ştiuseră drumul. Îl lăsară acolo pe băiatul rănit, apoi merseră la o baie publică. După o baie scurtă, se îndreptară spre semicercul de prăvălii şi restaurante construite în spatele docurilor şi invadară trei-patru restaurante adiacente, cu mese pe trotuar, sub umbrele, şi ghirlande de becuri incandescente. Nirgal se aşeză la o masă împreună cu tinerii, într-un local specializat în fructe de mare. După o vreme, veni şi băiatul rănit, de data asta cu genunchiul şi coapsa pansate, şi toţi mâncară cantităţi imense de creveţi, scoici, midii, păstrăv, pâine proaspătă, brânzeturi, salată ţărănească, băură litri de apă, vin, uzo – toate în asemenea cantităţi, încât, când terminară, plecară împleticindu-se, beţi şi cu pântecele umflate ca nişte tobe.

Unii dintre ei se duseră imediat la ceea ce femeia-măcelar numea „hotelul nostru obişnuit”, ca să se culce ori să vomite. Ceilalţi îşi continuării drumul până într-un parc din apropiere, unde un spectacol cu opera lui Tyndall, *Phyllis Boyle* avea să fie urmat de dans. Nirgal se întinse pe iarbă împreună cu grupul care preferase parcul, undeva mai departe, în spatele publicului. Ca şi ceilalţi, era uimit de măiestria cântăreţilor, de bogăţia pură a orchestraţiei, aşa cum o concepuse Tyndall. Când spectacolul se termină, câţiva din grup îşi digeraseră suficient mâncarea pentru a dansa. Nirgal li se alătură şi, după o oră de dans, intră şi el, la percuţie, în formaţia ascultată de numeroşi spectatori aşezaţi pe iarbă – şi continuă să bată până când întregul trup îi vibra asemeni magneziului din care erau făcute talerele.

Dar mâncase prea mult, iar când unii dintre vânători se întoarseră la hotel, hotărî să plece cu ei. Pe drum, câţiva trecători spuseră: „Uite-i pe sălbaticii ăştia!” sau aşa ceva, iar suliţaşul urlă şi, într-o clipită, el şi alţi vânători tineri îi înghesuiră într-un zid, îmbrâncindu-i şi adresându-le insulte.

– Dacă nu vă ţineţi gura, vă rupem în bătaie, strigă suliţaşul, plin de încântare. Măi şobolani în colivie, drogaţilor, somnambulilor, râme nenorocite care vă închipuiţi că, dacă luaţi droguri, simţiţi ce simţim şi noi – o să vă tragem câteva şuturi în dos, ca să aveţi parte de ceva real şi să pricepeţi ce înseamnă asta.

– Haide, haide, nu ne face probleme, interveni Nirgal, împingându-l înapoi.

Imediat, trecătorii se năpustiră asupra lor cu un urlet. Erau bărbaţi tari în pumni şi în picioare, care nu băuseră şi nu se simţeau amuzaţi, iar tinerii vânători se văzură nevoiţi să bată în retragere, lăsându-se împinşi din spate de Nirgal, pe când trecătorii se arătau mulţumiţi că îi respinseseră. Porniră în susul străzii împleticindu-se, continuând să strige insulte, ţinându-se cu mâna de răni, râzând şi mârâind, extrem de mulţumiţi de sine.

– Somnambuli nenorociţi, înveliţi în ambalajele voastre frumoase, o să vă tragem nişte şuturi în dos şi-o să vă azvârlim din casa aia de păpuşi drept în băutură! Oi tâmpite ce sunteţi!

Nirgal îi împingea de la spate, chicotind fără să vrea. Scandalagiii erau foarte beţi. Nici Nirgal nu era cu mult mai treaz. Când ajunseră în dreptul hotelului, aruncă o privire în barul de peste drum, o văzu pe femeia-măcelar şi intră acolo cu restul de scandalagii. Se aşeză, uitându-se la ei, şi bău un pahar de coniac, savurându-l. „Sălbatici” – aşa îi numiseră trecătorii. Femeia era cu ochii pe el, iar Nirgal se întrebă la ce se gândea în clipa aceea. Mult mai târziu se ridică şi el, cu mare dificultate, părăsi barul împreună cu ceilalţi, traversă nesigur strada pietruită şi fredonă, laolaltă cu ei, cât îl ţinea gura „Swing Low, Sweet Chariot”. Pe apa de obsidian a Fiordului Kasei, stelele urcau şi coborau. Mintea şi trupul copleşite de senzaţii, dulcea oboseală ca o stare de graţie.

* * *

Până în dimineaţa următoare, dormiră buştean – şi se sculară târziu, cu un aer tâmp şi dureri de cap. Mai leneviră o vreme în dormitor, sorbind kavajava, apoi coborâră şi, cu toate că susţineau că sunt încă sătui, devorară un substanţial mic dejun oferit de hotel. În timp ce mâncau, hotărâră să zboare. Vânturile care suflau în Fiordul Kasei erau la fel de puternice ca oricare de pe planetă, iar zburători de tot felul sosiseră la Nilokeras pentru a profita de ele. Desigur, rafalele puternice puteau face ca

situaţia să scape de sub control şi să strice distracţia tuturor, cu excepţia marilor zburători. Dar intensitatea medie zilnică a vântului era nemaipomenită.

Baza de operaţiuni a zburătorilor se afla pe o insulă din larg, în interiorul unui crater numit Santorini. După masă, coborâră cu toţii la docuri şi se îmbarcară pe un feribot, coborând, după o jumătate de oră, pe mica insulă arcuită, apoi pornind pe jos, împreună cu ceilalţi pasageri, până la aerodrom.

Nirgal nu mai zburase de ani de zile şi simţi o mare plăcere în timp ce-şi lega centura în gondola unui dirijabil, se ridica pe catarg, îşi dădea drumul şi se înălţa rapid, purtat de curenţii care urcau marginea abruptă a craterului. Pe măsură ce lua altitudine, constată că zburătorii purtau mai multe modele de costum. I se părea că pluteşte în mijlocul unui stol de fiinţe cu aripi mari, fiinţe care nu semănau cu păsările, ci cu un fel de vulpi zburătoare sau cu vreun hibrid din mitologie – grifonul sau Pegas. Oameni-păsări. Costumele imitau într-o anumită măsură aspectul unor specii cunoscute: albatros, vultur, şoim, uliu. Fiecare îl îmbrăca pe zburător cu ceea ce era, de fapt, un exoschelet într-o continuă mişcare, ce reacţiona la presiunea interioară din trupul omului, adoptând şi menţinând anumite poziţii sau executând anumite mişcări, toate accentuate proporţional cu presiunea exercitată, astfel încât muşchii umani puteau să acţioneze aripile mari sau să le opună torsiunii puternice a rafalelor de vânt; totodată, costumele menţineau în poziţia potrivită căştile aerodinamice şi penele din coadă. Ordinatoare îi ajutau pe aceia care aveau nevoie de ajutor, putând chiar funcţiona ca un pilot automat. Dar majoritatea zburătorilor preferau să ia ei singuri deciziile, controlând costumul ca pe un mecanism acţionat prin telecomandă şi, de multe ori, supralicitând forţa propriilor muşchi.

Aşezat în gondola dirijabilului, Nirgal urmărea cu plăcere dar şi cu emoţie cum aceşti oameni-păsări ţâşneau pe lângă el, executând coborâri înspăimântătoare spre apele mării, apoi pocneau din aripi şi se îndepărtau, urcând din nou în spirală, pe curenţii ascendenţi. Avea impresia că utilizarea costumelor necesită un nivel ridicat de pregătire. Erau opusul dirijabilelor. Câteva astfel de baloane pluteau împreună cu el deasupra insulei, ridicându-se şi coborând cu mişcări mult mai lente, în vreme ce pasagerii lor savurau priveliştea ca nişte aeronauţi pricepuţi.

Apoi, urcând pe lângă el în spirală, Nirgal distinse chipul zeiţei, femeia care condusese vânătoarea sălbaticilor. Şi ea îl recunoscu; îşi ridică bărbia şi îşi dezveli dinţii într-un zâmbet scurt, după care îşi strânse aripile şi se întoarse cu capul în jos, lăsându-se să cadă cu un sunet sfâşietor. Nirgal o urmări de sus, cu o emoţie plină de teamă, apoi urmă un moment de teroare, când femeia aproape că atinse solul. De unde se afla, Nirgal avu impresia că se va izbi de pământ. Dar, după câteva clipe, ea urcă din nou, în spirale strânse, pe curentul ascendent. Zborul arăta atât de graţios, încât şi Nirgal îşi dori să utilizeze un astfel de costum, chiar dacă îşi mai simţea pulsul accelerat din pricina acelei coborâri în picaj. Coborai şi urcai, coborai şi urcai – niciun dirijabil nu era în stare de aşa ceva, nici măcar pe aproape. Păsările erau cele mai bune zburătoare, iar amazoana zbura ca o pasăre. Acum, pe lângă multe altele, oamenii erau şi păsări.

Zbură alături de el, în apropiere de el, în jurul lui, ca într-unul dintre acele ritualuri erotice prin care membrii unora dintre specii îşi atrăgeau perechile. După circa o oră, îi zâmbi pentru ultima dată şi se îndepărtă, coborând, în cercuri largi, până la aerodromul din Phira. Nirgal porni după ea şi ateriză, cu o jumătate de oră mai târziu, coborând uşor pe aripile vântului, apoi alergă spre femeie. Amazoana îl aşteptase, cu aripile întinse în jurul ei, pe pământ.

Nirgal îi dădu ocol, de parcă ar fi executat acelaşi dans erotic. Ea se apropie, scoţându-şi casca; părul negru i se răsfiră în lumină, ca aripa unui corb. Zeiţa! Se ridică pe vârfuri şi îl sărută pe gură, după care se trase înapoi şi îl privi cu seriozitate. Nirgal îşi aminti cum alerga, goală, în fruntea vânătorilor, cu eşarfa verde fluturându-i în mână.

– Micul dejun? întrebă ea.

Trecuse de amiază, iar el era lihnit.

– Desigur…

Mâncară la restaurantul aerodromului, uitându-se la arcul format de micul golf, la imensitatea ţărmurilor peninsulei şi la acrobaţiile zburătorilor. Vorbiră despre zbor şi despre alergări, despre vânarea celor trei antilope, despre insulele din Marea Nordică şi marele Fiord Kasei, care îşi revărsa vânturile asupra lor. Flirtau, iar Nirgal savura anticiparea momentului către care se îndreptau. Petrecuseră împreună multă vreme. Şi asta făcea parte din coborârea în cetate, din revenirea la civilizaţie. Flirt, seducţie – cât de minunate erau toate astea, când le voiai cu

adevărat, când vedeai că şi celălalt le doreşte! Părea destul de tânără, aprecie Nirgal, dar chipul îi era ars de soare, iar pielea din jurul ochilor ridată. Nu era tocmai tânără. Fusese pe lunile lui Jupiter, zicea, apoi predase la noua Universitate din Nikoleras, iar acum îi însoţea o vreme pe sălbatici. Să fi avut vreo douăzeci de ani marţieni sau ceva mai mult. Greu de spus în zilele acelea. În orice caz, o femeie adultă. În primii douăzeci de ani marţieni, oamenii trăiau majoritatea experienţelor posibile, după care totul devenea o chestiune de rutină. Nirgal cunoscuse proşti bătrâni şi înţelepţi tineri, dar şi invers, în proporţii aproape egale. Erau amândoi nişte adulţi, contemporani, trăind experienţa comună a prezentului.

Nirgal îi cerceta chipul în timp ce vorbea. Femeia era nonşalantă, deşteaptă, stăpână pe sine. O minoică de obârşie mediteraneană, poate grecoaică – sau arabă, indiană –, cu pielea măslinie, ochii negri, nasul acvilin, buza de jos expresivă. Ca în cazul majorităţii yonseilor, era imposibil să-ţi dai seama. Pur şi simplu, o marţiană, vorbind engleza cu accent din Dorsa Brevia; şi căpătând expresia aceea în privire, atunci când se uita la el… A, da… De câte ori nu se întâmplase în peregrinările lui, când o conversaţie îşi schimba cursul într-un anumit moment, iar el se pomenea deodată alunecând împreună cu vreo femeie pe panta lungă a seducţiei, terminând într-un pat sau în vreun luminiş retras, sus pe dealuri…

– Bună, Zo! spuse femeia-măcelar, trecând pe lângă ei. Vii cu noi la istmul ancestral?

– Nu, răspunse Zo.

– Istmul ancestral? întrebă Nirgal.

– Istmul Boone, explică Zo. Oraşul de pe peninsula polară.

– Ancestral?

– E strănepoata lui John Boone, îl lămuri femeia-măcelar.

– Pe ce linie? întrebă Nirgal, uitându-se la Zo.

– Jackie Boone, răspunse Zo. E mama mea.

– Ah! reuşi Nirgal să exclame.

Se rezemă de spătarul scaunului. Femeia din faţa lui era sugarul pe care-l alăptase Jackie la Cairo. Acum, când ştia asta, asemănarea dintre Zo şi mama ei devenise evidentă. Nirgal simţi cum pielea i se face ca de găină şi i se ridică firele de păr de pe antebraţe. Se îmbrăţişă singur, tremurând.

– De bună seamă că îmbătrânesc, spuse el.

Ea zâmbi, iar Nirgal îşi dădu seama că ştiuse tot timpul cu

cine avea de-a face. Se jucase cu el, întinzându-i o capcană mică. Poate că fusese doar o experienţă, ori o făcuse pentru a-şi irita mama sau pentru un alt motiv, care lui nu-i trecea prin minte. Ca să se distreze?

Iar acum Zo se încrunta la el, încercând să pară serioasă.

– Nu contează, spuse ea.

– Nu! spuse şi el, pentru că mai erau şi alţi sălbatici acolo.

Partea a X-a
VIRIDITAS

Treceau printr-o perioadă de degringoladă. Presiunile exercitate de suprapopulare determinau totul. Planul general de a se depăşi anii hiper-malthusianismului căpăta contur şi se desfăşura destul de bine, fiecare generaţie devenind tot mai redusă numeric. Cu toate astea, pe Pământ trăiau optsprezece miliarde de oameni, pe Marte optsprezece milioane – şi mereu se năşteau alţii. Tot timpul, oamenii se mutau de pe Pământ pe Marte, iar locuitorii din ambele lumi strigau: „Ajunge! Ajunge!”

Când pământenii îi auziră pe marţieni strigând că este de ajuns, unii dintre ei se mâniară. Conceptul de capacitate maximă nu avea nicio valoare în faţa numerelor, a imaginilor de pe ecrane. Stingherit, guvernul global marţian îşi dădu toată silinţa pentru a face faţă acestei furii, explicând că planeta Marte, cu biosfera ei nouă şi subţire, nu putea întreţine tot atâţia oameni ca şi bătrânul şi mănosul Pământ. De asemenea, antrena industria de rachete marţiană în producerea de navete spaţiale, dezvoltând rapid un program de transformare a asteroizilor în oraşe zburătoare. Acest program era o mlădiţă neaşteptată a ceea ce făcuse parte până atunci din sistemul lor de detenţie. Multă vreme, pe Marte, pedeapsa pentru condamnaţi în cazul unor delicte serioase fusese exilarea permanentă de pe planetă, începând cu mai mulţi ani de închisoare şi de muncă forţată în vreuna dintre noile aşezări de pe asteroizi. Guvernului marţian îi era indiferent unde se duceau exilaţii după terminarea perioadei de detenţie, atâta vreme cât nu se întorceau pe Marte. Aşa că, în mod inevitabil, un şuvoi nesfârşit de oameni soseau pe Hebe, de unde erau trimişi mai departe, îşi ispăşeau pedeapsa şi se mutau aiurea, uneori în afara sistemului, pe sateliţii exteriori încă slab populaţi, iar alteori reveneau în interior. Adesea, ajungeau într-una din multele colonii în curs de formare de pe asteroizii excavaţi pe dinăuntru. Da Vinci şi mai multe alte cooperative produceau şi distribuiau echipamente pentru întemeierea acestor aşezări. Şi multe alte organizaţii făceau acelaşi lucru deoarece, în realitate, programul era simplu. Echipe de topografi găsiseră în centura de asteroizi mii de candidaţi la tratament, iar

pe cei mai buni lăsaseră echipamentul necesar transformării. O echipă de roboţi-săpători, cu capacitate de autoreproducere, începea să lucreze la un capăt al asteroidului, vărându-se în piatră ca nişte câini, şi arunca în spaţiu cea mai mare parte a materialului săpat, iar pe cel rămas îl folosea pentru a confecţiona şi alimenta noi roboţi-săpători. După scobirea rocii, capătul deschis era astupat, iar asteroidului i se imprima o mişcare de rotaţie pentru ca forţa centrifugă să producă în interior un echivalent al gravitaţiei. Lămpi puternice, numite „linii solare" sau „spoturi solare", erau aprinse în centrul acestor cilindri scobiţi, asigurând niveluri de lumină corespunzătoare zilei pământene sau marţiene, în vreme ce gravitaţia era reglată, de obicei, de la caz la caz, astfel încât existau mici oraşe echivalent marţiene şi mici oraşe echivalent pământene, ca şi multe alte oraşe situate pe toată scala de condiţii dintre aceste repere, şi chiar dincolo de acestea – cel puţin în zona cu gravitaţie redusă.

Se încheiaseră câteva alianţe între aceste mici colonii şi noile oraşe-stat, precum şi, deseori, cu organizaţiile fondatoare de pe planeta mamă, dar nu exista nicio organizaţie universală. La început, aşezările independente – în mod special acelea ocupate mai ales de marţieni – manifestaseră un comportament destul de ostil faţă de cei aflaţi doar în trecere pe acolo; existaseră chiar şi încercări de a se impune taxe de trecere pentru navele spaţiale, taxe atât de exacerbate încât semănau cu pirateria. Dar acum navetele străbătând centurile de asteroizi se deplasau cu viteze foarte mari, puţin mai sus sau mai jos de planul eclipsei, pentru a evita praful şi molozul care deveneau tot mai stânjenitoare odată cu scobirea atâtor stânci. Era dificil să mai pretinzi vreo taxă de la aceste nave fără a le ameninţa cu distrugerea totală – ceea ce ar fi condus la represalii dure. Aşa că orientarea spre încasarea de taxe se dovedise de scurtă durată.

Iar acum, când atât Marte cât şi Pământul simţeau presiunile tot mai intense ale suprapopulării, cooperativele marţiene făceau totul pentru a încuraja dezvoltarea rapidă a noi oraşe pe asteroizi. De asemenea, construiau noi oraşe-corturi pe sateliţii lui Jupiter, Saturn şi, mai recent, pe aceia ai lui Uranus; şi aveau să vină la rând sateliţii lui Neptun şi poate chiar lui Pluton. Sateliţii giganţilor gazaşi erau ca nişte lune foarte mari sau ca nişte mici planete, şi toate aveau acum locuitori care iniţiau proiecte de terraformare cu bătaie mai mult sau mai puţin lungă, în funcţie de situaţia locală. Niciunul nu putea fi terraformat cu

repeziciune, dar în cazul tuturor exista această posibilitate, cel puţin până la un punct, iar câţiva ofereau uluitoarea şansă a existenţei unor lumi absolut noi. Titan, de exemplu, începea să iasă din pâcla de azot, pe măsură ce coloniştii care locuiau în corturi, pe mici sateliţi naturali din apropiere, încălzeau oxigenul de la suprafaţa lunei celei mari şi îl şi pompau în atmosfera acesteia. Titan conţinea substanţele volatile necesare terraformării şi, cu toate că se afla la o mare distanţă de Soare, beneficiind de numai un procent din radiaţia pe care o primea Pământul, un sistem extensiv de oglinzi aducea acolo tot mai multă lumină, iar localnicii se gândeau la posibilitatea instalării unor lămpi alimentate prin fuziunea deuteriului, care să fie amplasate pe orbită în jurul lui Titan şi să-l ilumineze şi mai mult. Aceasta ar fi fost alternativa la un alt procedeu, denumit „Lampa cu gaz", faţă de care saturnienii se arătaseră refractari. Lămpile cu gaz zburau acum în atmosfera superioară a lui Jupiter şi Uranus, colectând şi arzând heliul şi alte gaze, producând astfel flăcări a căror lumină era reflectată spre exterior de discuri electromagnetice. Dar saturnienii le refuzaseră, deoarece nu doreau să modifice aspectul planetei inelate.

Aşadar, pe toate aceste orbite, cooperativele marţiene erau extrem de ocupate, ajutându-i pe marţieni şi pe pământeni să emigreze pe câte una dintre noile mici lumi. Pe parcursul desfăşurării procesului, mai întâi o sută, iar apoi o mie de asteroizi şi mici sateliţi primiseră nume şi fuseseră colonizaţi, procesul căpătând amploare şi devenind ceea ce unii numeau „Diaspora explozivă" iar alţii, pur şi simplu, „Accelerando". Oamenii adoptară ideea, astfel încât proiectul canaliza energii izvorâte de pretutindeni, exprimând dorinţa tot mai puternică a umanităţii de a crea, vitalitatea şi diversitatea ei. Iar procesul Accelerando era înţeles şi drept o reacţie a omenirii faţă de criza supremă a creşterii demografice – o criză atât de severă, încât inundaţiile pământene din anul 2129 păreau, prin comparaţie, doar o maree ceva mai mare.

Fiinţele omeneşti erau confruntate cu o criză care ar fi putut declanşa dezastrul final, prăbuşirea în haos şi barbarie. Dar, în loc de aşa ceva, reacţia lor directă reprezenta cea mai mare înflorire istorică a civilizaţiei, o nouă Renaştere.

Mulţi istorici, sociologi şi alţi observatori ai fenomenelor sociale încercară să explice natura vibrantă a acelei epoci, marcate de cea mai intensă conştiinţă de sine. O şcoală de

istorici, denumită Grupul Potopului, lua în considerare marea inundaţie pământeană, declarând că aceasta cauzase noua Renaştere: un salt forţat, la un nivel superior. O altă şcoală de gândire avansa aşa-numita „Explicaţie tehnică”: omenirea traversase o perioadă de tranziţie către un nou nivel de competenţă tehnologică – susţineau ei –, aşa cum se întâmplase mereu, la intervale de aproximativ cincizeci de ani, socotind retroactiv, până la prima revoluţie industrială. Grupul Potopului manifesta tendinţa de a utiliza termenul Diaspora, în vreme ce Tehnicienii utilizau termenul Accelerando. Apoi, începând cu anul 2170, Charlotte Dorsa Brevia, specialistă în istorie marţiană, scrisese şi publicase o Metaistorie – cum o numea ea – analitică, densă, cuprinzând mai multe volume, în care susţinea că marea inundaţie servise, într-adevăr, ca un punct de declanşare, iar progresele tehnice drept mecanism de capacitare, însă caracterul specific al noii Renaşteri fusese cauzat de ceva în mai mare măsură fundamental – mai precis, de trecerea de la un sistem socio-economic global la următorul. Specialista descria ceea ce ea numea „un complex rezidual-emergent de paradigme care se suprapun”, unde fiecare mare epocă socio-economică era compusă din părţi de sisteme oarecum egale, imediat adiacente acestuia în trecut şi viitor. Totuşi, perioadele imediat anterioare şi posterioare nu erau singurele implicate. Ele alcătuiau corpul unui sistem, conţinând cele mai contradictorii componente ale acestuia, iar unele trăsături suplimentare importante proveneau din aspectele deosebit de persistente ale unor sisteme mult mai arhaice, precum şi din intuiţiile uşor ezitante cu privire la unele evoluţii care nu aveau să se manifeste decât sensibil mai târziu.

Feudalismul, de exemplu, fusese format – pentru Charlotte – în urma ciocnirii dintre sistemul rezidual al monarhiei religioase absolute şi sistemul capitalist emergent, cu importante ecouri din partea castei tribale – mult mai arhaice – şi uşoare prefigurări ale doctrinelor umanist-individualiste de mai târziu. Ciocnirea acestor forţe se modificase în timp, până când Renaşterea secolului al XVI-lea făcuse loc erei capitalismului. Capitalismul, deci, fusese compus din elementele contradictorii ale feudalismului rezidual şi ale unei ordini viitoare emergente – elemente doar acum definite în propria lor epocă, pe care Charlotte o numea „Democraţie”. Iar în momentul de faţă, susţinea Charlotte, cel puţin pe Marte, ei trăiau în însăşi esenţa

epocii democratice. Capitalismul, ca toate celelalte epoci, reprezentase combinaţia a două sisteme situate într-o opoziţie acută. Această incompatibilitate a părţilor constitutive era subliniată de socialism – nefericita experienţă a umbrei critice a capitalismului –, care formulase principiile teoretice ale adevăratei Democraţii şi chiar se luptase pentru ea, doar că în încercarea de a o pune în practică utilizase metodele existente în acel moment, aceleaşi metode feudale atât de frecvente în capitalismul propriu-zis. Astfel, ambele versiuni ale combinaţiei se dovediseră la fel de distrugătoare şi nedrepte ca şi părintele lor comun, rezidual. Ierarhiile feudale din capitalism fuseseră oglindite în experimentele socialiste trăite; astfel, întreaga epocă se caracterizase printr-o luptă haotică, extrem de tensionată, prezentând mai multe versiuni diferite ale luptei dinamice dintre feudalism şi Democraţie.

Doar că, în final, pe Marte, din capitalism îşi făcuse apariţia Democraţia, iar această perioadă (urmând logica paradigmei lui Charlotte) însemna în mod necesar o ciocnire între elementele reziduale şi emergente – elementele reziduale discutabile şi competitive ale sistemului capitalist şi unele aspecte emergente ale unei ordini mai presus de Democraţie – o ordine care încă nu putea fi caracterizată în totalitate, deoarece nu mai existase niciodată, dar pe care Charlotte avea curajul să o numească „Armonie" sau „Bunăvoinţă Generală". Ea efectua acest salt speculativ, pe de o parte prin studierea atentă a modului în care diferitele economii cooperatiste se deosebeau de capitalism, şi pe de altă parte prin adoptarea unei perspective metaistorice mult mai ample, la care se adăuga identificarea unei mişcări de larg interes în istorie, numite de comentatori „Marele Balansoar" – o mişcare pornită din straturile profunde, reziduale, ale ierarhiilor de dominaţie ale strămoşilor noştri primitivi din savane, către apariţia extrem de lentă, nesigură, dificilă, nepredestinată şi liberă, a unei armonii şi a unei egalităţi pure, care aveau să caracterizeze mai apoi cea mai autentică democraţie. Ambele categorii de elemente, aflate într-o relaţie conflictuală de durată, existaseră dintotdeauna, susţinea Charlotte, dând naştere Marelui Balansoar, iar echilibrul dintre ele se modifica lent şi neregulat, pe toată durata istoriei omeneşti: ierarhiile de dominaţie se aflaseră la baza fiecărui sistem realizat până atunci dar, în acelaşi timp, valorile democratice însemnaseră dintotdeauna o speranţă şi un scop,

exprimate în conştiinţa de sine a fiecărei fiinţe primitive şi în resentimentul faţă de ierarhiile care, la urma urmei, trebuia impuse prin forţă. Şi pe măsură ce balansoarul metaistoriei îşi modificase echilibrul de-a lungul secolelor, încercările, vizibil imperfecte, de a institui Democraţia câştigaseră, încet, putere. Astfel, un procentaj foarte redus de fiinţe omeneşti se consideraseră drept egali loiali în cadrul societăţilor deţinătoare de sclavi precum Grecia antică sau America revoluţionară, iar cercul acestora nu se lărgise decât foarte puţin în „democraţiile capitaliste" de mai târziu. Dar, pe măsură ce fiecare sistem trecea mai departe la următorul, cercul cetăţenilor egali devenise tot mai cuprinzător, ajungându-se la situaţia actuală, în care erau egali nu numai toţi oamenii (teoretic, cel puţin), ci erau luate în considerare şi celelalte animale, până şi plantele, ecosistemele, chiar şi elementele chimice. Charlotte considera că aceste ultime extensii ale „cetăţeniei" se numărau printre semnele prevestitoare ale sistemului emergent care putea urma democraţiei per se – perioada „Armoniei" utopice postulate de autoare. Toate acestea nu erau decât slabe licăriri, iar sistemul îndepărtat la care spera Charlotte – doar o vagă ipoteză. Când Sax Russell citi ultimele volume scrise de ea, studiind cu aviditate nenumăratele exemple şi argumente (deoarece relatarea de faţă nu este decât o scurtă prezentare a operei sale, doar un simplu rezumat), cuprins de o stare de agitaţie la descoperirea unei paradigme generale care, în sfârşit, i-ar fi putut oferi o clarificare a istoriei, se întrebă dacă această presupusă epocă de armonie universală şi bunăvoinţă va veni vreodată cu adevărat. I se părea posibilă sau chiar probabilă existenţa, în istoria umanităţii, a unei anume curbe asimptotice – balastul corpului, poate –, care ar fi menţinut civilizaţia într-o continuă zbatere în epoca Democraţiei, luptând mereu pentru a se ridica şi a evita recăderea, fără a înainta niciodată prea mult. Totuşi, i se mai părea că situaţia actuală era suficient de bună pentru a putea fi considerată o civilizaţie prosperă. La urma urmei, dacă mănânci îndestulător, te simţi la fel de bine ca după un ospăţ.

În orice caz, teoria metaistoriei a lui Charlotte se dovedea extrem de influentă, oferind Diasporei aflate într-o accelerare explozivă un fel de text de bază, după care aceasta se putea orienta. Astfel încât Charlotte fu înscrisă pe lista istoricilor ale căror analize afectaseră cursul propriei epoci, ca Platon, Plutarh,

Bacon, Gibbon, Chamfort, Carlyle, Emerson, Marx, Spengler – iar pe Marte, înaintea ei, Michel Duval. De obicei, oamenii înţelegeau capitalismul ca pe o ciocnire între feudalism şi democraţie, iar prezentul – epoca Democraţiei – ca pe o ciocnire între capitalism şi Armonie. Mai înţelegeau de asemenea că şi epoca în care trăiau se putea transforma în altceva. Charlotte susţinuse insistent inexistenţa unui concept de felul determinismului istoric; după ea, nu existau decât eforturile repetate ale oamenilor de a-şi pune în scenă speranţele. Mai târziu, recunoaşterea retroactivă de către analist a unor astfel de speranţe împlinite crea iluzia determinismului. În epoca lor, orice s-ar fi putut întâmpla, totul s-ar fi putut prăbuşi într-o anarhie generală, ar fi putut apărea un stat poliţienesc universal, care să „controleze" anii de criză. Dar, în condiţiile în care marile trusturi metanaţionale de pe Pământ se transformaseră, în realitate, în cooperative deţinute de muncitori, după modelul Praxis, în care oamenii deţineau controlul asupra propriei lor munci, pentru moment era Democraţie. Îşi puseseră în scenă speranţa.

Iar acum, civilizaţia lor Democratică realiza ceea ce nu ar fi fost capabil să realizeze sistemul anterior: mai precis, supravieţuirea în perioada hipermalthusianistă. Puteau începe să vadă schimbarea fundamentală a sistemelor din acel secol al douăzeci şi doilea pe care îl trăiau. Modificaseră balanţa, pentru a supravieţui în noile condiţii. În cadrul economiei cooperatiste Democratice, toată lumea vedea că miza e mare, toţi se simţeau răspunzători pentru soarta lor colectivă şi toţi beneficiau de avântul frenetic al construcţiilor coordonate care se executau pretutindeni în sistemul solar.

Această civilizaţie înfloritoare includea nu numai corpurile cereşti de dincolo de Marte, dar şi pe cele „interioare". În acea erupţie de energie şi încredere, omenirea lucra în zone până atunci considerate de nelocuit, iar acum Venus atrăgea o mulţime de noi terraformatori care acţionau ca urmare a gestului făcut de Sax Russell de a reamplasa marile oglinzi ale lui Marte şi puseseră la punct un proiect de mare amploare pentru locuirea, în final, a acelui planete, în atâtea privinţe o soră a Pământului.

Până şi Mercur avea coloniştii săi, cu toate că, evident, în multe privinţe îi dăuna prea marea apropiere de Soare. Ziua dura pe Mercur cât cincizeci şi nouă de zile pământene, iar anul cât optzeci şi opt de zile pământene, astfel încât trei zile mercuriene echivalau cu doi ani, schemă care, departe de a fi o simplă

coincidenţă, se dovedea un nod pe cale de a deveni dependent de ciclul mareelor, aşa cum se întâmpla cu Luna în rotaţia ei în jurul Pământului. Combinaţia acestor două mişcări de rotaţie îi conferea lui Mercur o deplasare foarte lentă pe parcursul zilei sale solare, în timpul căreia emisfera expusă radiaţiei se încingea prea mult, în vreme ce emisfera întunecată se răcea exagerat. Singurul oraş existent pe planetă era, aşadar, un fel de tren enorm, înconjurând planeta pe şine instalate de-a lungul paralelei nordice de 45°. Şinele lui erau confecţionate dintr-un aliaj metalo-ceramic, primul din multele trucuri alchimiste ale fizicienilor mercurieni, o combinaţie rezistentă la temperatura de 800 K a zonei mijlocii a emisferei însorite. Aşadar, oraşul însuşi, numit Terminator, se deplasa pe aceste şine, cu viteza de circa trei kilometri pe oră. Această viteză îl menţinea în zona de demarcaţie dintre zi şi noapte a planetei, zonă de umbră care preceda zorii şi a cărei lăţime, în cele mai multe locuri, era de circa douăzeci de kilometri. O uşoară dilatare a şinelor expuse soarelui situat mai departe, la răsărit, împingea oraşul mereu spre vest, aşezarea fiind montată pe role proiectate în aşa fel încât să o îndepărteze de zona de dilataţie. Mişcarea era absolut implacabilă, astfel încât rezistenţa opusă ei de către o altă parte a rolelor genera mari cantităţi de energie electrică; acelaşi lucru îl făceau şi colectoarele solare cuplate cu oraşul şi instalate sus, pe culmea înaltului perete căruia îi spuneau Dawn Wall, *adică „Peretele Zorilor”, de unde captau primele raze orbitoare ale soarelui. Chiar şi pentru o civilizaţie beneficiind de energie ieftină, planeta Mercur era surprinzător de norocoasă. De aceea intră în rândul lumilor îndepărtate, devenind una dintre cele mai strălucitoare asemenea lumi. Şi an de an îşi făceau apariţia o sută de noi lumi plutitoare, mici oraşe-stat, fiecare cu propria-i constituţie şi structură demografică, cu peisaj şi stil personal.*

Totuşi, în ciuda eforturilor rodnice ale pământenilor, în ciuda încrederii lor în Accelerando, se simţea în atmosferă o anumită tensiune, senzaţia unui pericol iminent. În pofida tuturor lucrărilor de construcţie, a emigraţiei, colonizării şi locuirii, continuau să existe optsprezece miliarde de oameni pe Pământ şi doar optsprezece milioane pe Marte, iar membrana semipermeabilă dintre cele două planete era curbată la maxim de presiunea osmotică a dezechilibrului demografic. Relaţiile dintre cele două planete se menţineau încordate, mulţi temându-se că o înţepătură în membrana întinsă la maximum ar putea

sfâşia totul. În acea situaţie încordată, istoria le era de puţin ajutor. Până atunci se descurcaseră bine, dar niciodată omenirea nu reacţionase la o criză de necesitate printr-o dovadă de sănătate consistentă, de lungă durată şi palpabilă. Nebunia mulţimii erupsese şi până atunci, iar oamenii erau exact aceleaşi animale care, în secolele precedente, confruntându-se cu probleme de subzistenţă şi supravieţuire, se măcelăriseră între ele fără nicio discriminare. După toate aparenţele, situaţia se putea repeta. Aşa că oamenii construiau, se certau, se înfuriau, aşteptau neliniştiţi semne că, poate, cei mai bătrâni dintre bătrâni erau pe moarte, se uitau cercetător la fiecare copil care le apărea în faţă. Trăiau o Renaştere stresată, consumându-se rapid, pe muchie de cuţit, o Epocă de Aur demenţială, căreia îi spuneau Accelerando, şi nimeni nu era în stare să spună ce avea să se întâmple în momentul următor.

Zo stătea în fundul sălii pline de diplomaţi, uitându-se pe fereastră la Terminator, în timp ce oraşul oval se deplasa maiestuos peste întinderile pustii şi accidentate ale lui Mercur. Spaţiul semielipsoidal de sub cupola transparentă, înaltă, a oraşului ar fi fost destul de potrivit pentru zbor, numai că autorităţile locale interziseseră zborurile ca fiind mult prea periculoase. Era una dintre multele reglementări fasciste care coordonau viaţa pe aceste meleaguri, unde statul funcţiona ca o doică – cum numise Nietzsche atât de pertinent mentalitatea sclavagistă, încă vie şi prosperă la sfârşitul secolului al XXII-lea, scoţând capul pretutindeni, în timp ce ierarhia îşi reconstruia structurile confortabile în toate aceste noi aşezări provinciale – pe Mercur, pe asteroizi, în sistemele exterioare; peste tot, cu excepţia nobilei planete Marte.

Aici, pe Mercur, situaţia era deosebit de dificilă. Săptămâni în şir avuseseră loc în Terminator întrevederi între delegaţia marţiană şi mercurieni, iar Zo se săturase de toţi şi de toate – de negocieri, dar şi de negociatorii de pe Mercur, un grup secretos şi îngâmfat de mullahi aroganţi şi servili totodată, care încă nu înţeleseseră noua ordine din sistemul solar. Ar fi vrut să uite de ei şi de lumea lor măruntă, să se întoarcă acasă şi să zboare.

Pe de altă parte, sub acoperirea de secretară oarecare, Zo avusese, până în momentul de faţă, un rol cu totul minor în desfăşurarea lucrărilor; dar acum, când negocierile intrau în impas, împiedicându-se de neînţelegerea încăpăţânată a acestor sclavi fericiţi, venise şi rândul ei. La întreruperea lucrărilor, îl trase de-o parte pe aghiotantul celui mai important personaj al oraşului, personaj poreclit – destul de pitoresc – Leul de pe Mercur – şi îi solicită respectivului aghiotant o întâlnire între patru ochi. Tânărul, un expământean, era amabil. Zo se asigurase mai de mult de interesul lui, aşa că se retraseră pe o terasă situată în afara sediului administrativ al oraşului.

Zo puse o mână pe braţul bărbatului şi îi spuse cu blândeţe:

– Suntem foarte îngrijoraţi, deoarece, dacă Mercur şi Marte nu pun bazele unui parteneriat solid, Pământul va interveni între noi şi ne va folosi pe unul împotriva celuilalt. Noi reprezentăm ultimele două mari rezerve de metale grele rămase în sistemul solar şi, cu cât civilizaţia se răspândeşte mai mult, cu atât mai valoroase devin aceste rezerve. Iar civilizaţia, fără îndoială, este în expansiune. La urma urmei, asta înseamnă Accelerando.

Metalele sunt extrem de valoroase.

Iar rezerva naturală de metale a lui Mercur, deşi greu de exploatat, era cu adevărat de dimensiuni spectaculoase. Planeta nu era decât cu puţin mai mare decât Luna, dar gravitaţia acesteia era aproape egală cu aceea a lui Marte, semn foarte palpabil al miezului greu, de fier, şi al gamei de metale mult mai preţioase însoţitoare, de care era înţesată întreaga suprafaţă bătută de meteoriţi.

– Da…? făcu tânărul.

– Avem impresia că este necesar să punem bazele unui mult mai explicit…

– Cartel?

– Parteneriat…

Tânărul mercurian zâmbi.

– Noi nu ne facem probleme că ne va aţâţa cineva împotriva lui Marte.

– Evident. Numai că noi ne facem.

O vreme, la începutul colonizării lui, Mercur păruse extrem de prosper. Locuitorii nu numai că dispuneau de metale dar, fiind atât de aproape de Soare, aveau posibilitatea de a canaliza o mare cantitate de energie solară. Simpla rezistenţă apărută între rolele oraşului şi şinele, în curs de dilatare, de-a lungul cărora acesta din urmă se deplasa producea cantităţi enorme de energie; exista însă şi mai multă în potenţialul oferit de colectarea energiei solare. Instalaţiile colectoare de pe orbita mercuriană începuseră să transmită o parte din această energie noilor colonii de la periferia sistemului solar. În intervalul parcurs din 2142, de la sosirea primei flotile de roboţi pentru instalarea căii de rulare, până la construirea pe role a oraşului, în anii 2150, 2160 şi 2170, mercurienii se crezuseră bogaţi.

Iar acum se aflau, totuşi, în anul 2181 şi, odată cu utilizarea cu succes a diferitelor forme de fuziune nucleară, energia era ieftină, iar lumina suficientă, în limite rezonabile. Peste tot, în sistemul solar exterior, erau construiţi şi aprinşi aşa-numiţii „Sateliţi de iluminare”, precum şi „Lămpile cu gaz”, care ardeau în atmosfera superioară a giganţilor gazoşi. Ca rezultat, resursele solare abundente ale lui Mercur ajunseseră lipsite de importanţă, Mercur devenind, încă o dată, nimic mai mult decât o planetă bogată în metale, dar şi un loc îngrozitor de rece şi fierbinte în acelaşi timp, o pedeapsă la muncă silnică şi, în plus, un corp ceresc imposibil de terraformat.

– O adevărată prăbuşire a tuturor şanselor, îi aminti Zo tânărului, fără prea multe menajamente. Ceea ce înseamnă că veţi fi nevoiţi să colaboraţi cu aliaţii voştri amplasaţi mult mai convenabil în sistemul solar. Altfel, riscul de revenire la dominaţia pământeană se va transforma în realitate.

– Pământul e mult prea angrenat în propriile-i probleme pentru a mai reprezenta un pericol pentru altcineva, spuse tânărul.

Zo dădu încet din cap.

– Cu cât Pământul trece prin mai multe dificultăţi, cu atât e mai mare pericolul pentru noi toţi. De aceea suntem îngrijoraţi. De aceea ne gândim că, dacă nu vreţi să cădeţi de acord cu noi, vom fi nevoiţi, pur şi simplu, să construim pe Mercur, în emisfera sudică, unde se află cele mai bogate rezerve de metale, o altă aşezare şi să ducem acolo şi oraşul vostru.

Tânărul se arătă şocat.

– Dar nu puteţi face aşa ceva fără permisiunea noastră.

– Zău?

– Niciun alt oraş nu poate exista pe Mercur dacă nu vrem noi.

– Cum aşa? Ce veţi face?

Tânărul rămase tăcut.

– Oricine poate face tot ce-l taie capul, nu? continuă Zo. Asta rămâne valabil pentru orice om de pe lumea asta.

Tânărul se gândi bine.

– Nu există destulă apă.

– Adevărat.

Rezerva de apă a lui Mercur consta mai ales din mici întinderi de gheaţă situate în interiorul craterelor de la cei doi poli, care rămâneau într-o umbră permanentă. Aceşti gheţari conţineau suficientă apă pentru Terminator, dar nimic mai mult.

– Totuşi, câteva comete dirijate spre poli ar mări rezervele de apă.

– Asta dacă impactul nu ar arunca în spaţiu toată apa! Nu, aşa ceva n-o să meargă! Apa din interiorul craterelor polare nu reprezintă decât o fracţiune din aceea rezultată din miliarde de ani în care cometele au lovit toată suprafaţa planetei. Cea mai mare parte a ei s-a pierdut în spaţiu în momentul impactului sau a ars. La fel s-ar întâmpla şi dacă aţi lăsa cometele să lovească în locurile respective. Veţi înregistra o pierdere netă.

– Calculatoarele sugerează felurite alte posibilităţi. Oricând le-am putea pune în practică, să vedem ce iese.

Tânărul făcu un pas îndărăt, ofensat. Nu exista mod mai explicit de a formula o ameninţare. Dar, în cadrul moralei sclavilor, se manifesta tendinţa ca tot ce era bun să fie identificat cu tot ce era stupid, aşa că omului trebuia să i se vorbească pe şleau. Zo îşi păstră seriozitatea, deşi indignarea tânărului avea o anumită notă, destul de amuzantă, de *commedia dell'arte.* Zo se apropie şi mai mult de el, scoţând în evidenţă diferenţa de înălţime dintre ei doi; îl depăşea cu o jumătate de metru.

– Am să-i transmit Leului mesajul, îi spuse el, printre dinţi.

– Mulţumesc, spuse Zo şi se aplecă pentru a-l săruta pe obraz.

Sclavii aceştia creaseră o castă conducătoare de preoţi-fizicieni care, pentru cei din afară, erau ca un fel de cutie neagră dar, ca toate oligarhiile bune, erau previzibili şi puternici în acţiunile lor exterioare, înţelegeau aluziile şi erau capabili să acţioneze în baza acestora. Aveau să încheie o alianţă. Deci Zo părăsi sediul administrativ, coborând fericită străzile în trepte ale Peretelui Zorilor. Îşi făcuse datoria; şi foarte probabil că delegaţia avea să se întoarcă în curând pe Marte.

Intră în consulatul marţian de la mijlocul Peretelui şi transmise un mesaj pentru Jackie, informând-o că mişcarea următoare fusese efectuată, după care ieşi pe balcon să fumeze o ţigară.

Capacitatea ei de receptare a culorilor se intensifică la impactul nuanţelor cromotropice care-i împodobeau ţigara, iar orăşelul de mai jos deveni de-a dreptul uimitor, o fantezie fauvistă. În apropiere de Peretele Zorilor, terenul terasat se ridica în fâşii tot mai înguste, până când clădirile situate cel mai sus (desigur, birourile conducătorilor oraşului) se vedeau ca un simplu rând de ferestre, sub Marile Porţi şi domul transparent de deasupra. Mai jos, balcoane şi acoperişuri de ţiglă se cuibăreau sub coroanele verzi ale copacilor. Toate balcoanele aveau pardoseala şi pereţii acoperiţi cu mozaic. Jos, pe platforma ovală care susţinea cea mai mare parte a oraşului, acoperişurile erau mai mari şi mai apropiate unul de altul, cu parcele de verdeaţă care străluceau în lumina revărsată peste ele de oglinzile filtrante amplasate în cupolă. Toate la un loc semăna cu un ou Fabergé: complicat, colorat, frumos, aşa cum sunt toate oraşele. Dar să fii închis într-un asemenea oraş... Ei bine, nu exista altă soluţie decât să-şi petreacă timpul într-un mod cât mai plăcut posibil, până avea să primească semnalul de întoarcere acasă. La urma urmei, nobleţea omului consta şi în devotamentul cu care-şi îndeplinea îndatoririle.

Aşadar, coborî străzile în trepte către Le Dome, pentru a petrece alături de Miguel, Ariene, Xerxes şi grupul de compozitori, muzicieni, pictori şi alte categorii de artişti şi iubitori de artă care-şi pierdeau vremea la cafenea. Erau nişte nebuni. Cu secole în urmă, craterele de pe Mercur fuseseră botezate cu numele celor mai renumiţi artişti din istoria Pământului; aşa că, în mersul lui, oraşul trecea pe lângă Dürer şi Mozart, Phidias şi Purcell, Turgheniev şi Van Dyke, iar în altă parte pe planetă se aflau Beethoven, Imhotep, Mahler, Matisse, Murasaki, Milton, Mark Twain; craterele Homer şi Holbein îşi atingeau marginile, iar Ovidiu perfora marginea lui Puşkin, mult mai mare, într-una dintre multele răsturnări ale importanţei reale. Goya se suprapunea lui Sophocles, Van Gogh se afla în interiorul lui Cervantes, Chao Meng-fu era plin cu gheaţă – şi aşa mai departe, de o manieră cum nu se putea mai confuză, de parcă membrii comitetului de denumiri al Uniunii Astronomice Internaţionale se îmbătaseră într-o noapte şi, cuprinşi de veselie, începuseră să arunce într-o hartă cu săgeţi purtând numele respective. Exista chiar şi un indiciu amintind de acea petrecere: un imens escarpament botezat Pourqoi Pas.

Zo era întru totul de acord cu metoda, numai că efectul ei asupra artiştilor care locuiau în momentul acela pe Mercur fusese o adevărată catastrofă: confruntaţi permanent cu acel canon de neegalat al Pământului, îi lovise o copleşitoare stare de anxietate, cauzată de influenţe. Dar petrecerile pe care le organizau dobândiseră o măreţie pe măsură, care lui Zo îi plăcea destul de mult.

În seara aceasta, după ce băură zdravăn în Le Dome, timp în care oraşul străbătea distanţa dintre Stravinsky şi Vyasa, porniră pe aleile înguste ale oraşului, căutând cu lumânarea scandalul. Ceva mai departe, dădură peste o ceremonie a mithraiştilor sau zoroastrienilor – în orice caz, practicanţii unul cult solar, indivizi cu mare influenţă în guvernul local, al cărui nucleu îl şi alcătuiau, de fapt. Fluierăturile şi strigătele zurbagiilor întrerupseră repede adunarea, stârnind o bătaie cu pumnii, după care intruşii se văzură nevoiţi să o ia la fugă pentru a nu fi arestaţi de jandarmeria locală, sau „Spasspolizei”, cum îi spuneau cei de la Dome.

După aceea se duseră la Odeon, de unde fură daţi afară pentru comportament necorespunzător. Apoi străbătură aleile cartierului de distracţii şi dansară în faţa unui bar de unde se

auzea tare muzică industrială, proastă. Cu toate acestea, lipsea ceva. Veselia forţată era atât de jalnică, îşi spuse Zo, uitându-se în jos, la chipurile lor asudate.

– Să ieşim, sugeră ea. Haideţi afară, pe suprafaţa planetei, să cântăm din cimpoi la porţile zorilor.

Cu excepţia lui Miguel, nimeni nu se arătă prea interesat. Erau ca nişte viermi într-o eprubetă, uitaseră că mai există şi Pământul, dar Miguel îi promisese de mai multe ori că o va duce afară, şi acum, când nu mai aveau de stat prea mult pe Mercur, era destul de plictisit încât să se declare de acord s-o însoţească.

Şinele de rulare ale oraşului erau numeroase, fiecare cilindru cenuşiu, neted, fiind susţinut, la o înălţime de câţiva metri deasupra solului, de un şir nesfârşit de piloni groşi. Pe măsură ce oraşul aluneca maiestuos către vest, trecea pe lângă mici platforme staţionare care conduceau la buncăre subterane de transfer, piste de aterizare pentru avioanele spaţiale şi refugii săpate în interiorul craterelor. Lucru deloc surprinzător, părăsirea oraşului era o activitate supravegheată, dar Miguel avea o legitimaţie cu care activară porţile de sud ale aşezării, pătrunseră în ecluză şi apoi într-o staţie subterană numită Hammersmith. Acolo îmbrăcară costume spaţiale voluminoase dar flexibile, după care trecură, printr-o altă ecluză, într-un tunel, ieşind, în fine, pe suprafaţa accidentată a planetei.

Nimic nu putea fi mai curat şi mai sărăcăcios decât acea pustietate de negru şi cenuşiu. Într-un asemenea context, râsul de om beţiv al lui Miguel o deranja pe Zo mai mult ca de obicei, aşa că reduse volumul intercomului până când nu-l mai auzi decât ca o şoaptă.

Deplasarea spre estul oraşului era periculoasă; chiar şi rămânând nemişcaţi nu erau feriţi de pericole; dar nu exista altă soluţie, dacă doreau să vadă marginea discului solar. Pe când înaintau spre sud-est pentru a se situa într-un unghi favorabil faţă de oraş, Zo lovea pietrele cu vârful bocancilor. I-ar fi plăcut să poată zbura pe deasupra acestei planete negre. Poate că un aparat cu reacţie individual, purtat pe spate, ar fi făcut posibil aşa ceva dar, după câte ştia ea, nimeni nu se ostenise să-l realizeze. Aşa că înaintau cu greutate, urmărind cu mare atenţie orizontul estic. În curând, soarele avea să se înalţe dincoace de orizont. Deasupra lor, în atmosfera ultrararefiată de neon şi argon, o pulbere extrem de fină, ridicată de bombardamentul

electronic, se transformase într-un abur alb, abia zărit. În spatele lor, partea de sus a Peretelui Zorilor era o vâlvătaie de un alb imaculat, imposibil de privit chiar şi prin filtrele diferenţiale puternice cu care erau prevăzute căştile de protecţie.

După care, orizontul plan şi acoperit cu pietre din faţa lor, se transformă, spre est şi aproape de Craterul Stravinsky, în propria-i imagine imprimată în negativ. Zo privi extaziată linia fosforescentă, explozivă, care-i dansa în faţa ochilor – coroana solară, arzând ca un foc într-o pădure de argint, imediat dincolo de zare. La fel se aprinse şi sufletul lui Zo. Dacă ar fi fost posibil, ar fi zburat spre Soare, ca Icar. Se simţea ca un fluture de noapte dorindu-şi flacăra, era ca un fel de foame sexuală manifestată spiritual. Şi, de fapt, scotea, involuntar, acelaşi fel de strigăte orgasmice: „Doamne, ce foc! Doamne, ce frumuseţe!” *Extaz solar* – aşa îi spuneau acolo, în oraş, şi nu exista denumire mai potrivită. Miguel simţea acelaşi lucru. Sărea de pe un bolovan spre altul, spre răsărit, cu braţele întinse lateral, aidoma unui Icar ce încerca să-şi ia zborul.

Apoi se prăbuşi, cu stângăcie, în pulbere, iar Zo îi auzi strigătul, chiar şi cu volumul intercomului redus aproape de nivelul minim. Se duse la el în fugă şi-i văzu genunchiul drept răsucit sub un unghi aproape imposibil, după care strigă ea însăşi şi îngenunche lângă el. Prin costum, simţi răceala solului. Îl ajută pe bărbat să se ridice, prinzându-l cu un braţ pe după umăr. Mări volumul intercomului, chiar dacă Miguel gemea foarte tare.

– Rabdă! îi spuse ea. Concentrează-te! Ascultă-mă!

Păşeau în acelaşi ritm, înaintând în salturi spre vest, către Peretele Zorilor care se îndepărta de ei, încă incandescent la partea de sus a curburii sale de clopot. Peretele continua să se îndepărteze. Nu mai aveau timp de pierdut. Doar că ei continuau să cadă. Prăbuşit în praf a treia oară, în amestecul orbitor, de alb imaculat şi negru pur, al peisajului, Miguel ţipă de durere, apoi rosti anevoie:

– Pleacă, Zo! Salvează-te! N-are niciun sens să murim amândoi!

– Ba pe dracu! făcu Zo, ridicându-se.

– *Pleacă!*

– Nici gând! Iar acum taci şi lasă-mă să te car.

Cântărea aproape cât ar fi cântărit pe Marte, şaptezeci de kilograme cu costum cu tot – după aprecierea ei. Mai mult decât

orice, era o chestiune de menţinere a echilibrului, aşa că, în timp ce el striga, cuprins de isterie: „Lasă-mă, Zo! Adevărul este frumuseţe, frumuseţea – adevăr, asta e tot ce ştim şi nu avem nevoie de nimic mai mult!”, Zo se aplecă şi îşi strecură braţele pe sub spatele şi genunchii lui, făcându-l să ţipe din nou.

– Gura! Acuma ăsta e adevărul, şi de-aia e frumos, spuse ea râzând, în clipa în care începu să alerge, purtându-l pe braţe.

Miguel o împiedica să vadă pe unde calcă, aşa că era nevoită să privească înainte, în combinaţia aceea de lumină alb şi negru, pe când sudoarea îi curgea în ochi. Merse anevoie şi mai căzu de două ori, dar cu timpul intră într-un ritm care îi permitea să se apropie destul de repede de oraş.

Apoi simţi razele soarelui pe spate, ca nişte înţepături, cu toată izolaţia costumului. O răscolea revărsarea masivă de adrenalină, lumina o orbea. Un fel de vale îşi făcu apariţia paralel cu lumina zorilor, după care Zo pătrunse din nou în zona de umbre neregulate, străpunse de lumină, un dement clar-obscur, apoi se află din nou în zona oraşului propriu-zis, unde totul era umbrit şi estompat, cu excepţia Zidului arzând al Zorilor, cuprins de flăcări, undeva, sus. Respira cu greutate, asudând puternic, încinsă mai mult de efort decât de lumina solară. Cu toate astea, vederea arcului incandescent de la partea superioară a oraşului era de ajuns pentru a te transforma într-un mithraist.

Desigur, chiar şi cu oraşul direct deasupra lor, nu exista nicio posibilitate imediată de intrare. Zo se văzu nevoită să alerge pe lângă Terminator, până la următoarea staţie subterană. În minutele care urmară se concentră numai şi numai asupra alergării, simţind deja, în toţi muşchii, durerea provocată de acidul lactic. Şi iată, chiar pe linia orizontului – o uşă, într-o colină de lângă calea de rulare. Străbătu, tropăind, suprafaţa nivelată, de regolit. Bătăi violente cu pumnii în uşă le asigurară accesul în ecluză, unde se treziră arestaţi. Dar Zo nu făcu decât să râdă de „Spasspolizei”, scoţându-şi casca, apoi şi pe aceea a lui Miguel, care suspina şi pe care îl sărută, de nenumărate ori, pentru neîndemânarea lui. Copleşit de durere, el nu mai lua seama la nimic. Continua să se agaţe de dânsa ca un înecat de salvatorul său. Zo nu reuşi să se elibereze din strânsoare decât lovindu-l uşor peste genunchiul rănit. Râse tare auzind ţipătul lui Miguel şi simţi cum o străbate un nespus de plăcut val de adrenalină, la intervale mult mai rare decât orice orgasm sexual, şi de aceea mult mai preţios. Aşa încât continuă să-l sărute pe Miguel, fără

ca el să observe, apoi îşi croi drum printre poliţişti, făcând caz de statutul ei diplomatic şi de nevoia de a se grăbi.

– Daţi-i nişte medicamente, proştilor. Astă-seară pleacă o navetă spre Marte, iar eu trebuie să pornesc într-acolo.

– Mulţumesc, Zo! strigă Miguel. Mulţumesc! Mi-ai salvat viaţa.

– Mi-am salvat întoarcerea acasă, spuse ea râzând de expresia lui şi întorcându-se să-l mai sărute de câteva ori. Eu sunt aceea care ar trebui să-ţi mulţumească! Mulţumesc, mulţumesc!

– Nu, eu îţi mulţumesc ţie!

– Ba eu îţi mulţumesc!

Chiar şi în agonia prin care trecea, Miguel râse.

– Te iubesc, Zo...

– Şi eu te iubesc.

Dar dacă nu se grăbea, avea să piardă naveta.

* * *

Naveta, beneficiind de motor cu fuziune pulsatorie, avea să-i debarce pe Pământ peste două zile, în condiţii rezonabile de gravitaţie, exceptând momentul întoarcerii.

Fel de fel de lucruri se petreceau ca urmare a acestei accesibilităţi a sistemului solar. Un rezultat minor era acela că Venus nu mai era necesară ca un fel de mâner gravitaţional pentru călătoriile spaţiale; şi numai printr-o coincidenţă *Niké din Samothrace,* naveta spaţială cu care călătorea Zo, trecu destul de aproape de planeta umbrită. Zo se alătură celorlalţi pasageri în marea sală de bal prevăzută cu lucarne, ca să se uite la planetă pe când treceau pe lângă ea. Norii din atmosfera ei supraîncălzită erau închişi la culoare, făcând-o să apară ca un cerc cenuşiu pe fundalul negru al spaţiului. Terraformarea lui Venus se producea în ritm alert, întreaga planetă aflându-se la adăpostul unei umbrele uriaşe – vechea solettă a lui Marte, cu oglinzile repoziţionate în aşa fel încât îndeplineau un rol exact opus aceluia jucat odinioară: în loc să redirecţioneze lumina spre planetă, o reflectau departe de aceasta. Venus se rostogolea în întuneric.

Era primul pas al unui proces de terraformare pe care oamenii, totuşi, îl considerau nebunesc. Pe Venus nu exista apă, atmosfera din bioxid de carbon era uluitor de groasă şi supraîncălzită, ziua de acolo era mai lungă decât anul, iar temperaturile de la suprafaţă ar fi putut să topească plumbul şi zincul. Într-adevăr, un asemenea set de condiţii iniţiale nu era

deloc promiţător, dar oamenii începuseră să încerce, raza de acţiune a omenirii continuând să-i depăşească puterea, chiar dacă putere devenea dumnezeiască. Lui Zo totul i se părea minunat. Oamenii care iniţiaseră proiectul susţineau chiar că înfăptuirea lui putea dura mai puţin decât terraformarea planetei Marte, deoarece renunţarea în totalitate la lumina solară avea efecte profunde: temperatura în atmosfera densă de bioxid de carbon (nouăzeci şi cinci de bari la suprafaţă!) scăzuse cu cinci grade Kelvin pe an în ultima jumătate de secol. În curând avea să înceapă „Ploaia cea mare”, iar în numai două sute de ani tot bioxidul de carbon se va fi depus la suprafaţa planetei, sub forma unor aglomerări de gheaţă uscată care vor acoperi zonele joase. În acel moment, gheaţa urma să fie acoperită cu un strat izolator, de diamant sau rocă spongioasă şi, odată separată, avea să fie introdusă în oceane apa. Adusă din altă parte, deoarece inventarul natural al lui Venus ar fi acoperit planeta doar cu un centimetru de lichid sau chiar mai puţin. Terraformatorii venusieni, mistici ai unui nou gen de viriditas, purtau tratative cu Liga Saturniană pentru drepturile asupra satelitului natural din gheaţă Enceledus, pe care sperau să-l aducă pe o orbită venusiană şi să-l descompună prin treceri succesive prin atmosferă. Apa satelitului, odată căzută pe Venus, ar fi format oceane nu prea adânci, pe aproape şaptezeci la sută din suprafaţa planetei, acoperind complet gheţarii din bioxid de carbon deja izolaţi. Ar fi rămas în loc o atmosferă alcătuită din oxigen şi hidrogen, prin paravanul solar ar fi fost lăsată să treacă şi ceva lumină, iar atunci, pe cele două continente, Ishtar şi Afrodita, ar fi devenit posibile aşezările umane. După aceea, ar fi intervenit obişnuitele probleme de terraformare cu care se confruntase şi Marte, precum şi proiectele pe termen lung, specific venusiene, de eliminare, într-un fel sau altul, a straturilor de bioxid de carbon şi de imprimare a unei mişcări de rotaţie corespunzătoare pentru a i se conferi planetei un ciclu diurn rezonabil. Pe termen scurt, durata zilelor şi nopţilor putea fi stabilită utilizându-se paravanul solar ca o gigantică jaluzea veneţiană circulară, numai că, pe termen scurt, nu doreau să se bazeze pe ceva atât de fragil. Cu un fior, Zo îşi imagină posibila catastrofă: în urmă cu câteva secole, o biosferă şi o civilizaţie s-au stabilit pe Venus, cele două continente fiind locuite, iar frumoasa Falie Diana, o vale minunată, a fost ocupată de miliarde de oameni şi animale… După care, într-o bună zi, se

alege praful de oglinda solară şi, deodată, fâssss – întreaga planetă se prăjeşte. Nicio plăcere. Aşa că acum, chiar înainte de inundarea masivă şi de curăţarea prilejuită de „Ploaia cea mare”, voiau să înfăşoare planeta în spire metalice care, atunci când mai multe generatoare acţionate de energia solară vor fi fost amplasate pe orbite fluctuante, aveau să transforme planeta în rotorul unui gigantic motor electric, ale cărui forţe magnetice vor da naştere cuplului de torsiune care să accelereze mişcarea de rotaţie. Proiectanţii sistemului susţineau că, într-un timp egal cu timpul necesar pentru îngheţarea atmosferei şi formarea unui ocean, impulsul dat de acest „motor Dyson” ar fi putut accelera rotaţia lui Venus suficient de mult pentru a conferi planetei o zi cât o săptămână. Situaţie în care, peste, poate, trei sute de ani, oamenii din această lume atât de metamorfozată aveau să fie găsiţi făcând agricultură. Desigur, suprafaţa avea să fie erodată masiv, activitatea vulcanică – să rămână destul de pronunţată, iar bioxidul de carbon captat sub apele mărilor – gata să erupă şi să-i otrăvească. Zilele vor dura cât o săptămână, fierbându-i şi îngheţându-i în acelaşi timp, dar ei se vor afla acolo, indiferent de situaţie, şi totul va fi dezgolit, crud, nou.

Era un plan demenţial, dar frumos. Ţopăind de pe un picior pe altul de emoţie, oroare şi admiraţie, Zo privea în sus, prin plafonul sălii, către globul cenuşiu, ghebos, sperând să zărească punctele minuscule care erau noii asteroizi-sateliţi şi pe care locuiau misticii terraformatori; sau poate arcul luminos, ca o coroană, reflectat de oglinda inelară care aparţinuse lui Marte. Dar nu avu noroc. Nu se vedea decât discul cenuşiu al planetei umbrite, pecete a oamenilor angajaţi în recontextualizarea umanităţii ca un fel de bacterii-zei, mâncând din trupul planetelor, murind pentru a pregăti terenul pentru vieţi viitoare, micşoraţi în modul cel mai grandios de scara cosmică a lucrurilor, într-un eroism-masochism aproape calvin – o parodie a proiectului marţian, dar la fel de magnific. Nu erau decât nişte fire de praf în acest Univers, nimic mai mult! Dar ce idei aveau! De dragul unei idei, oamenii ar fi făcut orice, absolut orice.

Până şi să viziteze Pământul încins, năclăit, infecţios, un muşuroi omenesc scormonit cu un băţ; panică răspândindu-se în continuare, în terciul cumplit al istoriei; coşmar hipermalthusianist în faza cea mai gravă; fierbinte, umed şi greoi – şi totuşi, sau poate tocmai din cauza asta, un loc care merita

din plin să fie văzut. Iar Jackie oricum dorea ca Zo să meargă în India, împreună cu alţi câţiva inşi. Iată de ce Zo se îmbarcase pe *Niké,* pentru ca mai apoi să prindă o navetă de la Pământ la Marte.

Totuşi, înainte de a se duce în India pentru a discuta cu oamenii de legătură ai lui Jackie, făcu obişnuitul pelerinaj în Creta, pentru a vedea ruinele care aici continuau să fie numite „minoice”, deşi în Dorsa Brevia fusese învăţată să le spună „ariadnice”. La urma urmei, Minos fusese cel care distrusese vechiul matriarhat, aşa că avea de-a face cu unul dintre multele paradoxuri ale istoriei pământene – când civilizaţia distrusă este botezată după distrugătorul ei. Dar numele pot fi schimbate.

Purta un exoschelet închiriat, confecţionat special pentru vizitatorii din cosmos care sufereau din pricina gravitaţiei. Se spunea că gravitaţia era totuna cu destinul, iar Pământul nu ducea lipsă de aşa ceva. Costumele arătau ca nişte dispozitive de zbor, fără aripi, adaptându-se corpului şi fiind puse în mişcare de muşchi; totodată oferind un anume sprijin, ca nişte brasiere pentru întregul corp. Nu eliminau în totalitate efectele atracţiei planetare, deoarece respiraţia continua să fie un efort, iar Zo îşi simţea membrele grele în interiorul costumului, presate neplăcut de ţesătură. În timpul călătoriilor precedente, se obişnuise să se deplaseze în asemenea costume, şi era un exerciţiu fascinant, ca ridicarea greutăţilor, deşi nu o atrăgea în mod deosebit. Cu toate astea, un astfel de sprijin, fie şi imperfect, era de preferat alternativei. Zo o încercase şi pe aceea, dar mersul fără costum te distrăgea nepermis de mult, împiedicându-te să priveşti ca lumea în jurul tău, să simţi cu adevărat unde te afli.

Aşa că se plimba prin străvechea aşezare Gournia, mişcându-se ciudat, oarecum ca sub apă, după cum o silea costumul. Dintre toate ruinele ariadnice, Gournia îi plăcea cel mai mult; fusese singurul sat de rând aparţinând acelei civilizaţii şi scos la iveală. Celelalte situri erau toate palate. Acest sat fusese probabil un vasal al palatului de la Malia; acum nu era decât un labirint de ziduri care nu-i ajungeau decât până la brâu, construite din pietre suprapuse şi întinzându-se pe culmea unui deal de unde se vedea Marea Egee. Camerele erau foarte mici, adesea de numai un metru pe doi, cu alei de-a lungul pereţilor comuni; da, mici labirinturi foarte asemănătoare cu satele albe care încă se mai vedeau pe insulă. Oamenii spuneau că insula fusese afectată serios de Marea Inundaţie, la fel cum ariadnicii

de odinioară fuseseră inundaţi după explozia vulcanului Thera. Într-adevăr, toate cochetele aşezări pescăreşti erau afectate de apă mai mult sau mai puţin, iar ruinele de la Zakros şi Malia se aflau în totalitate sub mare. Dar ceea ce descoperise Zo pe Creta era o veşnică vitalitate. Nu exista pe Pământ alt loc văzut de ea care să se fi descurcat atât de bine cu explozia demografică. Pretutindeni, sate mici, albe se agăţau de pământ ca nişte stupi de albine, acoperind culmile, umplând văile, înconjurate de ogoare şi livezi; movilele aride, de piatră, continuau să iasă la iveală din terenul cultivat, formând creste sculpturale ce urcau până la masivul central, coloana vertebrală a insulei. Populaţia Cretei trecuse de patruzeci de milioane. Cu toate astea, insula arăta, în mare măsură, neschimbată. Doar că erau mai multe sate, construite astfel încât să se potrivească nu numai cu cele deja existente, dar şi cu cele antice, precum Gournia şi Itanos – dezvoltări urbane cu o continuitate de cinci mii de ani, conţinând acel prim moment de vârf al civilizaţiei sau ultim moment de vârf al preistoriei – situat atât de sus, încât era privit cu uimire chiar şi de antica Eladă, cu o mie de ani mai târziu; şi supravieţuind numai pe cale orală, ca mitul Atlantidei, iar mai apoi sub forma tuturor existenţelor sale succesive, nu numai pe insula Creta, dar şi pe Marte. Datorită numelor folosite în Dorsa Brevia şi valorificării de către această cultură a matriarhatului ariadnian, între cele două locuri se stabilise o relaţie strânsă: mulţi marţieni soseau în Creta pentru a vizita aşezările antice, iar în apropierea tuturor acestor aşezări se găseau hoteluri noi, construite la o scară ceva mai mare, pentru a-i putea caza pe înalţii şi tinerii pelerini care vizitau, unul după altul, acel locuri sfinte – Phaistos, Gournia, Itanos; Malia şi Zakros aflate sub apă; până şi ridicola „reconstrucţie” de la Knossos. Veneau şi vedeau cu ochii lor cum începuse totul demult, în zorii civilizaţiei. La fel şi Zo. Acolo, în lumina strălucitoare, albastră a Mării Egee, străbătând cu paşi şovăielnici o alee de piatră veche de cinci mii de ani, simţea cum o pătrund reverberaţiile măreţiei, urcând din pietrele roşii, poroase, de sub tălpile ei şi ajungându-i până în inimă. O nobleţe care n-avea să se termine niciodată.

Cu toate acestea, restul Pământului însemna pentru ea Calcutta. Ei bine, parcă nu era chiar cinstit. Dar Calcutta rămânea, fără doar şi poate, Calcutta: omenire fetidă, în starea sa cea mai compactată. Oriunde s-ar fi dus când ieşea din

cameră, Zo avea sub ochi cel puţin cinci sute de oameni, şi adesea câteva mii. Manifesta o veselie înspăimântătoare în prezenţa acestor dovezi de viaţă pe străzi, o lume de pitici şi handicapaţi şi fel de fel de alţi oameni mici de statură care o vedeau cu toţii şi se strângeau la un loc aidoma puişorilor în prezenţa unui părinte care-i putea hrăni, deşi Zo îşi dădea seama că atitudinea lor era mult mai prietenoasă, motivată mai ales de curiozitate decât de foame. Într-adevăr, parcă îi preocupa mai mult costumul purtat de Zo decât propria ei persoană. Şi păreau destul de fericiţi, slabi dar nu debili, chiar şi atunci când, evident, dormeau pe străzi. Chiar şi străzile erau acum adevărate cooperative: oamenii deţineau poziţii permanente, le măturau, coordonau activitatea a milioane de mici prăvălii, cultivau legume în fiecare piaţetă şi dormeau printre ele. Asta era viaţa pe Pământ în epoca holocenului târziu. După Ariadna, nu avusese loc decât un proces descendent.

Zo se duse până la Prahapore, o enclavă între dealurile situate la nord de oraş. Acolo locuia unul dintre spionii lui Jackie pe Pământ, în mijlocul unui cămin plin ochi de funcţionari hărţuiţi, ducându-şi viaţa în dosul paravanelor şi dormind pe sub birouri. Legătura lui Jackie era o programatoare-traducătoare, care înţelegea chineza mandarina, urdu, dravidiana şi vietnameza, fără a mai menţiona hindi şi engleza, limbile ei materne. Pe de altă parte, femeia deţinea o poziţie importantă într-o reţea extensivă de interceptare a convorbirilor, fiind capabilă să o pună pe Jackie la curent cu privire la o parte dintre discuţiile chino-indiene referitoare la Marte.

– Desigur că şi unii şi alţii vor trimite şi mai mulţi oameni pe Marte, îi spuse lui Zo femeia corpolentă, după ce ieşiră în mica grădină de plante medicinale a complexului. E un lucru ştiut. Totodată se pare că ambele guverne urmăresc rezolvarea problemei demografice printr-o soluţie pe termen lung. Nimeni nu doreşte să aibă mai mult de un copil. Nu este vorba numai de lege, este o tradiţie.

– Legea uterină, comentă Zo.

– Poate, spuse femeia, ridicând din umeri. În orice caz, e vorba de o tradiţie foarte puternică. Oamenii se uită în jurul lor şi înţeleg problema. Se aşteaptă să li se administreze tratamentul de longevitate şi, cu acest prilej, un implant pentru sterilitate. Oricum, în India se simt fericiţi dacă obţin aprobarea de a-şi ridica implantul. După ce au un copil, oamenii se aşteaptă să fie

sterilizaţi pentru totdeauna. Chiar şi fundamentaliştii hinduşi s-au schimbat în această privinţă, presiunea socială asupra lor fiind extrem de mare. Iar chinezii procedează astfel de secole. Tratamentul de longevitate nu a făcut decât să întărească ceea ce ei practicau deja.

– Deci, Marte are mai puţin a se teme de ei decât crede Jackie.

– Totuşi ei încă vor să trimită emigranţi. Asta face parte din strategia generală, iar în unele ţări catolice şi musulmane s-a manifestat o rezistenţă puternică la regula unicului copil. Multe dintre aceste ţări ar dori să colonizeze Marte de parcă planeta aceea ar fi pustie. Ameninţarea se deplasează acum dinspre India şi China către Filipine, Brazilia, Pakistan.

– Hm, făcu Zo.

Discuţiile despre imigrare o deprimau. Ameninţarea lemingilor!

– Ce se întâmplă cu ex-metanaţionalele?

– Vechiul Grup al celor Unsprezece se reorientează către a sprijini cele mai puternice dintre fostele metanaţionale. Vor căuta noi locuri pentru a se dezvolta. Sunt mult mai slabi decât înainte de inundaţie, dar continuă să aibă o mare influenţă în America, Rusia, Europa şi America de Sud. Spune-i lui Jackie să urmărească ce va face Japonia în următoarele câteva luni. O să ştie la ce mă refer.

Îşi conectară consolele de la mână, pentru ca femeia să poată efectua un transfer sigur de informaţii detaliate pentru Jackie.

– Bine, spuse Zo…

Deodată se simţi obosită, de parcă un individ corpolent s-ar fi strecurat în exoschelet împreună cu ea şi ar fi tras-o în jos. Pământul… Ce mai gravitaţie! Unii ziceau că le place greutatea, de parcă aveau nevoie de presiunea aceea pentru a se convinge de propria lor realitate. Zo era altfel. Pentru ea, Pământul însemna definiţia exotismului însuşi, ceea ce nu era urât deloc, dar brusc simţi nevoia să fie acasă. Îşi deconectă calculatorul personal de la acela al translatoarei, imaginându-şi tot timpul acea perfectă cale de mijloc, acel test perfect al voinţei şi trupului: gravitaţia excelentă de pe Marte.

* * *

După care ajunse din nou în elevatorul spaţial de pe Clarke, pornind într-o călătorie care dura mai mult decât zborul de la Pământ la Marte, apoi se află din nou în lumea ei, singura lume

adevărată, magnifica planetă Marte.

– Nu există loc mai grozav decât acasă! le spuse călătorilor din gara Sheffield, şi se îmbarcă fericită într-unul dintre numeroasele trenuri care coborau pistele de pe Tharsis şi mai departe, spre nord, până la Echus Overlook.

Orăşelul se mai dezvoltase ceva de pe vremea când era cartierul general al proiectului de terraformare. Dar nu cine ştie ce, dat fiind că se găsea în afara principalelor căi de comunicaţie şi era construit în peretele estic, abrupt al canionului Echus Chasma. Astfel încât, privită din afară, aşezarea se vedea foarte puţin – ceva din platoul de sus, ceva din partea de jos; şi, luând în considerare diferenţa de trei kilometri altitudine dintre cele două niveluri (din care cauză orăşelul nici nu se vedea de sus până jos), aducea mai degrabă cu două sate diferite, între care circula un metrou vertical. Într-adevăr, dacă n-ar fi fost zburătorii, Echus Overlook ar fi căpătat statutul de monument istoric aflat în conservare, la fel ca Underhill sau Senzeni Na ori ascunzătorile îngheţate din Sud. Însă peretele estic al canionului se interpunea vânturilor permanente de la vest, care coborau de-a lungul Protuberanţei Tharsis, făcându-le să ţâşnească în sus, sub forma unor uimitori curenţi verticali, transformând zona într-un paradis al zburătoarelor.

Zo ar fi trebuit să-i întâlnească pe Jackie şi activiştii din partidul Marte Liber care lucrau pentru ea; dar, înainte de a se antrena în toate astea, nu-şi dori decât să zboare. Aşa că îşi scoase de la magazia aeroportului vechiul costum Santorini – în formă de şoim –, apoi se duse la vestiar şi îl îmbrăcă, bucurându-se de structura netedă, musculară a exoscheletului flexibil al costumului. Pe urmă parcurse pista netedă, trăgând după sine penele din coada costumului, după care ajunse pe platforma de lansare – un prag natural, extins cu o lespede din beton. Zo merse până la extremitatea acestei lespezi, de unde privi jos, tot mai jos, trei kilometri în jos, până la fundul roşiatic al canionului Echus Chasma. Cu obişnuita revărsare de adrenalină, înaintă şi îşi dădu drumul de pe prag, aruncându-se cu capul înainte, coborând vertiginos, cu vântul şuierându-i uşor pe lângă cască, până ce atinse viteza maximă, pe care o recunoscu după fluieratul aerului. Apoi întinse braţele şi simţi cum costumul se întăreşte, ajutându-i muşchii să menţină minunatele aripi deschise larg, după care, împinsă de o rafală puternică, îşi curbă trupul în lumina soarelui, întoarse capul, îşi arcui spatele, întinse

degetele de la picioare şi aranja penele din coada costumului – stânga, dreapta, stânga – în vreme ce vântul o ridica tot mai sus. Îşi adună braţele şi picioarele şi execută un viraj strâns, în timpul căruia văzu mai întâi peretele şi apoi fundul canionului, continuând să se rostogolească şi să zboare. Era Zo, şoimul, dezlănţuită, liberă. Râse, cuprinsă de fericire, iar lacrimile îi şiroiau în toate direcţiile în ochelarii de protecţie, atrase de forţa gravitaţiei.

În dimineaţa aceea, spaţiul aerian de deasupra lui Echus era aproape gol. După ce utilizau curentul ascendent, majoritatea zburătorilor se îndreptau spre nord, înălţându-se ori coborând vertiginos peretele abrupt, acolo unde curentul scădea în intensitate iar ei aveau posibilitatea să se întoarcă şi să plonjeze în mare viteză. La fel şi Zo; când ajunse la circa cinci mii de metri deasupra lui Overlook, respirând oxigenul pur din instalaţia inclusă în cască, răsuci capul spre dreapta, lăsă în jos aripa dreaptă şi îşi curbă trupul, cuprinsă de voioşia care o încerca ori de câte ori se lăsa purtată de vânt, simţindu-l cum o atinge pătimaş, într-o succesiune rapidă, continuă. Nu auzea decât fâsâitul puternic al vântului în aripi. Presiunea lui somatică pe trupul ei era ca un masaj de o senzualitate subtilă şi îl simţea prin costumul strâns pe corp de parcă acel înveliş nici nu ar fi existat, de parcă ar fi fost goală şi ar fi simţit atingerea vântului direct pe piele, ceea ce îşi şi dorea. Desigur că un costum bun sporea impresia, iar pe acesta îl folosise timp de trei ani marţieni, înainte de a pleca pe Mercur. I se potrivea ca o mănuşă şi se simţea nemaipomenit că-l putuse îmbrăca din nou.

Se ridică aidoma unui zmeu, apoi se rostogoli înainte, executând manevra denumită „Căderea lui Iisus”. După o rostogolire pe parcursul a o mie de metri, îşi strânse aripile pe lângă corp şi începu să-şi mişte picioarele în stilul delfin, pentru a-şi accelera coborârea, până ce auzi vântul şuierând ascuţit pe deasupra ei şi depăşi coama marelui zid, trecând cu mult de viteza maximă. Depăşirea acelui punct era semnalul pentru începerea manevrelor de întoarcere, deoarece, căzând de la acea înălţime a malului şi cu viteză maximă, fundul canionului se apropia cu iuţeala unui pumn care îţi dă o lovitură finală, drept în faţă; şi dura o vreme până când reuşeai să redresezi, chiar dispunând de forţa, îndemânarea şi curajul ei şi de rezistenţa sporită pe care i-o conferea costumul. Aşa că îşi arcui spatele, îşi deschise aripile cu un pocnet, simţind încordarea pectoralilor şi

bicepşilor – o presiune uriaşă, chiar dacă era ajutată de costum, cu un procentaj din sarcină în creştere algoritmică. Jos penele din coadă! Înainte! Patru bătăi puternice din aripi – şi acum plutea deasupra fundului nisipos al canionului, atât de aproape de pământ, că ar fi putut prinde un şoarece cu mâna.

Se întoarse şi reveni în curentul ascendent, urcând în spirală spre norii care se formau la mare altitudine. Vântul sufla dezordonat, iar Zo simţea o plăcere totală să facă tumbe şi să se joace purtată de rafale. Acesta era sensul vieţii, sensul Universului: bucuria pură, dispariţia conştiinţei de sine, mintea transformată într-o simplă oglindă a vântului. Exuberanţă. Zbura ca un înger, cum se zice. Uneori zburai ca un trântor, alteori ca o pasăre, iar în ocazii speciale ca un înger. Trecuse multă vreme de când zbura. Îşi reveni şi începu coborârea spre Overlook, simţind în braţe oboseala. Apoi zări un şoim. Ca mulţi alţi zburători, atunci când vedea vreo pasăre se lua după ea, urmărind-o mai îndeaproape decât o făcuse oricare altul, imitându-i fiecare zvâcnire şi fluturare a aripilor, încercând să-i înţeleagă mecanismul zborului. Uneori, deasupra acestui ţărm, şoimii se roteau inocenţi în căutarea hranei, şi o întreagă escadrilă de zburători plana deasupra lor urmărindu-le mişcările sau doar străduindu-se să o facă. Era distractiv.

Iar acum se ţinea după şoim ca o umbră, întorcându-se odată cu el, imitându-i poziţia aripilor şi a cozii. Măiestria cu care pasărea se descurca în aer era ca un talent după care ea tânjea, dar pe care nu avea să-l dobândească niciodată. Însă putea să încerce; soarele strălucitor printre norii gonind pe cerul de indigo, atingerea vântului pe trup, micile senzaţii orgasmice pe care le simţea în abdomen atunci când se pregătea de aterizare… Momente eterne, de uitare de sine, utilizarea cea mai potrivită, cea mai curată a timpului lăsat omului.

Dar soarele coborî spre apus, iar pe ea o cuprinse setea, aşa că-l lăsă pe şoim să-şi vadă de treaba lui şi coborî, în imense şi leneşe spirale, către Overlook, pentru a ateriza definitiv, cu o bătaie din aripi şi un pas, chiar pe pajiştea de la Kokopelli, de parcă n-ar fi plecat niciodată.

Cartierul din spatele complexului de lansare se numea Topside şi era un conglomerat de restaurante şi cămine ieftine, ocupate aproape în întregime de zburători şi turişti sosiţi pentru a le urmări zborul. Toţi mâncau, beau, umblau anapoda, stăteau

de vorbă, dansau şi căutau pe câte cineva cu care să-şi petreacă noaptea. Şi nu era de mirare că acolo îi întâlni pe camarazii ei de zbor: Rose, Imhotep, Ella şi Estavan, într-un grup la restaurantul „Adler Hofbrauhaus”. Erau deja bine dispuşi şi se arătară încântaţi să vadă că Zo s-a întors şi se află în mijlocul lor. Băură ceva la Adler, pentru a sărbători revederea, după care se duseră la Overlook Overlook, unde se aşezară pe balustradă şi se puseră la curent cu ultimele bârfe, trecându-şi unul altuia o doză de pandorf, făcând comentarii obscene la adresa celor care se plimbau mai jos de balustradă şi strigând la prietenii pe care îi zăreau în mulţime.

În cele din urmă, plecară de la Overlook Overlook şi coborâră în mulţimea de oameni de la Topside, croindu-şi drum cu greutate, printre baruri, până la băile calde. Se înghesuiră în vestiar, îşi scoaseră hainele şi porniră, goi, prin încăperile întunecoase, calde, pline cu apă care le ajungea când până la brâu, când până la glezne, când până la piept – fierbinte, rece, călduţă – despărţindu-se, regăsindu-se mai târziu, făcând dragoste cu necunoscuţi abia vizibili; Zo parcurse fără grabă diferite variante ale propriului orgasm, torcând fericită în timp ce trupul ei îşi vedea de treabă iar mintea îi rătăcea netulburată. Sex, sex şi iar sex – nimic nu era ca sexul, în afară de zbor, cu care sexul semăna foarte mult. Extazul trupului, un alt ecou al celebrului Big Bang, primul orgasm. Bucurie la vederea stelelor prin luminatorul din plafon, la mângâierea apei calde şi la prezenţa unui băiat oarecare ce ejacula în trupul ei şi rămânea acolo, aproape la fel de tare ca la început, iar după trei minute erecţia îi revenea şi începea din nou să se zbată, iar ea râdea de bucuria apropierii unui nou orgasm. După aceea se duse, şiroind de apă, în barul cel mai apropiat, unde îi găsi pe ceilalţi, iar Estavan declară că al treilea orgasm din noapte este, de obicei, cel mai grozav, când apropierea de climax are o durată încântătoare şi mai există încă suficientă spermă pentru a ejacula.

– După aceea, continuă să fie bine, dar e mai mult efort şi trebuie să fii dezlănţuit ca să ejaculezi. Oricum, nu e ca al treilea.

Zo, Rose şi celelalte femei fură toate de părerea că, în cazul de faţă şi în multe altele, a fi femeie era un avantaj; pe parcursul unei nopţi petrecute la băi, aveau de regulă mai multe orgasme minunate, dar până şi acestea nu însemnau nimic în comparaţie cu *status orgasmus,* un fel de orgasm neîntrerupt, care putea

dura chiar şi o jumătate de oră, dacă aveai noroc iar partenerii erau pricepuţi. Era o adevărată meserie, pe care toţi o studiau sârguincios. Totuşi ţinea mai mult de artă decât de ştiinţă, şi în privinţa asta căzură cu toţii de acord: pentru a reuşi, trebuia să fii euforic, dar nu prea mult, să te afli într-un grup, dar nu într-o mulţime… În ultima vreme, ajunseseră destul de buni la chestia asta, îi spuseră ei lui Zo care, fericită, le ceru dovada.

– Haideţi, vreau să fiu întinsă pe masă!

Estavan scoase un chiot şi o conduse pe Zo, împreună cu ceilalţi, într-o sală în care o masă mare se înălţa deasupra apei. Imhotep se întinse pe spate pe masă, jucând rolul bărbatului-saltea al lui Zo pentru şedinţa respectivă. Ceilalţi o ridicară, şi ea întinsă pe spate, după care o făcură să alunece peste el, iar apoi întregul grup se năpusti asupra ei: mâini, guri, organe genitale, câte o limbă în fiecare ureche, în gură, pretutindeni contacte. După o vreme, nu mai erau decât o masă nediferenţiată de senzaţii erotice, un mediu sexual total, în care Zo gemea cât putea de tare. Apoi, când simţi că începe orgasmul şi-şi arcui trupul peste acela al lui Imhotep, cu violenţa şocului, se străduiră cu toţii să o menţină în starea respectivă, mult mai subtil de data aceasta, aţâţând-o, fără a o lăsa să-şi revină, după care se simţi eliberată, zburând, iar atingerea unui deget îi menţinu starea de extaz, până când strigă „Nu mai pot!”, iar ei râseră şi-i spuseră „Ba da, poţi” şi o făcură să continue până ce simţi cu adevărat crampe puternice în muşchii stomacului şi se rostogoli cu violenţă de pe trupul lui Imhotep, fiind prinsă în cădere, de Rose şi Estavan. Nici nu se mai putea ţine pe picioare. Cineva spuse că fusese în starea aceea timp de douăzeci de minute; ei i se păruse că doar două – sau o veşnicie. Toţi muşchii abdominali o dureau, şi la fel coapsele şi fesele.

– O baie rece, spuse şi se târî în apa din încăperea învecinată.

Dar, după ce fusese întinsă pe masă, nu mai rămânea mare lucru care s-o poată atrage la baie. Orice nou orgasm ar fi fost dureros. Ajută la întinderea pe masă a lui Estavan şi Xerxes, apoi a unei femei slabe, pe care n-o cunoştea. Se distră la început, apoi se plictisi. Carne, carne, carne. Uneori, după ce erai întins pe masă, o ţineai într-o poftă crescândă, la nesfârşit; alteori, nu era altceva decât piele, păr, carne, interioare şi exterioare. Nu mai conta.

Se duse la vestiar şi se îmbrăcă, apoi ieşi. Era dimineaţă, soarele strălucea peste întinderile aride ale podişului Lunae. Se

strecură, pe străzile pustii, până la hotel, simţindu-se relaxată, curată şi somnoroasă. O aştepta un mic dejun copios, patul, un somn minunat.

Dar acolo, în restaurantul hotelului, se afla Jackie.

– Poţi să juri că e Zoia noastră! exclamă ea, căreia nu-i plăcuse niciodată numele pe care Zo şi-l alesese singură.

– M-ai urmărit până aici? întrebă Zo, surprinsă.

Jackie părea dezgustată.

– Asta e şi cooperativa mea, s-ar putea să-ţi aduci aminte. De ce nu te-ai prezentat la întoarcere?

– Am vrut să zbor.

– Asta nu e o scuză.

– Nici nu m-am gândit să mă scuz.

Zo se apropie de bufet, îşi umplu o farfurie cu jumări de ouă şi brioşe, se întoarse la masa lui Jackie şi-şi sărută mama în creştetul capului.

– Arăţi bine.

În realitate, părea mai tânără decât Zo, care era adesea arsă de soare şi de aceea avea riduri; mai tânără dar, cumva, *bine păstrată,* de parcă ar fi fost o soră geamănă a lui Zo, ţinută până atunci într-o eprubetă şi numai recent scoasă de acolo. Nu-i spunea lui Zo de câte ori făcuse tratamentul gerontologic, însă Rachel îi povestise că Jackie întotdeauna încerca variantele noi, care apăreau în ritmul de două-trei pe an, şi că făcea tratamentul de bază la maxim trei ani. De aceea, deşi împlinise cam cinci decenii marţiene, arăta aproape la fel ca şi contemporanele lui Zo, cu excepţia aerului acela de „bine păstrată” pe care îl degaja, nu atât de mult în privinţa fizicului, cât a spiritului – o expresie a ochilor, o anumită oţelire, încordare, prudenţă sau, poate, oboseală. Nu era lucru uşor să fii, an de an, prima femeie de pe Marte. Însemna o luptă eroică, indiferent cât de frumoasă rămânea ea, Jackie, ori cât de netedă îi era pielea. Iar ea continua să fie o frumuseţe, fără îndoială, doar că începuse să îmbătrânească. Nu după multă vreme, tinerii ei bărbaţi aveau să i se dezlipească de pe degetele mici şi să cadă ca nişte frunze.

Până una alta, mai avea foarte multă *presence,* iar în acel moment părea considerabil de enervată. Oamenii îi ocoleau privirea, de parcă aceasta i-ar fi putut ucide, ceea ce o făcu pe Zo să râdă. Nu era modul cel mai politicos de a o saluta pe iubita ei mamă, dar ce putea face? Zo era mult prea relaxată pentru a se mai putea enerva.

Totuşi, poate că făcuse o greşeală râzând de ea. Jackie o fixă cu răceală, până când tânăra se potoli.

– Spune-mi ce s-a petrecut pe Mercur…

Zo înălţă din umeri.

– Ţi-am spus. Continuă să-şi închipuie că au de dat lumină planetelor exterioare, şi li s-a urcat la cap.

– Presupun că lumina lor solară încă mai poate fi utilă acolo.

– Energia e întotdeauna utilă, dar acum sateliţii din sistemul exterior ar trebui să poată genera toată energia de care e nevoie acolo.

– Deci mercurienilor le rămân metalele.

– Aşa e.

– Şi ce-şi doresc pentru ei?

– Toţi vor să fie liberi. Niciuna dintre lunile acestea noi şi mici nu e îndeajuns de puternică pentru a se întreţine singură, aşa încât locuitorii ei trebuie să aibă ceva de vânzare dacă vor să rămână liberi. Mercur dispune de lumină solară şi metale, asteroizii de metale, iar sateliţii planetelor exterioare de substanţe volatile, dacă nu şi de altceva. Aşa că ambalează şi vând ceea ce au, încercând să stabilească alianţe pentru a evita dominaţia din partea Pământului sau a lui Marte.

– Nu există nicio astfel de dominaţie.

– Desigur că nu, spuse Zo, cu un aer serios. Dar lumile mari, ştii…

– Sunt mari. Dar strânge-le la un loc pe toate astea mici şi vor deveni şi ele mari.

– Cine să le strângă la un loc? întrebă Zo.

Jackie ignoră întrebarea. Oricum, răspunsul era evident: ea avea să fie aceea. Antrenată într-o luptă de durată cu diferite forţe de pe Pământ, pentru ceea ce se reducea la controlul asupra lui Marte, Jackie încerca să se opună inundării propriei sale planete de către marea lume-mamă. În timp ce civilizaţia umană continua să se răspândească pe tot cuprinsul sistemului solar, Jackie considera noile aşezări ca pe nişte pioni în această mare încleştare. Într-adevăr, dacă erau suficient de mulţi, puteau avea şi ei un cuvânt de spus.

– Nu există prea multe motive să te îngrijorezi din cauza lui Mercur, o linişti Zo. E o fundătură, un târguşor provincial condus de un cult. Nimeni nu poate instala prea mulţi oameni acolo, nimeni. Şi chiar dacă reuşim să-i aducem la bord, nu vor conta cine ştie ce.

Jackie căpătă expresia omului plictisit de lume, de parcă analiza făcută de către Zo era opera unui copil ori ca şi cum, dintre toate planetele, pe Mercur existau surse ascunse de putere politică. Era enervant, dar Zo se stăpâni şi îşi ascunse iritarea.

Intră Antar, căutându-le. Le văzu, zâmbi, se apropie şi o sărută în grabă pe Jackie, iar pe Zo ceva mai lung. Cei doi discutară ceva în şoaptă, apoi Jackie îi ceru bărbatului să plece.

Zo îşi dădu seama încă o dată că la Jackie se manifesta o puternică dorinţă de dominare. Îl alerga pe Antar de colo până colo fără niciun motiv, exercitând o putere de care făcea mare caz, întâlnită la multe femei nisei, femei care crescuseră în societăţi patriarhale şi, din această cauză, reacţionau cu virulenţă împotriva lor. Nu înţelegeau cu adevărat că patriarhatul nu mai conta – şi poate că nici nu înţeleseseră vreodată – că patriarhatul fusese prins în strânsoarea Kegel a legii uterine operând în exteriorul patriarhiei cu o putere biologică imposibil de controlat de vreo doctrină politică. Controlul femeii asupra plăcerii sexuale a bărbatului, asupra vieţii înseşi – toate acestea desemnau realităţi pentru patriarhi ca şi pentru ceilalţi, în ciuda represiunilor, a spaimei faţă de femeie, exprimată în atâtea feluri; purtarea iaşmacului, clitoridectomia, legarea picioarelor şi aşa mai departe – toate acestea erau chestii urâte, o acţiune disperată, nemiloasă, de menţinere a ultimei fortificaţii de apărare a cetăţii, apărare reuşită pentru o vreme, desigur, dar acum spulberată fără urmă. Şi bieţii bărbaţi se vedeau nevoiţi să se îngrijească de ei înşişi, iar ăsta nu era lucru uşor. Femei de talia lui Jackie îi biciuiseră, iar femeilor de talia lui Jackie le făcea plăcere să-i biciuiască.

– Vreau să te duci până în sistemul uranian, spuse Jackie. Nişte colonişti tocmai se instalează acolo şi vreau să-i contactez de la bun început. Poţi trece şi pe la galileeni, să schimbi o vorbă cu ei; sunt pe cale să se izoleze de restul lumii.

– Ar trebui să mă mut din cooperativă, spuse Zo, altfel va deveni prea evident că munca acolo nu e decât o chestiune de suprafaţă.

După mulţi ani de funcţionare în cadrul unor cooperative primitive înfiinţate în Lunae Planitia, Zo se înscrisese într-o cooperativă care funcţiona parţial ca un paravan pentru partidul Marte Liber, îngăduindu-i ei şi altor activişti să efectueze muncă de partid fără a deveni evident că asta e activitatea lor

principală. Cooperativa unde figura Zo construia şi instala ecrane pentru cratere, dar de mai bine de un an fata nu mai prestase pentru ei niciun fel de muncă reală. Jackie dădu din cap.

– Lasă să mai treacă o vreme, apoi, peste vreo lună, pleacă din nou.

– Bine…

Zo voia să vadă sateliţii exteriori, aşa că acceptă cu uşurinţă noua misiune. Dar, la aflarea răspunsului, Jackie nu făcu decât să dea din cap, ca şi cum nici nu i-ar fi trecut prin minte că era posibil ca Zo să nu fie de acord. După ce toate lucrurile erau spuse şi nu mai rămânea nicio treabă de făcut, mama ei nu dovedea prea multă imaginaţie. Fără îndoială că, în privinţa asta, Zo nu-i semăna, datorită tatălui ei, ca să-l binecuvânteze. Zo nu dorea să-i afle identitatea; în acel moment, informaţia cu pricina ar fi însemnat un atac la propria ei libertate; dar nutrea un sentiment de gratitudine la adresa lui, pentru genele sale, pentru faptul că o salvase astfel de la a deveni o altă Jackie, aidoma celei dintâi.

Zo se ridică, prea ostenită pentru a-şi mai suporta mama.

– Pari obosită, iar eu sunt dărâmată, spuse ea, sărutând-o pe Jackie pe obraz, înainte de a se întoarce în camera ei. Te iubesc. Poate că ar trebui să te gândeşti să-ţi mai faci o dată tratamentul.

Cooperativa din care Zo făcea parte îşi avea sediul în craterul Moreaux, de pe Protonilus Mensae, între Mangala şi Bradbury Point. Era un crater mare, străpungând panta lungă a Marelui Escarpament care cobora până la peninsula Boone’s Neck. Cooperativa se ocupa de realizarea unor noi varietăţi de reţele moleculare care să înlocuiască reţelele deja existente şi pânza vechilor prelate. Plasa instalată deasupra craterului Moreaux era o realizare de ultimă oră, polihidroxibutiratul (PHB) din fibrele respective fiind obţinut din plante de soia modificate genetic pentru a produce PHB-ul în cloroplastele plantelor. Plasa păstra echivalentul unui strat de inversiune zilnică, făcând ca aerul din interiorul craterului să fie cu circa treizeci de procente mai dens şi mult mai cald decât aerul din exterior. Astfel de reţele uşurau supravieţuirea bioamelor în procesul dur de tranziţie de la cort la aer liber, iar atunci când erau instalate complet, realizau mezoclimate plăcute, la altitudini sau latitudini mai ridicate. Moreaux se întindea până la 43° nord, iar iernile din afara

craterului aveau să fie întotdeauna deosebit de grele. Cu reţeaua montată, se puteau menţine condiţiile necesare supravieţuirii unei păduri tropicale de mare altitudine, cu o gamă exotică de plante obţinute din vulcanii est-africani, Noua Guinee şi Himalaya. Jos, pe fundul craterului, zilele erau extrem de calde în timpul verii, iar arborii aceia ciudaţi, ţepoşi şi plini de flori, miroseau la fel de puternic ca un parfum artificial.

Ocupanţii craterului locuiau în apartamente spaţioase, săpate în arcul nordic al acestuia, pe patru niveluri terasate, cu balcoane şi ferestre largi dând spre frunzişul verde al pădurii crescute pe versantul Kilimanjaro de dedesubt. În timpul iernii, balcoanele se scăldau în soare, iar vara – când temperaturile de peste zi se ridicau la 305 K şi toţi murmurau despre posibilitatea utilizării unei plase mai puţin dense, care să permită eliminarea unei cantităţi mai mari de aer fierbinte sau chiar despre găsirea unei modalităţi de a strânge plasa – locuitorii se ascundeau sub spalierii viţei-de-vie.

Zo îşi petrecu cea mai mare parte a zilei muncind pe versantul exterior al craterului sau sub acesta, efectuând cât putea mai mult din norma prevăzută, înainte să plece spre sateliţii exteriori. De data asta, munca era interesantă, presupunând lungi deplasări în subteran, prin galerii de mină, în căutarea filoanelor şi a straturilor existente în străvechii versanţi ai craterului. Brecierea de impact produsese tot felul de roci metamorfice utile, iar gazele cu efect de seră reprezentau o prezenţă secundară obişnuită în zonă. De aceea, cooperativa era preocupată de noi metode de minerit, precum şi de extracţia unor materii prime pentru plase, sperând să realizeze ameliorări avantajoase ale mineritului, care să lase neatinsă suprafaţa terenului, în timp ce regolitul din subsol era exploatat intensiv. Cea mai mare parte din activitatea în subteran era, desigur, robotizată, însă continuau să existe unele activităţi care solicitau preponderent prezenţa omului, aşa cum aveau să se petreacă întotdeauna lucrurile în minerit. Lui Zo îi făcea o plăcere deosebită să cerceteze lumea întunecoasă submarţiană, să-şi petreacă ziua întreagă în pântecele planetei, între întinse platouri stâncoase, în peşteri cu pereţii necizelaţi şi negri, sclipind de cristale din care explodau lumini orbitoare, să verifice eşantioane şi să exploreze galerii recent excavate într-o pădure mohorâtă de formaţiuni verticale din magneziu, strânse la un loc de excavatoarele-robot programate să lucreze aidoma unui

troglodit, căutând comorile nepreţuite ascunse în subteran. Îi plăcea să apară apoi din cabina elevatorului, clipind nebuneşte la lumina neaşteptată a după-amiezei târzii, în aerul de culoarea bronzului ori roşiatic ori gălbui, pe când soarele, ca un vechi prieten, arunca flăcări pe cerul tot mai purpuriu, încălzindu-i în timp ce ei urcau cu greu panta, până la poarta de pe marginea craterului, unde pădurea rotundă se întindea, jos, ca o lume pierdută, o lume a jaguarilor şi a vulturilor. De îndată ce ajungeau sub plasă, o telecabină îi cobora, pe un traseu în serpentine, până la aşezare; dar Zo, de obicei, se ducea până la casa porţii, îşi scotea din dulap costumul de zbor, şi-l punea, se lansa de pe o platformă, îşi întindea aripile şi cobora în spirale largi până la oraşul situat pe marginea de nord a craterului, pentru a mânca pe una dintre terase, urmărind diferitele specii de papagali care năvăleau din toate părţile, în speranţa că vor căpăta ceva de mâncare. Pentru că munca nu era de loc ceva rău. Şi după aceea Zo dormea bine.

Într-o zi, îşi făcu apariţia un grup de specialişti în atmosferă, pentru a măsura, la prânz, într-o zi călduroasă de vară, cât aer scăpa prin plasa de deasupra craterului Moreaux. Erau mulţi bătrâni în grup, oameni cu ochii iritaţi şi aerul confuz al areologului care îşi petrecea tot timpul pe teren. Unul dintre aceşti issei era însuşi Sax Russell, un bărbat mărunt, chel, cu nasul coroiat şi pielea la fel de încreţită ca aceea a broaştelor ţestoase ce se mişcau cu greutate pe fundul craterului. Zo se uită lung la acest bătrân, unul dintre cei mai renumiţi bărbaţi din istoria marţiană. I se păru bizar când un asemenea personaj din cărţi o salută, de parcă în urma lui ar fi putut apărea, bălăbănindu-se pe picioare, George Washington sau Arhimede, ca şi cum morţii din trecut continuau să trăiască în mijlocul celor vii şi erau veşnic uluiţi de ultimele evoluţii.

Iar Russell chiar părea uluit. Pe tot parcursul şedinţei de informare, afişă un aer complet zăpăcit, lăsându-i pe colegi să pună întrebări despre atmosferă, iar el pierzându-şi timpul cu studierea pădurii de dincolo de oraş. Când cineva i-o prezentă pe Zo în timpul mesei, clipi cu viclenia vagă a unei broaşte ţestoase.

– Cândva am fost profesorul mamei tale.

– Da, spuse Zo…

– Vrei să-mi arăţi fundul craterului? o întrebă el.

– De obicei, zbor deasupra lui, răspunse Zo, luată prin surprindere.

– Eu speram să merg pe jos, spuse el şi o privi, clipind.

Valoarea noutăţii era atât de mare, încât Zo acceptă să-l însoţească.

Porniră în răcoarea dimineţii, ţinându-se în umbra marginii de vest a craterului. Arbori de balsa şi sal îşi împleteau ramurile deasupra lor, alcătuind un baldachin înalt, prin care săreau, ţipând, lemurii. Bătrânul mergea încet, cercetând cu privirea creaturile nepăsătoare ale pădurii, vorbind rareori, mai ales pentru a întreba dacă Zo ştia numele diferitelor varietăţi de ferigă şi ale arborilor. Doar că ea nu identifica decât păsările.

– Mă tem că numele plantelor îmi intră pe o ureche şi ies pe cealaltă, spuse veselă.

Auzind-o, bătrânul îşi încreţi fruntea.

– Cred că asta mă ajută să le văd mai bine, adăugă fata.

– Chiar, spuse el, uitându-se în jur de parcă ar fi făcut o încercare. Asta înseamnă că nu vezi păsările în acelaşi fel în care vezi plantele?

– Păsările sunt deosebite, ele sunt fraţii şi surorile mele şi trebuie să poarte un nume. Dar toate chestiile astea… adăugă ea, arătând spre frunzişul verde din jurul lor, spre ferigile gigantice de sub arborii ţepoşi, plini de flori. Într-adevăr, toate asta n-au niciun nume. Noi inventăm numele, dar ele nu le au cu adevărat.

Bătrânul se gândi la spusele ei.

– Pe unde zbori? întrebă, după ce înaintară vreun kilometru pe cărarea acoperită de iarbă.

– Pretutindeni…

– Ai şi locuri preferate?

– Îmi place Echus Overlook.

– Cum sunt curenţii ascendenţi?

– Foarte buni. Am stat acolo până când Jackie s-a pogorât asupra mea şi m-a pus la treabă.

– Altfel nu lucrai?

– Ba da, desigur. Dar cooperativa mea e bună mai ales pentru că permite orare flexibile.

– Aşa. Deci, o să mai stai o vreme pe aici.

– Doar până la plecare navetei spre Galilei.

– În concluzie, vrei să emigrezi.

– Nu, nu. E doar un turneu, pentru Jackie. Misiune diplomatică.

– Aha. O să vizitezi Uranus?

– Da…
– Mi-ar plăcea să merg pe Miranda.
– Şi mie. E unul dintre motivele pentru care mă duc.
– A!
Traversară un pârâu nu prea adânc, păşind pe pietrele care ieşeau din apă. Păsările cântau, insectele bâzâiau. Lumina soarelui umplea acum tot interiorul craterului, dar sub baldachinul pădurii continua să fie răcoare, iar aerul era străpuns de coloane şi fire oblice, paralele, de lumină galbenă. Russell se ghemui pentru a se uita în pârâul pe care îl traversaseră.
– Cum era mama în copilărie? întrebă Zo.
– Jackie?
Sax căzu pe gânduri. Trecu multă vreme până să-i răspundă. Chiar în clipa în care Zo ajungea, disperată, la concluzia că el uitase de întrebarea ei, bătrânul spuse:
– Alerga repede. Punea o mulţime de întrebări. De ce, de ce, de ce. Asta îmi plăcea. Cred că era cea mai mare din generaţia de ectogeni. Oricum, lidera lor.
– Era îndrăgostită de Nirgal?
– Nu ştiu. De ce întrebi? L-ai întâlnit pe Nirgal?
– Da, aşa cred. O dată, cu sălbaticii. Dar Peter Clayborne, pe el îl iubea?
– Să-l iubească? Mai târziu, poate. Când au mai crescut. Dar la Zygote… nu ştiu.
– Nu-mi eşti de prea mare ajutor.
– Nu…
– Ai uitat totul?
– Nu totul. Dar ceea ce îmi amintesc este… greu de definit. Mi-aduc aminte cum Jackie m-a întrebat într-o zi despre John Boone, la fel cum mă întrebi tu acum despre ea. Chiar de mai multe ori. Îi făcea plăcere să se ştie nepoata lui. Era mândră de el.
– Şi acuma e. Iar eu sunt mândră de ea.
– Şi… Mi-aduc aminte că odată a plâns.
– De ce? Să nu-mi spui că nu ştii.
Tonul ei îl făcu să stea locului. În cele din urmă, ridică privirea, cu un zâmbet aproape uman.
– Era tristă.
– O, foarte bine!
– Deoarece mama ei o părăsise. Esther?
– Corect…

– Kasei şi Esther s-au despărţit, iar Esther a plecat… nu ştiu cu cine. Dar Kasei şi Jackie au rămas în Zygote. Iar într-o zi, a venit la şcoală devreme. Era una din zilele în care predam eu. De foarte multe ori mă întreba: „De ce?” M-a întrebat şi atunci, dar despre Kasei şi Esther. Iar apoi a plâns.

– Tu ce i-ai spus?

– Nu… cred că nimic. N-am ştiut ce să-i spun. Hmmm… Mă gândeam că poate ar fi trebuit să plece cu Esther. Legătura maternă este crucială.

– Nu mai spune!

– Cum, nu eşti de acord? Şi eu credeam că voi, toţi indigenii ăştia tineri, sunteţi sociobiologi.

– Asta ce mai e?

– Ăă… unii care cred că toate trăsăturile culturale au o explicaţie biologică.

– A, nu. Bineînţeles că nu. Suntem mult mai liberi. Maternitatea poate fi orice. Uneori, mamele nu sunt decât nişte incubatoare.

– Presupun că da…

– Crede-mă.

– … Dar Jackie a plâns.

Merseră mai departe în tăcere. Ca majoritatea craterelor mari, Moreaux se dovedi a avea mai multe albii de pâraie, concentrate într-o mlaştină şi un lac central. În cazul lui, lacul era mic, reniform, curbându-se în jurul protuberanţelor aspre şi nu prea înalte ale unui complex stâncos. Zo şi Russell ieşiră de sub baldachinul pădurii, pe o cărare abia rărită, care se pierdea în iarba-elefantului, şi s-ar fi rătăcit cu uşurinţă dacă n-ar fi fost pârâul şerpuind prin iarbă către o luncă şi de acolo până la lacul mlăştinos. Chiar şi lunca era dominată de iarba-elefantului, mari pâlcuri circulare ridicându-se mult deasupra capului, astfel încât, de cele mai multe ori, nu vedea altceva decât ierburile gigantice şi cerul. Firele lungi de iarbă licăreau sub zenitul liliachiu al amiezei. Russell înainta împiedicându-se, rămas mult în urma lui Zo, pe nas cu ochelarii de soare rotunzi ca nişte oglinzi, reflectând firele de iarbă pe când el se uita în toate părţile. Părea absolut uluit de ceea ce vedea în jur şi murmura într-o veche consolă care îi atârna de încheietura mâinii ca o cătuşă.

O meandră finală, în formă de U, a râului formase o plajă frumoasă, cu nisip şi pietriş, iar Zo, după ce înfipse un băţ la marginea apei, pentru a se convinge că nisipurile nu erau

mişcătoare, îşi scoase costumul asudat şi intră în apa care, la câţiva metri depărtare de mal, devenea plăcută şi răcoroasă. Se scufundă şi înotă până când atinse fundul cu capul. Un bolovan de pe plajă se ridica deasupra unei zone cu apă adâncă, iar Zo se urcă pe el şi se aruncă de trei-patru ori, efectuând un salt înainte în apă imediat după scufundare; această manevră, greu de executat şi lipsită de graţie în aer, îi producea în stomac o scurtă senzaţie de plăcere imponderală, mai apropiată de orgasm decât toate senzaţiile neorgasmice pe care le simţise vreodată. Aşa că se mai aruncă în apă de câteva ori, până când senzaţia dispăru, iar ea se răcori. Apoi ieşi din lac şi se întinse pe nisip, simţind cum fierbinţeala acestuia şi razele soarelui îi încălzesc trupul pe ambele părţi. Un orgasm adevărat i-ar fi prins mult mai bine; dar, deşi stătea întinsă în faţa lui Russell ca o hartă a sexului, bătrânul rămânea, cu picioarele încrucişate, în apa mică de la mal, părând absorbit de studierea noroiului, fără nimic pe el, cu excepţia ochelarilor şi a consolei de la mână – un primitiv, ars de soare ca un ţăran, chel, mic de statură, zbârcit, aşa cum şi-l închipuia ea pe Gandhi sau pe *Homo habilis.* Înfăţişarea lui atât de diferită – atât de bătrân şi de mic – era chiar, întrucâtva, sexy. Parcă ar fi fost masculul unei specii de broască ţestoasă fără carapace. Zo îşi trase genunchiul într-o parte, ridicându-şi fundul într-o postură realistă de necontestat, simţind soarele fierbinte pe vulva expusă vederii.

– Ce noroi uimitor, spuse el, uitându-se la boţul pe care-l ţinea în mână. N-am văzut nimic asemănător cu acest biom.

– Nu…

– Îţi place?

– Biomul? Cred că da. E puţin cam fierbinte şi supradezvoltat, dar interesant, chiar deosebit.

– Deci nu te opui. Nu eşti de partea Roşilor.

– De partea Roşilor? replică ea, râzând. Nu, eu sunt liberală.

Russell se gândi la spusele ei.

– Vrei să spui că Verzii şi Roşii nu mai reprezintă o confruntare politică de actualitate?

Zo făcu un gest în direcţia ierburilor şi arborilor care mărgineau pajiştea.

– Cum ar fi posibil aşa ceva?

– Foarte interesant, spuse Russell, dregându-şi vocea. Atunci când vei pleca pe Uranus, vrei să inviţi şi pe o prietenă de-a mea?

– Poate, răspunse Zo şi îşi împinse coapsele o idee mai înainte.

Bărbatul înţelese aluzia şi, după o clipă, se aplecă şi începu să-i maseze coapsa cea mai apropiată de el. Zo avea senzaţia că o ating mânuţele unei maimuţe deştepte şi atotştiutoare. Care îşi putu îngropa întreaga mână în părul ei pubian, ceea ce păru să-i facă o deosebită plăcere, deoarece repetă gestul de mai multe ori, până când îi produse erecţia, pe care ea făcu tot posibilul să o menţină. Desigur, nu era ca atunci când se întindea pe o masă, dar orice orgasm e un lucru bun, mai ales sub bătaia fierbinte a razelor de soare. Şi cu toate că modul în care o manipula era redus la gesturile de bază, Russell nu părea să tânjească în niciun fel după acele emoţii simultane care se manifestau la numeroşi bătrâni, un sentimentalism contravenind atâtor plăceri acute ce puteau fi obţinute doar cu o singură persoană deodată. Aşadar, atunci când trupul încetă să-i mai zvâcnească, Zo să rostogoli pe o parte şi îi luă în gură penisul în erecţie – parcă era un degeţel în jurul căruia îşi putea înfăşură complet limba, oferindu-i, în acelaşi timp, lui Sax o imagine completă a trupului ei. Se opri, la un moment dat, pentru a se uita la ea însăşi – curbe generoase, întinse – şi constată că propriile-i coapse erau aproape la fel de sus ca şi umerii lui. După aceea reveni la ceea ce făcea, *vagina dentanta.* Cât de absurde erau miturile acelea patriarhale încărcate de spaimă. Dinţii erau cu totul inutili. Oare un piton avea nevoie de dinţi? Prinde-i pe amărâţii ăştia de penis şi strânge până când încep să scâncească. Şi ce vor face? Vor încerca să scape de strânsoare dar, în acelaşi timp, pentru că se află în locul unde şi-au dorit dintotdeauna să fie, se vor frământa în confuzia şi negarea patetică a dublei legături, preferând, oricum, pericolul de a fi muşcaţi oricărei alte şanse care se ivea. Zo îl muşcă pentru a-i aminti în ce situaţie se afla, apoi îi îngădui să ejaculeze. Mare noroc aveau bărbaţii că nu erau telepaţi.

După aceea, se mai scufundară o dată în apa lacului, iar când reveniră pe plajă Sax scoase din rucsac o bucată de pâine. O rupseră în două şi mâncară.

– Aşadar, torceai? întrebă el între două îmbucături.

– Îhâm.

– Ţi s-a implantat chestia asta?

Zo dădu din cap, apoi înghiţi.

– Ultima dată când am făcut tratamentul.

– Genele provin de la pisici?

– De la tigri…
– Aha…
– E vorba de o modificare minoră a laringelui şi a corzilor vocale. N-ar fi rău să încerci, chiar că e o senzaţie plăcută.
Sax clipi şi nu răspunse.
– Şi cine e prietena pe care vrei s-o iau pe Uranus?
– Ann Clayborne…
– A! Vechea ta *Nemesis.*
– Cam aşa ceva.
– Ce te face să crezi că va merge?
– S-ar putea să nu accepte. Dar s-ar putea să şi meargă. Michel spune că Ann încearcă nişte lucruri noi, iar eu cred că, pentru ea, Miranda va prezenta un interes deosebit. Un satelit desprins în urma unui impact şi apoi reasamblaţi, satelitul şi realizatorul impactului la un loc… e o imagine care mi-ar plăcea s-o vadă. Ştii, toate rocile alea. Iubeşte foarte mult pietrele.
– Aşa am auzit şi eu.
Russell şi Clayborne, Verdele şi Roşul, doi dintre cei mai vestiţi opozanţi din întreaga epopee melodramatică a primilor ani ai colonizării. Anii aceia de început… o situaţie atât de claustrofobică, încât pe Zo o treceau fiorii numai când se gândea la asta. Evident, experienţa trăită solidificase mintea celor care trecuseră prin ea. Apoi, lui Russell îi fuseseră pricinuite suferinţe şi mai spectaculoase, după câte îşi aducea aminte. Îi era greu să discearnă întâmplările; toate poveştile despre Prima Sută aveau tendinţa să se contopească într-una singură: Marea Furtună, colonia pierdută, infidelităţile Maiei, certurile, legăturile amoroase, crimele, rebeliunile şi aşa mai departe. După părerea ei, nu erau altceva decât afaceri sordide, în care cu greu se putea descoperi vreun moment de bucurie, de parcă bătrânii fuseseră nişte bacterii anaerobe trăind în otravă şi excretând încet condiţiile necesare pentru apariţia unei vieţi pe deplin oxigenate.
Excepţia era, poate, Ann Clayborne care părea (cel puţin din istorisirile despre ea) să fi înţeles că, pentru a simţi bucuria într-o lume de piatră, trebuia neapărat să iubeşti piatra. Lui Zo îi plăcea o asemenea atitudine, aşa că spuse:
– Desigur, am s-o invit. Sau poate că tu ar trebui s-o inviţi, nu? O inviţi şi-i spui că eu sunt de acord. Îi putem asigura un loc în grupul de diplomaţi.
– E un grup al partidului Marte Liber?

– Da…
– Hmm…
Îi puse întrebări în legătură cu ambiţiile politice ale lui Jackie, iar ea îi răspunse în măsura în care era posibil, admirându-şi, între timp, trupul şi rotunjimile acestuia, muşchii puternici, nivelaţi de grăsimea de sub piele, oasele bazinului flancându-i abdomenul, apoi buricul, părul pubian negru şi sârmos, – Zo scutură firimiturile de pâine care se opriseră acolo – şi coapsele lungi şi puternice. Corpul femeii era mult mai frumos proporţionat decât acela al unui bărbat. Michelangelo nu avusese dreptate în această privinţă, deşi celebrul *David* înfăţişat de el era un argument extrem de serios – trupul unui zburător, dacă existase vreodată aşa ceva.
– Mi-ar plăcea să putem zbura până la buza craterului.
– Nu ştiu să zbor în costumele astea.
– Te-aş putea duce în spate.
– Adevărat?
Zo îl privi cu atenţie. Vreo douăzeci ori treizeci de kilograme…
– Sigur. Depinde de costum…
– E uimitor ce pot face costumele astea.
– Nu e vorba doar de costume…
– Nu. Dar noi nu am fost meniţi să zburăm. Avem oase grele. Şi toate celelalte. Înţelegi la ce mă refer.
– Înţeleg. Dar costumele sunt necesare, nu doar suficiente.
– Bine, spuse el, uitându-se la trupul ei. E interesant cât de lungi cresc oamenii în zilele astea.
– Mai ales organele genitale…
– Crezi??
– Doar te tachinez, răspunse Zo, râzând.
– Aha…
– Deşi ai putea considera că organele folosite la maxim vor creşte. Ce zici de asta?
– Ai dreptate. Am citit că volumul pieptului a crescut considerabil.
– Din cauza aerului rarefiat, nu? întrebă Zo şi râse din nou.
– Probabil. Oricum, în Anzi se verifică. În cazul băştinaşilor din zonă, distanţa de la coloana vertebrală până la stern e de două ori mai mare decât la oamenii care locuiesc la nivelul mării.
– Adevărat? La fel ca şi cavităţile pectorale ale păsărilor, nu?
– Cred că da.
– La care adăugăm pectorali mari, şi sâni proeminenţi…

Russell nu răspunse.

– În concluzie, evoluăm spre ceva apropiat de păsări.

Russell dădu din cap.

– E o chestie de fenotip. Dacă ţi-ai creşte copiii pe Pământ, cavităţile lor toracice s-ar reduce.

– Nu cred că voi avea copii.

– Aha. Din cauza problemei demografice?

– Da. Simţim nevoia ca voi, isseii, să începeţi să muriţi. Nici măcar lumile astea mici şi noi nu ne ajută prea mult. Atât Pământul cât şi Marte se transformă în muşuroaie de furnici. Într-adevăr, ne-aţi furat lumea. Sunteţi nişte cleptoparaziţi.

– Propoziţie redundantă.

– Nu, e un termen foarte real, aplicat animalelor care fură hrană de la puii lor în timpul iernilor extrem de dificile.

– Cum nu se poate mai nimerit…

– Poate că ar trebui să vă omorâm pe toţi când ajungeţi la o sută de ani.

– Sau în momentul când avem copii.

Zo zâmbi. Russell era cum nu se poate mai imperturbabil.

– Se poate şi aşa, şi aşa.

Sax dădu din cap, de parcă ar fi fost o sugestie plină de bun simţ. Zo râse, deşi situaţia era enervantă.

– Desigur că asta nu se va întâmpla niciodată.

– Nu. Dar nici nu va fi necesar…

– Cum nu? Aveţi de gând să procedaţi precum lemingii, care se aruncă de pe vârful stâncilor?

– În niciun caz. Dar îşi fac apariţia boli rezistente la tratament. Oamenii mai în vârstă mor. Asta se va întâmpla cu siguranţă.

– Oare?

– Asta e părerea mea.

– Şi nu crezi că se vor găsi modalităţi de vindecare a acestor boli noi, că oamenii vor izbuti să le ţină sub control?

– În anumite cazuri. Dar senescenţa este un proces complex, iar mai devreme sau mai târziu…

Sax înălţă din umeri.

– Un gând trist, spuse ea.

Zo se ridică şi îşi trase pe picioare ţesătura uscată deja a combinezonului. Sax se îmbrăcă şi el.

– Ai cunoscut-o vreodată pe Bao Shuyo? întrebă apoi.

– Nu. Cine e?

– O matematiciană care locuieşte în Da Vinci.

– N-o cunosc. De ce întrebi?
– Eram doar curios…
Urcară dealul prin pădure, oprindu-se din când în când să se uite după câte un animal care dispărea în mare grabă. O vietate mare de junglă, semănând cu o hienă singuratică, privi la ei din josul unui pârâu… Zo conchise că se simţea bine. Acest issei nu putea fi nici tachinat, nici luat prin surprindere, iar opiniile lui erau imprevizibile – o trăsătură neobişnuită la vârstnici şi chiar şi la alţii. Majoritatea bătrânilor pe care îi cunoscuse păreau învăluiţi în spaţiul-timp aproape impenetrabil al propriilor valori. Iar întrucât maniera în care oamenii îşi trăiau valorile era invers proporţională cu forţa de care dădeau dovadă, bătrânii ajungeau să semene cu un Tartuffe, după părerea ei; ipocriţi, pentru care nu avea niciun fel de răbdare. Îi dispreţuia pe bătrâni şi valorile lor preţioase. Dar acesta de aici nu părea să aibă niciuna, ceea ce o determina să dorească să discute mai mult cu el.
Când ajunseră înapoi în sat, Zo îl mângâie uşor pe creştet.
– Mi-a făcut plăcere. Voi lua legătura cu prietena ta.
– Mulţumesc.

După câteva zile o sună pe Ann Clayborne. Chipul care apăruse pe ecran era respingător ca un craniu.
– Bună! Sunt Zoia Boone.
– Da?
– Aşa mă cheamă. Şi aşa mă prezint necunoscuţilor.
– Boone?
– Fiica lui Jackie…
– Aha…
Evident, nu-i plăcea de Jackie. Reacţia obişnuită. Jackie era atât de grozavă, încât o mulţime de oameni o urau.
– Şi prietenă cu Sax Russell.
– Aha…
Imposibil de înţeles ce voia să spună.
– I-am povestit că sunt pe punctul de a porni spre sistemul uranian, iar el mi-a spus că s-ar putea să te intereseze să vii cu mine.
– Ti-a spus aşa ceva?
– Mi-a spus. Aşa că te-am sunat. Mă duc pe Jupiter, apoi pe Uranus, şi o să petrec două săptămâni pe Miranda.
– Miranda? repetă ea. Mai spune-mi o dată cine eşti.
– Zo Boone! Ce, eşti senilă?

– Ai spus Miranda?
– Da. Pentru două săptămâni, poate chiar mai mult, dacă o să-mi placă.
– O să-ţi *placă!*
– Exact. Nu rămân în locurile care nu-mi fac plăcere.
Clayborne dădu din cap de parcă ar fi fost doar o chestiune de bun-simţ, aşa că Zo adăugă, cu o solemnitate prefăcută, ca şi cum s-ar fi adresat unui copil.
– Acolo se găsesc o mulţime de pietre.
– Da, da…
Urmă o pauză lungă. Zo studie chipul de pe ecran: sfrijit şi ridat, la fel ca al lui Russell, doar că la Ann aproape toate ridurile erau verticale. Un chip săpat în lemn.
– Am să mă gândesc, spuse ea, în cele din urmă.
– Ştii bine că trebuie să încerci lucruri noi, îi aminti Zo.
– Poftim?
– Ce-ai auzit…
– Ţi-a spus Sax chestia asta?
– Nu. Am întrebat-o pe Jackie despre tine.
– Am să mă mai gândesc, repetă Ann şi întrerupse legătura.
Gata, s-a terminat, îşi spuse Zo. Totuşi încercase, motiv pentru care se simţea virtuoasă. Neplăcută senzaţie! Aceşti issei au un anume fel de a te implica în realităţile lor – şi toţi sunt nişte nebuni.
Apoi, la fel de imprevizibilă, Clayborne o sună în ziua următoare şi îi spuse că o va însoţi.

* * *

Cunoscută personal, Ann Clayborne se dovedi, cu adevărat, la fel de veştejită şi uscăţivă ca şi Russell, dar chiar şi mai tăcută şi mai ciudată – irascibilă, laconică, înclinată spre scurte izbucniri de nervozitate. Apăru la întâlnire în ultima clipă, doar cu un rucsac şi o consolă ca o brăţară neagră, îngustă; unul dintre modelele cele mai recente. Avea pielea maronie, plină de noduli, de negi – şi cicatrice, acolo de unde îi fuseseră vindecate unele afecţiuni. Petrecuse o viaţă întreagă în aer liber, mai ales la începuturi, când bombardamentul cu ultraviolete fusese foarte intens. Pe scurt, Ann Clayborne era de-a dreptul prăjită, un *Cap copt,* cum spuneau cei din Echus. Avea ochii cenuşii, gura ca o şopârlă, iar liniile de la comisuri până la nări semănau cu nişte tăieturi adânci, de secure. Nu putea exista ceva mai sever decât acest chip.

În timpul voiajului de o săptămână către Jupiter, Ann îşi petrecu timpul în micul parc de pe navă, plimbându-se printre copaci. Zo prefera sala de mese sau marea cupolă transparentă, unde se strângea întotdeauna un grup mic, la ceas de seară, ca să înghită tablete de pandorf ori să joace go, să fumeze opiu şi să se uite la stele. Aşa că o văzu pe Ann de foarte puţine ori pe parcursul călătoriei.

Depăşiră centura de asteroizi, ieşind uşor din planul eclipticii şi trecând, fără îndoială, pe lângă vreo câteva dintre lumile acelea scobite în interior, deşi erau greu de identificat. Înăuntrul cartofilor de piatră apăruţi pe ecranele navelor puteau exista carapace rudimentare de protecţie, ca ale unor mine epuizate, sau oraşe transformate în minunate aşezări, adăpostind societăţi anarhice şi primejdioase ori grupuri religioase; sau colectivităţi utopice, adică dureros de paşnice. Această atât de cuprinzătoare gamă de sisteme, coexistând într-o stare semianarhică, o făcea pe Zo să se îndoiască de reuşita planurilor lui Jackie de a organiza sateliţii exteriori, sub protecţia unei umbrele marţiene. Avea senzaţia că centura de asteroizi servea drept model pentru ceea ce ar fi putut deveni organizarea politică a întregului sistem solar. Dar Jackie nu era de acord. Centura de asteroizi era ce era, susţinea dânsa, din cauza naturii ei deosebite, extinzându-se într-o bandă lată în jurul Soarelui. Pe de altă parte, sateliţii planetelor exterioare, fiind grupaţi în jurul giganţilor gazoşi, aveau toate şansele de a se organiza în ligi, exact din acest motiv. În comparaţie cu asteroizii, erau atât de mari încât, până la urmă, avea să conteze cu cine se vor alia din cadrul sistemului interior.

Totuşi Zo nu era convinsă. Dar deceleraţia îi adusese în sistemul jupiterian, unde avea să i se ofere şansa de a pune în practică teoriile lui Jackie. Nava execută o manevră complicată, pentru a frâna şi mai mult, oferindu-le imagini în prim-plan ale celor patru mari sateliţi. Pentru toţi patru existau planuri ambiţioase de terraformare, care începuseră deja să fie puse în practică. Cei trei sateliţi dinspre exterior, Callisto, Ganymede şi Europa, dispuneau de condiţii similare, fiind toţi trei acoperiţi cu straturi de apă îngheţată: Callisto şi Ganymede până la o adâncime de o mie de kilometri, iar Europa până la adâncimea de o sută. Apa nu reprezenta un element neobişnuit în sistemul planetelor exterioare, dar nici nu era omniprezentă, aşa că lumile acelea de apă aveau ceva de oferit. Peste tot, pe suprafeţele lor

îngheţate se găseau mari cantităţi de piatră, în cea mai mare parte resturile impactului meteoric, mai ales condrite carbonifere, un material de construcţie extrem de util. La sosirea lor, cu circa treizeci de ani marţieni în urmă, coloniştii extrăseseră condritele şi construiseră cadre pentru prelata cortului din nanotuburi de carbon asemănătoare cu acelea utilizate la elevatorul spaţial marţian, acoperind suprafeţe de douăzeci până la cincizeci de kilometri în diametru cu materiale de cort multistratificate. Sub aceste prelate, împrăştiaseră piatră spartă, pentru a realiza un strat îngust de sol, în unele locuri înconjurând lacuri pe care le obţinuseră prin topirea gheţii.

Pe Callisto, oraşul construit după un asemenea plan se numea Lake Geneva; acolo se duse delegaţia marţiană pentru a întâlni diferiţii conducători ai grupărilor politice din Liga Jupiteriană. Ca de obicei, Zo însoţea delegaţia în calitate de funcţionar minor şi observator, căutând prilejul de a transmite mesajele lui Jackie către oamenii care puteau acţiona cu discreţie în direcţia propusă.

Această întrunire anume făcea parte dintr-o serie bianuală de întruniri organizate de jupiterieni pentru a discuta despre terraformarea sateliţilor galileeni şi reprezenta un context potrivit pentru exprimarea intereselor lui Jackie. Zo stătea în fundul sălii, alături de Ann care se hotărâse să participe la întrunire. Problemele tehnice puse de terraformarea sateliţilor erau de mare complexitate, dar concepţia aflată la baza lor era simplă. Callisto, Ganymede şi Europa erau trataţi în acelaşi mod, cel puţin la început: reactoare mobile cu fuziune nucleară le străbăteau suprafeţele, încălzind gheaţa şi pompând, în atmosferele incipiente, gaze formate din hidrogen şi oxigen. Se spera ca, până la urmă, să apară nişte centuri ecuatoriale de uscat, unde pietrele adunate fuseseră sfărâmate pentru a forma un sol deasupra gheţii. Apoi, temperaturile atmosferice aveau să fie menţinute aproape de punctul de îngheţ, astfel încât să poată fi stabilite sisteme ecologice de tundră în jurul unei salbe de lacuri, într-o atmosferă respirabilă, de oxigen şi hidrogen.

Io, cel de-al patrulea satelit era mult mai dificil de terraformat, dar şi foarte neobişnuit. De pe ceilalţi trei sateliţi, lansatoare instalate pe şine aruncau asupra lui mari încărcături de gheaţă şi minerale. Din pricina marii apropieri de Jupiter, Io dispunea de foarte puţină apă, suprafaţa lui fiind formată din straturi intermitente de bazalt şi sulf. Acesta din urmă ţâşnea la

suprafaţă, însoţit de spectaculoase coloane de fum, mânate de mareele provocate de Jupiter şi de ceilalţi trei sateliţi. Planul pentru terraformarea lui Io urma să fie cel mai îndelungat, constând parţial din infuzia unor bacterii consumatoare de sulf în izvoarele sulfuroase fierbinţi din jurul vulcanilor.

Realizarea tuturor acestor patru proiecte era încetinită de lipsa luminii, iar oglinzi spaţiale enorme erau în curs de construcţie în punctele Lagrange ale lui Jupiter, acolo unde complicaţiile câmpurilor gravitaţionale ale sistemului jupiterian erau reduse la maxim. De la aceste oglinzi, lumina avea să fie dirijată spre ecuatoarele celor patru sateliţi. Aceştia evoluau în jurul lui Jupiter, iar lungimea zilelor lor solare depindea de lungimea orbitelor: de la patruzeci şi două de ore în cazul lui Io, până la cincisprezece zile pentru Callisto; dar, indiferent de lungimea zilelor, toţi primeau pe parcursul acestora doar patru procente din lumina solară de care beneficia Pământul. De fapt, cantitatea de lumină solară care ajungea pe Pământ era fantastic de multă, aşa că patru procente însemnau, în realitate, foarte mult din punctul de vedere al vizibilităţii: de şaptesprezece mii de ori mai mult decât lumina Lunii pline; dar căldura era insuficientă pentru terraformare. Aşa că cerşeau lumină în toate modurile cu putinţă; Lake Geneva şi toate aşezările de pe ceilalţi sateliţi erau amplasate către Jupiter pentru a beneficia de lumina solară reflectată de acel uriaş glob de pe cer. „Lămpi cu gaz” zburătoare fuseseră lansate în atmosfera superioară a lui Jupiter; mai multe la un loc făceau să se aprindă o parte din heliul de pe planetă, producând puncte de lumină atât de strălucitoare, încât nu puteau fi privite direct mai mult de o secundă. Arzătoare cu fuziune nucleară erau suspendate în faţa unor oglinzi reflectorizante electromagnetice, care transmiteau toată lumina în planul ecliptic al planetei. Astfel, sfera aceea monstruoasă şi acoperită de dungi oferea o privelişte şi mai spectaculoasă prin prezenţa acelor puncte de diamant, dureros de strălucitoare, ale celor circa douăzeci de Lămpi cu gaz care-i colindau suprafaţa.

Oglinzile spaţiale şi Lămpile cu gaz ofereau, la un loc, aşezărilor mai puţin de jumătate din lumina care ajungea pe Marte, dar mai bine de atât nu se putea. Asta era viaţa în sistemul solar periferic, îşi spuse Zo: o afacere înceţoşată de la cap la coadă. Până şi colectarea acelei cantităţi de lumină avea să necesite realizarea unei infrastructuri masive, şi aici intervenea delegaţia marţiană. Jackie aranjase să le ofere

localnicilor foarte multe ajutoare, inclusiv o serie de instalaţii robotizate cu fuziune nucleară, numeroase Lămpi cu gaz, precum şi experienţa marţiană în domeniul oglinzilor spaţiale şi al tehnicilor de terraformare în general, printr-o asociaţie de cooperative aerospaţiale interesată în obţinerea mai multor contracte, acum când situaţia în spaţiul cosmic marţian era în mare măsură stabilizată. Aceste cooperative aveau să contribuie cu capital şi expertiză, obţinând în schimb acorduri comerciale preferenţiale, livrări de heliu extras din atmosfera superioară a lui Jupiter, ca şi prilejul de a explora, exploata şi chiar participa la eforturile de terraformare pe toţi ceilalţi optsprezece sateliţi mai mici ai lui Jupiter.

Capital investit, expertiză, comerţ: iată momeala, extrem de atrăgătoare. Evident, dacă galileenii o acceptau, aveau să-şi facă apariţia primele semne ale asocierii cu Marte, iar Jackie avea să poată trece, mai departe, la tot felul de alianţe politice, atrăgând în mrejele ei sateliţii uranieni. Numai că eventualitatea în cauză le era la fel de limpede şi uranienilor, ca şi tuturor celorlalţi, aşa că aceştia făceau tot posibilul pentru a obţine ce le trebuia fără a da prea mult în schimb. Fără îndoială că, nu după multă vreme, aveau să compare oferta marţiană cu altele, similare, de la fostele trusturi metanaţionale pământene şi de la alte organizaţii. Aici trebuia să intervină Zo. Ea era băţul undiţei: momeală publică, dar undiţă particulară. Metoda lui Jackie, aplicată în toate etapele vieţii.

Zo dezvălui ameninţările lui Jackie prin referiri scurte, indirecte, pentru a le face să pară şi mai serioase. Într-o scurtă întâlnire cu oficialităţi de pe Io, spuse, în treacăt, că planul ecopoetic pare mult prea lent. Aveau să treacă mii de ani până când bacteriile să mănânce sulful şi să-l transforme în gaze utile; iar până atunci câmpul de unde radio, atât de intens, al lui Jupiter, care îl înconjura pe Io şi deja le punea probleme în plus, avea să le pricinuiască bacteriilor asemenea mutaţii, încât minusculele vieţuitoare să nu mai poată fi recunoscute. Iar localnicilor le trebuia o ionosferă, le trebuia apă – şi poate că era cazul chiar să se gândească la eventualitatea mutării satelitului pe o orbită mai depărtată de zeul lor gazos. Marte, sediul expertizei în domeniul terraformării, cea mai sănătoasă şi mai bogată civilizaţie din sistemul solar, i-ar fi putut ajuta să realizeze toate aceste lucruri, le-ar fi putut oferi o asistenţă specială, inclusiv discutând cu ceilalţi galileeni ideea preluării

proiectului, pentru o mai mare viteză în execuţie.

Urmară discuţii, aparent întâmplătoare, cu diferite autorităţi de pe sateliţii de gheaţă, în timpul recepţiilor care încheiau dezbaterile pe secţiuni, în baruri după terminarea recepţiilor, la plimbare pe faleza Lacului Geneva, în lumina lămpilor sonoluminiscente suspendate de cadrul care susţinea prelata cortului. Delegaţii de pe Io, le spuse ea acestor oameni, încercau să încheie un acord separat, pe spezele celorlalţi. Deoarece ocupau o poziţie privilegiată, fiindcă totul, la ei, era deja pus la punct: un teren ferm sub picioare, căldură, metale grele, un mare potenţial turistic. Zo merse până la a le strecura şi celor de pe Io că par dornici să se folosească de avantajele lor pentru a se despărţi de restul lumii, producând astfel o breşă în Liga Jupiteriană.

Ann o însoţi pe Zo şi pe ceilalţi în câteva dintre plimbări, iar Zo îi permise să asculte două conversaţii, curioasă să vadă ce va pricepe din ele. Ann îi urmă pe promenada de pe faleza amenajată pe marginea nu prea înaltă a craterului meteoritic folosit pentru a adăposti lacul. Craterele de impact de aici nu semănau nici pe departe cu cele de pe Marte. Marginea îngheţată a acestuia de aici nu se înălţa decât la câţiva metri deasupra restului suprafeţei, formând un dig rotund, de unde puteai privi apa lacului şi străzile acoperite cu gazon ale oraşului; sau, mai departe, şesul îngheţat şi presărat cu pietre de dincolo de cort, curbându-se vizibil spre orizontul apropiat. Netezimea absolută a câmpiei era un indiciu al naturii acesteia: un gheţar acoperea întreaga lume, gros de o mie de kilometri, înghiţind orice impact meteoritic sau fisură provocată de maree şi revenind cu repeziciune la netezimea iniţială.

Pe lac, vălurele negre descriau cercuri de interferenţă pe întinderea apei albe ca şi fundul îngheţat al lacului, nuanţate în galben de marele balon al lui Jupiter care plutea, ghebos, deasupra, cu toate dungile sale smântânii şi portocalii tulburate vizibil la margini şi în jurul lămpilor ca un vârf de ac.

Trecură pe lângă un şir de case din lemn. Lemnul provenea de pe insulele împădurite, lunecând, ca nişte plute, de cealaltă parte a lacului. Gazonul licărea verzui, iar în spatele caselor, în cutii speciale, supradimensionate, creşteau adevărate grădini. Zo le arătă însoţitorilor ei – funcţionari derutaţi de pe Ganymede – un pic din băţul undiţei, amintindu-le de puterea militară a lui Marte şi menţionând încă o dată că Io intenţiona să evadeze din

liga lor.

Ganimedienii plecară la masă, cu un aer dezamăgit.

– Foarte abil lucrat, remarcă Ann când ei n-o mai putură auzi.

– Am devenit sarcastici? spuse Zo.

– Eşti o teroristă. Aşa să-i zicem.

– Ar fi trebuit să mă înscriu la şcoala Roşie de subtilităţi diplomatice. Poate chiar să-mi iau cu mine câţiva asistenţi care să le arunce în aer niscaiva proprietăţi.

Ann scoase un zgomot printre dinţi, continuându-şi drumul pe promenadă, iar Zo ţinu pasul cu ea.

– E straniu că Marea Pată Roşie a dispărut, remarcă ea în timp ce traversau un pod peste un canal lat, cu fundul alb. Parc-ar fi un semn. Dar eu aştept să iasă din nou la vedere.

Aerul era rece şi umed. Oamenii pe lângă care treceau erau mai ales pământeni, o parte a Diasporei. Câţiva zburători descriau spirale largi sus, lângă pânza cortului. Zo îi urmări cum treceau prin faţa marii planete. Ann se oprea adesea pentru a cerceta suprafeţele pietrelor, ignorând oraşul de pe gheaţă şi locuitorii lui, cu graţia lor de balerini şi costumele în culorile curcubeului – un grup de tineri indigeni trecând în fugă pe lângă ele…

– Într-adevăr, te interesează mai mult pietrele decât oamenii, spuse Zo, pe jumătate admirând-o, pe jumătate enervată.

Ann se uită la ea. Ce privire de dragon! Dar Zo ridică din umeri, o luă de braţ şi o trase după sine.

– Tinerii indigeni de aici au sub cincisprezece ani marţieni, au trăit în condiţiile unei gravitaţii de 0,1 de când s-au născut şi puţin le pasă de Pământ sau de Marte. Ei cred în sateliţii jupiterieni, în apă, în înot şi în zbor. Majoritatea şi-au modificat ochii, pentru a se adapta la lumina asta redusă. Unora le cresc bronhii. Plănuiesc terraformarea sateliţilor, treabă care le va lua cinci mii de ani. Ei reprezintă pasul următor în evoluţia speciei umane, iar tu te holbezi la pietrele de aici, care sunt la fel ca toate pietrele din Galaxia asta. Eşti cu adevărat nebună pe cât se spune.

Cuvintele nu o impresionară pe Ann mai mult decât dacă ar fi lovit-o o pietricică.

– Vorbeşti la fel ca mine când am încercat să o scot pe Nadia din Underhill.

Zo ridică din umeri.

– Haide, spuse ea. Am o altă întrevedere.

– Lucrarea Mafiei nu încetează nicio clipă, nu?

Dar o urmă pe Zo, uitându-se în jur, ca un măscărici de curte îmbătrânit, mică de statură cum era şi îmbrăcată în jerseul ei demodat.

În apropierea cheiului, le întâmpinară, destul de nervoşi, câţiva membri ai Consiliului de Administraţie din oraşul Lake Geneva. Se îmbarcară cu toţii pe un mic feribot care îşi croi drum, prin mijlocul unei flote de mici ambarcaţiuni cu pânze. În larg bătea vântul. Se îndreptară fără grabă către una dintre insulele împădurite. Specimene uriaşe de balsa şi tek se înălţau deasupra covorului mustind de apă ce forma solul încălzit al insulei plutitoare, iar pe ţărm câţiva inşi lucrau lângă un mic gater. Clădirea care adăpostea gaterul era izolată fonic; cu toate acestea, conversaţia nou-veniţilor fu acompaniată de scâncetul camuflat al lemnelor tăiate. Să pluteşti pe un lac, pe un satelit al lui Jupiter, cu toate culorile estompate de cenuşiul depărtării de Soare! Zo simţi mici izbucniri de emoţie specifică zborului şi le spuse localnicilor:

– E atât de frumos, încât înţeleg de ce există pe Europa oameni care vorbesc despre transformarea întregului lor satelit într-o lume a apei, ca să poată naviga de jur împrejurul lui. Ar putea chiar să expedieze apă pe Venus, şi astfel să scoată la iveală câteva insule. Nu ştiu dacă v-au spus şi vouă. Poate că nu sunt decât simple discuţii, ca şi ideea pe care am auzit-o, de a produce o mică *gaură neagră* căreia să-i dea drumul în atmosfera superioară a lui Jupiter. Să-l transforme pe Jupiter într-o stea! Atunci aţi avea toată lumina de care duceţi lipsă.

– Dar Jupiter nu s-ar consuma? întrebă unul dintre localnici.

– Ba da, însă după foarte mult timp, susţin ei. Milioane de ani.

– După care vom avea o nova, preciză Ann.

– Da. Şi totul va fi distrus, cu excepţia lui Pluton. Dar până atunci noi vom fi plecat de mult, într-o direcţie sau alta.

Ann râse răguşit. Localnicii, adânciţi în gânduri, nu părea să o fi luat în seamă.

Revenite pe malul lacului, Ann şi Zo se plimbau pe promenadă.

– Eşti atât de sforăitoare, comentă Ann.

– Dimpotrivă, de o mare subtilitate. Ei nu-şi dau seama dacă vorbesc în numele meu, al lui Jackie sau al lui Marte. Poate că totul o să rămână la nivelul conversaţiei, dar le aminteşte contextul mai larg. E mult mai uşor pentru ei să se lase captaţi

de situaţia jupiteriană şi să uite de restul – de întregul sistemului solar, ca de un singur organism politic. Oamenii au nevoie de ajutor pentru a se gândi la aşa ceva, nu pot conceptualiza singuri.

– Şi tu ai nevoie de ajutor. Ştii, aici nu e Italia renascentistă.

– Machiavelli va rămâne totdeauna o realitate, dacă la asta te referi. Iar ei au nevoie să li se amintească realitatea.

– Parcă-l aud pe Frank.

– Frank?

– Frank Chalmers...

– Ei, iată un issei pe care-l admir, spuse Zo. Cel puţin din câte am citit despre el. Singurul dintre voi care nu era un ipocrit şi care a realizat cel mai mult.

– Nu ştii nimic despre toate astea.

– Trecutul e acelaşi pentru noi toţi, replică Zo, ridicând din umeri. Ştiu despre trecut la fel de multe ca şi tine.

Un grup de uranieni trecu pe lângă ele. Palizi, cu ochii mari. Adânciţi în conversaţie. Zo făcu un gest în direcţia lor.

– Priveşte-i! Sunt atât de concentraţi! Chiar că îi admir! Cu cât entuziasm abordează un proiect care nu va fi gata decât cu mult după moartea lor. Un gest absurd, un gest de sfidare şi libertate, o nebunie divină, de parcă ar fi spermatozoizi îndreptându-se, ca nebunii, către o ţintă necunoscută.

– E valabil pentru noi toţi, spuse Ann. Asta înseamnă evoluţie. Când mergem pe Miranda?

* * *

În jurul lui Uranus, situat de patru ori mai departe de Soare decât Jupiter, obiectele aveau parte de un sfert de procent din lumina de care ar fi beneficiat pe Pământ. Se punea problema aplicării unor proiecte majore de terraformare deşi, după cum constată Zo la pătrunderea în sistemul uranian, astrul zilei mai avea destulă putere pentru a asigura vizibilitatea. Lumina solară era de o mie trei sute de ori mai strălucitoare decât Luna plină, Soarele continuând să se vadă ca un ciob orbitor pe cerul negru spuzit de stele şi, cu toate că obiectele arătau cam estompate şi secătuite de culoare, puteau fi văzute perfect. Iată marea putere a ochiului şi spiritului omenesc, funcţionând la fel de bine atât de departe de casă!

Dar nu exista în jurul lui Uranus niciun satelit suficient de important încât să merite un serios efort de terraformare. Familia planetei consta din cincisprezece sateliţi foarte mici, niciunul

nedepăşindu-i pe Titania şi Oberon, care aveau un diametru de şase sute de kilometri, iar majoritatea erau considerabil mai mărunţi – în realitate, o colecţie de asteroizi, cei mai mulţi botezaţi cu numele femeilor din piesele lui Shakespeare, toţi înconjurându-l pe cel mai blând dintre giganţii gazoşi, Uranus cel albastru-verzui, ce se rotea cu polii în planul eclipticii, înconjurat de cele unsprezece inele înguste, de culoarea grafitului, abia vizibile, ca nişte cercuri ireale. Una peste alta, nu părea un sistem potrivit locuirii.

Cu toate astea, oamenii se instalaseră şi acolo. Pentru Zo nu era o surpriză; unii îi exploraseră deja pe Triton, Pluton, Charon şi începuseră să construiască acolo, iar dacă s-ar fi descoperit o a zecea planetă şi s-ar fi trimis o expediţie către ea, cu siguranţă că s-ar fi găsit şi la faţa locului un oraş-cort gata instalat, cu locuitorii ciondănindu-se între ei, zbârlindu-se la orice sugestie de amestec din afară în problemele lor interne. Asta era viaţa în Diaspora.

Oraşul principal din sistemul uranian se afla pe Oberon, cel mai mare şi mai îndepărtat dintre toţi cei cincisprezece sateliţi. Zo, Ann şi restul pasagerilor de pe Marte parcară pe o orbită planetară în imediata apropiere a lui Oberon, de unde luară un feribot până pe suprafaţa satelitului, pentru o scurtă vizită.

Aşezarea, Hippolyta, ocupa una dintre văile adânci, atât de obişnuite pe toţi sateliţii uranieni mai mari. Deoarece gravitaţia era şi mai slabă decât lumina, oraşul fusese proiectat ca un spaţiu complet tridimensional, cu grilaje şi cabluri de glisare, măsuţe zburătoare prevăzute cu greutăţi, balcoane şi elevatoare, tobogane şi scări, trambuline şi platforme, restaurante suspendate şi pavilioane construite pe postamente, toate iluminate de lămpi globulare plutitoare, de un alb strălucitor. Zo îşi dădu seama imediat că atâtea accesorii plutind pretutindeni făceau imposibil zborul în interiorul cortului dar, la o asemenea gravitaţie, viaţa de zi cu zi era ea însăşi ceva aidoma zborului, iar când se avântă în aer, la o simplă flexare a piciorului, hotărî să se alăture rezidenţilor care îşi duceau zilele în acel mod: aşa că începu să danseze. De fapt, foarte puţini oameni încercau să umble ca pe Pământ. Aici, mişcările deveneau în chip firesc aeriene, sinuoase, pline de salturi înalte, cu boltă, coborâri în vrie şi sărituri lungi, ca ale lui Tarzan. Nivelul cel mai de jos al oraşului era protejat de o plasă.

Oamenii de aici proveneau din toate colţurile sistemului solar, cu toate că, bineînţeles, majoritatea erau marţieni şi pământeni. În momentul acela, nu existau încă uranieni nativi, cu excepţia unei singure creşe de bebeluşi, născuţi de mamele lor în timpul construirii oraşului. Şase dintre sateliţi erau de acum ocupaţi, iar în ultima vreme fuseseră lansate în atmosfera superioară a lui Uranus o serie de lămpi cu gaz, care se roteau în planul Ecuatorului, arzând ca nişte puncte luminoase şi alcătuind un fel de colier de diamante în jurul gigantului. Aceste lămpi făcuseră să crească suficient de mult lumina din sistem, pentru că toţi cei întâlniţi pe Oberon remarcau cum totul devenise mult mai colorat decât până atunci. Dar Zo nu se arătă impresionată.

– Nu mi-ar fi plăcut să văd oraşul mai înainte, se adresă ea unuia dintre entuziaştii locali. E un Monochromomundus!

În realitate, clădirile din oraş erau vopsite în dungi colorate largi şi strălucitoare, dar uneori Zo era incapabilă să discearnă culoarea dungilor. Ar fi avut nevoie de un dilatator pupilar.

Numai că localnicii păreau încântaţi. Desigur, mulţi vorbeau despre mutarea lor, după terminarea oraşelor uraniene, pe Triton, „următoarea mare problemă”, ori pe Pluton sau Charon. Ei erau constructori. Dar alţii se stabiliseră aici pentru totdeauna, administrându-şi medicamente şi transcrieri genetice pentru a se adapta la gravitaţia redusă, a-şi spori sensibilitatea ochilor şi aşa mai departe. Vorbeau despre aducerea unor comete din norul Oort, pentru a scoate din ele apă, ca şi despre eventuala provocare a unei coliziuni între doi-trei sateliţi nelocuiţi, pentru a obţine corpuri cereşti mai mari şi mai calde de care să se ocupe – „Mirande artificiale”, cum le numise cineva.

Ann părăsi întrunirea respectivă sau, mai bine spus, se târî pe lângă una dintre balustrade, incapabilă să se descurce cu minigravitaţia de acolo. După o vreme, o urmă şi Zo, pe străzile acoperite de o iarbă luxuriantă. Se uită în sus: gigantul acvamarin, inelele subţiri, estompate: o privelişte nepământeană, rece (după oricare standarde umane anterioare), neatrăgătoare şi, probabil, greu de menţinut în câmpul vizual, dată fiind gravitaţia redusă a micului satelit. Dar acolo, la întrunire, întâlnise uranieni care lăudau frumuseţile subtile ale planetei, inventând o adevărată estetică pentru a o aprecia, chiar dacă plănuiau să modifice tot ce se va putea modifica. Puneau mare preţ pe nuanţele subtile ale culorilor, pe molcomeala răcoroasă a aerului din cort, pe mişcarea lor

asemănătoare zborului, ca dansul în vis... Unii deveniseră chiar patrioţi, mergând până acolo încât aduceau argumente împotriva transformărilor radicale; conservatori pe cât putea suporta în mod logic acel loc neospitalier.

Iar acum, câţiva dintre acei conservatori o descoperiră pe Ann. Se apropiară de ea în grup, făcând cerc în juru-i pentru a-i strânge mâna, pentru a o îmbrăţişa şi săruta pe creştet. Unul dintre ei îngenunche să-i sărute picioarele. Zo văzu expresia de pe chipul lui Ann şi izbucni în râs.

– Ei hai, terminaţi! li se adresă ea respectivilor, care, cel puţin după câte se părea, deţineau statutul de gardieni ai satelitului Miranda.

Aceştia reprezentau versiunea locală a Roşilor, care-şi făcuse apariţia aici, unde nu avea niciun sens, şi la multă vreme după ce principiile cu pricina încetaseră să mai aibă cine ştie ce valoare chiar şi pe Marte. Dar ei zburară – sau mai degrabă ocupară locuri în jurul unei mese situate în mijlocul cortului, pe o coloană înaltă şi zveltă, unde mâncară în vreme ce discutau despre întreg sistemul solar. Masa arăta ca o oază în aerul înceţoşat al cortului, scăldată în lumina colierului de diamante în montură de jad. Părea aşezată în centrul oraşului, dar Zo văzu şi alte asemenea oaze plutitoare, care părea să reprezinte centrul aşezării. Hippolyta era un oraş mic, dar Oberon putea susţine zeci de oraşe identice – şi la fel Titania, Ariel şi Miranda. Deşi toate aceste corpuri cereşti erau minuscule, suprafeţele lor se întindeau pe sute de kilometri pătraţi. În asta şi consta atracţia unor astfel de sateliţi uitaţi de Soare: teren neocupat, spaţii deschise, o lume nouă, la graniţele sistemului, împreună cu şansa, tot mai rară, de a o lua de la capăt, de a pune bazele unei noi societăţi, pornind de la zero. Pentru uranieni, această libertate valora mai mult decât lumina sau gravitaţia. Aşa că îşi adunaseră la un loc programele de dezvoltare şi roboţii, pornind spre cucerirea unei noi frontiere, cu planuri pentru construirea unui cort şi adoptarea unei Constituţii, devenind astfel propria lor Primă Sută.

De aceea erau genul de oameni cel mai puţin interesaţi să audă de planurile lui Jackie privind o alianţă la nivelul întregului sistem solar. Se manifestaseră deja dezacorduri locale suficient de puternice pentru a pricinui neajunsuri. Zo îşi dădu seama că printre cei aflaţi în jurul mesei se aflau şi câţiva inamici serioşi. Le urmări cu atenţie chipurile, în vreme ce Marie, conducătoarea

delegaţiei, le prezenta propunerea marţiană în termenii cei mai generali: o alianţă al cărei scop era de a face faţă masivei gravitaţii istorico-economico-numerice manifestate până şi la o asemenea depărtare de Pământul imens, supraaglomerat, inundat, bălăcindu-se în trecutul lui ca un porc într-o cocină şi, cu toate astea, continuând să reprezinte forţa dominantă pentru Diaspora. Era în interesul tuturor celorlalte colonii să se alăture lui Marte şi să se prezinte ca un front unit, deţinând un control deplin asupra imigrărilor, comerţului, dezvoltării – într-un cuvânt, asupra propriului destin.

Numai că niciunul dintre uranieni, în pofida certurilor dintre ei, nu păru deloc convins. O femeie mai în vârstă, care deţinea funcţia de primar al oraşului Hippolyta, răspunse propunerii, şi până şi „Roşii” de pe Miranda clătinară din cap în semn de aprobare: aveau să poarte de unii singuri tratative cu Pământul. Pământul şi Marte prezentau aceleaşi pericole pentru libertate. Cei de aici, de departe, plănuiau să abordeze toate alianţele şi confruntările potenţiale în calitate de agenţi liberi, aflaţi în asociere sau în opoziţie trecătoare cu parteneri egali, în funcţie de circumstanţe. Pur şi simplu, oricare alte acorduri oficiale nu-şi mai dovedeau utilitatea.

– Toată chestia asta cu alianţa, conchise femeia, miroase a control de sus. Pe Marte n-o faceţi. De ce-aţi încerca-o aici?

– Dar chiar asta facem pe Marte, spuse Marie. Acest nivel al controlului rezultă din complexul de sisteme mai mici situate sub el, fiind util pentru abordarea problemelor pe plan holistic, iar acum pe plan interplanetar. Faceţi confuzie între totalizare şi totalitarism; o eroare foarte periculoasă.

Nu părură convinşi. Raţiunea trebuia dată pe brazdă cu ajutorul unei pârghii; de aceea se afla Zo acolo. Iar manevrarea pârghiei avea să se facă mult mai uşor dacă, mai înainte, raţionamentul era prezentat astfel.

Pe tot parcursul mesei, Ann rămase tăcută, până se încheie conversaţia pe teme generale iar cei de pe Miranda începură să-i pună întrebări. După care se însufleţi, de parcă subiectul ar fi trezit-o la viaţă, şi-i întrebă, la rândul ei, despre planetologia locală actuală: clasificarea diferitelor regiuni de pe Miranda ca părţi ale celor două corpuri cereşti alcătuite din roci de siliciu, magneziu şi aluminiu şi intrate în coliziune, teoria recentă care identifica minusculii sateliţi Ophelia, Desdemona, Bianca şi Puck drept fragmente ejectate în urma coliziunii mirandiene şi aşa mai

departe. Întrebările erau amănunţite şi dovedeau o bună cunoaştere a problemei. Însoţitorii o ascultau captivaţi, entuziaşti, cu ochii cât cepele. Şi ceilalţi uranieni se arătau mulţumiţi să constate interesul manifestat de Ann faţă de lumea lor. Ea era simbolul Roşilor, iar acum Zo înţelegea ce însemna asta. Avea de-a face cu unul dintre cei mai importanţi oameni din istorie. Exista şi posibilitatea ca toţi uranienii să fie un pic Roşii. Spre deosebire de coloniştii sistemelor jupiteriene şi saturniene, aceştia nu erau animaţi de niciun fel de plan de terraformare pe scară largă. Nu se gândeau decât să trăiască în corturi şi să iasă din când în când afară, pe roca primordială, pe tot parcursul vieţii lor. Şi mai simţeau – cel puţin grupul de paznici – că satelitul Miranda era atât de puţin obişnuit, încât trebuia să rămână, în întregime, neschimbat. Bineînţeles, asta ţinea de ideile Roşilor. Orice ar fi făcut acolo oamenii, susţinea unul dintre Roşiii uranieni, n-ar fi avut drept rezultat decât diminuarea a tot ce era mai valoros din acest punct de vedere. Miranda prezenta o valoare intrinsecă, depăşind până şi valoarea sa ca specimen planetologic, şi avea propria ei demnitate. Ann îi urmări cu atenţie în timp ce făceau asemenea afirmaţii, iar Zo văzu în ochii ei că nu era de acord cu dânşii şi că nici măcar nu-i înţelegea. Pentru ea, totul se reducea la o problemă ştiinţifică, iar pentru oamenii aceia la una spirituală. În realitate, Zo simpatiza mai mult cu opinia localnicilor decât cu aceea a lui Ann, cu insistenţa ei obsesivă asupra subiectului. Doar că rezultatul era acelaşi. Şi unii, şi alţii se refereau la normele eticii Roşii, în formele ei cele mai pure; desigur, nu era vorba de niciun fel de terraformare pe Miranda, de niciun fel de cupole, nici corturi şi nici oglinzi, doar de o singură staţiune pentru vizitatori şi de câteva rampe pentru rachete (deşi până şi acel amendament părea să fie în opoziţie cu principiile grupului de conservatori), de interzicere a oricăror forme de deplasare cu excepţia mersului pe jos, care nu lăsa niciun fel de impact asupra solului, şi de parcarea rachetelor la o înălţime corespunzătoare deasupra suprafeţei, pentru a nu stârni praful. Pentru grupul conservatorilor, Miranda reprezenta un teren neexplorat, menit să fie parcurs cu pasul, dar niciodată colonizat ori transformat – lume a unui alpinist sau, şi mai bine, a unui zburător. O lume la care să te uiţi şi nimic mai mult. O operă de artă a naturii.

Ann dădu din cap, încuviinţând toate astea. Iat-o nutrind şi altceva decât teama năucitoare: patima pentru piatră, într-o

lume a pietrei. Iar toţi aceşti oameni acceptau fetişul. Lui Zo i se păru ceva deosebit că se afla printre ei; deosebit şi surprinzător. Cu siguranţă, punctul în care avea să intervină se contura din ce în ce mai limpede. Grupul de gardieni pregătise pentru Ann o navetă specială până pe Miranda. Nimeni altul nu avea să se afle acolo. Se organizase o vizită particulară pe cel mai ciudat satelit dintre toţi, pentru cea mai ciudată reprezentantă a Roşilor. Zo râse.

– Mi-ar plăcea să te însoţesc, spuse ea, cinstit.

Iar Marele Nu spuse „Da”. Şi iat-o pe Ann pe Miranda.

Era cel mai mic dintre cei cinci sateliţi ai lui Uranus, cu un diametru de numai 470 de kilometri. La începuturile sale, mai precis cu 3,5 miliarde de ani în urmă, precursorul şi mai mic al acestuia se izbise de un alt satelit, de aceeaşi mărime. Ambele corpuri cereşti se sfărâmaseră, formând un bulgăre imens, iar din cauza căldurii produse de coliziune se contopiseră într-o singură sferă. Doar că noul satelit se răcise înainte ca procesul de contopire să se fi încheiat definitiv.

Rezultatul era un peisaj de vis, violent de divers şi de răscolit. Unele zone erau netede ca pielea, altele sfâşiate; unele reprezentau suprafeţele metamorfozate ale celor doi protosateliţi, iar altele fuseseră acoperite cu material din interior adus la suprafaţă. Mai erau şi zone cu fisuri săpate adânc, unde fragmentele se contopeau, deşi imperfect. În acele zone, sisteme paralele extensive de şanţuri se întâlneau în unghiuri ascuţite, realizând formaţiuni spectaculoase ca un şevron, dovadă clară a imenselor cupluri de torsiune dezvoltate în momentul coliziunii. Şanţurile erau atât de mari, încât se vedeau din spaţiu ca nişte urme de târnăcop, tăiate, până la zeci de kilometri adâncime, într-o parte a sferei cenuşii.

Coborâră pe un platou, aproape de cea mai mare dintre prăpăstii, denumită Riftul lui Prospero. Se echipară, părăsiră nava şi merseră pe jos până la marginea riftului – un abis întunecos, atât de adânc încât fundul părea să fie de pe o altă lume. În combinaţie cu micro-gravitaţia aproape de nesesizat, priveliştea îi producea lui Zo o senzaţie de zbor, aşa cum zbura uneori în vis, când toate condiţiile marţiene erau suspendate în favoarea celei a spiritului. Deasupra lor, Uranus, plin şi verde, dădea peisajului o nuanţă verzuie. Zo dansă de-a lungul riftului, luându-şi avânt de pe vârful degetelor, înălţându-se, plutind şi

coborând apoi în mici piruete, cu inima inundată de frumuseţe. Totul era atât de straniu: scânteierile diamantine ale lămpilor cu gaz alunecând prin stratosfera lui Uranus, nuanţa aceea verzuie, ca de dincolo de mormânt. Lumini agăţate în jurul unui lampion de hârtie, verde, rotund. Adâncimea prăpastiei era doar sugerată. Totul licărea într-o lumină proprie, verde, interioară; viriditas ţâşnind la suprafaţă pretutindeni. Şi totul era neclintit, nemişcat pentru eternitate, cu excepţia lor, a intruşilor, a privitorilor. Iar Zo dansa.

Ann se deplasa mult mai uşor decât o făcuse pe Hippolyta, cu graţia inconştientă a celui care petrecuse multă vreme mergând pe pietre. Balet pe stânci. Ducea în mănuşa groasă un ciocan lung, angular, iar buzunarele de la spate îi erau pline de eşantioanele recoltate. Nu reacţiona la exclamaţiile lui Zo sau ale celor din grupul de pază, cărora nu le acorda niciun fel de atenţie. Parcă era o actriţă jucând rolul lui Ann Clayborne. Zo râse: asta ar fi putut deveni un clişeu pe cinste!

– Dacă oamenii de aici ar închide acest abis al timpului, atât de întunecat şi de primitiv, s-ar alege cu un loc minunat în care să trăiască, spuse ea. Foarte mult teren faţă de cantitatea de prelată necesară, nu? Ar fi o adevărată minune!

Bineînţeles, nu primi niciun răspuns la o asemenea provocare lipsită de menajamente, dar care avea să-i pună pe gânduri. Zo se ţinea ca un albatros după grupul de paznici. Începuseră să coboare pe o scară spartă, din piatră, înşirată pe muchia unui contrafort subţire ce ieşea cu mult în afara peretelui prăpastiei, ca pliul unei draperii la o statuie de marmură. Acea formaţiune de relief se termina printr-o buclă plană, la câţiva kilometri depărtare de perete şi circa un kilometru mai jos de margine, după care cobora abrupt, căzând perpendicular, alţi aproximativ douăzeci de kilometri, până pe fundul prăpastiei. Douăzeci de kilometri! Douăzeci de mii de metri, adică vreo şaptezeci de mii de picioare… Nici măcar marele Marte nu se putea lăuda cu un asemenea perete.

Existau mai mulţi contraforţi şi alte deformări ale peretelui, similare aceleia pe care înaintau: coloane şi draperii, ca într-o peşteră de calcar, dar formate toate în acelaşi timp. Peretele se topise, şi piatra topită picurase în abis, până când frigul spaţiului o îngheţase pentru totdeauna. Totul era vizibil din oricare punct ar fi privit. O balustradă fusese fixată de marginea contrafortului, iar ei erau cu toţii prinşi de ea, cu cabluri fixate, la rândul lor, de

harnaşamente din interiorul costumelor. Un lucru bun, deoarece marginea contrafortului era îngustă, şi cea mai mică alunecare laterală i-ar fi aruncat în prăpastie. Mica navă, cu picioare ca de păianjen, care îi adusese urma să vină să-i recupereze de la baza scării, de pe porţiunea plană aflată la capătul promontoriului. Deci puteau coborî fără a-şi pune probleme în privinţa întoarcerii, ceea ce şi făcură, minute în şir, într-o tăcere deloc prea sociabilă. Zo avea de ce râde: aproape că îi auzea nutrind gânduri negre la adresa ei. Furia le era palpabilă. Făcea excepţie Ann, care se oprea la fiecare câţiva metri pentru a cerceta fisurile dintre treptele acelea grosolane.

– Obsesia asta a ta pentru pietre e atât de jalnică! îi spuse Zo pe o frecvenţă particulară. Să fii atât de bătrână şi totuşi atât de măruntă, să te limitezi la o lume de materie inertă, o lume care nu te va surprinde niciodată, care niciodată *nu va face* absolut nimic. În felul ăsta, nu vei avea niciodată de suferit. Areologie, ca un fel de laşitate. E trist, crede-mă.

Auzi un zgomot în intercom. Al aerului suflat printre dinţi. Dezgust. Zo râse.

– Eşti o fată impertinentă, îi spuse Ann.

– Da, aşa e.

– Şi proastă.

– Ba proastă nu sunt, spuse Zo, surprinsă de propria-i vehemenţă, după care văzu chipul Annei contorsionat de furie în dosul vizierei şi îi auzi vocea şuierând în intercom şi respiraţia întretăiată.

– Nu ne strica plimbarea, i-o tăie Ann.

– M-am plictisit să tot fiu ignorată.

– Aşadar, cine se teme acum?

– Mi-e teamă de plictiseală.

Se auzi o altă şuierătură plină de dezgust.

– Ai fost crescută foarte prost.

– Din vina cui?

– A ta. Doar a ta. Iar noi trebuie să suferim rezultatele.

– N-ai decât să suferi. Nu uita că eu te-am adus aici.

– Sax m-a adus aici, binecuvântată fie-i inima aceea mică!

– Pentru tine toţi sunt mici.

– În comparaţie cu asta…

După mişcarea căştii de protecţie, Ann aruncase o privire în prăpastie.

– Neclintirea asta fără grai, în care te simţi atât de sigură!

– Resturi ale unei coliziuni, foarte asemănătoare altor coliziuni de la începuturile sistemului solar. Marte a avut parte de câteva, la fel şi Pământul. Asta e matriţa din care a apărut viaţa. O fereastră spre timpurile acelea, pricepi?

– Pricep, dar nu-mi pasă.

– Nu crezi că are vreo importanţă.

– Nimic nu contează, în sensul la care te referi tu. Toate astea nu au niciun înţeles. Nu e decât un accident al exploziei primordiale.

– O, încetează, spuse Ann. Nihilismul e atât de ridicol!

– Uite cine vorbeşte! Tu însăţi eşti o nihilistă. Nu acorzi niciun fel de valoare vieţii sau simţurilor tale. E un nihilism slab, nihilism pentru laşi, dacă se poate imagina aşa ceva.

– Micuţa şi grozava mea nihilistă!

– Da, sunt în stare să înfrunt asta. Şi pe urmă să mă bucur de tot ce se poate.

– Adică?

– Plăcerea. Simţurile şi exploatarea lor. Sunt cu adevărat o senzualistă. Cred că e nevoie de ceva curaj ca să suporţi durerea şi să te confrunţi cu moartea doar pentru a-ţi stârni la maximum simţurile…

– Adică tu ai suportat durere?

Zo îşi aminti de o aterizare bruscă la Overlook, de durerea insuportabilă a picioarelor şi coastelor fracturate.

– Da…

Aparatul de radio rămase tăcut. Nu se auzeau decât pârâiturile statice ale câmpului magnetic al lui Uranus. Poate că Ann îi oferea experienţa suferinţei, ceea ce, dat fiind caracterul omniprezent al acesteia din urmă, nu era dovada unei prea mari generozităţi. De fapt, pe Zo o înfurie.

– Crezi că e nevoie de secole pentru a deveni uman, că n-a mai fost nimeni uman până când aţi apărut voi, gerontologii? Keats a murit la douăzeci şi cinci de ani! Ai citit *Hyperion?* Crezi că groapa asta într-o stâncă e la fel de sublimă ca măcar o figură de stil din *Hyperion?* Într-adevăr, sunteţi oribili isseii ăştia. Şi mai ales tu. Să mă judeci tu pe mine, tu care nu te-ai mai schimbat din clipa când ai pus piciorul pe Marte…

– E o realizare, nu?

– O realizare în a o face pe mortul. Ann Clayborne, cel mai mare mort care a trăit vreodată!

– Şi o fată impertinentă. Dar uită-te la granulaţie acestei roci,

răsucită ca un covrigel.

– Mai dă-le dracului de roci!

– Am să las asta în seama senzualiştilor. Priveşte. O piatră care a rămas neschimbată timp de trei virgulă cinci miliarde de ani. Iar când într-adevăr s-a schimbat – Doamne, ce schimbare!

Zo se uită la piatra de jad de sub picioarele lor. Avea un aspect oarecum sticlos dar, altfel, absolut imposibil de definit.

– Eşti obsedată, spuse ea.

– Aşa e, dar îmi plac obsesiile mele.

După aceea, coborâră tăcuţi. O zi întreagă dură coborârea până la Bottom's Landing. Acum se aflau la un kilometru mai jos de marginile prăpastiei, iar cerul, sus, se vedea ca o bandă înstelată, la mijloc cu un Uranus voluminos, iar Soarele, ca un giuvaer strălucitor, ceva mai într-o parte. Sub acest acoperământ nemaipomenit, adâncimea riftului era sublimă, uimitoare. Zo avu din nou senzaţia că zboară.

– Aţi amplasat într-un loc greşit o valoare intrinsecă, se adresă ea tuturor, pe frecvenţa comună. Ca la curcubeu. Dacă observatorul nu priveşte sub un unghi de douăzeci şi trei de grade faţă de lumina reflectată de norul de stropi sferici, nu există niciun curcubeu. Întregul Univers e la fel. Spiritul nostru se situează sub un unghi de douăzeci şi trei de grade faţă de Univers. Se obţine ceva nou la contactul fotonilor cu retina, un anume spaţiu creat între rocă şi minte. Fără minte nu există valoare intrinsecă.

– E ca şi cum ai spune că valoarea intrinsecă nu există, îi replică unul dintre însoţitori. Eşuezi în utilitarism. Dar nu e cazul să incluzi aici participarea omului. Locurile astea există fără noi şi au existat înaintea noastră, iar în asta constă valoarea lor intrinsecă. Când apărem şi noi, trebuie să respectăm această precedenţă, dacă vrem să păstrăm o atitudine corespunzătoare faţă de Univers, dacă într-adevăr dorim să-l vedem.

– Dar eu îl văd, spuse Zo fericită. Sau aproape că-l văd. Voi ar trebui să vă sensibilizaţi ochii cu ajutorul unor tratamente genetice. Până una-alta, e măreţ, cu adevărat, doar că această măreţie există doar în mintea noastră.

Nu-i răspunseră. După o vreme, Zo continuă.

– Astfel de aspecte au mai fost dezbătute până acum. Pe Marte. Întregul conţinut al eticii mediului a fost ridicat la un nou nivel de către experienţa noastră pe Marte, în chiar centrul

acţiunilor noastre. Acum, voi vreţi să protejaţi acest loc, menţinându-l în starea lui iniţială, şi îmi dau seama de ce. Eu sunt marţiană, aşa că înţeleg. Mulţi dintre voi sunteţi marţieni sau părinţii voştri au fost marţieni. Porniţi de pe poziţia asta etică, iar până la urmă sălbăticia devine o poziţie etică. Pământenii nu vă vor înţelege la fel de bine ca mine. Vor veni şi vor construi un mare cazino chiar aici, pe acest promontoriu. Vor acoperi riftul, de la o margine la alta, şi vor încerca să-l terraformeze aşa cum au făcut pretutindeni. Chinezii continuă să fie înghesuiţi ca sardelele în ţara lor şi nu dau doi bani pe valoarea intrinsecă a Chinei; ce să mai vorbim de un satelit mic şi sterp la marginea sistemului solar? Au nevoie de spaţiu şi vor vedea că aici există şi vor veni şi vor construi, iar când voi o să vă opuneţi, se vor uita la voi amuzaţi. Şi voi ce-o să faceţi? Puteţi încerca să-i sabotaţi, cum au făcut Roşii pe Marte; iar ei vă pot azvârli de pe sateliţii ăştia. Fireşte, la fel de uşor o puteţi face şi voi cu ei, numai că ei dispun de un milion de înlocuitori pentru fiecare colonist pierdut. La asta ne referim atunci când vorbim despre Pământ. Suntem la fel ca liliputanii şi Gulliver. Trebuie să colaborăm şi să-l legăm la pământ cu cât mai multe firişoare putem concepe.

Nicio reacţie din partea celorlalţi. Zo suspină.

– În sfârşit, spuse, poate că e mai bine aşa. Împrăştiind oamenii pe aici, poate că nu vor mai exercita atâtea presiuni asupra lui Marte. Am putea încheia acorduri prin care chinezii să fie liberi să se instaleze pe aici după bunul lor plac, iar noi, cei de pe Marte, să fim liberi să reducem imigraţia aproape de zero. S-ar putea să meargă destul de bine.

Nici de data aceasta nu căpătă vreo reacţie din partea celorlalţi, în cele din urmă, Ann spuse:

– Mai ţine-ţi gura! Să ne concentrăm asupra terenului de aici.

– Da, desigur…

Apoi, pe când se apropiau de capătul contrafortului, unde promontoriul se înălţa într-un gol de aer imposibil de descris, sub discul de jad bătut în nestemate şi sub ciobul de diamant de dincolo de acesta întregul sistem solar triangulat deodată de acele corpuri cereşti, dezvăluind adevărata dimensiune a lucrurilor – zăriră deasupra lor stele în mişcare. Erau motoarele cu reacţie ale navei lor spaţiale.

– Vedeţi? întrebă Zo. Sunt chinezii. Au venit să arunce o privire.

Pe neaşteptate, unul dintre însoţitori se năpusti asupra ei, cuprins de furie, şi o plesni direct peste vizor. Zo râse, dar uitase de gravitaţia ultraredusă de pe Miranda şi rămase surprinsă în momentul în care upercutul ridicol o ridică de pe sol. Apoi se izbi de balustradă cu încheieturile genunchilor, se roti cu capul în jos, contorsionându-se pentru a se agăţa, după care, *Bang!* – urmă o lovitură puternică în cap, dar casca o protejă. Continuă să fie conştientă în vreme ce se rostogolea pe pantă până la marginea promontoriului, dincolo de care urma neantul. Teama o străbătu ca un şoc electric. Încercă să-şi recapete echilibrul, dar continua să se rostogolească fără a se putea controla. Simţi o smucitură. A, se rupseseră curelele! Urmă senzaţia neplăcută a unei noi alunecări. Trebuia să fi cedat catarama. Simţi un al doilea val de spaimă şi o revărsare a adrenalinei. Se întoarse spre perete şi se prinse de o piatră care trecea pe lângă ea. Forţă omenească, la o gravitaţie de 0,005 *g*; aceeaşi gravitaţie care o azvârlise în jos, îi permitea acum să se agate doar cu vârful unui singur deget, oprind, ca printr-un miracol, întreaga greutate a corpului ei în cădere.

Ajunsese la capătul unei prăbuşiri îndelungate. Lumini scânteietoare sub pleoape, stare de greaţă, dedesubt doar întunecime; nu zărea sfârşitul prăpastiei, era ca o groapă fără fund, o imagine de coşmar, o cădere oarbă…

– Nu te mişca! îi răsună în urechi vocea Annei. Ţine-te bine! Nu te mişca!

Deasupra ei îşi făcu apariţia un bocanc, apoi două picioare. Foarte încet, Zo înălţă capul pentru a descoperi ce se întâmplă. O palmă îi prinse puternic încheietura mâinii drepte.

– Aşa, bine! Ai un punct de sprijin pentru stânga ta, la jumătate de metru mai sus. Mai sus puţin… Aşa, prinde-te. Voi, cei de colo, ridicaţi-ne!

Le traseră ca pe doi peşti agăţaţi de o undiţă.

Zo se aşeză. Micul feribot spaţial asoliză, fără zgomot, ceva mai departe, pe o rampă, la celălalt capăt al suprafeţei plane… Scurte jeturi luminoase ale motoarelor… Privirile îngrijorate ale însoţitorilor, deasupra ei.

– N-a fost o glumă prea reuşită, sugeră Ann.

– Nu, recunoscu Zo, concentrându-se asupra modului în care ar putea utiliza incidentul. Mulţumesc pentru ajutor!

Era impresionant cât de repede îi sărise Ann în ajutor; nu pentru că se hotărâse s-o facă, deoarece acesta era un cod al

nobilimii – ai obligaţii faţă de seniorii tăi, iar duşmanii sunt la fel de importanţi ca şi prietenii, duşmanii îţi sunt egali, necesari, ei îţi oferă posibilitatea de a fi un bun prieten; dar, ca manevră fizică, fusese impresionant.

– Ai acţionat foarte repede!

În timpul zborului de întoarcere spre Oberon, păstrară cu toţii tăcerea, până când un membru al echipajului se întoarse spre Ann şi-i spuse că Hiroko şi câţiva dintre adepţii ei fuseseră văzuţi recent aici, în sistemul uranian, pe satelitul Puck.

– O, ce porcărie! exclamă Ann.

– De unde ştii? o întrebă Zo. Poate că a hotărât să se îndepărteze cât mai mult de Pământ şi de Marte. Eu n-aş acuza-o.

– Locul ăsta nu e genul ei.

– Poate că nu ştie. Poate n-a auzit că asta e propria ta grădină de piatră.

Dar Ann, pur şi simplu, îi adresă un gest de lehamite.

* * *

Înapoi spre Marte, Planeta Roşie, cea mai frumoasă lume din sistemul solar, singura lume reală!

Naveta acceleră, se întoarse, pluti aşa câteva zile, reduse acceleraţia, iar după două săptămâni se aflau, în poziţie de aşteptare, lângă Clarke, iar după aceea în elevator, coborând, coborând şi iar coborând. Atât de lentă această coborâre finală! Zo se uită către Echus, la nord-est, între roşul Tharsis şi albastra Mare Nordică. Ce bine era să le vadă din nou! Pe când cabina elevatorului se apropia de Sheffield, Zo înghiţi câteva tablete de pandorf, iar când coborî din elevator şi traversă Priza, şi de acolo străzile dintre clădirile de piatră lustruită şi imensa gară de pe marginea craterului, era cuprinsă de extazul areofaniei, de iubire pentru toate chipurile întâlnite, pentru toţi înalţii ei fraţi şi surori, cu frumuseţea lor surprinzătoare şi graţia fenomenală, până şi pentru pământenii care alergau în toate părţile printre picioarele lor. Mai avea două ore până la plecarea trenului spre Echus, aşa că o vreme se plimbă fără oprire prin parcul de pe margine, uitându-se în marea caldera de pe Pavonis Mons, la fel de spectaculoasă ca oricare altă privelişte de pe Miranda, chiar dacă adâncimea ei nu o egala pe cea a Riftului lui Prospero. Admiră infinitatea de dungi orizontale – toate nuanţele de roşu, bronz, stacojiu, ruginiu, ocru, castaniu, arămiu, cărămiziu, siena, portocaliu-roşcat, roşu-închis, cinabru, vermilion, toate sub cerul

întunecat şi presărat cu stele al înserării. Lumea ei, chiar dacă Sheffield era acoperit de prelata cortului, şi aşa avea să rămână întotdeauna, iar Zo dorea să se afle din nou în bătaia vântului.

Aşadar, se întoarse la gară, se urcă în trenul de Echus şi simţi cum garnitura coboară în zbor pe pistă, părăsind marele con al lui Pavonis, străbătând ţinutul arid, neîntinat, de la est de Tharsis – până la Cairo, unde Zo efectuă o schimbare, de o precizie elveţiană, cu trenul care mergea spre nord, până la Echus Overlook. Ajunse acolo cu puţin înainte de miezul nopţii şi se instală la hotelul cooperativei, după care se duse la Adler, simţind ultimele urme de pandorf vibrându-i în corp ca pana de pe pălăria fericirii ei, şi toată gaşca era acolo, de parcă nu trecuse nicio clipă, iar toţi o întâmpinară şi o îmbrăţişară, individual şi în grup, o pupară şi îi dădură de băut, punându-i întrebări în legătură cu voiajul, informând-o despre situaţia recentă a curenţilor de aer şi mângâind-o acolo, pe scaun, până când nu mai rămase decât o singură oră până în zori şi porniră cu toţii spre rampa de lansare, unde se echipară şi decolară în întunecimea cerului şi suflarea înviorătoare a vântului, toate acestea revenindu-i instantaneu, la fel ca respiraţia sau sexul. Masa întunecată a escarpamentului Echus se evidenţia spre est, ca marginea unui continent, iar fundul înceţoşat al Abisului Echus atât de departe, dedesubt... Peisajul inimii ei, cu şesurile ascunse în ceaţă, platourile înalte şi malul atât de abrupt dintre ele, iar deasupra tuturor nuanţele de un purpuriu intens ale cerului, de un albastru-vineţiu şi mov la est şi negru-indigo la vest, întregul baldachin luminându-se şi colorându-se cu fiecare secundă, stelele dispărând, iar norii înalţi, dinspre vest, aruncând flăcări roz. Deoarece mai multe coborâri în picaj o aduseseră sub nivelul lui Echus Overlook, avu ocazia să se apropie de mal, să prindă un curent vertical puternic şi să urce pe acesta, trecând doar cu câţiva centimetri peste Underlook, după care efectuă un viraj strâns, rămânând ea însăşi nemişcată, deşi împinsă cu violenţă în sus de forţa vântului, până când ţâşni, din umbra malului, în nuanţele de galben crud ale unei noi zile, o combinaţie incredibil de veselă a cineticului şi vizualului, a simţurilor şi a realităţii. Pe când se avânta în nori, îşi spuse: „La naiba cu tine, Ann Clayborne! Tu şi ceilalţi de teapa ta puteţi s-o ţineţi o veşnicie cu imperativele voastre morale, cu etica isseilor, cu valorile, ţelurile, obiecţiile, responsabilităţile, virtuţile, marile scopuri în viaţă ale acestora. Puteţi să rostiţi vorbele astea la nesfârşit, cu toată

ipocrizia lor şi teama pe care o conţin, şi tot nu veţi avea niciodată o asemenea senzaţie, când graţia minţii, a trupului şi a lumii ajung toate într-o concordanţă perfectă. Până or să vă sară ochii din cap puteţi declama retorica voastră calvină despre ceea ce ar trebui să facă fiinţele omeneşti cu scurta lor viaţă, de parcă ar exista vreo cale de a şti cu siguranţă, de parcă, până la urmă, nu v-aţi dovedit o mână de bastarzi plini de cruzime! Dar de n-o să veniţi aici să zburaţi, să plutiţi, să vă urcaţi, să săriţi, să vă manifestaţi cumva, înfruntând riscul spaţiului, trăind graţia pură a trupului, n-aveţi de unde şti. N-aveţi niciun drept să vorbiţi. Sunteţi sclavii propriilor voastre idei şi ai ierarhiilor voastre şi n-aveţi cum să vă daţi seama că nu există ţeluri mai înalte decât ăsta, scopul suprem al existenţei, al Cosmosului însuşi: jocul liber al zborului!”

În timpul primăverii nordice, se porneau vânturile de mare altitudine, ciocnindu-se de cele dinspre vest şi umezind curenţii verticali de la Echus. Jackie se afla pe Grand Canal, distrasă de la manevrele ei interplanetare de plictiseala politicii locale; într-adevăr, părea iritată şi încordată pentru că trebuia să se ocupe de aşa ceva şi, evident, nu o dorea pe Zo prin apropiere. Aşa că Zo plecă să lucreze o vreme în minele de la Moreaux, după care se alătură unui grup de prieteni zburători pe coasta Mării Nordice, la sud de Istmul lui Boone, lângă Blochs Hoffhung, unde falezele se înălţau până la un kilometru deasupra valurilor care se spărgeau de ţărm. Pe înserate, brizele se izbeau de aceste ţărmuri şi trimiteau spre înălţimi un mic stol de zburători, rotindu-se printre stâncile care se ridicau din tapiseriile de spumă năpustindu-se şi retrăgându-se, tot mereu, alb pur pe marea ca vinul negru.

Acest grup de zburători era condus de o femeie pe care Zo n-o mai întâlnise până atunci, o tânără de nouă ani marţieni, pe nume Melka. Era cea mai bună zburătoare pe care o văzuse Zo vreodată. Când se afla în aer, conducându-i, era ca şi cum un înger ar fi sosit printre ei, repezindu-se în mijlocul lor ca un vultur într-un stol de porumbei. Alteori îi conducea în manevrele complicate care făceau zborul în stol atât de plăcut. Şi aşa, Zo lucra în timpul zilei la partenerul local al cooperativei, zburând mereu după terminarea lucrului. Şi îi creştea inima, încântată cum era ba de una, ba de alta. La un moment dat, o sună până şi pe Ann Clayborne, pentru a încerca să-i vorbească despre zbor,

despre tot ce însemna acesta cu adevărat. Dar bătrâna aproape că uitase cu cine vorbeşte şi nu manifestă nicio notă de interes, chiar şi după ce Zo reuşise să o lămurească unde, când şi cum se cunoscuseră.

În dimineaţa de după aceea zbură cuprinsă de o durere lăuntrică. Desigur, trecutul era mort, dar ca oamenii să devină asemenea fantome…

Nu exista remediu mai bun pentru o asemenea senzaţie decât soarele şi aerul sărat, revărsarea mereu schimbătoare a crestelor înspumate ale valurilor, ridicându-se şi lovind malurile. Iat-o şi pe Melka, lunecând în picaj. Zo porni după ea, simţind o bruscă afecţiune pentru un spirit atât de frumos. Dar Melka o zări şi se îndepărtă, agăţând stânca cea mai înaltă cu vârful uneia din aripi şi căzând ca o pasăre împuşcată. Şocată de accidentul petrecut sub ochii ei, Zo îşi strânse aripile şi începu să se apropie, cu mişcări de delfin, de grămada de stânci, coborând glonţ, într-un plonjon plin de forţă. O prinse în braţe pe fata care cădea şi bătu dintr-o aripă chiar deasupra valurilor albastre, pe când Melka se zbătea sub ea. Atunci îşi dădu seama că vor fi nevoite să înoate.

Partea a XI-a
TOTUL MERGE ATÂT DE REPEDE...

Coborau spre falezele nu prea înalte dinspre Golful Florentine. Era noapte, aerul nemişcat şi rece, stelele adunate pe cer cu miile. Mergeau alături pe drumul către faleză, uitându-se la plajele de jos. Apa neagră era lină, străbătută pretutindeni de lumina reflectată a stelelor şi de linia lungă, tulbure, lăsată în urmă de Pseudophobos care apunea la est, călăuzind privirile tuturor către masa neagră şi înceţoşată a ţărmului de dincolo de golf.

Sunt îngrijorat, da extrem de îngrijorat. De fapt, înspăimântat.

De ce?

E vorba de Maia. De mintea ei. De problemele ei mintale. De problemele ei afective. Se înrăutăţesc.

Care sunt simptomele?

Aceleaşi, doar că s-au agravat. Nu mai poate să doarmă noaptea. Uneori, nu-i place cum arată. Continuă să treacă prin ciclul maniaco-depresiv, dar se schimbă, cumva. Nu ştiu cum să-l caracterizez. Parcă nu întotdeauna îşi aminteşte în care punct al ciclului se află. Se zbate în toate părţile. Uită, uită foarte mult.

Toţi uităm.

Ştiu. Dar ea uită lucruri despre care aş fi spus că o caracterizează în esenţa ei. Nu pare să-i pese. Asta e partea cea mai proastă: nu pare să-i pese.

Îmi vine greu să cred.

Şi mie. Poate că e doar partea depresivă a ciclului ei psihic, care acum predomină. Dar există zile în care îi dispare orice fel de afect.

Ceea ce tu numeşti jamais vu?

Nu, nu tocmai. Are şi asemenea incidente, desigur. Ca un fel de simptome premergătoare unui atac cerebral. Ştiu, ştiu, dar ţi-am mai spus, mi-e frică. Dar nu-mi dau seama ce este, crede-mă. Mai are şi stări de presque vu, *în care se simte ca şi cum ar aştepta o revelaţie care nu se produce niciodată. Se întâmplă adesea la oamenii cu aură preepileptică.*

Am şi eu astfel de senzaţii.

Da. Presupun că le avem cu toţii. Uneori, pare că lucrurile se

vor clarifica, apoi senzaţia dispare. Aşa e. Doar că în cazul ei aceste stări sunt extrem de intense, ca tot ce face ea.

E mai bine decât pierderea afectelor.

A, da, de acord. Presque vu *nu e o stare chiar atât de rea.* Déjà vu *este cea mai gravă, iar ea trece prin perioade continue de* déjà vu, *care pot dura până la o săptămână. Şi au asupra ei un efect devastator. Lipsesc lumea de ceva fără de care Maia nu poate trăi.*

Eventualitatea. Liberul arbitru.

Poate. Dar efectul net al tuturor simptomelor este producerea unei stări de apatie, aproape de catatonie, când încerci să eviţi oricare dintre stările anormale, fugind de orice fel de simţire, orice fel de sentiment.

Se spune că una dintre bolile cele mai obişnuite ale isseilor este aceea de a deveni panicarzi.

Da. Am citit despre asta. Pierderea funcţiei afective, anomie, apatie. A fost tratată aşa cum tratezi catatonia sau schizofrenia, administrându-li-se un complex de serotonină şi dopamină, stimulenţi limbici... Un mare cocteil, poţi să-ţi închipui. Chimie cerebrală... I-am dat şi eu Maiei tot ce mi-a trecut prin minte, recunosc. Am ţinut jurnale, am supus-o unor testări, uneori cu acordul ei, alteori fără ca ea să prea ştie despre asta. Am făcut tot ce am fost în stare, jur.

Sunt sigur.

Dar nu merge. Pierde contactul. O, Sax...

Sax se opri, sprijinindu-se de umărul prietenului său.

N-am să pot suporta s-o pierd. A fost întotdeauna un spirit atât de aerian! Noi suntem pământ şi apă, foc şi aer. Un spirit atât de aerian, zburând pe propriile-i aripi, sus, deasupra noastră. Nu pot suporta s-o văd prăbuşindu-se astfel!

Da, fireşte.

Îşi continuară drumul.

E o plăcere să-l vedem din nou pe Phobos pe cer.

Da. Ai avut o idee bună.

În realitate, a fost ideea ta. Tu mi-ai sugerat-o.

Chiar aşa? Nu-mi aduc aminte.

Ba da.

Ceva mai jos, se auzea marea sfărâmându-se uşor de stânci.

Elementele astea patru – pământul, apa, focul şi aerul – reprezintă unul dintre dreptunghiurile tale semantice?

Provine de la greci.

Ca şi cele patru temperamente?

Da. Thales a formulat ipoteza. Primul savant al lumii.

Dar tu mi-ai spus că au existat dintotdeauna savanţi. De când oamenii trăiau în savane.

E adevărat.

Şi grecii ăştia… Am tot respectul pentru ei, evident că au avut nişte minţi măreţe, dar ştii, n-au reprezentat decât o parte dintr-un şir neîntrerupt de oameni de ştiinţă. S-a mai făcut câte ceva de pe vremea lor.

Da, ştiu.

Bine. Iar o parte din activitatea ulterioară ar putea să-ţi fie de folos, la schemele acestea conceptuale ale tale. În trasarea pentru noi a contururilor lumii. Astfel încât să ţi se ofere noi modalităţi de a vedea lucrurile, care te-ar putea ajuta, chiar în cazul unor probleme ca ale Maiei. Asta pentru că există mai mult de patru elemente. O sută douăzeci, cu aproximaţie. Poate că există şi mai mult de patru temperamente. Poate chiar o sută douăzeci de temperamente, nu? Iar natura acestor elemente… În sfârşit, lucrurile s-au cam schimbat, de pe vremea grecilor. Ştii doar că particulele subatomice au o caracteristică, denumită „spin”, care apare numai în multipli de o jumătate? Şi mai ştii că un obiect, în lumea noastră vizibilă, trebuie să se rotească cu trei sute şaizeci de grade ca să revină în poziţia originară? Ei bine, o particulă cu un spin stabilit la o jumătate, cum ar fi un proton sau un neutron, trebuie să se rotească cu şapte sute douăzeci de grade pentru a reveni la configuraţia iniţială.

Asta ce mai e?

Trebuie să efectueze o rotaţie dublă în raport cu obiectele staţionare, pentru a reveni la starea iniţială.

Glumeşti.

Nu, nu, asta se ştie de secole. Geometria spaţiului este, pur şi simplu, diferită pentru particule de numai o jumătate de spin. Acestea trăiesc într-o lume diferită.

Aşadar…

Ei bine, nu ştiu. Dar mi se pare sugestiv. Vreau să spun că, dacă intenţionezi să utilizezi modele fizice ca analogii pentru stările noastre mintale, ordonându-le în modelele tale, atunci poate ar trebui să iei în considerare modelele fizice oarecum mai noi. Să o consideri pe Maia un proton poate, o particulă cu o jumătate de spin, trăind într-o lume de două ori mai mare decât a noastră.

Aha!

Iar lucrurile pot deveni şi mai ciudate. Există zece dimensiuni în această lume, Michel, zece: cele trei ale macrospaţiului, pe care noi le putem percepe, ca şi cea a timpului, apoi încă şase microdimensiuni, compactate în jurul particulelor fundamentale în modalităţi pe care le putem descrie matematic, dar nu le putem vizualiza. Convoluţii şi topologii. Geometrii diferenţiale, invizibile dar nu reale, coborând până la ultimul nivel al spaţiu-timpului. Gândeşte-te la asta. În cazul tău, ar putea conduce la sisteme de gândire absolut noi. O nouă şi uriaşă amplificare a minţii tale.

Nu-mi pasă de mintea mea. Mie îmi pasă doar de Maia.

Da, ştiu.

Se opriră, uitându-se la apa înstelată. Deasupra lor se arcuia baldachinul de stele, iar în tăcerea care se lăsase aerul răsufla deasupra lor, iar marea murmura dedesubt. Lumea li se părea uriaşă, sălbatică şi liberă, întunecată şi misterioasă.

După o vreme se întoarseră şi porniră înapoi pe acelaşi drum.

Mai de mult, am luat trenul de la Da Vinci la Sheffield şi, pentru că s-au ivit nişte probleme cu pista, ne-am oprit o vreme în Underhill. Am coborât, am făcut câţiva paşi prin vechiul parc de trailere şi am început să-mi amintesc fel de fel de lucruri. Doar pentru că mă uitam în jurul meu. Nici măcar nu voiam. Dar amintirile mă năpădeau.

Un fenomen obişnuit.

Asta e şi părerea mea. Dar mă întreb dacă n-ar ajuta-o şi pe Maia să facă ceva asemănător. Nu neapărat Underhillul, ci toate acele locuri unde a fost fericită. Unde aţi fost amândoi fericiţi. Acum locuiţi în Sabishii, dar ce-ar fi să vă mutaţi în altă parte, cum ar fi Odessa?

N-a vrut.

Poate că n-a avut dreptate. De ce nu încercaţi să locuiţi la Odessa şi să vizitaţi Underhillul din când în când sau Sheffieldul sau Cairo. Poate chiar şi Nicosia. Oraşele de la Polul Sud, Dorsa Brevia. O coborâre în Burroughs. Un circuit cu trenul prin Bazinul Hellas. Toate aceste reveniri în trecut ar putea să-i cârpească personalităţile distincte, dacă o să vadă din nou unde a început toată povestea noastră. Unde ne-am format noi, la bine şi la rău, în zorii acestei lumi. S-ar putea să aibă nevoie de aşa ceva, indiferent dacă-şi dă seama sau nu.

Hmm.

Se întoarseră la crater ţinându-se de braţ, urmând o cărare întunecată printre ferigile negre.

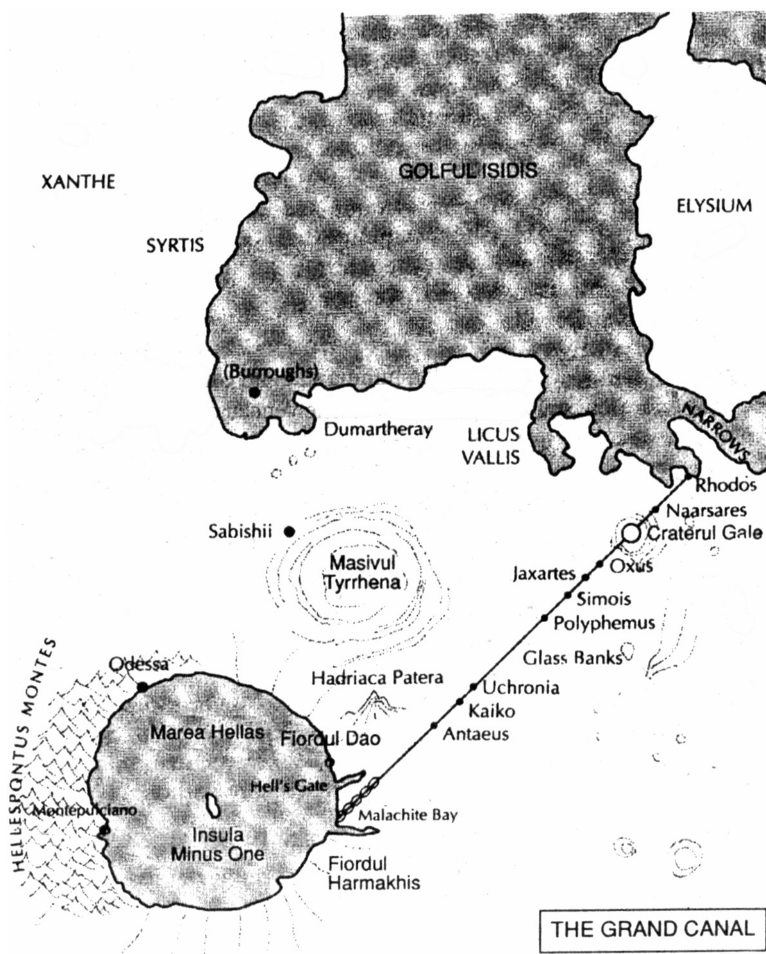
Domnul să te aibă-n pază, Sax. Domnul să te aibă-n pază.

Apa din golful Isidis avea culoarea unei răni sau a unei petale de clematită, scânteind în lumina soarelui care se reflecta în valuri pe marginea crestelor înspumate. Valurile veneau dinspre nord, iar vasul de croazieră se legăna şi se abătea de la direcţie, pe când se îndreptau către nord-vest venind din portul DuMartheray. Era o zi luminoasă de primăvară, Ls 51, anul marţian 79 sau 2181 d.H.

Maia stătea pe puntea superioară a vaporului, sorbind aerul marin şi revărsarea de lumină albastră. Era o bucurie să plutească pe ape în felul acesta, departe de toată pâcla şi mizeria de pe ţărm. Uimitor cum marea nu putea fi îmblânzită sau modificată în niciun fel şi cum, atunci când nu mai vedeai ţărmul, te legănai ca şi alte dăţi pe imensitatea aceea albastră nealterată, mereu aceeaşi, indiferent de ce se petrecea pe mal. Ar fi fost în stare să plutească aşa, de dimineaţa până seara, în fiecare zi, iar fiece alunecare pe valuri era o scurtă plimbare într-un roller-coaster al sufletului.

Dar nu de asta se aflau acolo. În faţa lor, crestele înspumate se spărgeau deasupra unei zone întinse, iar pilotul vasului, aflat lângă ea, răsuci timona cu o spiţă sau două, reducând şi turaţia motorului cu câteva rotaţii pe minut. Apa aceea albă era partea superioară a colinei cunoscute sub numele de Double Decker Butte „Colina Autobuzului Supraetajat”, acum doar un recif marcat de o baliză neagră, dinspre care se auzea un profund *bang-Bang, bang-Bang, bang-Bang.*

Alte geamanduri de amarare erau risipite în jurul acelui mare clopot nautic de biserică. Nicio ambarcaţie nu ancorase în zonă, şi nici pe altundeva nu se vedeau. Parcă ar fi fost singuri pe lume. Michel ieşi dinăuntrul navei pe punte şi rămase alături de Maia, cu o mână pe umărul ei, în vreme ce pilotul reduse şi mai mult motorul, iar un marinar aflat la pupa, ceva mai jos de ei, întinse un cârlig şi agăţă geamandura, răsucind în jurul ei parâma de amaraj. Pilotul opri motorul, şi continuară să înainteze în derivă pe valuri, până când cablul de amarare îi opri scurt, cu un plescăit puternic şi un evantai de spumă albă. În momentul acela, erau ancoraţi deasupra oraşului Burroughs.

harta nu este la scară

Jos, în cabină, Maia se dezbrăcă şi îşi puse un costum flexibil, portocaliu: combinezon şi glugă, ghete, rezervor de aer, cască de scafandru şi, în cele din urmă, mănuşi. Învăţase de curând să se scufunde, anume pentru a efectua această coborâre, şi fiecare moment continua să fie o noutate, cu excepţia faptului că se afla sub apă, ceea ce semăna cu imponderabilitatea din spaţiu. Deci, îndată ce îşi dădu drumul peste bord, avu o senzaţie cunoscută: se scufunda, trasă în jos de centura grea, conştientă că apa din jurul ei este rece, dar fără să o simtă în niciun fel. Să respiri sub apă: era ceva neobişnuit, dar mergea. Să cobori în întunecime: Maia îşi dădu drumul şi începu să înoate spre adâncuri, departe de firul subţire de lumină solară.

Din ce în ce mai adânc, mai jos de partea superioară a colinei, mai jos de ferestrele ei argintii sau arămii, aliniate ca nişte extruziuni minerale sau ca nişte oglinzi unidirecţionale ale unor observatori dintr-o altă dimensiune. Dar şi ele rămaseră repede în întuneric, iar Maia îşi continuă coborârea ireală, de parcă ar fi coborât cu paraşuta, din ce în ce mai jos. Michel şi încă vreo doi o urmau, dar era atât de întuneric, încât nu-i putea vedea. Apoi, un traul robotizat, semănând cu un cadru de pat masiv, se scufundă pe lângă ei, cu farurile puternice aruncând în faţă conuri subţiri de fluiditate cristalină; fascicule atât de lungi, încât se transformau într-un cilindru înceţoşat, difuz, mişcându-se dintr-o parte într-alta pe măsură ce robotul se scufunda şi căuta în jur, izbindu-se când de ferestrele metalice ale unei mesa îndepărtate, când de noroiul negru de pe acoperişurile vechiului Niederdorf. Undeva, jos, se aflase cândva canalul Niederdorf; dincolo, licărind ca nişte dinţi albi, se vedeau coloanele Bareiss, de un alb impenetrabil sub învelişul lor de diamant, îngropate aproape pe jumătate în nisip negru şi noroi. Maia se opri, îşi mişcă de câteva ori înotătoarele pentru a înceta coborârea, apoi apăsă pe un buton care lăsă să pătrundă aer comprimat într-o parte a centurii, pentru a se stabiliza. Da, era ca în visul lui Scrooge, personajul lui Dickens, cu traulul asemeni unui cadou de Crăciun, iluminând lumea înecată a timpului pierdut, oraşul pe care îl iubise atât de mult. Simţi neaşteptate împunsături dureroase în coaste, cu toate că, în general, era imună la orice fel de senzaţie. Era mult prea ciudat, mult prea greu de înţeles sau de crezut că acolo se afla Burroughs, Burroughs al ei, acum o Atlantida pe fundul unei mări marţiene.

Deranjată de lipsa ei de sentimente, Maia lovi puternic apa cu picioarele şi coborî spre parcul de pe malul canalului, pe deasupra coloanelor de sare şi ceva mai departe, spre vest. Acolo, în stânga, se înălţa Hunt Mesa, unde ea şi Michel se ascunseseră deasupra unui salon de dans; mai departe, urca Bulevardul Marelui Escarpament, ca o bandă lată, neagră. În faţă se întindea Princess Park, unde, în timpul celei de-a doua revoluţii, se urcase pe un podium şi se adresase unei mulţimi uriaşe, adunate exact pe locul deasupra căruia pluteau acum. Iar ceva mai încolo… de acolo vorbiseră ea şi Nirgal. Iar acum nu era decât fundul negru al unui golf. Toate astea, petrecute cu atâta timp în urmă… viaţa ei… Tăiaseră prelata cortului şi părăsiseră oraşul, îl inundaseră şi nu se mai uitaseră înapoi. Da, fără

îndoială că Michel avusese dreptate: o astfel de scufundare era imaginea perfectă a proceselor întunecate ale memoriei; văzând toate astea, s-ar fi putut simţi mai bine. Totuşi Maia îşi simţea amorţeala şi se îndoia. Oraşul era inundat, desigur, dar încă se afla acolo. Oricând, cineva ar putea să reconstruiască digul, să evacueze apa din braţul acesta al golfului, iar oraşul ar fi ieşit din nou la iveală, mustind de apă şi aburind în lumina soarelui, la loc sigur în interiorul unui polder, ca un oraş din Olanda. Apoi, i-ar spăla străzile de noroi, ar sădi gazon şi ar planta copaci, ar curăţa interioarele din Mesa Hunt, casele şi magazinele din Niederdorf, până la bulevardele largi, ar lustrui ferestrele – şi l-ar avea din nou: Burroughs, oraşul lui Marte, la suprafaţă, strălucind în soare. Ar fi fost posibil, chiar ar fi avut sens, date fiind volumul mare de excavaţii din cele nouă *mensae* şi faptul că Golful Isidis nu beneficia de un alt port mai bun. Ei bine, nimeni nu avea să o facă. Dar s-ar fi putut. Spre deosebire de trecutul care nu se mai întorcea niciodată.

Împietrită şi simţind răceala apei, Maia introduse şi mai mult aer în centură, se întoarse şi înotă înapoi de-a lungul canalului, către traulul luminos. Zări încă o dată şirul de coloane de sare, iar ceva o atrase către acestea. Coborî spre ele, apoi înotă chiar deasupra nisipului negru, tulburând cu mişcările înotătoarelor suprafaţa încreţită a apei. Şirurile de coloane Bareiss se înălţau de o parte şi de alta a vechiului canal. Acum arătau mai dărăpănate ca oricând, simetria fiindu-le stricată de noroiul care se înălţa până la jumătatea lor. Îşi aminti cum se plimbau, după-amiaza, prin parc, spre apus, către soare şi înapoi, cu lumina revărsându-se pe lângă ei. Fusese un loc minunat. Jos, printre marile *mensae,* parcă te-ai fi aflat într-un oraş imens, cu nenumărate catedrale.

Dincolo de coloane se afla un şir de clădiri, punctul de ancorare al unei păduri de varec; trunchiuri înalte se ridicau de pe acoperişuri în apa noroioasă, şi frunzele lor late unduiau uşor, într-un curent abia simţit. În faţa clădirii aceleia de la capăt se aflase cândva o cafenea cu mesele pe trotuar, umbrită parţial de un spalier acoperit cu glicină. Ultima coloană de sare servea ca un punct de reper, iar Maia era sigură de identificarea efectuată.

Înota viguros, în poziţie verticală, şi deodată îşi aminti de o întâmplare de demult. Frank ţipase la ea şi o părăsise fără niciun motiv, aşa cum făcea de obicei. Ea se îmbrăcase, pornise după el şi-l găsise aici, aplecat deasupra unei cafele. Aşa era. Atunci îl

înfruntase, certându-se chiar acolo şi luându-l la rost că nu se ducea imediat la Sheffield... Doborâse de pe masă o ceaşcă de cafea, iar toarta ceştii se spărsese şi se rostogolise pe jos. Atunci Frank se ridicase de la masă şi plecaseră amândoi, certându-se în continuare, şi se întorseseră la Sheffield. Ba nu, altfel fusese. Se certaseră, într-adevăr, dar Frank se aplecase spre ea şi o prinsese de încheietura mâinii, luându-i de pe inimă o greutate mare şi neagră, oferindu-i un scurt moment de fericire, bucuria de a iubi şi a fi iubită.

Una ori alta. Dar care dintre ele?

Nu-şi mai aducea aminte. N-avea cum să fie sigură. De atâtea ori se certase cu Frank, de atâtea ori se împăcaseră. Ambele variante erau posibile. N-ar fi reuşit să afle, să-şi amintească exact ce se petrecuse atunci. Totul i se înceţoşa în minte, nu erau decât impresii vagi, momente disparate. Trecutul dispărea cu totul. Auzi sunete firave, de animal suferind. A, chiar ale ei. Scâncete, suspine. Deşi se simţea împietrită, plângea. Era absurd. Indiferent ce se întâmplase atunci, dorea să-şi amintească. „Pe naiba!” Nu-i putea rosti numele. O durea, de parcă i-ar fi înfipt cineva un ac în inimă. Dar asta însemna simţire, nu? Nu putea nega acest lucru, respira din greu, atât de tare o durea. Aşa ceva nu se putea nega.

Mişcă uşor din înotătoare, ridicându-se de pe nisip şi îndepărtându-se de acoperişurile caselor pe care se agăţase pădurea de varec. Ce-ar fi crezut ei atunci, când stăteau nefericiţi la masa aceea de cafenea, dacă ar fi ştiut că peste o sută douăzeci de ani ea va înota deasupra acelui loc, iar Frank nu va mai fi de mult în viaţă?

Sfârşitul visului. Dezorientare, pricinuită de trecerea de la o realitate la alta. Înotând prin apa întunecată, îi reapăru ceva din obişnuita stare de împietrire. Dar vai, durerea ca o înţepătură de ac se afla tot acolo, închistată, insistentă... Ţine-te bine de ea, mereu, ţine-te bine de tot ce poţi, de orice sentiment pe care-l poţi stoarce din noroiul acela, de orice! Orice în afară de starea de împietrire. Comparativ, să plângi de durere era un adevărat extaz.

Aşadar se dovedise încă o dată că Michel, bătrânul alchimist, avea dreptate. Maia se uită în jur, căutându-l. Trecuse destul de multă vreme, iar ceilalţi se regrupau în conul de lumină din faţa traulului, ca nişte peşti tropicali într-un bazin rece şi întunecat, atraşi de lumină în speranţa că vor da de căldură. Mişcări lente,

într-o imponderabilitate de vis. Se gândi la John, când plutea gol pe fundalul spaţiului negru, cu stele de cristal. O, era mult prea mult! Nu puteai suporta decât o singură fărâmă de trecut deodată – oraşul acesta acoperit de ape. Dar şi cu John făcuse dragoste aici, undeva, într-un dormitor, în primii ani… cu John, cu Frank, cu inginerul acela al cărui nume nu şi-l amintea decât rareori, fără îndoială că şi cu alţii, toţi uitaţi sau aproape uitaţi; trebuia să mai lucreze la chestia asta.

Închistează-le pe toate, preţioase împunsături de simţire păstrate în tine pentru totdeauna, până când moartea vă va despărţi. Sus, tot mai sus, printre peştii tropicali coloraţi, cu braţele şi picioarele lor, înapoi către strălucirea zilei, către lumina albastră a soarelui… O, Doamne, da, cu urechile pocnind şi o ameţeală provocată, probabil, de narcoza cu azot, de vraja adâncurilor sau de vraja profunzimilor omeneşti, de felul în care au trăit şi au rămas în viaţă, ca nişte giganţi înfruntând nestingheriţi trecerea anilor, aşa e, şi de valorile după care se conduceau. Michel se ridica şi el din adâncuri, urmând-o. Maia bătu apa cu picioarele şi îl aşteptă, apoi îl prinse în braţe şi-l strânse cu putere… O, cât de mult iubea masivitatea lui în braţele ei, acea dovadă a realităţii. Îl strângea în braţe, spunându-i în gând: „Mulţumesc, Michel, vrăjitor al sufletului meu, mulţumesc, Marte, pentru tot ce e durabil în noi, fie acel ceva înecat sau închistat. Înapoi, la soarele încântător, în bătaia vântului, scoate-ţi cu degete îngheţate, neîndemânatice, costumul, trage-l de pe tine şi ieşi din el ca o nimfă, indiferentă la puterea nudului feminin asupra privirii bărbaţilor, apoi conştientă de asta, oferă-le imaginea surprinzătoare a trupului, a sexului în lumina solară a după-amiezei, respiră adânc în suflarea vântului, cu pielea ca de găină din cauza şocului de a te afla în viaţă."

– Sunt tot eu, Maia! îi repeta lui Michel, cu dinţii clănţănind.

Îşi mângâie sânii şi se şterse, bucurându-se de senzaţia prosopului flauşat atingând pielea udă. Se îmbrăcă şi scoase un ţipăt când simţi răceala vântului. Chipul lui Michel era imaginea însăşi a fericirii, a deificării, mască a bucuriei, bătrânul Dionysos, râzând cu gura până la urechi de bucuria reuşitei, de extazul prietenei şi camaradei sale.

– Ce-ai văzut?

– Cafeneaua… canalul… parcul… Dar tu?

– Hunt Mesa… salonul de dans… Bulevardul Thoth… Table

Mountain…

În cabină, Michel pregătise o frapieră cu şampanie şi gheaţă. Scoase dopul care ţâşni, purtat de vânt, coborî uşor pe suprafaţa apei şi se îndepărtă pe valurile albastre.

*

Dar Maia refuză să mai vorbească de asta. Nu voi să le spună povestea scufundării ei. Ceilalţi povestiseră, apoi veni şi rândul ei, iar cei de pe vas o pândiră ca nişte vulturi hoitari, nerăbdători să-i înfulece experienţele trăite. Îşi bău şampania şi rămase, tăcută, pe puntea superioară, urmărind valurile largi. Pe Marte, valurile aveau un aspect ciudat, erau mari şi leneşe, impresionante. Îi adresă o privire lui Michel, pentru a-i da de ştire că se simte bine, că fusese bună ideea lui de a o trimite în adâncuri. În rest, tăcere. N-aveau decât să se hrănească din propriile lor experienţe, hoitarii!

Vasul reveni în portul DuMartheray, constând dintr-o mică semilună de apă acoperită de docuri, curbându-se sub versantul Craterului DuMartheray. Panta era acoperită de clădiri şi verdeaţă, până sus, la marginea craterului.

Debarcară şi se plimbară prin oraş, apoi cinară într-un restaurant de pe crater, urmărind cum soarele la asfinţit arunca flăcări peste apele Golfului Isidis. Briza serii cobora escarpamentul şi trecea, fluierând, spre larg, împotrivindu-se valurilor şi smulgând din crestele acestora picături care formau norişori albi, intersectaţi de scurte arcuri de curcubeu. Maia stătea lângă Michel, cu mâna când pe coapsa, când pe umărul lui.

– E uimitor, spuse cineva, să vezi şirul de coloane de sare care continuă să licărească şi acum acolo, jos.

– La fel şi rândurile de ferestre din *mensae!* Aţi văzut-o pe aceea spartă? Am vrut să mă duc să arunc o privire înăuntru, dar mi-a fost frică.

Maia făcu o grimasă, concentrată asupra clipei. Mesenii de vizavi îi vorbeau lui Michel despre ideea unui nou institut, care să se ocupe de Prima Sută şi de alţi colonişti sosiţi acolo în primii ani – un fel de muzeu, păstrător al tradiţiilor orale; despre comitete care să protejeze de la distrugere cele mai vechi construcţii etc., precum şi despre un program pentru ajutorarea primilor colonişti, acum extrem de bătrâni. În chip firesc, aceşti tineri plini de zel (iar tinerii pot fi atât de zeloşi!) erau interesaţi de ajutorul pe care l-ar fi putut primi din partea lui Michel şi de

aflarea şi, oarecum, înregistrarea tuturor celor din Prima Sută care încă se mai aflau în viaţă, adică, ziceau ei, douăzeci şi trei. Bineînţeles că Michel era deosebit de îndatoritor şi chiar părea să-l intereseze proiectul.

Maia urî ideea asta mai mult decât orice. O scufundare printre rămăşiţele trecutului, ca atunci când ţi se dau săruri cu miros respingător dar care te înviorează? Bine. E acceptabil, chiar sănătos. Dar să te fixezi asupra trecutului, să te concentrezi asupra lui era de-a dreptul dezgustător. Cu multă bucurie i-ar fi aruncat peste balustradă pe tinerii aceia atât de zeloşi. Între timp, Michel acceptă să se discute cu cei rămaşi din Prima Sută, pentru a contribui la demararea proiectului. Maia se ridică, se apropie de balustradă şi se rezemă de ea. Jos, pe apa tot mai întunecată, evantaie luminoase de stropi continuau să ţâşnească de pe creasta fiecărui val.

O femeie tânără se apropie şi se rezemă, la rându-i, de balustradă.

– Mă cheamă Vendana, îi spuse ea Maiei, pe când se uita la valuri. Sunt agentul politic local, pentru anul în curs, al Partidului Verzilor.

Avea un profil frumos, pur şi bine conturat, în tradiţia indiană clasică: pielea măslinie, sprâncenele negre, nasul lung şi gura mică, ochii căprui, inteligenţi, cu o expresie plină de subtilitate. Ciudat cât de multe puteai constata numai din studierea feţei; Maia începea să descopere că afla tot ce era important în legătură cu un om chiar de la prima vedere – o însuşire utilă, având în vedere faptul că, în ultima vreme, se simţea derutată de mai toate spusele acestor tineri indigeni. Îi era de aceea necesară această primă impresie.

Maia înţelegea (sau credea că înţelege) principiile doctrinei Verzilor. În realitate, „Verde” era un termen politic arhaic, având în vedere faptul că Marte devenise în totalitate verde, chiar şi albastru.

– Jackie Boone, începu Vendana, şi grupul de candidaţi ai partidului Marte Liber pentru ocuparea unor funcţii în această zonă se deplasează peste tot, în cadrul campaniei pentru alegerile viitoare. Dacă Jackie va fi realeasă preşedinte al partidului şi va reveni în Consiliul Executiv, atunci va continua să aplice planul partidului de a interzice toate noile emigrări de pe Pământ. E ideea ei şi a insistat foarte mult în această direcţie.

Afirmă că imigraţia pământenilor poate fi redirijată în altă parte a sistemului solar. Ceea ce nu e adevărat, dar această luare de poziţie a fost foarte bine primită în anumite sectoare. Desigur, pământenilor nu le place. Noi considerăm că, dacă Marte Liber câştigă la scară mare, pe baza unui program izolaţionist, Pământul va reacţiona extrem de violent. Ei deja se confruntă cu probleme pe care cu greu le pot aborda şi au nevoie neapărat de puţinul pe care-l putem oferi noi. Vor susţine că este o încălcare a tratatului pe care l-ai negociat. Ar putea chiar ajunge la război din cauza asta.

Maia aprobă printr-o înclinare a capului. De ani de zile simţise o tensiune tot mai accentuată în relaţiile dintre Pământ şi Marte, indiferent de asigurările date de Michel. Ştia că se va întâmpla astfel, o prevăzuse.

– Jackie dispune de o mulţime de grupuri aliniate în spatele ei, şi Marte Liber deţine, de ani de zile, o supermajoritate în Guvernul Global. În tot acest timp, a umplut la refuz cu oameni de-ai ei Tribunalele Mediului, iar acestea o vor sprijini în orice acţiune propusă pentru stoparea imigrării. Vrem să menţinem strategiile stabilite prin tratatul pe care tu l-ai negociat, chiar să ridicăm puţin cotele de imigrare, pentru a oferi Pământului tot sprijinul de care suntem în stare. Dar Jackie va fi greu de oprit. Cinstit vorbind, nici nu prea ştim cum. Aşa că m-am gândit să te întreb pe tine.

– Cum s-o împiedicăm? întrebă Maia, luată prin surprindere.

– Aşa e. Sau, la modul mai general, să te rugăm să ne ajuţi. Eu una consider că va fi nevoie să o scoatem din funcţiune ca persoană. M-am gândit că asta s-ar putea să te intereseze.

Şi Vendana întoarse capul spre Maia şi o privi cu un zâmbet plin de înţelesuri.

Părea ceva cunoscut în zâmbetul ei ironic, care îi ridica marginile gurii clasice, mici şi cu buzele pline; ceva jignitor, totuşi de preferat entuziasmului exagerat al tinerilor istorici care îl băteau la cap pe Michel. Şi pe măsură ce Maia se gândea, invitaţia i se părea din ce în ce mai bună. Era vorba aici de politică la zi, de o angajare în prezent. De obicei, trivialitatea scenei politice o dezarma, dar de data asta presupunea că întotdeauna politica momentului păruse măruntă şi stupidă, doar mai târziu căpătând aspectul acela de diplomaţie respectabilă, de Istorie imuabilă. Şi, aşa cum afirmase tânăra de alături, propunerea se putea dovedi importantă, readucând-o în centrul

acţiunii. Şi, bineînţeles (cu toate că nu se gândi la asta în mod conştient), tot ce avea să-i pună beţe în roate lui Jackie contribuia la propria satisfacţie a ei, a Maiei.

– Vorbeşte-mi mai mult despre asta, zise Maia, îndepărtându-se pentru a nu fi auzite de ceilalţi, iar tânăra înaltă şi ironică o urmă.

* * *

Michel îşi dorise dintotdeauna să facă o excursie pe Grand Canal, iar în ultima vreme o convinsese pe Maia să încerce să se mute din Sabishii înapoi la Odessa, ca o modalitate de a combate diferitele afecţiuni mintale ale femeii. Ar fi putut chiar închiria un apartament în acelaşi Complex Praxis, unde locuiseră înainte de a doua revoluţie. Era singurul loc unde Maia se simţea acasă, în afară de Underhill, pe care refuza până şi să-l viziteze, iar Michel avea impresia că revenirea ei într-un loc unde să se simtă acasă i-ar fi putut fi de folos. Aşadar, Odessa. Maia nu se împotrivi; pentru ea n-avea nicio importanţă. Chiar şi dorinţa lui Michel de a călători până acolo pe Grand Canal i se păru în regulă. Pe ea n-o interesa. În zilele acelea nu mai era sigură de nimic, avea prea puţine opinii şi prea puţine preferinţe. Asta era problema.

Iar acum Vendana spunea că Jackie avea să-şi desfăşoare campania electorală pe Grand Canal, de la nord la sud, pe un vapor mare, care îndeplinea şi funcţia de cartier general al echipei. Se aflau acolo acum, la capătul de nord al canalului, pregătindu-se.

Deci Maia se întoarse la Michel, pe terasă, iar când istoricii îi lăsară singuri, spuse:

– Aşadar, o să mergem la Odessa, pe Grand Canal, aşa cum ai spus tu.

Michel era încântat. Într-adevăr, acceptul Maiei părea să-l scape de o anumită amărăciune care urmase scufundării în oraşul de pe fundul golfului. Fusese încântat de efectul asupra Maiei al acelei reamintiri, dar lui se părea că nu-i făcuse prea bine. Contrar obiceiului, fusese reticent cu privire la experienţa sa personală, oarecum deprimat, copleşit de tot ceea ce reprezentase în propria-i viaţă marea capitală acoperită de ape. Aşa că acum, văzând că Maia reacţionase atât de bine la acea experienţă şi pentru că i se oferea pe neaşteptate perspectiva de a călători pe Grand Canal (ceea ce, după Maia, era un fel de glumă colosală), lui Michel îi veni să râdă. Iar ei îi făcu plăcere să-l vadă râzând. Michel credea că Maia ducea mare nevoie de

ajutor în acele zile, dar ea ştia prea bine că Michel era acela care avea cu adevărat probleme.

Peste câteva zile, urcau, pe o pasarelă, pe puntea unui velier lung şi îngust; unicul catarg şi pânza formau un singur corp curbat, dintr-un material alb-mohorât, în formă de aripă. Nava aceasta era un fel de feribot, circulând de jur împrejurul Mării Nordice, într-un fel de circumnavigaţie perpetuă. După ce toţi pasagerii se îmbarcară, ieşi, folosind motoarele, din micul port DuMartheray şi se îndreptă spre est, fără a pierde din vedere ţărmul. Vela se dovedi flexibilă, putându-se mişca în mai multe direcţii, modificându-şi forma ca aripa unei păsări, în fiecare clipă altfel, pe măsură ce calculatorul aferent acţiona cu precizie, pentru a prinde vânturile intermitente.

În a doua după-amiază a călătoriei spre Strâmtori, masivul Elysium îşi făcu apariţia deasupra orizontului din faţa lor, conturându-se voluminos, în nuanţe de roz, pe cerul albastru-purpuriu. Coasta continentului se vedea şi spre sud, de parcă s-ar fi întins să privească spre masivul situat de cealaltă parte a golfului; falezele şi mlaştinile alternau, după care o meandră lungă, maronie, era urmată de un ţărm şi mai înalt. Straturile roşii, orizontale ale acestui ţărm erau toate întrerupte de dungi negre şi albe ca fildeşul, iar tăpşanele acoperite de covoare de anason-de-mare şi ierburi, brăzdate de depozite albe de guano. Valurile se izbeau de stânca golaşă de la baza malurilor şi ricoşau, intersectându-se cu cele ce se năpusteau spre uscat, în scurte erupţii verticale de apă. Pe scurt, era o călătorie plăcută: îndelungile lunecări pe spinarea valurilor, vântul ca o adevărată centrală energetică în largul mării, mai ales în timpul după-amiezei, stropii de apă, gustul sărat al aerului (pentru că Marea Nordică era pe punctul de a deveni sărată), părul Maiei răvăşit de vânt, tapiseria în formă de V din siajul navei, luminoasă pe marea de indigo… Petreceau zile minunate. Totul o făcea pe Maia să-şi dorească să rămână la bord, să plutească în jurul lumii şi apoi s-o ia de la capăt, să nu debarce niciodată şi niciodată să nu se schimbe… Auzise că există oameni care o făceau deja, pe gigantice nave-seră absolut independente, străbătând marele ocean planetar, în propria lor thalasocraţie…

În faţă apăruseră Strâmtorile, care continuau să se îngusteze. Prima etapă a călătoriei se apropia de sfârşit. De ce zilele frumoase erau întotdeauna atât de scurte? Clipă de clipă, zi de zi

– fiecare atât de plină şi o, atât de frumoasă! Iar acum trecuseră pentru totdeauna, înainte ca ei să aibă şansa de a le absorbi aşa cum s-ar fi cuvenit, de *a le trăi* cu adevărat. Să navighezi prin viaţă, uitându-te în urmă la dâra lăsată pe apă, în largul mărilor, în bătaia vântului… Iar acum soarele se apropia de asfinţit, lumina cobora pieziş pe faleze, accentuându-le neregularităţile, pragurile, grotele, versanţii verticali ce coborau direct în mare, piatră roşie în apa albastră, toate neatinse de mâinile omului (deşi marea, în sine, era opera lor). Cioburi neaşteptate de splendoare spărgându-i-se în suflet. Dar soarele dispăru, iar deschizătura dintre falezele din faţă anunţa primul mare port al Strâmtorilor, mai precis Rhodos, unde se puteau opri când avea să se însereze. În amurgul prelungit, vor mânca la o cafenea de pe malul apei, iar călătoria minunată a acelei zile nu se va mai repeta niciodată. Stranie nostalgie, pentru clipa abia dusă, pentru seara care nu sosise încă.

– Ah, sunt din nou în viaţă! îşi spuse ea, mirându-se că se putuse întâmpla aşa ceva.

Michel şi scamatoriile lui! Ar fi crezut, până acum, că devenise imună la toate acele gogoriţe psihiatro-alchimiste. Că inima nu putea să îndure atâtea. Dar, în sfârşit, mai bine aşa decât starea aceea de împietrire. Cel puţin de asta era sigură. Iar acea senzaţie acută avea o anumită splendoare dureroasă – pe care o putea suporta şi de care se putea bucura, chiar pe apucate – o intensitate sublimă în faţa culorilor înserării care invadau totul. Iar sub o asemenea revărsare de lumină nostalgică, portul Rhodos arăta nemaipomenit – marele far de la capătul vestic, perechea de geamanduri sonore vopsite în roşu şi verde, culorile babordului şi tribordului. Pătrunseră apoi în apa liniştită, întunecată, a unei zone de ancorare, unde coborâră în bărci, pe când lumina zilei era tot mai slabă, şi porniră să străbată apa neagră, printre numeroase ambarcaţii exotice aflate la ancoră. Nu existau două nave la fel, deoarece proiectarea trecea printr-o perioadă de inovaţii rapide, noile materiale făcând posibil aproape orice, vechile planuri fiind reinventate, modificate drastic, până ce se revenea iarăşi la formele iniţiale. Iată un clipper, dincolo o goeletă, iar acolo ceva care seamănă în totalitate cu un outrigger… în cele din urmă, în asfinţit, se izbiră de un chei de lemn fremătând de activitate.

În amurg, toate oraşele portuare erau la fel. O cornişă, un parc îngust, curbat, şiruri de arbori, un semicerc de hoteluri şi

restaurante dărăpănate alcătuind un fundal pentru docuri... Se instalară într-unul dintre acele hoteluri, apoi se plimbară pe chei, mâncară sub o marchiză, exact cum îşi închipuise Maia. Se relaxa în certitudinea, legată de pământ, a scaunului, uitându-se cum lumina lichidă descrie meandre deasupra apei negre, vâscoase, a portului, ascultându-l pe Michel cum conversa cu oamenii de la masa vecină, gustând uleiul de măsline, pâinea, brânzeturile şi sorbind din paharul de uzo. Era uimitor cât de mult durea uneori frumuseţea, chiar şi fericirea. Şi totuşi şi-ar fi dorit ca molcomirea postprandială, în scaunele acelea tari, să continue o veşnicie.

Dar bineînţeles că lucrurile nu se petrecură aşa. Merseră la culcare mână în mână, Maia strângându-l pe Michel cât putea ea de tare. Iar a doua zi, cu bagaje cu tot, traversară oraşul până la portul interior, imediat la nord de prima ecluză a canalului, apoi se îmbarcară pe un vas mare, lung şi luxos, semănând cu o şalandă transformată într-o navă de croazieră. Erau doar doi dintre cei circa o sută de pasageri urcaţi la bord. Printre ceilalţi se aflau Vendana şi câţiva dintre prietenii ei. Ceva mai departe, cu câteva ecluze mai în faţă, pe un vas particular, se afla Jackie cu suita ei, pe punctul de a porni şi ei tot spre sud. În unele nopţi, aveau să poposească în aceleaşi oraşe de pe malul canalului.

– Interesant, spuse Maia, tărăgănat.

Auzind-o, Michel se arătă încântat şi îngrijorat totodată.

Albia Marelui Canal fusese croită de o lentilă aeriană, prin concentrarea luminii solare reflectate pe suprafaţa planetei de către soletta. Lentila plutise în linie dreaptă, la o altitudine foarte mare, pe norul termal format de gazele aruncate de roca topită şi vaporizată, tăindu-şi drum prin topirea terenului, fără niciun respect pentru detaliile topografice. Maia parcă îşi amintea că văzuse înregistrări video ale operaţiei respective, dar imaginile fuseseră luate, în mod obligatoriu, de la depărtare, fără a-i dezvălui defel dimensiunile reale ale canalului. Nava lor lungă pătrunse în prima ecluză, fiind apoi ridicată, dar nu prea mult, de apa care creştea, şi ieşi prin poarta opusă. Iată-i, aşadar, pe un lac a cărui suprafaţă era încreţită de vânturi, lat de doi kilometri, întinzându-se în linie dreaptă spre sud-vest, către Marea Hellas, aflată la două mii de kilometri distanţă. Un mare număr de ambarcaţiuni, mari şi mici, înaintau în ambele sensuri, circulând

pe dreapta, cele mai lente aproape de ţărm, după regulile standard ale traficului rutier. Majoritatea ambarcaţiunilor erau motorizate, deşi multe dispuneau şi de şiruri de catarge şi velatură de goeletă; iar unele dintre cele mai mici erau prevăzute doar cu pânze triunghiulare şi nu aveau niciun fel de motor.

– Arăbeşti, spuse Michel, arătându-le cu degetul şi referindu-se, probabil, la model.

Undeva, înaintea lor, se afla nava de pe care Jackie îşi coordona campania electorală. Maia o ignoră, concentrându-se asupra canalului pe care îl scruta de la un mal la altul. Roca absentă nu fusese excavată, ci se vaporizase, ceea ce era evident atunci când te uitai la maluri: temperaturile produse de lumina concentrată a lentilei aeriene atinseseră cinci mii de grade Kelvin, iar roca se descompusese, pur şi simplu, în atomii din care era alcătuită, şi sărise în aer. După răcire, o parte a materialului căzuse înapoi pe maluri, iar altă parte în şanţul săpat, băltind acolo sub formă de lavă. În felul acesta, canalul rămăsese cu fundul plat şi pereţii de câteva sute de metri înălţime, fiecare mai lat de un kilometru – maluri aluvionare, rotunjite, de zgură, pe care abia dacă putea creşte ceva, astfel încât acum erau la fel de sterpe şi de negre ca atunci când se răciseră, cu patruzeci de ani marţieni în urmă; excepţie făceau întâmplătoarele fisuri umplute cu nisip şi care acum debordau de verdeaţă. În apropierea malurilor, apa canalului părea neagră, apropiindu-se spre mijloc de culoarea cerului sau, mai degrabă, fiind cu o idee mai întunecată decât culoarea cerului – neîndoielnic, efectul fundului negru –, cu dungi verzi întinse în zigzag pe toată suprafaţa.

Înălţimile de obsidian ale celor două maluri, apa dintre ele neagră ca o rană, ambarcaţiuni de toate mărimile – multe dintre ele lungi şi înguste, pentru a profita la maxim de spaţiul din ecluze – după care urma, la fiecare câteva ore, un nou oraş pe malul canalului, săpat în piatră şi întinzându-se, apoi, deasupra debarcaderului. Majoritatea oraşelor fuseseră botezate după hărţile clasice ale lui Lowell şi Antoniadi, iar aceste nume fuseseră preluate, de către astronomii obsedaţi de canale, de la canalele şi râurile Antichităţii clasice. Primele oraşe pe lângă care trecură erau situate destul de aproape de ecuator şi încadrate de pâlcuri de palmieri. Urmau docurile din lemn, mărginite de mici zone riverane fremătând de activitate. Mai sus

de ele se întindeau cartiere terasate, deosebit de plăcute, urmate de oraşul propriu-zis, construit pe suprafeţele orizontale ale malului. Bineînţeles că, trasând o linie dreaptă, lentila croise pentru canal un traseu care urca direct până la Marele Escarpament, pe platoul înalt numit Hesperia, ceea ce însemna o elevaţie de patru kilometri. De aceea, la fiecare câţiva kilometri, canalul era întrerupt de un baraj prevăzut cu ecluze. Aceste construcţii, ca toate barajele ridicate în vremea respectivă, erau de fapt nişte pereţi transparenţi, ce păreau subţiri ca o folie de celofan. Cu toate acestea, rezistenţa lor era cu mult mai mare decât o cerea presiunea apei. Sau cel puţin aşa se spunea. Pentru Maia, limpezimea lor ca de sticlă era de-a dreptul jignitoare – barajele păreau un fel de moft care, cu siguranţă, avea să se prăbuşească într-o bună zi, atunci când unul dintre pereţii aceia subţiri avea să pocnească asemeni unui balon şi să dea naştere unui dezastru, iar oamenii vor reveni la bunul şi vechiul beton cu filamente de carbon. Totuşi, în condiţiile existente, să te apropii de o ecluză era totuna cu a te apropia de un perete de apă care amintea de valurile Mării Roşii despărţite pentru trecerea poporului lui Israel; peştii ţâşneau din toate părţile, la înălţime, ca nişte păsări primitive – o imagine suprarealistă, inspirată, parcă, dintr-o gravură de Escher. Călătorii pătrundeau apoi într-o ecluză, ca un mormânt cu pereţii de apă, înconjuraţi de peştii-păsări, după care urcau tot mai mult, până ce ajungeau la un alt nivel al fluviului imens, cu malurile drepte, străbătând terenul acela negru.

– Bizar, spuse Maia după prima ecluză, apoi după a doua şi chiar după a treia, iar Michel nu făcu decât să zâmbească şi să dea din cap în semn de aprobare.

În a patra seară a călătoriei, traseră la debarcaderul unui orăşel riveran numit Naarsares. Pe malul opus se afla altul şi mai mic, Naarmalcha. Denumirile păreau mesopotamiene. Un restaurant cu terasă, amenajat la înălţime, pe mal, oferea o bună privelişte în susul şi-n josul canalului şi, dincolo de acesta, până la dealurile aride care îl flancau. În faţă se vedea locul unde canalul străpungea peretele Craterului Gale, deja inundat. Gale era acum un fel de golf, o zonă de staţionare a ambarcaţiunilor şi de depozitare a mărfurilor.

După cină, Maia rămase pe terasă, uitându-se prin deschizătura Craterului Gale. Din amurgul întunecos, îşi făcură apariţia Vendana şi câţiva din însoţitorii ei.

– Cum ţi se pare canalul? o întrebară.

– Foarte interesant, răspunse Maia, pe un ton nepoliticos.

Nu-i plăcea să i se pună întrebări sau să ajungă în centrul atenţiei vreunui grup. Parcă prea semăna cu a fi un exponat într-un muzeu. Nu aveau să scoată nimic de la ea. Unul dintre tinerii grupului renunţă şi începu să discute cu femeia de lângă el. Avea chipul deosebit de frumos, cu trăsăturile cizelate cu grijă, sub o revărsare de păr negru, zâmbetul plăcut şi râsul lipsit de egoism, totul cum nu se putea mai captivant. Era tânăr, dar nu până într-atâta încât să pară neinformat. Semăna cu un indian, cu pielea extrem de neagră şi dinţii deosebit de albi şi de regulaţi, vânjos şi suplu ca un ogar, mult mai înalt decât Maia, dar fără a se număra printre noii giganţi, continuând să se menţină în limite omeneşti: neatrăgător, dar solid, plin de graţie, sexy.

Maia se apropie încet de el, pe măsură ce atmosfera devenea tot mai relaxată, de *cocktail party,* cu oamenii plimbându-se de colo până colo pentru a sta de vorbă şi a se uita la canal şi la docuri. În cele din urmă, găsi prilejul de a i se adresa tânărului, iar el nu reacţionă în niciun fel, de parcă s-ar fi apropiat de el chiar Elena din Troia sau Lucy, fosila habilină. Ce plăcut ar fi fost să poţi săruta o asemenea gură! Bineînţeles că nu se punea problema, iar Maia nici nu dorea neapărat aşa ceva. Atâta doar că o bucură gândul, iar gândul îi dădu idei. Chipurile oamenilor puteau fi atât de expresive!

Îl chema Athos. Era din Licus Vallis, de la est de Rhodos, cu bunici greci şi indieni. Contribuise la întemeierea acestui nou partid al Verzilor, convins că singura modalitate de a nu se lăsa duşi de val era aceea de a ajuta Pământul să supravieţuiască Potopului – controversată abordare, în care nu câinele dădea din coadă, ci invers, după cum recunoştea chiar el cu un zâmbet frumos, nonşalant. În momentul acela, Athos candida pentru funcţia de deputat al oraşelor din Golful Nepenthes şi, în general, îşi aducea contribuţia la coordonarea campaniei electorale a Verzilor.

– Chiar crezi că, în câteva zile, îi vom prinde din urmă pe cei de la Marte Liber? o întrebă Maia pe Vendana, ceva mai târziu.

– Exact. Avem de gând să-i înfruntăm la o întrunire în Gale.

Apoi, pe când urcau pasarela de acces pe vas, tinerii se îndepărtară de ea, îndreptându-se spre puntea din faţă, pentru a-şi continua petrecerea. Maia se văzu complet uitată; pur şi

simplu, nu mai avea ce căuta acolo. Se uită lung după ei, apoi se duse la Michel, în mica lor cabină de lângă pupă, fierbând de mânie. Nu se putea abţine, chiar dacă se simţise şocată la momentul respectiv. Uneori, chiar că îi ura pe tineri.

– *Îi urăsc!* îi spuse ea lui Michel.

O făcea, pur şi simplu, pentru că erau tineri. Îşi camufla sentimentul sub forma dispreţului pentru nesăbuinţa lor, pentru prostia, superficialitatea şi provincialismul total de care dădeau dovadă. Toate astea erau adevărate dar, mai presus de ele, Maia îi ura pe tineri. Nu doar din pricina perfecţiunii fizice ci, pur şi simplu, a vârstei lor – chestie de simplă cronologie, faptul că viitorul le stătea în faţă. Privit din acea perspectivă, totul era excelent, absolut totul! Uneori, Maia se trezea din vise în care se uita spre Marte de pe *Ares,* după aerofrânare, când îşi stabilizau orbita în vederea pregătirii pentru amartizare. Şocată de prăbuşirea bruscă în prezent, îşi dădea seama că, pentru ea, acela fusese cel mai reuşit moment dintre toate, nebunia anticipaţiei petrecută chiar acolo, sub ochii lor, atunci când totul era posibil. Asta era tinereţea!

– Consideră-i doar ca pe nişte tovarăşi de călătorie, o sfătui Michel.

O spusese de multe ori până atunci, când Maia declarase că are aceeaşi senzaţie.

– Nu vor fi tineri decât atât cât am fost şi noi. Cât ai bate din palme, nu? După care se vor pomeni bătrâni, apoi vor dispărea. Toţi trecem prin asta. Chiar şi o diferenţă de un secol nu face nici două parale. Iar dintre toate fiinţele omeneşti care au existat vreodată şi vor continua să existe, aceştia sunt singurii aflaţi în viaţă în acelaşi timp cu noi. Simplul fapt că suntem în viaţă în acelaşi timp ne face pe toţi contemporani, iar contemporanii tăi sunt singurii care te vor înţelege vreodată cu adevărat.

– Da, da, răspunse Maia, simţind adevărul spuselor lui Michel. Dar eu tot îi urăsc.

Adâncimea arsurii produse de lentila aeriană era egală pe toată lungimea canalului, aşa că, atunci când instalaţia îşi revărsase flăcările asupra Craterului Gale, tăiase o brazdă largă prin marginea acestuia, de la nord-est la sud-vest. Aceste tăieturi se dovediseră mai puţin adânci decât restul canalului, aşa că fuseseră practicate, în interiorul lor, noi tăieturi, mai înguste, se amenajaseră ecluze, craterul interior fiind transformat într-un lac

situat la înălţime, ca o bulă de mercur pe traseul nesfârşit, ca un termometru, al canalului. Sistemul lowellian al nomenclaturii antice era, din anumite motive, deficitar, iar ecluzele de la nord-est erau flancate de un orăşel împărţit în două, căruia îi spuneau Birch's Trenches – adică „Şanţurile lui Birch". Oraşul mai mare, amplasat de o parte şi de alta a ecluzelor sud-vestice, se numea Banks, adică „Malurile". Acesta acoperea zona de topire rezultată în urma arsurii, după care se ridica pe terase largi, curbate, până pe marginea netopită a craterului, de unde se vedea lacul interior. Era un oraş agitat; echipajele şi pasagerii navelor în trecere dădeau buzna pe pasarele, pentru a se alătura unei serbări mai mult sau mai puţin continue. În seara cu pricina, petrecerea se concentrase asupra sosirii caravanei electorale a partidului Marte Liber. O piaţă largă, acoperită cu gazon, de pe platforma întinsă situată deasupra ecluzei dinspre lac, era ticsită de lume. Unii ascultau discursurile rostite de pe un podium amenajat pe acoperişul unei clădiri de unde se vedea întreaga piaţă, iar alţii ignorau întreaga agitaţie şi mergeau la cumpărături, se plimbau, beau ori admirau ecluza, consumând preparatele cumpărate de la mici standuri învăluite în aburul şi fumul mâncărurilor. Alţii dansau ori colindau la întâmplare, explorând cartierele de sus ale oraşului.

Pe toată durata discursurilor electorale. Maia rămase pe o terasă de deasupra scenei, care-i oferea o imagine asupra zonei din spatele tribunelor, unde Jackie şi ceilalţi lideri ai partidului îşi făceau de lucru, stând de vorbă sau ascultând, în vreme ce aşteptau să le vină rândul sub lumina reflectoarelor. Se aflau acolo Antar, Ariadne şi încă vreo câţiva, pe care şi-i reamintea doar pe jumătate, din recente programe de ştiri. Observarea de la distanţă putea fi deosebit de concludentă. Vedea acolo, jos, desfăşurându-se întreaga dinamică dominatoare a primatelor, la care Frank se referise în permanenţă. Doi-trei bărbaţi se ocupau în exclusivitate de Jackie. Acelaşi lucru îl făceau şi două femei, dar în alt fel. Unul dintre bărbaţi, pe nume Mikka, făcea parte din Consiliul Executiv Global, fiind un lider al partidului Marte în Primul Rând, una dintre cele mai vechi formaţiuni politice de pe planetă, înfiinţat anume pentru a se opune reînnoirii primului Tratat marţian. După câte-şi aducea aminte Maia, chiar şi ea fusese membră a acestui partid. Acum, politica marţiană se derula după un tipar amintind, într-un fel, de ţările parlamentare europene, cu un larg spectru de mici partide ce susţineau câteva

coaliţii centriste, în cazul de faţă Marte Liber, Partidul Roşilor şi matriarhatul de la Dorsa Brevia; ceilalţi se agăţau de ei ori umpleau goluri sau alergau spre grupările colaterale, toţi mutându-se dintr-o parte într-alta, în alianţe temporare, pentru a-şi susţine cauzele mărunte. În acest eşichier politic, Marte în Primul Rând devenise un fel de aripă politică a sabotorilor Roşii care continuau să existe în interiorul lui, o organizaţie primejdioasă, eficientă, lipsită de scrupule – adăpostită de supermajoritatea celor de la Marte Liber, fără niciun motiv ideologic plauzibil. Era imposibil să nu funcţioneze între ei un fel de acord sau ceva mult mai personal. Se vedea după felul în care Mikka se ţinea după Jackie, după cum se uita la ea, ca un amant sau un foarte recent fost amant. Maia era în stare să parieze pe asta, mai ales că existaseră unele zvonuri în acest sens.

Discursurile lor se refereau toate la frumosul, la minunatul Marte, la felul în care acesta avea să fie distrus de suprapopulare, dacă nu se punea capăt următoarelor imigrări de pe Pământ. De fapt, se putea face mare caz din acest punct de vedere, aşa cum o demonstrau ovaţiile şi aplauzele mulţimii. Atitudinea lor era profund ipocrită, deoarece majoritatea aplauzelor proveneau de la turiştii pământeni, iar ei toţi erau imigranţi sau copii de imigranţi. Oricum, ovaţionau. Era un bun subiect electoral, mai ales dacă se ignora riscul războiului, imensitatea de necontestat a Pământului şi rolul lui primordial în existenţa civilizaţiei umane. Să-l înfrunţi în felul acesta... în sfârşit, nu conta. Oamenii ăştia nu dădeau doi bani pe Pământ şi nici nu-l înţelegeau. Aşa că atitudinea lor sfidătoare nu făcea decât ca Jackie să pară şi mai curajoasă, şi mai frumoasă, în timp ce susţinea ideea unui Marte liber. Pentru ea, ovaţiile se dovediră răsunătoare şi susţinute. Evoluase foarte mult de la discursurile ei stângace din timpul celei de-a doua revoluţii, iar acum era bună. Chiar foarte bună.

Când vorbitorii Verzilor se ridicară pentru a lua cuvântul şi a aduce argumente în favoare unui Marte deschis, încercară să se refere la pericolul prezentat de strategia unui Marte ostil imigrărilor, dar reacţia publicului se dovedi, desigur, mult mai puţin entuziastă decât în cazul lui Jackie. Cinstit vorbind, poziţia lor semăna cu laşitatea, iar dorinţa lor de a avea o planetă deschisă era de-a dreptul naivă. Înainte de a veni la Banks, Vendana îi făcuse Maiei propunerea de a lua cuvântul, dar ea refuzase, iar acum avea confirmarea raţionamentului său. Nu îi

invidia pe aceşti vorbitori pentru poziţia lor lipsită de popularitate, în faţa unor partizani tot mai puţini.

După aceea, Verzii efectuară un fel de autopsie a partidului, iar Maia le critică destul de sever poziţia:

– Niciodată n-am văzut o asemenea incompetenţă. Încercaţi să-i speriaţi, dar nu faceţi decât să păreţi copleşiţi de teamă. Aveţi nevoie de un băţ, dar vă trebuie şi momeala, morcovul de la capătul băţului. Băţul este posibilitatea izbucnirii unui război, dar ar trebui să le spuneţi de ce ar fi bine să încurajăm sosirea pământenilor fără a părea nişte idioţi. Trebuie neapărat să le amintiţi că noi toţi avem origine pământeană, că întotdeauna vom fi nişte imigranţi pe meleagurile astea. Asta pentru că niciodată nu veţi putea abandona Pământul.

Auzind-o, cei prezenţi dădură din cap aprobator, printre aceştia aflându-se şi Athos. Apoi, Maia o trase pe Vendana deoparte şi ceru lămuriri cu privire la recentele legături amoroase ale lui Jackie.

Într-adevăr, Mikka era unul dintre partenerii dobândiţi recent şi continua să-şi menţină poziţia. În orice caz, Marte în Primul Rând era mult mai pornit împotriva imigrării decât partidul majoritar. Maia dădu din cap. În mintea ei începuse să se contureze un plan.

După ce încheie discuţia, Maia porni la întâmplare prin centrul oraşului împreună cu Vendana, Athos şi ceilalţi, până când dădură peste o formaţie interpretând ceea ce ei numeau „Sunete din Sheffield”. Pentru Maia, muzica aceea nu era formată decât din zgomote – douăzeci de ritmuri diferite, răsunând concomitent, produse de instrumente care nu erau menite percuţiei şi nici măcar utilizării în scopuri muzicale. Dar se potriveau ţelului urmărit de ea, deoarece, pe fondul acestor zăngănituri şi bătăi în tobe, izbuti să-i dirijeze pe neobservate pe tinerii Verzi în apropierea lui Antar, pe care-l zărise pe ringul de dans. Când ajunseră mai aproape de el, Maia exclamă:

– A, uite-l şi pe Antar! Bună, Antar! Dumnealor sunt tovarăşii mei de călătorie. Se pare că ne aflăm pe urmele voastre, îndreptându-ne spre Hell’s Gate şi de acolo spre Odessa. Cum merge campania?

Antar era în postura lui obişnuită, plină de graţie princiară, un bărbat căruia cu greu i se putea obiecta ceva, chiar şi atunci când ştiai cât e de reacţionar şi în ce covârşitoare măsură se aflase în solda naţiunilor arabe de pe Pământ. De bună seamă că

acum se întorcea împotriva acelor aliaţi de demult – o altă latură primejdioasă a strategiei antiimigraţioniste. Era ciudat cum conducerea partidului Marte Liber hotărâse să înfrunte puterile pământene şi, în acelaşi timp, să încerce să domine toate noile aşezări din jurul planetelor exterioare. Hybris. Ori poate că doar se simţeau ameninţaţi: Marte Liber fusese dintotdeauna partidul tinerilor indigeni, iar dacă imigraţia nestingherită ar fi adus milioane de issei, statutul partidului ar fi fost pus în primejdie: nu numai supramajoritatea acestuia, dar şi majoritatea simplă. Noile hoarde soseau cu toate fanatismele intacte: biserici şi moschei, steaguri, arme de foc ascunse, conflicte deschise. Hotărât lucru, era momentul ca partidul să ia atitudine, deoarece în timpul imigrării intensive din ultimul deceniu nou-sosiţii începuseră, evident, să construiască un alt Pământ, la fel de prost ca şi primul. John ar fi înnebunit, Frank ar fi râs, Arkadi ar fi zis: „Ce vă spuneam eu?” şi ar fi sugerat o nouă revoluţie.

Dar Pământul trebuia abordat mult mai realist. Nu putea fi dat deoparte şi nici trecut cu vederea. Iar aici, în acest moment, Antar se purta amabil, extrem de amabil, de parcă ar fi considerat că Maia îi putea fi de vreun folos. Şi, deoarece el o însoţea întotdeauna pe Jackie în deplasările ei, Maia nu se arătă de loc surprinsă atunci când Jackie şi încă vreo câţiva îşi făcură apariţia în jurul lui, şi toţi îi salutară. Maia o salută pe Jackie printr-o înclinare a capului, iar aceasta îi adresă un zâmbet impecabil. Maia făcu un gest către noii ei însoţitori şi îi prezentă pe fiecare în parte, cu multă grijă. Când ajunse la Athos, o văzu pe Jackie cercetându-l cu atenţie, iar Athos, în momentul prezentărilor, îi adresă o privire prietenoasă. Repede, dar cu un aer foarte degajat, Maia începu să-l chestioneze pe Antar despre Zeyk şi Nazik care, după câte se părea, locuiau pe coasta golfului Acheron. Cele două grupuri se apropiaseră, încet, de locul de unde se auzea muzica, şi în curând, dacă o ţineau tot aşa, aveau să se amestece printre dansatori, unde muzica, prea tare, avea să-i împiedice a mai auzi alte cuvinte decât pe cele proprii.

– Îmi plac aceste „Sunete din Sheffield”, îi spuse Maia lui Antar. Mă ajuţi să ajung pe ringul de dans?

Era doar o glumă, fiindcă Maia nu avea nevoie de niciun ajutor pentru a străbate mulţimea. Dar Antar o luă de braţ şi nu o observă pe Jackie care stătea de vorbă cu Athos – sau se prefăcu doar că nu o observă. Oricum, pentru el era o poveste veche. Dar Mikka acela, care arăta atât de înalt şi puternic văzut de aproape

– de origine scandinavă, poate, părând destul de pripit –, se târa acum în urma grupului, cu un aer acru. Maia strânse din buze, mulţumită că mişcarea pornise bine. Dacă Marte în Primul Rând era mult mai izolaţionist decât Marte Liber, atunci un conflict între cele două partide nu putea fi decât folositor.

Aşa că începu să danseze cu un entuziasm pe care nu-l mai simţise de ani de zile. Într-adevăr, dacă te concentrai numai asupra tobelor bas şi urmăreai ritmul acestora, atunci muzica semăna cu bătaia unei inimi emoţionate. Iar dincolo de acel bas de bază din fundal, trăncăneala diferitelor bucăţi de lemn, a ustensilelor de bucătărie şi a pietrelor rotunde nu însemna nimic mai mult decât sunetele trecătoare ale unui stomac deranjat sau al unor gânduri grăbite. Parcă totul căpăta un sens, nu un sens muzical în accepţiunea Maiei, ci un sens oarecum ritmic. Dansa, asuda, se uita la Antar care se mişca graţios pe ring. Poate că era un prost, dar nu se vedea. Jackie şi Athos dispăruseră. La fel şi Mikka. Oare avea să explodeze ca o novă şi o să-i ucidă pe toţi? Maia zâmbi şi se învârti în ritmul muzicii.

Michel se apropie de ea, iar Maia îi zâmbi cu gura până la urechi şi îl îmbrăţişa, asudată. Lui Michel îi plăceau aceste îmbrăţişări asudate, şi arătă mulţumit, dar curios.

– Credeam că nu-ţi place genul acesta de muzică.

– Uneori îmi place.

La sud de Gale, canalul urca ecluză după ecluză, până în regiunile muntoase din Hesperia. Pe când traversa aceste regiuni, la est de masivul Tyrrhena, se menţinea la o elevaţie de aproape patru kilometri, considerată tot mai frecvent drept o altitudine de cinci kilometri deasupra nivelului mării, aşa că nu prea mai era nevoie de ecluze. Zile în şir navigară de-a lungul canalului, folosind când motoarele, când puterea micilor vele de pe catargele navei, oprindu-se în unele dintre oraşele riverane, trecând de altele. Oxus, Jaxartes, Scamander, Simois, Xanthus, Steropes, Polyphemus... Poposiră în fiecare dintre acestea, ţinând pasul cu campania celor de la Marte Liber şi însoţind majoritatea celorlalte şalande şi iahturi care se îndreptau spre Hellas. Totul se întindea neschimbat spre ambele orizonturi; cu toate că, în unele locuri din această regiune, fasciculul de lumină provenit de la lentilă tăiase un alt material decât obişnuitul regolit bazaltic, astfel încât, în procesul de vaporizare şi condensare, se produseseră unele variaţii ale malurilor

aluvionare, apăruseră zone de obsidian şi sideromelan, turbioane de o culoare lucioasă, strălucitoare, cu nuanţe de verde-porfiriu marmorat sau de galben-sulfuric violent, conglomerate şi chiar o zonă lungă cu maluri de sticlă transparentă, de o parte şi de alta a canalului, distorsionând înălţimile de dincolo de ele şi reflectând cerul pe porţiuni întinse. Această zonă, denumită Glass Banks, sau „Malurile de Sticlă”, cunoscuse, desigur, o dezvoltare intensă. Între oraşele riverane se întindeau alei mozaicate, umbrite de palmieri în imense vase de porţelan, dincolo de care se vedeau vile complet dotate, inclusiv cu pajişti şi garduri vii. Oraşele de pe Glass Banks erau văruite, strălucind în culorile pastel ale jaluzelelor, ferestrelor şi uşilor, cu acoperişurile din ţigle smălţuite în albastru şi lungi firme luminoase, multicolore, deasupra marchizelor albastre ale restaurantelor de pe faleză. Era un fel de Marte de vis, imaginea unui canal dintr-un vechi tărâm feeric dar, din această cauză, deosebit de frumos. Zilele trecerii prin această regiune se dovediră călduroase şi lipsite de vânt, cu suprafaţa apei la fel de netedă ca şi ţărmurile şi tot atât de limpede: o lume de sticlă. Maia îşi petrecea timpul pe puntea din faţă, sub un baldachin verde, uitându-se la şlepurile cu mărfuri şi la ambarcaţiunile turistice cu zbaturi, plutind în sens opus, cu toţi pasagerii pe punte pentru a se bucura de priveliştea malurilor de sticlă şi de oraşele colorate care le decorau. Aici se afla inima industriei turistice de pe Marte, destinaţia preferată a vizitatorilor de pe alte planete. Ridicol, dar adevărat, şi nu se putea să nu recunoşti că era frumos. Uitându-se lung la peisajul care-i trecea prin faţa ochilor, Maia se gândi, că indiferent care partid va câştiga viitoarele alegeri generale, indiferent cum se va rezolva problema imigrării, lumea aceasta va rămâne, pesemne, neschimbată, strălucind ca o jucărie în soare. Cu toate astea, spera că schema ei va da rezultate.

Pe măsură ce înaintau spre sud, începu să se facă simţită răcoarea toamnei din acea emisferă. Pe malurile cândva bazaltice îşi făcură apariţia arbori de esenţă tare, cu frunze licărind în nuanţe de roşu şi galben, iar într-o dimineaţă zăriră o pojghiţă de gheaţă acoperind apa netedă din apropierea ţărmurilor. De sus, de pe malul vestic, vulcanii Tyrrhena Patera şi Hadriaca Patera se vedeau înălţându-se la orizont ca nişte Fuji turtiţi; Hadriaca îşi arăta obeliscul tărcat de gheţuri albe pe

stânca neagră, pe care Maia îl văzuse pentru prima dată de pe partea cealaltă, ieşind din Dao Vallis, atunci când vizitase bazinul Hellas, în curs de inundare, cu atâţia ani în urmă. Fusese însoţită de tânăra aceea... Cum o chema oare? Ruda unei cunoştinţe de-a ei.

Canalul străpungea colinele ca nişte spinări de balaur din Hesperia Dorsa. Oraşele deveniră mai austere, mai muntoase. Semănau cu cele de pe malurile Volgăi sau cu satele de pescari din Noua Anglie, doar că purtau nume ca Astapus, Aeria, Uchronia, Apis, Eunostos, Agathodaimon, Kaiko... Fâşia lată de apă îi ducea tot mai departe spre sud, zi de zi, dreaptă ca un suport de busolă, şi îţi aminteai cu greu că acesta era singurul canal, că asemenea întinderi de apă nu se aflau pretutindeni, acoperind planeta ca o reţea, aşa cum se vedeau pe hărţile visului de demult. Ba nu, mai era un canal mare, la Boone's Neck, doar că acela era scurt şi foarte lat, lărgindu-se an de an, pe măsură ce draglinele şi curentul estic muşcau din malurile lui. De fapt, nici nu mai era chiar un canal, ci mai degrabă o strâmtoare artificială. Pe toată suprafaţa planetei, doar aici visul canalelor devenise realitate. Iar când te aflai aici, plutind liniştit pe suprafaţa apei, când malurile înalte te împiedicau să vezi mai departe, plutea în aer o notă de romanţă, sentimentul că toate ciondănelile lor politice şi personale căpăta un fel de grandoare barsoomiană.

Sau aşa simţea Maia, când se plimba, în prag de seară, sub luminile pastelate ale oraşelor. Într-unul dintre acestea, numit Anteus, se plimbă pe promenada de pe malul canalului, uitându-se la ambarcaţiunile mari şi mici, la tinerii înalţi şi frumoşi care beau şi discutau fără grabă, unii pregătind fripturi pe grătare prinse de balustradă, deasupra apei. Pe un doc larg, înaintând în canal, se afla o cafenea în aer liber, de unde se auzeau sunetele tânguitoare ale viorii unui ţigan. Instinctiv, Maia intră în cafenea, şi numai în ultima clipă îi zări pe Jackie şi Athos, singuri la o masă, aplecaţi atât de mult unul spre celălalt, încât frunţile aproape că li se atingeau. De bună seamă că Maia n-ar fi dorit să întrerupă o scenă atât de promiţătoare, dar bruscheţea cu care se opri atrase atenţia lui Jackie. Aceasta înălţă ochii, apoi tresări. Maia se întoarse să plece, dar văzu că Jackie se ridică şi se apropie de ea.

O altă scenă, îşi spuse Maia, doar în parte nefericită de o asemenea perspectivă. Dar Jackie zâmbea, iar Athos venea şi el,

în pas cu dânsa, privind totul cu ochi mari, plini de inocenţă. Ori nu avea habar de trecutul relaţiilor dintre ele, ori îşi putea stăpâni foarte bine reacţiile. Maia era înclinată să creadă că e vorba de a doua variantă, pur şi simplu din pricina privirii lui, doar cu puţin prea inocentă pentru a fi fost adevărată. Un actor.

– Frumos canalul ăsta, nu crezi? spuse Jackie.

– O capcană turistică, răspunse Maia, dar una frumoasă, care îi face pe turişti destul de apropiaţi unii de alţii.

– Ei, hai, făcu Jackie râzând şi prinzându-l pe Athos de braţ. Unde ţi-e simţul romantic?

– Care simţ romanic? întrebă Maia, mulţumită de acea manifestare publică a afecţiunii.

Jackie, cea de demult, n-ar fi făcut aşa ceva. Şi fu şocată să constate că Jackie nu mai era tânără, o prostie din partea ei că nu se gândise până atunci la asta, dar pentru ea percepţia trecerii timpului însemna un asemenea amestec de senzaţii, încât vederea propriul chip în oglindă însemna un şoc interminabil. În fiecare dimineaţă se trezea într-un secol greşit. Iar acum, prezenţa lui Jackie, ca o matroană, la braţ cu Athos, nu făcea decât să contribuie la aceeaşi senzaţie de imposibilitate. Asta era fata aceea obraznică din Zygote, tânăra zeiţă din Dorsa Brevia?

– Toţi oamenii au simţ romantic, spuse Jackie.

Trecerea anilor nu o făcuse mai înţeleaptă. O altă discontinuitate cronologică. Poate că prea multele tratamente de longevitate îi năclăiseră creierul. Curios lucru cum, după utilizarea cu atâta asiduitate a tratamentului, rămâneau totuşi semne de îmbătrânire. De unde anume proveneau, în absenţa erorilor de diviziune celulară? Pe chipul lui Jackie nu apăruse niciun rid; în anumite privinţe, ar fi putut trece drept o persoană de douăzeci şi cinci de ani, iar expresia aceea de îndrăzneală booniană, de fericire, era la fel de evidentă ca oricând. Într-adevăr, doar în privinţa aceea semăna cu John, strălucind ca firma de neon a cafenelei de deasupra lor. Dar, în ciuda tuturor amănuntelor, într-un fel îşi arăta vârsta – ceva în priviri sau într-un anumit *Gestalt* la lucru, în pofida tuturor manipulărilor medicale.

Apoi, una dintre multele asistente ale lui Jackie apăru în mijlocul lor gâfâind, icnind, desprinzându-i braţul de Athos, tremurând şi strigând:

– Jackie, îmi pare atât de rău, atât de rău, a murit, a murit…

– Cine? întrebă Jackie pe un ton tăios, de parcă ar fi plesnit-o peste faţă.

– Zo! răspunse pe un ton nefericit tânăra (care şi ea îmbătrânea).

– Zo?

– Un accident de zbor. A căzut în mare.

Vestea asta ar fi trebuit s-o mai potolească, îşi spuse Maia.

– Aşa, va să zică… spuse Jackie.

– Dar costumele de pasăre… protestă Athos, care şi el îmbătrânea. Oare nu…

– Nu ştiu nimic despre asta.

– Nu contează, interveni Jackie, făcându-i să tacă.

Mai târziu, Maia auzi o relatare a accidentului, făcută de un martor ocular, iar imaginea îi rămase pentru totdeauna întipărită în minte – două zburătoare zbătându-se în valuri ca nişte libelule ude, menţinându-se totuşi la suprafaţă, în aşa fel încât ar fi trebuit să scape, până când unul dintre valurile Mării Nordice le prinsese şi le izbise de piciorul unei stânci ieşite din ape, după care nefericitele dispăruseră în unde.

Iar acum Jackie era retrasă, închisă în ea, gândindu-se la cele petrecute. Maia auzise că ea şi Zo nu fuseseră prea apropiate. După spusele unora, chiar s-ar fi urât. Dar era copilul ei. Nu trebuie să supravieţuieşti copiilor tăi, iar asta o simţea, instinctiv, chiar şi Maia, care nu avusese copii. Dar ei abrogaseră toate legile, pentru ei biologia nu mai însemna nimic, şi iată unde ajunseseră. Dacă Ann l-ar fi pierdut pe Peter pe cablul care se prăbuşea, dacă Nadia şi Art ar pierde-o vreodată pe Nikki… Până şi Jackie, cât era ea de nesăbuită, trebuia să-şi dea seama de asta.

Iar ea o simţea cu adevărat. Se concentra, încercând să afle o cale de scăpare. Dar n-avea să poată găsi, de aceea avea să ajungă un alt om. Îmbătrânirea… nu are nimic de-a face cu timpul, absolut nimic.

– O, Jackie! spuse Maia, întinzând o mână spre ea; dar, văzând-o cum tresare, şi-o retrase. Scuză-mă.

Până şi în momentele când oamenii au cea mai mare nevoie de ajutor, izolarea lor atinge cote extreme. Maia învăţase acest lucru în noaptea dispariţiei lui Hiroko, atunci când încercase să-l liniştească pe Michel. Nu era nimic de făcut.

Aproape că se pregăti să o pocnească pe tânăra asistentă care plângea, dar se abţinu.

– Ce-ar fi s-o însoţeşti pe doamna Boone pe vaporul vostru şi apoi, o vreme, să nu laşi pe nimeni s-o deranjeze?

Jackie rămânea mai departe adâncită în gânduri. Reacţia ei faţă de Maia fusese doar instinctivă. Era uluită, nu-i venea să creadă, iar neîncrederea îi canaliza toate eforturile. Exact la ce te puteai aştepta după pierderea oricărei fiinţe omeneşti. Poate că era şi mai rău dacă nu te înţelegeai cu copilul, mai rău decât dacă l-ai fi iubit. O, Doamne!

– Du-te, îi spuse Maia asistentei.

Dintr-o privire, îi porunci lui Athos s-o ajute. Cu siguranţă că, într-un fel sau altul, asta avea să facă impresie asupra lui Jackie. O luară de acolo. Jackie continua să aibă cel mai frumos spate din lume – şi se ţinea dreaptă ca o regină. Numai că toate astea se vor schimba atunci când vestea primită îşi va fi făcut loc în conştiinţa ei.

Mai târziu, Maia ajunse la marginea sudică a oraşului, unde luminile se terminau, iar luciul înstelat al canalului era încadrat de terase negre, de zgură. Semăna cu sulul de pergament al unei vieţi, cu linia lumii din palma cuiva: şerpi strălucitori de neon şerpuind pe pământ, către orizontul negru. Stele deasupra şi dedesubt, o pistă neagră pe care lunecau fără zgomot.

Se întoarse la ambarcaţia lor. Străbătu cu greutate pasarela. Era supărător să nutreşti astfel de sentimente faţă de un duşman, să pierzi un inamic din cauza unui asemenea dezastru.

– Acum pe cine o să mai urăsc? îi strigă lui Michel.

– Ei bine… începu Michel şocat, apoi continuă pe un ton liniştitor: Sunt sigur că o să te gândeşti tu la cineva.

Maia râse scurt. Michel zâmbi abia schiţat, apoi ridică din umeri, redevenind foarte serios. Pe el tratamentul îl ademenise mai puţin decât pe oricare dintre dânşii. Întotdeauna insistase că nu este vorba decât de un basm al nemuririi, sădit într-un trup muritor. Ajungea de-a dreptul morbid când se discuta despre asta, iar acum Maia căpătase o altă ilustrare a opiniei lui.

– Deci, în cele din urmă, mult-prea-omenescul i-a luat copilul, spuse el.

– Zo a fost o idioată, cu riscurile acelea la care se expunea. O căuta cu lumânarea.

– N-a crezut că ar putea să i se întâmple.

Maia dădu din cap. Fără îndoială că Michel avea dreptate. Puţini mai credeau în moarte, mai ales tinerii – care nu crezuseră niciodată, chiar şi înainte de epoca tratamentelor. Iar acum,

credeau mai puţin decât oricând. Dar, indiferent de ceea ce s-ar fi spus, moartea poposea tot mai des în mijlocul lor, mai ales printre cei deosebit de vârstnici. Îşi făceau apariţia boli noi sau reveneau boli vechi sau se producea un colaps holistic, fără nicio cauză aparentă. În ultimii ani, acesta din urmă îi ucisese pe Helmut Bronski şi Derek Hastings, oameni pe care Maia îi întâlnise, chiar dacă nu-i cunoscuse prea bine. Iar acum un accident răpusese pe cineva atât de tânăr în comparaţie cu ei, încât nu avea niciun sens, nu se potrivea în niciun tipar în afară de nesăbuinţa tinereţii. Un accident. O neşansă întâmplătoare.

– Încă mai vrei să-l convingi pe Peter să vină? întrebă Michel, fără nicio legătură cu discuţia de până atunci.

Ce mai era şi asta? *Realpolitik* din partea lui? A, încerca să o distragă. Maia aproape că râse din nou.

– Haide să luăm iar legătura cu el, spuse. Să vedem dacă poate să vină.

Dar făcea asta doar pentru a-l linişti pe Michel. Inima îi rămăsese la cele întâmplate.

Avea să fie începutul unui şir de decese.

* * *

Doar că în momentul acela nu ştia. Şi pe urmă nu venise decât sfârşitul călătoriei lor pe canal.

Acţiunea lentilei aeriene încetase doar la mică distanţă de marginea estică a albiilor de râuri din Bazinul Hellas, între văile Dao şi Harmakhis. Segmentul final al canalului fusese săpat cu mijloace convenţionale – şi cobora atât de precipitat panta estică, abruptă, a bazinului, încât fuseseră necesare numeroase ecluze care aici funcţionau ca nişte baraje, astfel încât canalul nu mai avea înfăţişarea clasică din zona muntoasă, ci semăna mai degrabă cu o serie de lacuri de acumulare legate prin scurte râuri late, roşietice, pornind de la baza fiecăruia dintre acele baraje transparente. Aşa că străbătură un lac după altul, coborând tot mai mult, într-o procesiune lentă de şalande, ambarcaţiuni cu pânze, nave de pasageri şi vapoare, iar atunci când coborau în ecluze vedeau, prin pereţii transparenţi, salba de lacuri ca o scară imensă, cu trepte albastre, coborând până la platoul îndepărtat, ca de bronz, al Mării Hellas. Undeva, în ţinuturile aride şi accidentate din dreapta şi stânga canalului, canioanele Dao şi Harmakhis pătrundeau adânc în platoul de piatră roşie, urmându-şi cursurile, în chip mult mai firesc, în josul pantei; dar acum, cu prelatele demontate, cele două canioane nu

se vedeau până când nu ajungeai chiar pe marginea lor, iar de pe canal nu se zăreau deloc.

La bordul ambarcaţiei, viaţa îşi urma cursul. După toate aparenţele, cam la fel se prezenta situaţia şi pe vasul celor de la Marte Liber unde, se spunea, Jackie se simţea bine. Încă se mai întâlnea cu Athos, atunci când cele două vase erau oprite în acelaşi oraş. Accepta cu graţie manifestările de simpatie, apoi devia discuţia în altă direcţie, de obicei spre problemele campaniei în curs. Iar campania lor continua să meargă bine. Sub îndrumarea Maiei, campania Verzilor era condusă mai eficient decât până atunci, dar sentimentele antiimigraţioniste rămâneau puternice. Oriunde se duceau, ceilalţi consilieri şi candidaţi de la Marte Liber luau cuvântul la mitinguri, iar Jackie nu avea decât apariţii scurte, ocazionale, pline de demnitate. Era un orator mult mai bun şi mai inteligent decât altădată. Dar, ascultând discursurile celorlalţi, Maia îşi făcu o imagine clară asupra celor aflaţi la conducerea organizaţiei, iar câţiva dintre aceştia păreau foarte fericiţi că se aflau în luminile rampei. Un tânăr – încă unul dintre tinerii lui Jackie –, pe nume Nanedi, se evidenţia în mod deosebit, iar Jackie nu părea prea mulţumită să constate asta. Se purta foarte rece cu el, ocupându-se tot mai mult de Athos, de Mikka şi chiar de Antar. În unele seri părea o veritabilă regină în mijlocul însoţitorilor ei. Dar Maia privea dincolo de aparenţe, până la adevărul pe care îl descoperise în Anteu. De la o sută de metri depărtare, vedea întunericul din inima lucrurilor.

Totuşi, când Peter îi răspunse la apel, Maia îi solicită o întrevedere în legătură cu alegerile în curs, iar când el sosi, Maia râmase în expectativă, cu ochii în patru. Ceva avea să se întâmple.

Peter arăta relaxat, calm. În zilele acelea locuia în Charitum Montes, lucrând în cadrul proiectului rezervaţiei naturale de la Argyre, ca şi la o cooperativă care producea navete destinate să-i ducă în spaţiul cosmic pe cei care doreau să evite elevatorul. Era relaxat, calm, oarecum închis în el. Semăna cu Simon.

Antar se supărase deja pe Jackie, care-l deranja mai mult decât de obicei prin lipsa ei de discreţie în privinţa lui Athos. Mikka, la rândul lui, era mai furios chiar decât Antar. Acum, cu Peter la îndemână, Jackie îl nedumerea şi îl înfuria şi pe Athos, deoarece îşi îndrepta toată atenţia asupra nou-venitului. Era sigură de sine ca un magnet. Dar se simţea atrasă de Peter, cel inert faţă de ea ca întotdeauna. Fierul faţă de magnet.

Deprimant cât de previzibili puteau fi cei doi – dar erau utili. În mod subtil, campania partidului Marte Liber pierdea teren. Antar nu mai era atât de îndrăzneţ încât să le sugereze celor din Qahira să uite de Arabia în momentele dificile. Mikka înăsprea criticile din partea lui Marte în Primul Rând referitoare la acele poziţii ale lui Marte Liber care nu aveau legătură cu imigrarea, atrăgându-i de partea lui şi pe alţi membri ai Consiliului Executiv. Da, Peter acţiona ca un stimulent al laturii nepolitice a lui Jackie, făcând-o să acţioneze haotic şi ineficient. Deci totul mergea după cum plănuise Maia. Ca să o dobori pe Jackie, era de ajuns să arunci cu bărbaţi în direcţia ei, ca nişte bile de popice. Cu toate astea, Maia nu trăia niciun sentiment de triumf.

Apoi, ieşiră din ecluza finală în golful Malachite, o indentaţie în formă de pâlnie a Mării Hellas; apa puţin adâncă de aici era acoperită de vălurele bătute de soare. Ceva mai departe, pătrunseră lin pe marea mai întunecată, unde multe şalande şi alte vase mai mici se întorceau spre nord şi o luau spre Hell's Gate, cel mai mare port maritim de pe coasta estică a lui Hellas. Vasul lor se alătură acestei procesiuni şi, în curând, marele pod care traversa Dao Vallis îşi făcu apariţia la orizont, după care zăriră versanţii acoperiţi de construcţii de la intrarea în canion, iar apoi catargele, debarcaderul lung, instalaţiile portuare.

Maia şi Michel coborâră pe ţărm şi porniră pe străzile pietruite, în trepte, până la vechile cămine Praxis, de sub pod. În săptămâna următoare, avea loc o sărbătoare a recoltei, la care Michel dorea să participe, după care urmau să se îndrepte spre insula Minus One şi de acolo spre Odessa. După ce se înregistrară şi-şi lăsară bagajele, Maia plecă la plimbare pe străzile din Hell's Gate, fericită că scăpase din captivitatea navei, că poate merge de una singură. Era aproape de asfinţit, la capătul unei zile care începuse pe Grand Canal. Călătoria se terminase.

Maia fusese ultima oară la Hell's Gate în 2121, cu ocazia primului tur pe pistă al bazinului, când lucra la Deep Waters şi călătorea împreună cu… cu Diana! Aşa o chema. Strănepoată a lui Esther şi nepoată a lui Jackie. Într-adevăr, prin fata aceea înaltă şi veselă îi cunoscuse Maia pe tinerii indigeni, nu numai datorită legăturilor ei cu noile aşezări din jurul bazinului, ci şi prin ea însăşi, prin atitudinile şi ideile ei, prin modul cum Pământul nu însemna pentru ea mai mult decât un simplu cuvânt, prin felul în

care propria-i generaţie îi capta tot interesul, toate eforturile. Atunci începuse Maia pentru prima dată să se simtă lunecând din prezent şi intrând în manualele de istorie. Doar efortul cel mai susţinut îi permisese să rămână angajată în acel prezent şi să exercite o influenţă asupra acelor vremuri. Iar ea făcuse efortul şi exercitase influenţa. Fusese una dintre marile perioade ale vieţii sale, poate ultima asemenea perioadă. Anii petrecuţi de atunci semănau cu un pârâu de munte, curgând la întâmplare prin fisuri şi grabene, pentru a dispărea într-o gaură neaşteptată.

Dar cândva, cu şaizeci de ani în urmă, se aflase chiar aici, sub marele pod care purta pista de pe un mal pe altul, traversând gura de vărsare a canionului Dao – vestitul pod de la Hell's Gate, unde oraşul cobora pantele abrupte şi însorite de pe ambele maluri ale râului, cu faţa spre mare. Pe vremea aceea, acolo nu se afla decât nisip, cu excepţia unei fâşii de gheaţă vizibile la orizont. Oraşul era mai mic şi mai primitiv, cu treptele de piatră ale străzilor prăfuite şi necizelate. Acum erau lustruite la suprafaţă de numeroasele picioare care trudeau urcându-le. Praful fusese şters de trecerea anilor; totul era curat şi avea o patină negricioasă. În prezent, era un frumos port mediteranean, pe o coastă de deal, ascuns în umbra unui pod care făcea ca întregul oraş să pară o miniatură, ca o imagine dintr-un *presse-papiers* sau ca o ilustrată din Portugalia. Cum nu se putea mai frumos în asfinţitul timpuriu al toamnei, umbrit şi înfloritor spre apus, totul în nuanţe de sepia – o clipă încastrată în chihlimbar. Dar, cândva, Maia trecuse pe aici cu o tânără amazoană fremătând de energie, şi întreaga lume se deschidea în faţa ei, acel Marte indigen la a cărui înviere contribuise; totul i se dezvăluise atunci, când încă făcea parte din toate acele lucruri.

Soarele apuse, pe fundalul unor astfel de amintiri. Maia se întoarse la sediul Praxis, care încă se afla acolo sus, sub pod, cu ultima porţiune de drum la fel de abruptă ca o scară de pompieri. Urcând-o cu dificultate, avu deodată un sentiment copleşitor de *déjà vu.* Mai făcuse acest lucru până atunci – nu numai că urcase treptele, dar le urcase cu sentimentul că o mai făcuse cândva – cu exact acelaşi sentiment că, într-o vizită anterioară, făcuse efectiv parte din lumea aceea.

Bineînţeles, fusese unul dintre primii exploratori ai Bazinului Hellas în anii imediat următori perioadei de la Underhill. Asta îi scăpase din minte. Contribuise la fondarea oraşului Lowpoint, apoi făcuse o expediţie cu maşina, explorând bazinul înaintea

tuturor, chiar şi înaintea Annei. Aşa că, mai târziu, când lucra la Deep Waters şi vizita noile aşezări indigene, se simţise la fel de departe de peisajul contemporan.

– Dumnezeule! exclamă ea, consternată.

Un strat peste altul, o viaţă după alta – trăiseră atât de mult! Într-un fel, era ca o reîncarnare sau o repetiţie eternă.

Exista un mic sâmbure de speranţă în miezul acelui sentiment. Atunci, demult, prin acea primă senzaţie de lunecare, începuse o viaţă nouă. Da, aşa fusese! Se mutase la Odessa şi îşi adusese contribuţia la revoluţie, ajutând-o să reuşească, prin muncă asiduă şi gândindu-se la motivele pentru care oamenii suportau schimbarea şi cum să efectueze schimbarea fără a provoca o reacţie amară; o reacţie care, cu toate că dispăruse de decenii, continua să lovească, retroactiv, în orice succes revoluţionar, ruinând ceea ce avea el mai bun. Şi totul arăta ca şi cum ei evitaseră, într-adevăr, o asemenea amărăciune.

Cel puţin până atunci. Poate că dintr-un astfel de unghi era cel mai potrivit să privească ceea ce se petrecea cu noile alegeri: o inevitabilă reacţie, de un fel sau altul. Poate că nu reuşise chiar atât cât îşi închipuise ea, poate că doar eşuase, mai puţin spectaculos decât Arkadi sau John sau Frank. Dar cine putea fi sigur? Era atât de greu să mai spui ce se întâmpla cu adevărat în istorie, care era mult prea vastă şi se afla într-un stadiu mult prea incipient. Atât de multe lucruri se petreceau pretutindeni, încât orice s-ar fi putut întâmpla oriunde. Cooperaţii, republici, monarhii feudale… Fără îndoială că undeva, în ţinuturile îndepărtate, în cadrul vreunei caravane rătăcite, îşi făcuseră apariţia satrapii orientale, aşa încât orice caracterizare făcută istoriei îşi găsea, undeva, o anume validitate. Chestia asta în care se implicase acum, noile aşezări indigene care cereau apă, ieşirea din reţea şi de sub controlul UNTA… Ba nu, nu era vorba de asta… Altceva…

Numai că, stând acolo, în pragul apartamentului de la Praxis, nu-şi amintea ce. Ea şi Diana urmează să plece cu trenul, în dimineaţa următoare, spre sud, ocolind cotul sud-estic al Bazinului Hellas, pentru a vedea Zea Dorsa şi tunelul de lavă pe care îl adaptaseră pentru utilizarea ca apeduct. Nu. Se afla aici pentru că…

Nu-şi putea aminti. Îi stătea pe limbă… Deep Waters, Diana… Terminaseră de colindat Dao Vallis unde, pe fundul canionului, localnicii şi imigranţii puneau bazele unei noi vieţi agrare,

realizând o biosferă complexă, sub cortul lor enorm. Unii vorbeau ruseşte. Îi dăduseră lacrimile auzindu-i. Iată… glasul mamei sale, ascuţit şi sarcastic, pe când călca rufe în bucătărioara apartamentului… mirosul puternic de varză…

Nu, nu era nici asta. Uită-te spre apus, către marea licărind în amurg. Apa acoperise dunele de nisip ale Hellasului de Est. Se afla cu cel puţin un secol mai târziu, nu se putea altfel. Era acolo pentru alt motiv… Zeci de ambarcaţii, ca nişte puncte mici, dincolo de un dig, într-un port reprodus pe un timbru poştal. Nu-i venea în minte. Nu-i venea şi gata. Senzaţia aceea îngrozitoare, când simţeai adevărul pe vârful limbii şi nu-i puteai da glas, o ameţi, apoi îi produse o stare de greaţă, ca şi cum, vomitând, ar fi scăpat de ea. Se aşeză pe treaptă, întreaga ei viaţă, pe vârful limbii! Scoase un geamăt puternic, iar câţiva copii care aruncau cu pietricele în valuri o priviră curioşi. Diana! Îl cunoscuse pe Nirgal din întâmplare, stătuseră la masă… Dar Nirgal se îmbolnăvise. Bolnav pe Pământ!

Şi deodată totul îi reveni în minte, cu un şoc fizic. Semănând cu o lovitură în plexul solar sau cu un val rostogolindu-se peste ea. Desigur, fără îndoială – călătoria pe canal, afundarea în oraşul Burroughs, acum inundat, Jackie, sărmana Zo, biata nebună… Desigur, fără nicio îndoială, bineînţeles. Desigur că nu uitase cu adevărat. Totul era atât de evident, acum, când îi revenise în memorie. Nici nu dispăruse cu adevărat, fusese doar o pauză momentană în propria-i gândire, pe când atenţia îi era îndreptată în altă parte. Către o altă viaţă. Memoria puternică avea propria-i integritate, prezenta propriile-i primejdii, la fel ca memoria slabă. Faptul că trecutul arăta mai interesant decât prezentul nu era decât rezultatul gândirii, ceea ce, în multe privinţe era adevărat. Şi totuşi…

Totuşi ajunse la concluzia că prefera să mai zăbovească puţin. Starea de greaţă uşoară persista, iar în cap continua să simtă o anume tensiune reziduală, de parcă senzaţia aceea groaznică îi produsese răni. Da, fusese un moment neplăcut, greu de negat atunci când simţeai vibraţiile provocate de eforturile disperate ale limbii.

Urmări cum sfârşitul amurgului colora oraşul într-un portocaliu închis, intens, apoi într-o nuanţă luminescentă, ca razele soarelui trecând printr-o sticlă maronie. Într-adevăr, Hell’s Gale, „Poarta Iadului”. Maia se înfiora, se ridică şi coborî nesigură treptele, până la cartierul din apropierea portului, unde restaurantele

mărginind cheiurile erau globuri strălucitoare de lumină în jurul cărora mişunau fluturi de noapte. Podul se întindea deasupra lor ca un negativ al Căii Lactee. Maia trecu dincolo de docuri, către debarcader.

O zări pe Jackie apropiindu-se. Câţiva asistenţi mergeau ceva mai în spatele ei, dar în faţă nu se afla decât Jackie, păşind fără s-o vadă, apoi descoperind-o. În clipa în care o zări pe Maia, un colţ al gurii i se încordă, nimic mai mult, dar suficient pentru a-i permite celeilalte să-şi dea seama că Jackie avea… cât? Nouăzeci de ani? O sută? Era frumoasă, puternică, dar nu mai era tânără. În curând evenimentele aveau să treacă peste ea aşa cum treceau peste toţi ceilalţi. Istoria era un val care se mişca prin timp ceva mai repede decât viaţa indivizilor; de aceea, chiar şi atunci când oamenii nu trăiau decât până la şaptezeci sau optzeci de ani, în momentul morţii se aflau în urma valului istoriei. Cu atât mai mult în situaţia de faţă. Niciun fel de *sailboard* nu te putea menţine în pas cu valul, nici măcar un costum de pasăre care să-ţi permită să survolezi, ca un pelican, valul istoriei, aşa cum făcuse Zo. A, asta era!

Pe chipul lui Jackie se vedea acum moartea lui Zo. Jackie îşi dăduse toată silinţa să o ignore, să o facă să lunece peste ea ca apa pe spatele unei raţe. Dar nu izbutise, iar acum stătea, bătrână, în Hell’s Gate, uitându-se la apa stropită cu stele.

Maia, şocată de intensitatea imaginii, se opri. Jackie se opri şi ea. Din depărtare venea zăngănitul vaselor şi murmurul puternic al conversaţiilor din restaurante. Cele două femei se priviră. Maia nu-şi amintea să i se mai fi întâmplat aşa ceva cu Jackie – acel act fundamental de recunoaştere, înfruntarea privirii celuilalt. Da, eşti adevărată. Şi eu sunt adevărată. Iată-ne, amândouă. În suflet i se sfărâmau bucăţi mari de sticlă. Ceva mai uşurată, Maia se întoarse şi se îndepărtă.

* * *

Michel găsi pentru ei o goeletă de pasageri care se îndrepta spre Odessa, via Minus One Island. Membrii echipajului le spuseră că Nirgal era aşteptat pe insulă pentru o întrecere, veste care o bucură nespus pe Maia. Era întotdeauna o plăcere să-l întâlnească pe Nirgal, iar de data aceasta avea nevoie şi de ajutorul lui. Mai mult, dorea să viziteze Minus One. Ultima oară când fusese acolo, aceasta nu era deloc o insulă, ci o staţie meteo şi o pistă de aterizare pe o ridicătură de pe fundul bazinului.

Se îmbarcară deci pe o goeletă lungă şi joasă, cu cinci vele ca nişte aripi de pasăre, înălţate pe catarg. De îndată ce trecură dincolo de debarcader, se desfăşurară velele mari, triunghiulare, încordate, după care, deoarece vântul sufla din spate, echipajul înălţă la prora un spinacher mare şi albastru, ca un zmeu. Apoi corabia ţâşni pe valurile limpezi, aruncând perdele de stropi de fiecare dată când se izbea de un nou val. După strânsoarea malurilor negre ale marelui canal, era minunat să se afle din nou în largul mării, cu vântul în faţă şi valurile gonind pe lângă corabie. Simţea cum mintea i se limpezea de toată confuzia pe care o simţise în Hell's Gate. Jackie era uitată, ultima lună de zile părea acum un fel de carnaval malign la care nu mai trebuia nicicând să participe... N-avea să se mai întoarcă niciodată acolo. Pentru ea nu mai existau decât întinderea mării şi o viaţă în bătaia vântului!

– O, Michel, pentru mine asta însemnă viaţa!

– E frumos, nu?

Iar la sfârşitul călătoriei aveau să se stabilească în Odessa, acum un oraş maritim, la fel ca Hell's Gate. De acolo, puteau porni pe mare oricând era vreme frumoasă – şi avea să fie exact ca acum, cu vânt şi soare. Momente luminoase în timp, prezentul viu, singura realitate de care se bucuraseră vreodată. Viitorul – o închipuire; trecutul – un coşmar. Sau invers. Oricum, doar aici, în clipa aceasta, putea să simtă suflarea vântului, să se bucure de valurile atât de mari şi de ude! Maia arătă spre un versant albastru, trecând pe lângă ei pe un traseu fluctuant, neregulat, iar Michel râse tare. Priviră cu mai multă atenţie şi râseră şi mai tare. De ani de zile nu mai trăise Maia atât de puternic senzaţia că se afla pe o altă lume, că valurile acelea pur şi simplu nu se purtau cum trebuie: alergau în toate părţile, se prăbuşeau, se ridicau din nou şi se zvârcoleau mai mult decât o putea justifica briza, destul de puternică, de fapt. Arăta ciudat. Era de pe altă lume. O, Marte, Marte, Marte!

Cei din echipaj spuneau că pe Hellas marea era întotdeauna agitată. Absenţa mareelor nu schimba situaţia. Ceea ce conta cel mai mult în materie de valuri erau gravitaţia şi forţa vântului. Auzindu-i, pe când se uita la întinderea albastră, fremătândă, starea ei de spirit oscila în acelaşi fel necontrolat. Gravitaţia spiritului îi era redusă, iar în sufletul ei vânturile suflau cu putere. Era marţiană, dintre cei dintâi marţieni, iar la începuturi făcuse măsurători topometrice în acel bazin, contribuise la umplerea lui

cu apă şi la construirea porturilor, trimiţând navigatori care s-o colinde nestingheriţi, iar acum o străbătea ea însăşi, iar dacă n-ar mai fi făcut nimic altceva decât s-o străbată, tot ar fi fost de ajuns.

Aşadar pluteau, iar Maia stătea în faţă, lângă bompres, ţinându-se de balustradă, în bătaia vântului şi a stropilor de apă. Apăru şi Michel şi rămase alături de ea.

– Ce bine e că am scăpat de canal, zise Maia.

– Aşa e.

Vorbiră despre alegeri, iar Michel dădu din cap.

– Campania asta împotriva imigraţiei are un succes nemaipomenit.

– Crezi că yonseii sunt rasişti?

– Greu de presupus, dat fiind amestecul lor rasial. Cred că sunt doar xenofobi la modul general. Dispreţuiesc dificultăţile prin care trece Pământul. Le e teamă să nu fie călcaţi în picioare. Aşa că Jackie dă glas unei temeri reale, pe care o au cu toţii şi care nu trebuie neapărat să fie rasistă.

– Dar tu eşti un om bun.

– Păi, majoritatea oamenilor sunt buni, spuse Michel, respirând adânc.

– Ei haide, făcu Maia, pentru care optimismul lui Michel era uneori exagerat. Rasistă sau nu, atitudinea lor tot urât miroase. Pământul e acolo, departe, cu ochii pe ţinuturile noastre neocupate, iar dacă le trântim acum uşa în nas, sunt în stare să vină şi să o spargă. Lumea îşi închipuie că aşa ceva n-are cum să se întâmple, dar dacă pământenii vor fi suficient de disperaţi, atunci vor trimite, pur şi simplu, oameni pe care-i vor debarca aici – şi gata războiul. Chiar aici, pe Marte, nu pe Pământ şi nici în spaţiul cosmic, ci pe Marte. S-ar putea întâmpla. Ameninţarea cu războiul se simte după felul cum cei de la ONU încearcă să ne atragă atenţia. Dar Jackie refuză să ţină seama de ei. Nu-i pasă. Susţine xenofobia, pentru scopurile ei personale.

Michel o privi lung. Da, teoretic, Maia ar fi trebuit să înceteze s-o mai urască pe Jackie. Dar era greu să te laşi de un asemenea obicei. Deşi Maia părea că renunţase la tot, la toate acele maşinaţiuni politice răuvoitoare şi halucinatorii de pe Grand Canal.

– Poate că motivele ei sunt bune, spuse femeia, încercând să se convingă pe sine. Poate că nu vrea decât ce e mai bun pentru Marte. Dar continuă să nu aibă dreptate, şi încă mai trebuie

oprită.

– Nu e vorba numai de ea…

– Ştiu, ştiu. Va trebui să ne gândim la ce se poate face. Dar ştii ce? Hai să nu mai vorbim de asta. Hai să vedem dacă putem zări insula înainte să o descopere echipajul.

Ceea ce şi făcură, peste două zile. Pe măsură ce se apropiau de Minus One, Maia constata cu încântare că insula nu arăta deloc asemeni Marelui Canal. Desigur, existau, pe malul mării, mici sate pescăreşti cu casele văruite, dar aveau un aspect artizanal, de aşezări neelectrificate. Iar deasupra acestora, pe creastă, se înălţau pâlcuri de case construite în arbori, mici sate aeriene. Marinarii le spuseră că insula era ocupată de vagabonzi şi pescari. Terenul de pe înălţimi era arid, dar în văile dinspre mare putuse fi cultivat. Dealuri de gresie roşiatice coborau până în mare, alternând cu plaje mici, toate golaşe, cu excepţia ierburilor de dună care fluturau în bătaia vântului.

– Pare atât de pustie, remarcă Maia pe când ocoleau punctul cel mai de nord pentru a coborî apoi spre ţărmul de vest. Pe Pământ se prezintă imagini video ale acestor locuri. De aceea nu suntem lăsaţi să închidem porţile în calea imigraţiei.

– Aşa e, spuse Michel. Dar uite cum se organizează populaţia de aici. Cei de la Dorsa Brevia au adus modelul din Creta. Toată lumea locuieşte în sate şi merge în timpul zilei să lucreze câmpul. Pământurile care par pustii sunt deja folosite pentru a susţine satele astea mici.

Nu exista un port propriu-zis. Pătrunseră într-un golf nu prea adânc, dominat de un sat de pescari minuscul, cu casele văruite, şi coborâră ancora care rămase vizibilă pe fundul nisipos, la zece metri adâncime. Porniră spre uscat cu barca de salvare, trecând pe lângă câteva şalupe şi mai multe bărci de pescari ancorate în apropierea ţărmului.

Dincolo de satul aproape părăsit, un arroyo şerpuitor îi duse până sus, pe deal. Când acesta se înfundă într-un canion plin de buxuşi, o cărare întortocheată le oferi acces spre platoul de deasupra. Cu ani în urmă, pe acea landă colţuroasă, de unde marea se vedea în toate părţile, fuseseră plantate pâlcuri de stejari uriaşi. Acum, unii dintre arbori erau împodobiţi cu pasarele, scări şi cămăruţe de lemn cocoţate sus, între ramuri. Locuinţele arboricole îi amintiră Maiei de Zygote, aşa că nu fu defel surprinsă atunci când află că printre cetăţenii de vază ai

insulei se aflau şi câţiva dintre ectogenii din Zygote: Rachel, Tiu, Simud, Emily. Toţi se stabiliseră acolo şi contribuiseră la organizarea unui mod de viaţă cu care Hiroko s-ar fi mândrit, probabil. Într-adevăr erau voci care susţineau că insularii îi ascunseseră, într-unul dintre aceste pâlcuri de stejari mai îndepărtate, pe Hiroko şi pe coloniştii pierduţi, asigurându-le o zonă în care să se mişte fără teama de a fi descoperiţi. Uitându-se în jur, Maia se gândi că ar fi fost foarte posibil. Povestea aceea avea tot atâta sens ca oricare alt zvon despre Hiroko, şi chiar părea mai verosimilă decât majoritatea celorlalte. Dar ea, Maia nu dispunea de mijloacele de a se convinge şi, oricum, asta nu avea nicio importanţă. Dacă Hiroko era hotărâtă să se ascundă, cum trebuia să se fi petrecut lucrurile dacă s-ar fi aflat în viaţă, atunci nu era cazul să încerce a descoperi locul ascunzătorii. Motivul pentru care toţi ceilalţi erau preocupaţi de asta o depăşea, ceea ce nu era nimic nou. Întotdeauna o nedumerise tot ce avea legătură cu Hiroko.

Extremitatea nordică a insulei era mult mai puţin deluroasă decât restul şi, în timp ce coborau în câmpie, zăriră cele mai multe dintre construcţiile convenţionale ale insulei adunate la un loc. Acestea erau consacrate jocurilor olimpice insulare şi aveau un aer voit grecesc: stadion, amfiteatru, o incintă sacră de arbori sequoia deosebit de înalţi şi, în exterior, pe un promontoriu de deasupra mării, un mic templu cu coloane, construit dintr-o piatră albă care nu era marmură, dar semăna cu marmura – alabastru ori sare placată cu diamant. O tabără temporară de iurte fusese ridicată sus, pe dealurile din jur. Câteva mii de oameni mişunau în zonă – după toate aparenţele, se aflau acolo o mare parte din populaţia insulei şi un mare număr de vizitatori din jurul Bazinului Hellas. Jocurile continuau să fie mai ales o treabă a celor din Hellas. De aceea cei doi nici nu se arătară surprinşi când îl găsiră pe Sax pe stadion, ajutând la măsurători în probele de aruncări. Sax îi îmbrăţişă, dând din cap în felul lui confuz.

– Annarita va participa azi la aruncarea discului, le explică el. Ar trebui să meargă bine.

Aşa că, în după-amiaza aceea frumoasă, Maia şi Michel i se alăturară pe pistă lui Sax, uitând de toate, cu excepţia zilei respective. Se aflau chiar pe gazon, aşa că se puteau apropia oricât doreau de mult de locul unde se desfăşurau probele. Săritura cu prăjina era întrecerea preferată a Maiei. O uimea. Mai

mult decât oricare altă probă, era pentru ea o ilustrare a posibilităţilor oferite de gravitaţia marţiană, deşi necesita, în mod evident, multă tehnică pentru a se profita de respectivul avantaj: sprintul săltat şi totuşi controlat, implantarea precisă a prăjinii extrem de lungi, pe când aceasta ţâşnea înainte, înălţarea, arcuirea, săritura propriu-zisă, cu picioarele îndreptate spre cer, zborul catapultat în spaţiu, cu corpul răsturnat, atunci când sportivul se sălta deasupra prăjinii arcuite, ridicându-se tot mai sus, după care urma răsucirea precisă deasupra ştachetei (sau poate că nu) şi căderea lungă pe salteaua de aerogel. Recordul marţian era de paisprezece metri şi ceva, iar tânărul care tocmai sărea, deja campionul acelei zile, încerca, fără succes, să treacă de cincisprezece. Abia când coborî de pe saltea văzu Maia cât era de înalt, cu umeri şi braţe puternice, dar altfel suplu, până la punctul de a părea sfrijit. Femeile care îşi aşteptau rândul la aceeaşi probă arătau cam la fel.

Situaţia se prezenta identic la toate probele; toţi participanţii erau înalţi, supli şi vânjoşi. Noua specie, îşi spuse Maia, simţindu-se mică, slabă şi bătrână. *Homo martianus.* Spre norocul ei, avea oasele puternice şi încă se ţinea bine, altfel i-ar fi fost ruşine să păşească printre acele creaturi. Aşa că stătea printre ei, inconştientă de propria-i graţie sfidătoare, uitându-se cum aruncătoarea de disc la care se referise Sax se învârtea într-o izbucnire tot mai rapidă, catapultând discul cu o asemenea viteză, încât acesta parcă ar fi ţâşnit dintr-o instalaţie de aruncat talere. Annarita era foarte înaltă, cu trunchiul lung şi umerii musculoşi, pieptul frumos, strâns într-un tricou, şoldurile înguste, dar fese proeminente, deasupra coapselor lungi şi puternice. Da, o adevărată frumuseţe printre frumuseţi; şi atât de puternică, deşi era evident că uşurinţa piruetei împinsese discul atât de departe.

– O sută optzeci de metri! exclamă Michel, zâmbind. Mare bucurie pentru ea!

Şi femeia era mulţumită. Toţi se foloseau la maximum, în momentul efortului, apoi se învârteau de colo-colo, relaxându-se ori încercând să se relaxeze, flexându-şi muşchii, glumind între ei. Nu existau oficiali, nici tabele de scor, doar câteva ajutoare, ca Sax. Oamenii contribuiau la organizare pe rând, la acele întreceri unde participau personal. Probele de alergări începeau cu o pocnitură puternică. Cronometrarea se făcea manual, după care rezultatele se strigau cu glas tare şi erau afişate pe un

ecran. Bilele de metal de la proba de aruncare a greutăţii îşi păstrau masivitatea, iar aruncarea lor era tot stângace. Suliţele zburau o eternitate. Spre surpriza privitorilor, săritorii în înălţime nu reuşeau să treacă de mai mult de patru metri, pe când săritorii în lungime ajungeau la douăzeci de metri. Era o imagine dintre cele mai uimitoare – sportivii dând din picioare pe parcursul unui salt care dura patru-cinci secunde şi parcurgând astfel o mare parte a terenului.

Spre seară, avură loc probele de viteză. Ca şi în celelalte cazuri, bărbaţii şi femeile concurau împreună, toţi purtând tricouri.

– Mă întreb dacă la oamenii aceştia nu este diminuat însuşi dimorfismul sexual, spuse Michel, urmărindu-i cum se încălzesc. În cazul lor, totul este mult mai puţin diferenţiat: efectuează aceleaşi activităţi, femeile rămân însărcinate o singură dată în viaţă sau nu rămân deloc, practică aceleaşi sporturi, îşi dezvoltă aceiaşi muşchi…

Maia credea întru totul în noua specie umană dar, auzindu-l pe Michel, îl luă în râs.

– Atunci de ce eşti întotdeauna cu ochii pe femei?

– A, păi eu pot să fac deosebirea, spuse Michel zâmbind, atâta doar că provin dintr-o specie străveche. Pur şi simplu mă întreb dacă şi ei sunt capabili de aşa ceva.

– Ei, haide, spuse Maia, râzând cu gura până la urechi şi arătând cu degetul. Vreau să te uiţi acolo, şi dincolo. Să apreciezi proporţiile, chipurile…

– Bine, bine. Ştii, totuşi nu sunt nişte Bardot sau Atlas, dacă înţelegi ce vreau să spun.

– Ba da. Oamenii ăştia sunt mai frumoşi.

Michel dădu din cap. Lucrurile se petreceau exact cum prevestise el de la bun început, îşi spuse Maia. Pe Marte avea să devină limpede, nu după multă vreme, că oamenii toţi erau nişte mici zei şi zeiţe şi că toţi trebuia să trăiască într-o voioşie sacră… Iar diferenţierea sexuală continua să se evidenţieze de la prima vedere. Deşi, fiindcă ea însăşi provenea din vechea specie, poate că nu era vorba decât asta. Dar atletul de acolo… A, era o femeie, dar cu picioare scurte, puternice, şolduri înguste, pieptul plat. Iar acela de lângă ea? Iarăşi o femeie… ba nu, era bărbat! Un săritor în înălţime, graţios ca un balerin, cu toate că săritorii în înălţime aveau dificultăţi în desfăşurarea probei. Sax murmură ceva despre plante. În sfârşit, chiar dacă unii aduceau un pic a

androgini, în cele mai multe cazuri era vorba de o recunoaştere spontană.

– Înţelegi ce vreau să spun, zise Michel, observând tăcerea ei.

– Într-un fel. Mă întreb dacă tinerii de aici nu au, totuşi, o opinie diferită despre asta. Iar dacă au pus capăt patriarhatului, atunci trebuie să existe neapărat un nou echilibru social al sexelor.

– Cu siguranţă că asta vor pretinde cei din Dorsa Brevia.

– Mă întreb atunci dacă nu asta e problema cu imigraţia de pe Pământ. Adică nu numărul coloniştilor ci faptul că mulţi dintre ei provin din culturi mult mai vechi. E ca şi cum şi-ar face apariţia dintr-o maşină a timpului, direct din Evul Mediu, şi deodată îi descoperă aici pe toţi aceşti marţieni uriaşi, bărbaţi şi femei foarte puţin deosebiţi…

– Şi o nouă conştiinţă colectivă.

– Cred că da. Şi uite-aşa, nou-veniţii nu se pot adapta. Se strâng laolaltă în ghetouri pentru imigranţi sau în oraşe complet noi, păstrându-şi tradiţiile şi legăturile cu locurile natale, urând tot ce se află aici, iar toată xenofobia şi misoginismul specifice acelor culturi străvechi izbucnesc din nou, atât împotriva propriilor femei cât şi a fetelor indigene.

De fapt, Maia auzise de asemenea probleme în oraşe, în Sheffield şi peste tot în Tharsisul de Est. Uneori, tinere marţiene le băteau la sânge pe cotropitoarele imigrante, luate prin surprindere, alteori se întâmpla exact contrariul.

– Iar tinerelor marţiene nu le place, continuă ea. Au senzaţia că primesc în mijlocul lor nişte monştri.

Michel se strâmbă.

– În esenţă, culturile pământene au fost toate nevropate, iar când nevropaţii se confruntă cu oamenii sănătoşi, devin, de obicei, mai nevropaţi ca oricând, iar sănătoşii nu ştiu ce să facă.

– Aşa că insistă să se pună capăt imigrării, expunându-ne riscului unui nou război.

Dar Michel era acum atras de începutul unei alte competiţii. Alergările se desfăşurau rapid, însă fără a depăşi cu mai mult de două ori şi jumătate viteza celor de pe Pământ, în pofida diferenţei de gravitaţie. Problema era asemănătoare cu aceea a săritorilor la înălţime şi apărea pe tot parcursul cursei. Alergătorii porneau cu o acceleraţie atât de mare, încât erau nevoiţi să stea foarte aplecaţi pentru a nu se înălţa prea mult deasupra pistei. La probele de sprint se menţineau înclinaţi în faţă pe tot

parcursul, mişcându-şi furios picioarele, de parcă ar fi încercat cu disperare să nu cadă cu faţa în jos. Pe distanţe mai mari, se îndreptau în cele din urmă, spre sfârşitul probei, începând să vâslească prin aer de parcă înotau în poziţie verticală, cu paşi din ce în ce mai lungi, până când părea că sar înainte ca nişte canguri, când pe un picior, când pe altul. Văzându-i, Maia îşi aminti de Peter şi Jackie, cei doi alergători de viteză din Zygote, alergând pe plajă sub domul polar şi care îşi formaseră singuri un stil asemănător.

Utilizând aceste tehnici, câştigătorul probei de cincizeci de metri parcurse distanţa în patru virgulă patru secunde, câştigătorul probei de o sută în opt virgulă trei secunde, cel de la două sute în şaptesprezece virgulă unu secunde iar cel de la patru sute în treizeci şi şapte virgulă nouă secunde. Dar de fiece dată problemele puse de vitezele cu care alergau părea că-i împiedică să atingă acceleraţia maximă, aşa cum îşi amintea Maia că văzuse în tinereţea ei.

La întrecerile pe distanţe mai mari, stilul alergătorilor era un ritm graţios, săltat, asemănător cu ceea ce ei numeau mai de mult, în Underhill, „Pasul săltat marţian”, pe care-l încercaseră fără prea mult succes în costumele lor strâmte. Acum semăna cu zborul. O tânără conduse cea mai mare parte a cursei de zece mii de metri, păstrând suficientă forţă pentru a trage tare pe ultima porţiune; acceleră pe tot parcursul ultimului tur de stadion, tot mai mult, până când ajunse să alerge pe pistă ca o gazelă, atingând solul doar la fiecare câţiva metri şi suprapunându-se alergătorilor de la alte câteva întreceri, şi care păreau să stea pe loc atunci când trecea ea. Era minunat. Maia strigă până răguşi. Se ţinea de braţul lui Michel, simţindu-se ameţită, iar lacrimile îi ţâşneau din ochi chiar şi când râdea. Era atât de straniu şi de minunat să-i vadă pe aceşti oameni noi. Şi totuşi niciunul dintre ei nu ştia asta. Absolut niciunul.

Îi plăcea să le vadă pe femei învingând bărbaţii, deşi nici chiar aceştia nu părea să-şi dea seama. Femeile câştigau ceva mai des pe distanţe mari şi la garduri, iar bărbaţii la cursele de viteză. Sax susţinea că testosteronul ajuta la forţă, dar până la urmă producea crampe, făcându-le probleme alergătorilor de cursă lungă. Evident, majoritatea probelor presupuneau un grad înalt de tehnicitate, aşa că, îşi spuse Maia, privitorii aveau spectacolul pe care şi-l doreau. Acolo, pe Pământ… Doar că oamenii ăştia ar fi râs dacă ea ar fi început o frază cu aceste cuvinte. Acolo, pe

Pământ – şi ce-i cu asta? Fel de fel de comportamente bizare şi urâte se manifestaseră pe planeta-mamă, dar ce importanţă avea când te apropiai de un gard, iar cu vederea periferică observai cum un alt concurent câştiga teren? „Fugi, fugi!” strigă ea până când răguşi.

Către seară, atleţii îşi terminară probele, amenajară un culoar de intrare în stadion şi de jur împrejurul pistei, şi un singur alergător pătrunse pe stadion, însoţit de aplauze susţinute şi ovaţii dezlănţuite. Nu era altul decât Nirgal! Strigătele Maiei, deja răguşită, deveniră aspre, aproape dureroase.

Participanţii la cursa de fond, desculţi şi goi, porniseră în dimineaţa acelei zile de la extremitatea sudică a insulei. Alergaseră aproape o sută de kilometri, pe terenul greu accidentat al landelor din centrul insulei – o reţea diabolică de ravine, grabene, formaţiuni *pingo,* escarpamente şi grohotişuri. Niciuna dintre acele forme de relief nu era prea înaltă sau prea adâncă, astfel că existau multe rute posibile, făcând din întrecere o probă de orientare şi în acelaşi timp una de atletism, dar dificilă pe tot parcursul ei. Părea o realizare formidabilă să-ţi faci apariţia pe stadion la ora 4:00 p.m. Oamenii vorbeau că următorul concurent avea să apară abia după apusul soarelui. Aşadar, Nirgal efectua turul victoriei, prăfuit şi epuizat ca un refugiat în urma unui dezastru, după care îşi puse şortul, se înclină pentru cununa de lauri şi acceptă circa o sută de îmbrăţişări.

Maia rămase ultima, iar Nirgal, văzând-o, râse fericit. Pielea i se albise de sarea sudorii evaporate, avea buzele uscate şi crăpate, părul de culoarea prafului, ochii injectaţi. Era costeliv, dar vânjos – şi aproape epuizat. Bău cu nesaţ, până la fund, apa dintr-o sticlă şi o refuză pe următoarea.

– Mulţumesc. Nu sunt chiar atât de deshidratat. Am dat de un zăcământ de apă aproape de Jiri Ki.

– Deci, pe ce rută ai venit? strigă cineva.

– Nu mă întrebaţi! răspunse el râzând, de parcă ar fi fost ceva mult prea ruşinos pentru a fi recunoscut.

Mai târziu, Maia află că traseele urmate rămâneau necontrolate şi nedescrise – într-un fel, secrete. Aceste curse de fond erau preferate de un anumit grup, iar Maia ştia că Nirgal era campion, mai ales pe distanţe mari. Oamenii vorbeau despre traseele urmate de el de parcă ar fi fost vorba de teleportare. După câte se părea, cel de acum fusese un traseu scurt, uşor de

câştigat, aşa că Nirgal arăta deosebit de mulţumit. Se apropie de o bancă.

– Îngăduie-mi să mă adun puţin…

Şi se aşeză pentru a asista la ultimele întreceri de viteză, tulburat şi fericit totodată.

Maia stătea alături, privindu-l cu ochi mari. Nu se mai sătura de el. Fiind membru al unei cooperative de fermieri şi culegători, Nirgal trăise, mai mult decât oricine, din roadele pământului. O viaţă pe care Maia şi-o imagina cu greu, aşa că avea tendinţa să şi-l închipuie pe Nirgal ca într-o închisoare, izgonit într-un ţinut îndepărtat al Infernului, unde supravieţuia ca un şobolan ori ca o plantă. Iată-l însă acum, epuizat, dar exprimându-şi uimirea la vederea fotografiei finalului unei curse de patru sute de metri. Exact acel Nirgal plin de viaţă de care Maia îşi amintea de pe timpul vizitei în Hell's Gate, cu atâta vreme în urmă. Fuseseră ani de glorie, atât pentru el cât şi pentru ea. Dar, uitându-se la el, i se părea puţin probabil că Nirgal percepea la fel ca ea istoria. Ea părea robită de trecutul, de istoria ei. Iar împlinirea lui se găsea în ceva diferit de istorie. Destinul lui supravieţuise, fiind pus deoparte, ca o carte veche, iar acum el se afla aici, bucurându-se de clipă, râzând în soare, după ce învinsese, în propriul lor joc, o întreagă haită de tinere animale sălbatice, doar prin inteligenţă şi prin sentimentele nutrite pentru Marte, prin tehnica *lung-gom-pa* şi datorită picioarelor lui puternice. Întotdeauna fusese un alergător. În minte, Maia îi vedea pe el şi pe Jackie năpustindu-se pe plajă în urmărirea lui Peter, de parcă ar fi fost doar ieri. Ceilalţi doi fuseseră mai rapizi, dar el continua, uneori, să alerge de dimineaţa până seara, ocolind necontenit micul lac, fără niciun motiv evident.

– O, Nirgal!

Maia se aplecă spre el şi îi sărută părul prăfuit, simţind cum Nirgal o îmbrăţişează. Râse şi se uită în jurul ei, în amurg, la toţi acei giganţi frumoşi de pe teren, atleţi plesnind de sănătate, şi simţi cum bucuria de a trăi o umplea din nou. Nirgal era în stare de aşa ceva.

Şi totuşi, târziu, în aceeaşi seară, după o petrecere sub cerul liber, în aerul răcoros al nopţii, îi vorbi despre toate temerile ei cu privire la cel mai recent conflict dintre Pământ şi Marte. Michel plecase să discute cu oamenii, iar Sax stătea în faţa celor doi, ascultând în tăcere.

– Jackie şi conducerea partidului Marte Liber adoptă o poziţie dură, dar n-o să le meargă. Pământenii nu vor putea fi opriţi. Asta ar putea duce la război, ascultă-mă pe mine, la război.

Nirgal o privi lung. Încă o lua în serios, Dumnezeu să-i binecuvânteze sufletul minunat! Maia îl îmbrăţişa de parcă ar fi fost fiul ei, strângându-l cât putea ea de tare.

– Ce crezi că ar trebui să facem? o întrebă el.

– Să-l menţinem pe Marte deschis. Să ne luptăm pentru asta, iar tu să-ţi aduci contribuţia. Tu ai produs cel mai puternic impact cu prilejul vizitei noastre pe Pământ. În realitate, datorită acelei vizite, eşti cel mai important marţian din istoria pământeană. Încă se scriu cărţi şi articole despre ce ai făcut acolo. Ştiai? Există o mişcare a sălbaticilor, care capătă amploare în America de Nord şi Australia şi care îşi face apariţia pretutindeni. Locuitorii din Turtle Island au reorganizat aproape în întregime Vestul american. Acum există acolo zeci de cooperative ale sălbaticilor. Aceştia ascultă de tine. La fel şi aici. Fac şi eu tot ce pot. Tocmai m-am confruntat cu cei angajaţi în campania electorală, pe toată lungimea Marelui Canal. Am încercat să o înfrunt şi pe Jackie. Cred că a mers un pic, dar problema o depăşeşte pe Jackie. A căutat-o pe Iriska; şi, desigur, Roşii au motive să se opună imigraţiei – îşi închipuie că astfel vor contribui la protejarea pietrelor lor atât de preţioase. Aşa că, din cauza acestei probleme, Marte Liber şi Roşii se află, poate pentru prima dală, în aceeaşi tabără. Vor fi foarte greu de învins. Dacă nu cumva…

Nirgal dădu din cap, înţelegător. Maia ar fi putut să-l sărute. Îl strânse de umeri, se aplecă spre el şi-l sărută pe obraz, îl mângâie pe gât.

– Te iubesc, Nirgal…

– Şi eu te iubesc, spuse el râzând degajat, totuşi puţin surprins. Dar uite ce este, nu vreau să mă implic într-o campanie politică. Stai, ascultă, sunt de acord cu tine că e ceva important, că trebuie să-l menţinem pe Marte ca planetă deschisă şi să ajutam Pământul să rezolve explozia demografică. Asta am susţinut dintotdeauna, asta le-am spus când ne aflam acolo. Dar nu vreau să mă înscriu în instituţii politice. Nu pot. Îmi voi aduce contribuţia ca şi până acum, pricepi? Călătoresc prin zone foarte întinse şi întâlnesc foarte multă lume. O să stau de vorbă cu ei. Voi începe să ţin din nou discursuri la întruniri. La acest nivel, îmi voi da toată silinţa.

Maia dădu din cap.

– Ar fi nemaipomenit, Nirgal. Oricum, acesta e nivelul la care dorim noi să ajungem.

Sax îşi drese glasul.

– Nirgal, ai întâlnit-o vreodată pe matematiciană Bao?

– Nu, nu cred…

– Aha!

Sax se adânci din nou în reveria lui. Maia vorbi o vreme despre problemele pe care le discutase în ziua aceea cu Michel – cum funcţiona imigraţia ca o maşină a timpului, aducând în prezent mici insule ale trecutului.

– Acelaşi lucru îl îngrijora şi pe John, iar acum se petrece.

Nirgal dădu din cap.

– Trebuie să credem în areofanie. Şi în Constituţie. Trebuie neapărat ca toţi să respecte Constituţia, de vreme ce se află aici. Guvernul ar trebui să insiste asupra acestui aspect.

– Da, însă oamenii… vreau să spun indigenii…

– E un fel de etică asimilaţionistă. Avem nevoie să-i atragem pe toţi.

– Da…

– Bine, Maia, voi vedea ce pot să fac.

Nirgal îi zâmbi şi, pe neaşteptate, chiar sub ochii ei, fu pe punctul de a adormi.

– Poate o scoatem la capăt încă o dată. Ce zici?

– Poate…

– Trebuie neapărat să mă întind. Noapte bună. Te iubesc.

De la Minus One porniră spre vest, iar insula alunecă sub orizont, ca un vis cu Grecia antică, iar ei se aflau din nou în largul mării, cu valurile înalte, largi, tulburi. Alizee puternice suflau permanent dinspre nord, rupând crestele înspumate ale valurilor şi făcând ca apa de un purpuriu închis să pară şi mai întunecată. Vântul şi apa scoteau un urlet continuu. Oamenii se înţelegeau cu greutate, fiind nevoiţi să strige tot timpul. Membrii echipajului renunţară definitiv să mai vorbească, ocupându-se de ridicarea tuturor velelor de care dispuneau şi obligând astfel calculatorul navei să se ocupe de entuziasmul lor. Pânzele de pe catarg se umflau ori se încordau la fiecare rafală, ca aripile unei păsări, astfel încât vântul căpătase o componentă vizuală, ce se potrivea cineticii invizibile simţite pe piele de Maia, ce stătea la prora, uitându-se în sus şi în urmă, fără a-i scăpa nimic.

În a treia zi, vântul se înteţi, iar nava atinse viteza de hidroplanare – carena se ridică până la porţiunea plată a pupei, şi vasul porni să lunece peste valuri, aruncând mai mulţi stropi de apă decât se putea suporta şi alungându-i astfel pe cei de pe punte. Maia se retrase în prima cabină, de unde se putea uita pe ferestrele de la prora, urmărind spectacolul. Doamne, ce viteză! Din când în când, membri ai echipajului intrau în cabină, ştergându-se de apă, pentru a-şi mai trage răsuflarea şi a sorbi o gură de java. Unul dintre ei îi explică Maiei cum corectează cursul pentru a ţine seama de curentul Hellas.

– Marea asta e cea mai bună ilustrare posibilă a acţiunii forţei Coriolis asupra drenajului unei căzi de baie; este rotundă şi se află la latitudinile unde alizeele suflă în aceeaşi direcţie ca şi forţa Coriolis, aşa că se răsuceşte, în sensul acelor de ceasornic, în jurul insulei Minus One, ca un vârtej gigantic. Trebuie neapărat să ne ajustăm cursul, altfel vom atinge ţărmul tocmai la jumătatea drumului spre Hell’s Gate.

Vânturile puternice continuară şi, aşa cum goneau pe valuri, hidroplanând mai tot timpul, nu le luă decât patru zile pentru a parcurge raza din cercul reprezentat de Marea Hellas. În a patra după-amiază, pânzele fură strânse, iar carena se lăsă înapoi pe apă, strivind crestele înspumate ale valurilor. Spre nord, pământul îşi făcu apariţia, pe toată întinderea orizontului în acelaşi timp. Era marginea marelui bazin, ca un lanţ muntos fără vârfuri, o gigantică margine de pantă, semănând cu peretele interior al unui crater; ceea ce şi era, de fapt – dar atât de mare în comparaţie cu oricare crater normal, încât abia dacă se observa curbura peretelui circular. Era *foarte mare* – motiv pentru care, într-un fel, i se păru Maiei surprinzător de frumos. Apoi, când se apropiară de uscat şi înaintară, de-a lungul coastei, către Odessa (ajunseseră la est de oraş, cu toată corecţia adusă cursului navei în sensul curentului), urcându-se pe fungă în bătaia vântului, Maia văzu plaja pe care o crease marea: o fâşie lată, mărginită de dune înverzite, străbătută din loc în loc de guri de golf. Era o coastă minunată, situată lângă periferia Odessei, făcând deci parte din frumuseţea Odessei, o parte din oraşul ei.

Ceva mai departe, spre vest, vârfurile neregulate ale masivului Hellespontus Montes începură să se ivească deasupra valurilor, îndepărtate şi mici, foarte diferite ca înfăţişare de înălţimea netedă de la nord. Însemna că se apropiau. Maia se urcă şi mai sus pe fungi – şi iată oraşul, pe panta nordică, şirurile

cele mai de sus de parcuri şi clădiri ale acestuia, toate verzi şi albe, portocalii şi turcoaz. Urmă marele centru curbat al aşezării, ca un enorm amfiteatru orientat spre scena portului ce se ivi deasupra orizontului mai întâi cu farul alb, urmat de statuia lui Arkadi, apoi de dig şi de miile de catarge ale debarcaderului şi de amestecul de acoperişuri şi copaci din dosul betonului colorat al digului cu cornişă. Odessa.

Maia coborî de pe fungă aproape cu îndemânarea unui membru din echipaj, îmbrăţişându-i pe câţiva dintre marinari şi pe Michel, dându-şi seama că zâmbeşte, simţind cum vântul se revărsa asupra lor. Pătrunseră în port, iar velele se strânseră în interiorul catargelor, ca melcii atinşi cu mâna. Se îmbrăcară în grabă, coborâră o pasarelă, străbătură docul, traversară debarcaderul până în parcul de pe cornişă – şi iată-i ajunşi la destinaţie. Tramvaiul albastru tot mai zăngănea pe strada din dosul parcului.

Maia şi Michel porniră pe cornişă, mână în mână, uitându-se la vânzătorii de mâncare şi la micile cafenele în aer liber de pe celălalt trotuar. Toate firmele păreau noi, nu era nici măcar una singur schimbată, dar aşa se întâmplă cu restaurantele; toate arătau aproape la fel ca înainte, iar oraşul care se înălţa, terasă după terasă, dincolo de faleză era exact cum şi-l aminteau ei.

– Uite Odeonul! Acolo e Sinterul…

– Acolo am lucrat eu la Deep Waters. Mă întreb cu ce se mai ocupă acum.

– Cred că menţinerea nivelului mării le dă de lucru multora dintre ei. Totdeauna ai ceva de făcut când e vorba de apă.

– Aşa e.

După care ajunseră la vechiul bloc cu apartamente al trustului Praxis, cu pereţii acoperiţi aproape în totalitate de iederă, cu stucatura albă decolorată şi la fel jaluzelele albastre. Avea nevoie de unele reparaţii, aşa cum spuse Michel, dar Maiei îi plăcu aşa cum era, adică veche. Sus, la etajul trei, zări fereastra şi balconul de la vechea lor bucătărie, iar alături pe cele ale lui Spencer. Spencer însuşi trebuia să fie acasă.

Intrară, salutându-l pe noul portar. Într-adevăr, Spencer era acasă, într-un fel. Murise în după-amiaza aceea.

* * *

N-ar fi trebuit ca moartea asta să conteze atât de mult. De ani de zile nu-l mai văzuse Maia pe Spencer Jackson. Niciodată nu stătuse prea mult de vorbă cu el, nici măcar atunci când locuia în

apartamentul vecin. Niciodată nu-l cunoscuse prea bine. De fapt, nimeni nu-l cunoscuse. Spencer fusese unul dintre cei mai greu de înţeles membri ai Primei Sute, ceea ce spunea mult. Propriul lui stăpân, propria lui viaţă. Făcuse parte din lumea de la suprafaţă sub o identitate falsă, ca spion, lucrând pentru gestapoul din Kasei Vallis timp de aproape douăzeci de ani, până în noaptea când revoluţionarii aruncaseră în aer oraşul, salvându-i pe Sax dar şi pe Spencer. Douăzeci de ani să trăieşti drept altul, cu un trecut fals şi nimeni cu care să schimbi o vorbă. Ce influenţă putea avea asupra unui om o asemenea situaţie? Dar Spencer fusese întotdeauna închis în sine, retras, ascuns. Aşa că, pentru el, poate nici nu contase prea mult. Li se păruse un om normal în anii petrecuţi la Odessa, mereu în tratamentul lui Michel, bineînţeles, şi uneori cu apucături de mare băutor, dar era un vecin comod, un prieten bun, liniştit, demn de încredere, în felul lui. Şi, desigur, continuase să lucreze. Activitatea sa productivă cu proiectanţii bogdanovişti nu lâncezise niciodată, nici pe timpul dublei lui existenţe, nici după aceea. Un mare proiectant, iar schiţele lui în peniţă erau minunate. Dar ce-ţi puteau face douăzeci de ani de duplicitate? Poate că îşi asumase toate acele identităţi. Maia nu se gândise niciodată la asta, nici nu-şi putea imagina aşa ceva, iar acum, când împacheta lucrurile lui Spencer în apartamentul pustiu al acestuia, se mira că nici măcar nu încercase până atunci să se gândească – şi că, într-un fel, Spencer reuşise să ducă o asemenea viaţă, încât nimeni nu-şi pusese vreo întrebare în legătură cu el. O performanţă foarte ciudată.

– Dar trebuie să-ţi pui întrebări în legătură cu fiecare! îi spuse ea lui Michel, plângând.

Michel nu făcu decât să dea din cap. Spencer fusese unul dintre cei mai buni prieteni ai lui.

Apoi, în următoarele câteva zile, o mulţime surprinzător de mare sosi la Odessa pentru funeralii. Sax, Nadia, Mihail, Zeyk şi Nazik, Roald, Lupul de Preerie, Mary, Ursula, Marina şi Vlad, Jurgen şi Sibilla, Steve şi Marion, George şi Edvard, Samantha – într-adevăr, semăna cu o adunare a celor care mai rămăseseră din Prima Sută şi a isseilor asociaţi. Iar Maia se uita în jur, la toate chipurile acelea atât de cunoscute, şi îşi dădea seama, cu o durere în inimă, că aveau să se mai întâlnească multă vreme în felul acela. Se vor strânge din întreaga lume, de fiecare dată cu unul mai puţin, ca într-un joc final de scaune muzicale, până

când, într-o bună zi, unul dintre ei, când va primi apelul, îşi va da seama că e singurul care a mai rămas. Oribilă soartă! Dar nu aceea pe care se aştepta Maia s-o îndure. Cu siguranţă că ea va muri înainte de asta. O deteriorare rapidă a stării de sănătate îi va face felul; sau poate altă cauză. Dacă va fi nevoie, va sări în faţa unui tramvai. Orice, doar să evite o asemenea soartă. În sfârşit, nu chiar orice. Să sară în faţa unui tramvai ar fi fost un gest atât de laşitate, cât şi de bravură, amândouă odată. Avea convingerea că va muri înainte de a ajunge la aşa ceva. A, să nu te temi niciodată; poţi avea încredere că moartea îşi va face apariţia. Fără îndoială, cu mult înainte de a ţi-o dori tu însuţi. Poate că nu va fi chiar atât de rău să rămâi ultimul supravieţuitor al Primei Sute: noi prieteni, o nouă viaţă... Oare nu chiar asta căuta ea acum? Iar chipurile bătrâne, îndurerate, din juru-i, însemnau altceva decât o piedică pentru ea?

Rezistă mohorâtă pe parcursul ceremoniei comemorative şi a elogiilor aduse în grabă. Vorbitorii arătau oarecum derutaţi de ceea ce urma să spună. De la Da Vinci sosise un mare grup de ingineri, colegii lui Spencer din anii în care se ocupase de proiectare. Era limpede că mulţi oameni ţinuseră la el, lucru surprinzător, chiar dacă Maia însăşi ţinuse la el. Curios că un om atât de ascuns putea declanşa o asemenea reacţie. Poate că toţi porniseră de la inexpresivitatea lui, construindu-şi propriul lor Spencer şi iubindu-l ca pe o parte din ei înşişi. Oricum, toţi oamenii făceau aşa ceva. Asta era viaţa.

Dar acum el nu mai exista. Coborâră în port, inginerii lansară un balon cu heliu, iar când acesta ajunse la o sută de metri înălţime, cenuşa lui Spencer începu să se scurgă încet, contopindu-se cu ceaţa, cu albastrul cerului şi galbenul ca de alamă al asfinţitului.

În zilele care urmară, mulţimea se dispersă, iar Maia colindă oraşul, vârându-şi nasul prin magazinele cu mobilă la mâna a doua, stând pe băncile de pe cornişă ori uitându-se cum soarele se înălţa peste ape. Era minunat să se afle din nou în Odessa, dar resimţea răceala funerară a morţii lui Spencer mult mai mult decât s-ar fi aşteptat, aruncând un linţoliu până şi asupra frumuseţii celui mai frumos oraş. Îi amintea că, revenind aici şi instalându-se în vechea clădire, vizau imposibilul, încercau să se întoarcă, să nege trecerea timpului. Deznădejde. Totul trece; indiferent ce fac, o fac pentru ultima dată. Ce minciuni erau obiceiurile, amăgindu-i să creadă că exista ceva de durată, în

condiţiile în care totul era trecător. Pentru ultima oară stătea pe banca aceea. Dacă ar fi venit pe cornişă a doua zi şi s-ar fi aşezat pe aceeaşi bancă, ar fi fost din nou pentru ultima oară, şi n-ar fi existat nimic de durată în legătură cu asta. Ultima oară după ultima oară. Aşa aveau să meargă lucrurile mereu, întotdeauna avea să existe un moment final după următorul, finalitatea urmând finalităţii, într-o succesiune nesfârşită, fără cusur. Chiar că nu-i putea pricepe înţelesul. Cuvintele nu-l puteau exprima, ideile nu-l puteau articula. Dar Maia îl simţea, aidoma pieptului unui val împingând mereu înainte ori aidoma unui vânt neîntrerupt în mintea ei, grăbind totul atât de mult, încât îi venea greu să le gândească şi să le simtă cu adevărat. Noaptea, în pat, se gândea: „E ultima dată pentru noaptea asta!” şi îl îmbrăţişa pe Michel strâns, foarte strâns, de parcă, dacă l-ar fi strâns în braţe suficient de tare, ar fi putut împiedica procesul. Chiar şi Michel, chiar şi mica lume duală pe care o construiseră…

– O, Michel, îi spuse, înspăimântată. Totul se desfăşoară atât de repede!

Michel dădu din cap, strângându-şi buzele. Nu mai încerca să o trateze, nici nu se mai străduia să confere lucrurilor imaginea lor cea mai strălucitoare. Acum îi vorbea ca unui egal, considerându-i stările sufleteşti ca pe un fel de adevăr, care nu cădea decât în sarcina ei. Atâta doar că, uneori, Maiei îi era dor să mai fie liniştită de câte cineva.

Michel nu îi oferea nicio respingere a temeiniciei propriilor afirmaţii şi niciun fel de comentariu promiţător. Spencer fusese prietenul lui. Mai de mult, în anii petrecuţi la Odessa, când el şi Maia se certau, se dusese uneori la Spencer ca să doarmă şi, fără îndoială, pentru a sta de vorbă până târziu, în noapte, în faţa paharelor cu whisky. Dacă l-ar fi putut cineva zugrăvi pe Spencer, acesta ar fi fost Michel. Iar acum el şedea pe marginea patului, uitându-se pe fereastră, ca un bătrân istovit. Nu se mai certau. Maia avea senzaţia că i-ar fi făcut bine dacă s-ar mai fi certat, dacă ar fi îndepărtat pânzele de păianjen şi şi-ar fi încărcai din nou bateriile. Dar Michel nu era dispus să răspundă la niciun fel de provocare. Nici măcar pe el nu-l interesa lupta, iar dacă n-o mai trata pe Maia, nu intenţiona să lupte nici de dragul ei. Nu. Şedeau unul lângă altul, pe pat. Dacă ar intra cineva pe uşă, îşi spunea Maia, ar vedea un cuplu atât de bătrân şi de uzat, încât nici măcar nu se mai deranja să deschidă gura. Nu făceau altceva decât să stea alături, singuri, cu propriile lor gânduri.

– Ei bine, spuse Michel, după trecerea celei mai lungi perioade de timp. Iată că am ajuns!

Maia zâmbi. Remarcă promiţătoare, făcută, în cele din urmă, cu cel mai mare efort. Michel se dovedea un bărbat curajos, citând chiar primele cuvinte rostite pe Marte. Într-un mod amuzant, John avea un şpil atunci când se exprima.

– Iată că am ajuns!

Curată idioţenie. Cu toate astea, era posibil ca John să fi vrut să facă mai mult decât o afirmaţie caracteristică lui? Să fi fost mai mult decât o exclamare negândită, pe care ar fi putut-o scoate oricare?

– Iată că am ajuns! continua Maia să repete, simţind pe limbă gustul cuvintelor.

Pe Marte. Mai întâi o idee, apoi un loc. Iar acum se aflau într-un apartament aproape gol, de unde ferestre mari dădeau spre sud şi spre vest. Marea curbură a mării şi a munţilor spunea „Odessa” şi nimic altceva. Vechii pereţi tencuiţi erau pătaţi, iar pardoselile de lemn negre, licărinde. Fusese nevoie de mulţi ani de viaţă pentru a se obţine o asemenea patină. Printr-o uşă ajungeai în camera de zi, prin alta în hol şi de acolo în bucătărie. Pe un cadru de pat se afla o saltea. Mai erau acolo o canapea, câteva scaune, câteva cutii nedeschise, conţinând lucrurile lor de demult, scoase din magazie. Ciudat cum câteva articole de mobilier continuau să existe pe acolo. Maia se simţea mult mai bine văzându-le. Aveau să le despacheteze, expunând mobila până când aceasta va deveni invizibilă. Obişnuinţa va îmbrăca încă o dată realitatea nudă a lumii. Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, pentru asta!

La scurtă vreme, avură loc alegerile globale, iar partidul Marte Liber şi mănunchiul de mici aliaţi ai acestuia revenitră ca o supermajoritate în legislativul global. Victoria nu se ridica la înălţimea aşteptărilor, iar unii aliaţi murmurau nemulţumiţi şi căutau în jur combinaţii mai bune. Postul de televiziune Mangala era un focar de zvonuri. Puteai petrece zile întregi în faţa ecranelor, citind articole scrise de comentatori, analişti şi provocatori ce pritoceau posibilităţile existente, punând pe masă problema imigraţiei. Miza era mai mare decât fusese ani de zile, iar comportamentul, de muşuroi de furnici deranjat, al postului de televiziune o dovedea din plin. Rezultatul alegerilor pentru viitorul Consiliu Executiv era cum nu se poate mai îndoielnic,

existând zvonuri că Jackie ocolea provocările venite din interiorul partidului.

Maia întrerupse legătura, concentrându-se asupra celor auzite. Îl sună pe Athos, care se arătă surprins să o vadă, după care deveni foarte repede politicos. Fusese ales deputat al oraşelor din Golful Nepenthes şi se afla la Mangala muncind din greu pentru Verzi, care făcuseră o figură destul de bună, dispunând de un grup puternic de parlamentari şi de multe alianţe noi, interesante.

– Ar trebui să candidezi pentru Consiliul Executiv, îi spuse Maia.

– Eu? se miră Athos, părând sincer surprins.

– Tu! spuse Maia, căreia i-ar fi plăcut să-l sfătuiască să se uite într-o oglindă şi să se mai gândească, dar îşi muşcă limba. Ai făcut cea mai bună impresie pe parcursul campaniei electorale; şi foarte mulţi oameni sunt dornici să sprijine o politică în favoarea Pământului, dar n-au nicio idee pe cine să se bizuie. Pentru ei, tu eşti varianta cea mai bună. Ai putea chiar să mergi şi să discuţi cu cei de la Marte în Primul Rând şi să vezi dacă e posibil să-i scoţi din alianţa cu Marte Liber. Să le promiţi o poziţie moderată şi un susţinător în persoana unui consilier, precum şi un spectru larg de simpatii Roşii.

Acum, Athos arăta îngrijorat. Dacă încă era încurcat cu Jackie şi candida pentru Consiliu, atunci, pe frontul acela, se afla în mare dificultate. Asta mai ales dacă se ţinea şi după cei de la Marte în Primul Rând. Dar, după vizita lui Peter, existau şanse ca pe Athos să nu-l mai preocupe atât de mult acest aspect ca în nopţile luminoase pe canal. Maia îl lăsă să fiarbă în suc propriu. Atâtea lucruri se puteau face cu aceşti oameni!

Deşi nu avea de gând să-şi reconstituie viaţa anterioară de la Odessa, Maia dorea cu adevărat să lucreze şi, în acel moment, ca domeniu principal de expertiză pentru ea, hidrologia depăşise ergonomia şi, evident, politica. O interesa circuitul apei în Bazinul Hellas, fiind curioasă să vadă cum stăteau lucrurile acum, când bazinul era plin. Michel avea meseria lui şi urma să se ocupe de proiectul primilor colonişti despre care i se vorbise la Rhodos, iar ea trebuia neapărat să facă ceva. Aşa că, după ce despachetară lucrurile şi îşi mobilară noul apartament, Maia porni în căutarea celor de la Deep Waters.

Vechile birouri erau acum un apartament cu vedere spre

mare, extrem de elegant, iar numele firmei nu se mai găsea în cărţile de telefon. Dar Diana rămăsese, locuind într-unul dintre marile complexe de apartamente din oraşul de sus, fericită să o vadă pe Maia făcându-şi apariţia la uşa ei, fericită să ia masa cu ea în oraş şi să o pună la curent cu situaţia din domeniul local al apelor, de care continua să se ocupe.

– Majoritatea lucrătorilor de la Deep Waters s-au mutat direct la Institutul Mării Hellas.

Acesta era un grup interdisciplinar, compus din reprezentanţii tuturor cooperativelor agricole şi ai staţiunilor hidrologice din jurul bazinului, la care se adăugau staţiuni piscicole, Universitatea din Odessa, toate oraşele de pe coastă şi aşezările din zonele întinse, de lângă albiile râurilor, de pe culme. Mai ales oraşele de pe ţărmul mării erau preocupate de stabilizarea nivelului apei doar cu puţin deasupra vechiului contur de minus unu kilometri, adică la câteva zeci de metri mai sus de nivelul actual al Mării Nordice.

– Ei vor, dacă se poate, ca nivelul mării să nu se modifice nici măcar cu un metru, îi explică Diana. Iar Grand Canal e inutil ca ieşire spre Marea Nordică, deoarece ecluzele necesită apă curgătoare în ambele sensuri. Aşadar, e vorba de echilibrarea surplusului de apă provenit de la acvifere şi din ploi, cu pierderile produse prin evaporare. Până acum, totul a mers bine. Pierderea prin evaporare este uşor mai ridicată decât volumul precipitaţiilor în zona de cumpănă a apelor, aşa că în fiecare an nivelul acviferelor coboară cu câţiva metri. Până la urmă, va fi o problemă, dar nu pentru multă vreme, deoarece rămâne o rezervă serioasă în acvifere. În momentul de faţă, cei de acolo chiar le reumplu puţin, iar în viitor s-ar putea să le reumple şi mai mult. Sperăm ca şi nivelul precipitaţiilor să crească cu timpul. În ultima vreme, chiar asta s-a şi întâmplat, aşa că vor continua, probabil, cel puţin o vreme, nu-mi dau seama. Oricum, asta ne îngrijorează pe noi cel mai mult: că atmosfera va absorbi mai mult decât pot asigura acviferele.

– Dar, până la urmă, atmosfera se va hidrata complet, nu?

– Poate. Nimeni nu e tocmai sigur cât de umedă va ajunge. Studiile climaterice sunt o glumă, dacă vrei să ştii. Modelele globale sunt mult prea complexe şi există prea multe variabile necunoscute. Ceea ce ştim, totuşi, este că aerul continuă să rămână destul de uscat, deci nu-i exclusă posibilitatea de a deveni mai umed. Aşa că fiecare crede ce vrea, se duce acolo

pentru propria-i plăcere, iar Tribunalele Mediului ţin cum pot mai bine evidenţa a tot ce se întâmplă.

– Chiar nu interzic nimic?

– Ba da, însă doar marilor furnizori de căldură. Nu se încurcă ei cu mărunţişurile. Sau, cel puţin, nu făceau aşa ceva. În ultima vreme, Tribunalele au devenit mai dure, atacând proiecte mai mici.

– După mine, proiectele mai mici sunt cel mai uşor de cuantificat.

– Cam aşa ceva. Au tendinţa de a se anula reciproc. Ştii, există o mulţime de proiecte Roşii pentru protejarea marilor altitudini şi a oricărui loc din Sud unde aşa ceva este posibil. Au la dispoziţie altitudinea aceea constituţională pe care se bazează, aşa că întotdeauna ajung cu sesizările până la Curtea Globală. Acolo câştigă, îşi fac treaba, după care toate micile proiecte de dezvoltare sunt, oarecum, compensate. Din punct de vedere legal, este un coşmar.

– Dar izbutesc să menţină lucrurile sub control.

– Mda, cred că altitudinile ridicate primesc un pic mai mult aer şi apă decât ar trebui. E nevoie să urci sus de tot pentru a scăpa de asta.

– Parcă ai spus că au câştig de cauză în Tribunale.

– Da, în Tribunale, dar nu şi în atmosferă. Acolo se întâmplă prea multe.

– Ar fi în stare să dea în judecată fabricile de gaze cu efect de seră.

– Au făcut-o deja, dar au pierdut. Gazele astea beneficiază de sprijinul tuturor celorlalţi. Fără ele am fi pătruns într-o eră glaciară şi aşa am fi rămas.

– Dar o reducere a nivelurilor de emanaţie…

– Da, ştiu. Deja au loc, în legătură cu asta, dispute care n-or să se termine niciodată.

– Aşa e.

Între timp, se convenise asupra nivelului Mării Hellas. Era un fapt legislativ, şi de jur împrejurul bazinului se făceau eforturi susţinute pentru a fi siguri că marea se supune legii. Întreaga chestiune devenise fantastic de complicată deşi, în principiu, era simplă: măsurau ciclul hidrologic, toate furtunile şi variaţiile cantităţii de ploaie şi zăpadă topindu-se şi scurgându-se în sol, curgând pe suprafaţa planetei sub formă de râuri şi fluvii, vărsându-se în lacuri şi apoi în Marea Hellas, pentru a îngheţa

iarna şi a se evapora vara, luând întregul ciclu de la început… Iar ei interveneau în acest ciclu imens, făcând tot ce era necesar pentru a stabiliza nivelul mării, care ajunsese cam cât Marea Caraibilor. Dacă era prea multă apă şi doreau să scadă nivelul ei, exista posibilitatea de a pompa o parte înapoi, în acviferele golite din munţii Amphitrites, în Sud. Cu toate acestea, astfel de posibilităţi rămâneau destul de limitate, deoarece acviferele erau formate din rocă poroasă, care avea tendinţa de a se sfărâma atunci când era extrasă apa, făcându-le dificil sau imposibil de reumplut. De fapt, şansa de revărsare era una dintre principalele probleme pe care încă le întâmpina proiectul. Păstrarea echilibrului…

Iar eforturi de acest fel se făceau pe toată suprafaţa planetei. Era o nebunie, dar doreau să o facă, şi cu asta basta. Diana se referea acum la eforturile de a menţine Bazinul Argyre secat, un efort la fel de mare, în felul lui, ca acela de a umple Hellas. Construiseră conducte gigantice pentru a evacua apa din Argyre în Hellas, în cazul în care cel din urmă avea nevoie de apă, sau în sistemele de râuri care duceau spre Marea Nordică, dacă ar fi fost cazul.

– Ce se întâmplă cu Marea Nordică în sine? întrebă Maia.

Diana dădu din cap, cu gura plină. După toate probabilităţile, consensul general era că Marea Nordică nu putea fi regularizată; dar, în esenţă, era stabilă. Nu aveau decât să urmărească ceea ce se întâmpla, iar oraşele de pe ţărmurile acesteia să-şi încerce norocul. Mulţi credeau că, în cele din urmă, nivelul Mării Nordice va scădea puţin, deoarece apa revenea în straturile permanent îngheţate ori era blocată într-unul sau altul dintre miile de lacuri formate în craterele de pe înălţimile sudice. Şi din nou precipitaţiile şi deversarea în Marea Nordică deveneau esenţiale.

– Pe înălţimile sudice are să se ia o decizie în această privinţă, spuse Diana.

Ceru pe monitorul de la mână o hartă pentru a i-o arăta Maiei. Cooperative de construcţii din zona cumpenei apelor continuau să străbată zona, instalând conducte de evacuare, dirijând apa în râurile de munte, consolidând albiile râurilor, excavând nisipurile mişcătoare care, în unele cazuri, scoteau la iveală albiile-fantomă ale vechilor reţele de râuri aflate imediat sub pulberea fină dar, în majoritatea cazurilor, noile râuri trebuia să urmeze formaţiuni de lavă, canioane de fractură sau câte un canal scurt, de ocazie. Rezultatul era foarte deosebit de claritatea ca de

sistem venos a formaţiunilor similare pământene: un amestec dezordonat de mici lacuri rotunde, mlaştini îngheţate, canioane şi râuri lungi şi rectilinii, cu coturi abrupte, în unghi drept, dispărând pe neaşteptate în grote sau conducte. Numai străvechile albii de râu, acum umplute, arătau „cum trebuia”; altfel, pretutindeni terenul arăta ca o zonă bombardată şi după o ploaie torenţială.

Mulţi dintre veteranii de la Deep Waters, care nu se angajaseră direct la Institutul Mării Hellas, formaseră o cooperativă asociată proprie, care identifica bazinele de apă subterană din jurul Bazinului Hellas, măsurând cantităţile de apă ce revenea în acvifere şi în râurile subterane, calculând câtă apă putea fi depozitată şi recuperată – şi aşa mai departe. Diana era membră a acestei cooperative, alături de mulţi alţii din vechiul ei colectiv. După masă, Diana se duse la restul grupului şi le spuse că Maia revenise în oraş. Când auziră că Maia ar fi interesată să lucreze împreună cu ei, îi oferiră o funcţie în cooperativă şi o reducere la taxa de înscriere. Încântată de compliment, Maia hotărî să li se alăture.

Deci, lucra la „Apa Freatică Egeană” (AFE) – aşa se numea cooperativa. Se trezea dimineaţa, făcea cafeaua, mânca nişte pâine prăjită sau un biscuit, un *croissant,* o brioşă sau o gogoaşă. Când era vremea frumoasă, mânca afară, pe balcon, dar cel mai adesea în dreptul ferestrei care dădea spre golf, la masa rotundă, citind pe ecran *Mesagerul de Odessa* şi observând fiecare mic incident care se combina cu altele pentru a scoate la iveală situaţia tot mai sumbră vizavi de Pământ. Organismele legislative din Mangala îşi aleseseră noul Consiliu Executiv, iar Jackie nu se afla printre cei şapte – fusese înlocuită cu Nanedi. Maia scoase un strigăt de bucurie, apoi citi toate relatările pe care le găsi şi urmări interviurile: Jackie pretindea că renunţase să mai candideze, că e obosită după atâţia ani marţieni şi că va face o pauză, aşa cum procedase de mai multe ori până atunci, după care va reveni. Spunând acestea, ochii îi scânteiară. Nanedi păstra o tăcere discretă asupra acestui subiect, dar avea expresia aceea mulţumită, uşor uimită, a omului care a ucis balaurul şi, cu toate că Jackie declara că va continua să lucreze în aparatul de partid al lui Marte Liber, era evident că influenţa ei intrase în declin, altfel ar mai fi făcut parte din Consiliu.

Aşadar, o rostogolise pe Jackie de pe masa de joc planetară,

dar forţele opuse imigrării continuau să se afle la putere. Marte Liber încă ţinea sub control, deşi unul nesigur, alianţa sa supramajoritară. Nu se schimbase nimic important. Viaţa mergea mai departe. Rapoartele de pe Pământul care mişuna de oameni continuau să fie rău prevestitoare. Într-o bună zi, toţi oamenii aceia aveau să vină aici, după ei. Maia era convinsă de asta. Cu Michel o scotea la capăt, puteau să se odihnească, să arunce o privire în jur, să-şi facă unele planuri, să-şi coordoneze eforturile. Mai bine mânca fără să mai aprindă ecranul, dacă dorea să nu-i piară pofta de mâncare.

Aşa că se obişnui să coboare în oraş şi să servească un mic dejun mai copios, pe cornişă, împreună cu Diana, iar mai târziu cu Nadia şi Art sau cu alţi vizitatori ai oraşului. După micul dejun, mergea pe jos până la birourile AFE, situate aproape de extremitatea estică a falezei – o plimbare bună, în aerul care, cu fiecare an, era cu o idee mai sărat. La AFE avea un birou cu fereastra spre mare şi făcea tot ce făcuse şi la Deep Waters, servind ca persoană de legătură cu Institutul Mării Hellas şi coordonând un colectiv fluctuant de areologi, hidrologi şi ingineri care îşi îndreptau eforturile de cercetare mai ales spre munţii Hellespontus şi Amphitrites, unde se aflau cele mai multe acvifere. Făcu deplasări, urmărind curbura coastei pentru a inspecta unele dintre şantierele şi dotările de care dispuneau, rămânând adesea în orăşelul portuar Montepulciano, pe ţărmul sud-vestic al mării. Înapoi, în Odessa, Maia lucra în timpul zilei şi pleca devreme, după care se plimba la întâmplare prin oraş, făcând cumpărături în magazinele de mobilă la mâna a doua ori căutând îmbrăcăminte. Începeau să o intereseze noile stiluri şi modificările suferite de acestea de-a lungul anotimpurilor. Era un oraş stilat, lumea se îmbrăca frumos, iar stilurile cele mai recente îi stăteau bine; Maia arăta doar ca o marţiană vârstnică, mică de statură, cu o ţinută dreaptă, regească... Adesea, făcea în aşa fel încât, spre seară, să se îndrepte spre casă pe cornişă ori să stea pe o bancă în parcul situat ceva mai jos sau, în timpul verii, să ia masa în vreun restaurant de pe faleză. Toamna, o flotilă de ambarcaţiuni trăgea la debarcader, întindeau pasarele între ele şi luau o taxă de participare la un festival al vinului, încheiat cu focuri de artificii deasupra lacului, după lăsarea nopţii. Iarna, ceaţa se lăsa devreme peste mare, iar apa din apropierea ţărmului era adesea acoperită de o pojghiţă de gheaţă, strălucind în nuanţele culorii care acoperea cerul în

seara respectivă şi presărată de patinatori şi sănii uşoare, joase.

Într-o seară, în amurg, pe când mânca de una singură, o companie teatrală începu o reprezentaţie cu *Cercul caucazian de cretă,* pe o alee alăturată, iar diferenţa de lumină dintre amurg şi spoturile de pe pardoseala scenei improvizate era atât de mare, încât Maia se simţi atrasă ca un fluture de noapte. Abia dacă urmări acţiunea, dar anumite scene o impresionară prin forţa lor deosebită, mai ales momentele în care se stingea lumina iar acţiunea trebuia să înceteze brusc, cu toţi actorii încremeniţi pe scenă în lumina înserării. Asemenea momente nu aveau nevoie decât de o tentă de albastru, îşi spuse ea, pentru a fi perfecte.

După spectacol, trupa de actori veni la restaurant pentru a servi masa, şi Maia stătu de vorbă cu regizoarea spectacolului, o marţiană între două vârste, pe nume Latrobe, interesată să o cunoască, să discute despre piesă şi despre teoria lui Brecht cu privire la teatrul politic. Latrobe se dovedi propământeană, proimigraţionistă. Dorea să pună în scenă piese care susţineau ideea unui Marte deschis şi asimilarea în areofanie a noilor imigranţi.

– E înspăimântător, spunea ea, cât de puţine piese din repertoriul clasic întăresc un asemenea sentiment. Avem nevoie de piese noi.

Maia îi povesti despre serile politice ale Dianei, în anii de la UNTA, şi cum se întâlneau uneori prin parcuri. Îi spuse părerea ei cu privire la utilizarea albastrului în iluminarea spectacolului din seara aceea. Latrobe o invită pe la ei ca să le vorbească actorilor despre politică şi chiar să o ajute cu luminile, dacă-i făcea plăcere, acesta fiind unul dintre punctele slabe ale trupei care îşi avea originile în aceleaşi parcuri în care se întâlneau cei din grupul Dianei. Poate că aveau să reuşească a mai ajunge acolo, să joace teatru brechtian.

Aşa că Maia trecu pe la ei şi se adresă actorilor, iar cu timpul, fără a fi luat cu adevărat o decizie în acest sens, deveni unul dintre regizorii de lumini, ajutându-i şi la costume – ceea ce era tot modă, dar într-un alt fel. De asemenea discuta cu ei până târziu despre conceptul de teatru politic, ajutându-i să găsească noi piese. În esenţă, era un fel de consultant în probleme de politică şi estetică. Cu toate acestea, rezistă cu încăpăţânare eforturilor de a o convinge să urce pe scenă, eforturi venite nu numai din partea trupei, dar şi din partea lui Michel şi a Nadiei.

– Nu, spuse ea. Nu aşa ceva. Dacă aş accepta, m-ar pune să

joc rolul Maiei Toitovna în piesa aceea despre John.

– Aceea e operă, îi explică Michel. Ar trebui să fii soprană.

– Chiar şi aşa.

Nu dorea să joace teatru. Viaţa cotidiană îi era de ajuns, dar îi plăcea cu adevărat lumea teatrului. Era o nouă cale de a ajunge la oameni şi de a le schimba valorile, presupunând mai puţină uzură decât abordarea directă a politicii. Era o modalitate mult mai distractivă şi, poate, în multe privinţe, mult mai eficientă. La Odessa, teatrul era puternic, pe când cinematograful era o artă moartă. Suprasaturaţia neîncetată cu imagini de pe ecran făcuse ca toate imaginile să fie la fel de plictisitoare. Ceea ce păreau să prefere cetăţenii Odessei era caracterul nemijlocit şi pericolul spectacolului spontan, clipa care nu avea să se mai repete niciodată, nicicând aceeaşi. Într-adevăr, teatrul era cea mai puternică manifestare artistică din oraş, afirmaţie valabilă şi pentru multe alte oraşe marţiene. Aşadar, cu trecerea anilor marţieni, teatrul din Odessa pusese în scenă fel de fel de piese politice, inclusiv întreaga creaţie a dramaturgului sud-african Athol Fugard; piese fierbinţi, pline de pasiune, disecând prejudiciul instituţionalizat şi xenofobia sufletului. După Maia, erau cele mai bune piese în limba engleză scrise după Shakespeare. Apoi trupa avu un rol esenţial în descoperirea şi lansarea a ceea ce mai târziu s-a numit „Grupul de la Odessa” – şase tineri dramaturgi marţieni, la fel de violenţi ca şi Fugard, bărbaţi şi femei care, într-o piesă după alta, explorau problemele stringente ale noilor issei şi nisei şi dureroasa lor asimilare în areofanie – un milion de mici Romeo şi Juliete, un milion de mici noduli extirpaţi sau legaţi. Pentru Maia, era cea mai bună fereastră către lumea contemporană şi din ce în ce mai mult felul ei de a-i răspunde, dându-şi toată silinţa pentru a o modela. Totul îi producea, într-adevăr, o mare satisfacţie, deoarece multe piese declanşau dispute, uneori chiar şi manifestări de furie, fiindcă noile lucrări ale Grupului atacau guvernul antiimigraţionist care încă deţinea puterea în Mangala. Era politică într-un registru nou, cel mai satisfăcător din câte întâlnise Maia până atunci. Îi era dor să-i vorbească lui Frank despre asta, să-i explice cum funcţionează.

În aceeaşi perioadă, la fiecare două luni, Latrobe punea în scenă numeroase producţii ale clasicilor, iar Maia, urmărindu-le, se simţea tot mai captivată de forţa tragediei. Îi plăcea să pregătească piese politice care, furioase sau optimiste, aveau

tendinţa de a conţine un utopism inerent, o deschidere spre progres. Dar piesele care o impresionau prin adevărul lor şi o mişcau cel mai adânc erau vechile tragedii pământene – cu cât mai tragice, cu atât mai bune. Catharsisul descris de Aristotel părea să funcţioneze foarte bine în cazul ei. Ieşea, de la reprezentaţiile bune ale marilor tragedii, zdrobită, purificată şi, într-un fel, mai fericită.

Într-o seară, îşi dădu seama că tragediile erau înlocuitoarele certurilor ei cu Michel; o sublimare, ar fi spus el, chiar una foarte bună, cu un efect mai mic asupra lui, bineînţeles, dar mult mai demnă, mai nobilă. Şi mai era şi legătura aceea cu grecii antici, care se stabilea într-o mulţime de feluri de jur împrejurul Bazinului Hellas, în oraşe dar şi printre sălbatici; un neoclasicism care, simţea Maia, le făcea bine tuturor atunci când se confruntau şi încercau să se ridice la înălţimea marii onestităţi a grecilor şi a concepţiei lor neabătute despre realitate. *Orestia, Antigona, Electra, Medea, Agamemnon* (care ar fi trebuit să fie intitulată *Clitemnestra)* – toate acele femei uimitoare reacţionau cu o forţă amară la destinele tragice pe care bărbaţii le impuneau asupra lor, lovind şi ele, ca atunci când Clitemnestra îi ucisese pe Agamemnon şi Cassandra, mai întâi povestind în faţa publicului cum săvârşise fapta, iar apoi, în final, privind fix către spectatori, drept spre Maia:

„Ajunge cu nenorocirea! N-o mai luaţi de la capăt.

Ne sunt mâinile înroşite.

Mergeţi acasă şi supuneţi-vă din timp destinului, înainte de a suferi şi voi. Noi am acţionat aşa cum am fost nevoiţi."

Am acţionat aşa cum am fost nevoiţi. Cât adevăr, cât adevăr! Îi plăcea la nebunie adevărul din toate acele lucruri: piese triste, muzică tristă, bocete, tangouri ţigăneşti, *Prometeu înlănţuit,* până şi piese ale răzbunării. Cu cât mai sumbre, cu atât mai bune, într-adevăr, şi mai adevărate. Realizase luminile pentru *Titus Andronicus,* iar oamenii fuseseră dezgustaţi, consternaţi, spuneau că era doar o baie de sânge şi, sincer, chiar că utilizase o mulţime de spoturi roşii! Dar în momentul în care Lavinia, fără mâini şi fără limbă, încerca să spună cine o mutilase ori când îngenunchea pentru a prinde cu dinţii, ca un câine, mâna retezată a lui Titus, publicul parcă îngheţa. Nu se putea spune că Shakespeare nu avusese chiar de la începuturile sale simţul scenografiei, indiferent dacă era vorba de o baie de sânge sau nu. Apoi, cu fiecare piesă scrisă, devenise tot mai puternic,

piesele lui erau electrizant de sinistre şi adevărate, chiar şi la bătrâneţe. Maia tocmai ieşise, într-o stare de entuziasm, îmbujorată şi râzând, de la o producţie lungă şi chinuitoare cu *Regele Lear.* Îl prinse de umeri pe unul dintre membrii colectivului de lumini, scuturându-l şi strigând:

– N-a fost minunat, magnific?

– Ka, Maia, nu ştiu, aş fi preferat versiunea aceea de pe vremea Restauraţiei, în care Cordelia e salvată şi se mărită cu Edgar. O cunoşti?

– Ptiu! Copil prost ce eşti! În seara asta noi am spus adevărul, asta contează! Dimineaţă, poţi să te întorci la minciunile tale! Băiat aiurit! încheie ea râzând necruţătoare de el şi aruncându-l înapoi în mijlocul prietenilor.

– E Maia, le explică el acestora.

– Toitovna? Cea din operă?

– Da, dar în realitate.

– În realitate! îi zeflemisi Maia, făcându-le semn să plece. Nici măcar nu ştiţi ce înseamnă realitate.

Iar ea simţea că ştie.

Uneori, soseau în oraş prieteni, care stăteau la ei o săptămână-două. Apoi, pe măsură ce verile deveneau tot mai calde, se obişnuiră să petreacă luna decembrie într-un sat de pe plajă, la vest de oraş, unde locuiau într-o colibă din dosul dunelor, înotând ori navigând, ori practicând *wind-surfing* sau, pur şi simplu, stând întinşi pe nisip sub o umbrelă, citind şi dormind, până la periheliu. După aceea reveneau în Odessa, la confortul familiar oferit de apartamentul lor şi de oraş, în lumina arămie a toamnei sudice, anotimpul cel mai lung din anul marţian, însemnând şi apropierea de afeliu, cu fiecare zi mai înceţoşată decât alta, până când sosea şi afeliul, la Ls 70. De atunci şi până la Ls 90, avea loc Festivalul Gheţii, iar ei patinau pe gheaţa albă de pe mare, chiar sub cornişă, privind în sus, către faleza troienită a oraşului, albă sub norii negri. Alteori porneau pe gheaţă într-o sanie cu pânze, ajungând atât de departe, încât oraşul se vedea doar ca o spărtură în curbura albă a coastei. Sau mâncau singuri în restaurante zgomotoase, aburinde, aşteptând să înceapă muzica, pe când afară, pe stradă, cădeau fulgi apătoşi; intrau într-un teatru mic şi mucegăit, alăturându-se râsetelor anticipative. Primăvara, mâncau pentru prima dată pe balcon, purtând puloverele împotriva frigului, uitându-se la mugurii noi de pe vârful

rămurelelor, de un verde care nu semăna cu nimic altceva, ca nişte lacrimi de viriditas. Şi tot aşa, cufundaţi în faldurile obişnuinţei şi antrenaţi de ritmurile acesteia, fericiţi de acel *déjà vu* pe care omul şi-l croieşte pentru sine.

Apoi, într-o dimineaţă, deschise ecranul, verifică ştirile şi află că fusese descoperită o mare colonie de chinezi în Huo Hsing Vallis (de parcă numele justifica intruziunea). O secţie a poliţiei planetare, luată prin surprindere, le ordonase să plece, dar ei sfidau cu calm ordinul primit, iar guvernul chinez avertiza Marte că orice amestec în problemele coloniei va fi considerat drept un atac împotriva unor cetăţeni chinezi şi urmat de o reacţie corespunzătoare.

– Cum? strigă Maia. Nu se poate!

Îi sună pe toţi cunoscuţii ei din Mangala; în zilele acelea, nu se aflau prea mulţi în posturi importante. Îi întrebă ce ştiu, cerându-le să-i spună de ce nu sunt coloniştii escortaţi înapoi, până la elevator, expediaţi acasă şi aşa mai departe.

– Situaţia este, pur şi simplu, inacceptabilă. Trebuie să-i puneţi capăt imediat!

Dar şi alte intruziuni, mai puţin îndrăzneţe, aveau deja loc de la o vreme, aşa cum văzuse ea însăşi în anumite buletine de ştiri. Imigranţii erau coborâţi cu module de debarcare ieftine, ocolind elevatorul şi autorităţile de la Sheffield. Amartizări cu rachete şi paraşute, ca în zilele de demult… Puţine lucruri se puteau face fără a se provoca un incident interplanetar. În dosul scenei, problema era dezbătută aprins. ONU sprijinea China, aşa că nu era uşor. Lent dar sigur, se înregistrau progrese. Nu avea motive de îngrijorare.

Maia închise ecranul. Cândva, demult, suferise de iluzia că ar fi fost de ajuns să se străduiască suficient de mult, pentru ca întreaga lume să se şi transforme. Dar acum ştia mai bine cum stau lucrurile, deşi îi venea greu s-o recunoască.

– E de ajuns să devii Roşu, îi spuse ea lui Michel, pe când pleca la birou, de ajuns să ne ducem la Mangala.

Dar, după o săptămână, criza luă sfârşit, ajungându-se la un compromis: coloniştilor li se îngădui să rămână, iar chinezii promiseră să trimită în anul următor doar numărul de imigranţi legali din care şi i scadă pe cei deja instalaţi acolo. Era o soluţie extrem de puţin mulţumitoare, dar nu se mai putea face nimic altceva. Viaţa mergea mai departe, sub acel nou paravan.

Până când, într-o după-amiază de primăvară târzie, în vreme

ce Maia se îndrepta spre casă, un rând de tufe de trandafir din spatele cornişei îi atrase atenţia. Se apropie să arunce o privire. De cealaltă parte a şirului de plante, oamenii mergeau pe Harmakhis Avenue, prin dreptul cafenelelor, cei mai mulţi păşind grăbiţi. Tufele aveau o mulţime de frunze noi, maroniul lor fiind un amestec de verde şi roşu. Noii trandafiri erau de un roşu-închis pur; petalele lor catifelate, lustruite, străluceau în lumina după-amiezei. *Lincoln,* scria pe eticheta de pe tulpină. O varietate de trandafir. Dar şi numele celui mai mare american, un bărbat care fusese un fel de combinaţie între John şi Frank, după câte înţelegea Maia. Un dramaturg din Grup scrisese despre el o piesă grozavă, sumbră şi emoţionantă, de-a dreptul sfâşietoare, în care protagonistul era asasinat fără rost. De un Lincoln aveau ei nevoie în zilele acelea. Roşul trandafirilor strălucea puternic. Şi, deodată, Maia nu mai văzu nimic. Timp de o clipă, totul începu să strălucească orbitor, de parcă s-ar fi uitat la soare.

Iar în momentul următor văzu o gamă întreagă de lucruri.

Forme, culori… Era conştientă de prezenţa lor, dar ce erau ele, cine era ea… Fără o vorbă, încerca să le recunoască…

Apoi, cu un şoc, totul reveni la normal: trandafirii, Odessa, toate celelalte, de parcă n-ar fi dispărut niciodată. Dar Maia se clătină, încercând să-şi păstreze echilibrul.

– O, nu! exclamă ea. Dumnezeule!

Înghiţi, simţindu-şi gâtul uscat, foarte uscat. Era ceva fiziologic. Durase ceva timp. Maia expiră printre dinţi, îşi înghiţi un strigăt. Stătea nemişcată pe cărarea cu pietriş. În faţa ei se întindea gardul viu, maro-verzui, pătat de un roşu livid. Trebuia să-şi amintească acel efect coloristic pentru piesa următoare pe care o aveau în lucru.

Întotdeauna ştiuse că avea să se întâmple una ca asta. Întotdeauna. Obişnuinţa – mare mincinoasă! În interiorul ei ticăia o bombă. În zilele de demult fuseseră trei miliarde de bătăi, mai mult sau mai puţin. Acum o reglaseră pentru a obţine zece miliarde. Sau mai multe. Ori poate mai puţine. Oricum, ticăiturile continuau. Auzise de un ceas care putea fi cumpărat şi care funcţiona de-a lungul unui număr finit de ore, acelea care ţi-ar mai fi rămas, să zicem, dacă ar fi fost să trăieşti până la cinci sute de ani – sau orice altă durată de viaţă preferai. Alege un milion de ani şi stai liniştit. Sau dacă nu, ascunde-te în obişnuinţe şi nu te mai gândi la asta. Ca toţi ceilalţi cunoscuţi.

Ar fi fost cum nu se poate mai fericită să o facă. O mai făcuse şi până atunci, şi avea s-o facă din nou. Dar acum, în acel moment, se întâmplase ceva, se afla din nou în interregn, timpul dezgolit care exista între seturile de obişnuinţe, aşteptând următoarea exfoliere. Nu, nu! De ce? Nu avea nevoie de un astfel de timp, era mult prea greu... Suporta cu mare dificultate sentimentul brut al scurgerii timpului – sentiment trăit pe parcursul acestor perioade. Ura senzaţia aceea, o ura! Şi nici acum nu-şi schimbase deloc obişnuinţele! Nimic nu era altfel. O lovise din senin. Poate că trecuse prea mult de la ultima întâmplare, în ciuda obişnuinţelor. Poate că, de atunci înainte, avea să înceapă să se întâmple oricând, la întâmplare, chiar frecvent.

Se duse acasă, spunându-şi: „Ştiu unde locuiesc” şi încercă să-i spună lui Michel despre ce se întâmplase, povestindu-i, plângând, povestindu-i şi, în cele din urmă, renunţând.

– Nu facem lucrurile decât o singură dată! Înţelegi?

Michel era foarte îngrijorat, deşi încerca să n-o arate. Cu pierderi de memorie sau nu, Maia nu avea nicio dificultate în a recunoaşte stările de spirit ale lui Monsieur Duval. El spuse că acea scurtă stare de *jamais vu* fusese, probabil, un mic atac de epilepsie sau un uşor atac cerebral, dar că nu era sigur şi s-ar fi putut ca nici analizele să nu le ofere vreo explicaţie. *Jamais vu* era o stare puţin înţeleasă, o variaţiune a stării de *déjà vu,* mai precis reversul acesteia.

– Pare să fie un fel de interferenţă temporară în configuraţia undelor cerebrale. Acestea se întind de la undele alfa la undele delta, cu o uşoară coborâre. Dacă vei purta un monitor, data viitoare vom şti ce se întâmplă. E ca un fel de somnambulism, în timpul căruia o serie de funcţii cognitive sunt blocate.

– E posibil ca oamenii să nu mai iasă din starea asta?

– Nu. Nu ştiu niciun astfel de caz. E ceva rar şi întotdeauna trecător.

– Până acum.

Michel încercă să se poarte de parcă ar fi fost vorba de o temere lipsită de suport.

Maia ştia însă mai bine cum stăteau lucrurile, aşa că se duse în bucătărie să facă de mâncare. Trânti vasele, deschise frigiderul, scoase legumele şi începu să le taie şi să le arunce în cratiţă. *Poc, poc, poc, poc.* Se opri ca să plângă, se opri ca să stea din plâns. Până şi asta se întâmplase de o mie de ori până

atunci. Dezastrele pe care nu le puteai evita, obişnuinţa foamei… în bucătărie, încercând să ignore totul şi să gătească… Ei bine, asta era!

După aceea, începu să evite rândul acela de trandafiri, temându-se de un alt incident. Dar, desigur, trandafirii erau vizibili de oriunde s-ar fi aflat pe porţiunea aceea de cornişă, până la dig. Înfloreau mai tot timpul. În privinţa asta, erau uimitori. Iar într-o zi, în aceeaşi lumină a după-amiezei care se revărsa peste Hellespontus făcând ca totul, înspre vest, să pară oarecum pălit, întunecat până la opacităţi pastel, ochiul ei prinse roşul ca un vârf de ac al trandafirilor din gardul viu, chiar dacă mergea pe dig. Văzând, de o parte, tapiţeria de spumă pe apa neagră şi, de cealaltă parte, trandafirii şi oraşul înălţat în spatele lor, Maia se opri, încremenită de ceva în viziunea aceea dublă, de o înţelegere sau poate chiar de începutul unei epifanii… Simţea un mare adevăr împingând să pătrundă în ea, din afara ei sau poate din interiorul corpului ei, dinăuntrul craniului, dar din afara gândurilor, împingând în carcasa dură care îi închidea creierul. Totul se explica, totul se clarifica în sfârşit, deodată…

Dar epifania nu izbuti să depăşească bariera. Nu era decât o senzaţie, tulbure şi imensă, apoi presiunea asupra minţii ei încetă, iar după-amiaza îşi recapătă luminescenţa de cositor. Se duse acasă simţindu-şi sufletul plin, cu oceane de nori în pieptul care stătea să explodeze de ceva asemănător frustrării sau de un fel de bucurie dureroasă. Din nou îi povesti lui Michel ce se întâmplase, iar el dădu din cap. Şi pentru asta avea un nume.

– *Presque vu,* ceva aproape văzut. Şi mie mi se întâmplă de multe ori, spuse el, cu o expresie caracteristică de regret ascuns.

Dar Maiei i se păru deodată că toate acele categorii simptomatice ale lui nu făceau decât să mascheze ceea ce i se întâmpla cu adevărat. Uneori, era foarte tulburată. Alteori, avea impresia că înţelegea lucruri care nu existau. Câteodată uita pentru totdeauna unele lucruri, iar altădată era foarte, foarte speriată. Acestea erau stările pe care Michel încerca să le delimiteze cu denumirile şi combinaţiile lui.

Aproape văzut. Aproape înţeles. Şi din nou înapoi, în lumea luminii şi a timpului. Şi nu era nimic de făcut, decât să meargă mai departe. Ceea ce şi făcea. Trecură destule zile ca să uite ce simţise atunci, să uite cât de înspăimântată fusese sau cât de aproape de bucurie. Era destul de straniu că putea să uite atât

de repede, să nu facă altceva decât să trăiască *la vie quotidienne,* acordând atenţie vieţii de fiecare zi, cu muncă, prieteni şi oaspeţi.

Printre aceştia se aflau Charlotte şi Ariadne, care veniseră de la Mangala pentru a se consulta cu Maia despre situaţia tot mai gravă de pe Pământ. Ieşiră să ia micul dejun pe cornişă şi discutară despre preocupările celor din Dorsa Brevia. În esenţă, în ciuda faptului că părăsiseră coaliţia cu Marte Liber, deoarece nu erau de acord cu încercările lui de a domina aşezările de pe sateliţii exteriori, cei din Dorsa Brevia ajunseseră la concluzia că Jackie avusese dreptate în legătură cu imigrarea, cel puţin până la un punct.

– Nu se pune problema că Marte s-ar apropia de capacitatea maximă de asigurare a condiţiilor de viaţă pentru populaţie, spuse Charlotte. Aici nu au dreptate. Am putea să strângem cureaua şi să mărim numărul de oraşe. Iar noile aşezări plutitoare de pe Marea Nordică ar putea încă primi o mulţime de oameni, dovedind astfel cât de multă lume mai poate încă trăi aici. Practic, ele au impact doar în anumite privinţe asupra oraşelor portuare. Dar există loc pentru şi mai multe oraşe portuare, cel puţin pe Marea Nordică.

– Pentru mult mai multe, adăugă Maia.

În ciuda intruziunilor pământene, nu-i plăcea să audă, sub nicio formă, discuţii antiimigraţioniste. Dar Charlotte făcea din nou parte din Consiliul Executiv, şi de ani de zile sprijinise o relaţie strânsă cu Pământul, aşa că nu-i venea uşor să vorbească.

– Nu e vorba de număr. E vorba despre cine sunt imigranţii ăştia şi despre ce cred ei. Problemele de asimilare se agravează cu adevărat.

– Am citit despre asta pe consolă, spuse Maia, dând din cap.

– Da. Am încercat să-i integrăm pe nou-veniţi, folosind toate modalităţile pe care le cunoşteam, dar ei se ţin unul de altul, fireşte, şi nu poţi să-i separi pur şi simplu.

– Nu…

– Aşa că apar multe probleme: cazuri de fanatism religios, violenţe în familie, lupte între grupurile etnice, imigranţi care-i atacă pe indigeni. De obicei sunt bărbaţi care atacă femeile, dar nu întotdeauna. Iar grupurile de tineri marţieni se răzbună, hărţuind noile aşezări – şi aşa mai departe. Sunt probleme mari. Dar Naţiunile Unite s-au supărat pe noi din cauza asta şi vor să

ne trimită şi mai mulţi. Iar dacă o fac, atunci vom deveni un fel de loc de depozitare a deşeurilor umane, şi de toată munca noastră se va alege praful şi pulberea.

– Hm, făcu Maia, dând din cap.

Desigur, cunoştea problemele, dar era deprimant să constate că unii aliaţi precum Charlotte ar fi putut-o părăsi pentru a trece de cealaltă parte a baricadei, doar pentru că lucrurile se complicaseră.

– Cu toate astea, spuse ea, indiferent de ceea ce faceţi, trebuie să ţineţi seama de Naţiunile Unite. Dacă interziceţi imigrarea iar ei oricum imigrează, atunci munca noastră se va irosi şi mai repede. Asta se întâmplă cu aceste intruziuni, nu? Mai bine să permitem imigrarea, să o menţinem la nivelul cel mai scăzut acceptat de ONU şi să ne ocupăm de imigranţi pe măsură ce sosesc.

Cele două femei dădură din cap, nefericite. Mâncară o vreme, uitându-se la albastrul proaspăt al mării dimineaţa.

– Şi fostele metanaţionale sunt o problemă, spuse Ariadne. Vor să vină aici chiar mai mult decât cei de la ONU.

– Bineînţeles.

Pentru Maia nu era nicio surpriză că vechile metanaţionale continuau să fie atât de puternice pe Pământ. Desigur, pentru a supravieţui, toate copiaseră modelul Praxis, de aceea nu mai semănau cu fiefurile totalitariste pornite să cucerească lumea, dar continuau să fie mari şi puternice, cu o mulţime de angajaţi şi un uriaş capital acumulat. Încă doreau să facă afaceri, pentru a asigura traiul membrilor lor. Strategiile pentru realizarea acestui scop erau uneori admirabile, alteori dimpotrivă: puteai face altfel şi mai bine acele lucruri de care aveau nevoie oamenii – sau puteai să trişezi, să încerci să obţii avantaje cu orice preţ ori să exagerezi unele nevoi false. Majoritatea urmau o combinaţie de strategii, desigur, încercând să se stabilizeze prin diversificare, ca în vremurile de demult, când făceau investiţii. Dar, într-un fel, asta făcea şi mai dificilă lupta cu strategiile proaste, deoarece toate companiile le urmăreau până la un punct. Iar acum foarte multe metanaţionale se conduceau după programe marţiene foarte active, lucrând pentru guvernele pământene şi trimiţând oameni de pe Pământ pe Marte, construind oraşe şi înfiinţând ferme, deschizând exploatări miniere, încurajând producţia şi comerţul. Uneori se părea că emigrarea de pe Pământ pe Marte nu avea să înceteze până când nu va fi fost realizat un echilibru

exact între gradul de ocupare a acestor planete; ceea ce, dată fiind situaţia hipermalthusianistă de pe Pământ, pentru Marte ar fi însemnat un dezastru.

– Da, da, aprobă Maia, nerăbdătoare. Cu toate astea, trebuie să încercăm să-i ajutăm şi să ne menţinem noi înşine în limitele acceptabilului vizavi de Pământ. Altfel, vom avea război.

Aşa că Charlotte şi Ariadne plecară, amândouă la fel de îngrijorate ca şi Maia. Iar Maia îşi dădu seama deodată, cu amărăciune, că dacă veniseră la ea după ajutor, atunci aveau într-adevăr probleme mari.

Aşa că activitatea ei politică directă luă din nou amploare, deşi ea se străduia să păstreze o limită. Rareori călătorea departe de Odessa, cu excepţia cazurilor când rezolva sarcini de serviciu. Nu încetă nici lucrul cu trupa de actori; lucru care, în orice caz, era acum adevărata inimă a muncii ei politice. Dar începuse să participe din nou la şedinţe şi la mitinguri, iar uneori se urca la tribună şi vorbea.

Werteswandel căpăta forme multiple. Într-o seară, Maia se lăsă dusă de val şi chiar acceptă să candideze pentru locul de reprezentant al Odessei în Senatul planetar, ca membră a Societăţii Pământene a Prietenilor, în cazul în care nu s-ar fi putut găsi un candidat mai potrivit. Mai târziu, când avu prilejul să se gândească mai bine, îi rugă insistent pe ai ei să caute pe altcineva, iar în final aceştia hotărâră să-l susţină pe unul dintre tinerii dramaturgi din Grup care lucra în administraţia oraşului Odessa. Era o alegere bună, aşa că Maia scăpă şi continuă să facă tot posibilul pentru a-i ajuta mai puţin activ pe quakerii pe Pământ – simţindu-se din ce în ce mai ciudat în această privinţă, deoarece nu se putea depăşi capacitatea de întreţinere oferită de o planetă fără a urma un dezastru. Aşa ceva demonstrase istoria Pământului începând cu secolul al nouăsprezecelea. De aceea erau nevoiţi să fie prudenţi şi să nu permită sosirea prea multor imigranţi. Era ca mersul pe sârmă, dar puteau face faţă mai uşor unei perioade limitate de suprapopulare decât unei invazii vădite, iar ea insista pe această idee la fiecare întrunire.

Şi în tot acest timp Nirgal se afla în ţinuturile îndepărtate, ducându-şi viaţa lui de nomad, discutând cu sălbaticii şi cu fermierii şi – spera Maia – exercitându-şi influenţa obişnuită asupra concepţiilor marţiene despre lume, asupra a ceea ce Michel numea „inconştientul colectiv”. Îşi punea speranţe mari în Nirgal şi îşi dădea toată silinţa să se ocupe de celălalt fir al vieţii

ei, să înfrunte istoria. Era, poate, cel mai întunecat fir dintre toate, înşirat pe tot parcursul vieţii, strângându-se într-un *looping* care ducea înapoi, până la presimţirile sumbre, predominante în timpul vieţii ei anterioare din Odessa.

Aşadar, trăia un fel de stare malignă de *déjà vu.* Apoi, adevăratele stări de *déjà vu* reveneau, sugând viaţa din lucruri, ca întotdeauna. O, chiar o singură licărire de senzaţie era un şoc, desigur, o înspăimântătoare aducere aminte, prezentă şi apoi dispărută. Doar că o singură zi însemna tortură, iar o săptămână însuşi Infernul. Michel spunea că periodicele medicale vorbeau de o „stare stereotemporală”. Alţii o numeau „senzaţia *deja-totdeauna”.* După câte se părea, boala afecta un anumit procentaj dintre vârstnici, şi nimic nu putea fi mai rău când venea vorba de sentimente. În zilele acelea se trezea dimineaţa, iar fiecare clipă a zilei era repetarea exactă a unei zile anterioare, identice – asta era senzaţia pe care o avea –, ca şi cum teoria lui Nietzsche despre eterna revenire, repetarea nesfârşită a tuturor continuumurilor spaţio-temporale devenise oarecum transparentă în cazul ei, o experienţă trăită. Oribil, de-a dreptul oribil! Cu toate astea, nu era nimic de făcut decât să înaintezi, nesigur, prin acel *deja-totdeauna* al zilelor anticipate, ca un automat, până la ridicarea blestemului; uneori ca printr-o ceaţă uşoară, alteori ca o muşcătură scurtă în starea nonstereotemporală. Era ca dubla viziune revenind în prim plan, redând lucrurilor profunzimea lor. Şi înapoi la real, cu binecuvântata senzaţie de noutate, probabilitate, devenire oarbă, acolo unde ea, Maia, avea libertatea de a trăi fiecare clipă într-un mod surprinzător, simţind obişnuita ridicare şi coborâre a curbei sinusoidale a propriilor emoţii, un *montaigne-russe* care – deşi lipsit de confort – însemna, cel puţin, mişcare.

– A, bine, spuse Michel, în momentul în care Maia ieşi dintr-o astfel de criză, evident întrebându-se care dintre medicamentele pe care i le administrase îşi făcuse efectul.

– Poate, spuse Maia cu glas abia auzit, dacă aş reuşi doar să trec de cealaltă parte a unei stări de *presque vu.* Nu *déjà* sau *presque* sau *jamais,* ci doar *vu.*

– E un fel de iluminare, presupuse Michel. Satori sau epifanie. O comuniune mistică cu Universul. După câte ştiu, e vorba, de obicei, de un fenomen de scurtă durată. O experienţă la vârf.

– Dar cu reziduuri?

– Da. După aceea, te simţi mai bine; dar, în sfârşit, se spune

că se poale întâmpla, însă numai dacă se ajunge la o anumită…

– Seninătate?

– Nu… în sfârşit… da. I-am putea spune „blocare a minţii”.

– Adică nu e cazul meu, zise Maia, provocându-i un zâmbet.

– Dar asta s-ar putea cultiva. Adică să te pregăteşti pentru aşa ceva. Asta se întâmplă în budismul Zen, dacă înţeleg eu bine.

Aşadar, citise unele texte Zen. Care, toate, subliniau acelaşi lucru: Zen nu înseamnă informare, ci comportament. Dacă aveai un comportament corect, atunci putea coborî asupra ta limpezimea mistică. Sau poate că nu. Şi chiar de coboară, de obicei era ceva de scurtă durată, o viziune.

Maia era mult prea înţepenită în obişnuinţele ei pentru genul acesta de schimbare a comportamentului mental. Nu deţinea, asupra propriilor gânduri, controlul necesar care ar fi pregătit-o pentru o experienţă extremă, îşi trăia viaţa, iar acele crize nervoase o deranjau. După câte se părea, gândurile despre trecut contribuiau la declanşarea crizelor, aşa că se concentra cât mai mult posibil asupra prezentului. La urma urmei, asta însemna filosofia Zen, iar ea devenise destul de bună la aşa ceva. De ani de zile, asta fusese pentru ea o strategie instinctivă de supravieţuire. Dar nu şi o experienţă extremă… Uneori, tânjea după aşa ceva, dorindu-şi ca „aproape văzutul” să fie, în sfârşit, văzut. Un *presque vu* avea să se pogoare asupra ei, lumea avea să-şi pună aura aceea de semnificaţie vagă, dar plină de forţă, imediat în exteriorul gândurilor ei, iar ea avea să se ridice şi să forţeze lucrurile ori să se relaxeze sau pur şi simplu să se străduiască să o urmeze, să o aducă acasă, plină de curiozitate, teamă, speranţă. După care aura va păli şi va dispărea. Totuşi, într-o bună zi… Măcar de-ar apărea limpede! I-ar putea fi de ajutor, în zilele de după. Iar uneori era foarte curioasă: ce-ar fi putut însemna viziunea? Care ar fi fost înţelegerea care, în acele momente, ar fi plutit în afara minţii ei? I se părea ceva mult prea real pentru a fi doar o simplă iluzie…

Aşa că, deşi nu îi trecuse prin minte că, de fapt, chiar asta căuta, acceptă o invitaţie de la Nirgal de a-l însoţi la festivalul de pe Olympus Mons. Lui Michel i se păru o idee grozavă. În fiecare an marţian, în timpul primăverii nordice, oamenii se întâlneau pe culmea Muntelui Olympus, lângă Craterul Zp, pentru a ţine un festival, într-o cascadă de corturi în formă de semilună înălţate deasupra unor mozaicuri de piatră şi faianţă, la fel ca în timpul

primei întruniri care avusese loc acolo pentru a sărbătorii sfârşitul Marii Furtuni, atunci când asteroidul traversase cerul ca un fulger, iar John le vorbise despre viitoarea societate marţiană.

Societate despre care, îşi spunea Maia pe când urcau panta marelui vulcan într-un vagon de tren, se putea zice că a sosit, cel puţin în anumite perioade şi locuri. Acum, aici. Iată-ne ajunşi. Pe Olympus, la data de Ls 90, an de an, pentru a ne aminti de făgăduiala lui John şi a sărbători realizarea acesteia. Participanţii în numărul cel mai mare erau tineri indigeni, dar se aflau acolo şi o mulţime de noi imigranţi, sosiţi pentru a vedea cum se desfăşura vestitul festival, hotărâţi să petreacă întreaga săptămână mai ales cântând fără oprire la diferite instrumente muzicale, dansând – sau şi una şi alta. Maia prefera să danseze şi, cum tot nu ştia să cânte la alt instrument în afară de tamburină, se pierdu de Michel şi de toţi ceilalţi prieteni ai lor aflaţi acolo – Nadia, Art, Sax, Marina, Ursula, Mary, Nirgal, Diana şi restul – ca să poată dansa cu străini şi să uite, să nu facă nimic altceva decât să se concentreze asupra chipurilor luminoase ce se perindau prin faţa ei, fiecare ca un mare pulsar de conştiinţă strigând: *Trăiesc! Trăiesc! Trăiesc!*

Nemaipomenită petrecere, toată noaptea, semn că asimilarea ar fi putut să se întâmple la urma urmei, areofania aruncându-şi vraja invizibilă asupra tuturor celor care soseau pe planetă, în aşa fel încât trecuturile lor pământene, toxice, să se dilueze şi să fie uitate, adevărata cultură marţiană realizându-se, în sfârşit, printr-o creaţie colectivă. Aşa e, minunat! Dar nu avea loc niciun fel de experienţă extremă. Nu era locul cel mai potrivit pentru aşa ceva, în orice caz nu pentru ea. Poate că acolo se simţea prea mult mâna moartă a trecutului; lucrurile rămăseseră în mare măsură neschimbate pe vârful Muntelui Olympus, cerul era tot negru şi înstelat, cu o bandă purpurie în jurul orizontului…

– În jurul imensei guri a vulcanului, explica Marina, s-au construit cămine în care să stea pelerinii atunci când efectuează circumnavigaţia conului vulcanic. Mai există şi alte adăposturi jos, în caldera, pentru alpiniştii Roşii care-şi duc existenţa în lumea aceea de maluri convexe, suprapuse.

– E ciudat de ce sunt capabili oamenii, îşi spuse Maia, straniu ce destine se derulează pe Marte în ziua de azi.

Dar nu şi pentru ea. Olympus Mons era mult prea înalt, şi de aceea mult prea ancorat în trecut. Nu acolo avea să trăiască genul de experienţă după care umbla.

Cu toate acestea, avu ocazia să poarte o discuţie lungă cu Nirgal în trenul care o ducea înapoi, la Odessa. Îi povesti despre Charlotte şi Ariadne, despre ceea ce le preocupa, iar Nirgal dădu din cap şi îi relată câteva dintre aventurile lui în ţinuturile acelea îndepărtate, multe ilustrând progresele înregistrate în procesul de asimilare.

– Vom câştiga până la urmă, prezise el. În momentul acesta, Marte este câmpul de bătălie între trecut şi viitor, iar trecutul are forţa lui, dar viitorul este acela către care ne îndreptăm cu toţii. Există în viitor un fel de putere inexorabilă, ca un fel de vid care te trage înainte. În zilele astea aproape că o simt, încheie Nirgal, arătând fericit.

Apoi dădu jos din plasă bagajele şi o sărută pe Maia pe obraz. Era slab şi dur, iar Maia îl simţea cum se îndepărtează de ea.

– Nu ne lăsăm, da? O să vă vizitez pe tine şi pe Michel la Odessa. Te iubesc.

Fireşte că se simţi mai bine. Nu fusese vreo experienţă extremă, ci o călătorie cu trenul împreună cu Nirgal, şansa de a sta de vorbă cu cel mai lunecos dintre marţieni, cel mai iubit dintre fii.

Totuşi, după întoarcerea de pe munte continuă să sufere de seria de „evenimente mentale” – cum le spunea Michel. Acesta era tot mai îngrijorat, de fiecare dată când crizele aveau loc. Începeau să-l sperie, chiar dacă încerca să ascundă acest lucru. Şi nu era de mirare. Asemenea „evenimente” şi altele la fel li se întâmplau multora dintre clienţii lui vârstnici. Tratamentele gerontologice nu părea să ajute ca amintirile oamenilor să ţină pasul cu trecuturile lor tot mai lungi. Iar pe măsură ce trecuturile se îndepărtau tot mai mult, an de an, iar amintirile slăbeau, incidenţa „evenimentelor” creştea şi mai mult, până când se ajungea ca unii oameni să fie internaţi.

Sau, ca alternativă, mureau. Institutul Primilor Colonişti, cu care Michel continua să colaboreze, dispunea, cu fiecare an, de un număr tot mai mic de subiecţi. După aceea, Marina şi Ursula se mutară de la Acheron la Odessa. Nadia şi Art se mutaseră deja în Odessa de vest, după ce fiica lor, Nikki, crescuse şi se instalase acolo. Până şi Sax Russell îşi luă un apartament în oraş, deşi continua să petreacă cea mai mare parte a anului în Da Vinci.

Pentru Maia, aceste mutări erau şi bune şi rele. Bune,

deoarece ţinea la toţi aceşti oameni şi avea impresia că se strâng în jurul ei, ceea ce îi satisfăcea vanitatea; şi ei îi făcea plăcere să le vadă chipurile. Aşa că, de exemplu, o ajută pe Marina să o ajute pe Ursula ca să facă faţă pierderii lui Vlad. Se părea că, într-un anume sens, Ursula şi Vlad fuseseră un adevărat cuplu, deşi Marina şi Ursula… în sfârşit, nu existau termeni pentru cele trei vârfuri ale unui *ménage à trois,* indiferent cum ar fi fost constituit. Oricum, mai rămăseseră Marina şi Ursula, un cuplu foarte apropiat în durerea lor, dar altfel foarte asemănătoare cu perechile marţiene de acelaşi sex care se întâlneau în Odessa, bărbaţi mergând la braţ pe stradă (o privelişte liniştitoare) sau femei mână în mână.

Aşadar, era fericită să le vadă pe cele două sau pe Nadia sau pe oricare dintre cei rămaşi din vechiul grup, dar nu-şi amintea totdeauna incidentele despre care aceştia vorbeau ca fiind de neuitat, ceea ce o irita. Un alt fel de *jamais vu:* propria ei viaţă. Nu, era mai bine să se concentreze asupra clipei, să meargă la birou şi să lucreze la ape, să se ocupe de luminile piesei care se juca în momentul acela ori să stea la taifas prin baruri cu noi prieteni de la locul de muncă sau cu necunoscuţi, aşteptând ca într-o bună zi să se producă acea iluminare…

Muri Samantha. Apoi Boris. A, trecuseră doi-trei ani între moartea ei şi a lui, dar, după lungile decenii în care nu dispăruse niciunul dintre ei, acest ritm părea deosebit de accelerat. Aşa că făcură faţă cât mai bine cu putinţă acelor funeralii, iar între timp totul devenea mereu mai întunecat, ca acolo pe cornişă, când un nor negru se apropia dinspre Hellespontus: statele pământene continuau să trimită spre Marte imigranţi neautorizaţi şi să-i debarce, Naţiunile Unite continuau să ameninţe, China şi Indonezia săriseră, pe neaşteptate, una în beregata celeilalte, sabotorii Roşii produceau tot mai multe explozii, fără niciun fel de discriminare, nesăbuiţi, omorând oameni nevinovaţi. Iar într-o zi, Michel urcă scările, împovărat de durere.

– A murit Ieli…

– Cum? Nu! O, nu!

– Un fel de aritmie cardiacă.

– O, Dumnezeule!

Maia nu-l mai văzuse pe Ieli de zeci de ani, dar să-l piardă pe încă unul dintre cei rămaşi din Prima Sută, să fie lipsită de posibilitatea de a mai vedea vreodată zâmbetul lui timid… în niciun caz. Nu mai auzi restul spuselor lui Michel, nu atât de

durere, cât de tulburare. Sau poate de durere – pentru situaţia ei.

– Se va întâmpla din ce în ce mai des, nu? întrebă în cele din urmă, când observă că Michel o privea fix.

– Poate, răspunse el, suspinând.

Încă o dată, majoritatea membrilor supravieţuitori din Prima Sută veniră la Odessa pentru ceremonia funebră organizată de Michel. Cu prilejul acestor vizite, Maia află o mulţime de lucruri despre Ieli, mai ales de la Nadia. De mult plecase din Underhill şi se mutase la Lasswitz, ajutase la construirea oraşului acoperit şi devenise expert în hidrologia acviferelor. În ’61, colindase planeta împreună cu Nadia, încercând să repare structurile şi să evite încurcăturile, dar la Cairo, unde Maia îl întâlnise în grabă, Ieli se despărţise de ceilalţi, pierzând evadarea prin Marineris. Atunci ceilalţi presupuseseră că fusese ucis, la fel ca Saşa; dar în realitate supravieţuise, ca majoritatea locuitorilor din Cairo, iar după revoltă se mutase la Sabishii, ocupându-se din nou de acvifere, păstrând legătura cu Mişcarea de Rezistenţă şi contribuind la transformarea oraşului într-o capitală a revoluţionarilor care acţionau semilegal. Trăise o vreme cu Mary Dunkel, iar când institutul de la Sabishii fusese închis de către forţele UNTA, el şi Mary trecuseră prin Odessa, aflându-se acolo cu ocazia aniversării din anul M-50, ultima dată când Maia îşi amintea să-l fi văzut, alături de toţi ruşii din grup, rostind toasturi tradiţionale. După aceea, se despărţise de Mary şi se mutase la Senzeni Na, devenind unul dintre liderii locali în timpul celei de-a doua revoluţii. Când Senzeni Na, Nicosia, Sheffield şi Cairo formaseră Alianţa Tharsisului de Est, Ieli plecase să ajute la rezolvarea situaţiei din Sheffield. După aceea revenise la Senzeni Na, făcuse parte din primul Consiliu Municipal independent, devenind treptat unul dintre bunicii comunităţii de acolo, ca mulţi alţii din Prima Sută în alte părţi ale planetei. Se însurase cu o nisei nigeriană, cu care avusese un fiu. Vizitase Moscova de două ori şi fusese un comentator foarte cunoscut al telejurnalelor ruseşti. Chiar înainte de a muri, lucrase împreună cu Peter la proiectul Bazinului Argyre, evacuând apa din câteva acvifere mari de sub Charitum Montes fără a deranja suprafaţa. O stră-strănepoată a lui, care locuia departe, pe Callisto, era gravidă.

Într-o bună zi, în timpul unui picnic pe movila puţului litosferic de la Senzeni Na, Ieli căzuse din picioare şi nu mai putuseră să-l readucă la viaţă.

Aşa că numărul lor se redusese la Primii Optsprezece; deşi

Sax, singurul dintre toţi, venea cu o adăugire provizorie de încă şapte, în eventualitatea că grupul lui Hiroko se afla în viaţă pe undeva. Maia considera acest adaos ca pe o fantezie a lui, o evidentă identificare a dorinţelor cu realitatea – dar, pe de altă parte, Sax nu era înclinat către aşa ceva; deci, poate, era un sâmbure de adevăr în asta. Totuşi, în mod sigur, nu rămăseseră în viaţă decât optsprezece, iar cea mai tânără dintre ei, Mary (în afară de cazul în care Hiroko s-ar fi aflat în viaţă) avea două sute doisprezece ani. Cea mai bătrână, Ann, avea două sute douăzeci şi şase. Maia însăşi avea două sute douăzeci şi unu, evidentă absurditate, dar iată, buletinele de ştiri pământene indicau anul 2206…

– Există şi oameni care au trecut de două sute cincizeci, preciză Michel, iar tratamentele pot continua foarte bine să-şi facă efectul multă vreme. Poate că moartea lui Ieli nu e decât o întâmplare nefericită.

– Poate…

Fiecare deces părea să rupă o părticică din el. Era tot mai posomorât, ceea ce pe Maia o enerva. Fără îndoială că el încă se mai gândea că ar fi trebuit să rămână în Provence – asta era fantezia lui, acel cămin imaginar care persistase în faţa faptului evident că Marte era căminul lui, că fusese astfel din momentul în care amartizaseră sau din momentul în care i se alăturase lui Hiroko sau poate din clipa în care zărise planeta pentru prima dată pe cer când era copil! Nimeni nu putea afirma când se petrecuse, dar Marte era căminul lui, lucru evident pentru toată lumea în afară de el. Cu toate astea, Michel tânjea după Provence, considerând-o pe Maia atât exilant cât şi ţară de exil, trupul ei reprezentând un înlocuitor pentru Provence, sânii ei – dealurile lui, pântecele ei – valea lui, sexul ei – plaja şi oceanul lui. Desigur, era un proiect imposibil să fii totodată căminul cuiva şi partenerul acestuia, dar, oricum, totul era doar nostalgie, şi cum Michel credea în astfel de proiecte imposibile ca în nişte lucruri bune, în general totul ieşea bine. Trucul făcea parte din relaţia lor deşi, uneori, pentru ea însemna o povară îngrozitoare. Şi niciodată nu era mai rău decât atunci când moartea unuia din Prima Sută îl împingea spre ea, făcându-l, astfel, să se gândească acasă.

Sax participa întotdeauna iritat la funeralii sau la slujbele de pomenire. Evident, simţea că moartea era un fel de impunere grosolană, un gest flagrant al marelui inexplicabil agitând

steguleţul roşu în faţa lui; nu o putea tolera, era o problemă ştiinţifică aşteptându-şi rezolvarea. Dar până şi el era nedumerit de feluritele manifestări ale declinului rapid, care întotdeauna erau deosebite, cu excepţia vitezei efectului şi lipsa unei cauze unice evidente. Un colaps al undelor cerebrale, ca starea de *jamais vu* a Maiei, un fel de *jamais vivre* – lista teoriilor era nesfârşită, exista un interes vital pentru toţi bătrânii şi pentru toţi oamenii mai tineri care se aşteptau să îmbătrânească; altfel spus, pentru toată lumea. Aşa că moartea era studiată intens, dar până acum nimeni nu ştia cu siguranţă în ce constă acel declin rapid sau dacă era vorba despre o singură cauză. Iar decesele continuau să se întâmple.

La funeraliile lui Ieli, aruncară o parte din cenuşa lui dintr-un alt balon care se ridică încet, lansat din acelaşi punct al digului de unde îl lansaseră şi pe Spencer; de unde stăteau, dacă se uitau înapoi, vedeau tot oraşul. După aceea se retraseră în apartamentul lui Maia şi Michel. Amintea de Praxis felul în care se ajutau în acele momente. Se uitară prin albumele lui Michel cu tăieturi din ziare, stând de vorbă despre Olympus Mons, ’61, Underhill. Despre trecut. Maia nu le acordă nicio atenţie şi îi servi cu ceai şi prăjituri, până când în apartament rămaseră doar Michel, Sax şi Nadia. Priveghiul se terminase. Acum se putea relaxa. Se opri la masa din bucătărie, puse o mână pe umărul lui Michel uitându-se peste acesta la o fotografie alb-negru, pătată de ceva care semăna cu stropi de sos de spaghetti şi cafea. Era imaginea decolorată a unui tânăr râzând direct către aparat. Avea un zâmbet încrezător, inteligent.

– Interesantă figură, spuse ea.

Sub mâna ei, Michel se încordă. Nadia avea o privire speriată. Maia îşi dădu seama că spusese ceva nepotrivit. Până şi Sax arăta oarecum surprins, aproape năucit. Maia se uită la tânărul din fotografie. Se uită lung, dar nu-şi aminti de nimic.

Ieşi din apartament. Urcă străzile abrupte ale oraşului, pe lângă toate casele acelea văruite, cu obloanele şi uşile verzi-albăstrui, cu pisicile şi ghivecele de flori din teracotă, până când ajunse sus, de unde se putea uita până departe, kilometri întregi, peste întinderea de indigo a Mării Hellas. Mergea şi plângea, fără să-şi dea seama de ce. Ciudată dezolare. Totuşi şi asta i se mai întâmplase până atunci.

Ceva mai târziu, se pomeni în partea de vest a oraşului de sus. Acolo se afla parcul Paradeplatz, unde puseseră în scenă

Nodul sau poate *Poveste de iarnă.* Aşa era, *Poveste de iarnă.* Dar pentru ei nu avea să mai existe niciun fel de revenire la viaţă.

A, da. Ajunsese. Coborî cu grijă, pe aleile în trepte, către clădirea lor, gândindu-se la piese, cu starea de spirit ceva mai bună pe măsură ce se apropia. Dar la intrarea în clădire se afla o ambulanţă, iar Maia, simţind deodată că îi e frig de parcă cineva ar fi stropit-o cu apă rece, schimbă direcţia şi îşi continuă drumul pe lângă clădire, coborând pe cornişă. Străbătu cornişa în sus şi-n jos, până când se simţi mult prea obosită pentru a continua să meargă. Atunci se aşeză pe o bancă. În dreptul ei, într-o cafenea de pe trotuar, un bărbat cânta la un bandoneon răguşit. Era chel, cu mustaţă albă şi pungi sub ochi, cu obrajii rotunji şi nasul roşu. Muzica lui tristă se citea chiar acolo, pe chipul lui. Soarele apunea, iar marea era aproape nemişcată, fiecare faţetă întinsă strălucind cu lustrul acela vâscos, sticlos, pe care-l au uneori suprafeţele lichide, la fel de portocalie ca şi soarele care clipea peste munţi, la apus. Maia se rezemă de spătar relaxându-se, simţind briza mării pe piele. Deasupra planau pescăruşii. Deodată, culoarea mării i se păru cunoscută, şi îşi aminti cum se uita în jos de pe *Ares* la sfera portocalie, cu picăţele, care era Marte, planeta încă neatinsă rotindu-se sub ei după sosirea lor pe orbită, simbol al oricărei fericiri potenţiale. Nu mai fusese niciodată atât de fericită, în tot timpul care trecuse de atunci.

Şi din nou sentimentul acela, aura preepileptică a stării de *presque vu;* marea licărea şi o semnificaţie imensă îneca totul, imanentă pretutindeni dar intangibilă, apăsând lucrurile. Cu o tresărire, Maia înţelese că aspectul în sine al fenomenului e chiar înţelesul acestuia, că semnificaţia tuturor lucrurilor e întotdeauna de neatins, undeva în viitor, trăgându-i înainte, că în momente deosebite simţeai această atracţie de maree a devenirii ca pe o senzaţie de anticipare fericită, acută, ca atunci când ea se uitase de pe Ares în jos, spre Marte, cu inconştientul plin nu de resturile unui trecut mort, ci de posibilităţile de neprevăzut ale unui viitor viu. O, da, orice se putea întâmpla, orice, orice. Şi astfel, în timp ce starea de *presque vu* se îndepărta pe nesimţite de ea, nevăzută şi, totuşi, oarecum înţeleasă, Maia rămase pe bancă cu sufletul plin şi strălucind. La urma urmei, se afla acolo, iar potenţialul de fericire avea să se afle întotdeauna într-însa.

Partea a XII-a
PROCEDURI EXPERIMENTALE

În ultima clipă, Nirgal plecă la Sheffield. De la gară luă metroul până la Priză, fără să vadă nimic afară. Ajuns în holurile imense ale Prizei, se duse direct la sala de îmbarcări. Ea era acolo.

Când îl văzu, se arătă bucuroasă că venise, dar supărată că ajunsese atât de târziu. Aproape că sosise momentul plecării – sus, pe cablu, apoi cu o navetă până la unul dintre noii asteroizi excavaţi în interior, unul deosebit de mare şi de luxuriant; de acolo mai departe, accelerând, timp de câteva luni, la o gravitaţie echivalentă cu cea marţiană, pentru a se menţine apoi la câteva procente din viteza luminii, deoarece asteroidul era de fapt o navă interstelară, iar ei aveau să pornească spre o stea din apropiere de Aldebaran, unde o planetă asemănătoare lui Marte se rotea pe o orbită ca aceea a Pământului, în jurul unui soare asemănător Soarelui nostru. O nouă lume, o nouă viaţă. Iar Jackie pleca.

Lui Nirgal tot nu-i venea să creadă. Primise mesajul doar cu două zile înainte, nu mai putuse să doarmă încercând să stabilească dacă plecarea lui Jackie avea vreo importanţă, dacă făcea parte din viaţa lui, dacă ar fi fost cazul să o conducă, dacă ar fi trebuit să încerce s-o convingă să renunţe.

Văzând-o acum, ştiu că n-o va putea convinge să renunţe. Pleca.

Vreau să încerc ceva nou, îi spusese ea în mesaj, o înregistrare audio lipsită de imagine vizuală.

Vocea ei, răsunând la încheietura mâinii lui:

Pentru mine nu mai există aici nimic. Mi-am făcut datoria. Vreau să încerc ceva nou.

Grupul de pe asteroidul interstelar provenea mai ales din Dorsa Brevia. Nirgal o sunase pe Charlotte pentru a încerca să afle motivul. E complicat, spusese Charlotte. Există o mulţime de motive. Planeta spre care pleacă se află relativ aproape şi e perfectă pentru terraformare. Faptul că omenirea se duce acolo e un pas mare. Primul pas către stele.

Ştiu, răspunsese Nirgal. Au mai plecat nave interstelare către

alte planete asemănătoare. Pasul a fost făcut.

Dar planeta asta e cea mai bună de până acum. Iar cei din Dorsa Brevia încep să se întrebe dacă nu cumva trebuie să plece atât de departe de Pământ pentru un nou început. Partea cea mai dificilă este să lase Pământul în urmă, Şi acum la noi situaţia este din nou gravă. Amartizările neautorizate ar putea însemna începutul unei invazii. Dacă vom considera Marte drept noua societate democratică, iar Pământul drept vechiul feudalism, atunci influxul de populaţie poate fi interpretat ca o încercare a vechiului de a strivi noul înainte ca acesta din urmă să apuce a se dezvolta prea mult. Iar ei ne depăşesc numeric, raportul fiind de douăzeci de miliarde la două. O parte din feudalismul vechi este reprezentat de patriarhatul însuşi. Aşa că locuitorii din Dorsa Brevia se întreabă dacă nu şi-ar putea lua o anume distanţare. Drumul până la Aldebaran nu durează decât douăzeci de ani, iar ei vor trăi mult. Deci, o parte au şi pornit deja. Familii, grupuri de familii, cupluri fără copii, oameni singuri fără copii. Ca atunci când Prima Sută a plecat spre Marte, ca pe timpul lui Boone şi Chalmers.

Aşadar, Jackie şedea pe podeaua mochetată din sala pentru plecări, iar Nirgal se aşeză lângă ea. Jackie se uita în jos. Netezea mocheta cu palma, apoi desena felurite modele. Nirgal, *scrise ea.*

Bărbatul se aşeză lângă dânsa. Sala de îmbarcări era aglomerată, dar potolită. Oamenii arătau gravi, istoviţi, supăraţi, gânditori, fericiţi. Unii plecau, alţii îi conduceau pe cei dintâi. Printr-o fereastră largă priveau înăuntrul Prizei, unde cabinele elevatorului pluteau în tăcere pe lângă pereţi, iar capătul inferior al cablului lung de treizeci şi şapte de mii de kilometri atârna la zece metri deasupra pardoselii de beton.

Va să zică, pleci, spuse Nirgal.

Da, răspunse Jackie. Vreau s-o iau de la capăt.

Nirgal nu replică nimic.

Va fi o adevărată aventură, continuă ea.

Aşa e.

Altceva nu mai ştiu să spună.

Pe covor, Jackie scrise: Jackie Boone. S-a dus pe Lună.

E o idee impresionantă când te gândeşti, reluă ea. Specia umană răspândindu-se acum prin Galaxie. O stea după alta, tot mai departe. E destinul nostru. Exact ce se cuvine să facem. De fapt, am auzit oameni spunând că Hiroko acolo se află, că ea şi ai

ei s-au îmbarcat pe una dintre primele nave interstelare, care a pornit spre Steaua lui Barnard. Să înceapă o lume nouă. Să răspândească viriditas.

O poveste probabilă, ca oricare altă poveste despre ea, spuse Nirgal.

Şi avea dreptate. Şi-o putea imagina pe Hiroko făcând aşa ceva, plecând din nou, alăturându-se noii Diaspore; şi specia umană trecând dincolo de stele, colonizând planetele apropiate şi plecând, de acolo, mai departe. Un pas în afara leagănului. Sfârşitul preistoriei.

Se uită îndelung la profilul lui Jackie, pe când Jackie desena figuri pe mochetă. O vedea pentru ultima oară. Pentru fiecare dintre ei doi era ca şi cum celălalt s-ar fi aflat pe moarte. Acelaşi lucru era valabil pentru foarte mulţi dintre cei strânşi unul într-altul, tăcuţi, în aceeaşi sală. Trebuia să-i părăsească pe toţi aceia pe care-i cunoşteau.

Aşa se întâmplase şi cu Prima Sută. De aceea fuseseră toţi atât de ciudaţi – pentru că acceptaseră să-i părăsească pe aceia, pe toţi aceia pe care-i cunoşteau şi să plece, împreună cu nouăzeci şi nouă de străini. Unii dintre ei fuseseră savanţi celebri, probabil că toţi avuseseră părinţi. Dar niciunul nu avusese copii. Şi niciunul nu avusese soţ sau soţie, cu excepţia celor şase cupluri căsătorite, care făcuseră parte dintre cei o sută. Oameni necăsătoriţi, fără copii, de vârstă mijlocie, gata pentru un nou început. Asta erau. Iar acum şi Jackie era tot aşa: necăsătorită, fără copii.

Nirgal se uită aiurea, apoi o privi din nou. Era tot acolo, îmbujorată, scăldată în lumină. Luciul cu granulaţie fină al părului negru. Jackie ridică privirea spre el, apoi o coborî din nou. Oriunde te vei duce, *scrise ea,* vei fi tot tu.

Ridică iar ochii spre el.

Ce crezi că s-a întâmplat cu noi? întrebă.

Nu ştiu.

Şedeau uitându-se la mochetă. Dincolo de fereastră, în sala cablului, un elevator începu să plutească deasupra podelei, apoi se ridică vertical, pe un ghidaj, în direcţia cablului. Se prinse de cablu, apoi un tunel mobil ieşi ca un şarpe, acoperindu-i partea exterioară.

Nu pleca, ar fi vrut el să-i spună. Nu pleca. Nu părăsi pentru totdeauna această lume. Nu mă lăsa. Ţi-aminteşti când sufiţii ne-au căsătorit? Îţi aminteşti când am făcut dragoste la căldura unui

vulcan? Îţi aminteşti de Zygote?

Dar nu spuse nimic. Jackie îşi amintea.

Nu ştiu.

El se aplecă şi frecă puful mochetei, astfel încât şterse ultimele cuvinte. Cu degetul arătător, scrise: Vom fi tot noi.

Ea zâmbi, gânditoare. Faţă de toţi acei ani, ce înseamnă un cuvânt?

Difuzoarele anunţară că elevatorul era gata de plecare. Oamenii se ridicară vorbind agitat. Nirgal se pomeni în picioare, faţă în faţă cu Jackie. Femeia se uită în ochii lui. El o îmbrăţişă. Era trupul ei, în braţele lui, la fel de real ca o stâncă. Îi simţi părul în nări. Inspiră adânc, ţinând aerul în piept. Îi dădu drumul. Ea plecă fără să scoată o vorbă. La intrarea în tunel, întoarse capul o singură dată. Apoi dispăru din încăpere.

Mai târziu, Nirgal primi pe imprimantă un mesaj transmis prin radio din adâncurile spaţiului. Oriunde te vei duce, vom fi tot noi. *Nu era adevărat. Dar îl făcu să se simtă mai bine. Iată ce puteau face cuvintele. E-n regulă, îşi spunea el, colindând planeta zile şi zile în şir. Acum sunt în zbor spre Aldebaran.*

Insula polară nordică suferise probabil o deformare mai mare decât oricare altă regiune de pe Marte. Aşa auzise Sax, iar acum, plimbându-se pe o faleză a fluviului Chasma Borealis, înţelese despre ce era vorba. Calota polară se topise aproape pe jumătate, iar pereţii masivi de gheaţă ai prăpastiei Chasma Borealis dispăruseră aproape în totalitate. În urma unei topiri cum nu se mai văzuse pe Marte din Hesperianul mijlociu, iar în fiecare primăvară şi vară toată apa aceea se năpustise la vale, pe nisipul şi loessul stratificat, tăindu-şi cu mare forţă făgaşe prin acestea. Unele pante din teren se transformaseră în canioane adânci, cu pereţi de nisip. Apa îşi croise drum către Marea Nordică prin albii extrem de instabile, canalizând şuvoaiele provenite din topiri ulterioare şi mutându-se cu repeziciune pe măsură ce pantele se prăbuşeau, iar alunecările de teren formau lacuri de scurtă durată, înainte ca barajele să fie străpunse la rândul lor şi transportate la vale, lăsând în urmă numai terase nisipoase şi porţi de alunecare.

Sax se opri şi se uită în jos la una dintre acele porţi de alunecare, calculând câtă apă trebuia să se fi acumulat în lac înainte de ruperea digului. Nu te puteai apropia prea mult de marginea pragului, noile maluri ale canionului nefiind deloc stabile. Se vedeau puţine plante, doar câte o dungă de culoarea palidă a lichenilor, din loc în loc, oferind o salbă consolară după tonurile mineralelor. Fluviul Borealis era o revărsare largă şi puţin adâncă de lapte glaciar, tulbure, curgând la vreo sută optzeci de metri mai jos de locul unde se afla el. Afluenţi străbăteau văi abrupte mai puţin adânci, vărsându-şi încărcătura în cascade opace ca nişte scurgeri de vopsea subţire.

Mai sus de canioane, platoul care formase cândva fundul fostei Chasma Borealis era străbătut de afluenţi, ca o frunză de nervuri. La început fusese un teren laminat, arăta ca şi cum nişte curbe topografice ar fi fost incizate cu măiestrie în peisaj, iar cursurile râurilor demonstrau că lamelele curbate, parcă trasate cu un florar, coborau mai mulţi metri, de parcă harta ar fi marcat terenul până la mare adâncime.

Se apropia miezul verii, iar soarele rămânea pe cer cât era ziua de lungă. De pe gheţuri se ridicau nori care porneau către nord. Atunci când soarele se afla în punctul cel mai de jos pe cer, echivalând cu mijlocul după-amiezei, aceşti nori alunecau spre sud, către mare – ceţuri dese de culoarea bronzului, purpurii,

liliachii sau de vreo altă nuanţă subtilă, vibrantă. Platoul laminat era presărat cu flori de câmp, amintindu-i lui Sax de gheţarul Arena, peisajul care îi atrăsese pentru prima dată atenţia, cu mult înainte de accidentul lui. Îşi amintea cu greutate acea primă întâlnire dar, după câte se părea, ea se ţinea după dânsul aşa cum, la ieşirea din găoace, răţuştele se ţin după prima fiinţă întâlnită şi pe care o consideră drept mamă. Zonele temperate erau acoperite de păduri întinse, grupuri de sequoia gigantice ţinând umbră pinilor de dedesubt. Se aflau acolo faleze spectaculoase, de unde se ridicau nori imenşi de păsări ţipătoare, fel de fel de terarii cu vegetaţie de junglă, amenajate în cratere, iar în timpul iernii zone întinse acoperite de zăpadă vălurită. Mai erau escarpamente ca nişte lumi verticale, deşerturi nesfârşite de nisipuri roşii, mişcătoare, versanţi de vulcani acoperiţi de pietriş negru, toate varietăţile de bioame, mari şi mici. Şi, pentru Sax, acest biosistem de piatră aridă era cel mai bun.

Porni mai departe peste pietre. Micul lui transportor îl urma cum putea mai bine, traversând în amonte afluenţii Fluviului Borealis, la prima trecere pentru maşini. Florile primăverii, deşi greu de observat de la o depărtare mai mare de zece metri, aveau un colorit intens, fiind, în felul lor, la fel de spectaculoase ca oricare pădure tropicală. Solul creat de aceste plante de-a lungul generaţiilor era extrem de subţire, iar procesul de îngroşare avea să fie foarte lent. Mărirea stratului de sol era dificilă; tot solul căzut în canioane ajungea până la urmă în Marea Nordică, iar pe terenul laminat iernile erau atât de aspre, încât solul rămânea puţin folositor, devenind parte din pământul îngheţat permanent. Aşa că specialiştii lăsau să crească flora montană în ritmul ei natural, lent, pentru a forma tundra, păstrând solul pentru regiunile, mult mai promiţătoare, din sud. Sax considera că se proceda bine, dându-se tuturor plantelor posibilitatea să trăiască, timp de secole, experienţa primului areobiom, atât de sărăcăcios şi nepământean.

Mergând cu greu pe pietrele acelea, atent la fiecare plantă pe care călca, Sax coti în direcţia maşinii ce se afla acum undeva, nevăzută, în dreapta lui. Soarele era la aproape aceeaşi înălţime la care se aflase toată ziua şi, departe de noul şi îngustul Chasma Borealis curgând pe albia celui vechi şi mult mai lat, îi era extrem de greu să se orienteze. Nordul s-ar fi putut afla oriunde, pe o rază de aproximativ o sută optzeci de grade, în

esenţă „în spatele lui”, şi nu era deloc indicat să meargă la întâmplare în vecinătatea Mării Nordice, aflată undeva, în faţă, deoarece urşii polari se descurcau foarte bine pe litoralul acela, vânând foci şi atacând coloniile de pinguini.

Aşa că Sax se opri o clipă şi verifică hărţile de pe monitor pentru a determina cu precizie poziţionarea lui şi a maşinii. În zilele acelea dispunea de un program topografic extrem de bun. Stabili că se afla la 31,638440 longitudine şi 84,868570 latitudine nordică, cu o abatere de numai câţiva centimetri. Transportorul lui era situat la 31,641140 longitudine şi 84,868570 latitudine nordică. Dacă se urca pe vârful movilei de colo, de la vest–nord-vest, care semăna atât de mult cu o pâine, la o scară perfectă, l-ar fi văzut. Aşa era. Iată-l, deplasându-se încet, cu viteza unui om care mergea pe jos. Iar acolo, în fisurile stâncii ca o pâine (foarte potrivită i se părea acea analogie antropomorfică), creştea câte o saxifragă mică, purpurie, ghemuindu-se cu încăpăţânare la adăpostul pietrelor sfărâmate.

Era ceva în peisaj care-i dădea un sentiment de mare mulţumire: terenul laminat, saxifragele în lumină, maşina aceea mică venind la întâlnirea cu el, delicioasa oboseală din picioare, apoi ceva indescriptibil (se vedea nevoit să recunoască), inexplicabil, deoarece elementele individuale ale experienţei erau insuficiente pentru a justifica plăcerea pe care o simţea. Un fel de euforie. Presupunea că asta însemna iubire. Spiritul locului, iubirea pentru acele locuri – areofania, nu numai aşa cum Hiroko o descrisese, ci şi aşa cum, probabil, o trăise. Ah, Hiroko! Să se fi simţit ea chiar atât de bine tot timpul? Binecuvântată fiinţă! Nici nu era de mirare că emanase o asemenea aură, că strânsese în jurul ei atâţia adepţi. Să te afli aproape de o asemenea binecuvântare, să înveţi să o simţi tu însuti... Iubirea pentru planetă, iubirea pentru viaţa unei planete. Cu siguranţă, componenta biologică a peisajului era un element definitoriu al modului în care îl priveai. Până şi Ann, dacă s-ar fi aflat acolo, lângă el, ar fi trebuit să-i dea dreptate. O interesantă ipoteză de verificat. Priveşte, Ann, saxifraga asta purpurie. Uite cum îţi atrage, într-un fel, privirea. Iar privirea se concentrează în centrul peisajului curbiliniu. De aici şi iubirea, generată spontan.

Într-adevăr, acel ţinut sublim i se părea un fel de imagine a însuşi Universului, cel puţin în relaţia dintre viaţă şi neviaţă. Urmărise cu atenţie teoriile biogenetice ale lui Deleuze, o încercare de a privi din punct de vedere matematic, la scară

cosmologică, ceva asemănător cu principiul viriditas formulat de Hiroko. După câte îşi dădea el seama, Deleuze susţinea că viriditas fusese o forţă, ca un fir de aţă, în Big Bang, un fenomen complex, de graniţă, funcţionând între forţe şi particule, radiind spre exterior din Big Bang ca o simplă potenţialitate, până când sistemele planetare din a doua generaţie colectaseră gama completă de elemente mai grele. În acel moment apăruse viaţa, ţâşnind în „Little Bangs”, la capătul fiecărui fir de viriditas. Nu existaseră prea multe fire, acestea fiind distribuite uniform în Univers, urmând aglomerarea galactică şi formând-o parţial, în aşa fel încât fiecare „Little Bang” de la capătul unui fir era cât se poate de departe faţă de celelalte. Astfel, toate insulele de viaţă erau situate la distanţe mari în spaţiu-timp, făcând foarte puţin probabil contactul dintre două asemenea insule, pur şi simplu deoarece toate constituiau fenomene târzii, petrecute la mare depărtare între ele. Nu existase timp destul pentru stabilirea unui contact. Această ipoteză, dacă era adevărată, îi părea lui Sax o explicaţie mai mult decât plauzibilă a eşecului programului SETI, a tăcerii din partea stelelor, tăcere ce dura deja de aproape patru secole – o clipire din ochi în comparaţie cu miliardul de ani-lumină care, aprecia Deleuze, despărţea toate insulele de viaţă.

Aşadar, viriditas exista în Univers ca saxifraga aceea de pe marile curbe de nisip ale insulei polare: mică, izolată, magnifică. Sax vedea în faţa lui un cosmos curb, dar Deleuze susţinea că trăim într-un Univers plat, într-un echilibru delicat, la punctul de intersecţie dintre expansiunea permanentă şi modelul de expansiune-contracţie. Mai susţinea că momentul de cotitură, când Universul avea să înceapă fie să se contracte, fie să se extindă dincolo de orice posibilitate de contracţie, părea foarte apropiat de timpul prezent! Asta îl făcea pe Sax foarte bănuitor, ca şi ideea sugerată de Deleuze că am putea să influenţăm mişcarea materiei într-o direcţie sau alta: să batem din picior şi să trimitem Universul în zbor spre exterior, către destrămare şi moarte termică, sau să ne ţinem respiraţia şi să-l tragem pe tot înăuntru, către punctul omega, inimaginabil, al Eshatonului. Nu. Prima lege a termodinamicii, printre multe, altele, făcuse din asta un fel de halucinaţie cosmologică, existenţialismul unui zeu minor, poate rezultatul psihologic al puterilor fizice ale umanităţii, ajunse brusc la valori extrem de mari, ori propriile tendinţe către megalomanie ale lui Deleuze, care avea impresia că poate explica orice.

În realitate, Sax era bănuitor în legătură cu tot ce însemna cosmologia actuală, care amplasa omenirea în chiar centrul lucrurilor, de fiecare dată când se ivea prilejul; asta îi sugera lui Sax că toate formulările cu pricina nu erau altceva decât nişte artificii ale percepţiei umane, puternicul principiu antropic infiltrându-se în tot ce era vizibil, ca şi culoarea – deşi se vedea nevoit să accepte că unele observaţii păreau extrem de solide, greu de considerat drept nişte intruziuni perceptuale umane sau drept nişte coincidenţe. Desigur, era greu de crezut că Soarele şi Luna păreau exact de aceeaşi mărime atunci când erau privite de pe suprafaţa Pământului, dar acesta era adevărul. Tot timpul apăreau coincidenţe. Cu toate astea, majoritatea trăsăturilor antropomorfice îi păreau lui Sax un semn al limitei înţelegerii fenomenelor. Foarte posibil că existau formaţiuni mai mari decât Universul, precum şi altele, mai subţiri decât un fir de aţă, unele chiar cât un plenum, alcătuite din elemente şi mai mici, toate mai presus de percepţia umană, chiar şi din punct de vedere matematic. Dacă aşa ceva ar fi fost adevărat, explica unele dintre inadvertenţele întâlnite în ecuaţiile lui Bao: dacă se accepta că toate cele patru macrodimensiuni ale spaţiu-timpului se aflau în relaţie cu alte dimensiuni mult mai mari, precum cele şase macrodimensiuni faţă de cele patru obişnuite, atunci ecuaţiile s-ar fi aplicat cum nu se putea mai frumos. Chiar în acel moment, Sax trăi viziunea unei formulări posibile…

Se împiedică, apoi îşi recapătă echilibrul. Urmă încă un mic banc de nisip, cam de trei ori mai mare decât unul normal. Bine. Mai departe, până la maşină. De fapt, la ce se gândea?

Nu-şi mai aminti. Se gândea la ceva interesant. Asta ştia. Parcă încerca să formuleze o idee. Dar oricât de mult se strădui, nu-şi aduse aminte. Simţi nevoia aceea de rememorare incomodându-l, ca o piatră în pantof, ca şi cum un cuvânt i-ar fi stat pe vârful limbii, fără ca el să-şi dea seama despre ce era vorba. Cum nu se putea mai neplăcut, aproape înnebunitor. Parcă i se mai întâmplase aşa ceva şi până atunci, chiar mult mai frecvent în ultima vreme. Aşa să fi fost? Nu era tocmai sigur, dar părea corect. Îşi mai pierduse firul gândirii, fiind apoi incapabil să-l regăsească, oricât de mult încercase.

Ajunse la maşină fără să vadă pe unde călca. Iubirea de locurile acelea, desigur, doar că trebuia să-ţi aduci aminte de lucruri pentru a le iubi! Trebuia să-ţi aminteşti propriile gânduri! Încurcat, jignit, Sax, tropoti prin maşină, pregătindu-şi cina, apoi

mâncă fără să-şi dea seama ce mănâncă.

Tulburarea de memorie nu-i era de niciun ajutor.

În realitate, dacă se gândea bine, i se întâmplase de nenumărate ori să-şi piardă şirul gândurilor. Sau poate că aşa îşi aducea aminte. Formulată astfel, problema era neobişnuită dar, cu siguranţă, fusese conştient de o asemenea uitare care, în consecinţă, se referea la gânduri bune. Chiar încercase să se adreseze calculatorului de la mână atunci când se manifesta o astfel de izbucnire accelerată a gândirii, atunci când simţea cum mai multe fire diferite se împleteau pentru a alcătui ceva nou. Doar că actul vorbirii punea stavilă procesului de gândire. După toate aparenţele, el, Sax, nu era un gânditor verbal; totul ţinea de imagini – uneori de limbajele matematicii, alteori de un fel de flux incipient, pe care nu-l putea caracteriza. Deci vorbirea îi punea stavilă. Sau altfel, gândurile pierdute erau mult mai impresionante decât apreciaseră constructorii consolei, pentru că, de fapt, calculatorul de la mână nu dispunea decât de câteva expresii ezitante, deconectate şi, mai ales, extrem de lente. Nu aveau nicio legătură cu gândurile pe care Sax spera să le înregistreze şi care, mai ales în starea aceea deosebită, erau chiar opuse: rapide, coerente, fără niciun efort – joc nestăvilit al minţii umane. Un asemenea proces nu putea fi surprins, iar Sax realiză, nefericit, cât de puţin din gândirea omului fusese înregistrat vreodată ori rememorat ori redat, într-o formă sau alta, celorlalţi; fluxul memoriei, nu era niciodată împărtăşit altfel decât cu picătura, chiar şi de către cel mai prolific matematician ori cel mai sârguincios memorialist.

Deci, în sfârşit, un asemenea incident nu reprezenta decât una dintre multele condiţii la care se văzuseră nevoiţi să se adapteze în situaţia vârstei lor înaintate, prelungite nefiresc. Era cum nu se putea mai dezagreabil, chiar enervant. De bună seamă că problema ar fi trebuit investigată, deşi memoria era un marasm notoriu pentru ştiinţa creierului. Semăna întrucâtva cu problema acoperişului găurit: imediat după o asemenea pierdere de memorie, cu forma absentă încă în minte şi cu toată excitaţia aceea afectivă, simţea că înnebuneşte. Dar, după o jumătate de oră, pe măsură ce conţinutul gândurilor *era uitat,* nu i se părea mai semnificativ decât uitarea viselor în minutele care urmau trezirii. Avea alte probleme care să-l preocupe.

Ca de pildă moartea prietenilor. De data aceea, Ieli Zudov, un membru al Primei Sute pe care nu-l cunoscuse niciodată prea bine. Totuşi se dusese la Odessa şi, după ceremonia comemorativă – o afacere lugubră, în timpul căreia Sax fusese frecvent deranjat de amintirea lui Vlad, Spencer, Phyllis şi apoi Ann –, reveniseră la sediul Praxis şi rămăseseră o vreme în apartamentul lui Michel şi al Maiei. Nu era acelaşi apartament în care locuiseră înainte de a doua revoluţie dar, după câte îşi amintea Sax, Michel îşi dăduse toată silinţa să-l facă să semene cu primul. Asta era o componentă a tratamentului urmat de Maia, care suferea de tot mai multe probleme mintale. Sax nu era tocmai sigur de cele mai recente evoluţii ale bolii ei. Niciodată nu se putuse ocupa de latura melodramatică a comportamentului Maiei şi nici nu fusese prea atent la relatarea lui Michel în legătură cu ea, atunci când se întâlniseră ultima dată – totdeauna era altfel, totdeauna la fel…

Iar acum, totuşi, acceptase o ceaşcă de ceai de la Maia şi se uitase după ea cum se întorcea în bucătărie, trecând de masa pe care erau înşirate albumele lui Michel conţinând tăieturi din ziare. Cu faţa în sus, pe masă, se afla o poză a lui Frank pe care Maia o pusese la păstrare cu mult timp în urmă. Chiar şi-o prinsese cu bandă adezivă pe dulăpiorul de deasupra chiuvetei din bucătărie, în apartamentul de la capătul holului. Sax şi-o amintea foarte bine, aceasta fiind un fel de emblemă heraldică a acelor ani plini de tensiune: toţi se luptau cu greutăţile, în vreme ce tânărul Frank râdea de ei.

Maia se oprise şi se uitase la poză, îndelung şi cu atenţie. Fără îndoială că îşi amintea de primii lor morţi, de aceia care îi părăsiseră de mult, cu foarte multă vreme în urmă.

Şi spusese: „Ce figură interesantă!”

Sax simţise cum îl ia cu frig din stomac. Erau atât de evidente manifestările fiziologice ale supărării! Să pierzi substanţa unui flux de gândire speculativ era una, şi cu totul altceva să uiţi cu desăvârşire propriul tău trecut, trecutul tuturor… De-a dreptul insuportabil. De neacceptat. El nu avea să accepte aşa ceva.

Maia văzuse că erau cu toţii şocaţi, deşi nu-şi dădea seama de ce. Nadia avea lacrimi în ochi, ceea ce se întâmpla foarte rar. Michel părea uluit. Simţind că se petrecuse ceva deosebit de grav, Maia părăsise în fugă apartamentul. Nimeni nu o oprise.

Ceilalţi îşi reluaseră locurile. Nadia se apropiase de Michel.

– Se întâmplă din ce în ce mai des, murmurase el, cu un aer

de om hăituit. Din ce în ce mai des. Şi eu am astfel de stări, dar pentru Maia…

Dădu din cap, arătând profund descurajat. Nici măcar Michel nu putea face nimic – Michel, cel care aplicase alchimia optimismului în cazul tuturor crizelor prin care trecuseră cu toţii, făcându-i participanţi la marea lui povestire, mitul planetei Marte, pe care îl smulsese cumva din marasmul zilnic. Dar asta însemna moartea povestirii şi, din această cauză, greu de interpretat ca mit. Nu! Să trăieşti mai departe după moartea memoriei nu era decât o farsă, groaznică şi fără sens. Trebuia neapărat făcut ceva.

Sax încă se gândea la toate astea, într-un colţ al camerei, absorbit de calculatorul de la mână, de pe care citea o colecţie de rezumate ale unor lucrări experimentale recente privitoare la memorie, când din bucătărie auzise o bufnitură urmată de un strigăt al Nadiei. Se repezise acolo şi îi găsise pe Nadia şi pe Art aplecaţi asupra lui Michel, care zăcea, alb la faţă, pe podea. Sax îl chemase pe portar şi, mai repede decât şi-ar fi putut închipui, o echipă de salvare se năpustise înăuntru, dându-l pe Art la o parte; erau tineri marţieni bine făcuţi, care îl prinseseră fără menajamente pe Michel în reţeaua lor de aparate, lăsându-i pe bătrâni ca pe nişte simpli spectatori ai chinurilor prietenului lor.

Sax se amestecase printre ei, încurcându-i, punând o mână pe gâtul lui Michel. Respiraţia lui Michel se oprise. La fel şi pulsul. Era alb la faţă. Încercările de resuscitare deveniseră violente, se încercaseră şocuri electrice la diferite valori, şi mai târziu transferul, cu un minimum de agitaţie, la aparatul cord-pulmon. Tinerii medici lucrau într-o tăcere aproape absolută, vorbindu-şi doar când era strict necesar şi nefiind conştienţi, după câte se părea, de prezenţa bătrânilor rezemaţi de pereţi. Îşi dădură toată silinţa; dar, cu încăpăţânare şi în mod inexplicabil, Michel nu mai revenise la viaţă.

Bineînţeles că îl supărase pierderea de memorie a Maiei, dar asta nu părea o explicaţie potrivită. Cunoscuse deja problemele ei mai bine decât oricare altul şi fusese îngrijorat, aşa că n-ar fi trebuit să conteze doar o singură manifestare a acestora. O coincidenţă. Una rea de tot. Desigur că până la urmă – de fapt, seara, târziu, după ce medicii renunţaseră, îl căraseră pe Michel jos şi îşi strângeau aparatura, Maia se întorsese, iar ei se văzuseră nevoiţi să-i spună ce se întâmplase.

Fireşte, Maia rămăsese năucită. Unul dintre tinerii medici nu mai suportase şocul şi chinul ei şi încercase să o liniştească. N-o să meargă, ar fi vrut să-i spună Sax, am încercat şi eu. Drept răsplată pentru eforturile lui, tânărul se alesese cu o palmă peste faţă. Ieşise pe hol şi se aşezase, abătut.

Sax ieşise şi el şi se aşezase lângă doctor. Tânărul plângea.

– N-am să mai pot face aşa ceva, spusese după o vreme, dând din cap în chip de scuză. Nu are sens. Venim şi ne străduim din răsputeri, iar rezultatul este acelaşi. Nimic nu poate opri acest declin rapid.

– Adică? întrebase Sax.

Tânărul ridicase din umerii masivi şi pufnise pe nas.

– Asta e problema. Nimeni nu ştie.

– Aritmie cardiacă, spusese, repezit, unul dintre medici, care tocmai trecea pe lângă ei cu nişte aparate.

– Ăsta nu e decât un simptom, replicase printre dinţi cel care şedea, şi pufnise din nou. De ce apare aritmia? Şi de ce aparatele nu pot resuscita inima?

Nu-i răspunsese nimeni.

Un alt mister de rezolvat. Prin uşa deschisă, Sax o vedea pe Maia care plângea, aşezată pe canapea. Nadia stătea lângă ea nemişcată, ca o statuie a Nadiei. Deodată, Sax îşi dăduse seama că Michel tot mort va rămâne, chiar dacă ei aveau să găsească o explicaţie.

Art era ocupat cu medicii, făcând ultimele pregătiri. Sax făcuse apel la calculatorul de la mână şi se uitase la o listă cu titlurile articolelor despre declinul rapid. Indexul conţinea opt mii trei sute şaizeci şi unu de titluri, recenzii din publicaţiile de specialitate şi tabele alcătuite de calculatoare, dar nimic nu arăta ca o explicaţie definitivă, paradigmatică. Încă se aflau la stadiul observaţiei şi ipotezelor iniţiale… căutând soluţii. În multe privinţe, totul semăna cu lucrarea despre memorie pe care o citise Sax. Moartea şi mintea: oricât de mult fuseseră studiate aceste probleme, tot atât de mult rezistaseră! Michel însuşi comentase acest aspect, sugerând o ipoteză mai profundă, care explica punctele rămase nelămurite. Michel, care îl scosese pe Sax din starea de afazie, care îl învăţase cum să înţeleagă anumite părţi din el însuşi, de existenţa cărora nici nu avea habar, ei bine, Michel plecase şi n-avea să se mai întoarcă. Bătrânii prieteni căraseră din apartament ultima versiune a trupului său. Avusese cam aceeaşi vârstă cu Sax, în jurul a două

sute douăzeci de ani. După oricare standard anterior, era o vârstă avansată. Atunci, de unde venea durerea pe care Sax o simţise în piept şi lacrimile fierbinţi care-i înceţoşau privirea? N-avea sens. Dar Michel ar fi înţeles. Mai bine asta decât moartea minţii, ar fi spus el. Dar Sax nu era chiar atât de sigur. Acum, problemele lui de memorie păreau mai puţin importante. La fel şi ale Maiei. În definitiv, ea îşi amintea destul de mult pentru a se simţi pustiită. Ca şi el, care îşi amintea doar ceea ce era important.

Ciudată amintire. Se aflase în preajma Maiei imediat după moartea tuturor celor trei bărbaţi ai ei: John, Frank şi acum Michel. De fiecare dată fusese tot mai rău pentru ea. Ca şi pentru el.

Cenuşa lui Michel sus, într-un balon, peste Marea Hellas. Păstraseră o mână de cenuşă pentru a o trimite în Provence.

* * *

Literatura despre longevitate şi senescenţă era atât de vastă şi specializată încât, la început, lui Sax i se păru greu să-şi organizeze obişnuitul asalt asupra materialului. Punctul de pornire evident era reprezentat de cercetările din ultima vreme asupra declinului rapid, însă înţelegerea articolelor privitoare la acest subiect presupunea revenirea la predecesoarele lor, pentru a căpăta o viziune mai amplă asupra tratamentelor de longevitate în sine. Era un domeniu pe care Sax nu-l înţelesese niciodată decât superficial, îndepărtându-se de el instinctiv, din cauza naturii lui biologice dezordonate, inexplicabile şi pe jumătate miraculoase. Chiar că era un subiect foarte apropiat de esenţa *Marelui Inexplicabil.* Îl lăsase bucuros în seama lui Hiroko şi al extrem de talentatului Vladimir Taneev care, împreună cu Ursula şi Marina, proiectase şi supraveghease primele tratamente şi nenumăratele modificări majore survenite de atunci încoace.

Şi totuşi, acum Vlad era mort, iar pe Sax îl interesa problema. Venise momentul să se cufunde în viriditas, în domeniul complexităţii.

Exista în Cosmos un comportament ordonat, tot aşa cum exista un comportament haotic, iar la graniţa dintre acestea, ca să spunem aşa, se afla o zonă foarte întinsă şi convolută, domeniul complexităţii. Aceasta era zona în care îşi făcea apariţia viriditas, locul unde putea exista viaţa. Menţinerea vieţii

în centrul zonei de complexitate era, în sensul filosofic cel mai general, scopul tratamentelor de longevitate, care împiedicau diferitele incursiuni ale haosului (cum ar fi fost aritmia) sau ale ordinii (cum ar fi fost dezvoltarea malignă a celulelor) ducând la dezagregarea fatală a organismului.

Doar că acum ceva anume făcea ca individul tratat gerontologic să treacă de la senescenţa neglijabilă la o senescenţă extrem de rapidă sau, chiar şi mai tulburător, de-a dreptul de la sănătate la moarte, fără niciun fel de senescenţă. Un fel de irupere, nedescoperită până acum, a haosului sau ordinii în zona de frontieră a complexităţii. În orice caz, lui aşa i se părea, după o foarte lungă sesiune de studiere a descrierilor celor mai generale, la care avusese acces, ale fenomenului, sugerând şi nişte căi de investigare a descrierilor matematice ale limitei dintre complexitate şi haotic şi, în aceeaşi măsură, ale graniţei dintre ordine şi complexitate. Numai că, în timpul uneia dintre pierderile complete de memorie, Sax scăpase din vedere această viziune holistică a problemei, pierzând pentru totdeauna înlănţuirea gândurilor privitoare la substanţa matematicii. Şi, probabil, fusese o viziune mult prea filosofică (după cum încercase el să se consoleze după aceea) pentru a-i fi de vreun folos. La urma urmei, explicaţia nu avea cum să fie evidentă; altfel, până în momentul de faţă, efortul masiv, concertat, al ştiinţei medicale ar fi cercetat fenomenul. Dimpotrivă, putea fi ceva extrem de subtil în biochimia creierului, o arenă care rezistase timp de cinci sute de ani la investigarea ei ştiinţifică, rezistând ca o hidră, fiecare nouă descoperire nefăcând altceva decât să sugereze o altă încărcătură de mistere...

Cu toate astea, Sax nu se lăsă bătut, iar după o lectură pe parcursul a câteva săptămâni căpătă, în domeniul respectiv, o orientare mult mai bună decât până atunci. Impresia lui anterioară fusese că tratamentul pentru longevitate consta într-o injectare destul de directă, fără menajamente, a propriului ADN al subiectului, trăsăturile produse artificial accentuându-le pe acelea deja existente în celule, în aşa fel încât rupturile şi erorile care se strecurau de-a lungul timpului erau reparate iar trăsăturile respective în general corectate. În mare măsură, toate acestea erau adevărate, dar tratamentul de longevitate însemna mult mai mult, la fel cum senescenţa era mai mult decât o eroare de diviziune celulară. Aşa cum se putea prezice, era un proces mult mai complicat decât ruperea cromozomilor, un

întreg complex de procese. Şi în vreme ce unele dintre acestea erau bine înţelese, altele nu erau. Acţiunea senescenţială (adică îmbătrânirea) avea loc la fiecare nivel: moleculă, celulă, organ, organism. O formă de senescenţă rezulta din efectele hormonale pozitive pentru organismul tânăr în faza lui reproductivă, devenind doar mai târziu negativă, în cazul animalului aflat în faza postreproductivă, când, în termeni evolutivi, nu mai conta. Virtual, unele şiruri de celule erau nemuritoare: celulele din măduva spinării şi mucozitatea din intestine continua să se înlocuiască atâta timp cât mediul lor înconjurător se afla în viaţă, fără niciun semn de preschimbare legată de timp. Alte celule, cum ar fi fost proteinele neînlocuite din cristalinul ochiului, sufereau modificări produse de expunerea la căldură sau lumină, suficient de regulate pentru a funcţiona ca un fel de cronometru biologic. Fiecare tip de şir de celule îmbătrânea cu o viteză diferită sau nu îmbătrânea deloc. În felul acesta, nu era vorba doar de „o chestiune de timp” într-un sens apropiat de timpul absolut al lui Newton, acţionând în mod entropic asupra unui organism. Un astfel de timp nu exista. Mai degrabă, exista un număr extraordinar de mare de evenimente fizice şi chimice, mişcându-se cu diferite viteze şi cu efecte variabile. Mai exista un număr fantastic de mare de mecanisme de reparare celulară inerente oricărui organism mare şi un sistem imunitar cu o putere mare şi variată; tratamentele de longevitate suplimentau aceste procese, interveneau direct asupra lor şi chiar le înlocuiau. În momentul de faţă, tratamentul includea suplimente de fotoliză enzimală pentru a corecta deteriorarea ADN-ului, precum şi suplimente de melatonină extrasă din hormonul pineal şi dehidroepiandrosteron, un hormon steroidal produs de glandele adrenale… Tratamentele de longevitate conţineau aproape două sute de asemenea componente.

Totul era atât de vast, atât de complex… Uneori, Sax termina lectura din ziua respectivă şi se plimba pe faleza de la Odessa, pentru a sta pe cornişă împreună cu Maia, oprindu-se în timp ce mânca o plăcintă mexicană, uitându-se lung la ea şi gândindu-se la tot ce participa la propria lor digestie, la tot ce-i ţinea în viaţă, simţindu-şi propria respiraţie, de care nu fusese niciodată conştient până atunci, şi deodată se simţea sufocat, îşi pierdea pofta de mâncare şi credinţa că un sistem atât de complex putea exista mai mult de o clipă înainte de a se prăbuşi în haosul primordial şi în simplităţile astrofizicii. Era ca o casă cu suprafaţa

de o sută de hectare, construită din cărţi de joc. Loveşte-o oriunde, şi... Spre norocul lor, Maia nu avea nevoie de prea mult în direcţia colaborării active; deoarece, adesea, el însuşi rămânea amuţit minute în şir, uimit peste măsură de propria lui incapacitate, atât de evidentă.

Dar insista. Asta făcea orice om de ştiinţă, atunci când îi apărea în faţă o enigmă. Mai erau şi alţii care ajutau la cercetare, lucrând mult înaintea lui, în domeniile de frontieră, sau alături de el, în domenii înrudite, începând cu cel mai restrâns – virusologia –, în care cercetarea unor forme minuscule, cum ar fi fost prionii şi viroizii, scotea la iveală forme şi mai mici, aproape mult prea parţiale pentru a fi numite forme de viaţă: virid, viris, vir, vis, vs... care s-ar fi putut dovedi toate relevante pentru problema mai mare. De acolo ajungeau la problemele organismului, precum ritmurile undelor cerebrale şi relaţia acestora cu inima şi alte organe sau secreţiile tot mai reduse de melatonină ale glandei pineale – un hormon ce părea să regleze multe dintre aspectele îmbătrânirii. Sax urmărea toate aceste piste, încercând să ajungă la o nouă concepţie, din perspectiva aceea recentă şi, spera el, mult mai largă. Trebuia să-şi urmeze intuiţia în direcţia aspectelor care păreau importante şi să le studieze.

Desigur că pierdea mult dacă unele dintre ideile lui cele mai bune în privinţa subiectului erau uitate complet în momentul finalizării. Era nevoit să găsească modalitatea de a înregistra aceste gânduri înainte ca ele să dispară. Începu, destul des, să vorbească singur, cu glas tare, chiar şi când se afla în public, în speranţa că asta va ajuta la prevenirea momentelor de amnezie. Dar nici cu aşa ceva nu avu succes. Pur şi simplu, nu era la mijloc un proces-verbal.

Pe tot parcursul acestei activităţi, întâlnirile cu Maia erau o plăcere. Seară de seară, în cazul în care observa că se înserase, înceta să mai citească şi cobora străzile în trepte ale oraşului, până pe cornişă, iar acolo, pe una dintre cele patru bănci, o zărea pe Maia care şedea şi privea pe deasupra portului, spre mare. El se ducea la unul din chioşcurile cu mâncare din parc şi cumpăra un burrito sau un sandviş, o salată sau ceva dulce, după care se întorcea şi se aşeza lângă ea. Maia dădea din cap aprobator şi mâncau fără să vorbească prea mult. După aceea, stăteau acolo şi priveau marea.

– Cum ţi-a mers azi?

– Bine. Dar ţie?

Sax nu încerca să discute prea mult despre lecturile lui, iar ea nu-i spunea mare lucru despre hidrologie sau despre spectacolele teatrale la care se ducea după căderea serii. În realitate nu prea aveau despre ce-şi vorbi unul altuia, dar cel puţin îşi ţineau companie, iar într-o seară cerul la apus dobândi o neobişnuită strălucire albastru-vineţie, iar Maia spuse:

– Mă întreb ce culoare mai e şi asta.

– Albastru-vineţiu? se aventură Sax.

– De obicei, parcă era o nuanţă mai pastelată.

Sax căută pe calculator o schemă a culorilor pe care o descoperise mai de mult pentru a-l ajuta să înţeleagă mai bine culorile cerului. Maia protestă, dar Sax ridică mâna, comparând cerul cu diferitele eşantioane de culoare.

– Avem nevoie de un ecran mai mare…

Apoi găsiră una care se potrivea: violet-deschis sau ceva pe aproape, între violet-deschis şi violet-pal.

După aceea, căpătaseră acest mic hobby al comparaţiilor coloristice. Într-adevăr, culorile apusurilor de soare la Odessa erau de o varietate remarcabilă, împodobind cerul, marea şi pereţii văruiţi ai oraşului. O varietate infinită, un numărul de nuanţe mult mai mare decât denumirile din tabelă. Sărăcia limbii în acest domeniu era pentru Sax o surpriză constantă. Chiar şi sărăcia tabelei culorilor. Citise undeva că ochiul putea percepe până la zece milioane de nuanţe diferite. Manualul culorilor la care se referea el conţinea o mie două sute şaizeci şi şase de exemple, şi numai un foarte mic procent din acestea aveau nume. Aşa că, aproape în fiecare seară, îşi ridicau spre cer ecranele consolelor, comparau diferitele culori din tabelă cu acelea ale cerului, găseau câte o nuanţă care se potrivea destul de bine şi constatau că era greu de definit şi că nu avea nume. Aşa că inventau astfel de nume: 2 octombrie – portocaliu 11, purpuriu-de-afeliu, frunză-de-lămâi, aproape-verde, barba-lui-Arkadi. Maia ar fi putut s-o ţină tot aşa o veşnicie: era foarte pricepută la asta. Apoi, uneori, găseau o probă de culoare care se potrivea cu cerul (pentru o clipă, oricum) şi aflau sensul real al unui nou cuvânt, fapt care lui Sax îi aducea o vie satisfacţie. Dar pentru gama dintre roşu şi albastru, limba engleză oferea surprinzător de puţine cuvinte. Pur şi simplu, nu era pregătită pentru Marte. Într-o seară, în amurg, după un apus mov, parcurseră metodic paleta de culori, doar ca să se convingă: purpuriu, magenta, liliachiu, amarantin, vânăt, mov, ametist,

albastru-ca-pruna, violaceu, violet, heliotrop, clematită, levănţică, indigo-zambilă, ultramarin – după care se trecea la numeroase denumiri pentru nuanţele de albastru. Existau multe, multe nuanţe de albastru, dar pentru gama de roşu-albastru asta era tot, cu excepţia mai multor modulaţii trecute pe listă: violet-regal, gri-levănţică şi aşa mai departe.

Într-o altă seară, cerul era senin, iar după ce soarele coborî dincolo de Munţii Hellespontus, dar continuă să lumineze aerul de deasupra mării, cerul căpătă o nuanţă portocalie-ruginie, aproape de maro. Maia îl prinse de braţ pe Sax, într-o strânsoare ca de gheară.

– E portocaliul marţian, uite, culoarea planetei văzute din spaţiu, ce am văzut noi de pe *Ares.* Priveşte! Cum se cheamă? Cum se cheamă?

Căutară paletele de culori, cu braţele ridicate în dreptul ochilor.

– Roşu-de-ardei. Roşu-tomată. Roşu-oxid – asta trebuie să fie. La urma urmei, culoarea planetei e dată de afinitatea oxigenului pentru fier.

– Dar, priveşte, e mult prea închisă.

– Aşa e.

– Roşu-maroniu.

– Maro-roşcat.

Scorţişoară, siena-crud, portocaliu-persan, bronz, camel, maro-ruginiu. Sahara, crom-portocaliu… Izbucniră în râs. Nimic nu se potrivea exact.

– Îi vom spune „portocaliu-marţian”, decise Maia.

– Bine, dar uite cât de multe denumiri există pentru aceste culori în comparaţie cu nuanţele de purpuriu. De ce oare?

Maia ridică din umeri. Sax continuă să citească materialul care însoţea tabela, pentru a găsi explicaţiile.

– Aha, se pare că unele formaţiuni din retină au tendinţa de a vedea mai bine în cele trei fonduri de bază şi de aceea culorile existente în jurul acestora tind să fie foarte distincte, pe când celelalte, situate între ele, nu sunt decât nişte combinaţii.

Apoi, în amurgul tot mai purpuriu, Sax dădu peste o frază care îl surprinse atât de mult, încât o citi cu glas tare.

– Roşul şi verdele formează o altă pereche de culori care nu pot fi percepute simultan drept componente ale aceleiaşi culori.

– Nu e adevărat, interveni Maia, prompt. Au scris asta fiindcă utilizează o rozetă a culorilor, iar cele două culori se află pe laturi

opuse.

– Ce vrei să spui? Că există mai multe culori decât astea?

– Bineînţeles. Culorile pictorilor sau cele utilizate în teatru. Pui un spot verde şi unul albastru pe un actor şi obţii o culoare în toată regula, dar care nu e nici roşu, nici verde.

– Atunci ce este? Are vreun nume?

– Nu ştiu. Uită-te la tabela de culori pentru pictură.

Ceea ce şi făcură amândoi. Iar Maia o găsi prima.

– Uite. Ocru-ars, roşu-indian, roşu-de-alizarină… toate astea sunt combinaţii de verde şi roşu.

– Interesant! Combinaţii de verde şi roşu! Nu ţi se pare semnificativ?

Maia îl privi surprinsă.

– Sax, vorbim despre culori, nu despre politică.

– Ştiu, ştiu. Şi totuşi…

– Nu. Nu te prosti…

– Nu crezi că avem nevoie de o combinaţie de Roşu cu Verde?

– Din punct de vedere politic? Dar, Sax, există deja o combinaţie de Roşu cu Verde. Asta e problema. Marte Liber i-a luat la bord pe Roşii pentru a împiedica imigrarea şi de aceea au un asemenea succes. Strâng rândurile şi închid accesul pe Marte al celor de pe Pământ şi, nu după multă vreme, ne vom război din nou cu ei. Ascultă-mă pe mine, văd cum războiul se apropie. Ne atrage din nou, ca un vârtej.

– Hm, făcu Sax, trezit la realitate.

În zilele acelea nu-l mai preocupa politica sistemică solară, dar ştia că Maia, extrem de atentă la astfel de lucruri, era din ce în ce mai îngrijorată, cu obişnuita notă de satisfacţie muşcătoare la apropierea crizei. Aşa că poate nu era chiar atât de rău cum îşi închipuia ea. Poate că în curând avea să fie nevoit să cerceteze problema, să-i acorde atenţie. Dar până atunci…

– Uite, acum cerul a devenit indigo, chiar deasupra munţilor.

Părea o pânză de ferăstrău imensă, neagră la bază, de un albastru-purpuriu la partea superioară…

– Asta nu e indigo, ci albastru-regal…

– N-ar trebui să-i spună albastru dacă are şi puţin roşu.

– Ai dreptate. Uite: albastru-marin, albastru-de-Prusia, albastru-regal – toate conţin roşu.

– Dar culoarea de la orizont nu e niciuna dintre astea…

– Ai dreptate. E greu de definit…

O marcară pe tabelele lor. Ls 24, anul M-91, septembrie 2206

– o nouă culoare. Şi uite-aşa, mai trecu o seară.

Apoi, într-o înserare de iarnă, stăteau pe banca din capătul de vest, la ceasul dinaintea apusului. Totul era nemişcat, Marea Hellas ca un platou de sticlă, aerul fără nori, limpede, pur, transparent. Iar când soarele coborî la asfinţit, pe cer se perindă tot spectrul de culori, oprindu-se în zona albastrului, până când Maia ridică privirea din farfuria cu *salade nisoise* şi îl prinse strâns pe Sax de braţ.

– O, Dumnezeule, priveşte! exclamă ea dând la o parte farfuria de hârtie; şi amândoi se ridicară instinctiv, ca doi bătrâni veterani la auzul imnului naţional interpretat de fanfara unei parade care se apropia.

– Ah! făcu el, înghiţind pe nemestecate hamburgerul şi privind lung.

Totul era albastru, de albastrul cerului pământean, şi minunata nuanţă rămase pe boltă timp de aproape o oră, inundându-le retina şi traseele nervoase din creier care, fără îndoială, tânjiseră mult după exact culoarea aceea, după căminul lor pe care-l părăsiseră pentru totdeauna.

Asemenea seri erau plăcute. Ziua, în schimb, lucrurile deveneau tot mai complicate. Sax renunţă la studierea problemelor întregului organism, concentrându-se doar asupra creierului. Era ca şi cum ar fi înjumătăţit infinitul; cu toate acestea, volumul de muncă se reducea la hârtiile pe care trebuia să le cerceteze; şi, într-adevăr, se părea că, totuşi, creierul era centrul problemei. Apăreau modificări la creierul hiperîmbătrânit, modificări vizibile atât la autopsie, cât şi pe timpul diferitelor scanări ale fluxului sanguin, ale activităţii electrice, ale consumului de proteine, consumului de zahăr, de căldură, ca şi la toate celelalte analize indirecte pe care reuşiseră să le pună la punct de-a lungul secolelor, studiind creierul viu pe parcursul a numeroase activităţi mintale. Dintre modificările urmărite la creierul hiperîmbătrânit făcea parte calcifierea glandei pineale, reducându-se astfel cantitatea de melatonină produsă. Suplimentele de melatonină sintetică făceau parte din tratamentul de longevitate dar, desigur, ar fi fost mai bine să se stopeze calcifierea de la bun început, aceasta având, probabil, şi alte efecte. Se mai constata o creştere vizibilă a numărului de complexe neurofibrilare, în realitate nişte agregate din filamente de proteină care creşteau printre neuroni, exercitând o presiune

fizică asupra lor. Era, probabil, echivalentul presiunii pe care Maia spunea că o simte în timpul crizelor de *presque vu.* Cine ştie? Mai exista şi proteina betamiloidă acumulată în vasele sanguine cerebrale şi în spaţiul extracelular din jurul terminaţiilor nervoase, care de asemenea le împiedica funcţionarea normală. Iar neuronii piramidali din cortexul frontal şi din hipocampus acumulau calpaină, ceea ce însemna că sunt vulnerabile la afluxurile de calciu, care le deteriora. Iar acestea erau celule indivizibile, de aceeaşi vârstă cu însuşi organismul; deteriorarea lor era permanentă, aşa cum se întâmplase în timpul atacului cerebral suferit de Sax. În incidentul acela pierduse o mare cantitate de creier, şi nici nu-i plăcea să se gândească la asta. Iar capacitatea de înlocuire a moleculelor din acele celule indivizibile putea fi de asemenea afectată – o pierdere mai mică dar, în timp, la fel de semnificativă. Autopsiile celor trecuţi de două sute de ani şi care muriseră din cauza declinului rapid evidenţiau cu regularitate calcifierea serioasă a glandei pineale, cuplată cu creşteri ale nivelului de calpaină în hipocampus. Iar hipocampusul şi nivelul de calpaină erau ambele implicate în unele dintre modelele actuale reprezentative referitoare la felul de funcţionare a memoriei.

Era o legătură interesantă, dar total neconcludentă. Şi nimeni nu avea să rezolve misterul numai prin studierea literaturii de specialitate, dar experimentele care ar fi putut clarifica lucrurile nu erau practice, din pricina inaccesibilităţii creierului viu. Puteai să ucizi găini, şoareci, şobolani, câini, porci, lemuri şi cimpanzei, puteai să ucizi indivizi din fiecare specie creată, să diseci creierele fetuşilor şi embrionilor şi totuşi să nu găseşti ceea ce căutai. Nici autopsia propriu-zisă nu era suficientă pentru atingerea scopului propus, iar diferitele scanări pe viu erau la fel de nesatisfăcătoare, deoarece procesele implicate se desfăşurau fie prea subtil pentru a fi percepute de scanări, fie prea holistic ori combinatoriu. Sau, poate, în toate trei modurile la un loc.

Totuşi, unele experimente şi modelele realizate ulterior se dovedeau sugestive. Compoziţia calpainei părea să modifice, de exemplu, funcţionarea undelor cerebrale, iar acest element, împreună cu altele, îi oferi elemente pentru o cercetare suplimentară. Sax începu să citească asiduu studiile dedicate efectelor asupra corticosterizilor, a nivelului proteinelor care fixau calciul, despre corticosteroizi, despre curenţii de calciu în neuronii piramidali din hipocampus şi despre calcifierea glandei

pineale. Aparent, existau unele efecte sinergetice care ar fi putut avea un impact atât asupra memoriei, cât şi asupra funcţionării generale a undelor cerebrale, chiar asupra tuturor ritmurilor organismului uman, inclusiv ritmul cardiac.

– Avusese Michel unele tulburări de memorie? o întrebă Sax pe Maia. Simţise vreodată că a pierdut şirul unor gânduri, chiar unele extrem de utile?

Maia ridică din umeri. De la dispariţia lui Michel trecuse aproape un an.

– Nu-mi aduc aminte…

Răspunsul îi produse lui Sax o stare de nervozitate. Maia trăia retrasă, memoria lăsând-o tot mai mult, cu fiecare zi. Nici măcar Nadia nu putea face mare lucru pentru ea. Tot mai des, Sax o întâlnea pe cornişă; era o obişnuită care cu siguranţă le făcea plăcere, deşi nu pomeneau niciodată de asta. Pur şi simplu, stăteau pe o bancă, mâncau ceva cumpărat de la chioşcuri, urmăreau asfinţitul şi scoteau la iveală tabelele de culori pentru a vedea dacă nu pot identifica vreuna nouă. Dar, fără adnotaţiile făcute de ei pe tabele, niciunul nu ar fi fost sigur dacă acele culori pe care le vedeau erau noi sau nu. Sax însuşi simţea că stările lui de amnezie deveniseră tot mai frecvente, undeva între patru şi opt pe zi, deşi nu era tocmai sigur. Îşi instruise calculatorul să înregistreze permanent sunetul, activat de voce şi, în loc să încerce să-şi descrie fluxul complet al gândirii, rostea doar câteva cuvinte care, spera el, aveau să declanşeze mai târziu amintirea completă a lucrurilor la care se gândise. Astfel, la capătul fiecărei zile, aştepta, cu teamă sau speranţă, să asculte ce anume înregistrase calculatorul peste zi. În cele mai multe cazuri erau gânduri de care-şi amintea că-i trecuseră prin minte dar, din când în când, se auzea spunând: „Melatoninele sintetice pot constitui un antioxidant mai bun decât cele naturale, astfel încât nu există *suficienţi* radicali liberi” sau „Viriditas este un mister fundamental, niciodată nu va exista o teorie majoră, unificată” fără a-şi aminti vreo clipă că ar fi rostit asemenea lucruri sau, destul de frecvent, ce ar fi putut ele să însemne. Doar că, uneori, afirmaţiile erau sugestive, iar sensurile lor demne de a fi cercetate.

Aşadar, Sax continua să lupte fără şovăire, iar pe măsură ce se străduia, vedea totul ca de la început, ca în zilele lui de studenţie. Minunat mai era alcătuită ştiinţa! Cu siguranţă – una dintre cele mai mari realizări ale spiritului uman, un fel de uluitor

Partenon al inteligenţei, o lucrare în progres continuu, ca un poem epico-simfonic de o mie de strofe, compus de ei toţi într-o colaborare gigantică, fără încheiere. Limba poemului era matematica, deoarece aceasta părea însăşi limba naturii. Nu exista o altă cale de a explica surprinzătoarea aderenţă a fenomenelor naturale la expresiile matematice de o mare dificultate şi subtilitate. Iar astfel, în acea minunată familie de limbi, cântecele lor explorau feluritele manifestări ale realităţii, în diferitele domenii ale ştiinţei, fiecare disciplină ştiinţifică formulându-şi modelul standard de a explica lucrurile şi toate gravitând la o anumită distanţă în jurul principiilor de bază ale fizicii particulelor, în funcţie de nivelul sau scala investigate, astfel încât toate modelele standard se combinau, încurajator, într-o structură coerentă, mult mai mare. Aceste modele standard semănau oarecum cu paradigmele kuhniene dar, în realitate, se dovedeau mult mai suple şi mai variate (paradigmele fiind un model de modelare), un proces dialogic la care participaseră mii de inteligenţe de-a lungul celor câteva sute de ani precedenţi, astfel încât figuri ca Newton, Einstein sau Vlad nu erau giganţii izolaţi pe care îi recepta percepţia publică, ci vârfurile cele mai înalte ale unui întreg lanţ muntos, aşa cum însuşi Newton încercase să precizeze în comentariile lui cu privire la situarea pe umerii unor giganţi. În realitate, lucrarea ştiinţei se dovedea o chestiune comunitară, extinzându-se mult înapoia naşterii ştiinţei moderne, până în preistorie chiar, după cum insistase Michel. Era o luptă continuă de a înţelege. Acum, desigur, era pe deplin structurată, articulată dincolo de capacitatea de înţelegere a unui singur individ. Dar totul se datora, mai cu seamă, volumului acestui conflict. Eflorescenţa spectaculoasă a structurii nu era în niciun fel anume de neînţeles: încă te puteai plimba pe oriunde îţi făcea plăcere prin interiorul Parthenonului, cum se spunea, înţelegând astfel cel puţin forma întregului, alegând locul de studiu unde să înveţi structura suprafeţei curente şi unde să-ţi aduci şi tu contribuţia. Mai întâi, se putea învăţa dialectul limbii potrivit cu studiul întreprins, ceea ce, în esenţă, putea însemna o sarcină formidabilă, ca în teoria superstringurilor sau a haosului recombinant în cascadă. Apoi, se putea trece în revistă literatura de fond, cu şansa de a se găsi o lucrare sincretică scrisă de cineva care lucrase multă vreme la nivelul cel mai înalt, fiind capabil să ofere unor *outsideri* o prezentare coerentă a situaţiei

în domeniul respectiv. Totuşi, o astfel de lucrare, discreditată de majoritatea savanţilor, denumită „literatură cenuşie” şi considerată ca un fel de scăpare sau umilire din partea celui care efectua sinteza, era adesea de o mare valoare pentru cineva care aborda din exterior domeniul. Având o imagine de ansamblu (deşi era mai bine să o consideri o imagine din interior, cu adevăraţii muncitori undeva, sus, pierduţi printre grinzile întunecate şi antablaturile edificiului) puteai trece apoi la revistele de specialitate, la „literatura albă” recenzată de specialişti, în care erau înregistrate rezultatele cercetărilor la zi. Mai puteai citi rezumatele, pentru a-ţi face o idee despre cine ataca un anumit aspect al problemei. Totul era atât de public, atât de explicit... Şi pentru orice problemă dată în domeniul ştiinţei, oamenii care se aflau într-adevăr acolo, în frunte, înregistrând progrese, formau un grup special, de cel mult câteva sute, având adesea un miez de persoane de sinteză şi inovatori care nu depăşea o duzină în toate lumile, inventând un nou jargon al dialectului lor pentru a-şi reda noile descoperiri, comentând rezultatele, sugerând noi căi de investigare, oferindu-şi unul altuia locuri de muncă în laboratoare, întâlnindu-se la conferinţe dedicate anume subiectului respectiv, adresându-se unul altuia prin toate mijloacele de comunicare existente. Iar acolo, în laboratoare şi în barurile din jurul conferinţelor, activitatea continua, ca un dialog între oameni care înţelegeau problema, angajându-se în munca grea, veritabilă, de experimentare şi de gândire a experimentelor.

Şi toată acea structură vastă, articulată, a unei culturi se prezenta la lumina zilei, accesibilă oricui voia s-o abordeze, dornic şi capabil să lucreze. Nu exista niciun secret, nicio uşă închisă, iar dacă fiecare laborator şi fiecare specializare aveau o politică proprie, atunci aceasta era pur şi simplu politică, iar până la urmă politica nu putea afecta material structura în sine, edificiul matematic al modului lor de a înţelege lumea fenomenală. Aceasta fusese dintotdeauna convingerea lui Sax, şi nicio analiză făcută de specialiştii în ştiinţe sociale, nici chiar experienţa tulburătoare a procesului de terraformare marţiană nu-l făcuseră vreodată să şovăie în credinţa lui. Ştiinţa era un concept social, dar şi, mult mai important, propriul ei spaţiu, conformându-se numai realităţii. În aceasta consta frumuseţea ei. Adevărul era frumuseţe, cum spusese poetul, referindu-se la ştiinţă. Aşa era. Poetul avusese dreptate (pentru că nu avea

întotdeauna).

Astfel se mişca Sax prin marea structură, simţindu-se în largul lui, capabil şi, la anumite niveluri, mulţumit.

Dar începu să înţeleagă că, oricât de frumoasă şi puternică era ştiinţa, problema senescenţei biologice rămânea, poate, mult prea dificilă. Nu prea dificilă pentru a fi rezolvată vreodată – în niciun caz –, dar pur şi simplu mult prea dificilă pentru a fi rezolvată în timpul vieţii lui. De fapt, cât de dificilă era această problemă continua să rămână o întrebare deschisă. Puterea lor de înţelegere a materiei, spaţiului şi timpului era incompletă şi poate că întotdeauna avea să alunece în metafizică, aşa cum se întâmpla cu speculaţiile despre Cosmosul de dinainte de Big Bang sau despre obiectele mai mici decât cele mai mici particule. Pe de altă parte, lumea putea fi înţelegătoare cu explicaţiile progresive – până când totul, cel puţin de la stringuri la Cosmos, avea să fie cuprins într-o bună zi în domeniul Marelui Parthenon. Orice rezultat era posibil, tribunalul continua să se afle în şedinţă, iar următoarea mie de ani (sau cam aşa ceva) ar fi trebuit să depună mărturie.

Numai că, până atunci, Sax avea câteva crize de amnezie pe zi. Uneori se sufoca. Alteori, inima lui părea să bată foarte tare. Rareori dormea noaptea. Michel era mort; aşa că, pentru Sax, înţelegerea sensului lucrurilor devenea nesigură şi el avea mare nevoie de ajutor. Când reuşea, cât de cât, să se gândească la nivelul înţelegerii, constata că se simţea ca la o întrecere. El şi toţi ceilalţi – dar mai ales savanţii preocupaţi efectiv de problemele vieţii – erau la întrecere cu moartea. Pentru a o câştiga, trebuia explicată una dintre inexplicabilele majore.

Iar într-o zi, când şedea pe o bancă împreună cu Maia, după ce stătuse toată ziua în faţa ecranului, şi se gândea la vastitatea acelei aripi în creştere a Parthenonului, îşi dădu seama că era vorba de o întrecere pe care n-o putea câştiga. Specia umană ar fi putut s-o câştige într-o bună zi, dar se părea că rămânea cale lungă până acolo. Nu era o surpriză prea mare. Ştia. Sau, mai precis, ştiuse dintotdeauna. Etichetarea manifestării actuale, de cea mai mare amploare, a problemei nu îi ascunsese profunzimea ei: „declinul rapid” nu era decât un nume inexact, mult prea simplu. De fapt, nu era vorba de ştiinţă, ci doar de o încercare (ca „Big Bang”, de exemplu) de a diminua şi limita o realitate până în momentul acela neînţeleasă. În acel caz,

problema era, pur şi simplu, moartea. Într-adevăr, un declin rapid. Dată fiind natura vieţii şi a timpului, era o problemă pe care niciun organism viu n-avea s-o rezolve vreodată cu adevărat. Amânări? Da. Soluţii? Nu.

– Până şi realitatea este muritoare, spuse el.

– Bineînţeles, răspunse Maia, absorbită de imaginea asfinţitului.

Sax avea nevoie de o problemă mult mai simplă. Ceva ca o amânare, ca un pas către problemele mai dificile sau doar ceva pe care să-l poată rezolva. Memoria, poate. Lupta cu crizele de amnezie. Iată o problemă care îi era la îndemână, gata să fie studiată. Memoria lui avea nevoie de ajutor. Lucrând la asta, poate că avea să arunce şi o lumină asupra declinului rapid. Şi chiar dacă nu, trebuia să încerce, indiferent cât de mult. Deoarece toţi aveau să moară; dar, cel puţin, ar fi putut muri cu amintirile intacte.

Aşa că îşi mută interesul către problema memoriei, abandonând declinul rapid şi toate celelalte aspecte ale senescenţei. La urma urmei, doar era muritor.

* * *

Studii recente asupra memoriei sugerau destul de bine căi de abordare a domeniului. Acel front ştiinţific anume era legat, în unele dintre aspectele sale, de studiile asupra învăţării, care îi permiseseră lui Sax să-şi revină (în parte) din atacul cerebral. Fapt deloc surprinzător, memoria însemnând reţinerea lucrurilor învăţate. Toate disciplinele legate de ştiinţa creierului părea să ajungă la unison în înţelegerea conştiinţei. Dar, în respectiva progresie, reţinerea şi reamintirea rămâneau probleme-cheie recalcitrante, încă imperfect înţelese.

Dar existau unele indicii, din ce în ce mai multe. Date clinice. Foarte mulţi dintre vârstnici aveau probleme de memorie, iar după ei venea o imensă generaţie de nisei, care vedeau problemele apărute la cei mai bătrâni şi sperau să le poată evita. Memoria, aşadar, era un subiect la ordinea zilei. Sute sau chiar mii de laboratoare se ocupau de memorie într-un fel sau altul, iar ca rezultat, multe aspecte ale ei erau clarificate. Sax se cufundă în literatura de specialitate, în stilul lui obişnuit, citind intens timp de câteva luni bune. La sfârşitul acelei perioade, credea că poate spune, în termeni generali, cum funcţiona memoria, cu toate că, până la urmă, şi el, ca toţi ceilalţi savanţi care lucrau la problema respectivă, se izbise de insuficienta înţelegere a

noţiunilor fundamentale: conştiinţă, materie, timp. Iar la acest punct, oricât de detaliată era înţelegerea lor, Sax nu pricepuse cum putea fi îmbunătăţită sau consolidată memoria. Aveau nevoie de mai multe date.

Ipoteza Hebb originală, avansată pentru prima dată de Donald Hebb în 1949, continua să fie considerată adevărată, deoarece exprima un astfel de principiu general: procesul de învăţare modifica o trăsătură fizică a creierului, după care trăsătura modificată codifica, într-un fel sau altul, faptul învăţat. Pe timpul lui Hebb, se considera că trăsătura fizică (engrama) apărea undeva la nivelul sinaptic, iar pentru că puteau exista sute de mii de sinapse pentru fiecare dintre cele zece miliarde de neuroni din creier, cercetătorii avuseseră impresia că un creier putea înmagazina circa 10^{14} biţi de date. Pe vremea lor, acea valoare părea mai mult decât adecvată pentru a furniza o explicaţie conştiinţei omeneşti. Şi deoarece, pentru calculatoare, totul se situa în domeniul posibilului, aceasta condusese la o scurtă vogă a noţiunii de inteligenţă artificială puternică, precum şi la versiunea acelei epoci a „ereziei maşinilor”, inversul ereziei vrednice de milă în care creierul omenesc era considerat ceva de genul celei mai puternice maşini a timpului. Cu toate acestea, cercetările din secolele XXI şi XXII aveau să demonstreze că nu existau astfel de locuri specifice pentru „engrame”. Numeroasele experimente nu reuşiseră să localizeze acele locuri, nici pe acela rezultat din experienţa în care diferite porţiuni din creierul unui şobolan fuseseră extirpate după ce acesta învăţase ceva, fără ca reflexele condiţionate să dispară; astfel încât se dovedise că nicio parte din creier nu era esenţială. Frustraţii experimentatori ajunseseră la concluzia că memoria se afla „pretutindeni şi nicăieri”, concluzie conducând la compararea creierului cu o hologramă; o comparaţie mult mai stupidă decât toate celelalte analogii cu maşinile. Experimente efectuate ulterior lămuriseră lucrurile. Devenise evident că toate acţiunile conştiinţei se produceau la un nivel chiar mai mic decât acela al neuronilor. Aceasta se asocia în mintea lui Sax cu interesul manifestat de ştiinţă, pe parcursul secolului al XXIII-lea, faţă de miniaturizarea generală. În acea evaluare mult mai migăloasă începuseră să se cerceteze citoscheletele celulelor neuronale, care reprezentau aranjamente interne de microtubuli, cu punţi de proteine între ei. Structura microtubulilor consta din tuburi goale, formate din treisprezece coloane de dimeri de tubuline, perechi de proteine

globulare în formă de arahide, fiecare având dimensiunile de opt-patru-patru nanometri; existau două configuraţii diferite de astfel de substanţe, în funcţie de polarizarea lor electrică. Deci dimerii reprezentau nişte posibili comutatori de pornire-oprire ai engramei dorite; dar erau atât de mici, încât starea electrică a fiecărui dimer era influenţată de dimerii din jur, din pricina interacţiunilor Van der Waals dintre ei. Aşadar, mesaje de tot felul se puteau propaga de-a lungul fiecărei coloane de microtubuli şi de-a lungul punţilor de proteine care le lega.

Apoi, foarte recent, se produsese un nou pas în miniaturizare: fiecare dimer conţinea în jurul a patru sute cincizeci de aminoacizi, care ar fi putut reţine informaţiile prin modificări survenite în secvenţele lor. În interiorul coloanelor de dimeri existau minuscule firişoare de apă într-o stare ordonată, denumită apa vicinală, iar această apă vicinală era capabilă de a transmite oscilaţii cuantum-coerente pe toată lungimea tubulilor. Un mare număr de experienţe pe creiere de maimuţă în viaţă, utilizându-se un instrumentar miniaturizat extrem de variat, stabiliseră că, pe parcursul procesului de gândire, secvenţele de aminoacizi îşi modificau locul, iar dimerii de tubuline din multe locuri diferite din creier îşi schimbau configuraţia, în faze pulsatorii; microtubulii se mişcau şi uneori creşteau, iar la o scară mult mai mare se dezvoltau dendrite şi se stabileau noi legături, uneori modificându-se permanent sinapsele, alteori nu.

Aşa că acum, cel mai bun model la modă susţinea că amintirile erau codificate (într-un fel sau altul) ca nişte şabloane permanente de oscilaţii cuantum-coerente, stabilite de modificări în microtubuli şi părţile componente ale acestora, toate funcţionând după nişte tipare în interiorul neuronilor. Deşi existau acum cercetători care avansaseră speculaţii că ar fi existat o acţiune semnificativă la niveluri ultramicroscopice şi mai fine, aflate dincolo de capacitatea de investigare (obişnuitul refren!), unii vedeau urme ale unor semne că oscilaţiile erau structurate în genul modelului de reţea spiralată descris în lucrările lui Bao, în noduli şi reţele care lui Sax îi aminteau în mod straniu de planul *Palatului memoriei* – încăperi şi holuri –, de parcă grecii antici intuiseră, doar prin introspecţie, însăşi geometria spaţiu-timpului.

În orice caz, toată lumea convenise că acele acţiuni ultramicroscopice erau implicate în plasticitatea creierului, participând la modul în care creierul învăţa şi apoi îşi amintea.

Aşadar, memoria se producea la un nivel mult mai redus decât se crezuse până atunci, conferindu-i-se astfel creierului o posibilitate de calcul mult mai ridicată, poate de o mie douăzeci şi patru de operaţii pe secundă – sau chiar o mie patruzeci şi trei, după unele determinări – făcându-i pe cercetători să conştientizeze faptul că fiecare minte umană era, într-un sens, mai complicată decât tot restul Universului (cu excepţia celorlalte conştiinţe ale sale, desigur). Afirmaţia i se păru lui Sax surprinzător de asemănătoare cu puternicele fantome antropice văzute în altă parte, în teoria cosmologică, dar era o idee interesantă, care merita analizată.

Aşadar, nu numai că se întâmplau şi mai multe lucruri, dar acestea se întâmplau la niveluri atât de fine încât, cu siguranţă, erau implicate efecte cuantice. Experimentarea demonstrase că fenomene cuantice colective la scară largă aveau loc în fiecare creier. În creier existau atât coerenţă cuantică globală, cât şi încurcături cuantice între diferitele stări electrice ale microtubulilor, însemnând că toate fenomenele contraintuitive şi simplul paradox al realităţii cuantice făceau parte integrantă din conştiinţă. Într-adevăr, de curând o echipă de cercetători francezi, incluzând efectele cuantice în citoschelete, reuşise în cele din urmă să avanseze o teorie plauzibilă prin care explicau de ce nu mai aveau efect anestezicele după secole de utilizare fericită.

Erau, deci, confruntaţi cu încă o lume cuantică bizară, în care exista acţiune la distanţă, în care deciziile neluate puteau afecta evenimente care se petrecuseră cu adevărat, în care unele evenimente părea a fi declanşate teleologic, adică de către alte evenimente, ce părea să se manifeste ulterior în timp… Sax nu era prea surprins de o asemenea concluzie. Ea venea în sprijinul unei senzaţii pe care o avusese toată viaţa: că mintea omenească era profund misterioasă, o cutie neagră pe care ştiinţa o putea investiga cu mare greutate. Iar acum, când o investiga, se lovea puternic de marile inexplicabile ale realităţii însăşi.

Totuşi, puteai să păstrezi ce aflase ştiinţa şi să admiţi că realitatea la nivel cuantic se comporta într-un fel care, la nivelul simţurilor umane şi al experienţei obişnuite, era de-a dreptul revoltător. Le trebuiseră trei sute de ani pentru a se obişnui cu asta, şi până la urmă se văzuseră nevoiţi să incorporeze în concepţiile lor de viaţă noile cunoştinţe şi să meargă înainte.

Într-adevăr, Sax ar fi spus că se simte în largul lui cu binecunoscutele paradoxuri cuantice; la microscară, lucrurile erau bizare dar explicabile, cuantificabile sau, cel puţin, descriptibile, utilizându-se numerele complexe, geometria riemanniană şi toate celelalte armături ale ramurilor corespunzătoare ale matematicii. N-ar fi trebuit să constituie niciun fel de surpriză descoperirea unor asemenea aspecte chiar în funcţionarea creierului. Într-adevăr, în comparaţie cu alte chestii, cum ar fi fost istoria, psihologia sau cultura umană, situaţia părea oarecum reconfortantă. La urma urmei, nu era decât mecanică cuantică, adică ceva care putea fi modelat de matematică. Iar asta spunea mare lucru.

Deci, la un nivel extrem de fin al structurii creierului, se afla o mare parte din trecutul individului, codificat într-o unică şi complexă reţea de sinapse, microtubuli, dimeri, apă vicinală şi lanţuri de aminoacizi, toate suficient de mici şi de apropiate pentru a avea efecte cuantice reciproce. Scheme de fluctuaţie cuantică separându-se şi prăbuşindu-se – asta era conştiinţa. Iar acele scheme erau, evident, conţinute sau generate în anumite părţi ale creierului, fiind rezultatul unei structuri fizice articulate la multe niveluri. Hipocampusul, de exemplu, avea o importanţă critică, mai ales regiunea girus dentată şi nervii perforanţi care conduceau la aceasta. Acelaşi hipocampus era extrem de sensibil la acţiunile din sistemul limbic situat direct sub el, în creier, iar sistemul limbic era, în multe privinţe, sediul emoţiilor, ceea ce anticii ar fi numit inima. Astfel, încărcătura emoţională a unui eveniment era în mare măsură determinată de gradul în care acesta fusese fixat în memorie. Se întâmplau fel de fel de lucruri, iar conştiinţa era martoră la ele ori le trăia şi, inevitabil, o mare parte din această experienţă modifica creierul, devenind pentru totdeauna o parte componentă a sa, mai ales în cazul evenimentelor potenţate de emoţii. Această descriere i se părea corectă lui Sax: cel mai bine îşi amintea de ceea ce simţise mai puternic; sau uita cu cea mai mare asiduitate, aşa cum sugeraseră anumite experimente, cu un efort inconştient, constant, care nu era deloc uitare adevărată, ci reprimare.

Totuşi, după acea schimbare iniţială survenită în creier, începea procesul lent de degradare. În primul rând, reamintirea diferea de la om la om, dar părea întotdeauna mai puţin puternică decât înmagazinarea memoriei şi foarte greu de dirijat. Atât de multe amintiri erau modelate în creier şi niciodată

recuperate! Apoi, dacă un individ nu-şi amintea niciodată un model şi nu-l repeta niciodată, atunci nici nu avea să beneficieze de consolidarea unei alte treceri în revistă, iar după aproape o sută cincizeci de ani de înmagazinare, sugerau experimentele, modelul iniţial începea să se degradeze din ce în ce mai rapid, după toate probabilităţile din cauza efectelor cuantice acumulate ale radicalilor liberi care se adunau la întâmplare în creier. Se părea că asta se petrecea cu cei mai vârstnici: un proces de prăbuşire nervoasă, declanşat imediat după ce un eveniment era modelat în creier, atingând apoi un prag cumulativ, la care efectele aveau caracter catastrofic pentru modelele oscilatorii implicate, deci şi pentru amintiri. Procesul era, probabil, aproape la fel de precis, îşi spuse Sax posomorât, ca şi întunecarea termodinamică a cristalinului ocular.

Dar dacă omul ar fi putut să-şi repete toate amintirile, să le *exforizeze,* aşa cum era denumit acest proces în literatura de specialitate (din greacă, însemnând ceva de genul „transmitere prin ecou”), atunci modelele ar fi fost consolidate, primind un nou impuls, iar ceasornicul degradării ar fi revenit înapoi la zero. În esenţă, era vorba de un fel de tratament de longevitate pentru modelele de dimeri, menţionat uneori în literatură ca *anamnesis* sau „pierdere a uitării”. După un asemenea tratament avea să fie mult mai uşor să-ţi aminteşti de orice eveniment dat – sau cel puţin la fel de uşor ca îndată după producerea evenimentului. Aceasta era direcţia generală urmată de studiile de întărire a memoriei. Unii numeau medicamentele şi procedurile electrice implicate în acest proces *nootropice,* cuvânt pe care Sax îl înţelegea drept „acţionare asupra minţii”. Existau o mulţime de termeni care descriau procesul, utilizaţi la întâmplare în literatura actuală, cercetătorii răsfoind lexicoanele greceşti şi latineşti în speranţa de a deveni naşii fenomenului respectiv. Sax întâlnise *mnemonică* şi *mnemonistică,* dar şi *mnemosinică,* după numele zeiţei memoriei; de asemenea, *mimenskesthaină,* de la verbul grecesc „a-şi aminti”. Personal, deşi îi plăcea şi *anamneză,* prefera termenul *întăritor de memorie,* care părea cel mai potrivit pentru ceea ce încercau ei să facă. Dorea să născocească un anamnestic.

Dar dificultăţile practice ale procesului de exforizare – adică de amintire a întregului trecut al individului sau chiar a unei părţi anume din acesta – erau deosebite. Nu se punea doar problema găsirii anamnesticelor care ar fi putut stimula un asemenea

proces, dar şi a aflării timpului necesar! Când ai trăit două secole, s-ar fi putut să dureze ani de zile exforizarea tuturor evenimentelor semnificative din viaţa ta.

Evident, o repetiţie cronologică secvenţială nu era practică, şi asta din mai multe privinţe. Ar fi fost de preferat un fel de curăţare simultană a sistemului, de consolidare a întregii reţele fără o amintire conştientă a fiecărei componente a acesteia. Nu era limpede dacă o asemenea curăţare devenea posibilă din punct de vedere electrochimic, şi ar fi fost imposibil de imaginat cum avea să se simtă cel supus unei asemenea proceduri. Dar dacă ar fi fost stimulată electric calea perforantă către hipocampus, s-ar fi transferat o mare cantitate de trifosfat de adenozină dincolo de bariera sânge-creier, de exemplu, stimulându-se astfel potenţarea pe termen lung care ajutase la început procesul de învăţare, impunându-se apoi un model al undelor cerebrale care să stimuleze şi să sprijine oscilaţiile cuantice ale microtubulilor, dacă s-ar fi dirijat pe urmă conştiinţa să revizuiască amintirile pe care subiectul le considera cele mai importante, în timp ce şi restul era consolidat în mod inconştient…

Sax trecu printr-un alt accelerando de gândire asupra acestui subiect, apoi se prăbuşi în uitare. Stătu în camera de zi a apartamentului său, fără a-şi aminti nimic, suduindu-se pentru că nu încercase măcar să murmure ceva în microfonul calculatorului. Parcă se ocupase de ceva; să fi fost ATP sau LTP? În sfârşit, dacă fusese un gând cu adevărat folositor, avea să şi-l amintească. Trebuia să creadă în aşa ceva. Părea un lucru probabil.

Tot aşa cum, cu cât studia mai mult problema, i se părea probabil ca şocul produs de momentul de amnezie al Maiei să-l fi propulsat pe Michel în faza de declin rapid. O asemenea explicaţie n-avea să poată fi demonstrată vreodată şi nici nu conta cu adevărat. Dar Michel nu ar fi vrut să supravieţuiască nici memoriei lui, nici a ei. O iubise pe Maia ca pe proiectul vieţii lui, ca pe propria-i definiţie. Şocul produs de pierderea de memorie a Maiei în legătură cu ceva atât de esenţial, atât de important (precum cheia pentru revenirea memoriei)… Iar legătura dintre minte şi trup era atât de puternică… Atât de puternică, încât însăşi distincţia între ele devenea probabil falsă, un vestigiu al metafizicii carteziene sau al altor concepţii religioase anterioare despre suflet. Mintea era viaţa trupului unui

individ. Memoria era mintea. Şi astfel, printr-o simplă ecuaţie tranzitivă, memoria era egală cu viaţa. Iar dacă se termina cu memoria se termina şi cu viaţa. Asta trebuia să fi simţit Michel, chinuit de durere pentru moartea minţii iubitei lui, în acea jumătate de oră traumatică finală, pe măsură ce fiinţa lui se rostogolea într-o aritmie fatală.

Omul trebuia să-şi amintească pentru a se afla cu adevărat în viaţă. Aşa că exforizarea, dacă el, Sax, avea să poată pune la punct metodologia anamnestică potrivită, trebuia neapărat încercată.

Desigur, putea fi ceva periculos. Dacă, într-adevăr, ar fi reuşit să realizeze un întăritor de memorie, acesta ar fi curăţat, poate, întregul sistem dintr-o dată, şi nimeni nu putea prezice care aveau să fie senzaţiile subiective. Nu-i rămânea decât să încerce. Avea să fie un experiment. Autoexperimentare. Ei bine, nu s-ar fi petrecut pentru prima dată. Şi Vlad îşi administrase primul tratament gerontologic, deşi acesta l-ar fi putut ucide. Jennings îşi inoculase vaccinul împotriva variolei. Strămoşul lui Arkadi, Aleksandr Bogdanov, îşi schimbase sângele cu acela al unui tânăr suferind de malarie şi tuberculoză, după care murise, iar tânărul trăise încă treizeci de ani. Mai era, desigur, şi povestea tinerilor fizicieni de la Los Alamos care declanşaseră prima explozie nucleară întrebându-se dacă nu cumva avea să ardă întreaga atmosferă a Pământului – să recunoaştem: un caz destul de tulburător de autoexperimentare. Comparativ, ingerarea câtorva aminoacizi nu părea cine ştie ce, semănând mai mult cu povestea doctorului Hoffman care încercase el însuşi LSD-ul. Probabil că exforizarea avea să fie mai puţin derutantă decât o experienţă cu LSD; deoarece, dacă toate amintirile unui individ erau consolidate deodată, conştiinţa, cu siguranţă, nu putea fi capabilă să-şi dea seama de asta. Aşa-numitul flux al memoriei era destul de unilinear, părându-i-se lui Sax mai mult o introspecţie, iar subiectul avea să simtă cel mult un flux rapid, asociativ, de amintiri sau poate un amestec la întâmplare – ca să spunem adevărul, nu prea deosebit de activitatea mentală zilnică a lui Sax. Iar el putea controla aşa ceva şi era dispus să rişte şi şocuri mult mai traumatice, dacă ar fi fost cazul.

Sax plecă, pe calea aerului, la Acheron.

* * *

Sus, la Acheron, o nouă echipă se afla la lucru în vechile

laboratoare, acum mult extinse, întreaga aripă de piatră fiind excavată şi ocupată. Acheron era acum un oraş cu circa două sute de mii de locuitori. Totodată, continua să fie, desigur, o spectaculoasă aripă de piatră lungă de vreo cincisprezece kilometri şi înaltă de şase sute de metri, fără a depăşi niciodată mai mult de un kilometru lăţime în oricare punct. Şi continua să funcţioneze acolo un laborator, mai precis un complex de laboratoare, într-un fel în care la Echus Overlook încetase de mult să mai existe. Semăna mai mult cu Da Vinci, cu o organizare asemănătoare. După ce Praxis renovase infrastructura, Vlad, Ursula şi Marina coordonaseră formarea unei noi staţiuni de cercetări biologice. Acum Vlad nu mai era în viaţă, dar Acheron avea o viaţă proprie şi nu părea să-i simtă lipsa celui dispărut. Ursula şi Marina îşi conduceau propriile mici laboratoare, continuând să locuiască în apartamentul pe care-l împărţiseră cu Vlad, chiar sub creasta aripei – o deschizătură ramificată, parţial zidită, foarte expusă vânturilor. Trăiau la fel de retrase ca totdeauna, închise parcă şi mai mult în propria lor lume decât atunci când fuseseră cu Vlad, şi de bună seamă că erau considerate ca atare în Acheron, fiind tratate de savanţii mai tineri ca nişte bunici sau surori ale bunicilor, ori, pur şi simplu, ca nişte colege de la laborator.

Totuşi, tinerii îl priviră lung pe Sax, arătând la fel de uluiţi ca şi când i-ar fi fost prezentaţi lui Arhimede. Şi pentru Sax era la fel de tulburător să fie tratat astfel, de aceea duse cu greu la bun sfârşit câteva conversaţii extrem de stânjenitoare, în care încercă să convingă pe toată lumea că nu cunoştea secretul magic al vieţii, că folosea cuvintele pentru a reprezenta aceleaşi lucruri ca şi ei, că mintea lui nu era zdruncinată definitiv de vârstă etc.

Dar acea înstrăinare putea fi şi un avantaj. Tinerii savanţi, ca o clasă aparte, aveau tendinţa de a fi nişte empirişti naivi, dar şi entuziaşti idealişti, plini de energie. Aşa că, venind din afară, în acelaşi timp nou şi vechi, Sax reuşi să-i impresioneze la seminariile convocate de Ursula pentru a discuta starea actuală a cercetării memoriei. Îşi prezentă ipotezele cu privire la realizarea unui posibil anamnestic şi sugestiile pentru diferite direcţii de experimentare a acestor posibilităţi; şi îşi dădu seama că sugestiile lui exercitau asupra lor un fel de putere hipnotică, până şi atunci (sau, poate, mai ales) când erau doar nişte comentarii generale. Când aceste vagi sugestii intrau în

rezonanţă, din întâmplare, cu unele direcţii pe care tinerii le exploraseră deja, reacţia auditoriului era un entuziasm împins la extrem. Totul era ceva de genul „cu cât mai gnomic, cu atât mai bine”, ceea ce nu prea aducea a ştiinţă, dar nu avea de ales.

Uitându-se la ei, Sax îşi dădu seama pentru prima dată că natura versatilă, selectivă, deosebit de concentrată a ştiinţei cu care începuse să se obişnuiască la Da Vinci nu era limitată la laboratoarele de acolo, fiind o trăsătură a tuturor laboratoarelor organizate ca nişte întreprinderi cooperatiste. La un nivel mai general, era natura ştiinţei marţiene. În condiţiile în care savanţii îşi coordonau propria activitate, într-o măsură neîntâlnită în tinereţea de pe Pământ a lui Sax, munca în sine se caracteriza printr-o rapiditate şi o forţă fără precedent. Pe vremea lui, resursele necesare cercetării aparţineau altora, unor instituţii cu interese şi birocraţii proprii, rezultatul fiind o risipire apăsătoare şi adesea prostească şi greoaie a eforturilor. Până şi eforturile coerente erau adesea irosite pe lucruri triviale, pentru profiturile monetare ale instituţiilor care coordonau laboratoarele. Pe de altă parte, aici, la Acheron lucra o comunitate semiautonomă, independentă, răspunzând în faţa Tribunalelor Mediului şi Constituţiei, desigur, dar atât. Stabileau ei singuri ce să lucreze, iar când li se cerea ajutorul, puteau să răspundă imediat, dacă erau interesaţi.

Aşa că el nu avea să facă de unul singur toată munca de realizare a unui întăritor al memoriei. În niciun caz. Laboratoarele de la Acheron erau deosebit de interesate, Marina continua să fie o prezenţă activă în laboratorul principal al oraşului, iar oraşul încă întreţinea o relaţie strânsă cu Praxis, beneficiind de toate resursele acestuia. Multe dintre laboratoarele de acolo cercetau deja memoria. Din motive evidente, aceasta reprezenta o parte însemnată a proiectului de longevitate. Marina spunea că vreo douăzeci la sută din totalul eforturilor umane era acum dedicate, într-o formă sau alta, proiectului de longevitate. Iar longevitatea propriu-zisă era inutilă fără o memorie care să dureze la fel de mult ca şi restul sistemului. Deci avea sens ca un complex de talia Acheronului să se concentreze asupra acelei probleme.

La scurtă vreme de la sosire, Sax se întâlni cu Marina şi Ursula, pentru a servi micul dejun în sufrageria locuinţei lor. Nu erau decât ei trei, înconjuraţi de pereţi portabili acoperiţi cu pânzeturi de la Dorsa Brevia şi copaci în vase. Nimic nu amintea

de Vlad, şi nici ele nu-l pomeniră. Sax, conştient de neobişnuitul situaţiei de a fi invitat în casa lor, se concentra cu greutate asupra problemei discutate. Le ştia pe aceste femei chiar de la început şi le respecta foarte mult pe amândouă, mai ales pe Ursula, pentru firea ei categorică, dar nu putea spune că le cunoaşte prea bine. Aşa că şedea acolo în bătaia vântului, mâncând şi uitându-se la ele şi afară, pe ferestrele deschise care ţineau loc de pereţi. Acolo, la nord, se întindea o dungă îngustă albastră: Golful Acheron, o crestătură adâncă în Marea Nordică. La sud, mult mai departe de orizontul imediat, se înălţa masa enormă a Muntelui Olympus, iar la mijloc se întindea o zonă care parcă ar fi fost terenul de golf al diavolului – vechi râuri de lavă noduroase şi erodate, sfârtecate şi găurite, iar în fiecare adâncitură se vedea câte o mică oază verde, punctând întinderea negricioasă a platoului.

– Ne-am gândit, spuse Marina, la motivul pentru care psihologii din fiecare generaţie au raportat câteva cazuri izolate de memorii cu adevărat excepţionale, dar nu există nicio încercare de a le explica prin modelele de memorie ale perioadei.

– De fapt, le uită cât pot ei de repede, adăugă Ursula.

– Aşa e. Iar apoi, când sunt deshumate rapoartele, nimeni nu e tocmai convins de veridicitatea lor. În mod caracteristic, nu poate fi găsit nimeni în viaţă care să reproducă faptele descrise, aşa că se manifestă tendinţa de a se trage concluzia că respectivii cercetători au greşit ori au fost prostiţi. Dar un mare număr dintre aceste rapoarte sunt foarte bine argumentate.

– Ca de exemplu? întrebă Sax.

Nu-i trecuse prin minte să arunce o privire asupra relatărilor din lumea reală, de la nivelul organismului, anecdotice cum erau. Dar, desigur, ar fi avut sens să facă aşa ceva.

– Dirijorul Toscanini, explică Marina, ştia pe de rost fiecare notă a fiecărui instrument pentru aproape două sute cincizeci de lucrări simfonice, cuvintele şi notele de la aproape o sută de opere, plus un număr mult mai mare de lucrări mai scurte.

– A fost verificată chestia asta?

– Există relatări de la faţa locului, ca să spun aşa. Un fagotist şi-a rupt o clapă la fagot şi i-a spus lui Toscanini, care s-a gândit puţin şi i-a răspuns să nu-şi facă probleme, deoarece în seara aceea nu va trebui să cânte nota respectivă. Chestii de genul ăsta. Dirija fără partitură, scria pentru instrumentişti fragmentele

care lipseau şi aşa mai departe.

– Aha…

– Muzicologul Tovey avea o putere asemănătoare, adăugă Ursula. Nu e ceva neobişnuit la muzicieni. Ca şi cum muzica ar reprezenta un limbaj care face uneori posibile incredibile fapte de memorie.

– Hm…

– La începutul secolului XXI, un anume profesor Athens de la Universitatea Cambridge, continuă Marina, avea cunoştinţe vaste în diferite domenii: din nou muzică, dar şi poezie, matematică, evenimente din propriul lui trecut, memorat pe zile. „Interesul este elementul principal, se spunea că ar fi afirmat el. Interesul concentrează atenţia”.

– Adevărat, replică Sax.

– Îşi utiliza memoria mai ales pentru ceea ce considera el că este interesant. Interes faţă de sens, spunea. În 2060, şi-a amintit în întregime o listă de douăzeci şi trei de cuvinte pe care le învăţase întâmplător pentru un test, în 2032. Şi aşa mai departe.

– Aş vrea să aflu mai multe despre el.

– Bine, spuse Ursula. Dar a fost în mai mică măsură o curiozitate a naturii comparativ cu mulţi alţii – aşa-numiţii calculatori de calendar sau aceia care-şi aminteau cu foarte multe detalii imagini vizuale care le fuseseră prezentate. Aceştia erau adesea deficitari în alte sectoare ale vieţii.

Marina dădu din cap.

– Precum letonul Sereskevski şi bărbatul cunoscut ca V.P., care îşi aminteau cantităţi cu adevărat uriaşe de fapte întâmplătoare, atât la teste cât şi în general. Dar amândoi au avut parte de sinestezie.

– Hm. Hiperactivitate hipocampică, poate.

– Poate…

Mai amintiră câţiva. Un bărbat pe nume Finkelstein, care putea calcula rezultatele electorale pentru întreg teritoriul Statelor Unite mai bine decât oricare calculator din anii 1930; talmudiştii, care nu numai că memorau întregul Talmud, dar şi amplasamentul fiecărui cuvânt de pe fiecare pagină. Povestitorii care cunoşteau pe de rost cantităţi homerice de versuri. Până şi oameni despre care se spune că utilizau cu mare eficienţă metoda renascentistă a *Palatului memoriei.* Sax însuşi o încercase după atacul suferit, cu rezultate mulţumitoare. Şi aşa

mai departe.

– Aceste capacităţi extraordinare nu pare să fie acelaşi lucru cu memoria obişnuită, constată el.

– Memorie eidetică, spuse Marina, bazată pe imagini care revin cu foarte multe detalii. Se spune că aşa îşi aduc aminte majoritatea copiilor. Apoi, la pubertate, felul în care îşi amintesc lucrurile majoritatea oamenilor noi. Ca şi cum nu s-ar îndepărta niciodată de felul de a fi al copiilor.

– Hm, făcu Sax. Totuşi, mă întreb dacă acele exemple de memorie fenomenală reprezintă extremele superioare ale distribuţiilor continue ale capacităţii de memorare ori dacă sunt exemplele rare ale unei distribuţii bimodale.

Marina ridică din umeri.

– Nu ştim. Dar nu avem aici unul pentru studiu?

– Nu mai spune!

– Da. E Zeyk. S-a mutat aici împreună cu Nazik, ca să-l putem studia. S-ar putea să iasă ceva bun din chestia asta, zise ea. Ştii, lui nu-i face nicio plăcere capacitatea cu care e dotat. Şi care nu se manifestă prin şmecherii de calcul, deşi e mai bun la calcule decât cei mai mulţi dintre noi. În cazul său, e vorba de amintirea, cu extraordinar de multe detalii, a propriului trecut.

– Cred că-mi aduc aminte să mai fi auzit despre asta, spuse Sax.

Cele două femei râseră, iar Sax, luat prin surprindere, râse şi el.

– Mi-ar plăcea să văd ce faceţi cu el.

– Sigur. Smadar se ocupă de asta. E interesant. Lui Zeyk i se prezintă înregistrări video ale unor evenimente la care a fost martor, i se pun întrebări despre evenimentele respective, iar el povesteşte ce-şi aduce aminte, în timp ce ei îi scanează creierul, prin metodele cele mai recente.

– Sună foarte interesant.

Ursula îl conduse într-un laborator lung, cu lumină difuză, în care câteva paturi erau ocupate de subiecţi cărora li se făceau diferite scanări, imagini colorate licărind pe ecrane sau holografic, în aer. Alte paturi erau libere şi, într-un fel, prevestitoare de rău.

După ce terminară cu subiecţii tineri şi ajunseră la Zeyk, acesta i se păru lui Sax ca un specimen de *Homo habilis,* adus din preistorie pentru a i se testa capacitatea mintală. Purta o

cască prevăzută pe suprafaţa interioară cu puncte de contact. Avea barba umedă şi ochii adânciţi în orbite, obosiţi, pe fondul pielii veştejite, de culoarea cicatricei. Nazik stătea de cealaltă parte a patului, ţinându-l de mână. Plutind în aer, deasupra unui holograf de lângă ea, se vedea o imagine transparentă tridimensională, detaliată, a unei porţiuni a creierului lui Zeyk; pe această imagine, lumini colorate licăreau neîncetat ca nişte fulgere, realizând combinaţii de verde, roşu, albastru şi auriu-deschis. Pe ecranul de lângă pat jucau imagini ale unei mici aşezări-cort, după lăsarea întunericului. O femeie tânără, probabil cercetătoarea Smadar, punea întrebări.

– Aşadar, cei din gruparea Ahad i-au atacat pe cei de la Fetah.

– Da. Sau se luptau, şi am impresia că cei din Ahad începuseră. Dar m-am gândit că altcineva îi stârnise pe unii împotriva celorlalţi, scriind lozinci pe geamuri.

– În cadrul Frăţiei Musulmane aveau loc frecvent conflicte interne de o asemenea gravitate?

– La vremea aceea, da. Dar de ce neapărat în noaptea cu pricina, nu ştiu. Cineva îi stârnise. A fost ca şi cum ar fi înnebunit cu toţii dintr-o dată.

Sax simţi cum i se încordează stomacul. Apoi îl luă cu frig, de parcă sistemul de ventilaţie ar fi lăsat să pătrundă aerul dimineţii reci de afară. Orăşelul-cort din imagine era Nicosia. Discutau despre noaptea în care John Boone fusese asasinat. Smadar urmărea imaginile şi punea întrebări. Răspunsurile lui Zeyk erau înregistrate. Acesta ridică privirea spre Sax, salutându-l printr-o înclinare a capului.

– Şi Russell a fost acolo.

– Adevărat? întrebă Smadar, uitându-se la Sax cu un aer speculativ.

– Da…

Era un episod la care Sax nu se mai gândise de ani de zile, de decenii, poate de un secol. Îşi dădu seama că, din seara aceea, nu mai revenise niciodată la Nicosia, nici măcar o singură dată, ca şi cum ar fi evitat s-o facă. Represiune, fără doar şi poate. Ţinuse foarte mult la John, care lucrase pentru el timp de câţiva ani înainte de a fi asasinat.

– Am văzut cum a fost atacat, spuse el, luându-i pe toţi prin surprindere.

– Serios? exclamă Smadar.

Acum Zeyk, Nazik şi Ursula se uitau lung la el, iar Marina li se

alătură după câteva clipe.

– Ce-ai văzut? întrebă Smadar, ridicând scurt privirea spre imaginea creierului lui Zeyk licărind departe, în furtuna ei tăcută.

Asta era trecutul, o asemenea furtună electrică licărind în întuneric. Asta era munca la care se angajaseră.

– Au avut loc lupte, începu Sax tărăgănat, nesigur, uitându-se în imaginea holografică de parcă ar fi privit într-o sferă de cristal. Într-o piaţetă, acolo unde o stradă laterală dădea în bulevardul central. Aproape de Medina.

– Erau arabi? întrebă tânăra.

– Posibil, răspunse Sax închizând ochii şi, cu toate că nu vedea imaginile, şi le închipuia cumva, ca într-un fel de vedere oarbă. Da, aşa cred.

Deschise din nou ochii şi îl văzu pe Zeyk holbându-se la el.

– Îi cunoşteai? întrebă Zeyk cu glas răguşit. Poţi să-mi spui cum arătau?

Sax dădu din cap, şi gestul păru să elibereze o imagine, întunecată, totuşi prezentă. Pe ecran se vedeau străzile întunecate ale oraşului şi lumini licărind ca gândul din creierul lui Zeyk.

– Un bărbat înalt cu faţă suptă, mustaţă neagră. Toţi aveau mustaţă neagră, dar ăsta o purta mai lungă şi striga mai degrabă la ceilalţi bărbaţi care-l atacau pe Boone decât la Boone.

Zeyk şi Nazik se uitară unul la altul.

– Yusuf, spuse Zeyk. Yusuf şi Nejm. Ei conduceau aripa Fatah pe vremea aceea şi erau mai îndârjiţi împotriva lui Boone decât oricare alţii. Iar când Selim, pe moarte, a venit la noi acasă mai târziu, în aceeaşi noapte, a spus: „Boone m-a omorât. Boone şi Chalmers”. Ne-a spus: „Boone m-a omorât”, reluă Zeyk şi se uită din nou spre Sax. Dar ce s-a întâmplat în momentul acela? Tu ce-ai făcut?

Sax ridică din umeri. De aceea nu se mai întorsese niciodată la Nicosia şi nu se mai gândise niciodată la asta. În noaptea aceea, la momentul critic, ezitase. Îi fusese frică.

– I-am văzut de pe partea cealaltă a pieţei. Eram destul de departe şi n-am ştiut ce să fac. L-au doborât pe John la pământ. L-au târât după ei. Eu… m-am uitat. Apoi… eram într-un grup care fugea după ei. Nu ştiu cine erau ceilalţi. M-au luat cu ei. Dar atacatorii îl târau după ei pe străzile acelea lăturalnice şi, în întuneric, grupul nostru… grupul nostru i-a pierdut.

– Probabil că în grupul tău se aflau prieteni ai atacatorilor,

spuse Zeyk. Erau acolo conform unui plan, ca să te ducă într-o direcţie greşită în timpul urmăririi.

– Ah! exclamă Sax, amintindu-şi că în grup se aflau bărbaţi cu mustaţă. Posibil.

Simţea că îi vine greaţă. Îngheţase. Nu făcuse nimic. Imaginile de pe ecran licăreau ca nişte fulgere în întuneric, iar cortexul lui Zeyk era străbătut de fulgere microscopice, colorate.

– Deci nu a fost Selim, îi spuse Zeyk lui Nazik. Nu a fost Selim şi deci nici Frank Chalmers.

– Ar trebui să-i spunem Maiei, zise Nazik. Trebuie să-i spunem.

Zeyk ridică din umeri.

– N-o să-i pese. Dacă, într-adevăr, Frank l-a asmuţit pe Selim împotriva lui John şi totuşi altcineva a făcut treaba, ce importanţă mai are?

– Dar tu crezi că a fost altcineva? întrebă Smadar.

– Da. Yusuf şi Nejm. Fatah. Sau oricare altul care îi învrăjbea pe oameni. Nejm, poate…

– Care nu mai trăieşte.

– Nici Yusuf, adăugă Zeyk, cu asprime în glas. Şi, indiferent cine a început, tulburările din noaptea aceea…

Dădu din cap, iar imaginea din aer tremură uşor.

– Spune-mi ce s-a întâmplat apoi, îl îndemnă Smadar, coborând privirea pe ecran.

– Unsi al-Khan a dat buzna în hajr să ne spună că Boone fusese atacat. Unsi… în sfârşit, m-am dus cu alţii la Poarta Siriană, să văd dacă a fost folosită. Pe vremea aceea, metoda arabă de execuţie era să te arunce pe suprafaţa planetei. Iar noi am descoperit că poarta fusese folosită o dată şi că nimeni nu se mai întorsese pe acolo.

– Îţi aminteşti codul ecluzei? întrebă Smadar.

Zeyk se încruntă, mişcă din buze şi închise ochii.

– Făcea parte din secvenţa Fibonacci. Mi-aduc aminte că am observat chestia asta. Cinci-opt-unu-trei-doi-unu.

Sax rămase cu gura căscată. Smadar dădu din cap.

– Continuă.

– Apoi o femeie pe care n-o cunoşteam a trecut în fugă pe lângă noi şi ne-a spus că Boone fusese găsit în fermă. Am urmat-o la clinica medicală din Medina. Clinica era nouă, totul era curat şi strălucitor, iar pe pereţi încă nu era nicio poză. Sax, tu erai acolo împreună cu toţi cei din Prima Sută aflaţi în oraş: Chalmers, Toitovna şi Samantha Hoyle.

Sax constată că nu-şi amintea nimic de la clinică. Ba nu… O imagine a lui Frank, roşu la faţă, şi Maia purtând o mască domino. Cu gura subţiată ca o linie, fără strop de sânge în buze. Dar asta fusese afară, pe bulevardul plin de cioburi. Le spusese despre atacul asupra lui Boone, iar Maia strigase imediat: „Nu i-ai oprit? Nu i-ai oprit?” şi el îşi dăduse seama dintr-o dată că nu-i oprise… că nu izbutise să-şi ajute prietenul… că rămăsese încremenit din cauza şocului, uitându-se, în timp ce prietenul lui era trântit la pământ şi târât de acolo. „Am încercat cu toţii, îi răspunsese Maiei, şi eu am încercat.” Cu toate că nu încercase.

Dar despre ce se întâmplase la clinică mai târziu, nimic. De fapt, nu-şi amintea nimic despre restul nopţii. Închise ochii la fel ca Zeyk, închise ochii strâns, de parcă ar mai fi putut stoarce de acolo o altă imagine. Dar nu ieşi nimic. În această privinţă, memoria era ciudată. Îşi amintea momentele critice ale dramei, când înţelegerea acestora se înfipsese în el ca un pumnal. Restul dispăruse. Desigur, sistemul limbic şi încărcătura emoţională a fiecărui incident trebuia să fie implicate crucial în antrenarea, codificarea sau fixarea unei amintiri.

Cu toate acestea, iată-l pe Zeyk numind, rar, fiecare persoană cunoscută din sala de aşteptare a clinicii care trebuie să fi fost extrem de aglomerată. Apoi descriind chipul doctoriţei care venise să le anunţe moartea lui Boone.

– A spus: „A murit. A stat prea mult afară”. Iar Maia a pus o mână pe umărul lui Frank, şi el a tresărit.

– Trebuie să-i spunem, şopti Nazik.

– El i-a spus: „îmi pare rău”, ceea ce mie mi s-a părut ciudat. Ea i-a răspuns ceva de felul că el oricum nu ţinuse la John, ceea ce era adevărat. Iar Frank a fost chiar de acord cu ea, şi apoi a plecat. Era supărat şi pe Maia. A spus… A spus: „Ce ştii tu despre ce-mi place sau nu-mi place mie?” Cu multă amărăciune. Nu-i plăcea presupunerea ei, ideea că îl cunoştea, încheie Zeyk, clătinând din cap.

– Eu fusesem acolo când se întâmplau toate astea? întrebă Sax.

– … Da. Stăteai exact de cealaltă parte a Maiei. Dar erai tulburat. Plângeai.

Sax nu-şi aminti nimic despre asta. Absolut nimic. Îi trecu deodată prin minte că, aşa cum existau multe lucruri pe care le făcuse şi despre care nimeni nu avea să afle vreodată, tot aşa existau lucruri pe care le făcuse şi pe care alţii şi le aminteau,

dar despre care el nu-şi mai aducea aminte. Atât de puţin cunoaştem! Atât de puţin!

Dar acum Nazik întrerupse şedinţa.

– Asta e mult prea dificilă, îi spuse ea lui Smadar. Hai s-o reluăm mâine.

Smadar aprobă şi începu să scrie pe consola maşinii de alături. Zeyk se uita la tavanul întunecat, ca un om care vede fantome, iar Sax înţelese că printre multele disfuncţii ale memoriei trebuie incluse şi memoriile are funcţionau prea bine. Dar cum? Care era mecanismul? Imaginea aceea a creierului lui Zeyk, reproducând într-un alt mediu schemele activităţii cuantice… fulgerele licărind în cortex… o minte care reţinea trecutul mai bine decât oricare altul dintre vârstnicii rămaşi, impenetrabilă la afecţiunea de întrerupere a memoriei, despre care Sax crezuse că era o defectare inexorabilă, ca la un ceasornic… în sfârşit, supuneau acest creier oricărui test ce le trecea prin minte. Dar era destul de posibil ca misterul să rămână nerezolvat. Pur şi simplu, se petreceau mult prea multe lucruri de care erau total inconştienţi. Ca în noaptea aceea, la Nicosia.

Tulburat, Sax îşi puse un pulover călduros şi ieşi afară. Ţinutul din jurul oraşului îi oferea deja pauze binevenite la munca în laborator, iar acum era foarte fericit că avea unde să se ducă.

Porni spre nord, către mare. Unele dintre cele mai bune idei despre memorie îi veniseră pe când se plimba pe ţărmul acesta, pe trasee atât de ocolite încât niciodată nu apuca de două ori pe acelaşi drum, în parte deoarece vechiul platou de lavă era atât de fracturat de grabene şi pante abrupte, şi în parte pentru că el niciodată nu acorda prea mare atenţiei topografiei la scară mai mare, mergând fie adâncit în gânduri, fie absorbit de peisajul din imediata lui apropiere şi uitându-se în jur doar din când în când pentru a vedea unde se afla. De fapt, se afla într-o zonă în care nu se putea rătăci. Era de ajuns să se urce pe o mică ridicătură, şi iată creasta de la Acheron, ca spinarea unui imens dragon, iar în partea opusă, vizibilă din mai multe locuri pe măsură ce se apropia, întinderea albastră a Golfului Acheron. Între acestea, un milion de micromedii, platoul stâncos presărat de oaze ascunse – şi fiecare fisură plină de plante. Totul era foarte diferit de peisajul în curs de topire al ţărmului polar de dincolo de mare. Platoul acesta stâncos şi micile sale habitaturi părea să existe acolo din

timpuri imemoriale, în ciuda grădinăritului practicat cu siguranţă de ecopoeţii din Acheron. Multe dintre aceste oaze reprezentau experimente, iar Sax le trata ca atare, necoborând în ele, cercetând, una după alta, de la înălţime, depresiunile acelea cu pereţii abrupţi, întrebându-se ce încercau să descopere prin lucrarea respectivă ecopoeţii care le amenajaseră. Aici solul putea fi adus fără teamă că ploile aveau să-l transporte în mare, deşi verdele surprinzător al estuarelor care se întindeau până departe, prin văi, arăta că tot mai mult sol fertil îşi croia drum la vale, purtat de ape. Aceste zone mlăştinoase de pe marginea estuarelor aveau să se umple cu soluri erodate, devenind, totodată, tot mai sărate, în acelaşi timp cu însăşi Marea Nordică…

Totuşi, de data asta observaţiile lui erau în mod repetat întrerupte, pentru că se gândea la John. John Boone lucrase pentru el în ultimii câţiva ani de viaţă şi purtaseră numeroase discuţii cu privire la evoluţia rapidă a situaţiei marţiene. Fuseseră ani vitali, iar pe parcursul lor John se arătase totdeauna fericit, voios, încrezător, loial, devotat, îndatoritor, prietenos, curtenitor, vesel, econom, curajos, sincer şi respectuos – nu, nu, nu tocmai –, dar şi repezit, nerăbdător, arogant, leneş, neglijent, dependent de droguri, mândru. Dar cât de mult ajunsese Sax să se bazeze pe el, cât îl iubise… Pentru că îl iubise, ca un frate mai mare care avusese grijă de el în lumea largă. După aceea, îl omorâseră. Ăştia erau oamenii după care umblau întotdeauna ucigaşii; care nu puteau să sufere un asemenea curaj. Aşa că îl omorâseră, iar Sax fusese de faţă, uitându-se la ei fără să mişte un deget. Încremenit de şoc şi de teamă pentru propria-i persoană. „Şi nu i-ai oprit?” strigase Maia. Îşi amintea vorbele ei, vocea ei ascuţită. Nu, mi-a fost frică. Nu, n-am făcut nimic. Desigur, era puţin probabil că ar mai fi putut interveni în momentul acela. Mai înainte, când începuseră atacurile împotriva lui John, Sax l-ar fi putut convinge să accepte o altă însărcinare, i-ar fi putut procura nişte paznici personali sau, pentru că John n-ar fi acceptat niciodată aşa ceva, ar fi angajat nişte paznici personali care să-l urmărească în taină, să-l protejeze în vreme ce prietenii lui se holbau, şocaţi. Dar nu angajase pe nimeni. Aşa că fratele lui fusese omorât – fratele lui, care râsese de el dar îl şi iubise… îl iubise înainte ca oricine să se gândească la el câtuşi de puţin.

Sax colinda câmpia fracturată, tulburat – tulburat de pierderea unui prieten cu o sută cincizeci şi trei de ani în urmă.

Uneori i se părea că timpul nu exista.

Apoi se opri brusc, readus la realitate de prezenţa vieţii: nişte rozătoare mici şi albe, adulmecând în jur, pe iarba unei pajişti, într-o depresiune. Erau, fără îndoială, şoareci de zăpadă sau ceva asemănător, dar în albul lor semănau suficient de mult cu cobaii de laborator pentru a-l face pe Sax să tresară. Da, şoareci albi, dar fără coadă, şoareci mutanţi, desigur, în sfârşit liberi, scăpaţi din cuşti şi ieşiţi în lume, rătăcind pe iarba de un verde intens al pajiştii ca nişte obiecte suprarealiste, ca într-o halucinaţie, toţi alerţi şi pipăind cu mustăţile terenul dintre smocurile de iarbă, în căutare de hrană. Mestecând seminţe, alune şi flori. Pe John îl amuzase nespus mitul lui Sax ca întruchipare a o sută de cobai. Mintea lui Sax, acum liberă şi risipită pretutindeni. Acesta este trupul nostru.

Se lăsă pe vine şi urmări micile rozătoare până când i se făcu frig. Se aflau pe pajişte şi vieţuitoare mai mari, care întotdeauna îl făceau să se oprească brusc: cerbi, elani, oi cu coarnele mari, reni, caribu, urşi negri, urşi grizzly, până şi haite de lupi ca nişte umbre iuţi, cenuşii. Iar toate acestea i se păreau ca desprinse dintr-un vis, aşa că de fiecare dată când zărea o singură vietate se simţea surprins, deconectat, uluit chiar. Nu părea posibil. Cu siguranţă că nu era ceva firesc. Cu toate acestea, iată-le. Iar acum, şoriceii aceştia de zăpadă, fericiţi în oaza lor. Nici natură, nici cultură. Doar Marte.

Se gândi la Ann. Dori ca ea să-i vadă.

În zilele acelea, se gândise adesea la ea. Atâţia prieteni de-ai lui muriseră, dar Ann era în viaţă, încă puteau să mai stea de vorbă. Cel puţin era posibil. Cercetase şi aflase că ea locuia acum în caldera de pe Olympus Mons, făcând parte dintr-o comunitate restrânsă de alpinişti Roşii care ocupau depresiunea. Aparent, locuiau cu rândul în caldera pentru a menţine un număr redus de locuitori, în ciuda pereţilor abrupţi ai prăpăstiilor şi condiţiilor primitive, pe care le găseau deosebit de atrăgătoare. Dar, auzise Sax, Ann avea voie să stea acolo oricât de mult dorea, şi nu pleca decât rareori. Asta îi spusese Peter, deşi nici Peter nu ştia dintr-o sursă directă. Era trist cât de mult se înstrăinaseră cei doi, fără sens, dar înstrăinările în familie erau cele mai intransigente dintre toate.

Oricum, Ann se afla pe Olympus Mons. Aproape la vedere, de dincolo de orizontul sudic. Iar Sax dorea să-i vorbească. Îşi

spunea că toate reflecţiile lui cu privire la ce se petrecea pe Marte erau formulate ca un dialog interior cu Ann. Nu ca o ceartă (cel puţin aşa spera el), ci ca o nesfârşită încercare de-a o convinge. Dacă el putea fi atât de schimbat de realitatea unui Marte Albastru, n-ar fi putut fi şi Ann? Nu era acesta un lucru aproape inevitabil, chiar necesar? Să se fi întâmplat deja? Sax simţea că, de-a lungul anilor, ajunsese să iubească la Marte ceea ce iubea şi Ann, iar acum dorea ca şi ea să aibă aceleaşi sentimente, pe cât posibil. Ann devenise pentru el, într-o manieră cum nu se putea mai stânjenitoare, măsura valorii a ceea ce realizaseră. A valorii sau a capacităţii de acceptare. Ciudat acest sentiment care-l cuprinsese, dar nu avea ce face.

Era şi asta o greutate neplăcută pe creier, ca vina pentru moartea lui John, redescoperită pe neaşteptate şi pe care avea să încerce din nou s-o uite. Dacă putea să uite complet gândurile interesante, atunci s-ar fi cuvenit să poată face acelaşi lucru şi cu cele neplăcute, nu? John murise, iar nimic din ceea ce ar fi putut face Sax n-ar fi împiedicat acest lucru. Foarte probabil. Nu avea cum să ştie. Şi nu exista cale de întoarcere. John fusese ucis, şi Sax nu reuşise să-l ajute, şi acum asta era situaţia, Sax în viaţă şi John mort, nimic altceva decât un sistem puternic de noduri şi reţele în mintea tuturor oamenilor care îl cunoscuseră. Şi nu mai era nimic de făcut.

Dar Ann trăia acolo sus, căţărându-se pe pereţii calderei de pe Olympus. Dacă Sax dorea, putea să stea de vorbă cu ea, deşi Ann nu avea să iasă la suprafaţă. Va trebui s-o urmărească până pe fundul calderei. Dar o putea face, şi asta conta. Adevăratul cui în privinţa morţii lui John se afla în moartea acelei şanse. Nu mai putea sta de vorbă cu el. Dar încă mai putea vorbi cu Ann. O şansă continua să existe.

Lucrul la pachetul de anamnestice continua. În privinţa asta, Acheron era o încântare: zile petrecute în laborator, discuţii cu directorii despre experimente şi posibilitatea de a colabora cu ei; seminarii săptămânale, la care se adunau în faţa ecranelor şi-şi împărtăşeau rezultatele, discutând despre ceea ce încercaseră să facă şi ce ar mai fi putut încerca în viitor. Oamenii îşi întrerupeau lucrul ca să ajute la fermă sau să facă alte afaceri ori să plece în călătorii, dar întotdeauna se găseau alţii care să le ia locul, iar când cei dintâi se întorceau, adesea veneau cu idei noi şi întotdeauna cu o nouă încărcătură de energie. După întâlnirile

săptămânale, Sax rămânea în sălile de seminar şi se uita la ceştile de cafea şi la urmele rotunde de cafea maro şi kava neagră de pe mesele de lemn tocite, la ecranele albe şi strălucitoare acoperite de scheme, diagrame chimice şi săgeţi mari, curbate, arătând spre acronime şi simboluri din alchimie care lui Michel i-ar fi plăcut nespus, şi ceva în interiorul lui se încingea până la durere, un fel de reacţie parasimpatică revărsându-se din sistemul lui limbic – Dumnezeule, *asta* însemna ştiinţa, asta era ştiinţa marţiană, chiar în mâinile savanţilor ce lucrau împreună pentru acelaşi scop colectiv, care avea sens, adică pentru binele comun, împingând limitele cunoştinţelor lor; teoria şi experimentul săreau înainte şi înapoi ca un roi de mingi de ping-pong, cu fiecare săptămână se descoperea tot mai mult, se căuta şi mai mult, extinzându-se marele Parthenon invizibil până la teritoriul nemarcat al minţii umane, în viaţa însăşi. Şi toate astea îl făceau atât de fericit, încât aproape că nu-i mai păsa dacă se ajungea vreodată la un rezultat. Căutarea era totul.

Dar memoria lui pe termen scurt era deteriorată. În fiecare zi avea crize de amnezie şi senzaţia că nu-şi găsea cuvintele. Uneori, în timpul seminariilor, aproape că trebuia să se oprească la mijlocul propoziţiei, după care se aşeza şi făcea semn celorlalţi, cerându-le să continue. Iar ei încuviinţau din cap, şi persoana de la tablă continua. Nu se mai putea, avea nevoie de o soluţie la această problemă. Fără îndoială că ulterior vor exista şi alte enigme de care să se ocupe, ca de exemplu însuşi declinul rapid sau oricare dintre celelalte probleme ale senescenţei. Nu, nu ducea lipsă de fenomene inexplicabile de care să se ocupe, şi niciodată nu avea să ducă. Dar până atunci, problema anamnesticului se dovedea destul de dificilă.

Totuşi, liniile generale se conturau. O parte avea să constea dintr-un cocteil de medicamente, un amestec de intensificatori ai sintezei proteinelor, incluzând aici chiar şi amfetamine şi derivate chimice ale stricninei, apoi transmiţători, cum ar fi fost serotonina, sensibilizatori ai receptorilor glutanaţi, colinesterază, AMP ciclic şi aşa mai departe. Toate urmau să ajute în diferite moduri la consolidarea structurilor memoriei atunci când erau receptate. Aveau să se adauge şi alte substanţe utilizate în tratamentul general de plasticitate cerebrală la care fusese supus Sax în perioada următoare atacului, dar în doze mult mai mici. Apoi, în urma experienţelor de stimulare electrică, se părea

că un şoc-stimul urmat de o oscilaţie continuă, la frecvenţe foarte rapide, pe aceeaşi fază cu undele cerebrale naturale ale subiectului, ar fi servit la iniţierea proceselor neurochimice intensificate de pachetul medicamentos. După aceea, subiecţii erau nevoiţi să-şi dirijeze activitatea de rememorare cât mai bine posibil, mutându-se chiar de la un nod al reţelei la altul, dacă ar fi fost cu putinţă, în ideea că pe măsură ce fiecare nod era reamintit, reţeaua care-l înconjura avea să fie curăţată de oscilaţii şi consolidată în mod corespunzător. În esenţă, era vorba de a se trece dintr-o încăpere în alta prin teatrul memoriei. Experimente cu privire la toate aceste aspecte diverse ale procesului erau efectuate pe subiecţi voluntari, adesea chiar tineri experimentatori marţieni. Care îşi aminteau foarte multe lucruri, declarau ei cuprinşi de o mare uimire, iar proiectul, în întregul lui, arăta din ce în ce mai promiţător. Cu fiecare săptămână care trecea, îşi perfecţionau tehnicile şi se apropiau mai mult de stabilirea unui proces.

În urma experimentelor, devenea tot mai limpede că, pentru succesul activităţii de rememorare, o componentă importantă era contextul. Liste memorate sub apă, în costume de scafandru, puteau fi rememorate mult mai bine atunci când subiecţii reveneau pe fundul mării decât atunci când încercau să şi le amintească pe uscat. Subiecţii cărora li se sugera prin hipnoză să se simtă fericiţi sau trişti în timpul memorării unei liste îşi aminteau mai bine lista atunci când erau din nou hipnotizaţi pentru a se simţi fericiţi sau trişti. Congruenţa articolelor de pe listă le era de ajutor, ca şi reîntoarcerea în camere de aceeaşi mărime sau culoare atunci când şi le reaminteau. Desigur că toate erau experimente extrem de necizelate, dar care demonstrau cu destulă forţă legătura dintre context şi puterea amintirii, pentru a-l face pe Sax să se gândească serios unde ar fi putut dori să încerce tratamentul atunci când acesta avea să fie finalizat. Unde şi cu cine.

Pentru ultima etapă de realizare a tratamentului, Sax o sună pe Bao Shuyo şi o rugă să vină la Acheron pentru câteva consultaţii. Şi de data asta lucrările ei erau mult mai teoretice, abordând domenii mult mai migăloase, dar după felul cum Bao lucrase împreună cu grupul de fuziune de la Da Vinci, Sax avea un mare respect pentru capacitatea ei de a ajuta în orice problemă privind gravitaţia cuantică şi ultramicrostructura materiei. Era sigur că le va fi extrem de folositor doar s-o lase să

arunce o privire la ce făcuseră ei până atunci şi să-i afle părerea.

Din nefericire, obligaţiile lui Bao la Da Vinci erau foarte numeroase, aşa cum fuseseră tot timpul de la mult discutata ei reîntoarcere de la Dorsa Brevia. Sax se văzu pus în situaţia neobişnuită de a-i manipula pe cei din propriile-i laboratoare de acasă, pentru a-l scoate de acolo pe unul dintre cei mai buni teoreticieni ai lor, dar o făcu fără niciun fel de scrupule, fiind ajutat de Bela ca să forţeze administraţia actuală şi să-i răsucească mâinile la spate cât mai tare.

– Ka, Sax! exclamă Bela în timpul unei conversaţii telefonice. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că o să te transformi într-un atât de fioros vânător de capete.

– Sunt la vânătoare după propriul meu cap, replică Sax.

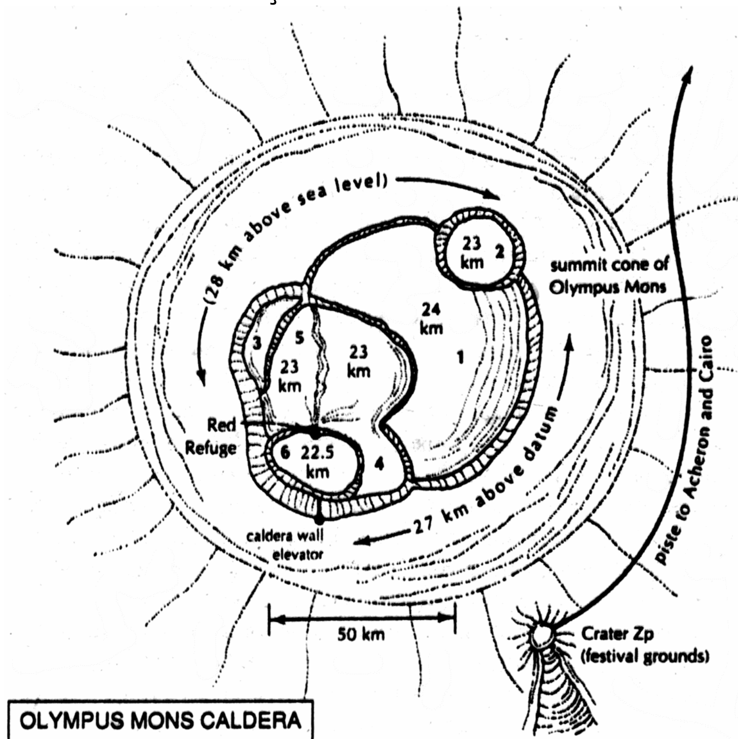
* * *

De obicei, să porneşti pe urmele cuiva însemna, pur şi de simplu, să iei legătura cu calculatorul personal al individului cu pricina, aflând astfel unde se afla respectivul. Cu toate astea, calculatorul Annei fusese lăsat pe marginea calderei de pe Olympus Mons, la staţia de coborâre din apropierea terenului pentru serbări de la Craterul Zp. Amănuntul i se păru lui Sax deosebit, deoarece toţi cei din Prima Sută purtaseră la încheietura mâinii calculatoare de un fel sau altul, chiar de la începuturile existenţei lor la Underhill. După câte îşi amintea el, Ann nu făcuse excepţie. Să fi fost acum adevărat? Îl sună pe Peter ca să-l întrebe, dar Peter nu ştia, desigur, fiind născut cu mult după anii petrecuţi la Underhill. În orice caz, să pleci la drum fără acest accesoriu era ca şi cum ai fi împrumutat comportamentul nomazilor neoprimitivi, care colindau ţinutul canioanelor şi ţărmul Mării Nordice – şi în niciun caz stilul de viaţă care ar fi putut-o interesa pe Ann. Ea nu s-ar fi putut adapta unui stil de viaţă paleolitic sus, pe Olympus Mons, traiul de acolo necesitând genul de sprijin tehnologic continuu, iar calculatoarele de mână făceau parte integrantă din acesta, deşi în cele mai multe dintre locurile civilizate nu mai erau necesare. Poate că Ann nu dorea decât să scape de intruşi. Peter nu ştia ce să spună.

Dar ştia cum se putea lua legătura cu ea.

– Trebuie să cobori şi s-o cauţi, spuse el şi râse văzând expresia lui Sax. Nu e chiar atât de groaznic. Nu locuiesc decât două sute de oameni în caldera, iar când nu stau în vreuna dintre colibele lor, îi găseşti cocoţaţi pe pereţi.

– Cum, Ann a ajuns alpinistă?
– Da...
– Face ascensiuni pentru... pentru recreare?
– Face ascensiuni. Nu mă întreba pentru ce.
– Aşa că e de ajuns să mă duc şi mă uit la toţi pereţii?
– Asta a trebuit să fac şi eu când a murit Marion.

Culmea Muntelui Olympus fusese, în cea mai mare parte a ei, lăsată neatinsă. O, existau câteva locuinţe izolate, săpate în stânci pe pragurile de pe marginea calderei, iar pe râul de lavă de la nord-est, care rupea cercul escarpamentului ce înconjura vulcanul, fusese construită o pistă pentru a permite accesul mai uşor către zona unde aveau loc manifestările culturale din craterul Zp. Altfel, nimic de acolo nu îngăduia să se vadă ce se întâmpla cu restul planetei, care, de la marginea calderei, rămânea în întregime invizibilă, situată sub orizontul unui escarpament înconjurător. Privit de pe marginea lui, Olympus Mons părea să reprezinte întreaga lume. Roşiii din zonă se opuseseră instalării unui dom molecular protector deasupra calderei, ca pe Arsia Mons. Aşa că, fără îndoială, existau bacterii,

poate chiar şi nişte licheni care, aduşi de vânturi, coborâseră în caldera şi supravieţuiseră. Dar la presiuni atmosferice puţin mai ridicate decât cei zece milibari de la începuturi, aceştia nu aveau cum să prospere. Probabil că supravieţuitorii erau mai ales endochasmolite, deci nu se putea vedea nici urmă din ei. Mare noroc avea proiectul Roşu că uluitoarea scară verticală a planetei Marte menţinea presiuni atmosferice atât de scăzute pe marii vulcani, aceasta fiind o tehnică de sterilizare gratuită şi eficientă.

Sax luă trenul până la Zp, apoi o maşină care-l duse sus, pe creastă, de fapt un maxi-taxi condus de Roşii care supravegheau accesul în caldera. Maşina ajunse pe marginea calderei, iar Sax se uită jos.

Caldera era multiinelară şi mare: nouăzeci de kilometri pe şaizeci, de aceeaşi mărime cu Luxemburgul, îşi aminti Sax să fi auzit. Circul principal central, de departe cel mai mare, era stricat de circuri mai mici, suprapuse, la nord-est, centru şi sud. Circul cel mai sudic tăia în două un altul, ceva mai vechi şi mai înalt, situat la sud-est. Lui Sax i se spusese că punctul de întâlnire al acestor trei pereţi arcuiţi era considerat drept cea mai bună zonă pentru alpinism de pe planetă, cu o coborâre de la douăzeci şi şase de kilometri deasupra liniei de demarcaţie (în loc să spună „nivelul mării”, preferau să utilizeze vechiul termen) până la douăzeci şi doi de kilometri şi jumătate, pe fundul craterului celui mai de sud. Un perete înalt de zece mii de picioare, îşi spuse în sinea lui tânărul din Sax, fost locuitor al statului Colorado.

Fundul calderei principale era marcat de un mare număr de falii curbate, concentrice cu pereţii calderei: creste arcuite şi canioane, străbătute de câteva escarpamente ceva mai drepte. Aceste forme de relief erau toate explicabile, fiind cauzate de prăbuşiri repetate ale calderei, ca urmare a scurgerii magmei din vulcanul principal pe pantele pereţilor, dar, atunci când Sax se uită în jos din locul unde se afla, i se păru un munte misterios, o lume în sine. Nu se vedea nimic altceva decât marginea imensă şi cei cinci mii de kilometri pătraţi ai calderei, cercuri suprapuse de pereţi înalţi, arcuiţi, sub un cer negru, înstelat. Niciunde nu se vedeau pereţi sub o mie de metri altitudine, iar înclinaţia acestora părea doar ceva mai abruptă de 45°. Dar peste tot se vedeau porţiuni şi mai abrupte. Căţărătorii se strângeau, neîndoielnic, exact în zonele cele mai abrupte, dată fiind natura interesului lor. Părea să existe câţiva pereţi aproape verticali,

chiar şi câteva ieşinduri, ca acela pe care se aflau, deasupra confluenţei celor trei pereţi.

– O caut pe Ann Clayborne, le spuse Sax însoţitoarelor extaziate de privelişte. Unde aş putea s-o găsesc?

– Nu ai idee unde se află? îl întrebă una dintre ele.

– Am auzit că face ascensiuni în caldera de pe Olympus.

– Ştie că o cauţi?

– Nu. Nu răspunde la apeluri.

– Te cunoaşte?

– O, da. Suntem… vechi prieteni…

– Dar tu cine eşti?

– Sax Russell…

Se holbară la el.

– Prieteni vechi, nu? zise una dintre ele…

Cealaltă o împunse cu cotul.

Numeau locul unde se aflau „Trei pereţi”, ceea ce era destul de rezonabil. Chiar mai jos de maşina lor, pe o mică terasă înclinată, se afla o staţie de elevator. Sax se uită cu binoclul: uşi exterioare de ecluză, acoperiş armat. Semăna cu o structură rămasă din primii ani. Elevatorul era singura modalitate de coborâre de pe această parte a calderei, dacă nu-ţi plăcea să cobori direct pe coardă.

– Ann se reaprovizionează la staţia Marion, spuse, spre surpriza colegei ei, fata care dăduse cu cotul. Vezi? Acolo. Punctul acela pătrat, unde canalele de lavă de pe fundul vulcanului principal străpung circul sudic.

Era de cealaltă parte a circului situat la extrema sudică, notat pe harta lui Sax cu cifra 6. Sax avu dificultăţi în identificarea punctului pătrat, chiar cu mărirea oferită de binoclu, dar până la urmă îl văzu – un cub minuscul, doar cu puţin mai regulat pentru a fi natural, deşi fusese vopsit în griul-ruginiu al bazaltului din jur.

– Acum îl văd. Cum ajung acolo?

– Cobori cu elevatorul, apoi mergi pe jos…

Aşa că le arătă lucrătorilor de la elevator permisul pe care i-l înmânase cea care dădea cu cotul şi porni în lunga coborâre pe peretele Cercului Sudic. Elevatorul se deplasa pe o şină prinsă de perete şi fusese prevăzut cu ferestre. Era ca şi cum ai fi coborât într-un elicopter ori ca atunci când parcurgi ultima porţiune de cablu în elevatorul spaţial, deasupra terminalului de la Sheffield. Când ajunse pe fundul calderei, se însera. Se instală în adăpostul

spartan, unde servi o cină copioasă şi tihnită, gândindu-se din când în când ce i-ar fi putut spune Annei. Treptat, îşi făcu planul: o coerentă şi, aparent, convingătoare autojustificare sau *cri de coeur,* piesă cu piesă. Apoi, spre marea lui amărăciune, uită totul. Iată-l din nou pe fundul unui crater vulcanic, având deasupră-i discul întunecat al cerului, pe care licăreau stelele. Pe Olympus. Căutând-o pe Ann Clayborne, fără a avea nimic a-i spune. Mare supărare!

În dimineaţa următoare, după micul dejun, se îmbrăcă cu greu într-un costum de protecţie. Deşi calitatea materialelor era mult sporită, ţesătura elastică strângea membrele şi toracele la fel de mult ca şi vechile costume. Era ciudat cum cinetica îi aducea în minte şiruri de gânduri, sclipiri ale memoriei: imagini de la Underhill, când construiau domul în patru colţuri, până şi un fel de epifanie somatică, părând amintirea primei lui ieşiri din modulul de amartizare, cu surpriza produsă de orizonturile apropiate şi de rozul texturat al cerului. Încă o dată, context şi memorie.

Ieşi afară, pe fundul Circului Sudic. În dimineaţa aceea, cerul era de un indigo-închis, foarte aproape de negru – bleumarin, indica paleta de culori. Ciudată alegere, având în vedere cât de întunecat era cerul! Se vedeau multe stele. Orizontul era reprezentat de un mal rotund care se înălţa în toate părţile: semicercul sudic, înalt de trei kilometri, cvadrantul nord-estic înalt de doi kilometri şi cvadrantul nord-vestic înalt de numai un kilometru şi plin de spărturi. În realitate, era o privelişte uluitoare prin rotunjimea ei. Termodinamica rocii în curs de răcire în camerele de magmă, tunelurile de magmă. Acolo, la mijloc, privelişte era ameţitoare, în toate părţile pereţii păreau a fi de aceeaşi înălţime, exemplu ca din manual al capacităţii de micşorare de a telescopa perceperea distanţelor verticale.

Continuă să înainteze cu o viteză constantă. Suprafaţa era destul de netedă, însemnată de bombe de lavă ocazionale, lovituri meteorice târzii şi grabene nu prea adânci. Unele dintre acestea trebuia chiar să fie ocolite – foarte potrivit cuvânt, pentru că erau chiar nişte ocolişuri. Dar, în majoritatea cazurilor, o putea ţine drept către spărtura din malul cvadrantului vestic al calderei.

Îi trebuiră şase ore de mers neîntrerupt pentru a traversa suprafaţa Circului Sudic, ceea ce reprezenta mai puţin de zece procente din suprafaţa totală a calderei, restul rămânând în afara

capacităţii lui de percepţie pe tot parcursul deplasării. Nu se zărea niciun semn de viaţă, niciun fel de tulburare a fundului şi pereţilor calderei. Atmosfera era vizibil rarefiată, toate contururile rămâneau precise; după aprecierea lui, presiunea atmosferică se situa în jurul valorii primordiale, de zece milibari. Aspectul neîntinat al peisajului îl făcea să se simtă neliniştit chiar şi în privinţa propriilor urme, şi încerca să calce numai pe piatră, evitând porţiunile acoperite de pulbere. Simţea o satisfacţie stranie la vederea peisajului primordial – cam roşiatic, ce-i drept, deşi culoarea era, în cea mai mare parte, o depunere pe bazaltul negru. Paleta culorilor de care dispunea nu se dovedea de niciun folos în cazul amestecurilor neobişnuite.

Până atunci, Sax nu mai coborâse niciodată în vreuna dintre acele mari caldere. Ajunse la concluzia că nici măcar mulţii ani petrecuţi în interiorul craterelor de impact nu erau de ajuns pentru a te pregăti pentru adâncimea camerelor de lavă, aspectul abrupt al pereţilor şi orizontalitatea fundului, verticalitatea întregului peisaj.

În mijlocul după-amiezei, Sax ajunse în apropierea bazei arcului nord-vestic al peretelui. Peretele şi baza se întâlniră în faţa lui, chiar deasupra orizontului şi, spre propria-i uşurare, îi apăru înaintea ochilor adăpostul săpat în stâncă. Coordonatele fuseseră destul de precise. Nu era vorba de o complicată operaţiune de orientare, dar într-un astfel de loc, expus capriciilor vremii, era foarte plăcut să constaţi că te aflai exact pe traseul dorit. De la experienţa aceea cu furtuna, cu mult timp în urmă, avusese o oarecare teamă să nu se rătăcească, deşi acolo sus nu avea cum să se producă vreo furtună.

Pe când se apropia de uşile ecluzei de la intrarea în adăpost, un grup de oameni îşi făcu apariţia urcând de pe fundul unui şanţ uluitor de mare şi cu pereţii abrupţi, tăiat în versantul imens, sfărâmat, al malului ce se revărsa pe fundul craterului la aproximativ un kilometru vest de refugiu. Erau patru siluete, cu rucsaci mari. Sax se opri, auzind cu intensitate în cască sunetul propriei respiraţii. Recunoscuse imediat ultima siluetă. Era Ann, care venea să se aprovizioneze. Iar acum, trebuia să se gândească la ce avea să spună. Ba chiar să-şi amintească toate cele.

În interiorul adăpostului, Sax îşi scoase casca de protecţie, simţind în stomac o încordare cunoscută, dar cum nu se putea

mai nedorită. De fiecare dată când o întâlnea pe Ann, senzaţia se agrava. Se întoarse şi aşteptă. În cele din urmă, intră şi Ann, care îşi scoase casca şi îl văzu. Sax tresări, parcă la apariţia unei fantome.

– Sax! strigă ea.

El înclină din cap. Îşi aminti când se întâlniseră ultima dată, pe Insula Da Vinci. Parcă ar fi fost într-o altă existenţă. Îşi pierduse darul vorbirii.

Ann dădu din cap, zâmbind ca pentru sine. Străbătu încăperea cu o expresie pe care el n-o înţelese, îi prinse braţele în mâini, se aplecă spre el şi îl sărută cu blândeţe pe obraz. Iar când se trase înapoi, una din palmele ei continua să-i strângă braţul stâng, alunecând uşor către încheietura mâinii. Ann se uita în străfundul fiinţei lui, iar strânsoarea ei era ca fierul. Sax rămăsese din nou lipsit de grai, cu toate că îşi dorea foarte mult să vorbească. Doar că nu era nimic de spus – sau prea mult, n-avea de unde să ştie. Mâna aceea de pe încheietura mâinii lui era paralizantă, cum nu fuseseră niciodată oricare privire sau remarcă tăioasă.

Pe femeia din faţa lui parcă o trecu un fior, şi ea deveni ceva mai mult acea Ann pe care o cunoştea el, privindu-l bănuitoare, apoi alarmată.

– Totul e-n regulă?

– Da, sigur, spuse Sax. Vreau să spun... Ai aflat de Michel?

– Da...

Gura i se strânse. Timp de o clipă, semăna cu acea Ann sumbră din visele lui. Apoi o străbătu un alt fior, iar ea redeveni o străină care continua să-l strângă de încheietura mâinii de parcă voia să i-o smulgă.

– Dar acum te afli aici numai ca să mă vezi pe mine.

– Aşa e...

Sax se străduia disperat să găsească un final propoziţiei începute.

– ... am vrut să stăm de vorbă! Da, să... să... să... îţi pun unele întrebări. Am probleme cu memoria. Mă întrebam dacă n-am putea să ne plimbăm pe-aici, continuă înghiţind în sec, ori chiar să facem ascensiuni. Ai putea să-mi arăţi unele dintre caldere.

Ann zâmbi. Încă o dată, era o altă Ann.

– Poţi face ascensiuni împreună cu mine, dacă vrei.

– Nu sunt alpinist...

– Vom urca pe un traseu uşor, urmând Şanţul lui Wang, de

unde vom traversa Marele Circ. Oricum, mi-am dorit să ajung acolo atâta vreme cât continuă să fie vară.

– De fapt, ne aflăm în anul Ls 200. Adevărul e că propunerea ta mă atrage.

Inima lui Sax pulsa cu o sută cincizeci de bătăi pe minut.

Se dovedi că Ann dispunea de tot echipamentul necesar. În dimineaţa următoare, pe când îşi puneau costumele, Ann, arătând spre consola de la mâna lui Sax, îi spuse:

– Ştii ce? Scoate-o!

– Vai de mine! exclamă Sax. Chiar… chiar nu face parte din sistemul costumului?

Sax avea dreptate, dar Ann dădu din cap.

– Costumul e autonom…

– Sper să fie măcar semiautonom.

Ann zâmbi.

– Aşa e. Dar n-ai nevoie de niciun fel de consolă de mână. Ascultă! Chestia asta te pune în legătură cu întreaga lume. E cătuşa care te leagă de spaţiu-timp. Dar astăzi haide să fim doar noi înşine, în Şanţul lui Wang. Va fi de ajuns…

Chiar că era de ajuns. Şanţul lui Wang era, de fapt, un fel de jgheab larg, erodat, străbătând maluri şi mai abrupte, ca o imensă galerie de drenaj. Mai toată ziua, Sax o urmă pe Ann, urcând pe jgheaburi mici, săpate în trupul celui mai mare, suind cu greu trepte care-i ajungeau până la brâu, ajutându-se mai tot timpul de mâini, având doar rareori sentimentul că o cădere l-ar ucide ori ar face mai mult decât să-i scrântească glezna.

– Nu e atât de periculos cum mi-am închipuit, spuse el. Astea sunt ascensiunile tale?

– Dar asta nu-i deloc ascensiune…

– Aha!

Aşadar, Ann urca pante şi mai abrupte decât aceasta, asumându-şi riscuri care, strict vorbind, nu se justificau.

Într-adevăr, după-amiază ajunseră la un perete scurt, brăzdat de fisuri orizontale. Ann începu să-l urce, fără corzi sau crampoane; scrâşnind din dinţi, Sax o urmă. Către sfârşitul ascensiunii ca de şopârlă, cu vârfurile bocancilor şi degetele înmănuşate înfipte toate în mici crăpături, aruncă o privire în jos, în Şanţul lui Wang, care dintr-o dată i se păru mult mai abrupt în întregul lui decât i se păruse pe fiecare porţiune luată în parte, şi toţi muşchii începură să-i tremure de un fel de emoţie cauzată de

oboseală. Nu exista altă soluţie decât să ajungă pe culme, dar în fiecare clipă era nevoit să-şi rişte poziţia, punctele de sprijin devenind tot mai nesigure, pe măsură ce el se grăbea. Bazaltul era parcă ciupit de vărsat, suprafaţa de un cenuşiu-închis prezentând nuanţe de ruginiu sau siena. Se pomeni deodată exagerat de concentrat asupra unei crăpături situate la peste un metru deasupra nivelului ochilor. Urma să se folosească de acea crăpătură. Era oare suficient de adâncă pentru vârfurile degetelor sale, ca să poată înainta cât de cât? Trebuia să încerce pentru a fi sigur. Aşa că trase aer în piept, întinse mâna şi constată că gaura aceea nu era deloc suficient de adâncă. Dar cu un elan scurt, gemând fără voia lui de efortul făcut, Sax se ridică şi trecu de ea, folosindu-se de alte puncte de sprijin, pe care nici nu le văzuse măcar; în clipa următoare, se afla în genunchi şi în mâini, alături de Ann, respirând cu mare greutate. Ann stătea, cu seninătate, pe un prag îngust.

– Încearcă să-ţi foloseşti mai mult picioarele, sugeră ea.

– Aha!

– Ţi-a captat atenţia, nu?

– Aşa e.

– Cred că n-ai avut probleme de memorie.

– Nu…

– Asta-mi place mie la alpinism…

Mai târziu, în aceeaşi zi, când şanţul pe care îl parcurgeau se mai lărgise puţin, Sax zise:

– Deci şi tu ai avut probleme de memorie în ultima vreme.

– Hai să vorbim mai târziu despre asta, spuse Ann. Concentrează-te la fisura de aici.

– Prea bine…

În noaptea aceea se întinseră în saci de dormit, într-un cort transparent, de forma unei ciuperci, îndeajuns de mare pentru zece oameni. La altitudinea aceea, cu atmosfera ei superrarefiată, rezistenţa acelei pânze de cort, capabilă să suporte patru sute cincizeci de milibari fără a se umfla deloc în exterior, era impresionantă. Materialul transparent era frumos şi întins, fără a fi tare ca piatra. Fără îndoială că în momentul acela reţinea mult mai puţin aer decât capacitatea lui maximă. Când Sax îşi aminti de metrii întregi de piatră şi saci cu nisip pe care fuseseră nevoiţi să-i îngrămădească deasupra primelor adăposturi pentru ca acestea să nu explodeze din cauza presiunii

interioare, nu putu decât să se simtă impresionat de progresele înregistrate ulterior de tehnologia materialelor.

Când Sax îi spuse toate astea, Ann dădu din cap aprobator.

– Am ajuns dincolo de capacitatea de a ne înţelege propria tehnologie.

– Ei bine, eu cred că e de înţeles, dar greu de crezut.

– Presupun că pricep deosebirea, îi spuse ea, relaxată.

Simţindu-se mai în largul lui, Sax puse din nou problema memoriei.

– În ultima vreme, am ceea ce eu numesc „goluri de memorie”, în timpul cărora nu-mi amintesc propriile gânduri din ultimele câteva minute până la, să zicem, o oră. Pierderi de memorie pe termen scurt, având, după cât se pare, legătură cu fluctuaţiile undelor cerebrale. Mă tem că şi rememorarea trecutului pe termen lung devine foarte nesigură.

Cu excepţia unui mormăit în semn că-l auzise, Ann nu răspunse multă vreme. Apoi zise:

– Eu mi-am uitat întreaga identitate. Cred că acum e altcineva în mine. Parţial. Un fel de opus. Umbra mea sau umbra umbrei mele, care a fost însămânţată şi creşte în mine.

– Cum adică? întrebă Sax, neîncrezător.

– O fiinţă opusă. Gândeşte exact ce n-aş fi gândit eu, răspunse ea, întorcând capul de parcă s-ar fi ruşinat. Am botezat-o „Contra-Ann”.

– Şi cum… ai caracteriza-o?

– Este… Nu ştiu. Emotivă. Sentimentală, tâmpită. Plânge când vede o floare. Simte că oricare om îşi dă toată silinţa. Rahaturi de genul ăsta.

– Mai înainte n-ai fost aşa? Nici un pic?

– Nu, nu, nu! Toate sunt nişte rahaturi. Dar le simt de parcă ar fi reale. Deci… există acuma Ann şi Contra-Ann, şi… poate chiar o a treia.

– A treia?

– Aşa cred. Cineva care nu seamănă cu niciuna din celelalte două.

– Şi cum… Vreau să spun, îi zici cumva acesteia?

– Nu. N-are un nume. E aluzivă. Mai tânără. Are mai puţine idei despre lucruri, iar ideile acelea sunt ciudate. Nu Ann, nici Contra-Ann. Ceva în genul lui Zo. Ai cunoscut-o?

– Da, răspunse Sax, surprins. Mi-a plăcut de ea.

– Serios? Mie mi se părea groaznică. Cu toate astea, e ceva şi

din ea în mine. Trei fiinţe.

– Ciudat mod de gândire.

Ann râse.

– Nu dispuneai tu de un laborator mintal conţinând toate amintirile tale, catalogate după numărul camerei sau al fişierului sau cam aşa ceva?

– Era un sistem foarte eficient…

Ann râse din nou, cu şi mai mare poftă. Auzind-o, îi veni şi lui să zâmbească, deşi era, la rândul lui, înspăimântat. Trei Ann? Până şi una singură se dovedise mai presus de puterea lui de înţelegere.

– Doar că am început să pierd o parte din laboratoarele acelea, continuă el. Întregi capitole din trecutul meu. Unii oameni reprezintă memoria ca pe un sistem de noduri şi reţele, fiind posibil ca metoda *Palatului memoriei* să fie un ecou intuitiv al sistemului fizic implicat. Dar dacă pierzi, cumva, nodul, întreaga reţea din jurul acestuia dispare. Aşa că, de exemplu, dau în literatura de specialitate peste o referire la ceva realizat de mine şi încerc să-mi amintesc de realizarea respectivă, de problemele metodologice pe care le-am avut sau de alte aspecte şi totul, întreaga zonă refuză, pur şi simplu, să-mi vină în minte, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat niciodată.

– E o problemă cu *Palatul.*

– Aşa e. Şi nu am anticipat-o. Chiar şi după… accidentul acela am fost convins că nimic nu-mi va afecta capacitatea de… de a gândi.

– Se pare că în continuare gândeşti cum trebuie.

Sax dădu din cap, amintindu-şi de crizele de amnezie, de golurile de memorie, de stările acelea de *presque vu,* cum le numea Michel, de toate confuziile. Gândirea nu era doar o capacitate analitică sau cognitivă, ci şi altceva, mult mai general… încercă să descrie ce i se întâmplase în ultima vreme, iar Ann păru să-l asculte cu multă atenţie.

– După cum vezi, am urmărit ultimele cercetări efectuate în domeniul memoriei. A devenit ceva interesant, chiar presant, iar Ursula, Marina şi laboratoarele de la Acheron mă sprijină. Iar eu cred că au obţinut ceva care s-ar putea să ne ajute.

– Vrei să spui că au descoperit un medicament pentru memorie?

– Da, răspunse el, explicându-i modul de acţiune al noului complex anamnestic. Deci părerea mea este să-l încercăm, şi

sunt convins că va da cele mai bune rezultate dacă mai mulţi din Prima Sută ne vom strânge la Underhill şi îl vom lua împreună. Contextul este extrem de important pentru aducerea aminte, iar dacă ne vom vedea unii pe alţii, s-ar putea să ne fie de ajutor. Nu interesează pe toată lumea, dar un număr surprinzător de mare dintre cei rămaşi din Prima Sută chiar că sunt interesaţi.

– N-ar fi chiar atât de surprinzător. Care sunt aceştia?

Sax rosti numele celor cu care luase legătura. Erau, tristă constatare, majoritatea celor rămaşi în viaţă, circa o duzină.

– Şi tuturor ne-ar face plăcere dacă te-ai afla şi tu acolo. Iar mie mi-ar plăcea mai mult decât oricui.

– Mi se pare interesant, spuse Ann. Dar mai întâi trebuie să traversăm această caldera.

Străbătând stâncile, Sax era uimit de realitatea de piatră a lumii lor. Elementele fundamentale: piatră, nisip, praf, particule fine. În ziua aceea, cerul era ciocolatiu-închis, lipsit de stele. Pe Sax îl uimeau şi distanţele mari, fără niciun fel de înceţoşare care să le definească. Şi durata neaşteptat de mare a zece minute. Lungimea unei ore când nu făceai nimic altceva decât să mergi pe jos. Senzaţia din picioare.

Şi mai erau şi marginile rotunde ale calderelor din jurul lor, înălţându-se în sus, spre cer, chiar şi atunci când cei doi plimbăreţi se aflau în centrul circului central, acolo unde calderele mai recente şi mai adânci apăreau ca nişte mari intrânduri în rotunjimea unui singur perete. Aici, curbura bine conturată a planetei, fiind invizibilă, nu avea niciun efect asupra perspectivei privitorului, iar malurile se înălţau cu claritate chiar şi la treizeci de kilometri depărtare. Lui Sax i se părea că efectul net este acela de împrejmuire. Un parc, o grădină de piatră, un labirint separat doar printr-un singur zid de lumea de dincolo, o lume care, deşi invizibilă, condiţiona totul aici, în interior. Caldera era mare, dar nu suficient de mare. Aici nu te puteai ascunde. Lumea se scurgea înăuntru şi inunda mintea, indiferent de capacitatea ei de o sută de trilioane de biţi. Oricât de mare ar fi fost reţeaua neuronală, nu exista decât un singur firicel de gândire cuprinsă de uimire, conştiinţa însăşi, un conductor viu de gândire care continua să repete: *piatră, perete, cer, stea.*

Stânca deveni puternic fisurată, fiecare crăpătură ca un arc de cerc cu centrul înapoi, în mijlocul circului central. Erau

crăpături mai vechi, în legătură cu noile găuri mai recente din circurile nordice şi sudice, pline cu pietriş şi pulbere. Aceste crevase în stâncă transformau înaintarea celor doi într-o hoinăreală, o adevărată deplasare printr-un labirint prevăzut mai degrabă cu crevase decât cu pereţi, dar la fel de dificil de trecut ca unul cu pereţi.

Dar îl traversară şi, până la urmă, ajunseră pe marginea circului nordic – numărul 2 pe harta lui Sax. Uitându-se în jos, în acest crater, dobândiră o nouă perspectivă asupra formei propriu-zise a calderei şi a balcoanelor ei circulare, ca şi a fundului acesteia, până acum ascuns, coborând brusc până la o mie de metri.

După toate aparenţele, exista un traseu ascendent pe fundul circului nordic, dar când Ann văzu expresia de pe chipul lui Sax atunci când i-l arătă – traseul nu putea fi parcurs decât pe coardă – râse. Nu trebuia decât să urce din nou pentru a ieşi, spuse ea cu nonşalanţă, iar peretele principal era deja destul de înalt. În schimb, ar fi putut merge împrejurul circului nordic, pentru a ajunge la un alt traseu.

Surprins de această flexibilitate şi mulţumindu-i pentru ea, Sax se ţinu după Ann de-a lungul circumferinţei vestice a circului de nord. La poalele marelui perete al calderei principale se opriră pentru a-şi petrece noaptea. Ridicară cortul şi mâncară în tăcere.

După apusul soarelui, Phobos ţâşni deasupra peretelui vestic al calderei, ca o mică flacără gri. *Teamă* şi *Groază:* ce nume!

– Am auzit că ideea de a reinstala sateliţii pe orbită îţi aparţine, spuse Ann, din sacul ei de dormit.

– Da, aşa e.

– Ei bine, asta numesc eu restaurarea peisajului, comentă ea pe un ton satisfăcut.

Sax simţi o uşoară căldură.

– Am vrut să-ţi fac plăcere.

– Îmi place să-i văd, adăugă ea, după câteva clipe de tăcere.

– Şi cum ţi-a plăcut Miranda?

– O, a fost foarte interesant…

Ann îi vorbi despre unele caracteristici geologice ale acelui ciudat satelit: două planetesimale ciocnite, îmbinate imperfect…

– Există o culoare între roşu şi verde, spuse Sax, atunci când ajunse la concluzia că Ann nu mai vorbea despre Miranda. O combinaţie a celor două. „Alizarină mai trăsnită” – aşa i se spune uneori. Câteodată o găseşti la plante.

– Îhâm.
– Mă face să mă gândesc la situaţia politică. Dacă n-ar putea exista un fel de sinteză între Roşu şi Verde.
– Nuanţe de maro.
– Da. Sau de alizarină.
– M-am gândit că aşa ceva a fost coaliţia asta dintre Marte Liber şi Roşii, Iriska şi cei care au azvârlit-o afară pe Jackie.
– O coaliţie împotriva imigrării, comentă Sax. Combinaţia nepotrivită între Roşu şi Verde. Prin asta ne atrag într-un conflict cu Pământul, conflict de care nu avem nevoie.
– Nu?
– Nu. Problema populaţiei se va ameliora. Isseii cred că noi ne apropiem de limita vieţii şi că nici niseii nu sunt prea departe în urma noastră.
– Te referi la declinul rapid?
– Exact. Când are să atingă generaţia noastră şi pe cea următoare, populaţia sistemului solar va coborî sub jumătate din valoarea actuală.
– Atunci vor scorni o altă modalitate de a o spori.
– Fără îndoială. Dar nu va mai fi o altă eră hipermalthusianistă. Asta va fi treaba lor. Aşa încât să ne facem atâtea probleme legate de imigrare, până la punctul de a produce un conflict, până la ameninţarea cu un război interplanetar... Pur şi simplu nu este nevoie de aşa ceva. E o dovadă de nesocotinţă. Dacă ar exista pe Marte o mişcare Roşie oferindu-se să ajute Pământul pe parcursul ultimilor ani de criză, asta i-ar putea împiedica pe oameni să se ucidă între ei fără niciun rost. Ar fi un nou mod de gândire despre Marte.
– O nouă areofanie.
– Da. Aşa a numit-o Maia.
Ann râse.
– Dar Maia e o nebună.
– Ba nu, i-o tăie Sax. Sigur nu e nebună.
Ann nu mai spuse nimic, iar Sax nu insistă. Phobos se deplasa vizibil pe cer, în sens opus zodiacului.
Dormiră bine. A doua zi făcură o ascensiune dificilă pe un horn abrupt din peretele pe care Ann şi ceilalţi alpinişti Roşii îl considerau, după câte se părea, calea de ieşire din calderă. În viaţa lui, Sax nu mai avusese nicicând o zi atât de grea. Chiar şi aşa, nu izbutiră să parcurgă tot traseul, trebuind, la apusul soarelui, să ridice cortul în grabă, pe un pervaz îngust, şi

terminându-şi ascensiunea în ziua următoare, spre prânz.

Pe marele con al lui Olympus, totul era ca înainte: un cerc gigantic de teren plan, cu o adâncitură în centru, cerul violet înconjurând ca o bandă orizontul îndepărtat, un zenit negru deasupra, mici schituri risipite printre bolovanii de lavă scobiţi în interior. O lume diferită, făcând şi nu tocmai parte din Marte Albastru.

Coliba la care se opriră mai întâi era ocupată de un fel de călugări cerşetori, de orientare Roşie, foarte bătrâni şi care, după cât se părea, trăiau acolo aşteptând să-i lovească declinul rapid, după care trupurile lor aveau să fie incinerate, iar cenuşa aruncată în curentul subţire de mare altitudine.

Lui Sax, atitudinea lor i se păru de un fatalism exagerat. Nici Ann nu se arătă impresionată.

– Bine, spuse ea, privindu-i cum mănâncă mâncarea aceea sărăcăcioasă. Hai să mergem şi să încercăm tratamentul tău de memorie.

* * *

Într-un fel pe care nu-l recunoşteau a face parte din natura grupului lor, mulţi din Prima Sută susţinură ca întâlnirea dintre ei să aibă loc în alte locuri decât Underhill. Dar Sax nu se lăsă înduplecat, respingând solicitările pentru Olympus Mons, pentru o orbită inferioară, Pseudophobos, Sheffield, Odessa, Hell's Gate; Sabishii, Senzeni Na, Acheron, calota polară sudică, Mangala sau largul mării. Insistă asupra faptului că, pentru o asemenea procedură, un factor critic era cadrul, aşa cum o demonstraseră experimentele asupra contextului. Lupul de Preerie comentă cum nu se putea mai necorespunzător descrierea experimentului, cu studenţi în costume de scufundători învăţând liste de cuvinte pe fundul Mării Nordice, dar datele erau date şi, în consecinţă, de ce să nu se fi desfăşurat experimentul în locul unde aveau să se obţină cele mai bune rezultate? Miza era destul de mare pentru a justifica toate eforturile posibile ca totul să iasă bine. La urma urmei, preciza Sax, dacă îşi recăpătau amintirile intacte, orice ar fi putut fi posibil, orice: străpungerea altor fronturi, înfrângerea declinului rapid, o sănătate care să mai dureze multe secole, o comunitate de lumi-grădină într-o continuă expansiune, iar de acolo poate şi mai sus, pe un nivel superior al progresului, într-un domeniu al înţelepciunii care nici nu putea fi imaginat în acel moment. Se legănau pe marginea unei astfel de Epoci de Aur, le

spuse Sax. Dar totul depindea de deplinătatea capacităţii lor mintale. Fără asta nimic nu putea continua. Aşa că insistă pentru Underhill.

– Eşti mult prea sigur, se plânse Marina, care susţinuse ca întâlnirea să aibă loc la Acheron. Trebuie să fii mereu cu mintea limpede.

– Da, aşa e.

Pentru Sax, asta era floare la ureche; mintea lui era un laborator care arsese până în temelii. Iar acum el stătea în câmp deschis, şi nimeni nu putea respinge logica prezenţei lor la Underhill. Nici Marina şi niciunul dintre ceilalţi. Aceia care aduceau obiecţiuni se temeau, îşi spunea el, de forţa trecutului. Nu doreau să recunoască puterea pe care trecutul o avea asupra lor, nu doreau să i se opună în totalitate. Dar ei chiar de aşa ceva aveau nevoie. Cu siguranţă că Michel, dacă s-ar mai fi aflat printre dânşii, ar fi sprijinit ideea întrunirii la Underhill. Locul avea o valoare crucială, asta demonstrase întreaga lor viaţă. Şi până şi cei frământaţi de îndoieli ori sceptici ori cărora le era teamă – adică ei toţi – trebuia să recunoască faptul că Underhill era locul potrivit pentru ce aveau de gând să facă.

Aşa că, în cele din urmă, conveniră să se întâlnească acolo.

În momentul acela, Underhill era un fel de muzeu, menţinut în starea în care se aflase în anul 2138, ultimul an în care fusese o gară funcţională. Asta însemna că nu arăta exact ca în anii în care locuiseră ei acolo, dar elementele mai vechi se găseau încă la locul lor, aşa că modificările efectuate între timp nu aveau să afecteze prea mult proiectul grupului. Cel puţin asta era opinia lui Sax. După ce sosi acolo împreună cu încă vreo câţiva, făcu o plimbare pe afară ca să vadă cum se prezenta situaţia. Clădirile vechi erau toate acolo: cele patru locuinţe originale, coborâte în întregime din spaţiu, grămezile de deşeuri, careul de camere boltite ale Nadiei, cu centrul acoperit de o cupolă, scheletul serei lui Hiroko, de la care lipsea balonul protector, arcada ca o tranşee a Nadiei, ducând spre nord-vest, Cernobîl, piramidele de sare şi, în sfârşit, Sectorul Alchimiştilor, unde Sax îşi termină plimbarea dând ocol păienjenişului de clădiri şi conducte, încercând să se pregătească pentru experienţa de a doua zi. Încercând să-şi deschidă mintea.

Deja memoria îi era în mare fierbere, de parcă încerca să demonstreze că nu avea nevoie de niciun ajutor pentru a-şi face

treaba. Aici, printre aceste construcţii, fusese el martorul puterii transformatoare a tehnologiei asupra materialităţii neîntinate a naturii. Într-adevăr, începuseră doar cu pietre şi gaze, iar din acestea extrăseseră, purificaseră, transformaseră, recombinaseră şi modelaseră în atâtea feluri diferite, încât nimeni nu le mai putea ţine socoteala şi nici imagina urmările. Asta văzuse el, dar nu pricepuse, iar ei acţionaseră permanent, fără a-şi cunoaşte adevăratele forţe şi poate, ca rezultat, dându-şi seama foarte puţin de scopul urmărit. Dar acolo, în Sectorul Alchimiştilor, el, Sax, nu fusese în stare să înţeleagă. Fusese atât de sigur că lumea aceea, înverzită, va fi un loc minunat.

Iar acum stătea în aer liber, cu capul descoperit, sub un cer albastru, în căldura zilei de august, uitându-se în jur şi încercând să gândească, să-şi aducă aminte. Îi era greu să-şi dirijeze memoria, pur şi simplu îi veneau în minte fel de fel de lucruri. I se părea că obiectele din partea veche a oraşului îi erau deosebit de familiare – ca în rădăcina cuvântului, care însemna „aparţinând familiei”. Până şi pietrele roşii şi bolovanii din jurul aşezării, toate adânciturile şi ridicăturile din câmpul vizual îi erau perfect familiare, toate continuând să se afle în locurile lor de pe hartă. Lui Sax, perspectivele experimentului i se păreau favorabile. Se aflau cu toţii la locul lor, în contextul lor, situaţi, orientaţi. Într-un cuvânt, acasă.

Reveni la careul de încăperi boltite, unde aveau să locuiască. În timp ce el se plimbase, sosiseră câteva maşini, iar câteva trenuri turistice erau parcate pe liniile laterale, în apropierea pistei. Oamenii soseau. Iată-le pe Maia şi pe Nadia îmbrăţişându-le pe Taşa şi pe Andrea, care veniseră împreună, iar glasurile le răsunau în văzduh ca dintr-o operă rusă, ca un recitativ pe punctul de a se transforma în cântec. Dintre toţi cei o sută unu de la începuturi, urmau să-şi facă apariţia doar paisprezece: Sax, Ann, Maia, Nadia, Desmond, Ursula, Marina, Vasili, George, Edvard, Roger, Mary, Dmitri, Andrea. Nu prea mulţi, dar erau toţi cei aflaţi încă în viaţă şi păstrându-şi legăturile cu lumea. Ceilalţi muriseră ori erau dispăruţi. Dacă Hiroko şi cei şapte care dispăruseră împreună cu ea se mai aflau încă în viaţă, nu dăduseră niciun semn. Poate că aveau să-şi facă apariţia neanunţaţi, aşa cum se întâmplase la primul festival organizat de John pe Olympus. Sau poate că nu.

Deci erau paisprezece. La un număr atât de redus, Underhill părea ocupat sub capacitate. Deşi complexul le aparţinea în

totalitate, putând să se instaleze oriunde, se strânseră în aripa de sud a careului. Cu toate astea, aspectul pustiu al restului de încăperi era palpabil, ca şi cum locul acela ar fi fost o imagine a memoriei lor care îi lăsa, cu laboratoarele pierdute, ţinuturile pierdute, camarazii pierduţi. Fiecare dintre ei suferea de pierderi de memorie şi de tulburări de un fel sau altul. După câte ştia Sax, luaţi la un loc, trăiseră toate problemele mentale menţionate în literatura de specialitate, şi o bună parte din conversaţie se încadra în domeniul simptomatologiei comparate, prin relatările diferitelor experienţe înspăimântătoare şi/sau sublime care îi afectaseră pe parcursul ultimului deceniu. Relatările îi făceau când glumeţi, când sobri, pe când se învârteau prin bucătăria mică din colţul de sud-vest, cu fereastra înaltă dând spre podeaua serei centrale, încă situată sub domul de sticlă groasă. Mâncară, ca la picnic, preparate aduse în termosuri, continuând să discute, să se pună la curent, apoi risipindu-se în aripa de sud şi pregătind dormitoarele de sus pentru o noapte agitată. Rămaseră treji cât mai târziu posibil, continuând să discute, dar până la urmă renunţară, câte unul sau câte doi, şi încercară să doarmă. În noaptea aceea, Sax se trezi de câteva ori din vise şi îi auzi coborând spre baie, conversând şoptit în bucătărie sau murmurând singuri, în somnul agitat al bătrânilor. Şi de fiecare dată reuşi să se cufunde din nou într-un somn uşor, plin de vise.

În sfârşit, veni şi dimineaţa. În zori se treziseră cu toţii. Serviră, în lumina orizontală, un mic dejun frugal, alcătuit din fructe, cornuri, pâine şi cafea. Fiecare piatră şi movilă arunca spre vest umbre lungi. Totul era atât de familiar.

Se pregătiseră. Nu mai era nimic de făcut. Se simţea în grup un fel de respiraţie adâncă. Se auziră râsete neliniştite. Erau incapabili să se privească în ochi unul pe altul.

Totuşi, Maia refuză în continuare să facă tratamentul. Nu se lăsă influenţată de niciunul dintre argumentele aduse.

– Nu vreau, spusese de nenumărate ori în seara precedentă. Oricum, aveţi nevoie de un îngrijitor în cazul în care o luaţi razna. Eu voi fi aceea.

Sax crezuse că o să se răzgândească şi că nu făcea altceva decât să fie ea însăşi. Acum stătea în faţa ei, derutat.

– Am crezut că, dintre toţi, tu ai cele mai mari probleme cu memoria.

– Poate…

– Aşa că ar avea sens să faci tratamentul. Michel ţi-a dat tot felul de medicamente pentru tulburările de memorie.

– Nu vreau, insistă ea, privindu-l în ochi.

– Maia, nu te înţeleg, exclamă el, oftând.

– Ştiu.

Aşa că Maia intră în vechea policlinică de pe colţ şi îşi luă în primire rolul de îngrijitor pentru ziua aceea. Acolo totul era pregătit, iar ea îi chemă pe rând. Ridica de pe masă micile injectoare cu ultrasunete şi, cu un ţăcănit şi un fâsâit abia auzite, le administra o parte a pachetului medicamentos, apoi le dădea tabletele care conţineau restul, după care îi ajuta să-şi introducă în urechi micile emiţătoare proiectate individual pentru a emite unde electromagnetice neauzite. Aşteptară în bucătărie, într-o tăcere plină de nervozitate, ca fiecare să termine. Apoi plecară.

Sax văzu şi simţi o imagine: lumini puternice, senzaţia că îi este strivit capul, că se îneacă, trage aer în piept, scuipă. Aer rece şi vocea mamei lui, ca un strigăt de animal: „O? O? O! O!” Apoi stă ud pe pieptul ei rece.

– O, Doamne!

Hipocampusul era una dintre multele zone specifice ale creierului stimulate foarte puternic de tratament. Asta însemna că sistemul lui limbic, întins sub hipocampus ca o plasă sub o nucă, era la fel de mult stimulat, ca şi cum nuca ar fi sărit pe o trambulină de nervi, făcând-o să intre în rezonanţă şi chiar să sune. Astfel simţi Sax începutul a ceea ce avea să fie, fără îndoială, un potop de emoţii, înregistrând emoţiile nu distinct, ci mai multe deodată şi aproape de aceeaşi intensitate – bucurie, durere, dragoste, ură, exaltare, melancolie, speranţă, teamă, generozitate, gelozie –, toate lipsite de o cauză anume şi multe nepotrivindu-se cu opusul lor sau cu majoritatea celor simţite de el în acel moment. Rezultatul amestecului supraaglomerat era – cel puţin pentru Sax, aşezat pe o bancă, afară, şi respirând cu greutate – un fel de creştere provocată de adrenalină, ameţitoare, a senzaţiei lui de *significance.* O revărsare de sens în toate, frângându-i inima sau umplându-i-o, de parcă oceane de nori se strânseseră în pieptul lui, aşa încât abia mai putea să respire, un fel de nostalgie la puterea *n,* o deplinătate, chiar şi extaz – sublimul pur –, doar pentru simplul fapt că stătea acolo,

doar pentru că se afla în viaţă! Dar totul era însoţit de o notă de pierdere, de regret pentru timpul pierdut, de teamă de moarte, de teamă de orice, de durere pentru pierderea lui Michel, a lui John, a tuturor. Ceva atât de diferit de starea obişnuită a lui, a lui Sax – calm, serios, chiar flegmatic – încât se simţi aproape paralizat. Nu se putea mişca bine şi, timp de câteva minute, regretă amarnic faptul că iniţiase vreodată un asemenea experiment. Era o mare prostie, de o nesăbuinţă idioată, şi de bună seamă că toţi îl vor urî pentru totdeauna.

Uluit, aproape copleşit, se hotărî să încerce să meargă, să vadă dacă mersul îi va limpezi mintea. Constată că putea păşi. Se ridică de pe bancă, rămase în picioare, îşi ţinu echilibrul şi porni, evitându-i pe ceilalţi care păşeau pe lângă el adânciţi în propriile lumi, la fel de indiferenţi la prezenţa lui ca şi el la a lor, toţi trecând unul pe lângă altul ca pe lângă nişte obiecte care trebuia evitate. Apoi Sax ieşi în spaţiul deschis din afara oraşului, în bătaia brizei răcoroase a dimineţii, îndreptându-se spre piramidele de sare, sub un cer nefiresc de albastru.

Se opri şi privi în jurul lui, se gândi, scoase un mormăit de surpriză, se opri, fără a mai putea înainta pentru că, dintr-o dată, constată că-şi amintea *totul.*

Ei, nu chiar totul. De pildă, nu-şi amintea ce mâncase la micul dejun pe data de 2 august din anul 2029. Asta era în conformitate cu experimentele care sugerau că activităţile cotidiene obişnuite nu fuseseră suficient de diferenţiate în momentul înregistrării pentru a permite rememorarea lor separată. Dar ca o clasă... În perioada aceea începuse perioada petrecută în încăperile boltite, în colţul de sud-est, unde ocupa un dormitor de sus împreună cu Hiroko, Evghenia, Rya şi Iwao. Experimente, incidente, conversaţii îi licăreau în minte, în timp ce revedea, în gând, dormitorul. Un nod în spaţiu-timp, făcând să vibreze o întreagă reţea de zile. Spatele frumos al Ryei la capătul camerei, în timp ce se spăla sub braţ. Vorbe rostite care dureau prin neglijenţa lor. Vlad vorbind despre tăierea genelor. El şi Vlad stătuseră aici, chiar în acest loc, în primul minut de la amartizare, uitându-se în jur fără să scoată o vorbă, doar absorbind gravitatea peisajului, rozul cerului şi orizonturile apropiate, toate arătând la fel ca şi acum, după atâţia ani. Timpul areologic, la fel de lent şi de îndelungat ca şi marea sistolă însăşi. În costumele acelea de cosmonauţi, te simţeai gol

pe dinăuntru. La Cernobîl avuseseră nevoie de mai mult beton decât se putea prepara în aerul acela rarefiat, uscat şi rece. Nadia rezolvase cumva problema, dar cum? Prin încălzire, aşa e. În anii aceia, Nadia rezolvase o mulţime de probleme: camerele boltite, manufacturile, arcada. Cine ar fi bănuit că persoana atât de liniştită de pe *Ares* avea să se dovedească atât de competentă şi energică? De foarte mulţi ani nu-şi mai amintise impresia pe care i-o făcuse Nadia pe *Ares.* Se arătase atât de îndurerată atunci când pe Tatiana Durova o omorâse o macara prăbuşită. Toţi fuseseră şocaţi. Toţi, în afară de Michel care se dovedise uimitor de disociat de acel dezastru, primul deces din rândurile lor. Oare Nadia şi-ar aminti de asta acum? Da, şi-ar aminti, dacă s-ar gândi. Nu era nimic unic în legătură cu el, cu Sax; sau, mai precis, dacă tratamentul avea efect asupra lui, ar fi trebuit să aibă efect asupra tuturor. Iată-l pe Vasili, care luptase pentru UNOMA în ambele revoluţii. Oare ce-şi amintea? Părea uluit, dar asta putea fi o stare de extaz – orice sau totul. Foarte probabil că era vorba de emoţia denumită „totul”; plenitudine – după toate aparenţele unul dintre primele efecte ale tratamentului. Poate că îşi amintea şi el de moartea Tatianei. Odată, Sax şi Tatiana plecaseră într-o excursie în Antarctica în timpul anului petrecut acolo, iar Tatiana alunecase pe o piatră şi îşi luxase o gleznă, fiind nevoiţi să aştepte, pe Nussbaum Riegel, sosirea unui elicopter de la McMurdo, care să-i ducă înapoi, în tabără. Uitase de întâmplarea aceasta ani de zile, până când Phyllis i-o reamintise în noaptea în care pusese să fie arestat, după care o uitase iar, imediat, până în clipa asta. Două repetări, în două sute de ani, dar acum îşi amintea din nou totul: soarele coborât pe cer, frumuseţea peisajului, gelozia lui Phyllis pe uimitoarea frumuseţe brună care era Tatiana. Şi toate astea pentru ca frumuseţea lor să piară prima… Era ca un semn, ca un blestem primordial, Marte fusese la fel ca Pluto, planeta fricii şi groazei. Iar acum – ziua aceea din Antarctica, cele două femei moarte de mult. El era singurul purtător al acelei zile atât de preţioase. Fără el, aceasta ar fi dispărut de mult. A, da. Ce-şi amintea omul era exact acea parte a trecutului trăită cel mai intens, evenimentele condimentate de emoţii situate deasupra unui anumit prag – marile bucurii, marile crize, marile dezastre. Dar şi cele mai mici. Fusese eliminat din echipa de baschet a clasei a şaptea şi plânsese singur după ce citise lista, lângă o fântână de la capătul şcolii, spunându-şi: „îţi vei aminti de asta

întotdeauna!” Şi chiar că îşi amintise. Marea frumuseţe. Când faci un lucru pentru prima dată, acesta are o încărcătură specială. Prima iubire! Totuşi, cine fusese? O pată albă. Undeva, acolo, în Boulder, un chip, prietena vreunei prietene. Dar aceea nu fusese dragoste şi nu-şi amintea numele ei. Nu. Iar acum se gândea la Ann Clayborne, cum stătea în faţa lui, uitându-se cu atenţie la el, cândva, de mult. Ce încercase să-şi amintească? Năvala de gânduri era atât de densă şi de rapidă, încât era destul de sigur că nu va fi capabil să-şi reamintească unele dintre aceste amintiri. Un paradox, dar numai unul dintre multele paradoxuri cauzate de singurul fir de conştiinţă de pe imensul domeniu al minţii umane. Zece la puterea patruzeci şi trei, matricea în care se produceau toate marile explozii. În interiorul craniului său se afla un Univers la fel de vast ca şi cel din exterior. Ann… Şi cu ea făcuse o plimbare prin Antarctica. Era o femeie rezistentă. Curios lucru, în timpul traversării calderei de pe Olympus Mons, nu-şi amintise nici măcar o clipă plimbarea aceasta prin Wright Valley din Antarctica, în ciuda asemănărilor, o plimbare în care se certaseră cu atâta patimă în legătură cu viitorul planetei, iar el dorise atât de mult să o ţină de mână sau ca ea să-l ţină pe el. Ei bine, fusese cam amorezat de ea! Iar el era în starea lui de şoarece de laborator, care niciodată nu se ridicase la înălţimea unor asemenea sentimente, înăbuşite acum din niciun alt motiv decât propria-i timiditate. Şi Ann îl privise timid, dar el nu înţelesese însemnătatea momentului, mirându-se doar că se bâlbâie atât de tare. Se mai bâlbâise el puţin, în copilărie; era o problemă aparent rezolvată de pubertate, dar din când în când îi revenea, atunci când era nervos. Ann… Ann… îi văzu chipul de atunci când se certau – pe *Ares,* la Underhill, în Dorsa Brevia sau în depozitul de pe Pavonis. De ce o atacase întotdeauna pe femeia asta de care se simţea atras? De ce? Ea fusese atât de tare! Totuşi, o văzuse atât de deprimată, încât zile în şir zăcuse neajutorată pe podeaua maşinii aceleia camuflate într-o stâncă, în vreme ce Martele ei Roşu murea. Pur şi simplu, zăcuse acolo. Apoi se adunase de pe podea şi continuase să trăiască. O oprise pe Maia să mai strige la el. Ajutase la înmormântarea partenerului ei, Simon. Făcuse toate astea, iar Sax niciodată, niciodată, niciodată nu fusese pentru ea mai mult decât o povară, o parte din suferinţa ei. Asta era el pentru ea. Se supărase pe ea la Zygote sau poate Gamete… Gamete… şi într-un loc, şi într-altul… Chipul ei, atât de supt… După care n-o mai

văzuse timp de douăzeci de ani. Apoi, mai târziu, după ce îi administrase forţat tratamentul de longevitate, n-o mai văzuse vreme de treizeci de ani. Iar tot acest timp fusese irosit. De-ar fi trăit şi o mie de ani, tot n-ar fi fost de ajuns pentru a justifica o asemenea pierdere.

Mergând la întâmplare prin Sectorul Alchimiştilor, dădu din nou peste Vasili, aşezat în praf, cu lacrimile şiroindu-i pe faţă. Amândoi puseseră la cale experimentul cu alge de la Underhill, chiar în interiorul acelei clădiri, dar Sax se îndoia foarte tare că acesta va fi fost motivul pentru care plângea Vasili. Poate că lăcrima de pe urma vreunei întâmplări din mulţii ani petrecuţi de el la UNOMA sau poate altceva. N-avea de unde să ştie. În sfârşit, ar fi putut să-l întrebe, dar când te plimbai la întâmplare prin Underhill şi vezi atâtea chipuri, apoi îţi aminteai, într-o clipă, tot ce ştiai despre respectivii... Ei bine, asta nu era ceva care să te îndemne să răspunzi la întrebări. Nu... Mergi mai departe şi lasă-l pe Vasili cu propriul trecut. Sax nu dorea să afle ce regreta Vasili. Pe lângă asta, la jumătatea drumului spre orizontul nordic, o siluetă se plimba singură. Ann! I se păru ciudat să o vadă cu capul descoperit, fără cască, şi cu părul alb fluturând în vânt. Era destul pentru a-i întrerupe şirul gândurilor. Dar o mai văzuse aşa, în Wright Valley. Da, şi atunci avea părul deschis la culoare, i se spunea „blond ca spălătura de vase”, ceea ce nu era prea generos. E atât de periculos să avansezi orice fel de relaţie sub privirile atente ale psihologilor! Se aflau acolo cu treabă, sub presiune, nu mai rămânea loc pentru relaţiile personale care, într-adevăr, erau periculoase, aşa cum o dovediseră Nataşa şi Serghei. Cu toate astea, asemenea relaţii continuau să se înfiripe. Vlad şi Ursula deveniseră un cuplu solid, stabil. La fel Hiroko şi Iwao, Nadia şi Arkadi. Dar pericolul, riscul... Ann se uitase la el din celălalt capăt al mesei, în timpul prânzului, şi era ceva în ochii ei, o anumită consideraţie, nu ştia nici el ce, nu-i putea citi pe oameni. Toţi erau nişte mistere. În ziua în care primise scrisoarea de acceptare, selectarea în Prima Sută, se simţise cum nu se putea mai trist. De ce oare? N-avea de unde să ştie. Dar acum revedea scrisoarea în cutia de faxuri, arţarul din dreptul ferestrei. O sunase pe Ann ca să afle dacă şi ea fusese inclusă pe listă. Surprinzător, fusese – ea, care era atât de retrasă, iar Sax se simţise un pic mai fericit, şi totuşi trist. Arţarul avea frunzele roşii. Era toamnă la Princeton, o perioadă prin tradiţie încărcată de melancolie, dar nu asta fusese cauza. În

niciun caz. Se simţise, pur şi simplu, *trist.* De parcă realizarea aceea nu era altceva decât un anumit număr din cele trei miliarde de bătăi de inimă consumate. Iar acum ajunsese la zece miliarde, şi numărătoarea continua. Nu, nu exista nicio explicaţie. Oamenii erau nişte mistere. Aşa că, atunci când Ann, în laboratorul acela din Dry Valley, îl întrebase: „Vrei să mergi până la Lookout Point?” el acceptase imediat, fără niciun fel de bâlbâială. Aşa că ea plecase la Lookout Point şi el o urmase, iar acolo… O, da, pe când stăteau unul lângă altul, discutând despre terraformare într-o manieră foarte prietenească, fără nicio miză, el îi luase mâna înmănuşată într-a lui, iar ea şi-o retrăsese de parcă ar fi fost şocată, începuse să tremure (era foarte frig, cel puţin pentru Pământ), iar el începuse să se bâlbâie la fel de rău ca după atacul cerebral suferit mai târziu. O hemoragie limbică, ucigând pe loc anumite sentimente, anumite speranţe, doruri. Dragoste moartă. Şi, de atunci, o hărţuise pe Ann tot timpul. Nu că evenimentele acelea ar fi funcţionat ca nişte explicaţii cauzale corecte, indiferent de ce ar fi spus Michel! Dar frigul Antarcticii în timpul întoarcerii la bază… Chiar şi în claritatea eidetică a capacităţii lui actuale de a-şi aduce aminte nu vedea mare lucru din drumul acela de întoarcere. Fusese tulburat. De ce? De ce îl respinsese aşa? Bărbat mic de statură. Halat alb. Nu exista nicio raţiune. Dar se întâmplase. Marcându-l pentru totdeauna. Nici măcar Michel nu ştiuse vreodată.

Represiune. Gândindu-se la Michel, se pomeni că se gândea şi la Maia. Ann se afla acum la orizont. N-avea cum s-o mai ajungă. Nici nu era prea sigur de asta, încă uluit de acea atât de surprinzătoare, dureroasă amintire. Porni în căutarea Maiei, Trecu de locul unde Arkadi râsese de găunoşenia lor atunci când coborâse de pe Phobos; şi pe lângă sera lui Hiroko, unde ea îl sedusese cu prietenia ei impersonală, ca primatele din savană – femela alpha, punând mâna pe un mascul dintre mulţi alţii, un alpha, un beta sau categoria aceea de „ar putea fi alpha dar nu-i interesează” care îl impresionase ca singur mod de comportare. Depăşi parcul de trailere unde dormiseră toţi pe podea, ca o familie, în vreme ce Desmond se afla undeva, într-o cămară. Imagini amestecate cu Desmond, zborul peste canalul în flăcări, apoi zborul pe deasupra oraşului Kasei în flăcări, teama pe care o trăise acolo când oamenii securităţii îl legau de maşinăria lor demenţială. Acela fusese sfârşitul lui Saxifrage Russell. Acum el era altceva, iar Ann era Contra-Ann, dar şi acea a treia femeie

care nu era nici Ann, nici Contra-Ann. Poate că i s-ar fi putut adresa pornind de la această premiză, mai degrabă ca doi străini care se întâlnesc decât ca aceia doi care se întâlniseră în Antarctica.

Maia era în bucătărie, aşteptând să fiarbă un ceainic mare. Le pregătea ceaiul.

– Maia! începu Sax, simţindu-şi cuvintele zornăind în gură ca nişte pietricele. Ar trebui să încerci. Nu-i chiar atât de rău.

Maia dădu din cap.

– Îmi amintesc tot ce doresc. Chiar şi acum, fără doctoriile voastre, chiar şi acum, când abia dacă îmi mai aduc aminte de ceva, eu tot îmi amintesc mai mult decât îţi vei aminti tu vreodată. Nu vreau nimic mai mult de-atât.

Era posibil ca infime cantităţi de medicamente să fi scăpat în aer, ajungând astfel pe pielea ei şi oferindu-i o fracţiune din experienţa aceea de hiperemotivitate.

– De ce să nu-mi ajungă prezentul? spuse ea. Nu-mi vreau înapoi trecutul. Nu-l doresc. Nu-l pot suporta.

– Poate mai târziu, spuse Sax.

Ce i-ar fi putut răspunde? Şi în Underhill fusese la fel – imprevizibilă, capricioasă. Era uimitor ce de excentrici fuseseră selectaţi pentru a face parte din Prima Sută. Dar de unde să fi ales comitetul de selecţie? Oamenii erau cu toţii aşa, dacă nu erau tâmpiţi. Iar ei nu trimiseseră tâmpiţi pe Marte – sau nu la început ori nu prea mulţi. La urma urmei, până şi cei mai înceţi la minte aveau complexităţile lor.

– Poate, spuse ea, bătându-l uşor pe cap şi luând ceainicul de pe foc. Poate nu. Îmi amintesc prea mult, chiar în starea actuală.

– Frank? întrebă Sax.

– Desigur. Frank, John… Sunt toţi aici, spuse ea, împungându-se în piept cu degetul. E destul de dureros. Nu-mi trebuie mai mult.

– Aha…

Ieşi din nou afară, simţindu-se sătul, nesigur de nimic, dezechilibrat. Sistemul limbic vibrând sub impactul întregii sale vieţi, sub impactul Maiei, cea atât de frumoasă şi de afurisită. Cât de mult dorea s-o vadă fericită, dar ce să facă? Maia îşi trăia nefericirea cu maximă intensitate. Se putea spune că asta o făcea fericită. Sau întreagă. Poate că simţea tot timpul acea superdeplinătate afectivă, atât de incomodă! Oho! Era atât de uşor, *mult mai uşor* să fii flegmatic. Cu toate acestea, Maia era

atât de plină de viaţă! Felul în care îi scosese din Haos, ducându-i spre sud, către refugiul din Zygote… Câtă forţă! Toate femeile astea puternice, înfruntând vicisitudinile şi greutăţile vieţii, făcându-i faţă şi simţind-o fără s-o refuze, fără să se apere, doar acceptând-o şi continuând să trăiască… John, Frank, Arkadi, până şi Michel, toţi avuseseră un mare optimism, pesimism, idealism, propriile mitologii pentru a masca durerea existenţei, toate ştiinţele diferite pe care le stăpâneau. Totuşi acum erau morţi, ucişi într-un fel sau altul, lăsându-le pe Nadia, Maia şi Ann s-o ducă mai departe, tot mai departe. Fără îndoială că el era un om norocos să aibă nişte surori atât de rezistente. Până şi Phyllis, da, într-un fel, avusese rezistenţa prostului, descurcându-se destul de bine, binişor, în sfârşit, descurcându-se o vreme. Fără să renunţe niciodată. Fără să recunoască niciodată nimic. Protestase împotriva torturării lui. Spencer îi spusese. Spencer şi toate orele de aerodinamică petrecute împreună! La mult prea multe pahare de whisky, Spencer îi povestise cum se dusese ea la şeful securităţii din Kasei, solicitând eliberarea lui, un tratament decent, chiar şi după ce el, Sax, o trântise la pământ, aproape omorând-o cu oxid azotic, şi după ce o minţise chiar în propriul ei pat. Se părea că Phyllis îl iertase, şi Spencer n-o iertase niciodată pe Maia pentru uciderea ei, deşi se prefăcea că o iertase. Dar Sax o iertase, cu toate că ani de-a rândul se comportase de parcă n-ar fi iertat-o, pentru a avea un fel de ascendent asupra ei. Ah, ce încurcătură recombinatorie ciudată făcuseră din vieţile lor, ca rezultat al prelungirii exagerate a acestor vieţi. Sau poate că întotdeauna se petreceau astfel de lucruri într-un sat. Dar câtă tristeţe şi trădare! Poate că memoria era declanşată de pierdere, deoarece totul fusese inevitabil pierdut. Dar ce se întâmpla cu bucuria? Încercă să-şi amintească. Te puteai întoarce în trecut pe baza unor categorii afective?

Interesantă idee! Era posibil aşa ceva? De exemplu, când, mergând prin sălile conferinţei pentru terraformare, văzuse afişul care aprecia la douăsprezece grade Kelvin contribuţia calorică a Cocktailului Russell; sau ca atunci, la Echus Overlook, când se trezise şi constatase că Marea Furtună se oprise, iar cerul roz strălucea de lumina soarelui; când văzuse chipurile oamenilor din tren, atunci când porneau din gara Lybia; ori când fusese sărutat în ureche de Hiroko la baie, într-o zi de iarnă, în Zygote, când toată după-amiaza fusese seară. Hiroko! Ah! Ah! Se zgribulise de frig, destul de vexat la gândul că va fi ucis de o furtună tocmai

când lucrurile deveneau interesante, încercând să găsească o modalitate de a-şi chema maşina la el, deoarece se părea că nu va putea ajunge până la ea. Iar arunci, Hiroko îşi făcuse apariţia din ninsoare, o siluetă scundă într-un costum spaţial de culoare ruginie, strălucind în furtuna albă, cu fulgii zburând orizontal, cu urletul vântului atât de puternic încât până şi microfonul din cască se auzea doar ca o şoaptă. „Hiroko?” strigase el atunci, zărindu-i chipul prin vizorul acoperit de zloată. Iar ea răspunsese „Da!” şi-l trăsese în sus de încheietura mâinii, ajutându-l să iasă. Mâna aceea pe încheietura mâinii lui! O *simţise.* Şi uite-aşa ieşise din crevasă, ca viriditas însăşi, forţa verde inundându-i trupul, prin zgomotul alb, electricitatea statică albă trecând pe lângă el ca lapoviţa, strânsoarea ei caldă şi puternică, la fel de deplină ca şi plenul însuşi. Îl condusese înapoi la maşină, îi salvase viaţa, apoi dispăruse din nou. Indiferent cât de sigur fusese Desmond de moartea ei la Sabishii, indiferent cât de convingătoare erau argumentele lui, indiferent de câte ori alpinişti la ananghie avuseseră halucinaţii, Sax ştia mai bine, datorită mâinii aceleia de pe încheietura mâinii lui, datorită acelei vizite neaşteptate pe ninsoare, că fusese chiar Hiroko, în carne şi oase, la fel de reală ca stânca. În viaţă! Aşa că se putea sprijini pe acea cunoaştere, putea *să ştie ceva.* În infiltrarea neînţeleasă a inexplicabilului în toate, el se putea baza pe un fapt ştiut. Hiroko era în viaţă. Porneşte de la asta şi continuă, construieşte pe asta. Iată axioma unei vieţi de bucurie. Poate că avea să-l convingă şi pe Desmond, oferindu-i această linişte.

Era din nou afară, căutându-l pe Lupul de Preerie, sarcină de loc uşoară. Oare ce îşi amintise Desmond despre Underhill? Viaţa în ascuns, discuţiile în şoaptă, echipa de la fermă, dispărută, apoi colonia pierdută, cum se furişa împreună cu ei, străbătând suprafaţa planetei în maşini camuflate în bolovani, cum era iubit de Hiroko, cum zbura, noaptea, într-un balon invizibil, jucând pe degete acţiunile semilegale, organizând Rezistenţa împreună – Sax aproape că îşi amintea el însuşi de toate astea, atât de vii erau în sufletul lui. Transfer telepatic al tuturor întâmplărilor între ei toţi: o sută la pătrat, în pătratul de camere boltite. Nu. Ar fi fost prea mult. Doar imaginaţia realităţii altcuiva şi era suficient de uluitoare, reprezentând toată telepatia de care aveai nevoie sau pe care o puteai mânui.

Dar unde dispăruse Desmond? Nicio şansă de a afla. Lupul de Preerie nu putea fi niciodată găsit. Avea să iasă el la iveală,

atunci când îi va face plăcere. Deocamdată, la nord-vest de piramide şi de Sectorul Alchimiştilor se afla scheletul unui modul de amartizare foarte vechi, făcând, probabil, parte din echipamentul sosit anterior debarcării, cu vopseaua căzută de pe suprafeţele metalice şi încrustat cu sare. Începutul speranţelor lor, acum un schelet de fier vechi, adică nimic. Hiroko îl ajutase să-l descarce.

Înapoi, în Sectorul Alchimiştilor, toate maşinile din vechile clădiri erau oprite, dezolant de demodate, până şi foarte deşteptul procesor Sabatier. Lui Sax îi făcuse plăcere să-l vadă la lucru. Nadia îl reparase într-o bună zi, când toţi ceilalţi erau neputincioşi. Da, femeia aceea micuţă, cu formele rotunde, fredonând o melodie oarecare dintr-o lume doar a ei, comunicând cu maşina, pe vremea când maşinile puteau fi înţelese. Mulţumesc lui Dumnezeu pentru Nadia, ancora care-i ţinea pe ei toţi în legătură cu realitatea, singura pe care se puteau baza întotdeauna. Lui Sax îi venea s-o îmbrăţişeze pe această cea mai iubită soră a lui care se părea că se afla în parcul auto, încercând să pună în funcţiune un buldozer piesă de muzeu.

Dar acolo, la orizont, se vedea o siluetă îndreptându-se spre vest, peste o movilă. Era Ann. Oare se învârtise în jurul orizontului, mergând tot timpul? Sax alergă spre ea, împiedicându-se la fel cum ar fi făcut în prima săptămână. O ajunse încet, respirând cu greutate.

– Ann! Ann!

Ea se întoarse iar el văzu teama aceea instinctivă pe faţa ei, ca pe faţa unui animal hăituit. El era o creatură de care trebuia să fugi; iată ce fusese pentru ea.

– Am făcut greşeli, spuse când se opri în faţa ei.

Puteau vorbi în aer liber, în aerul făcut de el, în ciuda obiecţiilor ei. Deşi era încă destul de rarefiat pentru ca din pricina asta să respiri anevoie.

– N-am văzut frumuseţea... până când a fost prea târziu. Îmi pare rău. Iartă-mă! Iartă-mă!

O, mai încercase să i-o spună, în maşina lui Michel, când potopul era în toi, în Zygote, în Tempe Terra, dar niciodată nu mersese. Ann şi Marte, strâns legaţi, iar el nu găsea niciun fel de scuză pentru Marte, fiecare apus era atât de frumos, şi în fiecare minut al zilei culoarea cerului căpăta o anumită nuanţă de acuarelă, semnul albastru al puterii şi responsabilităţii lor, locul

lor în Cosmos şi forţa lor înăuntrul acestuia, atât de mică şi totuşi atât de însemnată. Aduseseră viaţa pe Marte şi era bine. De asta, Sax era sigur.

Dar faţă de Ann simţea nevoia să-şi ceară scuze. Pentru anii aceia de elan misionar, pentru forţa utilizată pentru *a o determina* să fie de acord, pentru vânătoarea fiarei sălbatice a refuzului ei, pe care să o ucidă. Îmi pare rău pentru toate astea, foarte rău! Avea obrajii uzi de lacrimi, iar Ann se uita la el într-un fel… exact aşa cum îl privise pe stânca aceea rece din Antarctica, atunci când îl refuzase pentru prima dată. Şi totul îi revenise acum în minte, rămânând în el. Trecutul lui.

– Îţi mai aminteşti? o întrebă curios, trecând fără ocolişuri la acel nou fir de gândire. Am mers împreună până la Lookout Point… adică, unul după altul, dar pentru a ne întâlni, pentru a discuta între patru ochi. Am plecat separat… ştii cum era atunci… perechea aceea de ruşi care se certaseră şi fuseseră trimişi acasă. Toţi ascundeam de cei de la selecţie tot ce se putea.

Râse, înecându-se, la amintirea începuturilor lor atât de lipsite de raţiune. Atât de potrivite! Iar de atunci totul se desfăşurase în aşa fel încât să se menţină pe linia unui asemenea început. Veniseră pe Marte şi jucaseră din nou totul exact aşa cum fusese jucat mai înainte. Nu era nimic altceva decât recidivarea unor caracteristici, repetarea unor scheme.

– Stăteam acolo, iar eu am crezut că ne înţelegem şi ţi-am prins mâna dar tu ţi-ai retras-o. Nu ţi-a plăcut. M-am simţit… m-am simţit prost. Ne-am întors separat şi n-am mai vorbit aşa, în felul acela, niciodată. Apoi te-am hăituit tot timpul, şi m-am gândit că e din cauza… din cauza…

Sax făcu un semn cu mâna către cerul albastru.

– Mi-aduc aminte, spuse ea…

Îl privea cruciş. Sax se simţi şocat. Nu se făcea să-i spui „Mi-aduc aminte” unei iubiri pierdute din tinereţe. Care încă durea. Cu toate astea, iat-o acolo, uitându-se surprinsă la chipul lui.

– Da, numai că nu s-a întâmplat chiar aşa, spuse ea, încruntându-se. Eu am fost. Vreau să spun că mi-am pus mâna pe umărul tău. Îmi plăcea de tine, aveam impresia că am putea deveni… Dar tu ai tresărit! Ha, ai sărit de parcă te-aş fi împuns cu o ţepuşă pentru vite! Electricitatea statică era foarte proastă acolo, totuşi…

Ann râse scurt, apoi continuă.

– Dar nu. Erai chiar tu. Tu n-ai… M-am gândit că nu e felul tău. Şi nu era nici al meu! Într-un fel, ar fi trebuit să meargă, tocmai de aceea. Dar n-a mers. Pe urmă am uitat de toate astea.

– Nu! exclamă Sax.

Dădu din cap, într-o încercare primitivă de a-şi reformula gândurile, de a-şi aminti. Continua să vadă în teatrul minţii lui momentul acela neplăcut de la Lookout Point, întreaga întâmplare clară, cuvânt cu cuvânt, gest cu gest. „E un câştig net în ceea ce priveşte ordinea”, afirmase el, încercând să explice scopul ştiinţei. Iar ea spusese: „Pentru asta, eşti capabil să distrugi întreaga înfăţişare a unei planete.” Îşi amintea foarte bine.

Dar mai era expresia aceea de pe chipul Annei, acum, când îşi amintea incidentul, expresia unei fiinţe stăpânind întru totul un moment din trecutul ei, trăind din plin acea erupţie. Evident că şi ea îşi aducea aminte. Totuşi Ann îşi amintea ceva diferit decât el. Unul dintre ei trebuia să nu aibă dreptate, nu?

– Oare… începu el, nevoit să se oprească din nou. Oare să fi fost atât de neîndemânatici încât să evităm amândoi să… să ne deschidem…

Ann râse.

– Şi să plecăm amândoi, fiecare respins de celălalt? întrebă Ann, râzând din nou. Păi chiar aşa şi este.

Sax râse şi el. Se uitară amândoi către cer şi râseră.

Dar apoi Sax dădu din cap, întristat până la agonie. Indiferent ce se întâmplase… în sfârşit… n-avea de unde să ştie. Până şi cu erupţia aceea de memorie, ca o fântână arteziană, ca una dintre erupţiile catastrofale, tot nu exista vreo modalitate de a şti cu siguranţă ce se întâmplase cu adevărat.

Ceea ce îi dădu un alt fior. Dacă nu se putea încrede în veridicitatea atâtor amintiri năvalnice, dacă o amintire crucială ca aceea era acum pusă sub semnul îndoielii, ce se întâmpla cu celelalte? Cum era cu Hiroko, în timpul furtunii, conducându-l până la maşină, ţinându-l de încheietura mâinii? Oare şi asta să fi fost… Nu. Mâna aceea de pe încheietura lui… Dar mâna Annei chiar că se îndepărtase brusc de el. Era o amintire somatică de o realitate la fel de solidă, la fel de fizică, un eveniment cinetic care avea să fie păstrat de trupul lui, în configuraţia celulelor, câtă vreme avea să-i mai rămână de trăit. Mâna aceea trebuia neapărat să fi fost adevărată, iar ei amândoi trebuia să fi fost adevăraţi. Şi ce-i cu asta?

Ei bine, ăsta era trecutul. Fiind acolo şi nefiind. Întreaga lui viaţă.

Asta dacă nimic nu era adevărat în afară de acel moment, momentul Planck după momentul Planck, o membrană inimaginabil de subţire a devenirii, situată între trecut şi viitor, o vâlvătaie de culori. Firul unui gând, pierdut în procesul de gândire. Realitatea, atât de gingaşă, atât de imperceptibil de prezentă! Exista oare ceva de care să se poată ţine?

Încercă să spună ceva din toate astea, se bâlbâi, nu reuşi, iar în cele din urmă renunţă.

– Ei bine, începu Ann, după toate aparenţele înţelegându-l, bine că ne amintim chiar şi atât. Vreau să spun că suntem de acord că ne-am dus acolo. Am avut nişte idei, dar n-au mers. S-a întâmplat ceva, probabil neînţeles de niciunul dintre noi în acel moment, aşa că nu e nicio surpriză că nu ne amintim cum trebuie în clipa aceea sau că ne amintim în mod diferit. Pentru a ne reaminti o întâmplare trebuie să o înţelegem.

– Adevărat?

– Aşa cred. De-asta copiii de doi ani nu-şi aduc aminte. Simt totul la maximă intensitate, dar nu îşi aduc aminte pentru că nu înţeleg cu adevărat.

– Poate…

Sax nu era sigur că memoria funcţiona chiar astfel. Amintirile de la începutul copilăriei erau imagini eidetice, ca nişte plăci fotografice expuse. Dar dacă era adevărat, atunci poate că el avea dreptate, pentru că înţelesese cu siguranţă apariţia lui Hiroko în furtună, mâna ei… Chestiile astea ţinând de inimă, în violenţa furtunii…

Ann făcu un pas spre el şi îl îmbrăţişă. Sax îşi întoarse faţa într-o parte, apăsându-şi urechea de clavicula ei. Era o femeie înaltă. Îi simţi trupul lipit de al lui şi îi răspunse la îmbrăţişare, strângând-o puternic, îţi vei aminti de asta toată viaţa ta, îşi spuse el. Ann îl îndepărtă de ea, continuând să-l ţină de braţe.

– Acesta e trecutul, spuse ea. Nu cred că explică ce s-a întâmplat între noi pe Marte. Aceea a fost altă treabă.

– Poate…

– Nu am căzut de acord, dar am avut aceleaşi… aceleaşi condiţii. Aceleaşi lucruri au avut importanţă pentru amândoi. Mi-aduc aminte când ai încercat să mă faci să mă simt mai bine, în maşina aceea, prin Marineris, în timpul inundaţiei produse de erupţia acviferului.

– La fel şi tu, atunci când Maia urla la mine, după moartea lui Frank.

– Da, spuse ea, gândindu-se la cele întâmplate.

Câtă putere de reamintire dovediseră pe parcursul acestor ultime ore uimitoare! Maşina aceea fusese un creuzet, toţi se metamorfozaseră în interiorul ei, fiecare în felul lui.

– Cred că aşa am procedat, continuă Ann. Nu era cinstit, doar încercai s-o ajuţi. Iar expresia aceea de pe chipul tău…

Stăteau acolo, uitându-se la structurile joase, risipite peste tot, care formau oraşul Underhill.

– Şi iată unde am ajuns, spuse Sax, în cele din urmă.

– Da, iată unde am ajuns.

Neplăcut moment! Încă un moment neplăcut! Asta însemna viaţa alături de altcineva: un moment neplăcut după altul. De voie, de nevoie, trebuia să se obişnuiască. Făcu un pas înapoi. Se aplecă spre Ann, îi prinse mâna şi o strânse puternic. Apoi îi dădu drumul. Ann zise că vrea să meargă pe lângă arcada Nadiei, până la zona intactă de la vest de Underhill. Trăia o erupţie de memorie mult prea puternică pentru a se concentra asupra prezentului. Simţea nevoia să se plimbe.

Sax o înţelese. Ann se îndepărtă, făcându-i un semn cu mâna. Un semn cu mâna! Şi deodată Sax îl văzu pe Lupul de Preerie acolo, lângă piramidele de sare atât de strălucitoare în lumina după-amiezei. Simţind gravitaţia planetei Marte pentru prima dată după zeci de ani, Sax sări până la omul acela mărunt, singurul din Prima Sută care fusese mai scund decât el. Fratele lui de arme.

Împleticindu-se dintr-un loc într-altul prin propria lui viaţă, surprins, la fiecare pas, în altă parte, Lupul de Preerie purta pe chip o expresie destul de greu de desluşit. Cu toate acestea, iată-l, mai vibrant ca oricând, cu nenumărate faţete, ca Deimos, părând a pulsa la fel, în toate formele lui trecute. Cel puţin Desmond semănase tot timpul cu el, mai mult sau mai puţin. Dumnezeu ştia cum arătase Sax în ochii celorlalţi sau ce-ar fi văzut el însuşi dacă s-ar fi uitat într-o oglindă. Ideea era ameţitoare, chiar ar fi fost interesant s-o experimenteze, adică să se uite într-o oglindă şi în acelaşi timp să-şi amintească ceva din tinereţea lui. Poate că imaginea s-ar fi distorsionat. Desmond, un trinidadian de origine indiană, spunea acum ceva, greu de înţeles, despre extazul adâncurilor – şi nu era limpede dacă se

referea la medicamentul pentru memorie sau la vreo întâmplare din tinereţea lui. Sax dorea atât de mult să-i spună că Hiroko trăieşte, dar exact în clipa în care cuvintele i se adunaseră pe vârful limbii, renunţă. Desmond părea atât de fericit în clipa aceea, încât nu l-ar fi crezut. N-ar fi făcut decât să-l supere. Cunoaşterea prin experienţă nu se putea întotdeauna traduce în cunoaştere discursivă, ceea ce era păcat, dar nu era nimic de făcut. Desmond nu l-ar fi crezut, pentru că nu simţise mâna aceea pe încheietura mâinii lui. Şi, la urma urmei, de ce să-l creadă?

Îşi continuară drumul către Cernobîl, discutând despre Arkadi şi Spencer.

– Îmbătrânim, spuse Sax.

Desmond hohoti. Încă avea un râs cum nu se putea mai alarmant, molipsitor totuşi, iar Sax râse şi el.

– *Îmbătrânim? Îmbătrânim?*

La vederea micului lor Rickover îi cuprinse un adevărat paroxism. Cu toate astea, reacţia le era curajoasă, patetică, stupidă şi inteligentă totodată. Sistemele lor limbice erau încă supraîncărcate, constată Sax, şi răsunau cu toate acele emoţii deodată. Întregul lui trecut devenea tot mai limpede, într-un fel de suprapunere simultană de secvenţe, fiecare eveniment cu încărcătura sa afectivă unică, izbucnind acum, toate în acelaşi timp. Se simţea atât de plin, atât de plin! Poate mai plin decât… decât ce? Decât mintea? Decât sufletul? Mai plin decât se simţea capabil. *Revărsându-se,* da aşa se simţea.

– Desmond, mă revărs.

Desmond nu făcu decât să râdă şi mai tare.

Viaţa sa depăşise brusc propria lui capacitate de a o simţi toată. Dar atunci asta ce mai era? Ce senzaţie mai era şi asta? Un zumzet limbic, şuieratul asurzitor al vântului printre conifere sus, pe munte, ca atunci când stătea într-un sac de dormit, noaptea, în Munţii Stâncoşi, auzind cum zăngăne vântul printre acele de pin… Foarte interesant. Poate doar un efect al medicamentului, care avea să treacă, deşi spera că existau şi efecte care să dureze, şi cine ar fi putut spune dacă şi acest aspect va dăinui, ca parte integrantă a întregului? Aşadar, dacă îţi puteai aminti trecutul, iar trecutul era foarte lung, atunci aveai să te simţi neapărat foarte plin, plin de experienţe şi emoţii, poate până la punctul în care va fi fost probabil greu să simţi mult mai mult. Chiar nu se putea? Sau, cine ştie, totul avea să fie

simţit mai intens decât se cădea; poate că, din neglijenţa lui, îi transformase pe toţi în nişte fiinţe oribil de sentimentale, zdrobite de durere dacă striveau o furnică sau plângând de bucurie la vederea răsăritului de soare? Ar fi fost regretabil. Ce-i destul e destul; sau chiar mai mult de atâta. Iar o mâncare pe săturate valorează cât un ospăţ. De fapt, Sax fusese totdeauna convins că amplitudinea reacţiei afective pe care o vedea la cei din jurul lui putea fi respinsă fără nicio mare pierdere pentru omenire. Desigur, nu mergea să încerci conştient să diminuezi emoţiile omului; asta ar fi fost represiune, sublimare, având ca rezultat o creştere a presiunii în altă parte. Curios cât de folositor continua să fie modelul, formulat de Freud, al minţii ca un motor cu aburi: compresie, ventilaţie, întreaga aparatură, ca şi cum creierul ar fi fost proiectat de James Watt. Dar modelele reductive erau utile, aflându-se chiar în inima ştiinţei. Iar el de multă vreme simţise nevoia să mai reducă presiunea aburului.

Aşa că Sax şi Desmond se plimbau în jurul reactorului, aruncând cu pietre în el, râzând, vorbind repede, întretăiat. Nu era tocmai o conversaţie, ci o transmisie simultană, amândoi fiind absorbiţi de propriile lor gânduri. Rezultatul era o discuţie foarte dezordonată, dar prietenească. Era reconfortant pentru fiecare dintre ei să audă şi pe altcineva părând atât de tulburat. Şi, una peste alta, Sax simţea o mare plăcere să fie atât de aproape de acest om, în atâtea privinţe atât de deosebit de el, iar acum bătând câmpii împreună cu el despre şcoală, despre peisajele din regiunea polară sudică sau despre parcurile de pe *Ares.* Oricum, ce li se întâmpla era foarte asemănător.

– Toţi trecem prin aceleaşi lucruri.

– Adevărat! Adevărat!

Curios cum asta nu-i afecta pe oameni mai mult.

Până la urmă, se întoarseră în parcul de trailere, mergând mai încet când îl străbăteau, reţinuţi de pânzele de păianjen tot mai groase ale asociaţiilor din trecut. Era aproape de apus. În încăperile boltite, oamenii se agitau, pregătind cina. Majoritatea fuseseră mult prea tulburaţi pentru a mânca în timpul zilei, iar medicamentul părea să fie un uşor inhibitor al poftei de mâncare, dar acum toţi erau flămânzi. Maia începuse să pregătească o mare tocană, curăţind şi tăind cartofii şi aruncându-i în oală. Borş? Tocană de peşte? Prevăzătoare, pornise un robot de pâine în cursul dimineţii, iar acum mirosul de drojdie umplea încăperile încălzite.

Se adunară în camera mare, dublă, din colţul de sud-vest, încăperea în care Sax şi Ann avuseseră celebra dezbatere de la începutul efortului oficial de terraformare. Sax spera că Ann n-o să-şi aducă aminte de asta atunci când va intra în cameră. Doar că o înregistrare video a dezbaterii se derula deja pe micul ecran din colţ. În sfârşit. Ann avea să apară la scurtă vreme după lăsarea întunericului, ca de obicei. Această constanţă a ei le făcea tuturor plăcere. Într-un sens, le dădea posibilitatea să-şi spună: „Iată-ne. Ceilalţi sunt plecaţi astă-seară, altfel totul ar fi neschimbat. O seară obişnuită la Underhill. Conversaţii despre muncă, despre diferitele şantiere. Mâncare, vechile chipuri cunoscute. De parcă Arkadi, John sau Tatiana ar fi putut intra pe uşă în orice clipă. La fel ca Ann, exact la timp, tropăind ca să-şi încălzească picioarele, ignorându-i pe ceilalţi. Ca de obicei.

Dar Ann veni şi se aşeză lângă el. Tot lângă el mâncă tocana provensală pe care obişnuia să o facă şi Michel. În tăcerea ei obişnuită. Totuşi, oamenii se uitau la ei. Nadia îi privea cu lacrimi în ochi. Sentimentalism permanent. Asta ar fi putut reprezenta o problemă.

Mai târziu, în zăngănitul vaselor şi sunetul glasurilor – toţi vorbeau în acelaşi timp, iar uneori lui Sax i se părea posibil să-i înţeleagă pe toţi deodată – cu tot zgomotul acela, Ann se lipi de el şi zise:

– Unde mergi după asta?

– Ei bine, începu el, simţindu-se, deodată, din nou nervos. Nişte colegi din Da Vinci m-au invitat să… să *navighez.* Să probez o ambarcaţiune nouă pe care au proiectat-o pentru mine, pentru expediţiile pe mare. O navă cu pânze. Pe Chryse… pe *Golful* Chryse.

– Aha!

Teribilă tăcere, cu tot zgomotul din jur.

– Pot să te însoţesc?

Senzaţie de fierbinţeală pe faţă; umflarea capilarelor. Foarte straniu. Dar să nu uite să vorbească.

– O, da!

După masă, toţi stăteau pe unde puteau, gândindu-se, discutând, amintindu-şi, sorbind din ceaiul făcut de Maia. Maia arăta mulţumită că avea grijă de ei. Mult mai târziu, în noapte, când aproape toţi continuau să stea tolăniţi pe fotolii sau adunaţi pe lângă radiator, Sax hotărî să se ducă până în parcul de

trailere, unde îşi petrecuseră primele câteva luni. Doar să arunce o privire.

Nadia se afla deja acolo, întinsă pe una dintre saltele. Sax cobori şi el una de pe perete. Da, chiar vechea lui saltea. Apoi sosi Maia, după care şi ceilalţi, trăgându-l după ei pe nehotărâtul şi – s-ar fi putut spune – speriatul Desmond, aşezându-l pe o saltea la mijloc, adunându-se în jurul lui, unii pe vechile lor saltele, alţii – care dormiseră în alte trailere – pe saltelele libere, care fuseseră ocupate de cei acum dispăruţi. Un singur trailer îi adăpostea destul de uşor. Iar la un moment dat, în miez de noapte, toţi erau întinşi pe saltele, alunecând pe panta lentă şi neregulată care ducea spre somn. Peste tot, oamenii adormeau în paturile lor. Până şi asta era o amintire, somnoroasă şi caldă. Aşa fusese întotdeauna: să te afunzi ca într-o baie în mijlocul prietenilor tăi, ostenit de muncă. O, munca aceea atât de interesantă, de construire a unui oraş, a unei lumi! Somn, memorie, somn, trup… Cufundă-te, mulţumit, în clipă, şi visează.

* * *

Ieşiră din canion într-o zi senină, dar cu vânt, Ann la cârmă şi Sax la ancora de la prova catamaranului nou şi lustruit, asigurându-se că palancul fixase ancora, care era atât de plină de noroi anaerobic de pe fund, încât Sax se zăpăci şi pierdu o vreme aplecat peste balustradă, studiind eşantioane cu lupa din trusa de la mână. Noroiul conţinea o mare cantitate de alge moarte şi alte organisme de pe fund. Se punea o problemă interesantă: toate acestea erau sau nu tipice pentru fundul Mării Nordice sau se limitau, din anumite motive, la împrejurimile Golfului Chryse ori ale Fiordului Florentine şi, în general, la apele mai puţin adânci?…

– Sax, vino încoace, strigă Ann. Tu eşti acela care ştie să navigheze.

– Aşa şi este.

De fapt, calculatorul ambarcaţiei ar fi făcut totul, la cea mai generală comandă. De exemplu, i s-ar fi putut spune, „Mergi la Rhodos”, şi navigatorii n-ar mai fi avut nimic de făcut pentru tot restul săptămânii. Dar lui Sax ajunsese să-i placă senzaţia pe care i-o dădea echea în podul palmei. Aşa că abandonă pentru altă dată depunerile de pe ancoră, întorcându-se în cabina largă şi joasă, suspendată între cele două carene înguste.

– Priveşte, Da Vinci e pe punctul de a dispărea la orizont.

– Da…

Punctele exterioare ale marginii craterului erau singurele părţi din Insula Da Vinci încă vizibile deasupra apei, deşi nu se aflau la o distanţă mai mare de douăzeci de kilometri. Exista o anumită intimitate pe o planetă mică. Iar ambarcaţia era foarte rapidă. Plana deasupra apei, cu cincizeci de kilometri pe oră, indiferent de puterea vântului, iar carenele aveau chile cu tangoane, care se întindeau şi se aşezau în diferite forme, ca nişte delfini. Acestea, alături de contragreutăţile glisante de pe bara transversală, menţineau în contact cu apa carena expusă vântului, iar pe cealaltă o împiedicau să se afunde prea mult. În felul acesta, chiar şi pe vânturi de putere moderată, ca acela care le umfla acum pânza întinsă, ambarcaţia se avânta pe apă şi luneca deasupra ei ca o sanie cu pânze pe gheaţă, deplasându-se cu o viteză doar cu câteva procente mai mică decât a vântului. Uitându-se peste pupă, Sax văzu că, de fapt, doar o foarte mică porţiune din suprafaţa carenelor era în contact cu apa. După cât se părea, cârma şi chilele erau singurele lucruri care îi împiedicau să-şi ia zborul. Văzu dispărând ultimele urme din Insula Da Vinci, dincolo de un orizont crestat care sălta, nu mai departe de patru kilometri de ei. Se uită la Ann. Care ţinea strâns cârma, privind înapoi, la tapiseria albă, scânteietoare, în formă de V, lăsată de barcă pe suprafaţa apei.

– Ai mai fost vreodată pe mare? întrebă Sax, vrând să spună în largul mării.

– Nu…

– Aha…

Îşi continuară drumul spre nord, în largul Golfului Chryse. Insula Copernicus apăru deasupra apei, în dreapta lor, apoi Insula Galileo, în spatele acesteia. Şi ambele se retraseră din nou sub orizontul albastru. În zare, valurile se vedeau distinct, separate, astfel încât orizontul nu era o linie albastră, dreaptă, pe fondul cerului, ci mai degrabă o varietate în permanentă schimbare de creste de val, apărând una după alta, într-o succesiune rapidă. Hula de fund venea dinspre nord, aproape drept în faţa lor, aşa că, atunci când se uitau la babord sau la tribord, linia orizontului era deosebit de zimţată, o linie sinuoasă de apă albastră pe cerul albastru, descriind un cerc mult prea mic ce înconjura catamaranul, de parcă distanţa până la orizonturile de pe Pământ ar fi fost întipărită cu atâta încăpăţânare în mintea lor încât acum, când vedeau lucrurile clar, acestea lăsau totdeauna impresia că se aflau pe o planetă

mult prea mică pentru ele. Cu siguranţă că pe chipul Annei se citea o expresie de maxim disconfort. Se uita la valuri, în timp ce o hulă după alta făceau să se ridice când prova, când pupa. Existau o serie de valuri mai mici, împinse de vânturile de vest, izbind hula în unghiuri aproape drepte şi tulburând valurile mai mari şi mai largi. Fizică în bazinul cu valuri: se vedea, se vedea totul foarte clar, amintindu-i lui Sax de laboratorul situat la etajul al doilea din clădirea cea mai nordică a liceului în care învăţase şi unde orele treceau ca minutele, iar micul bazin era plin de minuni. Aici, hula de fund provenea din mişcarea perpetuă a Mării Nordice în jurul globului, în direcţia est, fiind mai mare sau mai mică în funcţie de vânturile locale care o puteau întări sau i se puteau opune. Gravitaţia scăzută explica apariţia unor valuri mari şi largi, generate rapid de vânturile puternice. Dacă, de exemplu, vântul de azi ar fi devenit mult mai puternic, atunci vălurelele produse de el ar fi ajuns repede mai mari decât hula dinspre nord, acoperind-o complet. Valurile de pe Marea Nordică erau notorii pentru mărimea şi caracterul lor schimbător, ca şi prin combinaţiile-surpriză pe care făceau, deşi era adevărat că se deplasau destul de încet pe suprafaţa apei: dealuri mari, leneşe, ca dunele gigantice ale Câmpiei Vastitas aflată acum departe, sub ei, migrând în jurul planetei. Uneori, într-adevăr, puteau deveni foarte mari. În urma taifunurilor care suflau pe Marea Nordică, fuseseră observate valuri de şaptezeci de metri înălţime.

Această zonă agitată părea să fie prea mult pentru Ann, care arăta chinuită. Sax nu ştia ce i-ar fi putut spune. Se îndoia că părerile lui despre mecanica valurilor ar fi fost cele mai potrivite, deşi subiectul era, desigur, foarte interesant şi continua să-i atragă pe toţi cei preocupaţi de domeniile fizicii. Dar poate că nu în momentul acela. Acum, simpla combinaţie senzorială de apă, vânt, cer părea să fie de ajuns. Poate că tăcerea era de preferat.

Creste de spumă începură să se rostogolească pe coama unora din valurile mai mici, iar Sax verifică imediat sistemul meteo al ambarcaţiei, pentru a afla viteza vântului. În jurul navei avea treizeci şi doi de kilometri pe oră. Deci, asta era viteza aproximativă la care crestele valurilor erau doborâte pentru prima dată. O simplă problemă de tensiune superficială împotriva vitezei vântului, calculabilă de fapt… Da, ecuaţia corespunzătoare din dinamica fluidelor sugera că acestea ar fi trebuit să înceapă să se prăbuşească la o viteză a vântului de

treizeci şi cinci de kilometri pe oră. Iată-le: creste de spumă, izbitor de albe pe fondul apei, care era de un albastru-închis – albastru-de-Prusia, îşi spuse Sax. Astăzi cerul era în cea mai mare parte bleu, bătând uşor în purpuriu la zenit, oarecum albit în jurul soarelui şi cu un luciu metalic între soare şi orizontul de dedesubt.

– Ce faci? îl întrebă Ann, cu o nuanţă de îngrijorare în glas.

Sax îi explică, iar ea îl ascultă într-o tăcere încremenită. Sax nu-şi dădea seama ce se afla în mintea ei. Găsise întotdeauna o alinare în faptul că lumea era explicabilă. Dar Ann... În sfârşit, putea avea ceva simplu, precum răul de mare, sau suferea din pricina a ceva din trecutul ei, care o chinuia. În săptămânile scurse de la experimentul de la Underhill, Sax se trezise de multe ori preocupat de vreo întâmplare din trecut, ridicându-se nepoftită din noianul aflat în mintea lui. Memorie involuntară. Dar pentru Ann, asta putea cuprinde incidente negative, de un fel sau altul. Michel spusese că, în copilărie, Ann fusese tratată în mod necorespunzător. Lui Sax i se părea şi acum mult prea şocant pentru a crede. Pe Pământ, oamenii se purtaseră urât cu femeile. Pe Marte, niciodată. Să fi fost adevărat? Sax nu era sigur, dar avea senzaţia că era adevărat. Asta însemna să trăieşti într-o societate raţională şi justă, asta era una dintre raţiunile principale pentru care Marte reprezenta un lucru bun, o valoare. Poate că în zilele acelea Ann ştia mai multe despre realitatea situaţiei, dar Sax nu se simţea tocmai în largul lui ca s-o întrebe. Evident, ar fi fost contraindicat.

– Eşti groaznic de tăcut, spuse ea.

– Admir priveliştea, răspunse el, repede.

Poate că, la urma urmei, ar fi fost mai bine să-i vorbească despre mecanica valurilor. Îi explică despre hula de fund, despre valurile mai mici, despre modelele de interferenţă negativă şi pozitivă care pot rezulta. Dar apoi îi spuse:

– Ţi-ai amintit multe despre Pământ în timpul experimentului de la Underhill?

– Nu...

– Aha...

Era un fel de represiune, exact opusul metodei psihoterapeutice pe care ar fi recomandat-o, probabil, Michel. Dar ei nu erau motoare cu aburi, şi mai bine ar fi fost să uite unele lucruri. De exemplu, el însuşi trebuia să se străduiască din nou să uite moartea lui John, să-şi amintească acele părţi din

viaţa lui când fusese mult mai sociabil, ca în anii în care lucrase pentru Biotique, la Burroughs. Aşa că, de cealaltă parte a cabinei stătea Contra-Ann sau cea de-a treia femeie de care ea îi vorbise, în vreme ce el era, cel puţin în parte, Stephen Lindholm. Străini, în ciuda acelei surprinzătoare întâlniri de la Underhill. Sau poate tocmai de aceea. Bună, încântat de cunoştinţă.

Îndată ce ieşiră din fiordurile şi dintre insulele de la capătul Golfului Chryse, Sax acţiona mânerul cârmei, iar catamaranul viră spre nord-est, de-a curmezişul valurilor. Apoi vântul ajunse în spatele lor, iar cu rafala următoare pânza de pe catarg înflori în propria-i versiune de spinaker, iar carenele plutiră pe crestele inconsistente ale valurilor, înainte de a rămâne în urma vitezei lor superioare. În faţa lor apăru ţărmul estic al golfului, mai puţin spectaculos decât cel vestic, dar în multe privinţe mai plăcut. Construcţii, turnuri, poduri – era o coastă bine populată, ca majoritatea în zilele acelea. Când coborai de pe Olympus, probabil că toate oraşele te şocau puţin.

După ce trecură de gura largă a Fiordului Ares, Soochow Point se înălţă deasupra orizontului, apoi Insulele Oxia, una câte una. Înainte de sosirea apei, acestea fuseseră Oxia Colles, o serie de dealuri rotunde, care se înălţau exact la înălţimea corespunzătoare pentru a se transforma într-un arhipelag. Sax pătrunse în strâmtorile înguste dintre insulele care aveau aspectul unor movile rotunde şi nu prea înalte, ridicându-se la patruzeci-cincizeci de metri deasupra nivelului mării. Cele mai multe din ele erau nelocuite, exceptând, probabil, prezenţa caprelor, dar pe cele mai mari, mai ales pe cele reniforme, pietrele care acopereau dealurile fuseseră adunate, alcătuind acum ziduri care împărţeau pantele în parcele cultivate şi păşuni. Aceste din urmă insule erau irigate, acoperite de livezi verzi, încărcate de rod, sau de izlazuri punctate cu oi sau cu vaci miniaturale. Harta maritimă dădea numele tuturor acestor insule: Kipini, Wahoo, Wabash, Naukan, Libertad. Citindu-le, Ann îşi exprimă nemulţumirea.

– Sunt numele craterelor situate în mijlocul golfului, sub apă.

– Aha…

Totuşi erau insule frumoase. Satele de pescari de pe ţărm aveau casele văruite, cu obloane şi uşi albastre, din nou stilul întâlnit pe ţărmurile Mării Egee. Într-adevăr, pe un boţ de deal înalt se ridica, semeţ, un mic templu doric cu baza pătrată.

Ambarcaţiunile situate jos, în golf, erau mici goelete sau pur şi simplu bărci cu vâsle şi luntre pescăreşti. În trecere, Sax arăta când spre o moară de vânt de pe o culme de deal, când spre o pajişte pe care păşteau lame.

Apoi discutară despre populaţia de acolo, relaxat, fără niciun fel de tensiune ascunsă; despre Zo, despre vagabonzi şi despre straniul lor stil de viaţă – vânători-culegători şi apoi cumpărători la oraş – despre nomazii agricoli care se deplasau de la o recoltă la alta ca lucrători-migratori proprietari ai fermelor, despre fertilizarea încrucişată a tuturor acestor stiluri, despre noile aşezări pământene care îşi făceau loc în peisaj, despre numărul tot mai mare de aşezări portuare. Departe, în mijlocul golfului, dădură peste una dintre noile aşezări urbane – un vas cât o adevărată insulă plutitoare, cu o populaţie de mii de oameni, prea mare pentru a pătrunde în arhipelagul Oxia, părând a traversa golful către Nilokeras sau coborând, poate, către fiordurile din sud. Pe măsură ce terenul de pe întreaga suprafaţă a lui Marte se aglomera tot mai mult, iar posibilitatea oamenilor de a se stabili definitiv într-un loc era tot mai limitată de Tribunale, tot mai mulţi oameni se mutau pe Marea Nordică, făcând din astfel de oraşe plutitoare domiciliul lor permanent.

– Hai să-l vizităm, zise Ann. Se poate?

– Nu văd de ce nu, răspunse Sax, surprins de solicitarea ei. Sunt sigur că-i putem ajunge din urmă.

Întoarse cataramanul şi porni pe o rută în zigzag spre sud şi apoi spre vest, către oraş, solicitând la maxim ambarcaţia pentru a-i impresiona pe ceilalţi navigatori. În mai puţin de o oră, ajunseră la flancul rotunjit al oraşului, lung de circa doi kilometri şi înalt de cincizeci de metri. Un doc, situat chiar deasupra nivelului apei, era prevăzut cu o porţiune care se putea ridica, asemenea unui elevator deschis, iar după ce urcară pe doc şi îşi legară catamaranul de acesta, trecură pe acea porţiune înconjurată de balustrade, fiind ridicaţi pe puntea aşezării plutitoare.

Puntea se dovedi aproape la fel de lată cât era de lungă, zona centrală fiind acoperită de o fermă cu o mulţime de arbori mici risipiţi pe toată suprafaţa ei, aşa că era greu să vezi până pe partea cealaltă. Cu toate acestea, din ceea ce se întrezărea, era limpede că circumferinţa punţii era o stradă sau arcadă, dreptunghiulară, având de ambele părţi construcţii cu două până la patru etaje. Clădirile dinspre exterior aveau pe acoperişuri

catarge şi morişti eoliene, iar cele din interior dădeau spre deschideri largi, unde parcurile şi piaţetele conduceau către culturile şi livezile fermei şi către un bazin mare, cu apă dulce. Un oraş plutitor, amintind oarecum de oraşele fortificate din Toscana renascentistă, atâta doar că era extraordinar de curat şi ordonat – la fel de pus la punct cum îi stătea bine oricărui vapor. Un grup redus de cetăţeni ai navei îi întâmpină în piaţa care dădea spre doc, iar când aceştia aflară cine le erau oaspeţii, se arătară cum nu se poate mai entuziaşti. Insistară ca nou-veniţii să rămână la masă, iar câţiva îi conduseră într-o plimbare pe navă „Sau cât de departe vreţi vrea să mergeţi; avem o promenadă frumoasă."

Li se spuse că era o aşezare mică. Populaţia? Cinci mii. De la lansarea la apă, fuseseră aproape independenţi.

– Obţinem singuri cea mai mare parte din mâncarea de care avem nevoie, iar în rest pescuim. Avem acum unele neînţelegeri cu alte oraşe privitor la pescuitul exagerat al anumitor specii. Ne ocupăm de policulturi perene, cultivând noi varietăţi de porumb, floarea-soarelui, soia şi aşa mai departe, toate combinate şi culese robotizat, deoarece recoltatul e o muncă istovitoare. În sfârşit, dispunem de tehnologii care ne îngăduie să stăm acasă în loc să ne ducem la cules. La asta am ajuns. Mai există la bord şi o mulţime de întreprinderi mici. Astfel, avem secţii de vinificaţie (vedeţi viile de colo), tot aşa cum avem podgoreni şi distilerii de coniac. Treburile astea le facem manual. Mai sunt şi ateliere de fabricat semiconductori cu funcţii speciale, precum şi un renumit atelier de biciclete.

– În cea mai mare parte a timpului, colindăm Marea Nordică. Uneori, se stârnesc furtuni de-a dreptul violente, dar nava noastră e atât de mare, încât le facem faţă destul de uşor. Cei mai mulţi dintre noi au locuit aici în toţi cei zece ani de când există nava. E o viaţă nemaipomenită, cu toate că e la fel de plăcut să tragem şi la mal din când în când. În fiecare an, la Ls 0, venim la Nilokeras pentru sărbătoarea primăverii. Vindem ce am produs şi ne reaprovizionăm, ne distrăm toată noaptea, după care ne întoarcem în larg.

– Nu ne trebuie altceva decât vântul, lumina solară şi niţel peşte. Tribunalelor le place de noi, fiind de acord că producem asupra mediului un impact minim. E posibil ca populaţia Mării Nordice să fie mai mare acum decât dacă toţi aceşti oameni ar fi rămas pe uscat. În momentul de faţă există sute de oraşe.

– Chiar mii, la care se adaugă aşezările portuare cu şantierele navale. La fel şi porturile pe care le vizităm pentru a face afaceri. Toţi se descurcă foarte bine.

– Consideraţi că asta ar fi o modalitate de a prelua o parte din populaţia suplimentară a Pământului? întrebă Ann.

– Da, ar fi. Una dintre cele mai bune modalităţi. Oceanul e încăpător. Ar putea face faţă la mult mai multe nave ca a noastră.

– Atâta vreme cât nu se bazează prea mult pe pescuit.

Pe drum, Sax îi spuse lui Ann:

– Iată un alt motiv pentru care nu merită să forţăm o criză legată de problema imigraţiei.

Ann nu-i răspunse. Se uită la apa strălucind în lumina soarelui, apoi ridică privirea către unul din cele peste douăzeci de catarge, fiecare cu propria-i pânză de goeletă. Oraşul arăta ca un aisberg întins, cu suprafaţa revendicată în întregime de uscat. O insulă plutitoare.

– Există atâtea categorii diferite de nomazi, comentă Sax. Se pare că foarte puţini marţieni simt nevoia să se stabilească într-un singur loc.

– Spre deosebire de noi…

– Bine zis. Dar mă întreb dacă o asemenea tendinţă nu înseamnă că au o anumită orientare a lor spre Roşu. Înţelegi ce vreau să spun.

– Nu…

Sax încercă să explice.

– Mi se pare că nomazii au, în general, tendinţa de a folosi terenul în starea în care îl găsesc. Se deplasează odată cu anotimpurile şi trăiesc din ce creşte în natură la momentul respectiv. Desigur că asta se manifestă mult mai puternic la nomazii de pe mare, având în vedere faptul că marea rezistă la cele mai multe încercări ale omului de a o schimba.

– Cu excepţia acelora care încearcă să-i regularizeze nivelul sau conţinutul de sare. Ai auzit despre ei?

– Da. Dar nu cred că vor avea prea mult noroc. Procesele de salinizare sunt încă foarte puţin înţelese.

– Dacă reuşesc, vor pieri o mulţime de specii de apă dulce.

– Adevărat. Dar speciile de apă sărată vor fi fericite.

Traversară porţiunea centrală a punţii, către piaţa de deasupra docului, trecând printre lungi rânduri de viţă-de-vie tăiată sub forma unor T-uri care le ajungeau până la brâu;

coardele orizontale, împletite, atârnau grele de ciorchini de un indigo-prăfuit şi diferite nuanţe de verde. Dincolo de viţele-de-vie, pământul era acoperit de un amestec de plante, ca un fel de preerie, străbătute de cărări înguste.

La un restaurant care dădea spre piaţă, gazdele îi tratară cu un preparat din paste şi creveţi. Conversaţia sărea de la un subiect la altul. Apoi, cineva ieşi în grabă din bucătărie, arătând spre calculatorul de la mână. Tocmai se anunţaseră unele tulburări la elevatorul spaţial. Militarii ONU care făceau de serviciu împreună cu marţienii la punctul vamal de pe New Clarke ocupaseră întreaga staţie, îi trimiseseră pe planetă pe toţi poliţiştii marţieni, acuzându-i de corupţie şi declarând că Naţiunile Unite aveau să administreze de acum înainte terminalul superior al elevatorului. Consiliul de Securitate al ONU recunoştea că ofiţerii lor locali îşi depăşiseră atribuţiile, dar asta nu presupunea invitarea marţienilor de a reveni, aşa că lui Sax manevra i se păru ca un fel de perdea de fum.

– Vai de mine, spuse el, mă tem că Maia se va supăra foarte rău.

Ann făcu ochii mari.

– Nu ăsta e cel mai important aspect al problemei, dacă vrei să ştii.

Părea şocată şi, pentru prima oară de când Sax o găsise în caldera de pe Olympus, implicată total în evenimentele curente. Scoasă din izolare. Lui Sax atitudinea ei i se păru destul de surprinzătoare. Până şi rătăcitorii pe mare erau vizibil tulburaţi, cu toate că mai înainte, la fel ca Ann, se arătaseră distanţaţi de orice problemă care s-ar fi putut ivi pe uscat. Vedea cum ştirile îşi făceau loc în toate conversaţiile din restaurant, aruncându-i pe toţi în acelaşi spaţiu: răscoală, criză, ameninţarea războiului. Vocile sunau neîncrezătoare, pe chipuri se citea furia.

Oamenii de la masa lor erau cu ochii pe Sax şi Ann, curioşi să le afle reacţia.

– Trebuie neapărat să faceţi ceva în legătură cu asta, le spuse unul dintre ghizi.

– De ce noi? replică Ann, cu acreală. Dacă te interesează părerea mea, voi sunteţi aceia care trebuie să facă ceva. Voi sunteţi acum cei răspunzători. Noi nu suntem decât doi issei bătrâni.

Cei din jurul mesei o priviră surprinşi, neştiind cum să ia răspunsul. Unul râse. Cel care vorbise dădu din cap.

– Asta nu e adevărat. Dar ai dreptate, vom fi cu ochii în patru şi vom lua legătura cu celelalte oraşe, pentru a stabili ce atitudine să adoptăm. Ne vom face datoria. Spuneam doar că oamenii vă vor urmări, pe amândoi, să vadă ce faceţi. Nu e chiar atât de adevărat ceea ce ai spus despre noi.

Cuvintele lui o amuţiră pe Ann. Sax îşi văzu mai departe de mâncare, gândindu-se cu furie. Constată că ar fi vrut să discute cu Maia.

Soarele apuse, se însera, iar masa continuă cu greu, pe măsură ce toţi încercau să revină la o oarecare normalitate. Sax îşi ascunse un zâmbet: criză interplanetară sau nu, masa trebuia să se desfăşoare cu eleganţă. Iar aceşti navigatori nu păreau a fi genul de oameni înclinaţi să-şi facă probleme despre sistemul solar în întregul lui. Aşa că starea de spirit reveni la normal, iar ei petrecură până la desert, continuând să fie foarte mulţumiţi că Ann Clayborne şi Sax Russell se aflau în mijlocul lor. Apoi, înainte de lăsarea întunericului, cei doi îşi cerură scuzele de rigoare, fiind însoţiţi până la marginea oraşului, unde se afla ambarcaţia lor. Valurile din Golful Chryse erau mult mai mari decât li se păruseră de sus.

Sax şi Ann îşi continuară drumul în tăcere, fiecare adâncit în propriile-i gânduri. Sax se uită înapoi, către oraşul plutitor, gândindu-se la cele văzute în ziua aceea. Părea o viaţă frumoasă, dar era ceva în legătură cu… Sax porni în căutarea gândului şi, după o cursă rapidă, îl ajunse din urmă şi nu-l mai lăsă să-i scape. În acele zile nu mai avusese nicio pierdere de memorie, ceea ce-i producea o mare satisfacţie, deşi conţinutul noului său gând era destul de melancolic. Să fi încercat, oare, să i-l împărtăşească şi Annei? Era posibil să-i dea glas?

– Uneori regret, începu el, când îi văd pe navigatorii aceştia şi viaţa pe care o duc… Mi se pare o ironie că noi… că ne aflăm în pragul unei… unui fel de Epocă de Aur care nu va veni decât după ce generaţia noastră va fi murit. Am muncit pentru ea toată viaţa, iar acum trebuie să murim înainte de a o vedea.

Iată, o spusese, iar acum i se părea o prostie.

– Ca Moise, înainte de a ajunge în Israel.

– Serios? N-a trăit până să ajungă acolo? întrebă Sax, dând din cap, dezamăgit. Toate poveştile astea de demult…

O asemenea concentrare de date, ca ştiinţa din sufletul lui, ca momentele de iluminare din timpul unui experiment, când totul

era clarificat şi, deodată, înţelegeai ceva…

– Mda, îmi imaginez ce a simţit Moise. Este… E un fel de deznădejde. Aş prefera să văd ce se întâmplă după aceea. Uneori devin atât de *curios* în legătură cu istoria pe care n-o cunosc, cu viitorul de după moartea noastră şi toate celelalte. Ştii la ce mă refer?

Ann se uita la el cu atenţie. În cele din urmă, spuse:

– Totul moare într-o bună zi. Mai bine să mori gândindu-te că o să pierzi o Epocă de Aur decât să dispari gândindu-te că ai luat cu tine şansele copiilor tăi, ţi-ai lăsat urmaşii cu tot felul de datorii toxice, pe termen lung. Asta ar fi, într-adevăr, deprimant. Aşa cum stau lucrurile, nu trebuie să ne pară rău decât de noi.

– Adevărat.

Iat-o pe Ann Clayborne vorbind. Sax simţea cum îi ard obrajii. Reacţia asta capilară putea fi o senzaţie destul de plăcută!

Se întoarseră la Arhipelagul Oxia şi navigară printre insule, discutând despre ele. Puteau vorbi. Mâncau în cabina de comandă, după care se culcau, fiecare în micuţa lui cabină din cele două carene ale catamaranului. Într-o dimineaţă răcoroasă, cu un vânt care sufla dinspre ţărm, rece şi parfumat, Sax spuse:

– Încă mă mai gândesc la posibilitatea unei grupări de nuanţă Maro.

– Şi unde s-ar manifesta Roşul în asta? întrebă Ann, privindu-l.

– Ei bine, prin dorinţa de a menţine lucrurile la un nivel constant. Să păstrăm neatinsă o mare parte a solului. Areofania.

– O astfel de dorinţă a aparţinut dintotdeauna Verzilor. Dacă vrei să ştii, ideea ta pare de un Verde cu o uşoară nuanţă de Roşu. Kaki.

– Da, probabil. Asta ar fi Iriska şi coaliţia Marte Liber, nu? Dar mai există şi nuanţe de ocru-ars, de siena, alizarină, roşu-indian.

– Nu cred că există roşu-indian, spuse ea, râzând enigmatic.

Într-adevăr, râdea destul de des, deşi umorul ei părea uneori morbid.

Într-o seară, Sax se afla în cabină iar ea afară, lângă prova ei (ea ocupa babordul, el tribordul), când a auzit-o râzând tare. Urcă pe punte, privi în jur şi ajunse la concluzia că Ann izbucnise în râs la vederea lui Pseudophobos (majoritatea oamenilor îi spuneau, pur şi simplu, Phobos) care se ridica uşor pe cer, dinspre vest, ca de obicei. Sateliţii lui Marte străbăteau din nou noaptea, ca nişte cartofi cenuşii lipsiţi de distincţie, dar existau,

la fel ca şi râsul ei misterios la vederea lor.

– Crezi că acea luare în stăpânire a lui Clarke e o chestie serioasă? îl întrebă Ann, într-o seară, când se retrăgeau în cabinele lor.

– E greu de spus. Uneori mă gândesc că trebuie să fie doar un gest ameninţător, deoarece, dacă ar fi ceva serios, ar fi atât de… lipsit de inteligenţă. Sunt convins că ei ştiu că Clarke este foarte vulnerabil la… dispariţia de pe firmament.

– Lui Kasei şi lui Dao nu li s-a părut chiar atât de uşor să-l elimine.

– Nu, dar…

Nu voia să-i spună că încercarea lor fusese zădărnicită, dar îi era teamă că Ann avea să înţeleagă asta din tăcerea lui.

– Noi, cei din Da Vinci, am instalat un complex de laser cu raze X în caldera de pe Arsia Mons, ascuns în dosul unui parapet de piatră din peretele nordic. Iar dacă îl activăm, cablul se va topi până la punctul areosincron. Nu există vreun sistem defensiv care să poată împiedica acest lucru.

Ann îl privi cu ochi mari. Sax ridică din umeri. Indiferent de ce credea lumea, el nu era personal răspunzător de acţiunile celor din Da Vinci.

– Dar prăbuşirea cablului, spuse ea, clătinând din cap, ar ucide o mulţime de oameni.

Sax îşi aminti cum supravieţuise Peter căderii primului cablu, sărind în spaţiu. Îl salvase norocul. Poate că Ann era mai puţin dispusă să şteargă de pe listă vieţile care aveau să se piardă inevitabil.

– Ai dreptate, spuse el. Nu e o soluţie bună. Dar e o posibilitate, şi cred că pământenii o ştiu prea bine.

– Aşadar, ar putea fi vorba acum, din partea lor, doar de o ameninţare.

– Da, în afară de cazul în care sunt pregătiţi să meargă mai departe.

La nord de Arhipelagul Oxia, trecură pe lângă Golful McLaughlin, partea estică a unui crater acoperit de ape. La nord de el se afla Mawrth Point şi în spatele acestuia intrarea în Fiordul Mawrth, unul dintre cele mai înguste şi mai lungi fiorduri dintre toate. Parcurgerea lui însemna un zigzag continuu, catamaranul fiind împins în toate părţile de vânturi înşelătoare,

rotindu-se între pereţii abrupţi şi răsuciţi, dar Sax nu renunţă, fiindcă fiordul era frumos, la baza unui canal foarte adânc şi îngust format în urma erupţiei unui acvifer, care se lărgea pe măsură ce înaintai. Iar mai departe, acolo unde se termina apa, canionul cu fundul de piatră continua în interior cât vedeau cu ochii, şi încă mulţi kilometri după aceea. Sax spera să-i demonstreze Annei că existenţa fiordurilor nu presupunea neapărat inundarea tuturor canalelor. Ares şi Kasei încă păstrau canioane foarte lungi situate deasupra nivelului mării, la fel şi Al-Qahira şi Ma'adim. Dar nu spuse nimic, iar Ann nu făcu niciun comentariu.

După manevrele din fiordul Mawrth, Sax porni aproape direct spre vest. Pentru a ieşi din Golful Chryse în regiunea Acidalia a Mării Nordice era necesară parcurgerea unui braţ lung de pământ numit Peninsula Sinai, care pătrundea în ocean din partea de vest a ceea ce se numea Arabia Terra. Strâmtoarea de dincolo de aceasta, care lega Golful Chryse de Marea Nordică, avea o lăţime de cinci sute de kilometri dar, de n-ar fi fost Peninsula Sinai, ar fi avut o lăţime de o mie cinci sute de kilometri.

Aşa că îşi continuară drumul spre vest, împotriva vântului, zi de zi, discutând sau nu. De multe ori reveneau la întrebarea: Ce ar însemna să fii Maro?

– Poate că o astfel de combinaţie ar trebui să se numească „Albastru", spuse Ann într-o seară, uitându-se peste bord, la mare. „Maro" nu e un nume foarte atractiv şi miroase a compromis. Poate că ar trebui să ne gândim la ceva cu totul nou.

– Poate…

Seara, după cină, după ce îşi petreceau o bună bucată de vreme uitându-se la stelele care înotau pe suprafaţa umedă a mării, îşi urau unul altuia noapte bună. Sax se retrăgea în cabina lui de la tribord, Ann în cea de la babord, iar pilotul automat îi conducea încet, prin noapte, evitând aisbergurile ocazionale care începeau să apară la această latitudine, forţând intrarea în golf dinspre Marea Nordică. Era destul de plăcut.

Într-o dimineaţă, Sax se trezi devreme, deranjat de o denivelare puternică de sub carenă, care îi mişcase patul îngust în sus şi-n jos, într-un fel pe care mintea lui adormită îl interpretase ca pe un pendul uriaş, legănându-i dintr-o parte în alta. Se îmbrăcă destul de greu şi se urcă pe punte iar Ann, în picioare, la fungi, strigă:

– Se pare că hula de fund şi valurile de suprafaţă se află într-un model de interferenţă pozitiv.

– Chiar aşa? întrebă el, încercând să ajungă la ea şi fiind aruncat, de o ridicare bruscă a catamaranului, pe un scaun din cabina de comandă. Au!

Ann râse. Sax se agăţă de balustrada cabinei, ridicându-se până când ajunse alături de ea. Îşi dădu imediat seama la ce se referea Ann: vântul era puternic, poate de şaizeci şi cinci de kilometri pe oră, iar şuieratul lui în velatura minimală a ambarcaţiunii era tare şi susţinut. Peste tot, pe suprafaţa albastră a mării, se vedeau crestele albe ale valurilor, iar sunetul vântului alergând pe toată suprafaţa aceea de apă agitată se deosebea mult de cum ar fi fost dacă ar fi suflat peste stânci. Acolo ar fi fost un ţipăt înalt, ascuţit, dar aici, printre trilioanele de băşicuţe care ţâşneau de pretutindeni, era ca un muget profund, consistent. Fiecare val avea o creastă albă, iar dealurile uriaşe formate de hula de fund erau ascunse de spuma care sărea de pe creste şi se rostogolea în adâncuri. Cerul era de un ocru-crud, opac, murdar, cu o înfăţişare extrem de ameninţătoare, iar soarele ca o monedă veche, ştearsă. În rest, totul era întunecat, de parcă s-ar fi aflat într-un con de umbră, deşi pe cer nu era niciun nor. În aer pluteau particule fine, anunţând o furtună de praf. Iar acum valurile se înteţiseră, astfel încât cei doi petreceau multe secunde ţâşnind pe coama unuia, apoi aproape tot atâtea coborând, cu un fâsâit, în depresiunea formată de următorul. Când sus, când jos, într-un ritm lent. Interferenţa pozitivă la care se referise Ann făcea ca unele valuri să fie de două ori mai mari. Apa care nu spumega căpăta culoarea cerului – maronie şi posomorâtă, chiar întunecată –, deşi nu se vedea niciun nor. Nu era nimic altceva decât culoarea rău prevestitoare a cerului – nu rozul de demult, ci mai degrabă aerul acela sufocat de praf al Marii Furtuni. În zona în care se aflau ei, valurile cu creasta înspumată dispărură, iar sunetul produs de apa care se izbea de navă se intensifică, transformându-se într-un duduit lichid. Marea era acoperită cu gheaţă fragilă sau cu stratul acela mai gros de cristale de gheaţă numite „nilas”. După aceea, valurile înspumate reveniră, de două ori mai dese decât până atunci.

Sax coborî cu greu în cabină şi verifică buletinul meteo prezentat de calculator. Un vânt catabatic sufla dinspre Kasei Vallis peste Golful Chryse. Un „Urlător”, cum l-ar fi definit

zburătorii din Kasei. Calculatorul ar fi trebuit să-i avertizeze dar, asemenea multor furtuni catabatice, şi aceasta se declanşase în răstimp de numai o oră, rămânând un fenomen oarecum local. Cu toate acestea, era puternică, iar nava fusese antrenată într-o cursă cu obstacole, tremurând sub loviturile ca de ciocan ale rafalelor de aer, în timp ce suia şi cobora valurile imense. Dintr-o parte, valurile păreau a fi sfărâmate de vânt, dar viteza cu care nava le urca şi le cobora, abia atingându-le, dovedea că ele continuau să existe – la fel de mari ca oricând – sub spuma care ţâşnea în toate părţile. Deasupra lor, pânza de pe catarg se întinsese la maximum, căpătând forma unei folii aerodinamice. Sax se aplecă spre ecran pentru a verifica mai îndeaproape datele oferite de calculator. Potenţiometrul de volum al semnalizatorului sonor fusese dat la zero. Poate că, la urma-urmei, calculatorul încercase să-i avertizeze.

O vijelie pe mare. Astfel de fenomene se stârneau repede. Orizonturile situate doar la patru kilometri depărtare nu ajutau prea mult, iar vânturile de pe Marte nu slăbiseră cine ştie ce în toţi acei ani în care atmosfera devenise mai densă. Navigatorii simţeau barca tremurându-le sub picioare, atunci când se izbea de fragmentele invizibile de gheaţă. Părea să fie gheaţă sfărâmată sau poate folia de pe suprafaţa mării pe punctul de a îngheţa în timpul nopţii, greu de observat prin spuma care zbura peste tot. Din când în când, Sax simţea izbitura a câte unuia dintre sloiurile mai mari cărora marinarii le spuneau „aisberguri bolovănoase”. Acestea ajunseseră în Strâmtoarea Chryse aduse de un curent dinspre nord, iar acum erau împinse spre ţărmul ocolit de vânturi al părţii de sud a Peninsulei Sinai. Ca şi ei, de altfel.

Se văzură nevoiţi să acopere cabina de comandă cu carcasa transparentă care se rula de pe punte până pe partea cealaltă. La adăpostul ei, apăraţi împotriva apei, se încălziră imediat, ceea ce era o uşurare. Aveau să se lupte cu un adevărat „Urlător”, Kasei Vallis servind drept conductă acestor curenţi de aer extrem de puternici. Calculatorul indica, în zona Insulei Santorini, viteze ale vântului oscilând între o sută optzeci şi două sute douăzeci de kilometri pe oră – vânturi care nu aveau să slăbească prea mult în timpul traversării golfului. Ceea ce se şi constata după viteza măsurată în vârful catargului – o sută şaizeci de kilometri pe oră. Suprafaţa apei se dezintegra acum, crestele valurilor fiind strivite şi sfâşiate de rafale. Ca răspuns la toate acestea, nava se

închise singură, retrăgându-şi catargul, cu cabina de comandă acoperită şi tambuchiurile ferecate ermetic. Apoi ieşi la iveală ancora de furtună – un tub dintr-un material special, semănând cu o manşă de vânt de pe aeroporturi, care se târa prin apă înaintea lor, pe direcţia furtunii, încetinindu-le deriva şi diminuând izbiturile violente ale micilor aisberguri, tot mai numeroase pe măsură ce se adunau în apropierea ţărmului. Acum, cu ancora coborâtă, sfărâmăturile de gheaţă şi aisbergurile pluteau mai repede decât ei, izbindu-se de carena expusă vântului, pe când cealaltă carenă continua să se lovească de masă de gheaţă tot mai groasă. Ambele carene ajunseseră aproape sub apă. De fapt, ambarcaţia devenise un fel de submarin, menţinându-se imediat sub suprafaţa apei. Materialele din care era făcută puteau suporta orice şoc produs de o asemenea furtună şi de banchizele de gheaţă, fiind calculate să reziste la forţe de câteva ori mai mari. Dar punctul slab – reflectă Sax, în timp ce era zdravăn zgâlţâit în centurile de siguranţă şi se ţinea încruntat de mânerul timonei – era reprezentat chiar de corpurile lor. Catamaranul se ridică pe un val mare, se prăbuşi într-un picaj ameţitor, oprindu-se, cu o lovitură violentă, într-un aisberg, iar Sax se pomeni trântit, neajutorat, în curelele care-l ţineau. Se părea că exista pericolul de a fi ucişi în urma zgâlţâiturilor, după câte începea el să înţeleagă, o modalitate neplăcută de a te duce pe lumea cealaltă, cu organele interne afectate de centurile de siguranţă. Dar dacă s-ar fi dezlegat din centuri, ar fi fost aruncaţi prin cabină, lovindu-se unul de altul sau de ceva ascuţit, până când ceva din ei s-ar fi rupt ori s-ar fi spart. Nu, nu era o situaţie de durată. Centurile cu care era prevăzut patul lui ar fi putut fi mai uşor de suportat, dar reducerile de viteză atunci când barca se lovea de masa de gheaţă erau atât de abrupte, încât avea îndoieli că poziţia orizontală i-ar fi fost de vreun ajutor.

– Să văd dacă nu cumva calculatorul ne poate duce în Golful Arigato! strigă el în urechea Annei.

Ann dădu din cap, în semn că-l auzise. Strigă instrucţiunile chiar în microfonul calculatorului, iar acesta îl auzi şi-l înţelese, ceea ce era un lucru bun, deoarece ar fi fost greu să scrie corect în timp ce barca se ridica apoi cobora brusc, tremurând din toate încheieturile atunci când se lovea de gheaţă. În toată hărmălaia, era imposibil să simtă motorul care funcţionase tot timpul, dar o uşoară modificare a unghiului navei faţă de hula de fund îl

convinse că motorul trăgea şi mai tare, pe măsură ce calculatorul încerca să-i ducă mai departe, spre vest.

Mai jos, lângă vârful Peninsulei Sinai, pe partea sudică a acesteia, un crater mare, inundat, numit Arigato, forma un golf rotund. Intrarea în golf ocupa aproape şaizeci de grade din circul craterului şi era orientată către sud-vest. Vântul şi valurile veneau tot dinspre sud-vest, aşa că gura golfului, destul de puţin adâncă (fiind o parte mai joasă a marginii vechiului crater) era de aşteptat să reprezinte un prag unde se spărgeau valurile – fără îndoială, dificil de traversat. Dar, în interiorul golfului, hula de fund avea să fie oprită de acelaşi prag, iar valurile şi vântul să fie mult diminuate, mai ales după ce navigatorii vor fi ajuns dincolo de capul vestic al golfului. Acolo aveau să aştepte oprirea furtunii, după care să-şi continue drumul. Teoretic, planul era excelent, deşi pe Sax îl îngrijorau condiţiile de la intrarea în golf. Harta arăta o adâncime de numai zece metri, ceea ce determina cu siguranţă spargerea marilor valuri produse de hula de fund. Pe de altă parte, într-o ambarcaţie care se transforma tot mai mult în submarin (fără a disloca mai mult de doi metri de apă), traversarea unor astfel de valuri n-ar fi trebui să fie o problemă. Pur şi simplu, aveau să se lase purtaţi de ele. Calculatorul părea să considere instrucţiunile de domeniul posibilului. Într-adevăr, catamaranul retrăsese ancora şi, cu micile şi puternicele lui motoare, îşi croia drum, împotriva vântului şi valurilor, către golful încă invizibil. Prin aerul murdar nu se zărea nimic din ţărmul ferit de vânt.

Aşa că se ţineau de balustradele din cabină şi aşteptau să ajungă la destinaţie, fără să scoată o vorbă. Nici nu prea aveau multe de spus, iar urletul asurzitor al furtunii făcea comunicarea dificilă. Pe Sax îl dureau palmele şi braţele din cauza efortului, dar singura alternativă ar fi fost să abandoneze cabina de comandă, să coboare şi să se lege de pat, ceea ce nu dorea. În ciuda neplăcerii pricinuite de furtună şi a îngrijorării enervante în legătură cu intrarea în golf, se bucura de priveliştea extraordinară a apei smulse de pe creasta valurilor şi pulverizate de vânt.

În scurtă vreme (deşi calculatorul arăta că trecuseră şaptezeci şi două de minute), zări uscatul – o dungă întunecată deasupra crestelor înspumate, în partea adăpostită de vânt a ambarcaţiei. Dacă ţărmul apăruse în raza lor vizuală, însemna că se aflau foarte aproape de el, dar linia uscatului dispăru din nou,

reapărând ceva mai departe, spre vest. Era intrarea în Golful Arigato. Echea cârmei se smuci, lovindu-l peste genunchi, iar el nu observă nicio modificare a direcţiei. Pentru prima dată auzi murmurul micilor motoare de la pupa celor două carene. Izbiturile de sloiurile de gheaţă deveniră tot mai violente, obligându-i să se ţină strâns de balustrade. Acum valurile erau tot mai înalte, cu crestele smulse de furia vântului, dar marea masă a fiecărui val se ridica vertical după ce întâlnea fundul mării. În spuma care se revărsa pe suprafaţa apei, se vedeau sloiuri de gheaţă şi fragmente mai mari de aisberguri – transparente, în nuanţe de albastru, jad, acvamarin, unele cu suprafeţe neregulate, aspre, sau cu aspect sticlos. O mare cantitate de gheaţă trebuia să fi fost mânată către ţărmul din faţa lor. Dacă gura golfului era blocată cu gheaţă iar valurile săreau oricum peste prag, atunci trecerea navei avea să fie, într-adevăr, foarte primejdioasă. Oricum, asta părea să fie situaţia. Strigă vreo două întrebări adresate calculatorului, dar răspunsurile primite se dovediră nesatisfăcătoare. Calculatorul, părea a spune că, în situaţia dată, barca putea să reziste la orice şoc, oricât de mare, dar că motoarele n-aveau să poată trece de gheaţa compactă, într-adevăr, gheaţa se îngroşa cu repeziciune. Catamaranul părea gata să fie prins într-o masă mişcătoare de sfărâmături de aisberg şi împins spre ţărm de vântul care sufla pe toată suprafaţa golfului. Zgomotele produse de frecarea şi izbirea de sloiuri erau acum o parte componentă din vacarmul asurzitor al furtunii. Se părea că le era dificil să scape, doar cu ajutorul motoarelor, din capcana de gheaţă, pentru a se îndepărta de mal, înfruntând vântul, valurile şi ieşind iarăşi în larg. Nu că Sax ar fi vrut neapărat să ajungă acolo, aruncat în sus şi-n jos de valurile tot mai mari şi mai neregulate, cu naufragiul prezentându-se ca o posibilitate foarte reală. Dar, din cauza densităţii neaşteptate a gheţii la mal, începea să i se pară că ieşirea în larg ar fi fost cea mai bună soluţie. Îi aştepta o zgâlţâială zdravănă.

Ann părea foarte incomodată de centurile de siguranţă, ţinându-se cum putea mai bine de balustradele din interiorul cabinei, pentru a scăpa cu viaţă. Era o imagine care oferea satisfacţie unei părţi a minţii lui Sax, deoarece Ann nu părea să aibă nici cea mai mică intenţie de a-şi da drumul. În niciun caz. De fapt, chiar se aplecă spre el pentru a-i striga ceva în ureche, iar Sax întoarse capul ca s-o audă.

– Nu mai putem rămâne aici! Când vom obosi, impacturile navei ne vor sfâşia... Au! Ne vor sfâşia ca pe nişte păpuşi.

– Ne putem lega de paturi! strigă Sax.

Ann se încruntă, neîncrezătoare. Era adevărat că până şi curelele paturilor se putea să nu le fie de niciun folos. Sax nu le încercase niciodată. Mai era şi un alt aspect care trebuia luat în considerare: acela de a trebui să se lege cu ele de unii singuri. Uimitor cât de tare se auzea furtuna! Vântul ţipa, apa urla, gheaţa bubuia. Valurile erau din ce în ce mai mari. Când barca trebuia să se caţere pe spinările lor, dura câte zece-douăsprezece secunde, în care celor doi le stătea inima din loc, până să ţâşnească sus, pe creastă; iar când ajungeau acolo, vedeau bucăţi de gheaţă ieşind din valuri, aruncate împreună cu spuma, pentru a se strivi de alte bucăţi de gheaţă aflate mai jos, izbindu-se uneori de carenele şi puntea catamaranului, până şi de cupola subţire şi transparentă a cabinei de comandă, cu o forţă pe care o simţeau cu fiecare fibră a corpului lor.

Sax se aplecă pentru a striga din nou spre urechea lui Ann.

– Cred că e cazul să apelăm la funcţia de barcă de salvare!

– ... barcă de salvare? exclamă Ann.

Sax dădu din cap.

– Nava asta e propria ei barcă de salvare! răcni el. Zboară.

– Cred că glumeşti!

– Nu! Se transformă într-un... dirijabil, insistă el, aplecându-se şi lipindu-şi gura de urechea ei. Carenele şi chilele de pe fundul cabinei de comandă se golesc de balast, umplându-se cu heliu din rezervoarele de la prova. Apoi se umflă baloanele. Mi-au vorbit de asta când eram la Da Vinci, dar n-am văzut niciodată aşa ceva! Nu m-am gândit că o să apelăm la asta!

Barca putea să se transforme şi în submarin. Aşa îi spuseseră ce de la Da Vinci, destul de mulţumiţi de ei înşişi pentru caracterul atât de versatil al catamaranului. Dar gheaţa care se strângea mereu lângă ţărmul adăpostit de vânt făcea ca această opţiune să nu le stea la dispoziţie, ceea ce Sax nu regreta. Fără un motiv anume, ideea de a se seu funda cu ambarcaţia nu-l atrăgea.

Ann se trase înapoi pentru a se uita la el, uluită de cele auzite.

– Ştii să-l pilotezi?

– Nu!

Calculatorul avea să se ocupe, probabil, de asta, dacă reuşeau să înalţe în aer dirijabilul. Nu trebuia decât să identifice

comenzile pentru cazurile de urgenţă şi să acţioneze manetele corespunzătoare. Sax arătă cu mâna spre panoul de comandă pentru a-şi mima gândul, apoi se aplecă spre Ann pentru a-i striga din nou în ureche. Capul Annei se zgâlţâi violent, izbindu-l cu putere în nas şi peste gură, după care Sax începu să clipească repede, cuprins de o durere acută şi cu sângele curgându-i din nas ca apa dintr-un robinet. Un impact ca acela dintre cele două planetesimale, îşi spuse el şi zâmbi, dar nu făcu decât să-şi mărească şi mai mult spărtura din buză. Dureroasă greşeală! Se linse de mai multe ori, simţind gustul propriului sânge.

– Te iubesc! strigă el, dar Ann nu-l auzi.

– Cum se lansează? strigă şi ea.

Sax arătă din nou spre panoul de comandă. Acolo, lângă calculator, sub o bară protectoare, se afla consola de urgenţă.

Totuşi, dacă hotărau să se salveze pe calea aerului, aveau să treacă printr-un moment extrem de primejdios. Desigur, de vreme ce se deplasau cu viteza vântului, forţa exercitată asupra bărcii avea să fie foarte mică. Pur şi simplu, se vor fi ridicat în aer. Dar în momentul decolării, când pentru câteva clipe vor rămâne aproape pe loc, furtuna îi va zgâlţâi puternic. Posibil să se dea peste cap, ceea ce ar fi scos suficient de mult din funcţie baloanele pentru a arunca barca înapoi, în valurile sufocate de gheaţă sau chiar pe ţărm. Sax văzu că şi Ann se gândea la acelaşi lucru. Cu toate astea, indiferent ce s-ar fi întâmplat, o asemenea posibilitate de salvare era preferabilă izbiturilor care făceau să le sune oasele şi care continuau să-i tortureze. Indiferent cum, avea să fie ceva trecător.

Ann se uită la el şi, văzându-l, se încruntă. Probabil că era plin de sânge.

– Merită să încercăm! strigă ea.

Aşa că Sax demontă bara de protecţie de pe consola de urgenţă şi, cu o ultimă privire către Ann – ochii li se întâlniră, privirea ei avea o licărire pe care el n-o putu descifra, dar care-l încălzi – puse degetele pe comenzi, sperând că, atunci când va sosi momentul, altimetrul va fi vizibil. Îşi dorea să fi petrecut mai multă vreme zburând.

În timp ce barca se ridica pe faţa înspumată a fiecărui val, urma un moment de aproape imponderabilitate, sus, pe creastă, înainte de prăbuşirea în următoarea depresiune plină de gheaţă. Într-un asemenea moment, Sax acţionă comenzile de pe panou. Oricum, barca îşi continuă căderea, lovind sloiurile cu obişnuita

bubuitură, apoi sări în sus şi se îndepărtă, ridicându-se şi răsucindu-se în jurul carenei protejate de vânt, astfel încât se treziră atârnând în curele. Fără îndoială că baloanele se încurcaseră, iar valul următor avea să-i răstoarne – şi gata! Dar barca îşi continuă deplasarea peste apă, spumă şi gheaţă, aproape fără să le atingă, răsturnându-i cu capul în jos. Urmă un interval de tumbe dezordonate, apoi barca se îndreptă şi începu să se legene înainte şi înapoi, ca un mare pendul, de la stânga la dreapta, din faţă în spate… Hoopaa! Apoi din nou, de la început, şi iar cu capul în jos, după care nava se stabiliză şi începu din nou să se legene. Sus, sus, tot mai sus, azvârliţi dintr-o parte într-alta. Ţin-te bine! Curelele de peste umeri se dezlegară, iar umărul lui se izbi de al Annei, chiar dacă Sax fusese mereu lipit de ea. Echea cârmei îl izbi peste genunchi. Sax se trase cât mai departe. Încă o izbitură, şi Sax se răsuci în scaun, prinzându-se de Ann şi ţinându-se bine, după care arătară ca nişte gemeni siamezi, fiecare cu braţele în jurul umerilor celuilalt, în pericol ca la fiecare lovitură să-şi rupă unul altuia oasele. Timp de o secundă se priviră, cu feţele doar la câţiva centimetri distanţă, fiecare plin de sânge de la vreo tăietură – sau poate doar de la nasul lui. Ann părea impasibilă. Se înălţau tot mai sus, spre cer.

Pe Sax îl durea clavicula, acolo unde îl lovise fruntea sau cotul Annei. Dar continuau să zboare, tot mai sus, într-o îmbrăţişare penibilă.

Pe măsură ce ambarcaţia accelera până aproape de viteza vântului, turbulenţa se diminua simţitor. Baloanele păreau legate cu un fel de greement în vârful catargului. Tocmai când Sax începea să spere într-un fel de stabilitate de zeppelin şi chiar să se aştepte la asta, ţâşniră drept în sus, luând de la capăt groaznicele tumbe. Fără îndoială că fuseseră prinşi de curenţi de aer verticali. Se aflau, pe semne, deasupra uscatului, absorbiţi într-un nor de furtună, ca un bulgăre de grindină. Pe Marte se întâlneau nori înalţi de zece kilometri, puşi în mişcare de furtuni stârnite departe, în sud, şi multă vreme bulgări de grindină zburau în sus şi-n jos în interiorul acestora. Uneori plouase cu piatră de mărimea unor ghiulele de tun, devastând recolte şi chiar omorând oameni. Iar dacă erau împinşi mult prea sus, s-ar fi putut să moară de altitudine, ca acei pionieri ai balonului din Franţa de odinioară. Să li se fi întâmplat asta chiar fraţilor Montgolfier? Sax nu-şi mai amintea. Sus, tot mai sus, tăind vânturile şi pâcla roşie. N-aveau nicio şansă să vadă prea

departe…

BUUM! Sax tresări şi se lovi de centura de siguranţă, prăbuşindu-se înapoi cu violenţă. Tunete! Tunetele bubuiau în jurul lor, cu o intensitate care s-ar fi putut situa cu mult peste o sută treizeci de decibeli. Lângă el, Ann părea să zacă în nesimţire; Sax se trase într-o parte, se întinse cu stângăcie şi îi răsuci urechea, pentru a-i întoarce capul şi a-i vedea faţa.

– Hei! strigă ea, deşi lui strigătul i se păruse o şoaptă pe lângă urletul furtunii.

– Scuză-mă, spuse, deşi era convins că Ann n-avea cum să-l audă.

Zgomotul era prea puternic pentru a putea vorbi. Se răsuceau din nou, dar forţa aceea centrifugă scăzuse în intensitate. Barca ţipa pe măsură ce vântul o împingea tot mai sus; apoi coborâră în picaj, iar timpanele lui Sax începură să-l doară de parcă erau pe punctul de a se sparge, şi el începu să-şi mişte maxilarul înainte şi înapoi, înainte şi înapoi. După aceea urcară din nou, iar timpanele îi pocniră dureros. Se întrebă cât aveau să mai urce. Probabil că îi aştepta moartea din cauza aerului rarefiat, cu toate că se putea ca tehnicienii de la Da Vinci să fi presurizat cabina, cine ştie! Era de datoria lui să încerce să înţeleagă nava ca pe un dirijabil sau cel puţin să stăpânească sistemul de reglare a altitudinii, chiar dacă nu se putea face cine ştie ce împotriva forţei acelor curenţi ascendenţi şi descendenţi. Deodată, se auzi răpăitul grindinei pe învelişul cabinei. Pe panoul de comandă se aflau nişte pârghii mici. Într-un moment de rostogolire mai puţin violentă, Sax izbuti să-şi apropie chipul de bară şi să citească terminalul cu care era prevăzută consola. Altitudinea… Nu era evidentă. Încercă să calculeze cât de mult va mai urca barca înainte ca propria-i greutate să o strivească. Greu de apreciat, când, de fapt, nu era sigur de greutatea bărcii sau de cantitatea de heliu utilizat.

Apoi, un fel de turbulenţă a frontului atmosferic îi răsturnă din nou. Sus, jos, sus, iarăşi jos, mai multe secunde la rând. Lui Sax stomacul îi ajunsese la gură – sau aşa i se păru lui. Durerea din claviculă era o adevărată agonie. Nasul îi curgea sau îi sângera fără oprire. Apoi, din nou, sus. Respira cu greutate. Se întrebă iar la ce altitudine se aflau şi dacă încă mai urcau, dar în exteriorul cabinei nu se vedea altceva decât praf şi nori. Nu se simţea în pericol de a leşina. Lângă el, Ann stătea nemişcată, iar Sax ar fi vrut să o tragă din nou de ureche pentru a vedea dacă e

conştientă, dar nu-şi putu mişca braţul. O împinse cu cotul în coaste. Ann îi răspunse la fel. Dacă şi el o lovise la fel de tare, trebuia să nu uite ca data viitoare să fie mai blând. Încercă un nou semnal, foarte uşor, şi se alese cu un răspuns mult mai puţin violent. Poate că ar fi trebuit să recurgă la codul Morse. Îl învăţase în copilărie, fără niciun motiv, iar acum, cu memoria lui renăscută, îl parcurgea în totalitate, fiece punct şi fiece linie. Dar poate că Ann nu-l învăţase, iar acum nu era momentul pentru lecţii.

Nici nu-şi dădea seama de când dura acea plimbare violentă. Să fi fost o oră? De îndată ce zgomotul se reduse până la nivelul la care îşi puteau striga unul altuia mesajele, ceea ce şi făcură doar pentru că era posibil, nu avură prea multe de spus.

– Suntem într-un nor de furtună!

– Da...

Apoi, Sax arătă în jos, cu un deget. Dedesubt se vedeau pete roz. Coborau rapid, timpanele îi dureau din nou. Se treziră azvârliţi afară din partea de jos a norului, la fel ca grindina. Roz, maro, ruginiu, chihlimbar, ocru. Suprafaţa planetei, nu foarte deosebită de cum arătase întotdeauna din aer. Coborâre. Îşi aminti că el şi Ann coborâseră, prima dată, în acelaşi modul de amartizare.

Iar acum barca lor plutea în sensul vântului, sub baza norului, prin grindină şi ploaie. Dar heliul din baloane putea să-i împingă înapoi în nor. Trase în jos de o mică manetă, iar barca începu să coboare. O pereche de manete mici. Manevrarea lor părea să-i coboare sau să-i ridice. Regulatoare de altitudine. Sax le împinse uşor, în jos, pe amândouă.

Se părea că nu conteneau să coboare. După un timp, aerul se mai limpezi sub ei. De fapt, parcă pluteau deasupra unor creste neregulate şi a unor podişuri. Aceea trebuia să fie Cydonia Mensa, de pe Arabia Terra. Nu era un loc prea potrivit pentru amartizare.

Dar furtuna continua să-i poarte mai departe, iar nu după multă vreme se aflau la est de Cydonia, peste şesurile întinse ale Arabiei. Acum trebuia să coboare cât mai curând, înainte de a fi azvârliţi deasupra Mării Nordice, care putea fi la fel de agitată şi de plină de gheaţă ca şi Golful Chryse. Jos se întindea un covor de ogoare şi livezi, canale de irigaţii şi râuri cu meandre, mărginite de şiruri de pomi. Se părea că plouase mult. Se vedea apă pe toată suprafaţa, în lacuri, canale, mici cratere, acoperind

complet porţiunile mai joase ale ogoarelor. Casele de ţară alcătuiau sate, în câmp rămânând doar clădirile-anexă – hambare, adăposturi pentru utilaje. Un teren frumos, plin de apă, absolut neted. Peste tot era apă. Coborau, dar nu prea repede. În lumina estompată a după-amiezei, mâinile Annei erau de un alb-albăstrui. La fel şi ale lui.

Sax se adună, simţindu-se extrem de epuizat. Coborârea avea să fie un moment important. Împinse cu putere manetele.

Acum coborau mult mai uşor. Se văzură împinşi peste un rând de pomi, survolând apoi rapid, la joasă înălţime, un câmp întins. La capăt, câmpul era inundat, apa de ploaie, maronie, umplând brazdele. Dincolo de el se vedea o livadă. Oricum, o amerizare ar fi fost perfectă, dar ei se deplasau în plan orizontal, destul de repede, la zece-cincisprezece metri înălţime. Sax împinse comenzile înainte, la maximum, şi văzu cum cele două carene se îndreptau în jos ca nişte delfini care se afundă. Barca se înclină, iar pământul veni drept spre ei. Apă maronie, un mare plescăit, valuri albe desfăşurându-se de ambele părţi – şi se pomeniră târâţi prin apa noroioasă, apoi catamaranul înaintă pe uscat, patinând, până la un rând de lăstari, unde se opri brusc. Dinspre capătul şirului de pomi, un grup de copii şi un bărbat alergau spre ei. Pe chipuri, gurile li se vedeau ca nişte cercuri perfecte.

Sax şi Ann se ridicară cu greu în capul oaselor. Sax deschise cupola. Apa maronie curse înăuntru, peste bord. La ţară, în Arabia Terra, era o zi cu pâclă şi vânt. Apa scursă în barcă era, de bună seamă, caldă. Ann avea faţa udă, iar părul îi stătea ridicat în smocuri ţepene, de parcă ar fi fost electrocutată. Schiţă un zâmbet strâmb.

– Reuşită coborâre, spuse ea.

Partea a XIII-a
LACUL PHOENIX

Pocni o puşcă, răsună un clopot, un cor cântă ceva, contrapunctic.

Cea de a treia revoluţie marţiană se dovedi atât de complexă şi lipsită de violenţă încât, la momentul respectiv, cu greu putu fi considerată o revoluţie. Era, mai degrabă, o schimbare pe parcursul unui conflict în curs de desfăşurare, o modificare a fluxului, o punctare a echilibrului.

Ocuparea elevatorului reprezentase sămânţa crizei; apoi, după câteva săptămâni, militari pământeni apărură de pe cablu iar criza izbucni pretutindeni în acelaşi timp. Pe ţărmul Mării Nordice, într-o mică adâncitură a coastei de la Tempe Terra, un grup de module pogorâse din cer, legănându-se sub paraşute ori amartizând lent, precedate de dâre de foc abia vizibile. Era o întreagă nouă colonie, o pătrundere neautorizată de imigranţi. Acest grup anume provenea din Cambodgia. Şi în alte locuri de pe planetă coborâseră vehicule de debarcare, aducând cu ele colonişti din Filipine, Pakistan, Australia, Japonia, Venezuela, New York. Marţienii nu ştiură cum să reacţioneze. Erau o societate demilitarizată. Nici nu le trecuse prin minte că s-ar fi putut întâmpla vreodată aşa ceva, fără ca ei să dispună de niciun mijloc de apărare. Sau aşa îşi închipuiau, că nu dispun.

Încă o dată, Maia îi îndemnă la acţiune, folosind calculatorul de la mână aşa cum făcuse şi Frank mai de mult, sunându-i pe toţi membrii coaliţiei marţiene şi pe mulţi alţii pe lângă ei, orchestrând reacţia generală. Vino, îi spuse ea Nadiei încă o dată. Astfel se duse vorba prin oraşe şi sate, iar oamenii ieşiră în stradă ori luară trenul spre Mangala.

Pe coasta de la Tempe, noii colonişti cambodgieni ieşiră din modulele de debarcare, instalându-se în micile adăposturi lansate împreună cu ei, exact aşa cum procedaseră, cu două secole în urmă, şi cei din Prima Sută. Iar de pe dealuri le veniră în întâmpinare oameni îmbrăcaţi în blănuri şi înarmaţi cu arcuri şi săgeţi. Aveau canini din piatră roşie, iar părul îl purtau legat într-o creastă, în creştet. Ascultaţi, se adresară ei coloniştilor care se adunaseră în faţa unuia dintre adăposturi. Daţi-ne voie să vă

ajutăm. Lăsaţi armele. Nu aveţi nevoie de adăpostul acela, e un model vechi. Dealul pe care-l vedeţi la vest este Craterul Perepelkin. La poalele lui se află deja livezi de meri şi vişini, aşa că puteţi să luaţi tot ce vă doriţi. Priviţi, acestea sunt planurile pentru o casă-disc, cel mai bun proiect pentru ţărmul de aici. Apoi veţi avea nevoie de un debarcader şi de câteva bărci pentru pescuit. Dacă ne lăsaţi să folosim portul vostru, o să vă arătăm unde cresc trufe. Da, o casă-disc, ştiţi, o casă-disc model Sattelmeier. E plăcut să trăieşti în aer liber. O să vedeţi.

Toate secţiunile Guvernului marţian se întruniră în Sala de consilii din Mangala, pentru a aborda criza. Majoritatea formată din partidul Marte Liber din Senat, Consiliul Executiv şi Tribunalul Global al Mediului era de acord că incursiunile ilegale ale pământenilor constituiau un act de agresiune, echivalând cu un război, căruia se vedeau nevoiţi să-i răspundă pe măsură. Existau sugestii din partea Senatului ca mai mulţi asteroizi să fie dirijaţi către Pământ, ca nişte bombe a căror destinaţie să nu fie modificată decât în cazul în care imigranţii se întorceau acasă iar elevatorul revenea sub sistemul de dublu control. Nu e nevoie de mai mult de o lovitură pentru a se declanşa un conflict major, şi aşa mai departe. Diplomaţii de la Naţiunile Unite precizau la rândul lor că, în cazul de faţă, ar fi fost vorba de o sabie cu două tăişuri.

În acele zile tensionate se auzi o bătaie în uşa Sălii de consilii din Mangala, iar Maia Toitovna în persoană pătrunse în sală. Vrem să discutăm! spuse ea, aducând înăuntru un grup de oameni care aşteptaseră afară şi împingându-i pe podium precum un câine ciobănesc nerăbdător ar fi adunat o turmă de oi. Primii intrară Sax şi Ann, păşind alături. Le urmară Nadia şi Art, Tariki şi Nanao, Zeyk şi Nazik, Mihail, Vasili, Ursula şi Marina, până şi Lupul de Preerie. Erau bătrânii issei, reveniţi la realitate pentru a bântui momentul prezent, pentru a lua cuvântul şi a-şi spune părerea. Maia arătă către monitoarele care prezentau imagini din exterior. Grupul de pe podium se întindea acum într-o linie neîntrerupta prin holurile clădirii, ieşind în marea piaţă centrală care dădea spre mare, unde se aflau adunaţi circa o jumătate de milion de oameni. Şi străzile oraşului erau pline la refuz de oameni, care urmăreau ecranele pentru a vedea ce se petrece în Sala de consilii. Mai departe, în Golful Chalmers, venea o flotilă de oraşe plutitoare, ca un surprinzător nou arhipelag, cu steaguri şi fanioane fluturând pe catarge. În fiecare

oraş marţian populaţia se afla pe străzi, iar ecranele: erau activate. Fiecare putea să-l vadă pe fiecare.

Ann urcă pe podium şi spuse, calm, că în ultimii ani, prin interzicerea imigrării de pe Pământ pe Marte, Guvernul marţian încălcase atât legea, cât şi spiritul de compasiune umană. Iar locuitorii de pe Marte nu aveau nevoie de aşa ceva. Le trebuia un nou Guvern. Acesta era un vot de neîncredere. Noile incursiuni ale coloniştilor pământeni erau la rândul lor ilegale, de neacceptat, dar şi de înţeles. Cel dintâi care încălcase legea fusese Guvernul marţian, iar numărul noilor colonişti sosiţi în urma acestor incursiuni nu era mai mare decât numărul de colonişti legitimi a căror sosire fusese blocată ilegal de Guvernul actual. Având în vedere dificultăţile fizice, spuse Ann, planeta Marte trebuia să rămână deschisă imigraţiei terestre atât cât se putea şi atâta vreme cât avea să dureze perioada de criză demografică. O perioadă care nu mai putea ţine mult. Îndatorirea tuturor faţă de urmaşi era de a parcurge în pace aceşti ultimi ani dificili. Niciuna dintre mizele existente nu merită războiul. Noi am văzut războiul cu ochii noştri, şi ştim ce vorbim.

Apoi se uită peste umăr spre Sax, care făcu un pas în direcţia ei, către microfoane. Planeta Marte trebuie protejată, spuse el. Biosfera e nouă, iar capacitatea ei limitată. Nu dispune de resursele fizice ale Pământului şi, din necesităţi fireşti, o mare parte a terenurilor pustii trebuie să rămână la fel. Pământenii trebuie să înţeleagă asta şi să nu forţeze sistemele locale. Iar dacă insistă s-o facă, atunci Marte nu va mai fi de folos nimănui. Evident, Pământul se confruntă cu o criză serioasă a popularii, dar Marte nu este singura soluţie. Trebuie negociată din nou relaţia dintre Pământ şi Marte.

Aşa că începură procesul de renegociere. Invitară un reprezentant al Naţiunilor Unite să vină pe Marte şi să explice incursiunile. Aduseră argumente, dezbătură, obiectară, îşi strigară în faţă părerile. Afară, în teritoriu, coloniştii se confruntau cu localnicii, iar unii dintre ei, din ambele tabere, ameninţau cu violenţa. Alţii se antrenară în discuţie şi începură să se certe, să se linguşească, să se ocărască, să se încaiere, să ducă tratative şi să-şi strige în faţă părerile. În oricare moment al acestui proces, într-o mie de locuri diferite, s-ar fi putut recurge la violenţă. Mulţi erau furioşi, dar minţile limpezi câştigară. În cele mai multe locuri, totul rămase la nivelul discuţiilor. Mulţi se temură că aşa ceva nu avea cum să continue. Mulţi nu crezură

că aşa ceva era posibil. Cu toate acestea, se întâmpla, iar lumea de pe stradă vedea că se întâmplă. La urma urmei, într-un anumit moment, mutaţia valorilor trebuia să se exprime. De ce nu acolo? De ce nu în acel moment? Existau foarte puţine arme pe planetă, şi nu era uşor să loveşti pe cineva drept peste faţă ori să-l împungi cu o furcă atunci când se află dinaintea ta şi se certa cu tine. Acesta era istoria în curs de desfăşurare, iar ei o vedeau cu ochii lor, pe străzi şi pe coastele dealurilor şi pe ecrane, aşa că profitară de moment şi împinseră istoria într-o direcţie nouă. Se convinseră ei înşişi s-o facă. O pace policefală. Negocierile aveau să dureze ani de zile. Ca un cor contrapunctic, interpretând o celebră fugă.

Până la urmă, cablul are să revină şi să ne obsedeze. Tot timpul am spus-o. Voi nu, pentru că aţi ţinut la cablu. Singura voastră obiecţie a fost că era prea lent. Ziceaţi că se poate ajunge mai repede pe Pământ decât pe Clarke. Adevărat, se poate. În asta constă ridicolul. Dar trebuie s-o recunoaşteţi, nu e totuna cu a spune că va reveni, obsedându-ne. Ospătar! Hei! Ospătar! Tequila pentru toată lumea, şi nişte felii de lămâie! Lucram la Priză atunci când au coborât, camera interioară n-avea nicio şansă, dar Priza e o clădire imensă. Nu ştiu dacă au avut un plan care nu le-a mers sau dacă în general au avut vreun plan, dar, în momentul în care a coborât cea de-a treia cabină a lor, Priza era închisă, iar ei s-au văzut mândrii posesori ai unei străzi înfundate, lungă de treizeci şi şapte de mii de kilometri. O idioţenie. A fost un coşmar, vulpile astea continuau să vină, şi numai noaptea, aşa că arătau ca nişte lupi, doar că erau mult mai iuţi. Şi-ţi săreau direct la beregată. O invazie de vulpi turbate, domnule, un adevărat coşmar. Parcă s-ar fi repetat 2128. Nu ştiu dacă se repeta sau nu, dar asta a fost situaţia. Poliţia pământeană la Sheffield! Iar când au aflat, oamenii au ieşit cu toţii în stradă. Străzile erau pline, chiar pline până la refuz. Eu sunt scundă, şi uneori mă pomeneam cu faţa turtită de spatele bărbaţilor sau de sânii femeilor. Am aflat de invazie de la o vecină de apartament, doar la vreo cinci minute după ce s-a întâmplat. Iar ea aflase de la o prietenă care stătea afară din oraş, lângă Priză. Reacţia oamenilor faţă de ocuparea instalaţiilor inferioare ale cablului a fost rapidă şi tumultuoasă. Soldaţii din trupele de asalt ale ONU nu ştiau ce atitudine să ia faţă de noi. Un detaşament a încercat să ocupe Hartz Plaza, iar noi n-am făcut decât să ne strângem în juru-le, dându-ne la o parte din

faţa lor dar împingându-i în flancuri, aşa că a fost ca un fel de absorbţie în vid. Un demon turbat, mârâind, cu spume la gură, m-a strâns de gât! A fost un coşmar nenorocit, i-am împins aşa până în parcul de la marginea oraşului, iar blestemaţii ăştia de soldaţi de pe nava spaţială n-ar fi putut să se mişte nici măcar un centimetru fără să omoare mii de oameni. Oameni în stradă! Singurul lucru de care se tem guvernele, ei bine, sau de termenele-limită sau de alegerile libere sau de asasinate! Şi se stabileau legături cu toate celelalte oraşe, iar în fiecare se organizau imense petreceri stradale. Noi ne aflam în Lasswitz, unde toată lumea a coborât în parcul de pe malul râului, am stat cu lumânări în mâini, astfel încât camerele să poată lua imagini de pe promontoriu, arătând marea aceea de lumânări. A fost nemaipomenit! Iar Sax şi Ann erau şi ei acolo, împreună. Era uimitor! Uluitor! Incredibil! Pesemne că i-au speriat de moarte pe soldaţii Naţiunilor Unite vorbind aşa cum vorbeau. Probabil că soldaţii şi-au închipuit că avem dispozitive de transfer cerebral, gata să-i prindem. Ce mi-a plăcut mie a fost mai târziu, când Peter a cerut o nouă alegere a conducerii de partid a Roşilor şi a somat-o pe Iriska prin radio să ţină alegerile chiar în momentul acela, acolo. Chestiile astea de partid sunt, în esenţă, ca nişte meciuri de categorie grea, mano a mano. *Dacă Iriska ar fi refuzat să supună la vot propunerea, ar fi fost oricum terminată, aşa că a fost nevoită s-o facă, indiferent de rezultat. Ar fi trebuit să-i vedeţi expresia! Noi eram în Sabishii când am auzit chemarea la vot, iar când Peter a câştigat, am înnebunit de bucurie. Sabishii a intrat imediat în sărbătoare. Şi Senzeni Na. Şi Nilokeras. Şi Hell's Gate. Şi Argyre Station. Ar fi trebuit să vedeţi. Adică, staţi un pic, ieşise o diferenţă de doar şaizeci la patruzeci de voturi, iar în Argyre Station a fost o nebunie, deoarece erau o mulţime de susţinători de-ai Iriskăi, puşi pe scandal. Iriska e aceea care a salvat Bazinul Argyre şi fiecare petec de uscat, la joasă altitudine, de pe planeta asta. Peter Clayborne e doar un bătrân nisei, n-a făcut niciodată nimic. Ospătar! Ospătar! Bere la toată lumea! Bere blondă,* bitte. *Iar când le-am adus de mâncare la toţi pământenii ăştia mărunţi! Nirgal a dat mâna cu fiecare dintre ei. Zice doctorul, de unde ştii că suferi de declinul rapid? A fost un coşmar nenorocit. Era o surpriză s-o vezi pe Ann colaborând cu Sax. Aducea cu o vânzare. Dar nu şi dacă erai atent. Călătoriseră împreună – şi toate celelalte. Probabil că eraţi pe Venus sau cam aşa ceva. Da, cam aşa ceva. Unii sunt Maro, alţii Albaştri, e o*

idioţenie. De multă vreme ar fi trebuit s-o facem. Păi, ce să ne mai punem atâtea probleme, sunt ca şi duşi, în zece ani nu va mai rămâne niciunul dintre ei. Nu fi prea sigur de asta. Nu te bucura prea mult, că nu eşti decât cu câţiva ani mai tânăr decât ei, idiotule! O, a fost o săptămână dintre cele mai interesante, am dormit prin parcuri şi toţi au fost cum nu se poate mai amabili. Werteswandel, *aşa îi zic nemţii. Au cuvinte pentru orice.*

Trebuia să se întâmple, asta înseamnă evoluţie. În punctul acesta, toţi suntem nişte mutanţi. Vorbeşte în numele tău, omule! Spune-i ospătarului! Şase ani! E o veste grozavă, sunt surprins că mai eşti treaz. O, eu nu sunt. Ha-ha-ha! Nu sunt treaz! Omuleţi roşii, călărind pe furnici roşii… Au impresia că sunt de ajutor. Hoopaa! Drept peste marginea craterului… Sper că sunt furnici zburătoare. Nu-i de mirare că am atâtea furnici. Aşa că tipul zice: Ei bine, doctore… Şi? Aici se termină bancul, tâmpitule, n-apucă decât să spună: Ei bine, doctore… după care moare. Declin rapid, pricepi? Foarte amuzant! Aşa e, amuzant. Bine, bine, ha-ha, nu merită să te enervezi din cauza asta. De fiecare dată când îi ameninţi pe oameni ca să-i faci să râdă de gluma ta, trebuie s-o consideri mai puţin reuşită. Du-te dracului! A, deşteaptă chestie! Aşa că, oricum, soldaţii dau de înţeles că vor să se întoarcă la Priză. Se apropie foarte uşor, în şir indian, în urma unui cărucior electric de la hotel pe care au pus mâna, şi toată lumea se dă puţin la o parte şi-i lasă să treacă, iar ei trec printre noi părând cam nervoşi, după care oamenii le strâng mâinile de parcă erau Nirgal la poartă, rugându-i să rămână şi sărutându-i pe obraji când nu mai aveau ce face, punându-le ghirlande de flori una peste alta, până nu mai vedeau de ele. Şi s-au întors înapoi, la Priză. Şi de ce nu, deoarece îşi spuseseră părerea şi ne ameninţaseră destul pentru Guvernul ăla blestemat de trădători, ca să se dea bătuţi fără niciun fel de luptă. Tipu' ăsta nu înţelege principiile de jiu-jitsu. De ce? Cum? Hei, dar tu cine dracu eşti? Sunt străin prin părţile astea. Ce? Cum? Scuză-mă, duduie, poţi să ne mai aduci un rând de kava? În sfârşit, da, încă mai încercăm să aducem totul la nivelul miliardimilor, dar n-am avut noroc până acum. Nu-mi spune mie de Fassnacht, *urăsc ziua de* Fassnacht, *cea mai nefericită zi din an, ziua când l-au ucis pe Boone şi când au bombardat Dresden. N-ai cum să ispăşeşti răul făcut. Navigau în Golful Chryse, când o furtună le-a luat barca pe sus şi a dus-o până dincolo de munţii Cydonia. Asta e genul de experienţă care îi apropie pe oameni. O, te rog, dar*

cine mai e şi ăsta? Nu e mare lucru, în fiecare săptămână auzi de dirijabile purtate de vânt. Nu-i cine ştie ce ispravă. Şi pe noi ne-a prins aceeaşi furtună, dar tocmai trecusem de Santorini. Vreau să-ţi spun că suprafaţa apei era fărâmiţată până la adâncimea de zece metri, fără glumă. Calculatorul din barca în care ne aflam s-a speriat şi ne-a împins drept într-o altă barcă ajunsă deja în locul ăla, aşa că ne-am izbit de barca asta şi parcă venise sfârşitul lumii. Buum! Totul s-a întunecat, iar calculatorul a înnebunit, jur că era speriat de moarte. Probabil că doar s-a defectat. Ei bine, mi-am rupt clavicula. Totul face zece ţechini, vă rog. Mulţumesc. Furtunile astea sunt periculoase. Pe mine m-a prins una în Echus, şi am fost nevoiţi să ne aşezăm pe jos, şi parcă tot ne târa vântul. A trebuit să-mi ţin ochelarii cu mâna, altfel mi i-ar fi smuls de pe nas. Maşinile erau răsturnate ca nişte piese de domino. La debarcader nu mai era nicio barcă, de parcă un copil şi-ar fi adunat debarcaderul de jucărie şi ar fi azvârlit cu bărcuţele prin cameră. Şi eu am trăit furtuna asta, atunci când era mai furioasă ca oricând. Eram în vizită pe oraşul plutitor Ascension din Marea Nordică, în apropierea Insulei Koroleov. Hei, acolo face surfing Will Fort! Aşa e. Aici, după câte ştiu, valurile ating cea mai mare înălţime de pe Marte, iar în timpul furtunii cu pricina s-au înălţat până la o sută de metri, de la bază până pe creastă. Nu, nu glumesc. Valuri mult mai înalte decât bordurile navei-oraş care, pe aceste dealuri mişcătoare, nu ni se părea mai mare decât o barcă de salvare. Eram ca un dop de plută dus de valuri. Animalele nu se simţeau bine deloc. Iar pentru a complica situaţia, am fost împinşi pană la vârful sudic al insulei. Valurile care se spărgeau acopereau complet extremitatea insulei, trecând în partea cealaltă. Aşa că, de fiecare dată când ne urcam pe versantul gigantic al fiecărui val, pilotul de pe Ascension întorcea nava spre sud, iar ea aluneca o vreme pe faţa valului înainte de a pierde creasta şi a aluneca în următoarea depresiune. Cu fiecare val ne deplasam puţin mai repede şi mai departe, fiindcă, pe măsură ce ne apropiam de vârful insulei, valurile deveneau tot mai abrupte şi mai mari. Vârful propriu-zis al insulei se curbează spre est, aşa că valurile se spărgeau de la stânga la dreapta, după cum ne uitam noi, strivindu-se de stânci şi apoi de reciful din larg. Pe ultimul val, Ascension a fost aruncată în jos, pe versantul abrupt al valului. Ajungând jos, pilotul a întors nava către dreapta, iar uriaşa ambarcaţie s-a desprins de fund, ridicându-se din nou pe versant şi traversându-

l, cu o viteză pe care n-am putut-o calcula. Parcă zburam. Exact, pluteam pe un val de o sută de metri înălţime, pe o plută mare cât un sat, exact pe deasupra stâncilor recifului de dedesubt. Timp de o secundă am zburat prin tubul format de valul care se spărgea. După care am ieşit, din nou pe spatele valului, care acum ajunsese în larg şi nu se mai spărgea. Uite-aşa am trecut de insulă. Iar doctorul zice: De unde ştii? De unde? Foarte drăguţ. Da, a fost un moment care nu poate fi uitat. O să-mi scot depozitul din bancă şi o să mă pensionez, nu mai e cum era. Oamenii ăştia sunt nişte criminali. Am auzit că a plecat pe una dintre navele alea interstelare, aşa am auzit. Chiar ai văzut-o? Ar trebui să-ţi iei un translator mai bun, eu n-am spus: Nu contează, doctore, mă simt mai bine. Afurisită maşinărie! Ospătar! Sate, exact ca acelea de acasă, doar că nu există caste. Dacă au nevoie de caste, trebuie să le poarte în minte. Unii issei încearcă, dar niseii devin vagabonzi. După câte am auzit eu, omuleţilor roşii le-a venit greaţă, până la urmă, de tot rahatul ăsta, şi ardeau de nerăbdare să facă şi ei ceva, mai ales că tocmai domesticiseră furnica roşie, şi au declanşat toată această campanie pentru a ne sări în ajutor, când ne-au invadat pământenii. Ţi-ai putea închipui că au fost mult prea încrezători, dar nu uita că biomasa de furnici roşii de pe planeta asta se apropie de un metru grosime, în medie. Atâta biomasă nenorocită o să ne azvârle de pe orbită. Ar trebui să testeze furnicile pe Mercur. Iar fiecare furnică are un întreg trib de omuleţi care o călăresc pretutindeni, în oraşe clădite pe spinarea ei, sau cam aşa ceva, aşa că, până la urmă, n-au fost chiar exagerat de încrezători. Cu cât mai mulţi, cu atât mai puternici. Aşa că, în mod deliberat, au determinat Guvernul să acţioneze prosteşte atunci când a declanşat confruntarea. Mă întrebam ce scuză au bastarzii ăştia, au nevoie de o scuză, cum de se întâmplă că oamenii se duc la Mangala şi se transformă imediat în nişte cretini lacomi şi corupţi, pentru mine e un mister. Au venit după noi. De ce apar întotdeauna omuleţii roşii, indiferent ce s-a întâmplat cu Uriaşul, îi urăsc pe omuleţii ăştia roşii şi povestioarele lor mărunte, dacă intenţionezi să fii atât de prost şi să spui poveşti, adevărul fiind mult mai interesant, măcar de-ar fi nişte poveşti de-alea nemaipomenite, cu Titani şi Gorgone bătându-se, cu mâna goală, cu galaxii spirale ca nişte bumeranguri ascuţite, ca nişte lame, hârşti, hârşti, hârşti! Hei, fii atent, las-o mai ţoale, băiete, las-o mai moale! Ospătar, adu-i

nişte kava lui gură-spartă ăsta, vrei? Are nevoie de ceva să-l mai potolească. Fii calm, domnule agitat! Calmează-te! Tot arunci cu bombe ca nişte nove în toate părţile. Ka-poc! KA BUUM! Hei! Hei! Linişteşte-te, agitatule! Mi-e greaţă de toţi mititeii ăştia, ia mâna de pe mine. Oricum, e o scuză jalnică pentru un guvern. Întotdeauna se ajunge la aceeaşi situaţie nenorocită, sugativele de putere sug puterea. Eu le-am spus să stea la ei în corturi, fără Guverne Globale, aşa că n-ar mai rămâne prea multă putere de supt, dar ce? M-au ascultat? Nu m-au ascultat. Le-ai spus? Da, le-am spus, eram acolo. Nirgal, desigur. Eu şi Nirgal ne cunoaştem de mult. Ce vrei să spui, onorabile bătrân, nu eşti tu oare Călătorul Clandestin? Ba da, eu sunt. Deci, eşti tatăl lui Nirgal, ar trebui să-l cunoşti de mult, aşa cum spui. Da, în sfârşit, în Zygote nu mergea întotdeauna chiar aşa. Ascultă-mă pe mine, târfa aia te-ar fi înşelat toată viaţa, dacă ai fi lăsat-o. Te-ar fi ţinut într-o cămară ani de-a rândul. Ei, haide, nu eşti tu Lupul de Preerie. Iar eu ce să spun? Puţini sunt aceia care mă recunosc. Şi, la urma urmei, de ce m-ar recunoaşte? Pariez că el e. Nu se poate să fii chiar tu. Dacă tu eşti tatăl lui Nirgal, cum se face că el e atât de înalt iar tu atât de scund? Dar nu sunt scund. De ce râdeţi? Am cinci picioare şi cinci inci înălţime. Picioare? Picioare? Sfinte ka, uite pe unu care-şi măsoară înălţimea în picioare! În picioare! Hei, arăţi de parcă ţi-ar trebui mai multe picioare. Dar cât de lungi erau picioarele astea? Un picior avea cam o treime dintr-un metru, ceva mai puţin de o treime. Chiar aşa măsurau? Ceva mai puţin de o treime dintr-un metru? Nu e de mirare că Pământul e atât de prăpădit. Hei, ce te face să crezi că metrul tău preţios e atât de grozav? E doar o fracţiune a distanţei dintre Polul Nord al Pământului şi Ecuator, Napoleon a ales-o dintr-un moft! E o bară de metal la Paris, în Franţa, iar lungimea ei a fost determinată de capriciul unui nebun! Să nu-ţi închipui că eşti mai raţional decât cei de demult. O, încetează, te rog, o să mor de râs, te rog. Voi, cei de-acum, aveţi foarte puţin respect pentru cei mai vârstnici decât voi. Îmi place chestia asta. Hei, mai dă-i ceva de băut bătrânului Lup de Preerie. Ce bei? Tequila, mulţumesc. Şi nişte kava. Oho! Tipul ăsta ştie să trăiască. Aşa e, chiar că ştiu să trăiesc. Vagabonzii ăştia au înţeles-o bine, atâta vreme cât nu exagerezi. Mă copiază, dar au mers prea departe. Nu mai merge pe jos, ia o maşină. Nu mai vâna, cumpără. Culcă-te în fiecare noapte pe un pat cu gel şi încearcă să ai, în loc de pături, două indigene tinere, goale. Ohoho! Uhuhu! Desfrânat bătrân! O,

onorate domn! E indecent. În sfârşit, mie mi se potriveşte. Eu nu dorm chiar atât de bine, dar sunt fericit. Mulţumesc, nu vă faceţi probleme, mulţumesc. Vă sunt recunoscător. Noroc. Pentru Marte.

Ann se trezi într-o linişte atât de deplină, încât îşi auzea bătăile inimii. Nu-şi dădu seama unde se află. Apoi îşi aminti. Erau în casa Nadiei şi a lui Art, pe coasta Mării Hellas, chiar la vest de Odessa. *Toc, toc, toc.* Zori de zi. Primul cui din ziua aceea. Afară, Nadia construia ceva. Locuia împreună cu Art în satul lor de pe malul mării, în complexul cooperativei lor de case, pavilioane, grădini, cărări, toate împletindu-se. O comunitate de circa o sută de persoane, legată de încă o sută de comunităţi de acelaşi fel. După cât se părea, Nadia lucra întotdeauna la infrastructură. *Toc, toc, toc, toc, toc!* În momentul de faţă, construiau o punte care să înconjoare un turn de bambus ca la Zygote.

Se auzea cineva respirând în camera de alături. Între cele două încăperi se vedea o uşă deschisă. Se ridică. Pe pereţi, draperii. Le crăpă puţin. Lumina dinaintea amurgului. Gri pe fond gri. O cameră în plus. Acoperit cu pături groase, Sax se afla pe un pat mare în încăperea vecină, despărţită de o uşă.

Îi era frig. Ann se ridică şi se duse în camera lui. Sax dormea relaxat, cu capul pe perna mare. Un bătrân. Ann se vârî în pat, sub pături, lângă el. Trupul lui era cald. Sax era mai scund decât ea, scund şi cu forme rotunjite. Ştia acest lucru, îl cunoştea de la saună şi din bazinul de la Underhill, de la băile din Zygote. Reprezenta o altă parte din corpul lor comunitar. *Toc, toc, toc, toc, toc.* Sax se mişcă în somn, iar Ann îl învălui cu trupul ei. Sax răspunse, ghemuindu-se în ea, continuând să doarmă adânc.

În timpul experimentului de memorie, Ann se concentrase asupra anilor petrecuţi pe Marte. Cândva, Michel îi spusese: „Sarcina ta este să descoperi acea parte a planetei Marte care rezistă la toate.” Revederea aceloraşi coline şi adâncituri de pe lângă Underhill îi amintise cu intensitate de primii ani, când dincolo de fiecare orizont se afla ceva nou. Solul, în mintea ei, solul rezista. Cei de pe Pământ n-aveau să ştie niciodată cum venea asta, niciodată. Gravitaţia redusă, apropierea intimă a orizontului, totul aproape, la îndemână. Apoi peisajele imense, neaşteptate, atunci când le apăreau în faţa ochilor locurile unde trăia Uriaşul: falezele înalte, canioanele atât de adânci, vulcanii continentali, prăpăstiile sălbatice, caligrafia nemaivăzută a timpului areologic. Dunele care învăluiau planeta. N-aveau să ştie niciodată. Aşa ceva nu se putea imagina.

Dar ea ştiuse, iar în timpul experimentului de memorie se concentrase asupra acelei perioade, pe tot parcursul unei zile care parcă durase zece ani. Nu se gândise nici măcar o clipă la Pământ. Era un truc, un efort enorm: nu te gândi la cuvântul *elefanţi* Iar ea nu se gândise. Un truc care îi reuşea foarte bine, hotărârea şi încăpăţânarea celui care refuza totul, un fel de forţă. Poate. Apoi Sax venise în fugă de dincolo de orizont, strigând: „Ţi-aduci aminte de Pământ? Ţi-aduci aminte de Pământ?” Era aproape caraghios.

Dar asta fusese Antarctica. Imediat, mintea ei atât de înşelătoare, atât de concentrată, îi spusese: „Asta nu e decât Antarctica, o bucăţică din Marte pe Pământ, un continent transpus.” Anul în care locuiseră acolo – o privire furată către viitorul lor. În Dry Valleys se aflaseră pe Marte fără să-şi dea seama. Aşa că îşi aminti, iar amintirea nu o conduse înapoi, pe Pământ; nu era decât un Underhill primordial, un Underhill cu gheaţă, şi o altă colonie, dar aceiaşi oameni, aceeaşi situaţie. Într-adevăr, gândindu-se la astea, totul îi revenise în minte, în vraja produsă de încântarea aducerii aminte – conversaţiile cu Sax, cum îi plăcuse ei de cineva la fel de solitar în domeniul ştiinţei ca şi ea, cum fusese atrasă de el. Nimeni altul nu înţelesese cât de departe puteai merge cu asta. Iar acolo, în depărtarea aceea pură, se certaseră. Seară de seară. Despre Marte. Aspecte tehnice, aspecte filosofice. Nu căzuseră de acord. Dar se aflau acolo împreună.

Şi totuşi, nu tocmai. Fusese şocat la atingerea ei. Pur contact fizic. Aşa crezuse. Se părea că se înşelase, ceea ce era foarte rău, pentru că dacă ea ar fi înţeles, dacă el ar fi înţeles, dacă ei ar fi înţeles, poate că întreaga stare ar fi fost alta. Poate că nu. Dar ei nu înţeleseseră. Şi iată unde se ajunsese.

Şi pe tot parcursul acelei goane în trecut, nu se gândise niciodată la Pământul aflat mai departe, la nord, la Pământul dinainte. Rămăsese în interiorul convergenţei antarctice. Adevărat, cea mai mare parte a timpului rămăsese pe Marte, acel Marte din mintea ei, Marte Roşu. Acum teoria spunea că tratamentul anamnestic o stimula şi conştiinţa o determina să repete complexele asociative ale nodului şi reţelei, făcând legăturile dintre ani. Această repetiţie consolida amintirile în dantelăria lor fizică, aşa cum fusese la început, un câmp evanescent de modele formate de oscilaţia cuantică. Fiecare lucru amintit era consolidat. Iar ceea ce nu era amintit rămânea,

probabil, neconsolidat. Iar ceea ce nu era consolidat continua să cadă pradă stricăciunilor, erorii, colapsului cuantic, decăderii, fiind uitat.

Aşadar, acum ea era o nouă Ann. Nu Contra-Ann, nici măcar acea a treia persoană, atât de neclară, care o urmărise multă vreme. O nouă Ann. În sfârşit, o Ann pe deplin marţiană. Pe un fel de nou Marte, Maro, Roşu, Verde, Albastru, toate amestecate. Iar dacă acolo încă se mai află o Ann pământeană, ghemuită într-o cămăruţă cuantică pierdută, doar a ei, asta era viaţa. Nicio cicatrice nu dispărea vreodată complet, până la moarte şi la descompunerea finală; probabil că aşa trebuia să se întâmple. Nu vrei să pierzi prea mult sau dai de alte necazuri. Trebuie păstrat un echilibru. Iar aici, acum, ea era Ann marţiană; nu o issei, ci o nouă localnică în vârstă, o yonsei născută pe Pământ. Ann Clayborne, marţiană, ancorată în momentul prezent, unicul moment. Se simţi bine acolo, în pat.

Sax se mişcă în braţele ei. Ea se uită la chipul lui. Un alt chip, dar tot Sax era. Ann ţinuse un braţ peste el şi îşi coborî mâna rece pe pieptul lui. Sax se trezi, văzu cine este, zâmbi somnoros. Se întinse, se întoarse şi îşi lipi faţa de umărul ei. O sărută pe gât, muşcând-o uşor.

Se cuprinseră în braţe, aşa cum făcuseră în barca zburătoare în timpul furtunii. Un zbor nebunesc. Ar fi fost amuzant să facă dragoste în cer. Dar nici practic pe un asemenea vânt. Poate altă dată. Se întrebă dacă saltelele erau făcute la fel ca pe vremuri. Asta era tare. Nici Sax nu era atât de pufos cum păruse. Continuară să se îmbrăţişeze. Congres sexual. Sax era în interiorul ei, mişcându-se. Îl îmbrăţişă şi îl strânse tare, tare de tot.

Acum Sax o săruta peste tot, muşcând-o uşor, vârât complet sub pături. Ca un submarin. Îl simţea pe tot trupul. Din când în când îi simţea dinţii, dar de cele mai multe ori vârful limbii, lingându-i pielea, ca o pisică. Lic, lic, lic. Era plăcut. Sax zumzăia sau murmura. Pieptul îi vibra de zumzet. Parcă torcea. „Sfrrr, sfrrr, sfrrrrrrrr”. Un sunet paşnic, savuros. Şi dându-i o senzaţie plăcută pe piele. Vibraţii, limbă de pisică, lingând-o peste tot. Ann ridică pătura pentru a-l privi.

– Acum care îţi place cel mai mult? murmură el, sărutând-o. Varianta A? Sau varianta B?

Şi o sărută în alt loc. Ea izbucni în râs.

– Sax, lasă vorba şi vezi-ţi de treabă!
– A, bine…

Mâncară împreună cu Nadia, Art şi ceilalţi membri ai familiei care erau acasă. Fiica lor, Nikki, pornise într-o drumeţie în Munţii Hellespontus, cu soţul ei şi alte trei perechi din cooperativa lor. Plecaseră cu o seară în urmă, cu mare zarvă, lăsând-o acasă pe fiica lor, Francesca, precum şi pe copiii prietenilor lor, Nanao, Boone şi Tati. Francesca şi Boone aveau amândoi cinci ani, Nanao trei, iar Tati doi. Toţi erau extrem de bucuroşi că se aflau împreună, şi cu bunicii Francescăi. Astăzi urma să meargă la plajă. O mare aventură. În timpul micului dejun, puseră la punct aspectele practice. Sax avea să rămână acasă împreună cu Art, pentru a-l ajuta să planteze nişte măslini într-o livadă pe care acesta o amenaja pe dealul din spatele casei. Sax trebuia să aştepte şi doi vizitatori pe care îi invitase: Nirgal şi o matematiciană din Da Vinci, pe nume Bao. Ann îl văzu foarte emoţionat la perspectiva prezentării lor.

– E un experiment, îi mărturisi el, la fel de îmbujorat ca şi copiii.

Nadia urma să continue lucrul la punte. Poate că avea să coboare la plajă mai târziu, împreună cu Art, Sax şi invitaţii lui. În dimineaţa aceea, copiii aveau să rămână în grija mătuşii Maia. Pe copii, ideea îi bucura atât de mult, încât nu-şi mai găseau locul. Se foiau şi ţopăiau în jurul mesei ca nişte căţeluşi.

Aşa că, după cum se părea, era nevoie ca Ann să meargă la plajă împreună cu Maia şi copiii. Maiei i-ar fi prins bine ajutorul ei. Toţi se uitară la Ann, cu precauţie. Eşti de acord, mătuşă Ann? Ann dădu din cap. Vor lua tramvaiul.

Plecă deci la plajă, cu Maia şi copiii. Se înghesui împreună cu Francesca, Nanao şi Tati pe prima banchetă din spatele şoferului, ţinându-l pe Tati pe genunchi. Boone şi Maia stăteau pe bancheta din spatele lor. Maia făcea drumul ăsta în fiecare zi. Locuia la capătul celălalt al satului, într-o căsuţă separată, numai a ei, pe faleză. În mai toate zilele mergea să lucreze la cooperativă, iar în multe seri rămânea să lucreze cu echipa de teatru. Era, de asemenea, o obişnuită a cafenelei şi însoţitoarea de regulă a acestor copii, atunci când părinţii lor nu erau acasă.

Acum se antrenase într-o luptă straşnică de gâdilat cu Boone, amândoi ciugulindu-se tare şi râzând fără nicio reţinere. Iată încă

ceva de adăugat la bagajul de cunoştinţe erotice al acelei zile: faptul că exista o asemenea întâlnire senzuală între un băieţel de cinci ani şi o femeie de două sute treizeci, jocul a două fiinţe umane, foarte experimentate în plăcerile trupului. Ann şi ceilalţi copii tăcură, uşori stânjeniţi că asistau la o asemenea scenă.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Maia, într-o pauză. V-a mâncat pisica limba?

Nanao ridică privirea spre Ann, consternat.

– O *pisică* ţi-a mâncat *limba?*

– Nu, răspunse Ann.

Maia şi Boone râseră ascuţit. Ceilalţi pasageri ridicară privirea. Unii zâmbiră, alţii se încruntară. Ann constată că Francesca avea ochii aceia punctaţi, neobişnuiţi, ai Nadiei. Era singura trăsătură a Nadiei care se vedea la ea, în rest semăna mai degrabă cu Art, fără a avea, totuşi, prea mult din niciunul dintre ei. Într-un cuvânt, o frumuseţe.

Ajunseră în staţia de pe plajă – o mică staţie de tramvai, o copertină de ploaie şi un restaurant, un loc de parcare pentru biciclete, câteva drumuri de ţară care duceau spre interior, precum şi o cărare largă traversând dunele înverzite, până la plajă. Coborâră din tramvai, cu Maia şi Ann încărcate cu sacoşe pline de prosoape şi jucării.

Era o zi înnorată, cu vânt. Plaja se dovedi aproape pustie. Valuri iuţi, mici, se apropiau pieziş de ţărm, spărgându-se de praguri nu prea înalte, înainte de a ajunge pe plajă în linii albe, abrupte. Marea era întunecată, iar norii de un gri-sidefiu, aranjaţi în zigzag sub cerul întunecat, albastru-închis. Maia dădu drumul sacoşelor şi se repezi spre malul apei împreună cu Boone. Ceva mai departe, spre est, Odessa se ridica pe versantul unui deal, exact sub o deschidere în nori, astfel încât toţi pereţii albi, minusculi, străluceau galben în lumina soarelui. Pescăruşii se roteau în înalt căutând de mâncare, lăsându-se purtaţi de vântul care sufla spre ţărm. Un pelican plutea deasupra valurilor, iar deasupra pelicanului plutea un bărbat într-un mare costum de zburător. Priveliştea îi aminti Annei de Zo. Atâţia oameni muriseră de tineri: unii în jurul a patruzeci de ani, alţii de treizeci, unii de douăzeci, alţii chiar mai tineri, când abia puteau ghici ce aveau să piardă. Unii dintre ei avuseseră poate vârsta copiilor de lângă ea. Luaţi pe neaşteptate, la fel ca broaştele cuprinse de ger. Iar toate astea încă se puteau întâmpla, în fiecare clipă aerul însuşi te putea ridica de la pământ şi ucide, cu toate că ar fi fost

un accident. Dar acum, să recunoaştem, lucrurile stăteau altfel. Pentru că, lăsând la o parte posibilitatea unui accident, copiii aceştia aveau să-şi trăiască, pe semne, viaţa până la capăt. Descriind un ciclu complet. Iată ce se putea spune despre modul cum stăteau lucrurile.

Prietenii lui Nikki spuseseră că ar fi fost mai bine să o ţină pe fiica lor, Tati, mai departe de plajă, deoarece avea tendinţa de a mânca nisip. Aşa că Ann încercă să stea cu ea pe pajiştea îngustă dintre dune şi plajă, dar fetiţa izbuti să scape, strigând cât o ţinea gura, rostogolindu-se şi căzând pe spate, lângă ceilalţi, mulţumită.

– Bine, zise Ann, renunţând şi venind lângă ei. Dar să nu mănânci niciun pic de nisip.

Maia îi ajuta pe Nanao, Boone şi Francesca să sape o groapă.

– Când dăm de apă, o să începem să construim un castel, declară Boone.

Maia consimţi printr-o înclinare a capului, absorbită de săpat.

– Uite, strigă Francesca, descriu cercuri în jurul vostru.

Boone ridică privirea.

– Ba nu, spuse el, descrii ovale…

Boone reluă discuţia cu Maia despre ciclul de viaţă al crabilor de nisip. Ann îl mai întâlnise. Cu un an în urmă, abia dacă putea să vorbească, doar fraze simple, ca Tati sau Nanao: „Peştişor! Al meu!” Iar acum era un pedant. Incredibil cum îşi însuşeau copiii limbajul! La vârsta aceea, erau toţi nişte genii. Le trebuiseră adulţilor ani de zile pentru a-i transforma în creaturile bonsai de astăzi. Cine ar fi îndrăznit să facă aşa ceva? Cine şi-ar fi permis să-l deformeze pe acest copil natural? Nimeni. Cu toate acestea, ei o făcuseră, Nimeni şi toată lumea, cu toate că Nikki şi prietenii ei, strângându-şi bucuroşi bagajele pentru excursia pe munte, i se păruseră lui Ann foarte puţin diferiţi de nişte copii. Iar ei aveau aproape optsprezece ani. Aşa că, probabil, nu se mai întâmpla chiar atât de frecvent. Şi asta se putea spune despre starea actuală a lucrurilor.

Francesca încetă să mai descrie cercuri sau ovale şi smulse o lopată de plastic din mâinile lui Nanao. Acesta începu să plângă, în semn de protest. Francesca se întoarse şi se ridică pe vârful picioarelor, ca şi cum ar fi vrut să demonstreze cât de uşoară îi era conştiinţa.

– E lopata mea! spuse ea, peste umăr.

– Ba nu e!

Maia abia dacă ridică privirea.
– Dă-i-o înapoi.
Francesca se îndepărtă în paşi de dans, cu lopata în mână.
– N-o băga în seamă, îl învăţă Maia pe Nanao.
Copilul continuă să ţipe şi mai furios, cu faţa vineţie. Maia îi aruncă o privire fetiţei.
– Vrei o îngheţată sau nu?
Francesca se întoarse şi lăsă să-i cadă lopata drept în capul lui Nanao. Boone şi Maia, absorbiţi din nou de săpatul în nisip, nu-i acordară nicio atenţie.
– Ann, n-ai putea să te duci şi să iei nişte îngheţată de la chioşc?
– Cum să nu.
– Ia-o şi pe Tati cu tine.
– Nu! strigă Tati.
– Îngheţată! spuse Maia.
Tati se ridică în picioare cu mare greutate. Apoi, împreună cu Ann, se duseră la chioşcul din staţia de tramvai, ţinându-se de mână. Cumpărară şase îngheţate, iar Ann puse cinci dintre ele într-o pungă, Tati insistând să o mănânce pe a ei pe drum. Nu se prea descurca atunci când trebuia să facă două lucruri odată, aşa că înaintau foarte încet. Îngheţata topită se scurgea în josul băţului, iar fetiţa îşi sugea îngheţata şi mâna în acelaşi timp, fără deosebire.
– Bună, zise ea. E bună.
Un tramvai sosi în staţie, se opri, apoi porni mai departe. Peste câteva minute, trei oameni pe biciclete se apropiară pe cărare. Era Sax, conducându-i pe Nirgal şi pe o femeie marţiană. Nirgal frână lângă Ann şi o îmbrăţişa. Ann nu-l mai văzuse de mulţi ani. Era bătrân. Îl strânse tare în braţe. Îi zâmbi lui Sax. Ar fi vrut să-l îmbrăţişeze şi pe el.
Coborâră la plajă, alăturându-se Maiei şi copiilor. Maia se ridică să-l îmbrăţişeze pe Nirgal şi să dea mâna cu Bao. Sax se plimbă cu bicicleta în sus şi-n jos pe pajiştea de dincolo de nisip. La un moment dat, luă mâinile de pe ghidon şi făcu semne către grup. Boone, care încă mai folosea roţi de învăţare la bicicleta lui, îl văzu şi strigă, uluit:
– Cum de faci aşa ceva?
Sax puse din nou mâinile pe ghidon. Opri bicicleta şi se uită spre băiat, încruntat. Boone se apropie de el, stânjenit, cu braţele în lături şi, bălăbănindu-se, se opri drept în bicicleta lui

Sax.

– S-a întâmplat ceva? întrebă Sax.

– Încerc să merg fără să-mi folosesc cerebelul.

– Bună idee, zise Sax.

– Mă duc să mai aduc nişte îngheţată, se oferi Ann, de data aceasta fără a o mai lua pe Tati, şi străbătu din nou nisipul până la cărarea de iarbă. Îi făcea plăcere să se plimbe în adierea vântului.

Pe când se întorcea cu o altă pungă plină cu batoane de îngheţată, aerul se răci brusc. Ann simţi un fel de ameţeală şi o stare de leşin. Suprafaţa mării avea o strălucire puternică, purpurie, situată cu mult deasupra suprafeţei reale a apei. Şi Annei îi era foarte frig. O, la naiba! îşi spuse ea. Iată că vine. Declinul rapid. Citise despre diferitele simptome, relatate de oameni care, cumva, fuseseră salvaţi. Inima îi bătea nebuneşte în piept, ca unui copil care încerca să iasă dintr-o cămară întunecoasă, îşi simţi trupul inconsistent, ca şi cum ceva ar fi golit-o de substanţă, lăsând-o poroasă. Avea să se prăbuşească în ţărână la un simplu bobârnac. Poc! Gemu de surpriză şi durere, se ţinu să nu cadă. O durere în piept. Făcu un pas către o bancă de pe marginea potecii, apoi se cocoşă de o nouă durere. Poc, poc, poc!

– Nu! exclamă, strângând în mâini punga cu îngheţate.

Aritmie cardiacă, desigur, inima îi zvâcnea în piept. *Bang, bang, bang, bang, bang, bang, bang.* „Nu!” spuse ea fără să vorbească. Nu încă. Noua Ann, fără îndoială, dar nu era timp pentru aşa ceva, Ann însăşi strigă „Nu!”, complet absorbită de efortul de a rămâne în picioare. Inimă, trebuie să baţi! Se ţinu de inimă atât de strâns, încât se împletici. Nu. Nu încă. Vântul avea sub zero grade şi sufla drept prin ea, prin trupul ei fantomatic. Pe care doar prin voinţă Ann îl împiedica să se destrame. Soarele era atât de puternic, razele lui îi pătrundeau de-a dreptul prin cutia toracică. Transparenţa lumii! Apoi totul bătu ca o inimă, vântul o străbătu. Se ţinea la un loc prin încordarea dureroasă a fiecărui muşchi. Timpul încremeni, totul rămase nemişcat.

Ann respiră scurt. Criza trecuse. Treptat, vântul se încălzi. Aura mării pieri, lăsând în urmă doar apa albastră. Inima ei bătea din nou în ritmul ştiut. Substanţa reveni, durerea dispăru. Aerul era sărat şi umed, în niciun caz rece. Ann putea chiar să transpire.

Îşi continuă drumul. Cât de convingător îşi amintea corpul lucrurile! Cu toate acestea, rezistase. Avea să trăiască. Cel puţin încă o vreme. Dacă nu fusese să fie acum… Nu acum. Aşa că, iat-o. Prudentă, merse mai departe, pas cu pas. Totul părea să funcţioneze normal. Scăpase. Doar atinsă în treacăt.

De la castelul de nisip, Tati o zări şi porni în fugă spre ea, cu ochii pe punga cu îngheţate. Dar alergă prea repede şi căzu cu faţa în jos. Când reuşi să se ridice, era plină de nisip pe faţă, iar Ann se aşteptă s-o audă plângând. Dar fetiţa îşi linse buza de sus, ca o cunoscătoare.

Ann se apropie ca s-o ajute. O ridică în picioare, încercă să-i şteargă buza de sus, dar Tati scutură din cap, evitând ajutorul. Ei bine, atunci să mănânce nisip. Ce rău putea să-i facă?

– Poftim. Dar nu prea mult. Nu, astea sunt pentru Sax, Nirgal şi Bao. Nu! Hei, priveşte! Uite pescăruşii! Uite pescăruşii!

Tati ridică privirea, văzu pescăruşii deasupra capului, încercă să-i urmărească şi căzu în fund.

– Ooo! exclamă ea. Frumos! Frumos! Nu e frumos? Nu e frumos?

Ann o ridică din nou în picioare. Se apropiară de grup, mână în mână, trecând pe lângă groapa tot mai mare. Pe movila de nisip se înălţau castele. Nirgal şi Bao se plimbau pe malul mării, discutând. Deasupra planau pescăruşii. Ceva mai departe, pe plajă, o bătrână asiatică pescuia în valuri. Marea era albastru-închis, cerul care se însenina era mov-pal. Norii care mai rămăseseră se rostogoleau spre est, iar aerul se deplasa cu repeziciune. Câţiva pelicani trecură în şir peste creasta unui val care tocmai se ridica, iar Tati o făcu pe Ann să se oprească, arătându-i-i.

– Nu e frumos?

Ann încercă să meargă mai departe, dar Tati refuză să se clintească din loc, trăgând-o insistent de mână.

– Nu e frumos? Nu e frumos? Nu e frumos?

– Da…

Tati îi dădu drumul şi porni mai departe pe nisip, izbutind să se ţină pe picioare, cu scutecul clătinându-se ca fundul unei raţe iar pernuţele din spatele genunchilor ei dolofani făcând gropiţe.

Şi totuşi se învârte, îşi spuse Ann şi se luă după copil, zâmbind de mica ei glumă. Ar fi refuzat Galileo să-şi retracteze spusele, ajungând pe rug de dragul adevărului, dar asta ar fi fost o prostie. Mai bine să spui ce ai de spus, apoi să continui din

punctul acela. O atingere în treacăt îţi aduce aminte de ceea ce este important. O, da, foarte frumos! A recunoscut şi i-a fost îngăduit să trăiască. Bate mai departe, inimă. Şi de ce să nu recunoască? Pe lumea asta nu existau niciunde oameni care să se omoare între ei sau să fie disperaţi din pricina lipsei de adăpost şi hrană ori să se teamă pentru copiii lor. Asta trebuia spus. Nisipul scârţâia când îl apăsa cu degetele de la picioare. Se uită mai atent: grăunţe negre de bazalt, amestecate cu minuscule fragmente de scoici de mare şi o varietate de pietricele colorate, dintre care unele erau, fără îndoială, fragmente breciate provenite chiar din impactul în urma căruia se formase Bazinul Hellas. Ridică privirea spre dealurile de la vest de mare, negre în lumina soarelui. Oasele lucrurilor ieşeau la iveală pretutindeni. Valurile se spărgeau pe ţărm în linii ce se succedau rapid, iar Ann porni pe plajă către prietenii ei, în adierea vântului, pe Marte, pe Marte, pe Marte, pe Marte, pe Marte.

Kim Stanley Robinson

MARTE-ALBASTRU

PLANETA ROȘIE NU MAI EXISTĂ. ACUM, VERDE, ACOPERIT DE MĂRI ȘI AȘEZĂRI, MARTE A FOST, ÎN MOD DRAMATIC, TERRAFORMAT DINTR-UN DEȘERT ÎNTR-UN LOC ÎN CARE SPECIA UMANĂ POATE TRĂI. SINGURUL LUCRU CARE A MAI RĂMAS DE TERMINAT ESTE CREAREA UNEI ATMOSFERE RESPIRABILE ȘI A UNUI ECOSISTEM NOU. ÎN CELE DIN URMĂ, MARTE VA DEVENI O NOUĂ AMERICĂ, ȘI LUCRURILE SE VOR PETRECE ÎNTOCMAI CA ÎN VECHEA AMERICĂ...

KIM STANLEY ROBINSON ESTE UNUL DINTRE CEI MAI PREMIAȚI SCRIITORI DE LITERATURĂ SCIENCE-FICTION. TRILOGIA DESPRE MARTE DOVEDEȘTE ACEST LUCRU: *MARTE-ROȘU* A OBȚINUT NEBULA ÎN 1993, *MARTE-VERDE* A FOST RĂSPLĂTIT CU HUGO ÎN 1994, IAR *MARTE-ALBASTRU* ESTE CÂȘTIGĂTOR AL PREMIULUI HUGO 1996.

ISBN 973-569-450-6
ISBN 973-569-451-4
www.nemira.ro

nautilus

Kim Stanley Robinson

MARTE-ALBASTRU

ÎN PRIMUL VOLUM AL TRILOGIEI, *MARTE-ROȘU*, PRIMII 100 DE SAVANȚI SELECTAȚI PENTRU EXPLORAREA PLANETEI S-AU DESPĂRȚIT DIN CAUZA DEOSEBIRILOR DE VEDERI. ÎN *MARTE-VERDE*, COLONIȘTII VOR ÎNCERCA SĂ TRANSFORME PLANETA ROȘIE ÎNTR-UN PARADIS AL OMENIRII, ÎNSĂ TENSIUNILE N-AU DISPĂRUT ȘI ELE PROVIN DIN DOUĂ DIRECȚII: POLITICĂ ȘI ECOLOGIE. *MARTE-ALBASTRU* REPREZINTĂ ÎNCHEIEREA ACESTUI CICLU EPIC UNIC: ROȘUL MARTE NU MAI ERA, DISPĂRUSE PENTRU TOTDEAUNA; BIOSFERA SE VA DEZVOLTA ȘI SE VA EXTINDE PÂNĂ CÂND VA ACOPERI TOTUL...

CICLUL *MARTE* AL LUI KIM STANLEY ROBINSON REPREZINTĂ MAI MULT DECÂT O SIMPLĂ UTOPIE COSMICĂ; ESTE CU ADEVĂRAT ISTORIA CONSTRUIRII UNEI NOI SOCIETĂȚI OMENEȘTI, CU BUCURII ȘI NEÎMPLINIRI, CU AVENTURĂ ȘI ȘTIINȚĂ, CU DRAGOSTE ȘI TRĂDARE. PE SCURT, O FRESCĂ SF CARE SE POATE COMPARA, ÎN LITERATURA UNIVERSALĂ, CU *RĂZBOI ȘI PACE*.

ISBN 973-569-450-6
ISBN 973-569-452-2

www.nemira.ro